

NORGES OFFICIELLE STATISTIK,

UDGIVEN I AARET 1877.

C. No. 4.

BERETNING

OM

SUNDHEDSTILSTANDEN OG MEDICINALFØRHOOLDENE
I N O R G E

I AARET 1874.

UDGIVEN AF

DIREKTØREN FOR DET CIVILE MEDICINALVÆSEN.

(RESUMÉ SE TROUVE PAGE IV).

C. No. 4.

B E R E T N I N G

OM

SUNDHEDSTILSTANDEN OG MEDICINALFORHOLDENE
I N O R G E

1874.

UDGIVET AF

DIREKTØREN FOR DET CIVILE MEDICINALVÆSEN.

CHRISTIANIA.

TRYKT I DET STEENSKE BOGTRYKKERI.

1877.

Indhold.

(Table de matières).

	Pag.
A. Almindelig Oversigt over Sundhedstilstanden og Medicinalforholdene i hele Riget i Aaret 1874	V
(Rapport général sur l'état sanitaire et médical en Norvège pendant l'année 1874).	
B. Beretning for de enkelte civile Overøvrighedsdistrikter	1
(Rapports speciaux pour les différentes préfectures).	
I. Christiania By	1
II. Akershus Amt	15
III. Smaalenenes Amt	21
IV. Buskeruds Amt	27
V. Jarlsberg-Laurvigs Amt	34
VI. Hedemarkens Amt	40
VII. Christians Amt	47
VIII. Bratsbergs Amt	54
IX. Nedenæs Amt	61
X. Lister-Mandals Amt	67
XI. Stavanger Amt	74
XII. Søndre Bergenhus Amt	82
XIII. Bergens By	88
XIV. Nordre Bergenhus Amt	96
XV. Romsdals Amt	103
XVI. Søndre Trondhjems Amt	112
XVII. Nordre Trondhjems Amt	120
XVIII. Nordlands Amt	128
XIX. Tromsø Amt	137
XX. Finmarkens	143
C. Oversigt over Husdyrenes vigtigste Sygdomme m. v. i 1874	152
(Compte rendu des maladies principales des animaux domestiques etc. pendant l'année 1874).	
D. Bilag (Des appendices)	162
1. Keisersnit (af Cand. med. Dedichens Medicinalberetning)	162
2. Hygiæniske Forhold i Evje Distrikt (af Distriktslæge A. C. Bulls Medicinalberetning)	163
3. Om de hygiæniske Forhold i Lødingens Distrikt (af Distriktslæge O. Carlsens Medicinalberetning)	165
4. Om Levemaade og hygiæniske Forhold i Ibestad Distrikt (af Distriktslæge C. J. Borges Medicinalberetning)	166

Pendant l'année 1874 l'état sanitaire du Royaume était, en général, moins favorable que d'habitude. Quant aux maladies épidémiques, qui ont le plus contribué à provoquer cet état moins satisfaisant il faut citer en premier lieu la rougeole, la pneumonie, la fièvre typhoïde, la scarlatine, la diphtherite et la croup. Les affections aiguës de nature catarrhale étaient généralement répandues. Le chiffre des cas connus des maladies aiguës épidémiques*) a été plus grand que d'habitude, soit de 99 097.

Pour 98 267 des cas de maladies épidémiques ci-dessus nommés la répartition par mois est indiquée; de ce nombre 30 014 tombent au premier quartier de l'année, 25 794 au second, 18 026 au troisième et 23 046 au quatrième.

En 1874 la mortalité, calculée d'après la population moyenne présumée de l'année, soit 1 787 488 individus, a été de 18,18 sur 1 000 (non compris les mort-nés, ceux-ci compris de 18,27 sur 1 000). Les nombres correspondants de l'année précédente étaient 16,91 (ou de 18,08). Le nombre des décès a été de 32 499, celui des mort-nés de 1 962. Le nombre des naissances a dépassé celui des décès de 22 429. Parmi les 13 522 décès, dont les médecins ont indiqué la cause**), les maladies suivantes ont provoqué le plus grand nombre: la phthisie et les tubercules pulmonaires (1 969), la pneumonie (1 359), la meningite cérébrale (1 046), la décrépitude (701), la bronchite aiguë (605), les maladies cancéreuses (1 568), la rougeole (463), la diarrhée et le choléra simple (462), la fièvre typhoïde (459), l'hydropisie et la maladie de Bright (421), l'apoplexie cérébrale (367), les maladies organiques du cœur (344), la bronchite chronique (294), la scarlatine (290) et la croup (274). Le nombre total de décès des lépreux (Spedalske) était de 182, dans 135 de ces cas la Spedalskhed (Elephantiasis des Grecs) a été indiquée comme cause de mort. Par suite d'accidents malheureux ont encore péri 1 248 et par suicide 135.

Le nombre des hôpitaux était de 56, dans les 41 hôpitaux ordinaires ont été traité 8 917 malades, dont 5 593 sont sortis et 826 sont décédés; une mortalité de 9,2 sur 1 000. Dans 10 hospices d'aliénés ont été traité 1 482 individus.

L'administration médicale du pays se trouvait divisée en 140 distrites civils. Le nombre total des médecins autorisés était de 463. La vaccination a été pratiquée sur 49 304 individus, soit par les médecins soit par des aides-vaccinateurs, dont le nombre était de 612. Il y avait 639 sages femmes examinées. Le nombre des pharmacies était de 70.

*) Voir le tableau No. II et III pag. VI et VIII.

**) Voir le Tableau No. XXXIV pag. XL.

A. Almindelig Oversigt.

over Sundheds- og Medicinalforholdene i Riget for Aaret 1874.

Sundhedstilstanden i Riget var mindre god end Aaret forud og Summen af epidemiske Sygdomme overskrider betydeligt Antallet i de foregaaende Aar. I alle Stifter, undtagen Christiania Stift, viser sig større eller mindre Tilvæxt — betydeligst er denne for Hamar og Tromsø Stifter. —; i Christiania Stift er Antallet paa Grund af at Mæslingeepidemiene ophørte inden flere Amter noget mindre end det foregaaende Aar. Størst Udbredning havde Mæslinger, Lungebetændelse, typhøse Sygdomme, Skarlagenfeber, diphtherisk Svælgbetændelse og Strubehoste ligesom forøvrigt katarrhalske Tilfælde sees at have optraadt overordentlig hyppig. Af 99 097 opgivne Tilfælde af epidemiske Sygdomme haves Opgaver for 96 880 over Tiden paa Aaret for deres Optraeden, nemlig i:

1ste Kvartal	30 014	3die Kvartal	18 026
2det —	25 794	4de —	23 046.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 32 499 eller 18,18 pro mille af den beregnede Befolkning ved Aarets Midte, hvilket er betydelig mere end i de 3 foregaaende Aar og mere end Middeldødeligheden i Femaaret 1866—70, men dog noget mindre end Middeldødeligheden i Femaaret 1861—65. Sammenlignet med Dødeligheden i Femaaret 1866—70 (30 018) viser der sig i 1874 en Forøgelse af de Dødes Antal med 8,26 pCt., sammenlignet med de Dødes Antal i 1872 (29 417) en Forøgelse med 10,47 pCt., og i Forhold til samme i 1873 (29 808) en Forøgelse med 9,03 pCt.

I Tabel I gives en Oversigt over de Dødes Antal i 1874 og over deres Forhold pro mille til den beregnede Folkemængde ved Aarets Midte med Fordeling paa Ri-

Dødeligheden i 1874 i Forhold til Folkemængden og tidligere Dødelighed.

Tabel I.	Beregnet Folkemængde i Midten af 1874.	Antal Døde i 1874.	Døde af 1 000 Levende.			
			1874.	1873.	Femaaret 1866—70.	Femaaret 1861—65.
Riget	1 787 488	32 499	18,18	16,91 ¹⁾	17,41	18,54
Christiania Stift.	481 102	9 555	19,86	17,92	19,16	19,4
Hamars —	235 363	3 860	16,40	14,82	14,97	16,4
Christiansands —	343 935	6 377	18,54	18,05	18,88	18,6
Bergens —	284 165	4 890	17,21	16,58	15,66	17,7
Trondhjems —	267 988	4 576	17,08	15,95	15,25	18,0
Tromsø Stift —	174 935	3 241	18,53	16,84	19,51	21,7
Christiania By ²⁾ . .	73 884	1 753	23,73	22,99	22,39	24,4
Akershus Amt	111 790	2 002	17,91	18,11	18,52	18,7
Smaalenenes —	106 879	2 364	22,12	17,13	18,51	19,0
Buskeruds —	100 485	1 860	18,51	17,11	18,88	19,0
Jarlsb.-Lauvigs —	88 064	1 576	17,90	15,45	18,74	17,5
Hedemarkens —	119 942	1 929	16,08	14,18	15,76	16,7
Christians —	115 421	1 931	16,73	15,49	14,18	16,3
Bratsbergs —	81 748	1 413	17,28	17,21	19,98	18,8
Nedenæs —	74 134	1 365	18,41	19,60	20,79	20,3
Lister-Mandals —	76 381	1 601	20,96	20,53	20,15	19,5
Stavangers —	111 672	1 998	17,89	15,54	15,96	16,7
Søndre Bergenh. —	120 198	1 916	15,94	16,39	15,12	16,8
Bergens By	32 699	690	21,10	25,59	21,06	25,1
Nordre Bergenhus Amt	86 832	1 614	18,59	15,52	14,80	16,3
Romsdals —	115 547	1 831	15,85	14,53	15,01	19,0
Søndre Trondh. —	114 396	2 119	18,52	17,47	16,31	17,3
Nordre —	82 481	1 296	15,71	14,17	14,10	17,1
Nordlands —	99 653	1 756	17,62	16,74	16,96	19,2
Tromsø —	51 958	925	17,80	16,08	19,41	23,3
Finmarkens —	23 324	560	24,01	18,92	30,77	26,7

¹⁾ Beregnet efter Folkemængden ved Aarets Midte udgjorde Dødeligheden i 1873: 16,84 p. m. og i 1872: 16,74 p. m.

²⁾ Ifølge Folketællingen den 31te December 1874 var Byens Folkemængde 75 042, hvorefter der døde 22,76 p. m.

Samtlige af Lægerne anmeldte Tilfælde af epidemiske

Tabel II.	Samtlige epidemi- demiske Syg- domme.		Angrebne af epidemiske Syg- domme af 1000 Indvaanere.	Exanthema- tisk Typhus.		Tydhoid- feber.		Feb- ris recur- rens.	Sim- pel Fe- ber.	Barsel- feber.		Børne- kopper.		Vand- kopper.		Skarla- gensfeber.		Rødlin- ger.		Mæslin- ger.	
	Angr.	Døde.		Angr.	Døde.	Angr.	Døde.			Angr.	Døde.	Angr.	Døde.	Angr.	Døde.	Angr.	Døde.	Angr.	Døde.	Angr.	Døde.
Riget	99 097	4908	55,4	290	37	3911	422	2	3874	808	245	181	27	1084	1	1854	290	276	2	10888	465
Christiania Stift	38 035	1922	79,1	61	11	1034	124	-	1383	238	79	42	6	525	-	369	43	126	-	1003	28
Hamars —	10 362	502	44,0	6	2	412	43	-	306	137	33	3	-	44	-	14	-	35	-	1306	57
Christiansands —	21 240	864	61,8	50	7	474	65	-	959	177	44	126	19	229	-	84	7	28	-	4418	208
Bergens —	10 033	642	35,3	29	5	676	76	-	517	94	39	2	-	128	-	778	117	36	-	808	57
Trondhjems —	11 751	583	43,8	47	2	515	56	-	428	89	23	-	-	116	1	241	48	36	2	1651	62
Tromsø —	7 676	395	43,9	97	10	800	58	2	281	73	27	8	2	42	-	368	75	15	-	1702	53
Christiania By . .	12 355	584	167,2	43	8	78	6	-	315	36	22	7	2	286	-	115	12	82	-	51	1
Akershus Amt	4 831	302	43,2	17	2	124	13	-	154	34	10	2	-	34	-	190	28	2	-	46	3
Smaalenenes —	7 854	560	73,5	1	1	344	39	-	286	40	13	-	-	70	-	39	1	9	-	297	-
Buskeruds —	6 862	240	68,3	-	-	338	43	-	410	76	11	2	-	60	-	14	-	14	-	36	2
Jarlsberg - Laur- vigs Amt	6 133	236	69,6	-	-	150	23	-	218	52	23	31	4	75	-	11	2	19	-	573	22
Hedemarkens —	6 005	317	50,1	3	-	259	30	-	192	98	25	-	-	22	-	-	-	35	-	850	41
Christians —	4 357	185	37,7	3	2	153	13	-	114	39	8	3	-	22	-	14	-	-	-	456	16
Bratsbergs —	4 983	171	61,0	-	-	84	9	-	191	70	17	6	-	53	-	52	1	5	-	392	2
Nedenæs —	4 317	157	58,2	-	-	85	5	-	150	41	11	16	-	78	-	14	2	-	-	798	30
Lister-Mandals —	4 430	220	58,0	11	3	132	17	-	148	35	6	103	19	42	-	15	1	9	-	1145	60
Stavangers —	7 510	316	67,3	39	4	173	34	-	470	31	10	1	-	56	-	3	3	14	-	2083	116
Søndre Bergen- hus Amt	1 605	162	13,4	2	-	321	38	-	40	12	5	-	-	17	-	33	7	4	-	153	24
Bergens By	3 842	173	117,5	-	-	105	16	-	309	15	14	-	-	75	-	35	4	20	-	116	4
Nordre Bergen- hus Amt	2 486	212	28,6	27	5	157	11	-	49	43	14	2	-	24	-	630	93	5	-	247	17
Romsdals Amt . .	4 487	234	38,8	9	-	232	29	-	206	46	11	-	-	28	-	141	25	8	-	514	15
Søndre Trond- hjems Amt . . .	6 551	262	57,3	38	2	244	28	-	209	35	9	-	-	81	1	52	12	22	2	1046	26
Nordre Trond- hjems Amt . . .	2 813	182	34,1	-	-	132	10	-	132	32	9	-	-	19	-	128	24	13	-	383	33
Nordlands —	3 714	193	37,3	30	3	523	38	-	172	39	17	-	-	6	-	221	46	14	-	514	16
Tromsø —	2 127	112	40,9	21	4	220	14	-	84	23	3	-	-	16	-	85	14	1	-	633	22
Finmarkens —	1 835	90	78,7	46	3	57	6	2	25	11	7	8	2	20	-	62	15	-	-	555	15

gets Stifter og Amter, tilligemed de tilsvarende Forholdstal for 1873 og Femaarene 1866—70 og 1861—65.

Dødeligheden var størst i Christiania Stift (1,68 pro mille over Rigets Middeldødelighed); mindst var Dødeligheden i Hamars Stift (1,78 p. m. under Rigets) dernæst var den i Trondhjems Stift 1,10 p. m. og i Bergens Stift 0,97 p. m. under Rigets Middeldødelighed. De Amter, der vise mindst gunstige Forhold er Christiania By, Bergens By, Smaalenene, Lister-Mandal og Finmarken, i hvilke Dødeligheden overstiger Rigets Middeldødelighed med henholdsvis 5,55 p. m., 3,94 p. m., 2,92 p. m., 2,78 p. m. og 5,83 p. m. De Amter, der vise det bedste Forhold, er nordre Trondhjems, Romsdals, søndre Bergenhus, Hedemarkens og Christians

Amter, hvor Dødeligheden i noget væsentligere Grad viser sig gunstigere (henholdsvis 2,47 p. m., 2,33 p. m., 2,24 p. m., 2,24 p. m. og 1,45) end Rigets Middeldødelighed, i de øvrige Amter er Dødeligheden dels lidt over, dels lidt under Rigets Middeldødelighed. I Forhold til Aaret 1873 var Dødeligheden i Finmarkens Amt 5,09 p. m. og i Smaalenenes 4,99 p. m. større. Mindre end i 1873 var Dødeligheden kun i Akershus, Nedenæs, søndre Bergenhus Amter, og i Bergens By (i sidstnævnte By 4,49 p. m. mindre).

Veiriget. Den milde Vinter ved Aarets Begyndelse efterfulgtes af kold Vaar, med Storm i det Vesten- og Nordenfjeldske; efter en i det Hele lidet varme Sommer

Sygdomme, fordelte paa Stifter og Amter.

Rosen.		Kighoste.		Diphtherisk Svælgbetændelse.		Strubehoste.		Kusma.		Akut Bronchit og andre katarrh. Tilfælde.		Lungebetændelse.		Pleurit.		Gigtfeber.		Koldfeber.		Diarrhoe og Cholera Nostras.		Blodgang.		Skjørbug.	
Angr.	Døde.	Angr.	Døde.	Angr.	Døde.	Angr.	Døde.	Angr.	Døde.	Angr.	Døde.	Angr.	Døde.	Angr.	Døde.	Angr.	Døde.	Angr.	Døde.	Angr.	Døde.	Angr.	Døde.	Angr.	Døde.
2960	82	3917	208	1475	197	497	274	2704	3	37803	622	8672	1361	1515	79	2295	90	180	1	13254	462	515	37	142	3
1387	31	1007	46	937	169	280	163	1888	2	17034	293	3698	610	417	28	841	37	114	-	5582	248	51	6	18	-
361	10	381	13	105	1	19	11	294	-	3407	63	1395	185	249	13	422	11	7	-	1234	47	195	12	30	1
628	16	273	8	154	13	83	52	290	-	8202	114	1285	197	284	16	467	20	49	1	2884	73	38	4	58	-
212	10	477	30	81	3	57	28	30	1	3378	49	763	147	222	11	279	13	6	-	1428	53	27	2	5	1
291	9	1017	61	139	6	53	20	74	-	4013	61	1218	179	191	8	221	6	4	-	1217	28	183	11	7	-
81	6	762	50	59	5	5	2	128	-	1769	42	313	43	152	3	65	3	-	-	909	13	21	2	24	1
384	11	357	27	47	6	11	9	892	-	6572	127	991	224	40	8	215	12	10	-	1813	108	9	1	1	-
244	3	88	2	42	3	11	8	190	-	1748	41	766	131	95	2	148	8	8	-	857	44	28	4	3	-
222	4	320	7	720	145	214	123	165	-	3080	48	875	125	125	11	146	7	19	-	872	36	5	-	5	-
351	6	193	10	40	1	16	11	428	2	2741	45	593	70	90	4	172	3	36	-	1237	31	8	1	7	-
186	7	49	-	88	14	28	10	213	-	2893	32	473	60	67	3	160	7	41	-	803	29	1	-	2	-
219	8	128	6	49	1	13	7	146	-	2033	37	704	110	155	8	238	8	6	-	670	25	166	10	19	1
142	2	253	7	56	-	6	4	148	-	1374	26	691	75	94	5	184	3	1	-	564	22	29	2	11	-
173	2	102	6	33	4	16	10	149	-	2243	32	401	57	117	5	124	3	7	1	724	22	-	-	41	-
255	11	18	1	46	5	18	13	62	-	1796	26	198	35	52	2	109	4	25	-	545	12	1	-	10	-
113	3	3	-	35	3	28	18	44	-	1669	21	313	49	54	4	108	3	11	-	402	12	4	1	6	-
87	-	150	1	40	1	21	11	35	-	2494	35	373	56	61	5	126	10	6	-	1213	27	33	3	1	-
38	2	47	8	44	1	32	19	8	-	291	8	159	30	43	3	89	5	2	-	261	11	9	1	-	-
76	4	19	1	15	1	15	8	8	-	1970	23	254	67	70	2	67	3	3	-	667	26	3	-	-	-
54	1	126	2	4	1	1	-	11	1	487	16	176	28	47	4	83	4	1	-	302	13	7	1	3	1
111	5	561	32	83	4	22	10	27	-	1277	8	490	70	124	6	110	3	3	-	419	11	73	5	3	-
143	6	482	27	54	1	34	11	25	-	2543	37	406	74	73	3	100	4	1	-	815	16	54	3	4	-
81	1	259	21	20	1	6	-	25	-	823	18	406	57	56	1	51	-	-	-	181	4	64	3	2	-
59	6	465	22	15	2	3	1	82	-	759	15	154	18	102	-	27	3	-	-	497	4	6	1	6	1
14	-	183	12	14	-	1	-	14	-	437	21	109	16	40	2	9	-	-	-	218	4	1	-	4	-
8	-	114	16	30	3	1	1	32	-	573	6	50	9	10	1	9	-	-	-	194	5	14	1	14	-

optraadte Høsten udover med regn- og stormfuldt Veir; Vinteren kom tidlig med Sne og Kulde. Høsten var i det Hele taget som et knapt Middelsaar, — i Tromsø Stift betydeligt under et saadant. Udbyttet af Aarets Torskfiskerier var i det Hele godt; Vaarsildfisket udeblev næsten ganske, hvorimod de øvrige Sildfiskerier have givet et middels Udbytte.

Tabel II giver en Oversigt over samtlige af Lægerne anmeldte Tilfælde af epidemiske Sygdomme med Fordeling paa Rigets Stifter og Amter. Tabel III (Side VIII) viser behandlede Tilfælde af epidemiske Sygdomme i Riget med Fordeling paa Tid, Kjøen og Alder samt de enkelte Sygdommes Forhold i pCt. til samtlige behandlede

epidemiske Sygdomme tilligemed Dødsprocenten for hver af samme.

Tabel XXXV (i Slutningen af den almindelige Oversigt) viser de af Lægerne behandlede epidemiske Sygdomstilfældes Fordeling paa de enkelte Maaneder inden Lægedistrikterne.

Typhøse Febre optraadte med omtrent samme Antal og Dødelighed som Aaret forud. Med Hensyn til Forekomsten inden Rigets forskellige Stifter viser sig, at de som sædvanlig have optraadt hyppigst i Tromsø Stift, dernæst Bergens, Christiania og Trondhjems Stift, sjældnest i Christiansands Stift. Inden Amterne var Sygdommen hyppigst inden Tromsø Stifts Amter og mest ud-

De af Lægerne behandlede Tilfælde af epidemiske Sygdomme efter Tid, Kjøen og Alder.

Le nombre des cas traités des maladies épidémiques par mois, par sexe et par âge.

Tabel III.

	Hele Aaret.				Tiden er op- givet for.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.	Mænd.	Kvinder.	Børn (under 15 Aar).	Voxne (over 15 Aar).
	Behandlede.	Procentforhold til samtlige behandlede epidemiske Sygdomme.	Deraf døde.	Procent Døde af Behandlede.																	
Typhus exanthematicus	284	0,3	31	10,9	277	23	16	43	31	37	9	8	31	9	11	23	36	149	134	84	190
Neotyphus	3 889	4,0	400	10,3	3 527	363	316	313	278	252	189	231	266	280	290	387	362	2 013	1 735	843	2 931
Febris recurrens	2	0,002	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	1	-	2
— simplex	3 874	3,9	-	-	3 790	369	308	423	322	316	308	266	234	279	283	340	342	1 826	1 893	1 670	2 138
— puerperalis	780	0,8	217	27,8	768	85	65	67	80	72	58	35	50	54	75	65	62	-	780	-	780
Variolæ	181	0,2	27	14,9	155	4	13	25	19	26	17	26	11	6	7	1	-	91	90	63	117
Varicellæ	1 084	1,4	1	0,8	1 081	129	96	124	81	36	66	54	36	73	100	137	149	551	557	1 005	78
Scarlatina	1 784	1,8	220	12,3	1 776	187	149	162	183	165	135	141	135	79	114	140	186	747	790	1 595	178
Rubeolæ	276	0,3	2	0,7	276	19	19	17	33	91	40	26	10	4	3	7	7	126	150	204	72
Morbilli	10 403	10,6	358	3,4	10 355	1593	1229	1320	1393	1371	830	627	665	582	321	208	216	4 686	5 148	8 840	1 474
Erysipelas	2 955	3,0	77	2,6	2 918	258	218	272	256	263	275	233	193	216	257	235	242	1 164	1 743	476	2 388
Tussis convulsiva	3 900	4,0	191	4,9	3 894	266	220	264	285	283	299	359	382	450	337	381	368	1 815	1 927	3 798	92
Diphtheritis faucium	1 467	1,5	189	12,9	1 457	121	124	158	105	119	132	112	77	93	106	167	143	642	815	773	680
Angina membranacea	485	0,5	262	54,0	485	67	50	69	43	49	37	17	20	33	23	32	45	254	229	476	7
Parotitis	2 703	2,8	2	0,09	2 701	492	468	610	409	241	134	66	36	58	57	77	53	1 514	1 172	1 456	1 234
Bronchitis acuta et Catarrhus	37 759	38,4	578	1,5	37 528	4024	4068	4453	3672	3289	2441	1643	1473	1810	2233	3343	5079	19 053	18 041	15 194	21 822
Pneumonia	8 604	8,8	1293	15,0	8 504	557	670	1014	1008	1330	824	392	223	300	363	607	1216	4 928	3 583	2 646	5 882
Pleuritis	1 508	1,5	72	4,8	1 457	129	124	169	159	157	127	109	76	64	107	110	126	955	529	266	1 207
Rheumatismus articulo- rum acutus	2 289	2,3	84	3,7	2 258	273	250	249	213	215	190	137	93	126	127	177	208	1 168	1 100	281	1 988
Febris intermittens	180	0,2	1	0,6	180	10	17	16	20	20	17	25	12	19	13	5	6	145	34	13	166
Diarrhoe acuta et Cholera nostras	13 203	13,4	411	3,1	12 857	989	902	839	833	745	1080	1924	1803	1035	978	968	761	6 846	6 048	6 416	6 596
Dysenteria	515	0,5	37	7,2	510	32	28	35	8	17	15	67	64	42	46	65	91	239	258	254	249
Scorbutus	142	0,1	3	2,1	125	9	13	10	13	17	16	8	8	9	13	6	3	88	45	18	111
Summa	98 267	100,0	4456		96 880	9999	9363	10652	9444	9111	7239	6507	5898	5621	5864	7481	9701				
						30 014			25 794			18 026			23 046						

breddt i Nordlands Amt. Efter disse Amter viser Buskeruds og Smaalenenes Amter samt Bergens By det største Antal Angrebne, sjældnest er disse Sygdomme optraadt i Bratsbergs, Nedenæs og Christians Amter. I Forhold til det foregaaende Aar sees Stigning af Sygdommen at være forekommet stærkest i Tromsø Stift, dernæst Christiania Stift, men en kjendelig Aftagen er mærkbar for Hamars og Christiansands Stift, for de øvriges Vedkommende er Forholdet omtrent som Aaret forud. Inden Amterne er den stærkeste Stigning inden Tromsø Amt, dernæst Nordlands, Smaalenenes og Buskeruds Amt. Den væsentligste Formindskelse i Sygdommens Forekomst er indtraadt i Akerhus Amt, dernæst nordre Trondhjems Amt og Christiansands Stifts Amter og Hedemarkens Amt, for de øvrige Amter er Hyppigheden dels lidt større dels lidt mindre end Aaret forud.

Tabel IV viser Antallet af Angrebne og Døde af typhøse Febre i Femtenaaret 1860—1874:

Tabel IV.

Dødsprocenten af typhøse Febre i Femtenaaret 1860—74.

	Angrebne.	Døde.	Døde af 100. Angrebne.
1874	4 203	459	10,9
1873	4 160	431	10,4
1872	4 582	460	10,0
1871	3 902	450	11,5
1870	4 337	471	10,8
1869	5 259	544	10,3
1868	6 777	770	11,3
1867	6 517	782	12,0
1866	6 480	700	10,8
1865	5 862	593	10,1
1864	5 685	672	11,8
1863	5 686	558	9,4
1862	5 169	532	10,3
1861	4 991	506	10,1
1860	4 871	492	10,1

I Tabel V (se Tabellen næste Spalte) meddeles en Oversigt over de typhøse Febres Optræden i Riget med dets Stifter og Amter i de sidste 5 Aar, beregnet efter det kjendte Antal Angrebne pro mille til Befolkningen ved Aarets Midte i 1874, 1871 og 1870 og til Befolkningen ved Aarets Begyndelse i 1873 og 1872.

Typhoidfeber (Febris typhodes, Ileotyphus, Abdominaltyphus) er den hyppigste Form for de typhøse Sygdomme og sees deraf anmeldt 3 911 Tilfælde og 422 Dødsfald.

Tabel V.

Angrebne af typhøse Febre af 1000 Indvaanere.

	1874.	1873.	1872.	1871.	1870.
Riget	2,35	2,32	2,62	2,23	2,49
Christiania Stift	2,28	1,89	2,65	1,94	1,87
Hamars -	1,78	2,47	1,96	1,37	1,51
Christiansands -	1,52	2,29	2,29	1,73	2,72
Bergens -	2,48	2,19	2,21	2,05	2,39
Trondhjems -	2,10	2,28	3,06	3,04	3,15
Tromsø -	5,14	3,64	4,05	4,78	4,33
Christiania By	1,64	0,99	2,39	2,85	1,04
Akershus Amt	1,26	2,63	2,18	2,08	
Smaalenenes -	3,23	1,82	2,91	1,85	3,98
Buskeruds -	3,36	2,27	4,03	1,83	2,12
Jarlsberg-Laurvigs Amt	1,73	1,34	1,55	1,25	0,73
Hedemarkens Amt	2,18	3,28	2,34	1,16	1,72
Christians -	1,35	1,62	1,58	0,71	1,28
Bratsbergs -	1,03	1,45	1,96	1,02	1,51
Nedenæs -	1,15	2,52	1,71	1,10	2,98
Lister-Mandals -	1,87	2,35	1,88	1,81	2,09
Stavangers -	1,90	2,70	3,22	2,70	3,89
Søndre Bergenhus Amt	2,69	2,58	1,94	2,10	3,57
Bergens By	3,21	3,92	4,08	3,97	
Nordre Bergenhus Amt	2,12	1,62	2,35	1,78	0,80
Romsdals -	2,09	1,59	2,20	2,54	3,88
Søndre Trondhjems -	2,47	2,14	3,47	3,16	1,93
Nordre — -	1,60	2,76	2,77	2,49	3,01
Nordlands Amt	5,55	4,09	4,94	4,13	4,69
Tromsø -	4,64	2,46	1,94	4,54	2,15
Finmarkens -	4,50	4,29	4,94	8,06	7,48

Angaaende Smitteforhold oplyses, at Sygdommen til dels optraadte som Fortsættelse af Epidemier Aaret forud, men tillige hyppig opstaaet ved Udbredelse af Smitte fra større Byer og fra Fiskevær eller hjemført fra Udlandet.

Af **exanthematisk Typhus** (Typhus exanthematicus) bemærkedes en større Udbredning i Christiania Stift (Christiania By) og dens betydelige Aftagen i Trondhjems Stift, hvor der fra nordre Trondhjems Amt, som i 1873 leverede det største Antal Angrebne inden Riget, i indeværende Aar intet Tilfælde er anmeldt.

Febris recurrens er kun optraadt i Finmarkens Amt og derfra anmeldt 2 Tilfælde, Aaret forud var fra samme Amt anmeldt 30 Tilfælde.

Epidemisk Cerebrospinalmeningit optraadte i Christians og søndre Bergenhus Amter.

Af **Barselfeber** (Febris puerperalis) er anmeldt 808 Tilfælde og 245 (30,3 pCt.) Dødsfald (i 1873: 589 Tilfælde og 166 Dødsfald; i 1872: 548 Tilfælde og 129 Dødsfald,

i 1871: 637 og 160). De anmeldte Tilfælde overstiger betydeligt de i 1873 anmeldte, og Dødeligheden af samme er ikke lidet større end det foregaaende Aar; Bergens og Tromsø Stifter viser den største Dødsprocent, om end det førstes er aftaget mod 1873; for Hamars Stift, hvis Dødelighed ogsaa i indeværende Aar er mindst, er Døds-

procenten dog steget betydelig, ligesaa for Christiania Stift.

I Tabel VI gives en Oversigt over Dødsfald paa Barselseng og af Barselfeber med Fordeling paa de enkelte Stifter.

Paa Barselseng og af Barselfeber døde Kvinder.

Tabel VI.	1874.					Af 1000 Barselkvinder døde.				
	Antal Barselkvinder.	Efter Prestelisterne døde paa Barselseng.	Af Lægerne opgivne.			1874.	1873.	1872.	1871.	1866—1870.
			Tilfælde af Barselfeber.	Dødsfald af Barselfeber.	Dødsprocent.					
Riget	56 094	480	808	245	30,3	8,56	6,25	5,66	6,75	6,23
Christiania Stift.	15 570	129	238	79	33,2	8,35	5,71	4,08	7,35	5,41
Hamars -	7 016	50	137	33	24,1	7,13	4,46	3,46	4,58	4,29
Christiansands -	10 538	86	177	44	24,9	8,16	5,64	6,66	7,02	7,12
Bergens -	8 907	79	94	39	41,5	8,87	8,27	8,06	8,18	6,16
Trondhjems -	7 701	60	89	23	25,8	7,79	6,22	5,34	7,01	6,61
Tromsø -	6 362	76	73	27	37,0	11,95	7,80	7,26	10,23	8,77

Efter Presternes Opgaver (se Tabel XXIV) døde 480 paa Barselseng (i 1873: 339, i 1872: 304 og i 1871: 355). I Femaaret 1866—1870 udgjorde gennemsnitlig det aarlige Antal Dødsfald paa Barselseng 315 og i Tiaaret 1856—1865: 378. Dødeligheden paa Barselseng var saaledes i 1874 betydelig større end saavel i Femaaret 1866—70 som i de følgende Aar. Den udgjorde 8,56 pro mille eller 2,31 pro mille mere end i 1873 og 2,33 pro mille mere end i nævnte Femaar. Stigning af Dødeligheden bemærkes inden samtlige Stifter, og var størst i Tromsø, hvor den var 11,95 p. m. (eller 4,15 p. m. større end i Aaret forud og 3,18 p. m. større end Femaarets Middeldødelighed). Mindst var Dødeligheden i Hamars og Trondhjems Stifter, i hvilke dog ogsaa sees en stærk Tilvæxt. I Bergens Stift er Forholdet omtrent som Aaret forud. Blandt samtlige Dødsfald paa Barselseng (de uforløste medregnede) udgjorde de ved Barselfeber 51,0 pCt., — fradrages de uforløst døde Barselkvinder ere 53,0 pCt. døde af Barselfeber. — For 414 af de i 1874 døde Barselkvinder kjendes Alderen:

6 vare under 20 Aar,
155 — mellem 20—30 Aar,
173 — — 30—40 —
80 — — 40—50 —

For 189 Dødsfald er Tiden i Barselsengen opgivet, nemlig:

i 1ste Døgn*) for	42	i 8de Døgn for	16
i 2det — —	10	i 9de — —	10
i 3die — —	12	i 10de — —	11
i 4de — —	15	i 11te — —	5
i 5te — —	10	i 12te — —	5
i 6te — —	14	i 13de — —	2
i 7de — —	8	i 14de — —	6

tils. i 1ste Uge for 111 tils. i 2den Uge for: 55

i 3die Uge for 12

i 4de — — 8

efter 4de — — 3

I Lægernes Dødslistes anføres Dødsårsagen for 335 Dødsfald paa Barselseng, hvilke ville sees af følgende Oversigt (se Tabel VII næste Side).

Uforløst døde 18 Kvinder (i 1873: 18, i 1872: 18, i 1871: 24), hvoraf

i Christiania By	1
i Akershus Amt	2
i Buskeruds —	1
i Hedemarkens —	1
i Christians —	1

*) Deraf opgivet } i 1ste Time 7 i 4de Time 1 i 10de Time 1
 i 2den — 6 i 7de — 3 i 24de — 1
 i 3die — 3 i 8de — 1.

Dødsaaarsag for Døde paa Barselseng.

Dødsaaarsag.	Antal Dødsfald.	Deraf efter følgende Operationer.					
		Tang.	Vending.	Ultrækning.	Perforation.	Embryotomi.	Keisersnit.
Barselfeber	245	10	7	-	3	3	-
Besværlig Fødsel	32	5 ¹⁾	5	1	5	3 ²⁾	1
Livmoderblødning	21	1	3	-	-	-	5
Barselkrampe	14	4	-	-	-	-	1
Peritonit	6	1	-	-	1	-	-
Livmoderbristning	4	-	-	-	2 ³⁾	1	-
Emboli	4	1	-	-	1	-	-
Barselmani	2	-	-	-	-	-	-
Lungebetændelse	2	-	1	-	-	-	-
Lungeødem	1	-	-	-	-	-	-
Blodmangel efter Fødselen	1	-	-	-	-	-	-
Perimetrit	1	-	-	-	-	-	-
Thrombose	1	-	-	-	-	-	-
Uræmi	1	-	-	-	-	-	-

¹⁾ samt Vending (af sammenvoxede Tvillinger).

²⁾ i et Tilfælde af Dobbeltfoster.

³⁾ 1 udført efter Indtræden af Bristningen.

i Stavangers Amt	1
i søndre Bergenhus —	1
i nordre — —	3
i søndre Trondhjems —	1
i nordre — —	1
i Nordlands Amt	4
i Tromsø —	1

For 16 af disse have Lægerne nærmere anført Dødsaaarsagen, nemlig besværligt Fødselsarbejde (11), Barselkrampe, Blødning fra Placenta prævia, Livmoderbristning, Lungeødem og Vatersot (af hver 1).

Af extrauterint Svangerskab er anmeldt 2.

Af **Børnekopper** (Variolæ) er det kjendte Antal 181 Tilfælde, noget større end Aaret forud, men fremdeles mindre end i de øvrige Aar siden 1863; Dødeligheden er den samme som i 1873*) (14,9 pCt. af de anmeldte Tilfælde), altsaa fremdeles ualmindelig stor.

I Christiansands Stift er ogsaa i indeværende Aar det største Antal angrebne, foraarsaget ved Sygdommens Optræden i Lister-Mandals Amt, medens den saagodt som var ophørt inden Stavanger Amt, hvor den var hyppigst Aaret forud. Efter Lister-Mandals Amt er det største

*) I Beretningen for 1873 staar 15,0 pCt. for 14,9 pCt., de Angrebnes Antal udgjorde nemlig 134.

Antal af denne Sygdom forekommet i Jarlsberg-Laurvigs Amt og Nedenæs Amt; i Trondhjems Stift er intet Tilfælde anmeldt, i Bergens Stift kun 2, i Hamars Stift 3 og i Tromsø Stift 8 angrebne af Børnekopper.

Blandt de Angrebne opgives 12 uvaccinerede Børn (af 63 Angrebne) hvoraf 6 døde.

Med Hensyn til Smitteforholdene oplyses, at Sygdommen overførtes til Christiania fra Exercerpladsen Gardermoen samt fra Stockholm, Kjøbenhavn og England, — til Hønefos fra Hole (i Ringerikes Distrikt), — til Porsgrund fra Hudiksvall (Sverige), — til vestre Nedenæs Distrikt fra Farsund, Oddernæs og Christiansand, — fra Christiansand til Oddernæs, Undal og Lyngdal, — til Haugesund fra Vignæs, — fra Rusland (Archangel) til Hammerfest, Vardø og Vadsø.

Skarlagensfeber (Scarlatina) var fremdeles i Aftagende, — det kjendte Antal Angrebne er det mindste siden Aaret 1863; til en Oversigt meddeles nedenstaaende Opgave over Sygdommens Optræden i Tidsrummet 1862—1874 samt Dødeligheden af samme:

Tabel VIII.

Aar.	Angrebne.	Døde.	Dødsforhold i pCt.
1874	1854	290	15,6
1873	2923*)	438	15,0
1872	5459	965	17,7
1871	9819	1425	14,5
1870	5227	612	11,7
1869	4200	510	12,1
1868	2679	435	16,2
1867	4782	764	16,0
1866	3855	473	12,3
1865	5336	679	12,7
1864	2593	421	16,2
1863	3139	588	18,7
1862	1261	243	19,3

Paa Grund af Sygdommens forøgede Optræden i Christiania By og Akershus Amt viser Christiania Stift et lidet Overskud af Angrebne mod det foregaaende Aar; samtlige øvrige Stifter vise derimod en større eller mindre Formindskelse af disses Antal, især er Aftagning betydelig i Trondhjems Stift. Størst Udbredning havde Skarlagensfeber i 1874 i nordre Bergenhus Amt.

Af **Mæslinger** (Morbilli) er det hele kjendte Antal Tilfælde noget mindre end i 1873, hvilket skyldes den betydelige Aftagen af Sygdommens Optræden i Christiania Stift og

*) I Beretningen for 1873 er kun anført 2922.

af dettes Amter i Christiania By, Akershus, Smaalenenes og Buskerud, hvor den i det foregaaende Aar havde en stor epidemisk Udbredning. Samtlige Rigets øvrige Amter vise derimod en større eller mindre Forøgelse af dens Optræden, navnlig er dette Tilfældet i Lister-Mandals, Stavanger og søndre Trondhjems Amter, hvilke ogsaa vise det forholdsvis største Antal Angrebne i Aaret. De anførte Talopgaver angive dog ikke det virkelige Antal Angrebne, da det almindelig anføres, at Lægehjelp i Regelen ikke søgtes ved lettere Tilfælde. Dødeligheden af det kjendte Antal Tilfælde udgjorde 4,3 pCt.

Rosen (Erysipelas) viser en forøget Udbredning, større eller mindre over samtlige Stifter.

Kighoste (Tussis convulsiva) sees i indeværende Aar at være noget i Aftagende, men omtales fra flere Amter at have været almindelig udbredt. Opgaverne fra de fire sydligste Stifter vise en mindre, de to nordlige en større Udbredning af Sygdommen.

Af **diphtherisk Svælgbetændelse** (Diphtheritis faucium) og **Strubehoste** (Angina membranacea) kjendes tilsammen 1972 Tilfælde og 471 Dødsfald, altsaa betydelig flere end Aaret forud, navnlig foranlediget ved disse Sygdommes større Udbredning i Smaalenenes Amt. Under et for begge Sygdomme udgjorde Dødeligheden 23,9 pCt., — for hver Sygdom henholdsvis 13,4 pCt. og 55,1 pCt. af de Angrebne.

For tilsammen 1942 Tilfælde af disse Sygdomme kjendes Tiden paa Aaret for deres Optræden, nemlig: 589 i første Kvartal, 485 i andet, 352 i tredje og 516 i fjerde.

Kusma (Parotitis) var noget mere udbredt end Aaret forud, den omtales fra flere Kanter endog som almindelig forekommende, saaledes fra de fleste Amter i Christiania, Hamars, Christiansands og Tromsø Stifter.

Akute katarrhalske Tilfælde (Catarrhus, Febris catarrhalis, Bronchitis acuta, Laryngitis acuta) var meget hyppige. I det sidste Femaar var de Angrebnes Antal:

i 1874:	37 803	Angrebne,	622	Døde
i 1873:	32 346	—	438	—
i 1872:	29 737	—	395	—
i 1871:	28 452	—	381	—
i 1870:	26 313	—	390	—

Af de opførte Dødsfald tilhøre 605 akut Bronchit og 17 akut Laryngit. Af akut Bronchit kjendes 11 866 Angrebne; Kjøen og Alder er opgivet for 6 030 Mænd, Mænd, 5 353 Kvinder, 5 375 Børn (under 15 Aar) og 6 030 Voxne (over 15 Aar).

Af kronisk Bronchit er opført 294 Dødsfald.

Lungebetændelse (Pneumonia) var ualmindelig hyppig forekommende, hvilket vil sees af nedenstaaende Opgaver:

	Angrebne.	Døde.
i 1874	8 672	1 361
i 1873	5 996	895
i 1872	6 271	872
i 1871	7 078	1 088
i 1870	6 687	1 024
i 1869	7 165	1 113
i 1868	5 528	958
i 1867	7 566	1 242
i 1866	5 135	802
i 1865	4 418	646

Sygdommens Sæde er opgivet ved 347 Tilfælde, nemlig i 216 højre, i 113 venstre og i 18 begge Lunger.

Af **Gigtfeber** (Rheumatismus articulorum acutus) er det kjendte Antal Tilfælde noget større end Aaret forud, nemlig 2 295 med 90 Dødsfald (i 1873: 1 914 og 71, i 1872: 1 964 og 63 og i 1871: 2 108 og 77).

Diarrhoe og **Cholera nostras** optraadte med omtrent det samme Antal Angrebne som i det foregaaende Aar, nemlig 13 254 og 462 Dødsfald (1873: 13 159 og 374, i 1872: 15 080 og 525 og i 1871: 11 180 265).

Af **Blodgang** (Dysenteria) og **Skjørbug** (Scorbutus) kjendes ligeledes omtrent det samme Antal Tilfælde som i 1873.

Syphilis. Med Hensyn til de paa Rigets Sygehuse behandlede Tilfælde henvises til den i Slutningen af den almindelige Oversigt indtagne Tabel XXX.

Antallet af de i 1874 paa Sygehus indlagte Tilfælde (742) er det mindste i det sidste Tiaar, som det vil sees af følgende Opgaver, der indlagdes nemlig:

i 1874:	742	i 1869:	1 140
i 1873:	892	i 1868:	973
i 1872:	1 045	i 1867:	831
i 1871:	1 110	i 1866:	978
i 1870:	1 119	i 1865:	850

Forholdet af primære til konstitutionelle Tilfælde var i 1874 = 1 : 3,95 (i 1873 = 1 : 6,5 og i 1872 = 1 : 5,0). Fradrages Opgaverne fra Christiania, hvor som sædvanlig det forholdsvis største Antal primære Tilfælde kom til Behandling, var Forholdet mellem primære og konstitutionelle Tilfælde = 1 : 6,76.

Den gennemsnitlige Behandlingstid for hver Udskreven i 1874 udgjorde 73,7 Dage (i 1873: 72,1 Dage). — Paa Rigshospitalets Hudsygeafdeling var den gennemsnitlige Behandlingstid 87,9 Dage (i 1873: 105,6 og i 1872: 89,6 Dage).

Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af Syphilis vil sees af nedenstaaende Tabel IX, der tillige viser deres Fordeling paa Stifterne.

Fra Riget er ialt anmeldt 62 Dødsfald af Syphilis,

hvoraf 33 i Christiania Stift, 3 i Hamars, 9 i Christiansands, 6 i Bergens, 5 i Trondhjems og 6 i Tromsø Stifter. Af de indtrufne Dødsfald ere 51 blandt Børn under 1 Aar.

Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af Syphilis og ialt kjendte Tilfælde af Gonorrhoe i 1874.

Tabel IX.	Hele Aaret.		Kjøn.		Alder		Ialt opgivne.		Fordeling paa Stifter.											
	Behandlede.	Deraf døde.	Md.	Kv.	under 15 Aar gl.	over 15 Aar gl.	Tilf.	Døde.	Christiania		Hamar.		Christian-sand.		Bergen.		Trondhjem.		Tromsø.	
									Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.
Syphilis (udenfor Sygehus)	881 ¹⁾	-	447	299	103	646	881	41	357	22	38	1	248	6	57	4	131	2	50	6
Gonorrhoe og Urethrit ²⁾	1627	-	1165	108	2	1268	1627	-	670	-	72	-	286	-	162	-	267	-	170	-

¹⁾ Af 706 Tilfælde vare 175 primær og 631 konstitutionel Syphilis, af hvilke sidste 11 ere opgivne som sekundære, 14 som hereditære og 11 som tertiære Former samt 11 som Recidiver.

²⁾ Opgave over Kjøn og Alder er ikke opgivet fra Christiania By.

Spedalskhed (Elephantiasis Græcorum). Ifølge den af Overlægen for den spedalske Sygdom afgivne Beretning over de Spedalske i Norge i 1874, var der til de ved Udgangen af 1873 kjendte 1204 Spedalske udenfor Stiftere skeet en Tilgang af 189 (116 overseede ved tidligere Tællinger, 3 indflyttede, 35 hjemkomne fra Stiftere, 1 ved Tilbagefald af Sygdommen samt 34 nye Tilfælde), medens Afgangen var 204 (1 helbredet, 70 døde, 9 udflyttede, 119 indlagte i Stiftere og 5 feilagtig opførte); ved Aarets Udgang kjendtes saaledes udenfor Stiftererne 1189 Spedalske, altsaa 15 færre end det foregaaende Aar; Belægget i Rigets 5 Stiftere udgjorde den 31te December 1873: 670 og den 31te December 1874: 643 eller 27 færre. Ved Udgangen af Aaret 1874 kjendtes altsaa 1832 Spedalske, eller 42 færre end ved Udløbet af 1873.

I Stiftererne behandledes ialt 796, hvoraf 126 indkom i Aarets Løb; af de 153 Udskrevne udgik 4 helbredede, 112 døde, 35 hjemsendtes og 2 overflyttedes til anden Stiftelse.

Tabel X og Tabel XI viser de Spedalskes Fordeling paa de enkelte Amter og Stiftere ved Udgangen af 1874.

I 1874 opgives 5 Spedalske at være helbredede, nemlig 1 i nordre Bergenhus Amt, 1 i Pleiestiftelsen No. 1 og 3 i Lungegaardshospitalet; tillægges disse de i 1857—73

Spedalske i Landdistrikterne.

Tabel X.	Antal Spedalske i Riget.	Antal Spedalske i Landdistrikterne.		
		ialt.	deraf	
			Md.	Kv.
Hedemarkens Amt	4	4	2	2
Christians —	6	6	3	3
Lister-Mandals —	3	3	1	2
Stavanger —	124	124	60	64
Søndre Bergenhus Amt	217	217	98	119
Bergens By	366	20	13	7
Nordre Bergenhus Amt	264	264	156	108
Romsdals —	282	169	95	74
Søndre Trondhjems —	285	101	59	42
Nordre — —	102	102	61	41
Nordlands —	153	153	93	60
Tromsø —	21	21	11	10
Finmarkens —	5	5	4	1
Tilsammen	1 832	1 189	656	533

(incl.) kjendte 71 helbredede, bliver det hele Antal 76, hvoraf dog 4 vides at have faaet Tilbagefald.

Spedalske i Stiftelserne.

Tabel XI.	Antal ved Udgangen af 1874.		
	Tils.	Md.	Kv.
Pleiestiftelsen No. 1.....	229	102	127
St. Jørgens Hospital	61	28	33
Lungegaardshospitalet.....	56	19	37
Reknæs Pleiestiftelse	113	59	54
Reitgjærdets Pleiestiftelse	184	104	80
Tilsammen...	643	312	331

Af ovennævnte 182 Dødsfald blandt Spedalske (107 Mænd, 75 Kvinder) er Alderen opgivet for 181, nemlig:

Alder.	Tils.	Deraf	
		Mænd.	Kvinder.
fra 10—15 Aar	1	1	"
- 15—20 —	10	3	7
- 20—30 —	33	25	8
- 30—40 —	35	19	16
- 40—50 —	30	21	9
- 50—60 —	38	20	18
- 60—70 —	16	9	7
- 70—80 —	15	7	8
- 80—90 —	2	2	"
- 90—100 —	1	"	1

Af 70 Dødsfald, indtrufne udenfor Stiftelser, tilhøre 2 Hamars, 8 Christiansands, 30 Bergens, 18 Trondhjems og 12 Tromsø Stifter.

Efter den af Overlægen for den spedalske Sygdom afgivne Beretning var det kjendte Antal Spedalske i Riget ved de 19 sidste Tællinger følgende:

i 1874: 1832	i 1864: 2182
i 1873: 1874	i 1863: 2162
i 1872: 1943	i 1862: 2119
i 1871: 1987	i 1861: 2096
i 1870: 2055	i 1860: 2068
i 1869: 2104	i 1859: 2095
i 1868: 2119	i 1858: 2082
i 1867: 2137	i 1857: 2060
i 1866: 2126	i 1856: 2113
i 1865: 2136	

Der er saaledes skeet en Afgang af 281, hvoraf 72 vides at være helbredede.

I Tabel XII (Side XV) gives en Oversigt over en Del af Lægerne behandlede væsentlig kroniske Sygdomme med

Fordeling af de ialt opgivne Tilfælde paa Rigets Stifter og Amter.

Svindstot (Phthisis et Tuberculosis pulmonum) er opført som Dødsårsag ved 1969 Dødsfald eller 14,5 pCt. af samtlige opgivne ved Sygdom forårsagede Dødsfald; nedenstaaende Opgaver vise Forholdet for de sidste 10 Aar:

1874: 14,5 pCt.	1869: 15,3 pCt.
1873: 15,2 —	1868: 14,0 —
1872: 14,9 —	1867: 13,5 —
1871: 14,4 —	1866: 14,3 —
1870: 14,3 —	1865: 14,3 —

I Forhold til Dødsfald ved ikke epidemiske Sygdomme udgjorde Dødsfald af Svindstot 21,9 pCt.

Tabel XIII (Side XVI) viser Dødsfald af Svindstot i de enkelte Stifter og Amter for Aarene 1872, 1873 og 1874 i Forhold (pCt.) til samtlige opgivne Dødsårsager og til de ikke epidemiske Dødsfald samt for 1874 og 1873 i Forhold (pro mille) til Folkemængden i de tilsvarende Dele af Riget.

Af **Kræft** (Cancer, Sarcoma) er opgivet 568 Dødsfald, nemlig:

i Christiania	Stift	206
i Hamars	—	74
i Christiansands	—	90
i Bergens	—	68
i Trondhjems	—	100
i Tromsø	—	30

Sygdommens Sæde vil sees af Tabel XIV (Side XVII), der tillige viser deres Fordeling paa de enkelte Amter.

Over de paa Sygehus behandlede Tilfælde af **Sindssygdomme** giver Tabel XXXI en Oversigt.

Af Sindssygdom er opgivet 52 Dødsfald; 16 i Christiania, 9 i Hamars, 11 i Christiansands, 7 i Bergens, 5 i Trondhjems og 4 i Tromsø Stifter. De paa Sindssygeasylerne indtrufne 63 Dødsfald blandt de Sindssyge ere i den i Slutningen af den almindelige Oversigt indtagne Tabel over Dødsårsager for det meste henførte under de nærmere kjendte Dødsårsager.

Paa Rigets 10 Sindssygeasyler ere i Aarets Løb behandlet 1482 sindssyge Personer, hvoraf 547 indkom i 1874; Antallet af Udgaaede og Døde udgjorde tilsammen 506; de ved Aarets Udgang Tilbageliggende vare saaledes 976. Forøvrig henvises til den af Departementet for det Indre udgivne Oversigt over Sindssygeasylernes Virksomhed i Aaret 1874.

Nedenstaaende Liste giver Oplysning om en Del af Lægerne i 1874 behandlede væsentlig kroniske Sygdomme.

Tabel XII.	Hele Aaret.		Af de Be- handlede, hvis Kjøen er opgivet, vare		Af de Be- handlede, hvis Alder er opgivet, vare		Ialt op- givne.		Fordeling paa Stifter.																Fordeling paa Amter.											
	Behandlede.	Deraf døde.	Md.	Kv.	Børn (under 15 Aar).	Voxne (over 15 Aar).	Tilfælde.	Dødsfald.	Christiania.		Hamar.		Christiansand.		Bergen.		Trondhjem.		Tromsø.		Christiania.		Akershus.		Smaalene.		Buskerud.									
									Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.				
Kronisk Rheumatisme .	5616	9	3128	2307	164	5208	5617	10	1740	4	752	-	1408	4	699	-	506	2	512	-	414	2	238	1	433	-	242	1								
Fnat	2077	-	808	823	854	795	2077	-	523	-	173	-	655	-	209	-	266	-	251	-	78	-	82	-	165	-	124	-								
Skurv	179	-	106	66	103	60	179	-	66	-	12	-	52	-	18	-	14	-	17	-	10	-	13	-	2	-	20	-								
Kjertelsyge	4222	69	1740	2354	3269	784	4246	93	1460	32	407	5	1289	33	324	8	472	11	294	4	215	11	186	5	486	3	282	10								
Rachit.	499	27	287	202	466	18	504	32	172	21	50	3	164	6	68	1	25	-	25	1	61	11	16	1	41	1	43	5								
Simpel Meningit	388	277	213	169	259	119	469	358	167	126	58	45	92	83	68	52	67	39	17	13	49	49	38	20	31	23	27	17								
Tuberculøs —	390	377	193	191	338	51	447	434	201	198	34	34	111	104	43	42	42	40	16	16	81	81	27	27	23	23	44	42								
Svindst	4074	1580	1960	2084	341	3611	4463	1969	1722	772	334	150	1216	516	459	217	528	226	204	88	444	252	266	141	344	119	351	161								
Kræft	894	467	418	449	5	869	995	568	306	206	121	74	204	90	112	68	202	100	50	30	62	66	55	32	47	31	83	41								
Vatersot & Morb. Brighti	1064	314	505	536	108	881	1172	422	433	163	148	38	243	104	116	37	151	60	81	20	67	34	68	27	86	34	129	38								
Blegsot og Anæmi.	7882	3	304	7397	1149	6505	7882	3	3597	-	652	-	1877	1	766	1	581	-	409	1	1013	-	496	-	639	-	753	-								
Menstruationsuordener	2334	-	-	2334	10	2292	2334	-	837	-	321	-	493	-	213	-	235	-	235	-	302	-	97	-	160	-	167	-								
Kardialgi, kronisk Ga- strit og Dyspepsi.	18547	146	8034	9919	1268	16010	18571	170	5253	81 ¹⁾	2713	22	4753	20	1900	18	1935	15	2017	14	1244	43	689	10	1240	9	1000	12								
Ormesygdomme	2094	3	957	1078	1664	388	2094	3	679	1	306	-	668	1	151	-	213	1	77	-	138	-	127	-	122	-	132	-								
Drankersygdomme	243	34	233	7	-	240	259	50	79	13	39	4	65	11	19	7	37	11	20	4	40	6	9	3	13	2	10	1								

¹⁾ heri medregnet 43 Dødsfald af Gastritis, Gastroenteritis og Diarrhoea chronica for Christiania.

	Fordeling paa Amter.																															
	Jarlsberg-Laurvig.		Hedemarken.		Christians.		Bratsberg.		Nedenæs.		Lister-Mandal.		Stavanger.		Søndre Bergenhus.		Bergen.		Nordre Bergenhus.		Romsdal.		Søndre Trondhjem.		Nordre Trondhjem.		Nordland.		Tromsø.		Finmarken.	
	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.
Kronisk Rheumatisme .	413	-	402	-	350	-	245	-	239	-	370	-	554	4	122	-	208	-	208	-	243	1	257	1	167	-	302	-	68	-	142	-
Fnat	74	-	54	-	119	-	415	-	76	-	100	-	64	-	39	-	32	-	76	-	106	-	115	-	107	-	146	-	77	-	28	-
Skurv	21	-	6	-	6	-	21	-	5	-	14	-	12	-	5	-	2	-	10	-	1	-	6	-	8	-	-	-	6	-	11	-
Kjertelsyge	291	3	228	4	179	1	397	11	254	3	347	9	291	10	81	4	55	2	149	2	143	2	258	8	110	1	126	1	112	-	56	3
Rachit	11	3	35	2	15	1	40	3	25	-	31	2	68	1	29	-	9	1	24	-	9	-	20	-	2	-	5	-	8	-	12	1
Simpel Meningit	22	17	18	15	40	30	17	17	28	24	25	23	22	19	17	10	32	30	15	8	8	7	50	28	13	8	8	6	3	2	6	5
Tuberculøs —	26	25	24	24	10	10	28	27	20	16	29	27	34	34	15	15	15	15	10	9	12	12	18	18	15	13	7	7	4	4	5	5
Svindst	317	99	186	86	148	64	325	147	287	94	299	124	305	151	99	51	191	112	122	31	153	58	300	135	122	56	94	41	73	21	37	26
Kræft	59	36	41	23	80	51	64	28	46	25	43	19	51	18	26	17	28	20	36	21	64	31	106	49	54	30	36	20	9	6	5	4
Vatersot & Morb. Brighti	83	30	71	11	77	27	77	28	44	23	75	29	47	24	28	7	32	14	37	11	52	19	77	32	41	14	43	10	26	5	12	5
*Blegsot og Anæmi	696	-	346	-	306	-	682	-	647	-	214	-	334	1	64	-	130	-	466	1	272	-	273	-	142	-	267	1	75	-	67	-
Menstruationsuordener	111	-	143	-	178	-	182	-	111	-	95	-	105	-	66	-	33	-	68	-	105	-	106	-	70	-	142	-	70	-	23	-
Kardialgi, kronisk Gastrit og Dyspepsi	1080	7	1497	8	1216	14	1373	6	1163	8	941	3	1276	3	356	14	273	-	599	1	1168	5	957	6	482	7	936	10	656	2	425	2
Ormesygdomme	160	1	202	-	104	-	199	1	262	-	46	-	161	-	31	-	28	-	68	-	71	-	101	1	65	-	22	-	34	-	21	-
Drankersygdomme	7	1	21	2	18	2	15	5	16	1	28	5	6	-	3	1	6	4	4	2	13	1	25	8	5	2	9	3	4	-	7	1

Dødsfald af Svindsot i de forskjellige Stifter og Amter for Aarene 1872—1874.

Tabel XIII.	1 8 7 4.				Forhold af Dødsfald af Svindsot.						Dødeligheden af Svindsot p. m. til Befolkningen.	
	Antal Dødsfald med opgivne Døds-aarsag.	Opgivne Dødsfald af			til samtlige opgivne Døds-aarsager i pCt.			til de ikke epidemiske Dødsfald i pCt.				
		Svindsot.	epidemi-ske Syg-domme.	andre Syg-domme.	1874.	1873.	1872.	1874.	1873.	1872.		
											1874.	1873.
Riget	13 522	1 969	4 908	8 614	14,5	15,2	14,9	22,9	23,0	23,1	1,1	1,1
Christiania Stift	5 196	772	1 922	3 274	14,9	16,6	18,2	23,6	24,1	25,9	1,6	1,6
Hamars -	1 355	150	502	853	11,1	11,3	9,6	17,6	17,4	13,3	0,6	0,6
Christiansands -	2 708	516	864	1 844	19,1	20,7	19,7	28,0	29,3	29,6	1,5	1,5
Bergens -	1 729	217	642	1 087	12,6	11,3	10,1	20,0	18,9	16,3	0,8	0,7
Trondhjems -	1 641	226	583	1 058	13,8	10,9	11,5	21,4	17,9	20,2	0,8	0,6
Tromsø	893	88	395	498	9,9	12,4	7,9	17,7	20,0	16,6	0,5	0,6
Christiania By	1 651	252	584	1 067	15,0	14,9	17,8	23,6	23,1	25,8	3,4	3,2
Akershus Amt	874	141	302	572	16,1	14,2	18,4	24,7	21,7	27,2	1,3	1,1
Smaalenenes -	1 031	119	560	471	11,4	18,1	19,5	25,3	27,2	28,2	1,1	1,3
Buskeruds -	964	161	240	724	16,7	18,6	19,2	22,2	24,1	25,7	1,6	1,9
Jarlsberg-Laurvigs Amt.	676	99	236	440	14,6	19,2	16,3	22,5	25,6	22,4	1,1	1,2
Hedemarkens Amt	712	86	317	395	12,1	13,2	10,7	21,8	21,4	16,3	0,7	0,6
Christians -	643	64	185	458	9,9	9,5	8,7	14,0	14,2	11,3	0,6	0,5
Bratsbergs -	720	147	171	549	20,4	17,7	18,4	26,8	23,7	25,3	1,8	1,5
Nedenæs -	548	94	157	391	17,2	21,7	25,9	24,0	31,1	32,1	1,3	2,0
Lister-Mandals -	662	124	220	442	18,7	23,4	18,9	28,1	33,0	29,7	1,6	1,7
Stavanger -	778	151	316	462	19,4	20,8	18,0	32,7	30,7	33,6	1,4	1,1
Søndre Bergenhus Amt .	467	51	162	305	10,9	11,4	6,8	16,7	18,2	13,1	0,4	0,4
Bergens By	624	112	173	451	17,9	12,9	13,8	24,8	21,2	21,3	3,4	3,1
Nordre Bergenhus Amt .	442	31	212	230	7,0	8,5	7,2	13,5	15,2	10,4	0,4	0,4
Romsdals -	549	58	234	315	10,6	9,6	11,8	18,4	15,4	20,8	0,5	0,4
Søndre Trondhjems - .	822	135	262	560	17,0	12,9	12,8	24,1	21,4	23,6	1,2	0,8
Nordre —	466	56	182	284	12,0	9,2	7,7	19,7	15,2	12,0	0,7	0,5
Nordlands Amt	450	41	193	257	9,1	9,5	6,4	16,0	18,1	16,5	0,4	0,5
Tromsø -	232	21	112	120	9,1	16,2	9,8	17,5	22,0	15,9	0,4	0,8
Finmarkens -	211	26	90	121	12,3	14,6	10,9	21,5	20,4	18,1	1,1	0,9

Tabel XV (Side XVIII) giver en Oversigt over de for Amtskommunernes Regning forpleiede Sindssyge med Udgifter til samme, samt over Amtskommunernes Udgifter til Medicinalvæsenet i det Hele.

Efter Opgaver indhentede ved den almindelige Folketælling den 31te December 1865 udgjorde de Sindssyges Antal i hele Riget 5 195 eller i Forhold af 1 : 327 af det hele Indbyggerantal. Af disse vare 2 039 Sindssyge fra Fødselen eller de første Børneaar (Idioter), medens hos 3 156 Sygdommen havde udviklet sig i en senere Alder. I Tabel XVI gives en Oversigt over Antallet af samme i de forskjellige Stifter (se næste Spalte).

Tabel XVI.

Oversigt over de Sinds-syge i Norge den 31te December 1865.	Det samlede Antal Sinds-syge.	Antal Sinds-syge i Forhold til Befolkningen.	Sindssyge fra Fødselen eller de første Børneaar.	Andre Sinds-syge.
Hele Riget	5 195	1 : 327	2 039	3 156
Christiania Stift....	1 458	1 : 307	455	1 003
Hamars - ...	733	1 : 333	347	386
Christiansands - ...	1 145	1 : 287	424	721
Bergens - ...	735	1 : 364	305	430
Trondhjems - ...	798	1 : 323	362	436
Tromsø - ...	326	1 : 476	146	180

Dødsfald af Kræft.

Tabel XIV. Kræftens Sæde.		Antal Dødsfald.	Fordeling paa Amter.																			
			Christiania.	Akershus.	Smaalene.	Buskerud.	Jarlsberg-Laurvig.	Hedemarken.	Christians.	Bratsberg.	Nedenæs.	Lister-Mandal.	Stavanger.	Søndre Bergenhus.	Bergens By.	Nordre Bergenhus.	Romsdal.	Søndre Trondhjem.	Nordre Trondhjem.	Nordland.	Trømsø.	Finmarken.
Universel		2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hoved: Ansigt		13	-	1	1	3	2	1	-	1	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-	-	1
Næse		1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Øre		1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Parotiseegnen		3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Overkjæven		10	-	1	-	4	-	-	-	1	-	-	-	1	2	-	-	-	-	-	-	1
Antrum Highmori		1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Underkjæven		6	-	-	2	1	-	-	-	-	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Læberne		2	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Underlæben		1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Munden		2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Tungen		13	-	1	-	2	1	-	1	-	1	-	2	1	-	-	3	1	-	-	-	-
Hjernen		2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Hals: Hals		3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-
Svælg		1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— og Strube		1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Spiserøret		5	2	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Bryst: Brystkjertel		30	2	1	-	4	4	-	-	2	1	5	2	1	4	1	1	1	1	-	-	-
Lunger		1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Underliv: Underlivet		10	1	-	-	-	-	1	1	1	1	-	-	-	2	-	2	-	-	1	-	-
Cardia		2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mavesæk		265	24	14	13	13	23	12	31	13	12	7	6	7	9	9	14	31	14	7	4	2
— og Lever		3	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lever		32	2	1	1	2	2	3	1	3	-	-	1	1	-	-	2	5	4	4	-	-
Intestina		6	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Duodenum		1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
S Romanum		1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Endetarm		13	1	1	2	-	1	-	2	1	1	1	-	1	-	1	-	-	1	-	-	-
Oment		2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Peritonæum		2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Nyre		1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Urinblære		6	1	-	-	2	1	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Æggestok		3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Livmoder		32	1	1	1	3	1	1	7	1	3	-	1	1	1	1	3	3	2	1	-	-
Skeden		1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ydre kvindelige Kjønsorganer		4	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-
Blære kjertel		1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Prostata og Blærehals		1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Testikel		1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Penis		4	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Extremiteter: Skulder		1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Overarm		2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
Fingre		1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Bækken		1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sædet		1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Hofteben		1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Hofteled		1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Knæ		2	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Læg		3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Skinneben		2	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fod		1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen		505	46	22	27	37	36	22	46	25	25	15	15	17	19	20	30	47	27	19	6	4
Ialt opgivne Dødsfald af Kræft		568	66	32	31	41	36	23	51	28	25	19	18	17	20	21	31	49	30	20	6	4

**Oversigt over Antallet af Sindssyge, forpleiede for vedkommende Amtskommuners Regning
og over Amtskommunernes omtrentlige Udgifter til disses Forpleining
og til Medicinalvæsenet i det Hele,*)**

Tabel XV.	I Aaret 1874 for Amtskommunernes Regning forpleiede Sindssyge.		Amtskommunernes Udgifter til de Sindssyges Forpleining 1874 eller 1874—1875.				Amtskommunernes Udgifter til Medicinalvæsenet i det Hele i 1874—1875.			Befolkning ved Aarets Midte.
	Ialt.	deraf paa Asyl.	ialt.		Gjennemsnitlig for hver Sindssyg.		ialt.		Gjennemsnitlig for hvert Individ af Befolkningen.	
			Spd.	Skill.	Spd.	Skill.	Spd.	Skill.	Skill.	
Akershus Amt	127	43	8 356.	99	65.	96	13 471.	64	14,5	111 790
Smaalønenes -	109	31	5 942.	3½	54.	62	10 138.	86	10,4	106 879
Buskeruds -**).	115	31	4 604.	72	40.	5	7 963.	119	9,5	100 485
Jarlsberg-Laurvigs Amt	81	20	4 806.	3	59.	40	6 907.	117	9,3	88 064
Hedemarkens -	114	31	6 253.	25	54.	102	10 597.	61	10,6	119 942
Christians -	160	44	7 205.	19½	45.	4	11 222.	55½	11,7	115 421
Bratsbergs -	161	25	8 264.	108½	51.	40	13 425.	86½	19,7	81 748
Nedenæs -	86	21	5 700.	-	66.	33	7 340.	-	10,1	74 134
Lister-Mandals -	100	22	4 217.	8½	42.	20	6 307.	87½	9,9	76 381
Stavangers -	69	33	4 522.	83½	65.	66	6 447.	36	6,9	111 672
Søndre Bergenhus -	137	37	7 239.	114	52.	102	10 324.	90	10,3	120 198
Nordre — -	128	53	6 374.	94	49.	96	9 539.	112½	13,2	86 832
Romsdals Amt	136	68	7 036.	111½	51.	89	10 942.	70	11,4	115 547
Søndre Trondhjems Amt . . .	?	?	6 589.	81	?		10 629.	26	10,8	114 396
Nordre — -	139	40	4 407.	37	31.	85	8 807.	37	12,8	82 481
Nordlands Amt	95	54	6 063.	84½	63.	99	20 858.	55½	25,1	99 653
Tromsø -	48	23	3 331.	42	69.	48	7 358.	15½	17,0	51 958
Finmarkens -	33	13	1 322.	112	40.	11	9 616.	53	49,5	23 324
Tilsammen	?	?	102 239.	20½	?		181 899.	92	12,99	1 680 905

*) Ovenstaaende Opgaver omfatte kun Amtenes Landdistrikter. For Nordlands, Tromsø og Finmarkens Vedkommende, hvor Udgifterne tildels bestrides af Medicinalfondet, komme Udgifterne forsaavidt ogsaa Byerne samt fremmede Fiskere tilgode.

**) I Beretningen for 1873 er Amtskommunens Udgifter til Medicinalvæsenet i det Hele feilagtig opført, — den udgjorde: 7 200 Spd. 81 Skill.

I Tabel XVII gives en Oversigt over de af Lægerne udførte **chirurgiske Operationer** med Fordeling paa Stifter og Amter. Det bemærkes, at der som oftest ikke er meddelt Opgaver over Antallet af de opererede Individuer.

Anmærkninger til Liste over vigtigere chirurgiske Operationer i 1874 med Angivelse af Indikationer og Operationernes Udfald, forsaavidt disse ere opgivne.

Amputation af Underarmen. Paa Sygehus. Vulnus 2, Arthroace manus 1 (alle heldigt Udfald). Udenfor Sygehus: Vulnus 1 (heldigt Udfald).

Amputation af Laaret. Paa Sygehus: Arthroace genu 3 (en heldigt Udfald, to uopgivet Udfald), Carcinoma cruris 2 (heldigt Udfald), Epithelioma 2 (heldigt Udfald), Sarcom 1 (dødeligt Udfald), Gangræn 1 (dødeligt Udfald). Udenfor Sygehus: Arthroace genu 1 (heldigt Udfald), uopgivet Indikation 2 (heldigt Udfald).

Amputation af Læggen. Paa Sygehus: Arthroace pedis 3 (en heldigt, to dødeligt Udfald), Fractura comminuta cruris 2 (en heldigt, en dødeligt Udfald), Necrosis 1 (heldigt Udfald), Cancer 1 (uopgivet Udfald), uopgivet Indikation 3 (heldigt Udfald). Udenfor Sygehus: Arthroace pedis 1 (heldigt Udfald), Fractura comminuta cruris 1 (dødeligt Udfald), Caries ossium pedis 1 (uopgivet Udfald), Vulnus 1 (heldigt Udfald).

Exartikulationer. Paa Sygehus: I Knæledet ved Sarcom 1 (heldigt Udfald), Carcinoma 1 (dødeligt Udfald), i Fodledet ved Gangræn 3, Carcinom 1 (alle heldigt Udfald), i Skulderledet ved Sarcom 1, Arthroace 1 (begge heldigt Udfald), i Haandleddet ved Carcinom (heldigt Udfald). Udenfor Sygehus: I Haandleddet ved Contusio manus (heldigt Udfald).

Resektion. Paa Sygehus: Af Hofteledet ved Arthroace 1 (heldigt Udfald); af Fodledet ved Arthroace 1 (heldigt Udfald); af Skulderledet ved Arthroace 2 (heldigt Udfald); af Albuledet ved Fractura complicata 1 (heldigt Udfald), ved Arthroace 1 (heldigt Udfald); af Haandleddet ved Arthroace 1 heldigt Udfald); af Ossa carpi sive metacarpi ved Vulnus 1, Arthroace 1, Epitheliom 1, Contusio 1 (alle heldigt Udfald), ved Caries 1 (uopgivet Udfald), ved uopgivet Indikation 3 (heldigt Udfald); af Overkjæven ved Cancer 4 (heldigt Udfald); af Underkjæven (partiell Resektion) ved Carcinom 1 (heldigt Udfald) ved Sarcom 1 (dødeligt Udfald). Udenfor Sygehus: Af Underkjæven ved Carcinom 1 (heldigt Udfald).

Borttagelse af Brystkjertelen. Paa Sygehus ved Kræft 5. Udenfor Sygehus ved Kræft 8.

Borttagelse af Kræft i andre Organer: Kræftens Sæde er opgivet saaledes: Hovedet (1), Ansigtet (2), Panden (2). Kindet (2), Næsen (2), Hagen (1), Øret (2), Øienhulen (1) (dødeligt Udfald ved Recidiv), Øielaaget (1),

Overkjæven (3), Tandkjødet (1), Tungen (2), Svælget (1), Nates (1), Knæet (1), Læggen (2).

Borttagelse af andre Svulster. De forskellige Svulstformer ere opgivne i følgende Antal: Atheroma 44, Tumores cystici 42, Lipoma 39, Fibroma 9, Tumores glandulosi 7, Ranula 7, Chondroma 5, Angioma 3, Neuroma 3, Adenoma 2, Ganglion 2, Myxoma 1.

Thoracentese ved Empyem. Paa Sygehus opereredes samtlige 17 ved Incision; 10 udgik helbredede, 3 i Bedring, 4 døde. Udenfor Sygehus anføres i 1 Tilfælde dødelig Udgang.

Paracentese af Underlivet. I et Tilfælde hos 11aars gammel Pige med Peritonit med Udtømmelse af $3\frac{1}{2}$ Pot Pus med heldigt Udfald.

Laparotomi ved Ileus med dødeligt Udfald.

Gastrotomi ved Strictura oesophagi med dødeligt Udfald.

Ovariotomi. Dødeligt Udfald.

Borttagelse af Polyper i andre Organer. Polypens Sæde er opgivet i Næsen 66, Øregangen 9, Urethra 2, den haarde Gane 1, Vagina 1.

Underbinding af Arterier. Arteria brachialis 3, deraf ved Aneurisma arteriæ ulnaris 1 med (dødeligt Udfald); Arteria ulnaris 2 ved Vulnus (heldigt Udfald); Arteria radialis 3, deraf ved Vulnus 1 (heldigt Udfald); Arterialis femoralis 4, deraf 2 ved Aneurisma (1 med heldigt, 1 med dødeligt Udfald), ved Vulnus 1 (med dødeligt Udfald); Arteria tibialis antica 3, deraf ved Aneurisma 1 (med heldigt 1 med dødeligt Udfald), ved Vulnus 1 (med dødeligt Udfald); Arteria tibialis antica 3, deraf ved Aneurisma 1 (med heldigt Udfald). Arteria tibialis portica 1.

Neurotomi. Nervus supraorbitalis, N. alveolaris superior, N. alveolaris inferior, N. mentalis, af hver 1.

Tenotomi udført 16 Gange af Tendo Achilles.

Reposition af Luxationer: Paa Sygehus: Overarmen 2. Udenfor Sygehus: Underkjæven 4, Overarmen 120, Underarmen 25, Radius 5, Ulna 1, Haanden 6, Tommelfingeren 5, andre Fingre 6, Laaret 8, Læggen 1, Foden 1.

Tracheotomi: Paa Sygehus: Cancer oesophagi 1, Tumor laryngis 1, Angina membranacea 1 (alle dødeligt Udfald). Udenfor Sygehus: Phthisis laryngis 1 (dødeligt Udfald), uopgivet Indikation (1 med heldigt, 1 med dødeligt Udfald).

Operation for Vandbrok. Paa Sygehus: Punktion med Jodinjektion 4. Udenfor Sygehus: Radikaloperation 8 (med heldigt Resultat i 6 Tilfælde), Punktion 12,

Chirurgiske Opera-

Tabel XVII.

Operationer.	Hele Riget.		Fordeling paa Stifter.												Fordeling paa Amterne.					
	Paa Sygehusene.	Udenfor Sygehusene.	Christiania.		Hamar.		Christian-sand.		Bergen.		Trondhjem.		Tromsø.		Christiania By.		Akershus.		Smaalene.	
			Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.
Amputation af Overarmen	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
— - Underarmen	3	1	1	-	-	1	-	-	-	-	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-
— - Laaret	13	4	8	1	-	2	-	-	-	-	1	-	4	1	7	-	-	-	1	1
— - Læggen	14	10	7	2	-	1	1	1	-	5	5	-	1	1	5	-	-	-	1	-
Exartikulationer	9	1	6	1	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	6	-	-	-	-	1
Amputation eller Exartikulation af Fingre eller Tær	8	102	-	52	-	7	-	17	-	13	5	3	3	10	-	6	-	1	-	18
Resektion	23	4	22	3	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	18	-	-	-	3	3
Borttagelse af Brystkjertelen	12	11	6	4	-	2	3	1	-	2	3	1	-	1	5	-	-	-	1	3
— - Læbekræft	7	55	1	12	-	7	1	12	-	8	5	10	-	6	-	-	-	-	-	5
— - Kræft i andre Organer	18	27	15	9	-	3	1	3	1	8	1	3	-	1	15	3	-	-	-	4
— - andre eller ikke nøiere be- tegnede Svulster	22	183	14	72	-	18	2	29	1	37	1	20	4	7	11	24	-	2	3	16
— - Tonsiler eller Uvula	-	104	-	75	-	17	-	2	-	3	-	7	-	-	-	65	-	-	-	8
— - Negle	1	100	-	13	-	4	-	6	-	61	1	12	-	4	-	8	-	-	-	3
Thoracentese ved Empyem	17	3	17	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	16	-	-	-	-	-
Paracentese af Brystet	8	29	7	16	-	3	-	2	-	4	-	4	1	-	6	12	1	-	-	-
— - Underlivet	25	64	-	18	-	6	-	16	3	10	20	11	2	3	-	2	-	-	-	3
— - Trommehinden	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Punktion af Knæledet	-	10	-	9	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	9	-	-	-	-
Laparotomi	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Gastrotomi	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Ovariometri	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Punktion af Ovarialtumor	2	14	-	7	-	3	-	1	2	1	-	2	-	-	-	1	-	4	-	-
Operation for Hygroma patellæ	3	9	2	4	-	-	-	1	-	2	-	2	1	-	-	4	2	-	-	-
Borttagelse af Livmoderpolyper	4	33	3	20	-	3	1	4	-	6	-	-	-	-	2	12	-	-	1	2
— - Polyper i andre Organer	2	85	2	37	-	16	-	16	-	10	-	4	-	2	2	22	-	1	-	7
Radical Operation for Aneurisma	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Underbinding af Arterier	6	10	5	1	-	5	-	1	-	1	1	2	-	-	5	-	-	-	-	-
Operation for Teleangiectasi, Nævi	1	19	-	10	-	-	1	5	-	2	-	1	-	1	-	7	-	-	-	1
— - Hæmorrhoider	2	1	1	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
Neurotomi	-	4	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-
Tenotomi	8	19	6	10	-	1	-	2	1	5	1	-	1	6	10	-	-	-	-	-
Forceret Ledbevægelse	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-
Reposition af Luxationer	5	217	-	78	-	36	1	47	-	14	3	27	1	15	-	4	-	10	-	13
Operation for Hæremund	5	21	3	8	-	1	-	4	2	3	-	5	-	-	2	1	-	-	1	3
— - spaltet Gane	1	4	1	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	4	-	-	-	-
Plastiske Operationer	1	4	-	-	-	1	-	1	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Tracheotomi	5	3	3	2	-	-	1	-	1	1	-	1	-	-	3	-	-	-	-	2
Operation for Vandbrok	17	117	6	37	-	14	-	11	1	31	8	12	2	12	4	3	-	-	-	15
— - Hæmatocele	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Amputatio penis	3	-	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
Borttagelse af Testikelen	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Herniotomi	6	11	3	5	-	2	-	3	-	2	1	1	-	3	-	-	-	-	-	3
Reposition af indeklemmt Brok	2	108	-	29	-	19	-	21	-	18	2	14	-	7	-	3	-	4	-	3
Lithotomi	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-

[illegible]

Operationer.	Hele Riget.				Fordeling paa Stifter.								Fordeling paa Amterne.							
	Paa Sygehuse. Udenfor Sygehuse.		Christiania.		Hamar.		Christiansand.		Bergen.		Trondhjem.		Tromsø.		Christiania By.		Akershus.		Smaalene.	
			Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.
Lithotripsi	2	1	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-
Punktion af Blæren	2	4	2	-	-	3	-	-	-	1	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
Operation for Phimosis	-	14	-	8	-	-	-	2	-	3	-	1	-	-	-	1	-	1	-	4
— - Paraphimosis	-	17	-	9	-	2	-	1	-	2	-	3	-	-	-	1	-	1	-	-
— - Strictura urethræ	2	3	1	3	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	1	-	-	-	-
— - Ruptura perinæi	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
— - Strictura ani	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— - Fissura ani	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
— - Fistula ani	1	1	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
— - Atresia ani	-	4	-	-	-	1	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— - Fistula vesico-vaginalis	8	-	4	-	-	-	-	-	1	-	2	-	1	-	3	-	-	-	1	-
— - — recto-vaginalis	1	1	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
— - labia minora hypertrophica	1	2	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	-	-	-	-
— - sammenvoxede labia minora	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Dobbeltsidig Incision i Modermunden	-	4	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Necrotomi og Borttagelse af fremmede Legemer	12	14	9	4	-	5	2	-	-	3	1	2	-	-	6	1	-	-	3	3
Tilsammen	288	1464	167	580	-	185	19	219	16	258	65	150	21	72	143	214	3	24	15	124
Øienoperationer.																				
Borttagelse af Øieæblet	8	24	1	16	-	2	-	1	7	3	-	2	-	-	1	11	-	-	-	5
Extractio cataractæ	19	32	17	15	-	1	-	1	2	11	-	4	-	-	16	15	-	-	-	-
— — linearis	7	7	7	2	-	-	-	-	-	4	-	1	-	-	5	-	-	-	2	-
Discisio cataractæ	14	10	14	7	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	13	7	-	-	1	-
Iridectomia	21	88	20	60	-	-	-	2	-	16	1	10	-	-	12	54	1	-	7	2
Punktion af Cornea	7	7	7	-	-	-	-	-	-	7	-	-	-	-	7	-	-	-	-	-
Sämisch's Operation ved Abscessus corneæ	12	2	12	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12	2	-	-	-	-
Tatovering af Cornea	-	15	-	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	15	-	-	-	-
Operation for Staphylom	5	1	5	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	3	-
— - Chalazion	-	12	-	11	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	11	-	-	-	-
— - Skjelen	-	65	-	62	-	-	-	-	-	1	-	2	-	-	-	60	-	-	-	2
— - Pterygium	-	5	-	-	-	3	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— - Ptosis	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
— - Entropium	-	13	-	13	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	13	-	-	-	-
— - Trichiasis	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2	-
— - Atresia pupillæ	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Canthoplastik	5	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-
Operation for Stenose i Taareveiene	11	136	11	131	-	-	-	2	-	-	-	3	-	-	11	121	-	-	-	-
— - Blenorrhoea sacci lacrymalis	11	20	1	19	-	-	10	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	17
Borttagelse af Svulst paa Conjunctiva	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Tilsammen	124	439	103	355	-	6	11	6	9	48	1	24	-	-	84	311	2	-	15	26
Chirurgiske og Øienoperationer tilsammen	412	1903	270	935	-	191	30	225	25	306	66	174	21	72	227	525	5	24	30	150

[illegible]

Punktion med Jodinjektion 36, Punktion med Spiritusinjektion 4. Acupunktur 2 (ved medfødt Vandbrok).

Herniotomi. Paa Sygehus: 4 Tilfælde med dødeligt Udfald. Udenfor Sygehus: 7 med heldigt, 4 med uheldigt Udfald.

Lithotomi. 1 med heldigt, 1 med dødeligt Udfald.

Punktion af Blæren. Paa Sygehus ved Strictura urethræ 2 (begge med heldigt Udfald). Udenfor Sygehus: Indikation uopgivet, 2 med heldigt Udfald, 2 Gange hos samme Person med dødeligt Udfald.

Operation for Strictura urethræ. Paa Sygehus

ved Urethrotomia externa 2 (med heldigt Udfald). Udenfor Sygehus ved Urethrotomia externa 1 (heldigt Udfald), forceret Dilatation 1, successiv Dilatation 1.

Operation for Atresia ani. I 2 Tilfælde opgivet dødeligt Udfald.

Operation for Fistula vesico-vaginalis. Paa Sygehus: i 2 Tilfælde Helbredelse, i 2 Bedring, de øvrige uopgivet.

Operation for Fistula recto-vaginalis: Paa Sygehus med dødeligt Udfald.

Af obstetriciske Operationer opgives udførte af Læger 713, hvis Art og Fordeling paa Stifterne vil sees af Tabel XVIII.

Af Lægerne udførte obstetriciske Operationer i 1874.

	Antal Bar-selvinder.	Samlet Antal Operationer.	Forhold i pCt.	Tangforløsning.	Vending.	Udtrækning paa Bækkenenden.	Perforation.	Embryotomi.	Partus præmaturus artificialis.	Keisersnit.	Tangforløsning paa nedre del af Kvinde.	Efterbyrds-Operation.
Hele Riget	56 094	713	1,3	501 ¹⁾	93	19	28 ²⁾	12	4	1 ³⁾	1	54
Christiania Stift	15 570	218	1,4	165	19	9	10	-	2	1	1	11
Hamars -	7 016	53	0,8	39	3	-	2	1	1	-	-	7
Christiansands -	10 538	196	1,9	132	37	5	5	1	1	-	-	15
Bergens -	8 907	113	1,3	83	16	3	5	4	-	-	-	2
Trondhjems -	7 701	79	1,0	58	13	1	2	2	-	-	-	3
Tromsø -	6 362	54	0,8	24	5	1	4	4	-	-	-	16

¹⁾ deraf 5 Gange af sidstkommande Hoved. ²⁾ 1 Gang Decapitation ved Dobbeltnisfoster. ³⁾ efter forgjæves forsøgt Vending og Perforation.

Tabel XIX viser Operationernes Udfald for Mødre og Børn.

Operationernes Udfald for Mødre og Børn.

Tabel XIX.

Operation.	Mødre.			Børn.		
	Antal for hvilke Udfald er meddelt.	Deraf døde.	Forhold i pCt.	Antal for hvilke Udfald er meddelt.	Deraf vare dødfødte.	Forhold i pCt.
Tangforløsninger	445	20	4,5	456	81	17,9
Vending	80	14	17,5	87	50	57,4
Udtrækning paa Bækkenenden	17	-	-	18	6	33,3
Perforation	27	15	5,5	-	-	-
Embryotomi	12	8	66,6	-	-	-
Partus præmaturus artificialis	4	-	-	4	2	50,0
Keisersnit	1	1	100,0	1	1	100,0
Tangforløsning paa død Kvinde	-	-	-	1	1	100,0
Efterbyrdsoperation	45	6	13,3	-	-	-

Af Tabellerne XX—XXIII sees Udfaldet af udført Tangforløsning, Vending, Udtrækning paa Bækkenenden, Perforation og Embryotomi ved de forskellige Indikationer.

Udfald for Tangforløsninger for Mødre og Børn — efter de forskellige Indikationer.

Tabel XX.

Indikation.	Mødre.			Børn.			Ialt udførte Tangforløsninger.
	Antal for hvilke Udfald er opgivet.	Deraf døde.	Forhold i pCt.	Antal for hvilke Udfald er opgivet.	Deraf vare dødfødte.	Forhold i pCt.	
Utilstrækkelige, smertefulde Veer, langsom Fødsel	340	11 ¹⁾	3,0	354	53	14,9	391 ²⁾
Bækkensneverhed	35	1 ³⁾	2,8	35	11	31,4	37
Barselkrampe	26	5 ⁴⁾	19,2	25	5	20,0	26
Blødning ved Placenta prævia	4	1 ⁵⁾	25,0	4	2	50,0	4
Ansigtfødsel	6	-	-	6	-	-	6
Issefødsel med Panden fortil	1	-	-	1	-	-	2
Skjæve Hovedleier	3	-	-	3	-	-	3
Haand ved Siden af Hovedet	2 ⁶⁾	-	-	2	-	-	2
Isseleie med Arm i Nakken	1	-	-	1	-	-	1
Fare for Føstrets Liv	2	-	-	2	-	-	2
Stort Foster	-	-	-	-	-	-	1
Svækkelse hos Moderen	2	1 ⁷⁾	50,0	2	1	50,0	2
Fremfald af Navlesnoren	10	-	-	10	7	70,0	11
Uopgivet Indikation	13	1 ⁸⁾	7,7	11	2	18,2	13

¹⁾ Dødsårsager: Febris puerperalis hos 6, Emboli hos 2, Peritonit 1, 12 Timer efter Forløsningen 1, snart efter af Svækkelse 1.

²⁾ 1 Tvillingfødsel. ³⁾ Dødsårsag: Febris puerperalis. ⁴⁾ Dødsårsag: Febris puerperalis 1, Eclampsia 4. ⁵⁾ Dødsårsag: Hæmorrhagia. ⁶⁾ I et Tilfælde tillige fremfalden Navelsnor. ⁷⁾ Døde 3 Døgn efter. ⁸⁾ Dødsårsag: Febris puerperalis.

Udfald af Vending for Mødre og Børn — efter de forskellige Indikationer.

Tabel XXI.

Indikation.	Mødre.			Børn.			Ialt udførte Vendinger.
	Antal, for hvilke Udfald er meddelt.	Deraf døde.	Forhold i pCt.	Antal, for hvilke Udfald er meddelt.	Deraf vare dødfødte.	Forhold i pCt.	
Tverleie	55	7 ¹⁾	12,7	57	29	50,9	59
Blødning fra Placenta prævia	9	4 ²⁾	44,4	10	8	80,0	11
Barselkrampe	3	-	-	3	-	-	3
Bækkensneverhed	6	3 ³⁾	50,0	6	5	83,3	6
Fremfald af Navlesnor	2	-	-	4	3	75,0	4
Utilstrækkelige og manglende Veer	3 ⁴⁾	-	-	4	3	75,0	4
Uopgivet Indikation	2	-	-	3	2	66,6	6

¹⁾ Dødsårsagerne: Febris puerperalis hos 3, Emboli hos 1 og 2,30 og 48 Timer efter hos de øvrige 3. ²⁾ Dødsårsagerne: Hæmorrhagia 3, Febris puerperalis 1. ³⁾ Dødsårsagerne: Febris puerperalis 2, Dystochia 1. ⁴⁾ Deraf 2 Tvillingfødsler, i det ene Tilfælde blev 1ste Tvilling forløst med Tang.

Udførte Perforationer med Udfald for Mødrene efter de forskellige Indikationer.

Tabel XXII.	Antal for hvilke Ud- faldet er opgivet.	Deraf døde.
Bækkensneverhed*)	15	6 ¹⁾
Barselkrampe	1	-
Ansigtsleie	1	1 ²⁾
Isseleie med Panden fortil	1	-
Ruptura uteri	2	2 ³⁾
Skjævt Hovedleie	1	1 ⁴⁾
Sidstkommende Hoved**).	4	4 ⁵⁾
Langsom Fødsel med truende Collaps ved Emboli	1	1 ⁶⁾
Uopgivet Indikation	1	-

*) 1 Gang i Forbindelse med Ansigtsleie.

**) 4 Gange efter Vending ved Bækkensneverhed; desuden 1 Gang hydrocephalisk Hoved, hvor Udfaldet for Moderen ikke er opgivet.

¹⁾ Dødsårsag: Febris puerperalis 2; Emboli 1; 5, 7 og 14 Timer efter hos de øvrige. ²⁾ Uforløst; Dødsårsag: Hydrops. ³⁾ Ruptura uteri. ⁴⁾ 3 Døgn efter. ⁵⁾ Peritonitis 2; 24 Timer og 4 Dage efter. ⁶⁾ Emboli 1.

Udførte Embryotomier med Udfald for Mødrene efter de forskellige Indikationer.

Tabel XXIII.	Antal, for hvilke Ud- faldet er opgivet.	Deraf døde.
Tverleie*)	8	5 ¹⁾
Bækkensneverhed **)	2	1 ²⁾
Hydrops abdominis	1	-
Dobbeltfoster	1	1 ³⁾

*) I 5 Tilfælde forbunden med fremfalden Arm og Navlesnor.

**) I et Tilfælde var Hovedet først forløst med Tang, i det 2det efter udført Vending Decapitation og Kephalotripsi.

¹⁾ Dødsårsag: Febris puerperalis 3. 20 Timer og 30 Dage efter (af hver 1).

²⁾ Dødsårsag: Peritonitis.

³⁾ — Eclampsia.

Antallet af **Fødte** og **Døde** sees af Tabel XXIV, (Side XXVII), som er et Uddrag af Presternes Opgaver over Døbte og Begravede.

Antallet af Fødte (fraregnet de Dødfødte) var i 1874 54 928, altsaa 1 947 flere end i 1873 (52 981) og 2 542 flere end i 1872 (52 386).

Tabel XXV viser Antallet af Tvilling- og Trillingfødsler og enkelte Forhold af Dødfødte.

Antallet af Tvilling- og Trillingfødsler og enkelte Forhold af Dødfødte.

Tabel XXV.	Antal Tvil- lingfødsler.	Antal Tril- lingfødsler.	Dødfødte og Døde i 1ste Døgn.			Forholdet af Dødfødte (alene) til samtlige Fødte (Dødfødte med- regnede) i pO.
			Tilsammen.	Deraf		
				Dødfødte.	Døde i 1ste Døgn.	
Riget	782	7	2 428	1 962	466	3,45
Christiania Stift.	189	2	737	576	161	3,65
Hamars -	99	1	259	197	62	2,77
Christiansands -	142	2	445	361	84	3,38
Bergens -	142	-	405	345	60	3,81
Trondhjems -	122	-	318	258	60	3,30
Tromsø -	88	2	264	225	39	3,49

Antal Fødte og Døde i 1874.

XXIV	Fødte.	Døde.			Dødfødte.*)	Omkomne paa voldsom Maade ved.	
		ialt.	Deraf			ulykkelige Hændelser.	Selvmord.
			i 1ste Døgn. *)	paa Barsel- seng.			
Riget	54 928	32 499	466	480	1 962	1 248	135
Christiania Stift	15 187	9 555	161	129	576	305	45
Hamars -	6 920	3 860	62	50	197	78	13
Christiansands -	10 323	6 377	84	86	361	233	27
Bergens -	8 704	4 890	60	79	345	147	13
Trondhjems -	7 565	4 576	60	60	258	214	24
Tromsø	6 229	3 241	39	76	225	271	13
Christiania By	2 786	1 753	36	28	151	30	12
Akershus Amt	3 201	2 002	44	22	125	50	10
Smaalenenes -	3 389	2 364	27	35	120	76	6
Buskeruds -	3 241	1 860	39	19	115	61	11
Jarlsberg-Laurvigs Amt	2 570	1 576	15	25	65	88	6
Hedemarkens -	3 571	1 929	31	34	111	39	6
Christians -	3 349	1 931	31	16	86	39	7
Bratsbergs -	2 539	1 413	25	29	91	46	6
Nedenæs	2 346	1 365	20	18	81	44	8
Lister-Mandals	2 121	1 601	19	20	74	58	6
Stavangers	3 317	1 998	20	19	115	85	7
Søndre Bergenhus	3 661	1 916	21	27	156	66	7
Bergens By	1 148	690	10	17	42	11	2
Nordre Bergenhus Amt	2 538	1 614	18	26	96	64	3
Romsdals Amt	3 421	1 831	22	30	120	105	10
Søndre Trondhjems Amt	3 287	2 119	25	18	124	61	7
Nordre — -	2 214	1 296	24	21	65	54	8
Nordlands Amt	3 402	1 756	21	39	126	159	10
Tromsø -	1 877	925	13	23	69	62	3
Finmarkens -	950	560	5	14	30	50	-

*) Ifølge Dødfødteanmeldelser.

Antallet af Døde i Riget og dets enkelte Stifter vil sees af Tabel XXVI (næste Side).

I Lægernes Dødslistes opgives Dødsaaarsagen for 13 522 eller 41,6 pCt. af samtlige i 1874 indtrufne Dødsfald (32 499) og 43,5 pCt. af de ved Sygdom forårsagede Dødsfald (31 116). Deres Fordeling paa de enkelte Stifter er følgende:

i Christiania Stift	5 196
i Hamars —	1 355
i Christiansands —	2 708
i Bergens —	1 729
i Trondhjems —	1 641
i Tromsø —	893

Antal Døde i Tiaaret 1865—1874.

Tabel XXVI.	1874.	1873.	1872.	1871.	1870.	1869.	1868.	1867.	1866.	1865.
Riget.....	32 499	29 808	29 417	29 567	28 120	29 534	31 737	31 708	28 993	28 066
Christiania Stift.....	9 555	8 473	7 849	7 889	8 149	8 403	9 591	9 640	8 173	7 478
Hamars -	3 860	3 498	3 142	3 293	3 379	3 371	3 974	3 952	3 355	3 456
Christiansands -	6 377	6 094	6 287	6 510	5 425	6 116	6 666	6 995	6 247	5 692
Bergens -	4 890	4 652	4 398	4 632	4 056	4 474	4 026	4 495	4 179	4 126
Trondhjems -	4 576	4 252	4 595	4 252	4 229	3 975	3 887	3 596	4 147	4 735
Tromsø -	3 241	2 839	3 146	2 991	2 862	3 195	3 593	3 030	2 892	2 579

De af Lægerne opgivne Dødsaarsagers Forhold (i pCt.) til samtlige indtrufne Dødsfald ville sees for de enkelte Distrikter af Tabel XXVII (næste Side).

De hyppigst opgivne Dødsaarsager vare: Svind-sot (1 969), Lungebetændelse (1 359), Hjernebetæn-delse, tuberculøs Meningit og Kramper i Børnealderen tilsammen 1 046), Alderdomssvaghed (701), akut Bronchit (605), Kræft (568), Mæslinger (463), Diarrhoe og Cholera nostras (tilsammen 462), typhøse Febre (459), Vatersot og Morbus Brighti (tilsammen 421), Hjerneslag (367), Hjerte-feil (344), kronisk Bronchit (294), Skarlagensfeber (290) og Strubehoste (274).

De af Lægerne opførte Dødsaarsager ere sam-menstillede i den ved Slutningen af den almindelige Over-sigt indtagne Tabel XXXIV (Side XL), hvilken tillige viser deres Fordeling efter de Dødes Kjøen og Alder.

Af **retsmedicinske Forretninger** udførtes 254, hvoraf 126 Syns- og Obduktionsforretninger over Døde, 117 Undersøgelser og Erklæringer over Levende samt 11 til Afgjørelse af andre Spørsmaal. Tabel XXVIII (Side XXX) viser de nævnte Forretningers Gjenstand med For-delning paa de enkelte Stifter og Amter.

De **Vaccineredes** Antal udgjorde i 1874 efter Embeds-lægernes Indberetninger 49 304 eller 92,3 pCt. af Middel-tallet af levende Fødte i Treaaret 1872—74; i 1873 var Antallet 37 146 eller 71,3 pCt. af Middelallet af levende Fødte i Treaaret (1871—73 og i 1872: 36 790 eller 71,7 pCt. af Middelallet af levende Fødte i Treaaret 1870—72. De i 1874 Vaccineredes Forhold (pCt.) til Middelallet af de i 1872—74 levende Fødte med Fordeling paa de en- kelte Stifter vil sees af følgende Oversigt:

	Middeltal af levende Fødte i 1872—74.	Antal Vac-cinerede i 1874.	Forhold i pCt.
Riget.....	53 415	49 304	92,3
Christiania Stift.....	14 673	14 357	97,8
Hamars -	6 853	7 476	109,1
Christiansands -	10 184	7 708	75,7
Bergens -	8 550	8 300	97,1
Trondhjems -	7 201	6 058	84,1
Tromsø -	5 954	5 405	90,8

Af **Sygehuse** haves 56, nemlig: den kliniske Under-visningsanstalt Rigshospitalet, Diakonissehuset, 5 Sygehuse for Spedalske, 5 militære Sygehuse, 18 Amtssygehuse, 14 kommunale- og By-Sygehuse samt 12 mindre Sygehuse, hvilke i Regelen kun benyttes under Fisketiden. Ved Ri-gets Strafanstalter er indrettet særskilte Sygeafdelinger. Fra flere Dele af Riget omtales oprettede Epidemilazareter, — ved Fattighus og ved Grubeverk indrettede Sygestuer. Antallet af Sindssygeasyler var 10, nemlig 2 Stats-asyler, 6 kommunale Asyler og 2 private, et i Bergen og et i søndre Bergenhus Amt tæt ved Bergen.

I Tabel XXXIII (Side XXXVI) gives en Oversigt over Antallet af de paa Sygehusene behandlede Syge, Udfald, Behandlingstid og Medikamentudgift.

I Tabel XXXIII (Side XXXVIII) gives en Oversigt over de paa Sygehusene til Behandling indkomne Grupper af Sygdomstilfælde.

Antallet af **Apotheker** var 70, hvoraf 39 med reelt, 30 med personligt Privilegium og 1, der er privilegeret Rigshospitalet som saadant; 3 havde Filialafdelinger. 24 Apotheker findes i Christiania Stift, 6 i Hamars, 19 i Chri-

**Procentforholdet mellem de af Lægerne opgivne ved kjendte Sygdomme foraarsagede
Dødsfald og de ialt indtrufne Dødsfald inden de enkelte Distrikter.**

Tab. XXVII.

Distrikt.	Dødsfald			Distrikt.	Dødsfald			Distrikt.	Dødsfald		
	ialt.	anmeldte af Læger.	pCt.		ialt.	anmeldte af Læger.	pCt.		ialt.	anmeldte af Læger.	pCt.
I. Christiania By	1753	1651	94,2	Sætersdalen	84	17	20,2	Strinden	216	79	36,6
II. Akershus Amt:				Aamli	92	18	19,6	Midtre Fosen	266	66	24,8
Høland	277	177	63,9	X. Lister-Mandals Amt:				Guldal	269	66	24,5
Aker	868	367	42,3	Christiansand	325	294	90,5	Opdal	67	14	20,9
Ullensaker	520	211	40,6	Flekkefjord	233	72	30,9	Nordre Fosen	117	22	18,8
Follo	337	119	35,3	Oddernæs	483	143	29,6	Selbo	84	13	15,5
III. Smaalenenes Amt:				Undal	206	58	28,2	Søndre Fosen	246	26	10,6
Fredrikshald	248	223	89,9	Lyngdal	354	95	26,8	Røros	113	6	5,3
Sarpsborg	1008	459	45,5	XI. Stavanger Amt:				XVII. Nordre Trondhj. Amt:			
Moss	374	135	36,1	Sandnæs	240	144	60,0	Stenkjær	133	76	57,1
Eidsberg	435	137	31,5	Stavanger	545	272	49,9	Stjørdal	203	88	43,3
Hvaløerne	299	77	25,8	Karmøen	291	125	43,0	Levanger	224	96	42,9
IV. Buskeruds Amt:				Finnø	215	73	34,0	Namsos	153	55	35,9
Buskeruds Landfysikat	626	451	72,0	Haugesund	220	70	31,8	Grong	102	29	28,4
Ringerike	230	149	64,8	Ekersund	225	55	24,4	Ytre Namdal	164	45	27,4
Sandsvær	215	117	54,4	Sand	208	34	16,3	Frosten	132	36	27,3
Modum	479	212	44,3	Soggendal	94	5	5,3	Inderøen	185	41	22,2
Rollag	84	10	11,9	XII. Søndre Bergenhus Amt:				XVIII. Nordlands Amt:			
Hallingdal	226	25	11,1	Indre Søndhordland	143	60	42,0	Folden	40	29	72,5
V. Jarlsberg—Laurvigs Amt:				Vos	176	62	35,2	Østlofoten	67	26	38,8
Laurvig	486	232	47,7	Ytre Hardanger	167	56	33,5	Sortland	109	42	38,5
Tønsberg	754	285	37,8	Indre Hardanger	136	39	28,7	Skjærstad	100	38	38,0
Hof	336	159	37,3	Nordre Midthordland	356	90	25,3	Hadsel	115	35	30,4
VI. Hedemarkens Amt:				Ytre Nordhordland	277	70	25,3	Vestlofoten	152	44	28,9
Trysil	117	66	56,4	Søndre Midthordland	180	24	13,3	Bødø	206	58	28,2
Rendalen	180	87	48,3	Ytre Søndhordland	179	23	12,8	Vefsen	108	27	25,0
Tønsædet	149	68	45,6	XIII. Bergens By:	690	665	96,4	Stegen	82	19	23,2
Hedemarken	668	285	42,7	XIV. Nordre Bergenhus Amt:				Lurø	122	26	21,3
Søler-Ødalen	499	145	29,1	Indre Nordfjord	230	113	49,1	Ranen	213	36	16,9
Søndre Østerdalen	309	61	19,7	Ytre Sogn	121	53	43,8	Brønø	144	22	15,3
VII. Christians Amt:				Lærdal	131	46	35,1	Ofoten	75	11	14,7
Nordre Valdres	111	64	57,7	Ytre Nordfjord	104	34	32,7	Lødingen	60	7	11,7
Lom	228	125	54,8	Indre Sogn	233	65	27,9	Alstahoug	163	17	10,4
Faaberg	271	125	46,1	Nordfjordeidet	82	19	23,2	XIX. Tromsø Amt:			
Hadeland-Land	405	126	31,1	Kin	284	53	18,7	Ibestad	101	65	64,8
Toten	383	110	28,7	Midtre Sogn	115	17	14,8	Tromsø	222	109	47,6
Lesje	92	22	23,9	Indre Søndfjord	194	27	13,9	Karlse	31		
Søndre Valdres	191	35	18,3	Ytre Søndfjord	120	15	12,5	Lyngen	103	20	14,9
Ringeby	250	36	14,4	XV. Romsdals Amt:				Trondenes	143	16	11,2
VIII. Bratsbergs Amt:				Sundal	84	60	71,4	Lenvik	113	12	10,6
Kragerø	365	267	73,2	Nordre Søndmøre	236	111	47,0	Malangen	119	7	5,9
Hvideseid	144	87	60,4	Snrendal	132	49	37,1	Skjærvø	93	3	3,2
Skien	406	232	57,1	Søndre Nordmøre	331	103	31,1	XX. Finmarkens Amt:			
Tin	42	16	38,1	Indre Romsdal	129	38	29,5	Hammerfest	82	54	65,9
Laurdal	145	42	29,0	Ytre Romedal	314	76	24,2	Varde	85	52	61,2
Sauland	104	29	27,9	Vestre Søndmøre	148	32	21,6	Tanen	60	24	40,0
Holden	207	47	22,7	Indre do.	88	18	20,5	Vadsø	90	32	35,6
IX. Nedenæs Amt:				Østre do.	198	35	17,7	Loppen	39	12	30,8
Østre Nedenæs	505	256	50,7	Nordre Nordmøre	171	27	15,8	Alten	98	24	24,5
Arendal	76	99		XVI. Søndre Trondhjems Amt:				Sydvaranger	34	6	17,6
Vestre Nedenæs	491	128	26,1	Trondhem	472	419	88,8	Maasø	38	4	10,5
Evje	117	30	25,6	Ørkedal	276	111	40,2	Kistrand	34	3	8,8

Oversigt over de i 1874 udførte retsmedicinske Forrretninger.

Tabel XXVIII.	Samtlige anmeldte retsmedicinske Forretninger.	Undersøgelse af Døde betreffende															Undersøgelse af Levende til Bestemmelse af									
		Selvmord.	Mishandling.	Ulykkestilfælde.					Dødsfald af Sygdom.	nyfødte og spæde Børns Dødsmaade.	Dødsfald af Sygdom.	uopgiven eller ubestemt Dødsarsag.	forudgaaet Fødsel.	Svangerskabstid.	Voldtægt og andre Løstgættigheder.	Mishandling af anden Bemandet med Følger.	legemlig Helbredsforfatning iøvrigt.	Sindstilstand med Tilregnelighed.	Veneriske Sygdomme.	Undersøgelse i anden eller ikke opgiven Anledning.						
				Drukning.	Ydre Beskadigelse.	Forfrysning.	Forbrænding [Skolning].	Forgiftning.													Kvælning.					
Riget	254	6 ¹⁾	17 ²⁾	16	9 ³⁾	2 ⁴⁾	1	5 ⁵⁾	2 ⁶⁾	13 ⁷⁾	3 ⁸⁾	30 ⁹⁾	4	1 ¹⁰⁾	7 ¹¹⁾	7	3 ¹²⁾	14	3	8	34	26 ¹³⁾	30	2 ¹⁴⁾	11 ¹⁵⁾	
Christiania Stift . . .	80	1	5	1	4	1	1	1	2	5	2	13	1	-	4	3	1	7	1	4	13	2	7	-	1	
Hamars	25	-	6	1	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	2	1	2	-	-	1	4	4	-	1	
Christiansands . . .	49	1	5	1	-	1	-	1	-	3	1	6	-	1	1	-	-	3	1	-	9	7	7	-	1	
Bergens	31	1	-	4	1	-	-	-	-	1	-	2	-	-	-	-	-	1	-	-	6	6	4	2	3	
Trondhjems	37	3	1	4	2	-	-	3	-	3	-	3	2	-	-	2	-	-	1	-	1	4	6	-	3	
Tromsø	32	-	-	5	2	-	-	-	-	1	-	3	1	-	2	-	1	1	1	4	4	3	2	-	2	
Christiania By	12	1	-	-	1	-	1	-	1	2	-	-	-	-	2	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	
Akershus Amt	20	-	1	-	-	-	-	-	1	1	-	4	-	-	-	-	-	5	-	1	4	-	2	-	1	
Smaalenenes	13	-	1	-	1	-	-	1	-	-	-	3	-	-	-	-	-	2	-	3	-	2	-	-	-	
Buskeruds	29	-	2	1	2	1	-	-	-	2	2	4	1	-	2	-	-	-	1	2	5	2	2	-	-	
Jarlsberg-Laurvigs Amt	6	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	
Hedemarkens	16	-	6	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2	1	-	-	-	-	4	-	-	1	
Christians	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	2	-	-	1	4	-	-	-	
Bratsbergs	24	1	2	1	-	1	-	1	-	1	1	2	-	-	1	-	-	-	1	-	2	4	5	-	1	
Nedenæs	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	1	-	-	4	1	1	-	-	
Lister-Mandals	8	-	3	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	
Stavangers	8	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	2	-	-	2	1	1	-	-	
Søndre Bergenhus . . .	5	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-	-	
Bergens By	10	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	2	2	
Nordre Bergenhus Amt	10	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	3	4	1	-	-	
Romsdals	13	1	1	1	-	-	-	-	-	1	-	2	1	-	-	-	-	1	-	-	2	-	2	-	1	
Søndre Trondhjems . . .	24	2	-	3	2	-	-	3	-	1	-	1	1	-	-	2	-	-	-	-	-	3	3	-	3	
Nordre	6	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	-	-	
Nordlands Amt	20	-	-	3	1	-	-	-	-	1	-	1	1	-	1	-	1	1	1	4	1	3	1	-	-	
Tromsø	7	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	1	
Finmarkens	5	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	

1) Hængning (3), Skud (1).

2) 1 ved Drab; 1 (Vogter) ved Hug af Sindssyg; 1 (ca. 1½ gl.) Barn udsat i Kilden; 1 ved Fractura cranii; 1 ved Blodtab efter Knivstik; 1 ved Aneurysma traumaticum.

3) ved Fald (2 paa Jernbanevogn i Fart og fra Fjeldskrænt), Skud (1), Hug (1), glødende Jernspiger (1); — Fractura cranii (1).

4) deraf 1 i beruset Tilstand.

5) ved Alcohol (4) og Arsenik (1).

6) begge i beruset Tilstand ved Indtrængen af Maveindhold i Struben under Brækning.

7) Hjerneslag (3), Lungebetændelse (3), Phthisis (1), Lungeødem (1), Tetanus (1). Blødning fra Saar i Endetarmen (1), Morbus Brighti (1); — 1 død pludselig under et Maaltid.

8) 2 Erklæringer i Anledning af et temmelig ved en Fødselshjælperes uforstandige Behandling bevirket Dødsfald hos en Barselkone; — 1 død ved Blødning ved Fødsel i Dølgmaal.

9) 1 af funden Hjerneskalle af Fosterlig.

10) Fremfalden Arm (ved Tverleie) afrevet af den Fødende selv ved Forsøg paa at udtrække Fosteret; — forløstes af tilkaldt Læge ved Vending og Extraktion.

11) Ufuldbaaret (1), Slim i Luftrøret (1), Intussusceptio (1), Kramper (1).

12) i 2 Tilfælde paa Grund af Decomposition.

13) 1 af Barselkone (ved idømt Arrest); 1 af en Kvindes Transport til Strafanstalt og foranlediget ved Diebarnets Sygdom.

14) hos en Kvaksalver og hans Konkubine.

15) 1 af fundne Smaaben (af Dyr), 1 af et Tørklæde ved antagne Blodpletter paa samme, 1 af Brød, 3 af Kvaksalvermedicin, 1 i Anledning af Paternitet, samt 1 Erklæring over en Gjed ved Mistanke om bedrevet Utugt ved samme.

stiansands, 7 i Bergens, 10 i Trondhjems og 4 i Tromsø Stifter. Tillige er der under Fisketiden i Nordlands Amt oprettet et Medikamentudsalg. Foruden Apothekerne bestod Personalet af 106 Pharmaceuter (hvoraf 61 opgives at være examinerede og af hvilke 7 fungerede som Provisorer) og 60 Disciple. — 10 Pharmaceuter bestod Examen i 1874.

Medicinalpersonalet: 35 examinerede Læger udgik i 1874 fra Universitetet. Ifølge Fortegnelse for samme Aar var Antallet af autoriserede Læger 463 (i 1873: 441), hvoraf 180 bosatte i Christiania Stift, 38 i Hamars, 64 i Christiansands, 49 i Bergens, 57 i Trondhjems og 35 i Tromsø Stift; 9 havde fast Ophold i Udlandet og for 31 savnes Oplysning om Opholdsstedet. Ifølge Fortegnelse vare 10 ansatte som Profesorer ved Universitetet, 2 Embedsmænd i Indre-Departementets Medicinalafdeling, 1 Overlæge for den spedalske Sygdom, 5 Stadsphysici, 1 Stadslæge, 131 Distriktslæger (Landphysici), 2 Berglæger, 13 By- og Fattiglæger, 2 Direktører ved Sindssygeasyler, 1 constitueret Direktør ved Rigshospitalet, 28 Læger ved Fødselsstiftelser, Sygehuse, Sindssygeasyler og Stiftelser for de Spedalske (desuden vare ansatte ved Sygehus 23 Læger, som tillige indehavde andre Stillinger), 1 Assistent hos Rigshospitalets Prosektor, 1 Generalchirurg, 6 Brigadelæger, 37 Korpslæger (hvoraf tre surnumerære), 13 Kompagnichirurger (deraf en surnumerær), 6 Marine-læger. 3 indehavde civile Embeder udenfor Lægestanden

og 1 var Amanuensis ved det zootomiske Musæum. 197 Læger opføres uden fast Ansættelse.

Af **Tandlæger** fandtes efter Fortegnelsen for Aaret 1874: 28 (hvoraf fire uexaminerede) i 1873: 26); af disse vare 15 bosatte i Christiania Stift, 1 i Hamars, 5 i Christiansands, 2 i Bergens og 2 i Trondhjems Stift; for 3 er Opholdsstedet ukjendt.

Jordemodereexamen blev taget af 18 Elever ved Skolen i Christiania og 14 ved Skolen i Bergen. Efter Embedslægernes Indberetninger var der 639 Jordemødre (i 1873: 604), dels ansatte, dels privat praktiserende, nemlig 176 ansatte i Christiania Stift, 74 i Hamars, 103 i Christiansands, 107 i Bergens, 108 i Trondhjems og 71 i Tromsø Stift.

Hjelpevaccinatørernes Antal udgjorde 612 (i 1873: 609), hvoraf 102 i Christiania Stift, 72 i Hamars, 113 i Christiansands, 113 i Bergens, 106 i Trondhjems og 106 i Tromsø Stift.

I det følgende findes den i ovenstaaende almindelige Beretning for Riget givne Oversigt udførligere fremstillet for hvert af Rigets Overøvrighedsdistrikter. Ligeledes er vedføiet en efter Dyrlægernes Aarsberetninger affattet Oversigt over Sundhedstilstanden blandt Husdyrene i 1874, samt de i Indholdsfortegnelsen opregnede Bilag.

Syphilis paa Syge-

Tabel XXX.

	Tilbageiggende fra det forrige Aar.			Indkomne.			Tilsammen Behandlede.			Udgaaede.								
										Helbredede.			I Bedring.			Uhelbredede.		
	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.
Rigshospitalets Afdelinger	10	20	30	72	83	155	82	103	185	62	69	131	3	1	4	2	2	4
Rigshospitalets Afdeling for Børn	1	-	1	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Christiania Bys Sygehus	1	26	27	8	139	147	9	165	174	2	145	147	3	4	7	-	3	3
— Garnisons Sygehus	1	-	1	5	-	5	6	-	6	5	-	5	-	-	-	1	-	1
Akers Sygehus	-	-	-	-	1	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	⁴⁾ 1	1
Smaalenenes Amts Sygehus	2	2	4	8	7	15	10	9	19	10	5	15	-	-	-	-	-	-
Moss Bys —	-	-	-	-	1	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fredrikstads Bys —	-	-	-	5	2	7	5	2	7	4	2	6	-	-	-	-	-	-
Fredrikshalds Bys —	-	4	4	2	2	4	2	6	8	2	6	8	-	-	-	-	-	-
Buskeruds Amts —	-	3	3	7	12	19	7	15	22	6	12	18	-	-	-	-	-	-
Drammens Bys —	-	3	3	1	9	10	1	12	13	1	9	10	-	-	-	-	-	-
Jarlsberg-Laurvigs Amts Sygehus	1	2	⁵⁾ 3	11	12	23	12	14	26	9	11	20	-	2	2	-	-	-
Tønsbergs Bys —	-	-	-	-	1	1	-	1	1	-	-	-	-	1	1	-	-	-
Carl-Johansværns —	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hedemarkens Amts —	4	6	10	11	19	30	15	25	40	12	21	33	-	-	-	-	-	-
Christians Amts —	2	1	3	2	8	10	4	9	13	3	7	10	1	-	1	-	-	-
Bratsbergs Amts —	2	4	6	6	3	9	8	7	15	7	6	13	-	-	-	1	-	1
Østerrisørs Bys —	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Arendals Bys —	4	2	6	8	11	19	12	13	25	9	10	19	-	-	-	-	-	-
Christiansands Bys ⁸⁾ —	3	-	3	6	13	19	9	13	22	6	11	17	-	-	-	-	-	-
Lister-Mandals Amts —	1	1	2	2	3	5	3	4	7	3	3	6	-	-	-	-	-	-
Stavanger Amts —	2	-	2	3	5	8	5	5	10	4	4	8	-	-	-	-	-	-
— Bys —	-	4	4	7	11	18	7	15	22	2	12	14	-	-	-	-	-	-
Bergens Bys —	3	3	6	19	21	40	22	24	46	17	15	32	2	-	2	1	-	1
Lungegaardshospitalets Helbredelsesanst. —	-	-	-	1	4	5	1	4	5	1	2	3	-	-	-	-	-	-
Aalesunds Bys Sygehus	-	-	-	2	1	3	2	1	3	1	1	2	-	-	-	-	-	-
Romsdals Amts —	1	2	3	4	12	16	5	14	19	3	6	9	-	-	-	-	-	-
Trondhjems Bys —	8	18	26	35	67	102	43	85	128	28	73	101	-	-	-	-	-	-
Nordre Trondhjems Amts Sygehus i Skogn —	5	2	7	8	19	27	13	21	34	11	17	28	-	-	-	-	-	-
— — i Namdalen —	-	-	-	3	1	4	3	1	4	2	1	3	-	-	-	-	-	-
Nordlands Amts Sygehus i Alstahaug —	-	1	1	1	3	4	1	4	5	1	2	3	-	-	-	-	-	-
— — i Bodø	-	1	1	3	2	5	3	3	6	3	1	4	-	-	-	-	-	-
— — i Buksnæs ..	-	-	-	-	4	4	-	4	4	-	2	2	-	-	-	-	-	-
Tromsø — — i Tromsø	1	2	3	9	4	13	10	6	16	9	6	15	-	-	-	-	-	-
Finmarkens — — i Alten	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— — i Hammerfest —	-	-	-	1	-	1	1	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-
— — i Vadsø	-	-	-	3	2	5	3	2	5	2	2	4	-	-	-	-	-	-
I ovennævnte Sygehuse tilsammen	52	107	159	253	482	735	305	589	894	226	461	687	9	8	17	5	6	11
Fiskesygehuset i Vaagen i Østlofoten —	-	-	-	-	2	2	-	2	2	-	2	2	-	-	-	-	-	-
— i Henningsvær i —	-	-	-	1	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	¹³⁾ 1
— i Vardø	-	-	-	2	2	4	2	2	4	2	2	4	-	-	-	-	-	-
Ialt	52	107	159	256	486	742	308	593	901	228	466	693	9	8	17	6	6	12

husene i Aaret 1874¹⁾.

Døde.			Tilbageliggende ved Aarets Slutning.			For de indkomne Tilfælde var Formen								Antallet af Forpleiningsdage.	Middeltal af Forpleiningsdage for hver Udskreven.	Anmærkninger.
Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	primær.	secundær.	tertiær.	constitutionel.	hereditær.	Recidiv.	mis-tænkt.	uop-givet.			
2	10 ²⁾	12	13	21	34	40	69	19	-	14	33	-	-	13 270	87,9	1) Uoverensstemmelsen mellem Summerne af ialt Behandlede og tilsammen Ud-gaaede (1 Kvinde forlidet) og Tilbage-liggende beror paa mangelfuld Opgave fra Christiansands Bys Sygehus.
-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	365	-	
1	2 ³⁾	3	3	11	14	51	9	18	-	3	66	-	-	8 010	50,1	
-	-	-	-	-	-	-	4	1	-	-	-	-	-	189	31,5	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1,0	2) Dødsarsag: Syphilis hereditaria 7, Syphilis secundaria 1, Tuberculosis 1, Bronchitis 1, Erysipelas 1, Febris puerperalis 1.
-	-	-	-	4	4	5	8	2	-	-	-	-	-	1 646	109,7	
-	-	-	-	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-	78	-	
-	-	-	1	-	1	-	7	-	-	-	-	-	-	330	55,0	
-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	214	26,7	3) Dødsarsag: Syphilis heredit. 1, Pyæmia 1, Suicidum 1.
-	-	-	1	3	4	1	18	-	-	-	-	-	-	2 172	120,7	
-	1	1	-	2	2	1	8	1	-	-	-	-	-	600	54,5	4) Overflyttet til Rigshospitalet.
1	-	6)	1	2	3	-	22	1	-	-	-	-	-	1 260	54,8	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	?	?	5) Efter foregaaende Beretning var kun tilbageliggende 1 Kvinde.
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
2	1 ⁷⁾	3	1	3	4	7	-	-	23	-	-	-	-	3 011	83,5	6) Dødsarsag: Syphilis heredit.
-	1	1	-	1	1	1	9	-	-	-	-	-	-	1 366	113,0	
-	-	-	-	1	1	3	4	2	-	-	-	-	-	1 519	116,8	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	3	3	6	-	-	-	-	-	-	-	19	2 028	106,7	7) Dødsarsag: Atrophia congenita 1, Diphtheritis faucium 1, Syphilis tertiaria 1.
-	-	-	3	1	4	7	9	1	-	2	-	-	-	935	55,0	
-	-	-	-	1	1	1	4	-	-	-	-	-	-	747	124,5	
-	-	-	1	1	2	-	-	-	8	-	-	-	-	456	57,0	
2	1 ⁹⁾	3	3	2	5	1	-	-	-	-	-	-	17	1 168	68,7	8) Dødsarsag: Syphilis heredit. 2.
-	1 ¹⁰⁾	1	2	8	10	10	26	3	-	1	-	-	-	2 422	67,3	
-	1	1	-	1	1	-	4	1	-	-	-	-	-	293	73,3	9) Dødsarsag: Syphilis heredit.
-	-	-	1	-	1	1	2	-	-	-	-	-	-	144	72,0	
-	-	-	2	8	10	1	12	3	-	-	-	-	-	1 648	183,1	10) Dødsarsag: Syphilis hereditær.
1	1 ¹¹⁾	2	14	11	25	4	77	17	-	-	-	4	-	7 624	74,0	
-	-	-	2	4	6	3	22	2	-	-	-	-	-	1 582	56,6	11) Dødsarsag: Syphilis hereditær.
1	-	1	-	-	-	1	2	1	-	-	-	-	-	53	13,3	
-	-	-	-	2	2	2	2	-	-	-	-	-	-	339	113,0	12) Heri ikke medregnet Tønsberg Bys Sygehus, hvorfra Forpleiningsdagenes Antal ikke kan opgives.
-	-	-	-	2	2	1	4	-	-	-	-	-	-	448	112,0	
-	-	-	-	2	2	-	2	2	-	-	-	-	-	147	73,5	13) Overflyttet til Bodø Sygehus.
-	-	-	1	-	1	1	12	-	-	-	-	-	-	645	43,0	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12) Heri ikke medregnet Tønsberg Bys Sygehus, hvorfra Forpleiningsdagenes Antal ikke kan opgives.
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	74	74,0	
-	-	-	1	-	1	-	5	-	-	-	-	-	-	205	51,3	13) Overflyttet til Bodø Sygehus.
10	19	29	55	94	149	142	346	75	32	20	79	4	36	54 989	¹²⁾ 73,7	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	213	106,5	13) Overflyttet til Bodø Sygehus.
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	9	9,0	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	171	42,8	13) Overflyttet til Bodø Sygehus.
10	19	29	55	94	149	142	347	75	36	20	79	4	38	55 382	¹²⁾ 73,7	

Tabel over Tilfælde af Sindssygdom,

Tabel XXXI.

	Tilbageiggende fra det forrige Aar.			Indkomne.			Tilsammen Behandlede.			Udgaaede ¹⁾ .								
										Helbredede.			I Bedring.			Uhelbredede.		
	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.
Rigshospitalet (med. Afdelinger).....	-	-	-	8	3	11	8	3	11	1	1	2	2	1	3	5	-	5
Christiania Bys Sygehus	-	-	-	2	1	3	2	1	3	-	-	-	-	-	-	2	1	3
— Garnisonssygehus	-	-	-	1	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	1
Diakonissehuset	1	2	3	1	11	12	2	13	15	-	1	1	-	6	6	2	3	5
Akers Sygehus	-	1	1	1	-	1	1	1	2	1	-	1	-	1	1	-	-	-
Moss Bys —	-	-	-	1	2	3	1	2	3	-	-	-	-	-	-	1	-	1
Fredrikshalds Bys —	-	1	1	3	1	4	3	2	5	-	1	1	1	-	1	2	1	3
Drammens Bys —	-	-	-	5	3	8	5	3	8	1	1	2	1	-	1	2	2	4
Jarlsberg-Laurvigs Amts —	-	-	-	-	1	1	-	1	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-
Tønsberg Bys —	-	-	-	1	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hedemarkens Amts —	-	1	1	1	-	1	1	1	2	-	-	-	-	-	-	1	1	2
Christiansands Bys —	-	-	-	6	5	11	6	5	11	-	-	-	-	3	3	6	1	7
Stavanger Amts —	-	-	-	-	1	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Bergens Bys —	-	-	-	1	3	4	1	3	4	1	-	1	-	1	1	-	1	1
Aalesunds Bys —	-	-	-	-	1	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Romsdals Amts —	-	-	-	1	1	2	1	1	2	1	1	2	-	-	-	-	-	-
Trondhjems Bys —	1	-	1	4	6	10	5	6	11	1	-	1	2	4	6	2	2	4
Nordre Trondhjems Amts Sygehus i Skogn	-	1	1	1	2	3	1	3	4	-	-	-	-	3	3	1	-	-
— — — i Namdal	-	-	-	-	4	4	-	4	4	-	1	1	-	-	-	-	3	3
Nordlands Amts Sygehus i Alstahaug.. ..	-	-	-	2	2	4	2	2	4	-	1	1	1	1	2	1	-	-
— — — i Bodø	1	-	1	1	-	1	2	-	2	-	-	-	1	-	1	1	-	-
— — — i Buksnæs... ..	-	-	-	2	-	2	2	-	2	-	-	-	2	-	2	-	-	-
Tromsø Amts Sygehus i Tromsø	1	2	3	12	6	18	13	8	21	6	2	8	2	1	3	3	3	6
Finmarkens Amts Sygehus i Hammerfest ..	-	-	-	2	-	2	2	-	2	-	-	-	-	-	-	2	-	-
Fiskesygehuset i Stene	-	-	-	²⁾ 1	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	4	8	12	57	53	110	61	61	122	12	10	22	12	21	33	32	19	5

behandlede paa Sygehus i Aaret 1874.

Døde.			Tilbageiggende ved Aarets Slutning.			Sygdomsform hos de Indkomne.						
Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Melancholi.	Mani.	Demens.	Idioti.	Paralysis generalis.	Uopgivet.	
-	1	1	-	-	-	6	5	-	-	-	-	¹⁾ Af de Udgaade anføres 21 at være overflyttede til Asyl (2 i Bedring og 19 uhelbredede. ²⁾ Tilstanden ved Udskrivningen uopgivet. ³⁾ Dødsårsagen er anført for 3: Puerperal Mani (1), Debilitas senilis og Apoplexi (af hver 1 Md.)
-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	1	
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	3	3	2	-	-	9	1	-	
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	
-	1	1	-	1	1	-	-	-	-	-	3	
-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	
-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	8	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	
1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	
-	-	-	-	1	1	9	1	1	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	
-	-	-	-	1	1	3	1	-	-	-	-	
-	-	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	10	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	2	-	1	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	1	3	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	3	1	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	
1	-	1	1	2	3	-	5	2	-	-	11	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	
2	2	³⁾ 4	2	9	11	44	22	7	9	1	27	

Antallet af de i Sygehusene

(Mouvement des malades dans)

Tabel XXXII

	Tilbageiggende fra det forrige Aar.			Indkomne.			Tilsammen Behandlede,			Udgaaede,								
	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Helbredede.			I Bedring.			Uhelbredede.		
Rigshospitalets medicinske Afdeling . . .	32	40	72	449	366	815	481	406	887	272	232	504	66	69	135	33	12	4
— chirurgiske — . . .	46	17	63	420	218	638	466	235	701	253	137	390	109	49	158	22	17	3
— Hudsygeafdeling.	17	30	47	177	228	405	194	258	452	155	205	360	7	3	10	4	4	
De nævnte Afdelinger af Rigshospitalet tils.	95	87	182	1046	812	1858	1141	899	2040	680	574	1254	182	121	303	59	33	9
Rigshospitalets Afdeling for Børn	9	5	14	17	24	41	26	29	55	17	17	34	3	3	6	1	-	
Christiania Bys Sygehus ¹⁾	57	84	141	300	468	948	357	732	1089	101	459	560	71	72	143	25	31	5
— Garnisons Sygehus	11	-	11	277	-	277	288	-	288	265	-	265	1	-	1	20	-	2
Diakonissehuset i Christiania ²⁾	4	19	23	26	136	162	30	155	185	11	54	65	3	43	46	2	12	1
Akers Kommunes Sygehus	23	15	38	109	100	209	132	115	247	53	44	97	29	29	58	6	8	1
Smaalenenes Amts Sygehus	9	7	16	78	70	148	87	77	164	41	44	85	25	19	44	1	2	
Moss Bys —	4	1	5	32	13	45	36	14	50	23	7	30	4	1	5	1	-	
Fredrikstads Bys ³⁾ —	7	3	10	53	40	93	60	43	103	45	32	77	2	2	4	3	2	
— Garnisons —	-	-	-	120	-	120	120	-	120	116	-	116	2	-	2	2	-	
Fredrikshalds Bys —	2	12	14	73	48	121	75	60	135	51	48	99	1	1	2	2	2	
Fredrikstens Garnisons —	2	-	2	72	-	72	74	-	74	71	-	71	-	-	-	-	-	
Buskeruds Amts —	1	5	6	40	30	70	41	35	76	23	23	46	8	2	10	-	-	
Drammens Bys —	10	7	17	69	48	117	79	55	134	41	33	74	9	3	12	5	3	
Jarlsberg-Laurvigs Amts ⁴⁾ —	7	3	10	34	24	58	41	27	68	27	17	44	2	5	7	1	2	
Tønsbergs Bys —	-	-	-	18	7	25	18	7	25	10	2	12	4	3	7	2	1	
Carl Johansværns —	5	-	5	119	-	119	124	-	124	108	-	108	5	-	5	2	-	
Hedemarkens Amts —	6	11	17	53	42	95	59	53	112	28	39	67	8	3	11	5	3	
Christians Amts —	4	2	6	22	12	34	26	14	40	11	10	21	10	1	11	2	1	
Bratsbergs Amts —	19	18	37	88	52	140	107	70	177	63	36	99	10	4	14	4	6	1
Østerrisørs Bys ⁵⁾ —	-	1	1	8	5	13	8	6	14	6	2	8	1	2	3	-	1	
Arendals Bys —	12	7	19	68	45	113	80	52	132	64	39	103	2	1	3	1	-	
Christiansands Bys ⁶⁾ —	7	5	12	115	94	209	122	99	221	78	71	149	4	5	9	8	3	1
— Garnisons —	-	-	-	208	-	208	208	-	208	206	-	206	-	-	-	-	-	
Lister-Mandals Amts —	6	4	10	12	8	20	18	12	30	10	4	14	-	3	3	1	-	
Stavanger Amts ⁷⁾ —	5	3	8	57	45	102	62	48	110	32	25	57	10	7	17	9	9	1
— Bys —	11	15	26	82	80	162	93	95	188	55	50	105	4	3	7	1	2	
Bergens Bys —	32	42	74	325	299	624	357	341	698	198	237	435	68	29	97	25	15	4
Lungegaardshospitalets Helbredelsesanstalt	11	20	31	12	11	23	23	31	54	5	4	9	2	1	3	7	3	1
Aalesunds Bys Sygehus	1	-	1	21	9	30	22	9	31	16	5	21	-	2	2	1	1	
Romsdals Amts —	3	7	10	67	55	122	70	62	132	45	29	74	9	8	17	1	2	
Trondhjems Bys —	28	31	59	286	190	476	314	221	535	209	155	364	20	15	35	10	6	1
Nordre Trondhjems Amtssygehus i Skogn .	23	8	31	130	83	213	153	91	244	96	62	158	27	13	40	5	2	
— — — i Namdalen	13	6	19	123	97	220	136	103	239	103	73	176	17	13	30	6	6	
Nordlands Amts Sygehus i Alstahoug . .	7	10	17	92	92	184	99	102	201	57	53	110	25	23	48	3	11	
— — — i Bodø	15	3	18	101	38	139	116	41	157	76	25	101	13	4	17	4	1	
— — — i Buksnæs	13	6	19	97	31	128	110	37	147	77	22	99	13	4	17	1	1	
Tromsø — — — i Tromsø	5	10	15	107	45	152	112	55	167	70	35	105	11	9	20	5	4	
Finmarkens — — — i Alten	-	-	-	4	-	4	4	-	4	3	-	3	1	-	1	-	-	
— — — i Hammerfest	3	-	3	46	5	51	49	5	54	36	-	36	7	2	9	2	-	
— — — i Vadsø	1	2	3	33	9	42	34	11	45	28	8	36	1	3	4	-	-	
I ovennævnte 41 Sygehuse tilsammen . .	471	459	930	4640	3347	7987	5111	3806	8917	3255	2338	5593	614	459	1073	233	173	4
Fiskesygehuset i Florø	-	-	-	8	1	9	8	1	9	7	1	8	1	-	1	-	-	
— — — i Sandshavn (v. Søndmøre)	-	-	-	4	-	4	4	-	4	4	-	4	-	-	-	-	-	
— — — i Aasvær (Ranen)	-	-	-	4	-	4	4	-	4	3	-	3	-	-	-	1	-	
— — — i Kabelvaag (Østlofoten)	-	-	-	63	3	66	63	3	66	46	2	48	11	1	12	-	-	
— — — i Henningsvær —	-	-	-	42	-	42	42	-	42	26	-	26	13	-	13 ⁹⁾	2	-	
— — — i Skraaven —	-	-	-	51	-	51	51	-	51	45	-	45	3	-	3	2	-	2
— — — i Stene (Vestlofoten)	-	-	-	26	-	26	26	-	26	21	-	21	2	-	2	-	-	
— — — i Brevik (Loppen)	-	-	-	4	-	4	4	-	4	2	-	2	1	-	1	-	-	
— — — i Maasø	-	-	-	42	6	48	42	6	48	27	2	29	12	2	14	2	-	
— — — i Gamvik (Tanen)	-	-	-	24	-	24	24	-	24	20	-	20	4	-	4	-	-	
— — — i Vardø	2	1	3	52	3	55	54	4	58	47	3	50	-	-	-	1	-	
I ovennævnte Fiskesygehuse tilsammen .	2	1	3	320	13	333	322	14	336	248	8	256	47	3	50	8	-	
Tilsammen	473	460	933	4960	3360	8320	5433	3820	9253	3503	2346	5849	661	462	1123	241	173	4

ehandlede Syge i 1874.

s hôpitaux en 1874).

Døde.			Tilbageiggende ved Aarets Slutning.			Mortalitetsforhold i pCt. til samtlige Udgaaede.	Dagligt Middelbelæg.	Antal af Forpleiningsdage for hver Udskreven.	Udgift til Medicin for hver Syg i Døgnet.	Antallet af Forpleiningsdage.	Anmærkninger.
Id.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.						
66	54	120	44	39	83	14,9	71,8	32,6	4,5	26222	
39	9	48	43	23	66	7,5	72,9	42,3	2,7	26594	
4	36	20	24	30	54	5,0	61,10	55,9	1,4	22269	
09	79	188	111	92	203	10,3	205,82	40,9	3,0	75125	
2	2	4	3	7	10	8,9	13,07	106,0	0,9	4773	
87	79	166	73	91	164	17,9	146,3	57,7	-	53415	1) Efter foregaaende Beretning tilbageiggende 58 Md., 83 Kv.
1	-	1	1	-	1	0,4	11,8	14,9	3,2	4295	
7	18	25	7	28	35	16,7	27,9	67,8	4,7	10176	2) Efter foregaaende Beretning tilbageiggende 4 Md., 17 Kv.
26	22	48	18	12	30	22,1	34,8	58,5	3,0	12714	
12	2	14	8	10	18	9,6	20,9	52,4	7,9	7648	
3	3	6	5	3	8	14,3	7,0	61,2	2,8	2569	
3	3	6	7	4	11	6,5	10,2	40,4	2,0	3720	3) Efter foregaaende Beretning tilbageiggende 6 Md., 3 Kv.
-	-	-	-	-	-	-	2,4	7,2	2,3	863	
11	5	16	10	4	14	13,2	11,3	34,0	2,8	4114	
2	-	2	1	-	1	2,7	2,5	12,5	5,6	910	
4	2	6	6	8	14	9,7	12,4	72,9	uopg.	4525	
16	8	24	8	8	16	20,3	14,1	43,5	3,1	5134	
3	1	4	8	2	10	7,9	8,1	50,9	uopg.	2951	4) Efter foregaaende Beretning tilbageiggende 2 Md.
1	-	1	1	1	2	4,4	uopg.	uopg.	uopg.	uopg.	
4	-	4	5	-	5	3,4	6,7	20,6	1,8	2456	
8	2	10	10	6	16	10,4	18,2	69,1	2,4	6636	
1	1	2	2	1	3	5,4	7,8	76,9	5,3	2846	
12	5	17	18	19	37	12,2	42,1	109,8	2,4	15372	
-	-	-	1	1	2	0,0	1,2	35,9	uopg.	431	5) Efter foregaaende Beretning tilbageiggende 1 Md.
3	3	6	10	9	19	5,3	19,6	63,5	4,00	7177	
21	10	31	11	10	21	15,6	12,8	23,4	4,4	4680	6) Efter foregaaende Beretning tilbageiggende 4 Md., 5 Kv.
1	-	1	1	-	1	0,5	4,4	7,8	1,4	1614	
3	-	3	4	5	9	14,3	11,8	204,8	4,3	4301	
6	4	10	5	3	8	9,8	9,7	34,7	4,0	3544	
16	18	34	17	22	39	25,5	28,5	69,8	4,1	10405	7) Efter foregaaende Beretning tilbageiggende 4 Md., 3 Kv.
28	16	44	38	44	82	7,1	72,0	42,7	3,9	26295	
-	1	1	9	22	31	4,4	29,5	468,8	uopg.	10782	
3	-	3	2	1	3	10,8	2,5	40,0	uopg.	920	
7	7	14	8	16	24	12,9	17,5	59,1	3,6	6383	
39	14	53	36	31	67	11,1	63,7	49,7	3,8	23239	
12	1	13	13	13	26	5,9	28,9	48,5	3,6	10566	
6	6	12	4	5	9	5,2	21,4	33,9	2,1	7810	
5	3	8	9	12	21	4,4	23,0	46,6	3,9	8396	
11	4	15	12	7	19	10,9	16,3	43,2	4,5	5959	
8	1	9	11	9	20	7,1	22,4	64,2	uopg.	8158	
12	4	16	14	3	17	10,7	19,7	46,9	3,2	7198	8) Tønsberg Byes Sygehus fradraget, da der savnes Op- gave over Forpleiningsdage paa samme.
-	-	-	-	-	-	-	0,3	24,3	4,0	97	9) 2 Syge overflyttedes til Sygehuset i Kabelvaag, 3 til Bodø og 1 til Alstadhaug Sygehus.
3	3	6	1	-	1	11,3	4,4	30,1	uopg.	1596	10) Overflyttedes til Nordlands Amts Sygehus i Alstad- haug.
3	-	3	2	-	2	6,9	4,0	33,9	8,9	1459	
199	327	826	510	509	1019	-	-	47,2 ⁸⁾	-	371243	Aabent fra 30te Januar til 26de April.
-	-	-	-	-	-	-	3,2	30,4	uopg.	274	— - 31te — - 4de Marts.
-	-	-	-	-	-	-	1,2	12,0	6,7	48	— - 9de December til 8de Januar, 75.
-	-	-	-	-	-	-	1,1	8,2	uopg.	33	— - 22de Januar til 29de Juni.
6	-	6	-	-	-	9,1	7,0	19,9	4,1	1319	— - 22de Ianur til 19de April.
1	-	1	-	-	-	2,4	11,3	23,2	4,9	975	— - 5te Februar til til 25de April.
1	-	1	-	-	-	2,0	-	uopg.	uopg.	uopg.	— - 13de Februar til 19de April.
3	-	3	-	-	-	11,5	8,5	20,9	5,6	544	— - 1ste Februar til 1ste Mai.
1	-	1	-	-	-	25,0	0,6	12,7	uopg.	51	I Brug - 6te Marts til 20de Oktober.
1	2	3	-	-	-	6,3	5,3	24,6	6,4	1180	Driftstiden uopgivet.
-	-	-	-	-	-	-	-	12,7	7,3	304	Aabent hele Aaret.
6	1	7	-	-	-	12,1	4,9	31,4	10,3	1821	
19	3	22	-	-	-	-	-	-	-	-	
18	330	847	510	509	1019	-	-	-	-	-	

Tab. XXXIII.

Paa Sygehusene til Behandling indkomne

	Febre.	Akute Sygdomme i Aandedræts- og Cirkulationsorganerne.	Kroniske Sygdomme i Aandedræts- og Cirkulationsorganerne.	Sygdomme i Nervesystemet.	Sindssygdomme.	Akute Sygdomme i Fordelelsesapparatet.	Kroniske Sygdomme i Fordelelsesapparatet.	Uterinsygdomme, Menstruationsanomalier, Barselsygdomme.	Sygdomme i Urinveiene, Vatersot.	Blodsygdomme, Ernærings- og Gulsot, Alderdomssvaghed.	Kronisk eller afbrudt Rheumatisme.
Rigshospitalets medicinske Afdelinger . .	194	255	57	85	11	33	35	30	26	41	5
— chirurgiske —	2	-	-	5	-	-	2	3	-	2	-
— Hudsygeafdeling	80	-	-	-	-	1	-	-	-	3	-
De nævnte Afdelinger af Rigshospitalet tils.	276	255	57	90	11	34	37	33	26	46	5
Rigshospitalets Afdeling for Børn	6	2	-	-	-	2	-	-	-	1	-
Christiania Bys Sygehus	17	30	159	49	3	9	29	14	19	26	17
— Garnisonssygehus	24	60	5	14	1	64	1	-	1	3	-
Diakonissesygehuset i Christiania	13	15	14	11	12	2	8	9	3	13	1
Akers Kommunes Sygehus	20	31	21	16	1	8	11	9	7	2	6
Smaalenenes Amts Sygehus	4	3	6	7	-	1	5	8	4	1	5
Moss Bys —	6	1	1	2	3	1	2	-	2	-	4
Fredrikstads Bys —	41	4	2	2	-	3	-	1	4	3	4
— Garnisons —	8	24	-	3	-	34	19	-	-	1	1
Fredrikshalds Bys —	24	21	2	8	4	3	1	1	2	2	-
Fredrikstens Garnisons —	16	13	1	2	-	4	4	-	-	-	5
Buskeruds Amts —	13	4	1	2	-	1	-	-	3	-	-
Drammens Bys —	32	13	4	5	8	1	1	-	3	2	1
Jarlsberg-Laurvigs Amts —	4	1	1	1	1	-	-	1	-	3	1
Tønsberg Bys —	4	2	2	3	1	2	-	-	-	2	3
Carl-Johansværns —	8	16	6	4	-	7	6	-	3	4	15
Hedemarkens Amts —	17	3	2	5	1	-	6	-	-	4	-
Christians Amts —	1	3	-	1	-	1	2	-	-	-	4
Bratsbergs Amts —	8	7	6	8	-	2	2	-	1	3	2
Østerrisørs Bys —	1	-	-	1	-	1	1	-	-	-	-
Arendals Bys —	35	7	-	3	-	3	2	3	1	8	-
Christiansands Bys —	84	13	4	7	11	2	2	1	-	1	-
— Garnisons —	22	56	1	5	-	18	7	-	-	1	9
Lister-Mandals Amts —	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	3
Stavanger Amts —	24	4	4	9	1	1	7	2	1	1	3
— Bys —	24	3	19	9	-	3	10	4	1	3	4
Bergens Bys —	100	46	26	21	4	15	15	7	12	11	18
Lungegaardshospitalets Helbredelsesanstalt	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Aalesunds Bys Sygehus	12	1	-	2	1	2	1	-	-	-	-
Romsdals Amts —	8	8	4	10	2	5	-	2	4	4	-
Trondhjems Bys —	47	44	17	30	10	12	5	11	7	2	21
Nordre Trondhjems Amtssygehus i Skogn .	5	5	12	28	3	3	7	-	10	3	6
— — — i Namdalen	26	8	15	34	4	6	21	7	3	3	2
Nordlands Amts Sygehus i Alstahoug . .	26	11	6	12	4	1	3	7	8	20	7
— — — i Bodø	43	11	4	11	1	3	9	-	4	4	1
— — — i Buksnæs	48	8	2	7	2	2	3	4	4	3	-
Tromsø — — — i Tromsø	29	13	4	3	18	4	3	-	1	3	2
Finmarkens — — — i Alten	1	1	-	-	-	-	-	-	1	-	1
— — — i Hammerfest	9	8	4	-	2	-	-	-	4	1	4
— — — i Vadsø	9	7	-	2	-	1	3	-	1	-	1
Sum	1097	762	412	429	109	261	233	124	140	184	156
Fiskesygehuset i Florø	2	2	-	1	-	2	-	-	-	-	-
— i Sandshavn	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— i Aasvær	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— i Kabelvaag	23	5	2	2	-	6	2	-	-	-	-
— i Henningsvær	18	7	1	-	-	8	-	-	1	-	-
— i Stene	14	9	-	1	1	13	2	-	-	-	-
— i Skraaven	25	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
— i Brevik	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2
— i Maasø	11	6	5	5	-	2	1	-	1	-	3
— i Gamvik	11	2	-	-	-	4	1	-	1	-	-
— i Vardø	21	4	1	2	-	-	3	-	1	3	1
Sum	126	39	9	11	1	35	9	-	5	3	7
Tilsammen	1223	801	421	440	110	296	242	124	145	187	163

Grupper af Sygdomstilfælde.

Læsioner.	Phlegmone, Abscesser, Ulcera.	Kræftagtige Sygdomme.	Andre Svalster.	Dannelsesfeil og Deformiteter.	Broktilfælde.	Ben- og Led-sygdomme.	Chirurgiske Sygdomme i Aarsystemet.	Øiensygdomme.	Chirurgiske Sygdomme i Urinveiene og Kjønsorganerne.	Syphilis, Bubo.	Gonorrhoe, Urethrit.	Epididymit, Orchit.	Excoriations, Verrucæ.	Spedalskhed.	Hudsygdomme.	Forskjellige andre Sygdomme.	Friske indlagte med Syge.	Tilsammen.
1	-	3	1	-	-	4	-	1	6	1	1	2	-	-	-	4	19	815
198	68	27	30	17	4	78	13	125	34	-	-	2	1	-	1	11	15	638
1	3	-	-	-	-	-	-	-	2	156	60	3	6	4	47	7	32	405
200	71	30	31	17	4	82	13	126	42	157	61	7	7	4	48	22	66	1858
5	2	-	-	1	-	6	-	8	-	-	-	-	-	-	1	-	7	41
29	85	25	3	-	-	30	2	5	8	147	133	2	55	-	19	16	17	948
27	7	-	2	-	-	6	1	10	2	5	21	1	3	-	9	10	-	277
-	13	5	5	1	-	11	-	4	1	-	-	-	-	-	1	9	11	162
22	16	1	-	-	-	12	1	5	3	2	-	-	-	-	2	7	6	209
14	10	4	8	1	-	13	1	24	3	15	1	-	-	-	2	-	8	148
9	9	-	-	-	1	1	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	45
9	6	1	-	-	-	2	-	-	2	7	-	-	-	-	1	-	1	93
12	8	-	-	-	1	1	-	3	-	-	-	-	1	-	2	2	-	120
15	24	1	-	-	1	4	-	-	-	4	1	1	-	-	2	-	-	121
11	6	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-	-	-	6	1	-	72
14	-	1	1	-	-	1	-	2	-	19	-	-	-	-	5	-	3	70
14	5	-	1	-	1	1	-	2	3	10	7	-	-	-	1	2	-	117
4	4	3	1	-	-	4	-	-	1	23	1	-	-	-	4	-	-	58
5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	25
12	19	-	-	-	1	2	-	-	4	-	1	-	4	-	7	-	-	119
6	5	2	1	1	-	5	-	-	-	30	3	-	-	-	3	1	-	95
2	2	-	-	-	-	3	-	3	1	10	-	1	-	-	-	-	-	34
18	17	6	1	-	-	12	-	10	1	9	8	-	1	-	16	1	1	140
2	-	1	1	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	3	-	-	13
16	7	2	-	-	1	-	-	-	-	19	3	2	-	-	1	-	-	113
13	11	2	-	-	-	3	1	-	-	19	1	2	-	-	2	-	30	209
23	28	-	-	-	-	5	-	-	1	-	4	-	-	-	23	5	-	208
-	3	1	-	1	-	2	-	-	1	5	-	-	-	-	-	-	-	20
9	5	3	2	-	1	4	1	5	-	8	-	-	-	1	4	-	2	102
16	14	1	-	-	2	1	2	-	1	18	-	-	-	1	14	3	9	162
60	25	3	3	4	-	28	1	16	6	40	83	3	9	1	49	6	12	624
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	1	-	-	11	6	-	-	23
1	3	-	-	1	1	1	-	-	-	3	-	1	-	-	-	-	-	30
10	8	6	1	-	2	21	-	5	2	16	-	-	-	-	2	2	-	122
25	25	11	-	-	2	24	-	12	4	102	32	4	9	1	13	5	1	476
14	20	9	3	-	7	20	3	11	2	27	1	1	-	2	9	2	-	213
9	31	4	1	-	3	9	-	4	-	4	1	1	-	2	17	2	3	220
20	16	3	3	-	1	13	1	5	5	4	6	-	-	-	2	-	-	184
14	6	4	-	-	-	6	-	4	2	5	4	1	-	-	1	1	-	139
5	8	-	1	-	2	9	4	4	1	4	4	-	-	-	3	-	-	128
16	9	1	3	-	1	7	2	2	7	13	7	-	-	1	2	1	-	152
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
6	2	-	-	-	-	3	1	2	-	1	3	-	-	-	1	-	-	51
7	5	-	-	-	-	1	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	2
694	535	130	72	27	32	354	34	272	106	738	390	27	89	24	281	98	177	7987
1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
2	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
6	7	-	-	-	2	2	-	2	1	2	-	-	-	-	2	2	-	66
-	2	-	-	-	1	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	42
2	6	-	-	-	-	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	51
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	26
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
5	5	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	48
2	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	24
1	6	1	-	-	-	-	1	2	-	4	1	1	-	-	1	-	1	55
20	27	1	-	-	3	8	3	8	1	7	1	1	-	-	4	3	1	333
714	562	131	72	27	35	362	37	280	107	745	391	28	89	24	285	101	178	8320

Liste over Døds-

(Causes de

Tabel XXXIV.

Dødsårsag.	Sum.	De vigtigste Dødsårsager Forhold til samtlige oprindelige Dødsårsager i pct.	Fordeling paa Kjøen (par sexe).			Fordeling paa							
						0—1 Aar.		1—5 Aar.		5—10 Aar.		10—15 Aar.	
			Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Uopgivet.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.
Abortus	3	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Alcoholismus	45	0,3	42	3	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Anaemia	3	-	-	3	-	-	-	-	1	-	-	-	-
— cerebri	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— post partum vide Puerperium	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Aneurysma	4	-	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Angina membranacea	274	2,0	142	127	5	27	16	91	88	22	10	2	-
Apoplexia cerebri	367	2,7	188	175	4	-	1	-	-	-	-	1	-
Arthritis	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— deformans	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Arthrocace	53	0,4	30	23	-	-	-	1	2	1	2	1	-
Asthma	27	0,2	20	7	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Atelectasis pulmonum	5	-	3	2	-	3	2	-	-	-	-	-	-
Atrophia infantum	129	0,9	64	65	-	59	58	3	6	1	1	-	-
Bronchitis acuta	605	4,5	295	305	5	145	153	95	85	7	11	2	-
— chronica	294	2,2	128	165	1	3	3	4	2	1	-	-	-
Cancer	568	4,2	285	278	5	-	-	-	-	1	1	1	-
Carditis, Endo-, Peri-,	24	-	14	10	-	-	-	-	-	1	1	1	-
Caries, Necrosis, Periostitis	29	0,2	19	10	-	-	1	1	-	2	2	2	-
Cholaemia, Icterus	21	-	16	5	-	7	1	3	1	-	-	-	-
Cholera nostras	119	0,9	57	61	1	34	29	13	12	2	6	-	-
Combustio	29	0,2	16	13	-	1	-	9	8	2	-	2	-
Commotio cerebri	17	-	11	5	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Contusio	27	0,2	23	3	1	-	-	2	-	-	-	1	-
Convulsiones infantum	254	1,9	148	106	-	120	82	25	21	2	3	-	-
Cystitis	58	0,4	51	6	1	-	-	1	-	-	-	-	-
Debilitas congenita	188	1,4	105	83	-	104	83	1	-	-	-	-	-
— senilis	701	5,2	267	426	8	-	-	-	-	-	-	-	-
Delirium tremens	5	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diabetes	23	-	17	6	-	-	-	1	1	-	-	1	-
— insipidus	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diarrhoea	343	2,5	181	153	9	104	77	40	34	7	2	-	-
— chronica	18	-	10	8	-	1	2	1	1	-	1	-	-
Diphtheritis faucium	197	1,5	96	98	3	3	8	54	44	20	19	6	1
Dysenteria	37	0,3	20	17	-	3	3	6	8	3	2	1	-
Dystokia vide Puerperium	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ecclampsia gravid., partur. et puerperium	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Eczema universale	1	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Elephantiasis Graecorum	135	1,0	83	46	6	-	-	-	-	-	-	1	-
Embolia, Thrombosis	35	0,3	23	12	-	1	-	-	1	-	1	-	-

aarsagerne i Norge i 1874.

décès en 1873).

Alder (par âge).																		Alder er op- givet for.
15—20 Aar.		20—30 Aar.		30—40 Aar.		40—50 Aar.		50—60 Aar.		60—70 Aar.		70—80 Aar.		80—90 Aar.		90—100 Aar.		
Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	
-	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
-	-	2	-	4	-	10	1	12	1	11	1	1	-	-	-	-	-	44
-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	4
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	259
1	-	6	3	4	5	12	7	38	17	43	38	50	57	27	40	2	1	354
-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
4	4	10	5	6	1	1	1	4	2	2	1	-	1	-	-	-	-	53
-	-	1	-	-	3	1	1	5	2	5	1	6	-	-	-	-	-	26
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	128
-	4	5	3	1	4	6	4	5	7	8	9	8	13	8	10	-	-	595
1	1	2	-	5	5	7	5	20	18	32	44	44	47	7	35	2	2	290
-	1	3	2	8	14	45	60	78	72	66	67	44	42	10	9	1	1	527
3	1	3	4	2	-	1	1	2	1	1	1	-	-	-	-	-	-	23
3	2	2	2	2	-	2	1	1	-	2	1	2	1	-	-	-	-	29
-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	3	1	-	1	-	-	20
2	1	-	1	1	2	1	2	-	1	2	3	1	-	1	1	-	-	118
-	-	-	-	1	-	-	1	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	29
1	-	3	-	1	1	4	1	1	-	-	-	-	-	1	1	-	-	16
-	-	4	1	5	-	3	-	4	-	1	-	1	2	2	-	-	-	26
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	253
-	-	-	-	1	-	4	-	5	-	19	4	17	2	3	-	-	-	56
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	188
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	15	27	96	148	120	197	34	48	686
-	-	-	-	-	-	1	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	5
1	-	-	1	-	-	9	-	3	2	1	1	1	1	-	-	-	-	23
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	2
-	1	4	3	1	1	1	5	1	4	6	7	7	8	3	5	-	1	325
-	-	2	1	1	-	1	1	2	1	1	1	1	-	-	-	-	-	18
5	7	4	2	1	4	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	188
-	1	2	1	-	-	1	-	1	-	-	1	2	1	1	-	-	-	37
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
3	3	17	5	16	8	14	8	15	6	10	7	3	6	1	-	-	-	123
-	-	3	2	3	1	1	2	5	1	8	-	-	2	1	1	-	-	34

Tabel XXXIV (Fortsættelse).

Dødsaaassag.	S u m.	De vigtigste Dødsarsagers Forhold til samtlige og til Dødsarsager i pct.	Fordeling paa Kjøen (par sexe).			Fordeling paa							
			Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Uopgivet	0—1 Aar.		1—5 Aar.		5—10 Aar.		10—15 Aar.	
						Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.
Emphysema pulmonum	5	-	2	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Empyema	15	-	15	-	-	-	-	1	-	1	-	1	-
Enteritis, Gastro-	122	0,9	74	48	-	26	13	12	6	4	4	5	2
Epilepsia	21	-	13	7	1	-	-	-	-	-	1	1	-
Erysipelas	82	0,6	39	42	1	9	16	2	3	2	-	-	-
Febris gastrica	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-
— intermittens	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— puerperalis vide Puerperium	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— rheumatica	90	0,7	51	38	1	1	-	1	-	3	-	8	3
— typhodes (Ileotyphus)	422	3,0	206	208	8	-	1	5	6	12	8	19	29
— typhosa exanthematica	37	0,3	20	15	2	1	-	-	1	-	1	1	2
Fistula ani	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— recto-vesicalis	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— stercorea	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fractura	48	0,4	40	7	1	2	-	-	-	2	-	3	-
Gangraena	68	0,5	32	36	-	-	-	-	-	1	-	-	-
— pulmonum	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gastritis	62	0,5	36	26	-	11	14	2	6	1	-	2	-
— chronica	127	0,9	74	53	-	-	-	-	-	2	-	-	-
Graviditas extrauterina	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Haemorrhagia	12	-	10	2	-	3	-	2	-	-	-	-	-
— narium	2	-	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-
— pulmonum	20	-	13	7	-	-	-	-	1	-	-	-	1
— umbilicalis (Hæmophilia)	1	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
— uteri	11	-	-	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— ventriculi	24	-	19	5	-	-	-	-	-	-	-	1	1
— viarum uriniferarum	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Helminthiasis	3	-	1	2	-	-	-	-	-	1	1	-	-
Hepatitis	15	-	10	5	-	3	2	1	-	1	-	-	-
Hernia	40	0,3	25	14	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Hydrocephalus	25	0,2	14	11	-	4	3	9	5	-	2	-	1
Hydrops	236	1,8	98	136	2	-	2	3	2	5	2	3	3
Hydrothorax	15	-	7	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Insania	52	0,4	24	28	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Intoxicatio opii	2	-	2	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-
— saturnini	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ischuria	11	-	10	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Laryngitis	17	-	8	9	-	3	3	2	3	-	1	-	-
Lithiasis	3	-	3	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Lymphangitis	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mania puerperalis vide Puerperium	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Marasmus	7	-	4	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Meningitis	358	2,6	191	163	4	20	24	63	49	26	33	22	20
— tuberculosa	434	3,2	214	220	-	25	31	97	99	48	48	18	11
— cerebro-spin. epid.	12	-	4	8	-	-	1	-	1	2	-	-	2

Alder (par âge).																		Alder er op- givet for.
15—20 Aar.		20—30 Aar.		30—40 Aar.		40—50 Aar.		50—60 Aar.		60—70 Aar.		70—80 Aar.		80—90 Aar.		90—100 Aar.		
Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	
-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-	4
-	-	1	-	2	-	1	-	3	-	2	-	2	-	-	-	-	-	14
-	-	2	4	3	5	6	5	8	2	4	1	2	5	1	1	-	-	121
2	2	-	1	2	1	5	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	18
-	-	2	1	2	3	3	3	7	5	3	5	4	2	2	3	-	1	78
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3	7	6	11	11	3	8	4	3	2	5	3	2	3	-	-	-	-	87
38	39	67	53	15	24	16	11	12	17	5	9	3	1	1	3	-	-	394
3	-	3	4	3	2	5	3	3	1	-	1	-	-	-	-	-	-	34
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1
2	-	6	-	5	-	6	-	7	-	2	-	1	4	2	3	-	-	45
1	-	-	2	-	-	2	1	6	2	4	9	12	7	4	12	-	1	64
-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
2	-	-	1	1	-	1	-	8	1	6	1	2	3	-	-	-	-	62
1	-	2	4	1	4	7	8	25	10	17	10	15	12	3	5	1	-	127
-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
1	-	2	-	-	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
-	1	4	-	2	2	3	-	1	-	2	1	-	-	1	-	-	-	19
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	3	-	2	-	5	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	11
-	1	1	1	4	1	3	-	7	-	1	-	2	1	-	-	-	-	24
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	3
3	-	1	-	1	-	3	2	3	1	1	-	-	-	-	-	-	-	15
-	-	-	-	-	1	1	1	3	1	1	-	-	-	-	-	-	-	38
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	25
1	3	1	6	4	14	10	26	19	27	25	25	21	19	3	3	-	2	229
-	-	-	1	1	-	-	-	-	2	-	1	3	2	2	-	-	-	12
-	-	3	3	6	1	3	3	2	3	5	7	1	5	1	3	-	-	46
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	3	1	3	-	-	-	10
-	-	-	-	1	-	-	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	16
-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
18	11	15	8	8	2	4	7	2	4	2	-	-	-	-	-	-	-	4
5	12	9	11	3	2	2	2	4	1	4	1	-	1	-	-	-	-	344
-	-	2	1	-	1	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	426
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	12

Tabel XXXIV (Fortsættelse).

Dødsårsag.	Sum.	De vigtigste Dødsårsags Forhold til samtlige øvrige Dødsårsager i pct.	Fordeling paa Kjøen (par sexe).			Fordeling paa							
						0—1 Aar.		1—5 Aar.		5—10 Aar.		10—15 Aar.	
			Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Uopgivet.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.
Meningitis spinalis, Myelitis	25	0,3	15	10	-	-	-	-	-	-	1	-	1
Morbilli	463	3,4	212	246	5	39	52	120	128	33	28	9	10
Morbus Basedowi	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— ovarii	16	-	-	16	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— viarum urinifer.	13	-	12	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nephritis, Morbus Brighti	185	1,4	105	78	2	3	-	2	3	3	5	3	3
Obstructio alvi, Ileus	85	0,6	59	24	2	3	1	3	-	-	-	1	2
Oedema glottidis	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— pulmonum	16	-	9	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Osteomalacia	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Otitis interna	4	-	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paralysis	32	0,2	21	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— generalis	7	-	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Parametritis	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Parotitis	3	-	2	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-
Pemphigus	3	-	1	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-
Perimetritis vide Puerperium	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Peritonaetis	220	1,6	109	109	2	4	1	4	2	6	7	5	5
Pernio	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pharyngitis ulcerosa	1	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Phlebitis	2	-	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Phlegmone, Abscessus	69	0,5	53	16	-	6	3	2	1	-	-	-	1
Pleuritis	79	0,6	46	31	2	-	3	2	3	4	1	3	2
Pneumonia	1 336	10,1	763	557	16	48	50	95	81	16	18	14	13
— catarrhalis	23		15	8	-	6	3	8	4	-	-	-	-
Prostatitis	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Puerperium et Graviditas ¹⁾ .													
Anæmia post partum	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Dystokia	43	0,3	-	43	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Eclampsia gravidarum, parturient et puerp.	16	-	-	16	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Embolia	4	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Febris puerperalis	245	1,8	-	245	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Haemorrhagia uteri	22	-	-	22	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hydrops	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mania puerperalis	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oedema pulmonum	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Perimetritis	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Peritonaetis	6	-	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pneumonia	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ruptura uteri	5	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Thrombosis	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Uraemia	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Causae non determinatae ²⁾ (Puerperium)	6	-	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-

¹⁾ Angaaende de her medregnede Dødsfald blandt Uforløste se Side X i Texten.²⁾ I Aldersrubrikerne optaget (fra Bergen) 14 Dødsfald af Febris puerperalis, 1 af Eclampsia, 1 af Hæmorrhagia uteri, 1 af Perimetritis og 1 af Ruptura uteri.

Alder (par åge).																		Alder er op- givet for.
15—20 Aar.		20—30 Aar.		30—40 Aar.		40—50 Aar.		50—60 Aar.		60—70 Aar.		70—80 Aar.		80—90 Aar.		90—100 Aar.		
Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	
2	2	1	1	1	1	2	2	3	-	3	1	-	1	-	-	-	-	22
4	5	3	8	2	6	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	450
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	1	-	4	-	-	-	2	-	5	-	3	-	-	-	-	-	-	15
-	-	1	-	1	-	2	-	-	-	2	-	5	1	1	-	-	-	13
3	5	13	6	10	10	16	13	22	15	18	9	6	4	3	2	1	-	178
-	-	4	2	13	4	6	-	8	1	12	3	7	5	1	3	-	-	80
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1
-	-	1	3	-	-	1	-	2	1	3	1	2	1	-	1	-	-	16
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	2	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
-	-	1	-	2	-	1	1	2	2	8	5	5	2	1	1	-	-	31
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
7	9	15	17	16	22	15	17	19	5	8	13	8	6	-	1	-	-	212
-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	2
3	-	6	-	3	2	11	1	8	3	5	3	6	2	3	-	-	-	69
4	2	4	6	6	1	4	5	11	3	5	4	3	1	-	-	-	-	77
12	20	51	22	90	36	109	60	117	75	108	86	72	62	13	26	1	2	1 297
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	22
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	1	-	9	-	15	-	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	36
-	4	-	3	-	6	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	14
-	-	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
-	4	-	88	-	110	-	27	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	229
-	-	-	6	-	9	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	18
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5
-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	2	-	10	-	8	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	23

Tabel XXXIV (Fortsættelse).

Dødsårsag.	Sum.	De vigtigste Dødsårsagers Forhold til samtlige opgivne Dødsårsager i pCt.	Fordeling paa Kjøen (par sexe).			Fordeling paa							
			Mandkjøn.	Kvindkjøn.	Uopgivet.	0—1 Aar.		1—5 Aar.		5—10 Aar.		10—15 Aar.	
						Mandkjøn.	Kvindkjøn.	Mandkjøn.	Kvindkjøn.	Mandkjøn.	Kvindkjøn.	Mandkjøn.	Kvindkjøn.
Purpura	6	-	3	3	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Pustula maligna	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pyæmia	52	0,4	35	16	1	1	2	-	-	2	-	2	-
Rachitis	32	0,2	21	11	-	5	3	13	7	1	1	1	-
Rheumatismus chronicus	10	-	4	5	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Rubeolæ	2	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Ruptura uteri vide Puerperium	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— vesicæ	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Scarlatina	290	2,1	145	140	5	12	13	79	64	34	26	5	7
Scorbutus	3	-	1	2	-	-	-	1	-	-	-	-	1
Scrophulosis	93	0,7	41	52	-	9	9	23	16	5	9	4	6
Spasmi	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Spasmus laryngis	2	-	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Stomacacæ	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Stricture colli	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— oesophagi	6	-	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Struma	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Suffocatio e corp. alieno	2	-	1	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Syphilis	62	0,5	31	31	-	26	25	-	1	-	-	-	-
Tabes dorsualis	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tetanus et Trismus	29	0,2	24	5	-	3	4	-	-	1	-	2	1
Tuberculosis miliaris acuta	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— pulmonum	1 969	14,6	923	1 017	29	10	8	30	29	24	30	25	49
— aliorum organorum	21	-	12	9	-	-	-	2	1	1	2	1	3
Tumores non canerosi	3	-	1	2	-	-	-	-	-	1	1	-	-
— uteri	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tussis convulsiva	208	1,5	90	103	15	35	51	50	45	4	4	-	3
Typhlitis, Peri-	3	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Uraemia	15	-	12	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Varicellæ	1	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Variolæ	27	0,2	13	14	-	2	2	1	5	1	3	-	-
Vitia conformationis	6	-	5	1	-	5	1	-	-	-	-	-	-
— organica abdominis	143	1,1	75	68	-	2	1	2	-	1	-	-	2
— — cerebri	69	0,5	41	25	3	-	-	1	3	2	1	6	2
— — columnæ vertebralis	1	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
— — cordis	344	2,5	171	171	2	4	5	3	-	6	6	6	15
— — hepatis	36	0,3	23	13	-	-	1	1	-	2	-	1	1
— — lienis	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— — ventriculi et canal. intestin.	44	0,3	21	19	4	1	-	-	-	-	-	-	-
Vulnera	23	-	21	2	-	-	-	-	-	-	1	2	-
Causæ aliae et male determinatæ	5	-	2	3	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	13 522		6 802	6 557	163	953	874	997	892	332	309	197	236

Alder (par åge).																		Alder er op- givet for.
15—20 Aar.		20—30 Aar.		30—40 Aar.		40—50 Aar.		50—60 Aar.		60—70 Aar.		70—80 Aar.		80—90 Aar.		90—100 Aar.		
Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	
-	1	2	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	6
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
3	-	6	4	4	3	3	2	6	3	5	2	2	-	-	-	-	-	50
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	31
-	-	-	1	1	-	-	-	1	-	2	1	-	2	-	1	-	-	9
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	5	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	249
-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
-	3	-	6	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	93
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	3	1	-	-	-	6
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
1	-	-	2	1	-	2	2	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	62
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
3	-	4	-	4	-	3	-	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	28
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
79	107	274	246	182	195	126	249	102	118	42	46	14	19	1	4	-	-	1 909
2	-	2	-	1	1	-	-	2	-	1	2	-	-	-	-	-	-	21
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	192
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	3
-	-	1	-	-	2	1	-	3	-	2	1	4	-	1	-	-	-	15
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	2	1	1	-	3	1	1	2	-	-	1	-	1	-	-	-	27
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6
-	1	2	3	6	4	9	10	20	13	17	17	13	12	2	3	-	1	141
-	3	5	-	2	-	6	5	8	6	8	3	1	1	1	1	-	-	65
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
13	11	19	15	17	11	13	26	28	25	31	26	27	19	4	11	-	-	341
4	-	2	-	1	-	2	1	2	4	6	2	2	2	-	1	-	-	35
-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
-	-	-	2	1	3	5	5	4	-	5	6	4	3	1	-	-	-	40
-	-	7	-	4	-	2	-	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	22
-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	5
248	290	638	625	510	596	563	540	718	510	633	531	554	551	246	388	42	60	13 033

Tabel XXXV.

De af Lægerne behandlede Tilfælde af epidemiske Sygdomme fordelt paa Lægedistrikter og Maaneder.

a. Exanthematisk Typhus.

Distrikt.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
I. Christiania	2	6	17	10	6	-	-	2	-	-	-	-
II. Aker	3	3	3	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Ullensaker	-	-	5	1	-	1	-	-	-	-	-	-
VI. Hedemarken	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Rendalen	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
VII. Toten	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-
X. Oddernæs	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-
Lyngdal	3	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XI. Karmøen	-	2	3	1	8	2	-	4	2	9	4	4
XII. Søndre Midthordland ..	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
XIV. Indre Sogn	1	2	1	3	2	1	1	-	4	-	7	5

Distrikt.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
XV. Søndre Nordmøre	-	-	2	-	-	-	-	-	-	1	2	4
XVI. Guldalen	-	-	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Søndre Fosen	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Midtre —	-	-	-	-	-	-	-	10	2	-	4	14
XVIII. Skjærstad	2	-	-	1	3	2	2	2	-	-	-	-
Ofoten	12	-	-	1	2	-	1	-	-	-	-	1
XIX. Lyngen	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skjærvø	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	10	-
XX. Alten	-	-	-	12	8	3	4	8	-	-	-	-
Hammerfest	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Vadsø	-	-	-	2	2	-	-	-	-	-	-	1

b. Abdominaltyphus.

I. Christiania	4	4	9	3	5	3	7	8	6	12	11	6
II. Aker	13	3	6	3	7	5	-	2	7	6	2	4
Ullensaker	1	-	-	4	1	3	4	2	5	2	1	2
Høland	4	2	1	3	-	2	-	1	2	-	2	1
Follo	3	2	1	-	1	-	2	5	2	1	-	1
III. Eidsberg	-	-	1	1	-	-	-	4	4	3	4	4
Moss	-	-	2	1	3	2	2	4	3	1	5	5
Sarpsborg	3	9	16	19	16	15	22	29	25	15	22	41
Hvaløerne	3	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Fredrikshald	2	3	3	-	2	1	2	-	-	6	4	3
IV. Buskeruds Landfysikat ..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Drammen	5	5	5	1	4	2	7	5	15	30	35	42
Landdistrikt	1	1	3	2	2	13	2	2	3	5	3	3
Ringerike	5	6	2	3	-	5	2	6	2	-	-	2
Modum	2	3	3	3	2	1	14	-	3	1	-	1
Sandsvær:	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kongsberg	1	-	1	1	1	-	4	4	-	1	1	-
Landdistrikt	-	4	1	-	-	1	6	8	1	6	6	3
V. Tønsberg:	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tønsberg og Landd. ..	8	1	2	-	4	1	4	7	7	6	13	5
Horten	2	-	1	-	-	-	-	1	-	2	-	1
Hof:	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Svelvig	-	1	-	1	-	-	-	4	1	2	1	-
Holmestrand	18	1	3	3	3	-	-	1	-	-	-	-
Landdistrikt	4	2	7	2	3	1	1	4	-	2	2	-
Laurvig	2	2	-	-	-	2	3	4	1	1	-	1
VI. Solør-Odalen	1	3	3	1	1	1	6	3	-	1	-	1
Hedemarken	28	24	10	5	13	3	11	12	16	11	16	10
Søndre Østerdalen ..	4	-	3	-	1	-	-	2	-	3	6	1
Rendalen	2	3	-	2	4	-	3	-	5	4	11	12
Tønsæt	5	1	-	-	5	2	-	-	-	-	-	-
VII. Hadeland-Land	6	4	17	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Søndre Valders	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Nordre —	-	-	2	5	-	1	-	-	-	4	-	-
Toten	11	11	3	3	6	7	9	4	7	7	2	5
Faaberg	1	-	-	-	1	1	1	-	-	1	1	-
Ringebu	1	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	2
Lom	3	1	3	-	3	-	1	2	1	1	5	6
Lesje	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-

VIII. Skien	2	1	1	-	-	-	2	3	-	8	11	9
Kragersø	3	2	3	1	1	-	1	2	1	3	1	1
Holden	1	-	-	-	-	1	-	1	2	3	1	-
Sauland	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Hvideseid	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
IX. Østre Nedenæs	7	1	-	-	-	1	1	-	1	-	12	5
Arendal med Omegn ..	1	2	1	1	-	-	2	5	4	2	-	6
Vestre Nedenæs:	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Grimstad	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lillesand	-	-	2	3	2	-	-	-	-	-	-	-
Landdistrikt	1	-	3	2	-	-	-	2	-	1	-	1
Evje	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	-	-
X. Christiansand	1	-	1	-	-	-	1	1	2	3	10	7
Oddernæs	2	2	1	-	1	2	4	-	7	7	4	3
Undal	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Lyngdal	3	3	-	5	-	-	1	-	1	-	1	2
Flekkefjord	3	9	4	5	-	2	7	3	1	-	1	8
XI. Egersund	3	2	3	4	-	2	12	5	6	-	6	-
Sandnæs	2	4	1	2	4	7	3	3	2	2	2	2
Stavanger	6	-	1	2	3	4	1	1	1	1	2	7
Finnø	1	-	-	-	-	-	1	1	1	5	-	2
Sand	2	-	1	2	1	-	-	-	-	-	2	2
Karmøen	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-
Haugesund	2	6	-	-	-	-	-	2	-	-	-	6
XII. Indre Søndhordland ..	5	5	-	1	-	-	3	-	-	2	3	-
Ytre —	11	4	2	4	1	1	3	8	-	-	13	7
Indre Hardanger	7	3	4	3	2	-	-	-	-	-	-	-
Ytre —	8	4	-	4	3	-	-	2	-	-	-	1
Vos	2	1	-	-	-	1	-	-	3	6	12	5
Søndre Midthordland ..	-	1	2	1	1	-	-	1	-	2	3	-
Nordre —	13	9	14	5	8	3	6	4	3	7	10	15
Indre Nordhordland ..	3	-	-	-	4	1	-	-	8	7	13	1
Ytre —	3	9	2	6	2	-	-	5	2	-	-	-
XIII. Bergens By	2	8	7	5	6	10	4	10	16	14	12	11
XIV. Ytre Sogn	-	-	-	-	-	-	-	1	2	-	-	-
Ytre Søndfjord	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Kin	-	11	4	1	-	-	1	-	-	-	-	-
Ytre Nordfjord	4	6	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
Nordfjordeidet	-	-	-	-	-	1	-	10	-	-	-	2
Indre Nordfjord	6	4	3	4	6	2	1	41	21	19	2	2

Tabel XXXV (Fortsættelse).

Abdominaltyphus (Forts.).

Distrikt.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
XV. Vestre Søndmøre	1	4	-	3	4	-	-	-	-	-	-	1
Indre —	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Østre —	15	-	-	9	4	-	1	-	-	-	-	-
Nordre —	4	7	10	10	5	1	3	-	-	-	-	-
Ytre Romsdal	8	-	-	1	1	-	-	1	3	9	2	1
Indre —	-	-	2	3	-	-	6	5	5	2	4	2
Søndre Nordmøre	1	2	6	4	1	-	3	2	1	-	-	1
Sundal	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	1
Surendal	3	-	-	-	-	-	1	2	-	5	16	11
Nordre Nordmøre	-	5	6	1	2	-	-	-	-	-	-	-
XVI. Trondhjems By	2	1	3	1	2	4	3	1	2	3	6	2
Strinden	9	8	5	6	3	1	2	1	1	4	10	3
Selbo	3	10	2	1	2	-	-	-	1	-	-	1
Rørø	-	-	-	4	5	4	2	1	1	-	-	-
Guldalen	2	5	1	3	8	1	-	-	1	4	2	-
Opdal	3	-	6	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Ørkedalen	2	3	1	1	-	7	-	-	-	3	1	1
Søndre Fosen	-	3	7	-	4	4	8	6	2	-	6	-
Nordre —	3	8	3	-	8	3	2	-	-	-	-	-
XVII. Stjørdalen	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Frosten	-	1	-	2	3	5	10	5	2	-	1	-
Levanger:												
Levanger By	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-
Landdistrikt	4	2	1	3	1	-	2	1	1	-	3	-
Inderøen	1	4	5	4	3	-	2	1	1	-	-	5
Stenkjær:												
Ladested	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Landdistrikt	-	1	3	2	1	1	-	-	-	-	-	6
XVIII. Brønnø	2	11	2	7	7	4	-	1	-	8	10	11
Alstahoug	2	1	2	5	3	6	1	-	2	3	7	-
Vefsen	-	-	-	-	-	-	4	4	4	6	2	-
Ranen	-	2	-	1	-	1	1	-	-	2	-	-
Lurø	10	10	3	8	3	5	-	1	-	-	-	2
Bodø	5	3	2	4	1	-	-	-	-	-	-	-
Stegen	1	4	2	8	4	-	-	-	-	1	-	-
Lødingen	-	-	-	2	8	-	-	-	5	-	-	-
Ofoten	-	-	-	-	-	2	1	2	-	-	-	-
Vestlofoten	-	-	-	3	1	7	-	1	2	6	5	5
Østlofoten	-	-	-	2	5	1	-	-	2	-	-	1
Hadsel	-	-	3	1	2	5	4	2	-	1	-	-
Sortland	-	-	-	1	2	-	-	-	-	-	-	1
Under Lofotfisket	-	8	16	13	-	-	-	-	-	-	-	-
XIX. Trondenes	6	-	2	9	2	3	4	-	5	3	3	2
Ibestad	-	-	26	6	2	1	-	-	-	-	-	-
Lenvik	11	5	14	12	11	11	-	-	11	-	5	12
Malangen	2	-	1	1	1	-	-	-	-	-	9	9
Tromsø	2	1	1	-	1	1	1	-	-	1	-	1
Lyngen	-	-	-	5	1	-	-	-	-	-	-	-
Skjærvø	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XX. Alten	-	-	-	-	-	-	-	-	3	3	-	-
Hammerfest	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Maasø	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Vardø	2	1	2	1	1	-	-	1	1	1	5	-
Sydvaranger	1	-	-	-	1	-	1	-	1	-	-	-

c. Simpel Feber.

I. Christiania	16	19	30	38	27	45	18	18	38	27	22	17
II. Aker	3	3	1	3	3	8	6	5	6	4	5	6
Ullensaker	4	2	5	2	-	2	3	1	3	4	4	-
Høland	1	4	3	-	2	2	-	-	-	-	-	-
Follo	6	8	4	10	2	3	3	5	1	3	6	-
III. Eidsberg	-	2	1	-	1	1	1	-	1	1	-	-
Moss	9	5	6	3	7	3	3	3	4	2	3	4
Sarpsborg	12	10	15	23	9	10	8	15	7	2	23	20
Hvalerne	2	-	1	-	-	-	-	1	1	1	-	1
Fredrikshald	13	4	5	6	7	5	5	2	-	6	6	3
IV. Buskeruds Landfysik.												
Drammen	22	14	25	14	24	20	13	13	26	28	33	28
Landdistrikt	4	4	1	3	3	4	1	2	1	-	1	1
Ringerike	4	6	7	8	8	8	2	2	-	2	7	5
Modum	2	2	1	1	10	1	1	1	3	4	1	2
Hallingdal	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-
Sandsvær:												
Kongsberg	6	-	1	-	7	-	1	4	1	2	2	-
Landdistrikt	1	1	1	-	-	-	2	-	-	1	1	1
V. Tønsberg:												
Tønsberg og Landd.	3	3	3	1	6	7	2	6	4	7	3	6
Horten	4	4	3	5	1	1	1	1	3	2	3	1
Hof:												
Svelvig	-	-	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Holmestrand	9	10	3	2	2	3	6	1	1	-	1	2
Landdistrikt	7	5	6	2	1	-	6	1	4	-	-	-
Laurvig	6	6	4	3	4	4	11	7	5	-	5	6
VI. Solør-Odalen	-	2	1	4	7	4	6	6	1	1	1	-
Hedemarken	14	8	13	5	11	8	7	5	6	4	5	6
Søndre Østerdalen ...	4	1	2	1	3	3	2	2	4	4	1	3
Rendalen	3	3	1	3	2	5	-	1	4	-	2	2
Trysil	3	1	1	1	-	1	1	-	-	-	-	-
Tønset	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-
VII. Hadeland-Land	-	1	1	1	-	-	-	-	-	1	1	-
Søndre Valdres	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	-
Nordre —	-	-	-	1	3	-	-	-	-	1	1	-
Toten	4	-	6	1	1	3	5	3	3	3	2	1
Faaberg	8	7	7	11	5	-	2	6	-	7	5	1
Ringebu	-	-	2	1	1	-	1	-	2	1	-	-
Lesje	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-
VIII. Skien	6	2	13	4	10	16	8	6	19	12	9	16
Kragerø	5	5	4	2	1	1	2	4	-	2	2	1
Holden	-	2	4	6	4	2	2	1	1	3	2	4
Hvideseid	-	-	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Tin	-	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-
IX. Østre Nedenæs	7	2	6	4	3	8	4	4	3	5	4	4
Arendal	14	11	2	1	3	3	4	7	6	1	1	3
Vestre Nedenæs:												
Grimstad	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Landdistrikt	2	2	5	2	1	2	-	-	3	1	1	5
Evje	-	-	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Sætersdalen	2	-	-	1	-	1	-	-	-	3	1	-
X. Christiansand	6	6	8	11	5	1	3	-	7	9	13	13
Oddernæs	2	3	7	4	2	2	-	2	2	-	5	1
Lyngdal	1	-	1	-	1	1	1	-	-	-	1	2
Flekkefjord	3	4	6	2	-	1	-	2	1	3	3	1
XI. Sandnæs	7	3	7	2	7	7	8	1	4	3	4	5
Stavanger	27	21	46	22	26	31	30	12	22	26	39	43
Finnø	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Sand	-	-	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Karmøen	8	2	5	4	3	1	3	1	2	6	2	2
Haugesund	4	1	1	1	3	2	3	-	-	2	1	-
XII. Indre Søndhordland..	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Indre Hardanger	3	-	-	-	-	-	4	1	2	-	-	-
Ytre Hardanger	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Vos	3	-	3	1	2	3	2	-	1	-	2	1
Nordre Midthordland..	-	-	1	-	1	1	-	-	-	-	2	-
XIII. Bergens By	35	25	29	13	10	9	13	17	39	30	40	49
XIV. Indre Sogn	-	-	3	1	-	2	1	-	-	-	-	-
Midtre —	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Ytre Søndfjord	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kin	-	-	2	-	1	1	-	-	-	-	-	-
Ytre Nordfjord	-	1	1	2	4	-	-	-	4	3	5	6
Nordfjordeidet	-	-	-	-	1	-	2	1	-	-	-	-
Indre Nordfjord	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Tabel XXXV (Forts.)

Simpel Feber (Forts.).

Distrikt.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
XV. Vestre Søndmøre	-	-	-	1	-	-	-	-	-	3	-	-
Indre Søndmøre	2	-	3	-	-	1	2	4	1	-	-	-
Nordre —	7	16	8	11	9	10	5	12	11	7	3	1
Ytre Romsdal	2	1	6	-	1	1	1	-	-	7	2	3
Indre Romsdal	-	-	1	-	-	1	-	-	-	1	-	1
Søndre Nordmøre.....	6	2	10	8	5	4	4	3	-	3	2	6
Sundal	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-
Surendal	-	1	1	-	-	-	-	1	-	-	-	1
XVI. Trondhjems By.....	14	13	10	4	13	6	9	8	6	13	15	6
Selbo	1	-	3	4	-	-	-	-	-	-	-	-
Røros	2	3	3	5	4	-	-	-	1	1	1	-
Guldalen	5	1	5	4	3	2	6	-	-	-	2	1
Ørkedalen	-	-	2	7	1	-	-	1	1	3	4	3
Søndre Fosen.....	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Midtre —	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Nordre —	1	1	1	3	2	1	1	-	-	-	-	-
XVII. Stjørdalen	-	4	2	2	1	-	3	2	1	3	-	-
Frosten	-	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Levanger:												
Levanger By	-	1	1	-	2	-	1	2	-	1	-	1
Landdistrikt.....	3	3	3	5	1	3	2	4	-	3	1	-
Inderøen	1	-	2	1	3	2	-	2	-	-	1	1
Stenkjær:												
Stenkjær Ladested ..	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Landdistrikt.....	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1	2	1
Distrikt.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Namsos	1	7	4	6	1	4	3	4	1	3	1	2
Ytre Namdal	-	2	1	2	1	-	-	1	-	-	-	-
XVIII. Brønø	-	-	1	-	-	3	-	-	-	-	-	-
Ranen	-	1	-	-	-	1	-	-	1	-	2	-
Lurø	2	1	2	2	-	-	-	-	-	-	-	1
Bodø	6	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	5
Folden	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-
Skjærstad	1	1	-	-	-	-	1	-	-	3	2	4
Stegen	-	1	-	-	2	4	4	3	-	1	1	-
Lødingen	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-
Vestlofoten	1	-	-	-	-	4	-	1	-	2	-	1
Østlofoten	-	-	1	-	2	1	-	1	-	1	-	-
Hadsel	-	-	-	5	3	-	1	-	-	-	-	-
Under Lofotfisket	-	12	23	8	-	-	-	-	-	-	-	-
XIX. Trondenes	-	-	-	1	-	-	-	2	-	-	-	1
Ibestad	1	1	-	-	1	2	-	-	-	-	1	-
Lenvik	2	-	2	1	-	1	1	-	-	-	-	-
Tromsø	-	-	2	-	5	6	5	1	6	7	11	15
Lyngen	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Skjærvø	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
XX. Hammerfest	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Kistrand	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Vardø	2	-	-	2	5	-	5	-	-	-	1	-
Sydvaranger	1	-	1	-	-	1	1	1	-	1	-	-

d. Barselfeber.

I. Christiania	4	6	4	3	-	4	3	1	2	5	4	1
II. Aker	-	-	1	-	2	-	1	1	1	1	-	1
Ullensaker	1	-	-	1	3	-	1	1	2	3	-	-
Høland	1	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-	-
Follo	-	1	1	1	2	-	-	-	1	-	-	1
III. Eidsberg	-	1	-	2	-	-	-	-	-	1	-	-
Moss	-	-	1	-	-	-	-	-	1	2	-	-
Sarpsborg	2	1	3	1	4	-	1	-	2	1	-	-
Hvaløerne	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fredrikshald.....	2	2	-	2	1	2	1	-	2	2	-	-
IV. Buskeruds Landfysik.												
Drammen	4	-	-	1	-	4	-	-	3	-	4	1
Landdistrikt.....	1	-	-	1	-	1	-	-	-	1	1	-
Ringerike	3	-	2	-	2	1	-	1	-	-	1	-
Modum	4	1	3	2	3	1	-	5	-	1	1	5
Hallingdal	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Sandsvær:												
Kongsberg	2	2	-	-	-	1	-	1	-	-	1	3
Landdistrikt	1	1	-	-	1	1	-	-	-	2	-	-
V. Tønsberg:												
Tønsberg og Landd.	1	2	3	5	1	3	-	-	-	2	-	3
Horten	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hof:												
Landdistrikt.....	1	1	-	2	1	2	-	-	1	-	-	-
Laurvig	5	-	3	1	-	-	-	-	-	3	2	4
VI. Solør-Odalen	3	4	3	1	1	2	-	2	-	1	1	1
Hedemarken	3	5	4	5	3	-	3	4	4	3	4	2
Søndre Østerdalen ..	3	2	-	-	3	3	1	1	1	-	1	2
Rendalen	1	-	2	1	1	3	-	1	1	-	-	1
Trysil	1	-	-	2	1	-	1	1	2	2	-	-
Tønset	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
VII. Hadeland-Land	-	4	1	-	-	1	1	-	-	1	1	1
Søndre Valdres	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	1
Nordre —	-	1	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-
Toten	1	1	-	2	-	-	-	-	-	-	1	4
Faaberg	-	-	-	-	-	1	3	3	-	-	1	1
Ringebu	1	-	-	-	1	-	-	-	1	2	-	-
VIII. Skien	2	1	2	3	1	-	3	2	1	5	7	3
Kragerø	1	1	1	-	1	1	1	2	-	-	1	1
Holden	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sauland	-	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Hvideseid	-	-	-	-	1	-	-	1	-	1	1	1
Laurdal	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Tin	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
IX. Østre Nedenæs.....	1	1	2	1	6	1	-	1	1	-	-	3
Arendal med Omegn	2	-	1	2	1	-	2	-	-	2	-	2
Vestre Nedenæs:												
Grimstad	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Landdistrikt.....	1	1	1	-	1	-	-	-	-	1	-	-
Aamli	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Sætersdalen	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-
X. Christiansand.....	1	-	1	-	1	-	-	3	1	6	3	-
Oddernæs	-	-	4	1	1	-	-	-	1	1	1	-
Undal	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Lyngdal	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Flekkefjord.....	3	-	-	1	-	1	-	-	-	-	1	-
XI. Sandnæs	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Stavanger	2	1	1	1	1	1	-	2	-	1	5	1
Finnø	1	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Sand	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-
Karmøen	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	2	-
Haugesund	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-
XII. Indre Søndhordland..	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Indre Hardanger.....	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Vos	-	-	-	1	-	1	-	1	-	1	-	-
Søndre Midthordland.	-	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Nordre —	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
XIII. Bergens By	4	3	2	2	-	-	-	1	1	1	-	1
XIV. Indre Sogn	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Indre Søndfjord	-	-	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-
Kin	-	-	-	1	1	-	-	1	1	-	1	-
Ytre Nordfjord	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Nordfjordeidet	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Indre Nordfjord	3	-	3	-	2	2	-	1	2	1	2	1

Tabell XXXV (Forts.).

Barselfeber (Forts.).

Distrikt.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
XV. Vestre Søndmøre	-	-	-	-	1	-	-	-	-	2	1	1
Indre —	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Østre —	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Nordre —	1	1	1	3	1	2	-	-	2	2	1	-
Ytre Romsdal	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-
Søndre Nordmøre	-	1	-	5	1	1	-	1	-	-	-	-
Sundal	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-
Surendal	1	-	-	1	-	-	-	1	-	1	-	-
Nordre Nordmøre ...	-	-	-	1	-	1	-	-	1	1	1	-
XVI. Trondhjems By.....	1	3	1	-	-	-	-	1	-	-	-	1
Strinden	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Røros	-	-	-	1	-	1	-	-	1	-	-	-
Guldalen	-	1	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-
Opdal	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Ørkedal	1	1	-	1	-	2	1	-	2	1	1	3
Søndre Fosen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Midtre —	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XVII. Levanger:												
Levanger By	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	1
Landdistrikt	1	-	-	-	-	-	-	-	1	2	-	1
Inderøen	3	1	1	-	1	-	-	-	-	1	1	-
Stenkjær	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-
Distrikt.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Grong	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Namsos	-	-	-	-	-	2	-	-	1	1	-	-
Ytre Namdal	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	2
XVIII. Brønø	-	2	2	1	2	-	-	-	-	1	-	-
Vefsen	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Ranen	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lurø	-	-	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-
Bodø	-	-	1	1	-	-	-	1	-	1	-	-
Stegen	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Ofoten	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Vestlofoten	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Østlofoten	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Hadsel	-	-	1	1	-	-	1	1	3	1	-	-
Sortland	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1
XIX. Trondenes	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Ibestad	-	-	-	1	1	1	1	-	-	-	2	-
Tromsø	1	1	-	1	1	3	2	1	-	1	1	2
XX. Alten	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kistrand	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Vardø	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vadsø	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-

e. Børnekopper.

I. Christiania	-	-	-	-	-	1	2	2	2	-	-	-
II. Aker	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Ullensaker	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
IV. Ringerike:												
Hønefos	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
V. Tønsberg:												
Tønsberg og Landd.	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Horten	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Hof:												
Landdistrikt	1	11	3	1	8	-	4	-	-	-	-	-
VII. Lesje	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-
VIII. Skien	-	-	-	-	-	-	-	1	2	-	-	-
Kragerø	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
IX. Vestre Nedenæs:												
Grimstad	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Landdistrikt	-	-	-	3	8	2	1	-	-	-	-	-
X. Christiansand	-	2	4	12	4	11	10	1	1	-	-	-
Oddernæs	-	-	18	2	1	4	6	-	-	-	-	-
Undal	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Lyngdal	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
XI. Haugesund	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
XIV. Ytre Sogn	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-
XX. Hammerfest	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-
Vardø	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Vadsø	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-

f. Vandkopper.

I. Christiania	30	30	37	18	9	8	4	4	18	43	56	29
II. Aker	4	-	3	-	1	2	-	-	2	4	1	6
Ullensaker	-	-	-	1	-	-	3	-	-	-	-	-
Høland	-	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Follo	-	1	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-
III. Eidsberg	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
Moss	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	3	4
Sarpsborg	6	3	-	-	2	-	4	1	-	-	2	5
Hvaløerne	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fredrikshald	-	4	10	6	-	-	-	-	-	2	9	-
IV. Buskeruds Landfysik.												
Drammen	5	3	6	8	2	3	5	1	-	1	-	6
Landdistrikt	-	-	-	3	-	-	-	-	1	-	1	-
Ringerike	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
Modum	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sandsvær:												
Kongsberg	2	1	4	-	1	-	3	-	-	-	-	-
V. Tønsberg:												
Tønsberg og Landd.	8	2	5	3	-	1	8	-	1	4	13	4
Horten	-	-	7	-	-	1	1	-	-	-	-	1
Hof:												
Svelvig	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
Holmestrand	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Laurvig	2	6	-	-	-	-	-	-	3	-	-	1
VI. Hedemarken	7	-	4	3	-	-	-	-	-	-	-	1
Rendalen	1	-	1	-	-	-	-	3	-	-	1	1
VII. Hadeland-Land	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	3
Søndre Valders	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-
Nordre —	1	1	-	1	1	-	-	-	-	-	1	-
Toten	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Faaberg	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	1	-
VIII. Skien	5	4	4	1	-	-	-	-	-	-	1	3
Kragerø	2	2	1	1	-	3	1	1	-	2	2	2
Holden	4	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hvideseid	-	-	-	2	-	8	-	-	-	-	-	-
IX. Østre Nedenæs	2	-	-	-	1	1	-	-	-	5	-	3
Arendal med Omegn.	7	-	-	-	-	-	-	-	-	12	1	14
Vestre Nedenæs:												
Grimstad	-	3	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-
Landdistrikt	2	-	4	-	-	-	-	-	-	-	1	-
X. Christiansand	7	3	2	2	-	2	1	-	-	-	9	2
Oddernæs	1	1	2	-	-	1	1	-	-	3	-	-
Flekkefjord	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
XI. Stavanger	1	6	1	5	1	-	-	2	2	5	-	2
Karmøen	-	3	2	-	-	-	-	6	8	2	2	1
Haugesund	1	1	2	1	1	-	-	-	-	1	-	-

Tabel XXXV (Forts.).

Vandkopper (Forts.).

Distrikt.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
XII. Indre Søndhordland..	-	-	1	1	2	-	-	2	-	-	-	-
Ytre — ..	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
Vos.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	-
Nordre Midthordland.	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Ytre Nordhordland....	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
XIII. Bergens By.....	2	2	7	8	-	4	7	4	7	11	4	19
XIV. Lærdal.....	-	4	2	1	3	1	-	-	-	-	-	-
Midtre Sogn.....	-	-	-	-	-	-	-	4	1	-	-	-
Kin	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-
Indre Nordfjord	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
XV. Vestre Søndmøre	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nordre —	-	2	-	5	-	-	-	-	1	2	-	-
Ytre Romsdal	1	-	-	-	-	1	1	-	-	1	3	2
Søndre Nordmøre.....	2	-	-	-	-	-	3	1	-	1	-	-

Distrikt.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
XVI. Trondhjems By.....	4	-	6	8	4	8	4	4	5	4	6	20
Guldal	-	5	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-
Ørkedal.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XVII. Frosten	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Levanger	-	1	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-
Inderøen	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	3	-
Grong	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Namsos	1	-	-	-	-	-	-	2	-	1	-	-
Ytre Namdal	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
XVIII. Vestlofoten	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hadsel	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-
XIX. Tromsø	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-	5	-
Lyngen	-	-	1	-	-	7	-	-	-	-	-	-
XX. Hammerfest	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vardø.....	5	2	6	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Sydvaranger	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-

g. Skarlagensfeber.

I. Christiania	7	16	9	10	18	11	17	13	10	4	1	4
II. Aker	5	5	9	2	4	4	1	7	3	-	-	5
Ullensaker	18	17	20	18	8	6	2	-	1	-	-	-
Høland	11	3	7	3	8	5	-	-	-	4	-	1
Follo	3	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-
III. Eidsberg	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Moss	4	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sarpsborg	3	2	-	-	-	3	-	-	-	3	2	11
Fredrikshald	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1
IV. Buskeruds Landfysikat Drammen	-	1	2	-	-	3	1	-	2	2	1	1
Modum	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
V. Tønsberg: Tønsberg og Landd. Horten	-	-	-	1	2	-	-	-	1	-	-	1
Laurvig	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-
VII. Toten	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	1
VIII. Skien	-	-	-	2	5	-	1	-	-	-	-	-
Kragerø	1	2	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-
IX. Østre Nedenæs	2	-	-	-	1	-	-	-	1	1	1	1
Arendal med Omegn	10	-	1	1	1	1	-	1	4	4	12	10
X. Christianssand	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	12
Oddernæs	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XI. Indre Søndhordland.. Ytre — Indre Hardanger	-	-	-	-	-	-	-	-	4	2	1	4
Ytre — Nordre Midthordland.. Indre Nordhordland..	1	1	-	-	-	-	-	-	2	1	4	2
XIII. Bergens By	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1	-	-
XIV. Indre Sogn	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1	-	-
Midtre — Ytre —	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
XV. Vestre Søndmøre	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Indre — Østre — Nordre — Ytre Romsdal	-	-	-	-	-	3	-	-	-	3	2	11
Indre — Søndre Nordmøre	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nordre —	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
XVI. Trondhjem	6	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	3
Søndre Fosen	3	3	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Midtre — Nordre —	2	1	-	-	-	-	-	3	2	6	-	7
XVII. Inderøy	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Stenkjær	-	-	-	-	1	3	-	-	-	-	-	3
Namsos	4	-	2	1	-	5	-	1	-	-	-	-
Ytre Namdal	2	5	6	-	10	1	17	14	3	10	17	-
XVIII. Brønnø	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-
Alstahoug	-	-	2	-	-	-	-	-	-	3	13	-
Vefsen	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ranen	-	-	-	1	3	5	1	-	-	18	31	18
Lurø	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9	19
Folden	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	6	2
Skjærstad	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-
Ofofen	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Østlofoten	-	-	-	-	-	2	2	-	-	-	-	-
Hadsel	1	-	8	18	7	3	-	3	-	-	-	-
Sortland	6	4	-	17	-	4	-	1	-	-	-	-
XIX. Lenvik	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6
Tromsø	8	2	3	2	3	11	4	3	5	9	12	16
XX. Hammerfest	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Vardø	-	-	-	-	1	1	-	18	13	17	-	6

h. Rødlinger.

[illegible]

Tabel XXXV (Forts.).

Rødlinger (Forts.).

Distrikt.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
VI. Solør-Odalen	-	-	-	1	20	-	-	2	-	-	-	-
Hedemarken	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Rendalen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Trysil	-	-	-	-	2	4	-	1	-	-	1	-
Tønset	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
VIII. Skien	2	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Kragerø	2	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
X. Christiansand	-	-	-	1	-	-	-	-	3	-	-	1
Oddernæs	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Lyngdal	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
XI. Stavanger	2	1	3	-	-	-	-	-	-	1	2	3
Haugesund	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
XII. Søndre Midthordland.	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Nordre —	-	-	1	-	-	1	-	1	-	-	-	-
XIII. Bergens By	5	7	2	3	2	2	-	-	-	1	-	-
Distrikt.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
XIV. Ytre Sogn	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Indre Nordfjord	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	2	-
XV. Indre Søndmøre	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Østre —	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Nordre —	-	-	-	-	4	1	-	-	-	-	-	-
Ytre Romsdal	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XVI. Røros	-	-	5	4	11	2	-	-	-	-	-	-
XVII. Stjørdalen	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Levanger	-	-	-	-	-	3	1	2	-	-	-	-
Stenkjær	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Namsos	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XVIII. Folden	-	-	-	-	-	13	-	-	-	-	-	-
Skjærstad	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
XIX. Lenvik	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Tromsø	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

i. Mæslinger.

I. Christiania	1	1	6	12	12	6	1	3	3	4	2	1
II. Aker	1	2	2	3	1	-	-	-	-	3	-	-
Ullensaker	2	1	1	2	13	10	1	-	-	-	-	-
Høland	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Follo	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-
III. Sarpsborg	91	83	22	16	22	8	3	3	2	2	-	-
Hvalerne	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-
Fredrikshald	1	1	-	-	5	12	20	-	-	-	-	2
IV. Buskeruds Landfysik.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Drammen	13	5	3	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Landdistrikt	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ringerike	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Modum	4	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
V. Tønsberg:	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tønsberg og Landd.	14	167	212	41	47	7	1	3	1	1	-	-
Horten	8	6	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Hof:	-	-	-	-	-	1	8	1	-	-	-	-
Holmestrand	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Landdistrikt	2	4	1	-	-	-	5	-	-	-	-	-
Laurvig	9	10	12	7	-	-	-	-	-	-	-	-
VI. Solør-Odalen	-	-	1	-	-	-	2	-	-	-	-	2
Hedemarken	3	5	47	78	39	10	-	-	-	-	-	-
Søndre Østerdalen ..	29	48	37	10	5	1	-	-	-	2	-	-
Rendalen	4	1	11	136	198	33	6	1	-	-	-	-
Trysil	-	4	42	30	12	2	-	-	-	-	-	-
Tønset	-	-	40	4	4	1	-	1	-	-	-	-
VII. Hadeland-Land	20	22	3	7	1	5	3	-	-	1	-	-
Søndre Valders	-	-	2	2	10	4	2	1	-	-	-	-
Nordre —	-	-	-	2	1	1	1	-	-	-	10	12
Toten	8	18	20	10	3	-	-	-	-	-	-	-
Faaberg	4	34	58	29	14	16	10	-	-	-	-	-
Ringebu	16	6	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Lom	-	-	7	60	21	-	-	-	-	-	-	-
Lesje	-	1	2	-	5	1	-	-	-	-	-	-
VIII. Skien	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-
Kragerø	-	14	36	160	131	29	9	1	-	-	-	-
Hvideø	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	-
IX. Østre Nedenæs	53	114	46	16	20	32	12	2	11	3	-	-
Arendal med Omegn.	62	53	23	16	15	18	30	1	6	-	-	-
Vestre Nedenæs:	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Grimstad	-	8	1	7	3	1	-	-	-	-	-	-
Landdistrikt	10	33	38	13	8	3	5	1	-	-	-	-
Evje	31	24	30	18	17	1	1	1	-	-	-	-
Sætersdalen	-	1	-	-	3	2	-	-	1	-	-	-
X. Christiansand	330	35	17	9	3	3	3	-	-	-	-	-
Oddernæs	91	18	9	22	13	-	-	-	-	-	-	-
Undal	4	4	2	4	1	-	-	-	-	-	-	-
Lyngdal	16	13	23	9	2	-	-	-	-	-	-	-
Flekkefjord	-	-	7	24	66	20	8	2	1	2	-	-
XI. Sogndal	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-
Egersund	-	-	-	3	-	17	-	-	-	-	-	-
Sandnæs	38	38	63	84	23	12	6	3	-	-	-	-
Stavanger	651	257	163	53	27	9	1	1	-	-	-	-
Finnø	-	12	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Sand	5	40	30	15	90	50	-	-	-	-	-	-
Karmøen	20	60	61	50	27	10	16	6	-	1	-	-
Haugesund	5	18	23	11	12	12	1	8	-	-	-	-
XII. Indre Søndhordland..	-	-	-	6	2	1	2	-	-	-	-	-
Ytre —	-	-	-	-	-	-	4	5	1	-	-	-
Indre Hardanger	-	-	-	-	-	-	2	4	2	-	-	-
Ytre Hardanger	-	-	-	-	2	3	-	2	-	-	8	-
Vos	-	-	-	3	1	-	-	-	-	-	-	-
Søndre Midthordland.	-	2	1	3	3	14	10	3	2	-	-	-
Nordre —	6	3	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-
Indre Nordhordland ..	-	6	5	4	-	-	-	-	-	-	-	-
Ytre —	4	6	5	4	5	3	4	-	-	-	-	-
XIII. Bergens By	25	7	1	10	30	28	5	3	6	-	1	-
XIV. Indre Sogn	1	-	2	1	-	-	-	-	-	1	-	-
Ytre —	-	-	-	-	-	7	-	-	-	-	-	-
Ytre Søndfjord	-	13	-	6	-	3	-	-	-	-	-	-
Indre —	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-
Kin	8	15	27	18	10	22	-	1	-	-	1	-
Ytre Nordfjord	-	-	2	6	8	10	12	9	11	2	5	3
Nordfjordeidet	-	-	6	-	-	-	-	2	7	4	-	-
Indre Nordfjord	-	-	-	-	-	-	5	2	3	1	-	-
XV. Vestre Søndmøre	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	29
Østre —	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-
Nordre —	-	-	-	-	-	-	20	136	76	21	5	-
Ytre Romsdal	-	-	-	-	-	8	11	15	14	15	12	8
Indre —	-	-	-	-	-	-	-	-	4	3	-	-
Søndre Nordmøre	-	1	-	-	-	4	2	13	26	13	14	-
Sundal	-	-	1	-	-	-	-	-	-	2	3	-
Surendal	-	-	-	-	-	8	-	-	-	-	13	-
Nordre Nordmøre	-	-	-	1	-	2	1	-	19	-	-	9
XVI. Trondhjems By	-	7	97	208	142	40	16	18	2	5	7	7
Strinden	-	-	1	2	2	4	2	1	2	-	-	-
Selbo	-	-	-	6	8	-	-	-	-	-	-	-
Røros	-	-	8	9	9	-	-	-	-	-	-	-
Guldalen	-	-	8	26	37	10	3	1	-	-	-	-

Tabel XXXV (Forts.)

Mæslinger (Forts.).

Distrikt.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Opdal.....	-	-	-	1	5	1	-	-	-	-	-	-
Ørkedalen.....	-	1	3	50	123	94	41	1	-	-	-	-
Midtre Fosen.....	-	-	1	-	17	-	-	2	-	-	-	-
Nordre —.....	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-	-
XVII. Stjørdalen.....	-	4	29	41	37	4	3	-	-	-	-	-
Frosten.....	-	-	3	12	11	2	-	-	-	-	-	-
Levanger:												
Levanger By.....	-	-	5	4	3	-	2	6	8	3	10	-
Landdistrikt.....	-	-	3	4	7	5	6	11	10	3	5	15
Inderøen.....	-	-	-	-	-	7	7	3	-	1	-	4
Stenkjær:												
Ladested.....	-	-	-	-	1	5	5	-	1	2	-	-
Landdistrikt.....	-	-	-	-	1	3	4	1	-	-	-	-
Grong.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Namsos.....	-	-	-	-	4	2	3	-	1	7	2	-
Ytre Namdal.....	-	-	-	-	-	-	-	4	20	1	39	-
XVIII. Brønø.....	-	-	-	-	-	6	2	3	24	20	3	-
Lurø.....	-	-	-	-	1	-	-	-	-	10	9	-
Bodø.....	-	-	-	-	2	4	23	44	10	6	2	-
Folden.....	-	-	-	-	-	17	2	6	-	-	-	-
Skjærstad.....	-	-	-	-	-	1	2	9	1	2	-	-

Distrikt.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Stegen.....	-	-	-	-	-	-	5	-	-	2	-	-
Lødingen.....	-	-	-	-	-	-	28	10	6	6	-	-
Vestlofoten.....	-	-	-	-	-	1	-	4	22	30	19	-
Østlofoten.....	-	-	-	-	-	-	14	28	18	-	3	-
Hadsel.....	-	-	-	-	-	8	9	4	4	-	-	-
Sortland.....	-	-	1	2	-	-	2	2	2	1	1	-
XIX. Trondenes.....	-	-	-	-	1	-	3	16	15	2	-	-
Ibestad.....	-	-	-	-	-	-	-	6	5	1	-	-
Lenvik.....	-	-	-	-	-	-	-	1	9	6	-	-
Tromsø.....	-	-	-	-	4	5	83	248	135	41	6	-
Lyngen.....	-	-	-	-	-	-	3	-	1	6	-	-
Skjærvø.....	-	-	-	-	-	-	-	17	6	3	-	-
XX. Løppen.....	-	-	-	-	-	1	12	-	-	1	-	-
Hammerfest.....	-	-	-	-	4	48	97	5	2	-	-	-
Maasø.....	-	-	-	-	1	3	-	-	-	-	-	-
Kistrand.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	23	-	-
Tanen.....	-	-	-	-	5	7	4	3	-	-	-	-
Vardø.....	-	-	1	16	172	35	4	2	1	1	-	-
Vadsø.....	-	-	-	-	12	24	15	-	-	-	-	-
Sydvaranger.....	-	-	-	-	-	1	3	-	5	2	-	-

k. Rosen.

I. Christiania.....	47	46	34	32	29	50	30	22	25	17	20	32
II. Aker.....	12	7	8	9	15	9	13	5	13	10	5	8
Ullensaker.....	8	2	3	6	8	5	10	9	4	7	5	3
Høland.....	1	1	1	3	4	-	2	4	1	2	1	-
Follo.....	8	3	2	2	3	2	2	3	4	3	3	1
III. Eidsberg.....	2	3	2	6	5	6	10	1	3	1	-	2
Moss.....	2	-	8	2	2	2	2	1	1	-	-	-
Sarpsborg.....	4	2	7	7	6	8	4	7	15	10	9	9
Hvaløerne.....	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Fredrikshald.....	2	-	2	8	6	7	6	9	8	10	3	6
IV. Buskeruds Landfysik.												
Drammen.....	6	11	8	8	9	12	5	7	7	14	10	14
Landdistrikt.....	3	2	6	2	2	2	3	2	4	5	7	2
Ringerike.....	5	4	7	9	7	7	3	3	7	4	3	2
Modum.....	8	7	8	6	9	12	12	7	5	4	6	4
Hallingdal.....	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Sandsvær:												
Kongsberg.....	2	2	1	-	1	6	6	-	-	3	4	-
Landdistrikt.....	1	4	2	2	1	3	1	1	-	1	1	1
Rollag.....	1	-	-	1	3	-	-	1	-	-	-	-
V. Tønsberg:												
Tønsberg og Landd.	14	10	7	11	13	12	4	7	7	3	4	2
Horten.....	1	1	2	2	3	2	2	2	1	4	2	-
Hof:												
Svelvig.....	-	2	2	2	2	1	-	1	-	1	-	-
Holmestrand.....	-	2	-	-	-	2	1	1	-	3	1	2
Landdistrikt.....	2	5	5	1	-	2	1	-	-	-	1	-
Laurvig.....	5	2	4	7	2	1	1	1	2	1	2	2
VI. Solør-Odalen.....	6	4	2	5	8	5	5	4	2	7	2	2
Hedemarken.....	10	7	7	4	5	7	8	5	9	10	9	9
Søndre Østerdalen.....	-	-	-	5	5	-	1	2	-	-	2	2
Rendalen.....	6	-	1	-	1	2	2	5	1	-	1	3
Trysil.....	2	1	7	11	2	1	1	-	-	2	-	-
VII. Hadeland-Land.....	1	-	3	6	9	8	2	2	3	4	6	16
Søndre Valders.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	3	-
Nordre —.....	-	-	2	-	-	-	1	-	-	1	1	-
Toten.....	3	1	4	3	2	2	1	2	2	2	1	1
Faaberg.....	1	2	-	1	-	2	4	6	7	1	5	4
Ringebu.....	-	-	1	1	-	-	-	-	2	1	2	2
Lom.....	1	-	1	1	-	1	-	1	1	2	1	-
Lesje.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-

VIII. Skien.....	6	4	10	4	6	9	7	9	13	4	3	1
Kragerø.....	-	3	1	4	3	4	3	4	1	2	4	3
Holden.....	-	-	2	-	-	-	1	4	5	17	9	7
Sauland.....	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hvideseid.....	1	1	2	-	2	2	-	-	1	-	1	1
Laurdal.....	-	1	2	-	1	-	-	1	-	-	-	-
IX. Østre Nedenæs:												
Tvedestrand.....	1	-	2	1	-	1	-	1	1	1	-	-
Landdistrikt.....	8	7	9	7	9	14	20	7	7	5	6	3
Arendal med Omegn.	8	6	11	5	5	6	2	6	7	3	2	8
Vestre Nedenæs:												
Grimstad.....	-	-	-	-	-	3	-	1	-	1	-	-
Landdistrikt.....	5	3	6	3	8	1	6	3	2	2	2	4
Aamli.....	-	2	5	2	-	-	1	-	-	-	-	-
Evje.....	-	-	1	-	1	-	1	-	1	-	1	3
Sætersdalen.....	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-
X. Christiansand.....	4	7	5	9	4	1	3	-	4	7	8	7
Oddernæs.....	3	3	4	4	1	1	4	2	4	4	1	2
Undal.....	-	-	1	-	1	2	1	-	-	1	-	-
Lyngdal.....	-	-	-	-	1	-	-	-	-	2	1	2
Flekkefjord.....	-	1	-	1	1	1	-	-	1	1	-	2
XI. Sandnæs.....	2	1	3	-	2	-	1	-	-	1	1	2
Stavanger.....	5	2	2	2	1	4	-	9	3	7	6	6
Karmøy.....	2	-	3	1	1	1	2	1	1	3	-	2
Haugesund.....	-	1	-	1	-	1	-	-	-	2	-	-
XII. Indre Søndhordland..	-	-	-	1	2	-	2	1	-	1	-	-
Indre Hardanger.....	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Ytre —.....	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vos.....	-	-	-	1	2	-	1	-	1	-	-	-
Søndre Midthordland..	1	-	2	-	2	-	-	-	-	-	1	-
Nordre —.....	1	-	-	1	-	1	2	-	-	-	2	-
Indre Nordhordland..	-	-	2	1	-	-	2	-	-	-	-	-
Ytre —.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-
XIII. Bergens By.....	6	9	7	4	1	3	5	1	4	13	9	14
XIV. Lærdal.....	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Indre Sogn.....	-	-	1	-	-	-	2	3	-	2	1	-
Midtre —.....	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Indre Søndfjord.....	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kin.....	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	3	1
Ytre Nordfjord.....	1	3	-	2	1	3	-	1	-	2	-	-
Nordfjordeidet.....	-	-	-	3	-	-	-	-	1	-	-	-
Indre Nordfjord.....	1	1	-	2	3	1	4	1	1	1	2	3

Tabel XXXV (Forts.).

Rosen (Forts.).

Distrikt.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
XV. Vestre Søndmøre	-	-	1	-	1	-	-	-	3	4	2	2
Indre —	-	1	-	-	-	-	1	1	-	1	-	-
Østre —	-	-	1	1	-	-	-	-	1	1	-	1
Nordre —	-	1	2	2	1	3	-	-	2	5	2	3
Ytre Romsdal	1	2	2	1	2	-	2	1	2	-	2	1
Indre —	1	-	2	-	1	-	-	-	1	-	2	1
Søndre Nordmøre	4	3	3	5	3	1	1	-	-	-	-	3
Sundal	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	1	-
Surendal	-	-	2	2	-	2	1	4	2	1	1	1
Nordre Nordmøre ...	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XVI. Trondhjems By	13	9	4	6	5	5	3	3	3	4	8	7
Strinden	-	-	2	1	1	-	-	-	-	-	1	-
Røros	-	-	-	1	1	-	-	-	-	1	3	1
Guldalen	1	-	3	-	-	1	-	-	-	-	1	-
Opdal	-	-	-	-	1	-	1	1	-	-	-	1
Ørkedal	2	-	-	1	1	1	-	1	2	2	1	1
Søndre Fosen	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	2	-
Midtre —	-	-	-	-	-	-	-	2	2	2	2	-
Nordre —	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	1
XVII. Stjørdalen	-	-	3	-	1	-	1	-	-	1	-	1
Frosten	1	-	-	-	-	2	2	-	-	-	-	-
Levanger:												
Levanger By	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	1
Landdistrikt	-	-	1	6	5	1	2	-	-	2	2	1
Inderøen	-	-	-	1	1	3	-	-	2	1	-	-
Distrikt.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Stenkjær :												
Stenkjær Ladested ..	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Landdistrikt	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-
Grong	1	-	3	2	3	-	-	-	-	-	-	-
Namsos	-	2	1	2	4	3	1	-	-	-	1	-
Ytre Namdal	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
XVIII. Brønø	2	-	1	-	1	1	-	-	-	-	1	-
Alstahoug	-	-	2	2	-	-	-	-	-	-	1	-
Vefsen	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ranen	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	3	2
Lurø	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Bodø	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Folden	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	1
Skjærstad	3	-	-	2	-	-	-	-	-	-	2	1
Stegen	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	1
Ofoten	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Vestlofoten	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2	3
Østlofoten	1	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-
Hadsel	1	-	1	-	-	2	-	1	-	-	-	-
XIX. Trondenes	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Ibestad	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-
Lenvik	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Tromsø	-	-	1	-	-	2	-	2	-	-	1	1
XX. Hammerfest	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Maasø	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Vardø	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-

I. Kighoste.

I. Christiania	5	-	11	22	40	46	48	46	33	29	39	38
II. Aker	-	4	3	4	3	7	9	12	3	3	5	8
Ullensaker	-	-	-	-	1	8	-	3	-	-	-	-
Høland	-	-	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-
Follo	-	-	-	-	-	2	-	4	-	-	-	-
III. Sarpsborg	27	32	30	34	13	10	10	22	20	24	3	6
Hvaløerne	-	-	-	-	-	-	-	2	4	6	2	-
Fredrikshald	-	-	1	-	4	4	7	4	10	7	16	22
IV. Buskeruds Landfysikat												
Drammen	12	1	3	12	10	8	4	5	8	-	6	14
Landdistrikt	2	-	2	3	-	4	6	1	4	2	1	-
Ringerike	5	8	6	-	3	7	13	8	15	4	2	-
Modum	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sandsvær:												
Landdistsrikt	1	5	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
V. Tønsberg:												
Tønsberg og Landd.	-	-	2	-	2	-	-	-	-	2	1	7
Horten	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	3
Hof:												
Svelvig	1	5	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
Landdistrikt	2	-	-	11	-	-	-	-	-	-	-	-
Laurvig	2	2	4	-	-	-	1	-	-	-	-	-
VI. Solør-Odalen	4	3	3	5	6	1	1	-	-	-	-	-
Hedemarken	-	-	-	1	5	-	2	-	-	-	-	-
Rendalen	-	-	-	6	18	6	6	5	14	8	6	3
Trysil	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tønset	-	1	11	4	2	-	-	-	-	-	-	-
VII. Hadeland-Land	11	18	13	36	28	15	13	5	5	9	11	1
Søndre Valders	3	3	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Nordre —	-	3	1	-	-	2	1	-	-	-	-	-
Toten	17	6	2	4	4	2	-	-	-	-	-	3
Faaberg	2	1	4	6	-	-	-	-	-	-	-	-
Ringebu	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Lom	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lesje	6	10	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
VIII. Skien:												
Brevik	1	-	1	-	-	3	9	1	7	6	8	1
Landdistrikt	-	-	19	-	4	-	1	-	-	-	-	-
Kragerø	-	-	-	-	1	-	-	-	-	6	2	-
Hvideseid	6	13	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Laurdal	8	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
IX. Østre Nedenæs	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
Aamli	4	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Sætersdalen	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
X. Lyngdal	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-
XI. Sandnæs	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7
Stavanger	-	-	-	-	-	-	5	-	6	11	47	54
Karmøen	5	5	5	3	-	1	-	-	-	-	-	-
Haugesund	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
XII. Indre Søndhordland ..	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ytre —	-	-	2	2	1	-	2	-	1	-	-	-
Indre Hardanger	-	4	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Ytre —	6	2	1	-	3	-	-	-	-	-	-	-
Vos	-	-	2	5	1	1	1	-	-	-	-	-
Søndre Midthordland ..	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Nordre —	-	-	1	-	1	-	-	-	-	1	-	-
XIII. Bergens By	8	6	1	1	-	3	-	-	-	-	-	-
XIV. Lærdal	2	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-
Indre Sogn	-	2	-	-	1	5	2	16	4	2	2	1
Ytre Søndfjord	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-
Kin	4	3	1	-	-	9	5	-	5	-	-	-
Ytre Nordfjord	-	-	-	4	6	6	5	3	4	3	2	3
Nordfjordeidet	-	-	-	-	-	-	3	2	4	3	-	-
Indre Nordfjord	-	-	-	-	-	-	-	-	4	3	2	-
XV. Vestre Søndmøre	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	5	-
Indre —	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-
Østre —	-	-	-	-	-	-	5	5	10	6	2	-
Nordre —	-	-	-	9	28	51	50	57	43	6	3	2
Ytre Romsdal	-	-	-	-	-	2	10	17	22	11	9	3
Indre —	-	-	2	3	2	-	-	-	-	-	-	-
Søndre Nordmøre	20	9	4	2	1	2	-	-	10	1	1	3
Sundal	3	4	2	8	6	1	-	1	-	4	-	16
Surendal	-	-	1	-	9	-	14	1	-	-	-	-
Nordre Nordmøre	-	-	7	-	-	-	1	12	25	9	8	10
XVI. Trondhjem	20	7	9	6	-	4	6	1	12	13	3	5
Strinden	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	4
Selbo	3	4	5	-	-	11	13	41	56	-	8	16
Guldal	5	-	-	5	8	-	5	6	3	-	-	-
Ørkedal	36	19	15	9	22	11	10	3	8	7	25	3
Midtre Fosen	2	-	1	6	-	3	-	5	1	5	1	-
Nordre —	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-

Tabel XXXV (Fortsættelse).

Kighoste (Forts.).

Distrikt.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
XVII. Stjørdalen.....	2	2	9	14	9	-	1	1	-	-	-	-
Frosten	4	1	3	2	-	1	2	-	-	-	3	-
Levanger:												
Levanger By	-	-	-	3	2	-	5	3	1	4	2	-
Landdistrikt	-	2	6	9	7	7	2	9	4	2	5	1
Inderøen	-	-	-	-	5	5	10	1	1	7	12	15
Stenkjær:												
Ladested	-	-	-	2	-	2	-	-	1	-	1	4
Landdistrikt.....	2	3	-	2	1	4	1	3	-	1	-	1
Namsos	-	-	2	-	-	-	2	-	-	-	3	5
Ytre Namdal	1	5	13	3	-	1	-	-	-	3	5	-
XVIII. Brønø	-	-	-	-	-	-	13	10	32	31	11	7
Alstahoug	-	7	4	8	-	2	5	19	-	5	8	1
Vefsen	4	4	3	2	1	2	2	1	4	17	20	5
Ranen	-	-	-	-	2	-	1	3	2	1	1	-
Lurø	-	-	-	-	-	-	3	15	-	12	5	4
Bodø	-	-	-	-	-	-	-	4	18	12	6	-
Skjærstad	-	-	-	-	-	-	-	-	8	5	1	-
Distrikt.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Stegen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
Lødingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	5
Ofoten	-	-	-	-	-	-	4	3	-	-	8	-
Vestlofoten	-	-	-	-	2	17	20	8	5	1	-	-
Østlofoten	-	-	-	-	-	-	-	-	1	13	16	11
Hadsel	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-
XIX. Trondenes	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	7	13
Lenvik	-	-	7	4	-	-	-	-	10	6	5	6
Malangen	-	-	-	4	1	-	-	-	-	-	-	-
Tromsø	12	8	23	13	10	15	16	5	1	4	1	1
Lyngen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	5
XX. Alten	-	1	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-
Hammerfest	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	-
Kistrand	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	18
Tanen	-	-	-	-	-	6	10	6	3	-	-	-
Vardø	-	-	-	-	-	-	-	18	4	-	-	-
Sydvaranger	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	16	19

m. Diphtherisk Svælgbetændelse

I. Christiania	6	5	5	3	3	5	7	-	4	3	2	4
II. Aker	3	-	1	1	1	-	-	1	-	2	2	3
Ullensaker	5	1	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Høland	5	1	2	2	1	-	1	-	-	1	-	-
Follo	-	-	4	1	1	1	-	-	-	-	-	-
III. Eidsberg	-	-	1	1	2	-	2	3	2	2	6	13
Moss	2	2	1	4	2	3	5	4	5	3	7	2
Sarpsborg	16	29	35	16	29	44	26	13	13	21	34	33
Hvaløerne	4	9	13	4	5	-	-	1	4	10	5	9
Fredrikshald	15	27	28	27	24	17	22	15	15	19	36	20
IV. Buskeruds Landfysik.												
Drammen	1	-	-	-	-	1	-	-	1	1	-	-
Landdistrikt	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Modum	-	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-
Hallingdal	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
Sandsvær:												
Kongsberg	4	1	1	-	1	2	-	-	-	-	3	-
Landdistrikt	1	-	1	1	-	-	-	-	-	1	-	-
Rollag	-	-	-	-	-	7	-	2	-	1	-	2
V. Tønsberg:												
Tønsberg og Landd.	6	2	2	1	4	8	8	3	6	-	6	5
Horten	1	1	1	2	-	-	-	-	1	1	1	1
Hof:												
Holmestrand	-	-	-	-	1	-	2	-	1	1	1	1
Landdistrikt	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1
Laurvig	1	4	5	1	4	-	3	-	1	-	-	-
VI. Solør-Odalen	-	-	-	1	-	1	-	1	1	-	1	1
Hedemarken	1	-	1	6	2	2	-	-	-	-	-	1
Søndre Østerdalen ..	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Rendalen	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Trysil	4	3	5	4	3	-	2	2	2	-	2	-
VII. Nordre Valeers	-	-	4	2	4	3	4	2	2	-	1	1
Toten	2	-	2	1	2	4	1	1	1	-	1	-
Faaberg	3	-	4	-	1	3	-	2	1	-	-	-
Ringebu	-	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Lesje	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
VIII. Skien:												
Brevik	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Landdistrikt	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Kragerø	4	-	2	1	2	-	3	-	1	6	4	2
IX. Østre Nedenæs	4	1	-	1	1	2	2	-	-	2	-	1
Arendal med Omegn	4	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	-
Vestre Nedenæs:												
Grimstad	-	1	4	4	1	2	1	1	1	-	-	-
Landdistrikt	1	1	1	2	-	3	-	-	-	-	1	1
Aamli	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-
X. Christiansand	1	2	3	-	2	1	-	1	-	2	1	-
Oddernæs	1	1	1	2	-	1	-	-	-	1	9	1
Flekkefjord	-	-	1	-	-	-	-	1	1	1	-	-
XI. Sandnæs	-	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	2
Stavanger	3	5	3	1	-	1	3	-	1	4	4	5
Sand	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	1
Karmøen	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Haugesund	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
XII. Søndre Midthordland.												
Nordre	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Indre Nordhordland ..	1	3	1	5	3	5	1	2	4	6	1	2
XIII. Bergens By	4	2	-	1	1	-	3	-	-	1	1	2
XIV. Indre Sogn	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Ytre Nordfjord	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-
XV. Vestre Søndmøre	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Indre	-	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Østre	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Nordre	1	-	1	-	1	-	2	2	1	-	2	1
Ytre Romsdal	4	2	2	-	1	2	1	-	2	6	16	1
Søndre Nordmøre	1	6	6	2	2	2	-	-	1	-	2	1
Surdal	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	4
XVI. Trondhjems By	3	1	-	2	6	3	3	1	2	3	4	7
Selbo	-	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Røros	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Guldalen	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	1
Opdal	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-
Ørkedalen	-	-	1	1	1	1	-	-	-	-	1	-
XVII. Levanger:												
Levanger By	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-
Landdistrikt	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Inderøen	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	1	-
Stenkjær:												
Ladested	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Landdistrikt	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Ytre Namdal	-	-	-	-	2	-	1	5	2	-	-	-
XVIII. Brønø	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ranen	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Lurø	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
Skjærstad	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	1
Hadsel	-	2	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-
XIX. Trondenes	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Malangen	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	8
XX. Hammerfest	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Tanen	-	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vardø	-	-	-	-	1	-	1	5	4	3	4	-

Tabel XXXV (Forts.).

n. Strubehoste.

Distrikt.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
I. Christiania	1	1	2	-	1	1	2	-	-	-	1	2
II. Aker	-	-	2	1	-	-	-	1	-	-	-	-
Høland	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Follo	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-
III. Eidsberg	-	2	-	-	2	-	-	3	-	-	1	1
Moss	1	2	2	2	4	2	-	2	-	4	-	1
Sarpsborg	15	15	12	8	10	5	5	5	6	5	11	14
Fredrikshald	13	5	17	9	5	7	2	-	5	3	3	-
IV. Buskeruds Landfysik. Drammen	1	2	1	1	2	2	-	1	4	-	-	-
Sandsvær: Kongsberg	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
V. Tønsberg: Tønsberg og Landd. Horten	2	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-	2
Hof: Svelvig	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Laurvig	5	4	1	2	-	1	-	-	1	-	1	3
VI. Solør-Odalen	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Hedemarken	-	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Søndre Østerdalen ..	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1
Rendalen	1	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Trysil	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
VII Nordre Valders	-	1	1	1	-	-	-	-	-	1	-	1
Lom	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
VIII. Skien: Brevik	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Landdistrikt	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Kragerø	1	1	1	2	4	-	1	-	-	-	-	1
Holden	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hvideseid	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-
IX. Østre Nedenæs: Arendal med Omegn. Vestre Nedenæs: Grimstad	-	-	1	-	-	3	-	-	-	-	1	1
Landdistrikt	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
X. Christianssand	4	-	1	-	-	-	-	-	1	1	-	1
Oddernæs	2	2	2	1	-	2	1	1	-	-	1	2
Lyngdal	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Flekkefjord	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
XI. Sandnæs	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Stavanger	-	1	2	2	1	1	-	-	1	-	-	-
Karmøen	3	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Haugesund	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
XII. Nordre Midthordland. Indre Nordhordland.. Ytre — ..	3	-	1	1	-	1	-	-	-	1	-	-
— ..	-	2	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-
— ..	1	-	1	1	1	3	2	1	3	2	1	3
XIII. Bergens By	1	-	2	2	4	2	-	-	1	1	2	-
XIV. Kin	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
XV. Vestre Søndmøre ..	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Indre —	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-
Nordre —	-	-	-	-	1	-	-	-	2	-	1	-
Ytre Romsdal	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	1	2
Søndre Nordmøre	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	1	1
Surendal	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	-	-
XVI. Trondhjems By	5	1	4	1	5	1	-	1	2	1	1	7
Ørkedal	1	-	1	-	1	2	-	-	-	-	-	-
XVII. Stjørdalen	-	-	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Stenkjær: Ladested	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Landdistrikt	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
XVIII. Stegen	-	-	-	-	-	-	-	1	2	-	-	-
XIX. Tromsø	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
XX. Vadsø	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-

o. Kusma.

I. Christiania	86	175	256	199	91	35	12	2	12	9	13	2
II. Aker	8	12	26	12	7	5	-	1	-	1	-	-
Ullensaker	4	4	1	7	5	1	3	1	1	1	3	4
Høland	-	-	1	5	17	5	2	-	1	1	2	-
Follo	4	1	6	6	14	8	1	2	-	-	-	1
III. Eidsberg	-	-	1	3	-	6	9	4	1	1	-	-
Moss	2	1	11	13	3	8	2	-	5	3	1	-
Sarpsborg	7	9	8	7	2	-	-	-	2	1	1	-
Hvaløerne	-	-	-	2	1	-	-	-	-	2	1	-
Fredrikshald	26	6	2	1	3	3	-	2	2	-	3	-
IV. Buskeruds Landfysikat Drammen	136	69	43	8	4	-	1	-	-	-	-	-
Landdistrikt	9	12	12	5	3	1	-	-	-	-	-	-
Ringerike	4	7	5	-	3	-	-	-	-	-	-	-
Modum	15	21	21	4	3	-	-	2	-	-	-	-
Hallingdal	-	-	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-
Sandsvær: Kongsberg	-	-	2	2	8	-	3	2	-	-	-	-
Landdistrikt	1	-	4	5	-	1	-	-	-	-	1	-
Rollag	1	-	1	-	-	-	-	1	3	1	-	-
V. Tønsberg: Tønsberg og Landd. Horten	19	13	15	7	3	8	1	-	-	-	-	-
Hof: Svelvig	-	1	3	3	2	2	-	-	-	-	-	-
Holmestrand	2	2	1	-	-	2	1	1	-	-	1	5
Landdistrikt	8	6	3	12	1	-	-	-	-	-	-	1
Laurvig	1	-	20	6	4	3	2	-	-	-	-	-
VI. Solør-Odalen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-
Hedemarken	8	7	11	4	5	6	-	1	2	-	1	1
Søndre Østerdalen ..	-	1	4	3	-	3	2	-	-	-	-	-
Rendalen	27	17	15	10	4	1	-	-	1	-	-	-
Trysil	-	-	-	3	-	2	-	-	-	-	-	5
VII. Hadeland-Land	12	13	6	4	5	1	2	-	-	-	-	-
Søndre Valders	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nordre —	2	6	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Toten	13	9	15	13	15	3	2	-	-	-	-	-
Faaberg	-	3	1	-	1	2	4	1	1	-	-	-
Ringebu	2	2	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
VIII. Skien	21	13	17	10	4	4	3	1	-	-	-	-
Kragerø	-	7	9	11	5	1	-	-	-	-	-	-
Holden	1	1	4	2	-	-	-	-	-	2	1	1
Sauland	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hvideseid	8	-	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-
Laurdal	-	-	4	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Tin	-	2	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-
IX. Østre Nedenæs: Tvedestrand	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-
Landdistrikt	7	3	11	11	3	1	-	-	-	1	-	-
Arendal med Omegn Vestre Nedenæs	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Aamli	-	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Evje	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Søtersdalen	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
X. Christianssand	4	2	2	-	-	-	-	1	-	1	1	-
Oddernæs	2	1	9	1	1	1	-	-	-	1	-	-
Flekkefjord	9	2	5	-	1	-	-	-	-	-	-	-
XI. Sandnæs	-	-	-	4	2	1	-	1	-	1	4	-
Stavanger	4	1	3	3	-	2	-	1	-	1	3	3
Karmøen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-

Tabel XXXV (Forts.)

Kusma (Forts.).

Distrikt.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
XII. Ytre Hardanger.....	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nordre Midthordland.	-	-	1	2	-	-	-	-	-	1	1	-
XIII. Bergens By	1	-	-	-	-	-	-	1	-	2	3	1
XIV. Lærdal.....	7	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Indre Sogn.....	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Indre Nordfjord.....	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
XV. Indre Søndmøre	-	-	1	-	-	-	-	1	1	-	-	-
Ytre Romsdal	2	-	1	1	-	-	-	1	1	-	-	-
Søndre Nordmøre	1	1	2	-	4	5	-	2	1	1	1	-
XVI. Trondhjem	3	-	5	1	-	-	-	3	1	-	-	1
Røros	-	-	-	-	2	1	3	1	1	2	-	-
XVII. Levanger	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Namsos	1	-	10	4	-	-	2	-	-	1	-	5
Ytre Namdal	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-

Distrikt.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
XVIII. Brønø	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Alstahoug	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Vefsen	-	-	-	-	-	-	-	-	4	5	6	5
Bodø	-	-	-	-	-	-	-	2	3	5	8	2
Folden	-	-	-	-	-	-	-	-	7	4	1	1
Skjærstad	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	1
Stegen	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-
Vestlofoten	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	2	2
Østlofoten	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-
Hadsel	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	4
Sortland	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
XIX. Tromsø	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	5	8
XX. Hammerfest	-	-	-	1	-	2	-	1	-	-	-	-
Vardø	-	-	-	-	10	3	2	1	1	5	-	-
Sydvaranger	-	-	-	-	1	1	-	-	5	-	-	-

p. Akut Bronchit og andre katarrhalske Tilfælde.

I. Christiania	576	609	562	547	443	409	212	180	307	433	698	1396
II. Aker.....	123	75	81	84	97	81	43	41	53	31	92	122
Ullensaker	36	40	38	36	43	23	20	20	17	29	35	36
Høland.....	16	20	18	19	14	17	7	7	10	16	19	22
Follo	34	31	31	17	26	23	9	14	20	12	17	28
III. Eidsberg	15	14	40	37	19	19	16	8	16	13	17	27
Moss.....	15	16	28	26	21	14	10	12	13	23	18	20
Sarpsborg	113	177	194	118	137	76	57	36	52	57	88	131
Hvalerne	7	3	7	-	3	3	2	2	1	-	13	8
Fredrikshald.....	204	229	158	134	70	57	46	55	71	59	148	107
IV. Buskeruds Landfysik.												
Drammen	171	156	308	140	98	85	64	62	78	89	110	168
Landdistrikt.....	26	27	76	39	10	10	6	6	7	9	5	4
Ringerike	32	22	26	28	18	14	11	21	6	11	23	15
Modum	45	31	27	32	42	27	18	17	19	17	33	36
Hallingdal.....	4	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Sandsvær:												
Kongsberg	28	10	32	10	26	42	9	4	17	22	26	31
Landdistrikt	22	12	10	4	14	4	11	9	8	6	12	6
Rollag	8	1	6	2	-	3	4	1	-	1	-	2
V. Tønsberg:												
Tønsberg og Landd.	153	183	141	108	201	100	81	53	88	58	92	153
Horten	126	114	72	57	40	20	19	22	18	31	76	119
Hof:												
Svelvig	15	12	12	12	10	7	2	2	1	3	7	6
Holmestrand	33	12	11	12	15	6	10	5	3	7	10	14
Landdistrikt.....	12	8	15	20	13	13	6	6	4	6	7	4
Laurvig	45	49	45	44	41	10	11	6	5	15	21	32
VI. Solør-Odal	15	22	26	21	25	15	13	16	15	14	23	21
Hedemarken	62	77	85	86	86	54	30	24	37	40	48	62
Søndre Østerdalen ..	22	20	28	22	32	5	4	8	13	13	19	31
Rendalen.....	54	48	48	63	93	72	37	30	27	23	35	43
Trysil	17	21	20	25	23	21	18	8	13	7	11	10
Tønset	6	5	16	7	11	2	18	5	9	5	8	8
VII. Hadeland-Land	52	42	47	42	51	28	18	16	22	18	22	29
Søndre Valders	5	6	4	5	3	-	-	-	6	8	5	5
Nordre —	12	11	5	9	8	14	9	4	3	7	7	12
Toten	35	36	35	28	30	21	18	18	12	15	11	17
Faaberg	30	23	20	32	15	16	10	8	20	20	19	16
Ringeby	5	2	2	8	4	3	-	5	5	1	4	4
Lom	22	27	19	31	40	17	21	17	6	10	18	17
Lesje	3	5	4	-	6	3	9	3	3	3	1	8
VIII. Skien	132	130	180	86	78	79	41	35	80	84	108	151
Kragerø	56	110	119	57	40	31	23	28	31	31	67	75
Holden.....	-	3	2	1	-	-	5	11	16	18	20	20
Sauland	13	3	2	3	4	3	1	-	1	1	-	-
Hvideseid	27	23	20	30	17	10	16	14	11	9	15	8
Laurdal	-	4	12	10	-	-	-	-	-	-	-	-
Tin	2	2	5	3	-	-	-	1	2	2	-	-
IX. Østre Nedenæs:												
Tvedestrand.....	7	8	10	6	4	6	-	1	2	7	2	7
Landdistrikt.....	63	93	75	66	44	23	19	26	28	43	38	46

Arendal med Omegn.	110	65	86	67	32	20	30	28	34	40	38	77
Vestre Nedenæs:												
Grimstad	13	12	19	17	16	7	5	8	4	8	10	6
Landdistrikt.....	44	35	33	35	29	12	10	10	5	11	13	25
Aamli	3	3	1	1	3	2	2	1	-	1	3	1
Evje	1	8	13	11	21	10	4	6	4	5	4	6
Sætersdalen	2	-	1	4	2	3	2	1	1	2	1	2
X. Christiansand.....	173	129	90	78	69	60	35	47	29	41	84	163
Oddernæs	42	41	78	30	28	17	14	16	20	18	40	32
Undal	10	12	16	11	12	8	13	5	3	2	6	-
Lyngdal.....	5	3	7	10	5	8	15	2	6	5	8	11
Flekkefjord.....	11	7	7	10	7	10	6	7	9	18	4	12
XI. Sjøggendal.....	3	4	7	8	8	2	1	2	2	3	1	3
Sandnæs	9	8	8	4	8	4	6	2	2	3	6	8
Stavanger	161	161	234	233	121	140	57	64	69	119	178	199
Finnø	3	-	2	3	-	-	1	-	-	2	-	-
Sand	-	3	-	-	-	2	5	-	1	1	6	-
Karmøen.....	97	42	44	43	48	37	34	29	19	21	28	38
Haugesund	21	22	8	11	9	14	10	4	3	6	8	11
XII. Indre Søndhordland..	6	2	2	-	-	-	-	-	-	1	3	5
Ytre —	8	9	7	9	6	2	-	1	2	3	5	2
Indre Hardanger	3	3	6	3	1	6	3	1	-	5	3	2
Ytre —	10	2	12	5	7	5	4	5	1	3	5	2
Søndre Midthordland.	4	2	3	3	1	-	-	1	-	-	1	1
Nordre —	1	-	2	2	1	-	-	-	-	-	2	3
Indre Nordhordland..	1	10	9	12	-	-	3	3	-	4	7	12
Ytre —	2	3	-	2	1	1	-	-	-	3	3	3
XIII. Bergens By	235	288	304	159	111	54	57	62	100	115	252	233
XIV. Lærdal	15	15	11	19	19	9	-	-	-	6	14	19
Indre Sogn.....	5	4	8	3	13	4	3	2	2	1	1	2
Midtre —	1	-	1	1	5	6	1	-	1	1	3	-
Ytre —	-	2	1	5	1	1	-	-	-	-	-	-
Ytre Søndfjord	-	-	-	1	3	-	-	-	-	-	-	1
Indre —	1	-	-	2	-	-	1	-	2	-	-	-
Kin	2	5	4	10	9	3	2	1	-	10	-	-
Ytre Nordfjord	5	5	8	13	18	-	4	8	5	5	5	5
Nordfjordeidet	5	2	4	4	6	8	5	9	4	3	5	3
Indre Nordfjord	4	8	8	12	6	6	7	7	5	6	7	9
XV. Vestre Søndmøre	5	4	12	8	13	1	2	4	2	2	9	9
Indre —	7	4	2	7	4	6	11	3	4	4	1	4
Østre —	4	5	7	5	9	15	4	6	6	3	8	4
Nordre —	30	39	55	52	55	30	17	32	41	17	15	33
Ytre Romsdal	13	13	21	11	14	15	12	5	8	26	20	16
Indre —	-	2	3	2	4	-	-	-	3	5	12	2
Søndre Nordmøre	17	36	58	37	40	24	22	7	16	15	11	25
Sundal	6	3	4	8	13	2	2	2	-	3	5	3
Surendal	3	-	5	11	9	4	1	2	1	1	2	1
Nordre Nordmøre	-	7	13	2	2	3	2	2	2	3	3	2
XVI. Trondhjems By.....	181	140	179	111	124	101	55	59	76	171	218	479
Strinden	1	4	6	6	1	3	2	1	-	1	1	2
Røros	17	32	14	4	-	19	-	8	2	7	11	10
Guldalen	25	36	38	11	9	7	5	2	-	-	-	-

Tabel XXXV (Forts.).

Akut Bronchit og katarrhalske Tilfælde (Forts.).

Distrikt.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Opdal.....	4	-	5	7	3	-	-	10	2	-	-	3
Ørkedalen	17	22	9	11	15	16	13	3	11	14	15	22
Søndre Fosen.....	-	-	-	-	-	2	1	-	2	3	2	1
Midtre —	6	8	3	5	1	1	1	14	12	18	16	12
Nordre —	6	1	3	6	2	4	3	-	2	3	1	4
XVII. Stjørdalen	8	4	9	11	2	2	1	-	1	6	6	3
Frosten	3	6	3	3	2	1	1	1	2	2	-	8
Levanger:												
Levanger By	8	8	7	5	2	5	1	-	2	4	1	5
Landdistrikt.....	6	13	9	14	8	9	8	10	10	3	9	12
Inderøen	31	12	15	15	26	17	8	5	8	1	14	18
Stenkjær:												
Ladested	9	2	4	1	-	5	5	2	3	11	9	3
Landdistrikt.....	-	1	6	5	2	9	4	8	1	4	11	17
Grong	5	3	5	5	9	4	3	1	4	2	1	6
Namsos	9	11	13	21	31	9	7	7	6	11	10	41
Ytre Namdal	2	5	7	5	6	4	3	5	3	3	3	5
XVIII. Brønø.....	5	7	5	7	6	6	4	1	4	8	5	5
Alstahoug	6	-	-	3	3	4	8	1	1	3	1	2
Vefsen	3	5	3	2	-	1	1	-	-	6	5	5
Ranen	1	1	-	4	-	1	-	2	-	2	-	-
Lurø.....	3	1	1	2	7	2	2	5	2	1	2	4
Bodø.....	6	4	6	3	-	-	-	-	-	6	4	4
Folden	3	2	-	-	7	3	3	1	7	2	-	-
Skjærstad	8	1	2	6	8	4	4	5	1	1	-	4
Stegen	4	1	1	2	5	3	-	-	-	-	-	4
Lødingen	-	-	1	2	7	2	-	-	-	-	-	2
Ofoten	3	2	-	4	1	5	1	5	5	-	2	3
Vestlofoten	9	8	1	11	1	10	10	3	5	5	7	11
Østlofoten	3	6	1	1	-	-	1	2	3	8	4	8
Hadsel	3	1	2	3	5	4	2	3	-	2	3	1
Sortland	4	2	3	8	4	1	3	2	1	3	1	6
Under Lofotfisket	-	47	62	45	-	-	-	-	-	-	-	-
XIX. Trondenes	-	1	-	2	1	4	6	3	3	1	2	3
Ibestad	4	3	7	7	13	13	11	8	5	7	12	20
Lenvik	3	1	-	4	2	7	-	-	2	1	-	-
Malangen	3	2	1	1	-	5	-	-	-	-	10	4
Tromsø	3	6	7	32	33	14	16	8	11	15	27	31
Lyngen	-	-	4	1	5	3	4	1	-	1	1	1
Skjærvø.....	3	3	2	-	10	2	1	1	1	-	1	-
XX. Alten	4	3	11	10	5	1	1	5	3	6	4	3
Loppen	-	2	4	7	4	3	3	1	-	-	-	-
Hammerfest	7	9	9	13	11	4	9	11	9	7	18	14
Maasø	-	-	2	3	3	1	3	-	-	1	-	-
Kistrand	-	2	7	5	11	4	1	3	-	1	1	-
Tanen	-	-	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Vardø.....	10	5	12	55	37	29	12	3	15	15	9	6
Vadsø	5	3	-	16	9	6	1	-	-	-	2	3
Sydvaranger	2	-	2	1	11	5	13	1	-	-	7	2

q. Lungebetændelse.

I. Christiania	22	44	66	97	199	136	44	22	28	20	28	99
II. Aker	23	33	34	37	70	44	24	7	19	13	19	33
Ullensaker	15	10	22	12	25	8	15	6	2	10	24	25
Høland	3	4	5	6	6	6	1	-	-	1	4	12
Follo	11	12	35	15	24	13	5	3	5	7	9	19
III. Eidsberg	5	15	47	42	21	7	4	5	1	2	12	26
Moss.....	9	9	14	9	15	7	1	3	2	8	6	27
Sarpsborg	18	50	75	49	60	22	9	4	13	13	23	59
Hvalerne	3	2	5	1	1	-	-	-	-	2	1	1
Fredrikshald	17	13	19	21	19	13	4	2	6	8	13	24
IV. Buskeruds Landfysik.												
Drammen	7	10	16	11	13	15	4	6	5	2	7	7
Landdistrikt	5	1	15	10	6	7	1	2	4	5	1	8
Ringerike	12	9	18	17	33	30	7	8	5	5	6	4
Modum	15	12	19	15	19	18	9	4	3	3	8	4
Hallingdal	2	1	-	5	6	4	3	-	-	2	4	3
Sandsvær:												
Kongsberg	-	6	7	4	18	15	6	2	2	2	7	2
Landdistrikt.....	1	6	8	2	2	2	1	-	-	1	3	3
Rollag	1	-	-	2	2	-	-	-	-	1	1	1
V. Tønsberg:												
Tønsberg og Landd.	9	29	30	20	29	19	9	3	1	6	12	22
Horten	2	1	2	4	-	1	3	-	3	-	4	11
Hof:												
Svelvig	2	2	1	3	-	1	-	-	-	1	3	3
Holmestrand	-	1	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-
Landdistrikt	7	3	14	9	8	9	5	2	-	2	1	2
Laurvig	16	15	27	15	11	14	5	1	6	13	10	38
VI. Solør-Odalen	5	12	6	14	20	8	4	1	1	2	6	12
Hedemarken	18	6	21	31	24	27	15	8	10	10	22	45
Søndre Østerdalen ..	3	5	6	13	25	8	4	1	4	1	10	20
Rendalen.....	13	16	16	28	57	34	7	8	4	2	5	8
Trysil.....	5	4	6	6	11	5	1	2	3	6	2	-
Tønset	3	2	2	5	2	4	1	2	1	1	1	2
VII. Hadeland-Land	10	15	17	19	40	15	13	3	3	7	7	14
Søndre Valders.....	7	4	3	4	8	3	1	-	-	-	3	2
Nordre —	2	4	6	3	7	3	-	1	-	1	3	4
Toten.....	10	10	19	17	19	15	6	2	1	4	12	25
Faaberg.....	9	11	9	16	34	25	7	10	12	4	15	10
Ringebu.....	6	4	7	4	13	2	2	2	-	3	9	11
Lom.....	3	5	6	10	12	10	5	1	-	3	4	9
Lesje	1	-	2	1	2	2	1	1	-	-	3	13
VIII. Skien	22	12	32	21	18	23	6	5	8	9	8	18
Kragerø	7	7	13	4	4	4	2	2	5	-	3	10
Holden.....	2	3	3	2	3	-	-	-	4	10	7	10
Sauland	2	1	1	1	2	-	-	-	-	2	1	1
Hvideseid	5	9	5	7	4	3	2	2	-	-	2	4
Laurdal	-	1	2	1	1	-	-	-	2	1	1	1
Tin	-	1	2	4	5	5	-	-	-	1	-	1
IX. Østre Nedenæs:												
Tvedestrand.....	-	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-
Landdistrikt	12	8	11	7	12	4	5	1	1	2	6	5
Arendal med Omegn.	6	9	6	4	1	1	1	1	-	2	2	2
Vestre Nedenæs:												
Grimstad	1	1	1	2	-	-	-	-	1	-	1	1
Landdistrikt	7	5	5	5	8	3	2	-	1	1	1	7
Aamli	1	2	1	2	1	-	-	-	-	-	-	-
Evje	-	2	-	2	5	-	-	1	-	1	-	1
Sætersdalen	4	1	1	2	-	1	-	-	-	-	-	-
X. Christiansand.....	5	15	15	22	18	15	2	2	3	6	5	36
Oddernæs	-	12	9	19	16	6	5	3	3	2	5	14
Undal.....	3	3	2	-	-	1	1	-	-	-	5	-
Lyngdal.....	-	-	2	4	4	1	4	-	1	1	2	3
Flekkefjord.....	7	3	5	-	3	1	2	1	2	4	1	4
XI. Sjøggendal	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Sandnæs	1	-	4	5	5	-	1	-	1	1	2	4
Stavanger	20	19	49	27	17	17	8	9	8	8	20	21
Finne	1	-	-	3	-	1	1	-	-	1	1	-
Sand.....	1	-	5	1	2	3	2	-	-	-	1	4
Karmøen	3	6	2	8	-	2	1	1	-	1	1	8
Haugesund	1	2	5	1	7	5	2	1	-	1	7	10
XII. Indre Søndhordland..	1	-	-	-	1	4	2	2	-	-	4	7
Ytre —	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	2
Indre Hardanger.....	-	2	1	-	-	1	1	1	2	2	-	-
Ytre Hardanger.....	3	4	1	3	10	1	2	1	1	1	1	-
Vos.....	-	1	1	4	4	-	-	-	-	-	2	1
Søndre Midthordland.	-	2	1	1	3	-	1	-	-	-	1	1
Nordre —	-	3	-	-	2	4	-	-	1	-	2	5
Indre Nordhordland..	-	1	1	3	1	-	-	1	-	1	3	2
Ytre —	-	-	1	3	8	5	3	1	-	1	6	14
XIII. Bergens By.....	18	13	14	17	11	14	9	6	13	18	32	89
XIV. Lærdal.....	1	6	6	4	3	1	-	-	-	1	-	1
Indre Sogn.....	2	5	2	10	7	4	5	-	1	-	3	1

Tabel XXXV (Fortsættelse).

Lungebetændelse (Forts.).

Distrikt.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Midtre Sogn.....	-	-	-	1	1	-	-	-	-	1	-	-
Ytre —	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ytre Søndfjord	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	1	-
Indre —	1	-	1	-	-	1	-	-	1	-	-	-
Kin.....	-	3	4	7	5	-	1	1	-	3	2	-
Ytre Nordfjord	-	1	6	8	4	1	2	3	1	3	1	3
Nordfjordeidet	2	-	1	1	-	2	-	-	-	-	-	1
Indre Nordfjord.....	1	3	4	10	7	1	3	2	-	-	1	1
XV. Vestre Søndmøre	1	1	2	6	6	-	1	2	-	3	3	3
Indre —	1	-	1	-	7	2	1	-	1	2	3	1
Østre —	-	2	2	2	1	1	1	-	1	1	2	2
Nordre —	8	7	12	6	12	12	5	7	14	7	12	10
Ytre Romsdal	1	3	2	5	9	6	4	1	2	10	16	13
Indre —	2	2	7	8	7	2	1	1	2	-	1	6
Søndre Nordmøre	9	10	26	21	29	1	6	2	5	9	5	17
Sundal	5	-	1	3	11	7	2	-	-	-	1	4
Surendal	-	-	1	-	7	3	-	-	1	2	-	-
Nordre Nordmøre	-	1	4	2	3	1	-	1	-	1	-	1
XVI. Trondhjems By.....	9	3	15	17	14	8	6	5	5	19	12	55
Strinden	4	7	4	5	1	3	-	1	3	-	6	3
Selbo	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1
Røros	6	12	1	1	2	6	-	1	3	1	3	-
Guldalen	5	5	10	13	10	4	2	1	3	2	2	1
Ørkedal.....	5	9	8	8	12	15	11	3	4	8	14	10
Søndre Fosen.....	-	-	-	-	2	2	2	-	-	1	1	2
Midtre —	2	7	4	1	5	1	-	2	2	2	5	10
Nordre —	2	-	2	-	1	1	1	-	-	1	-	2
XVII. Stjørdalen.....	2	3	7	4	2	-	-	-	-	-	5	4
Frosten	3	5	1	5	8	5	4	1	3	5	4	3
Levanger:												
Levanger By	3	1	2	3	5	1	-	-	1	-	1	2
Landdistrikt	7	1	5	11	9	7	7	4	5	2	4	13
Inderøen	7	4	8	7	12	5	2	-	-	2	7	6
Stenkjær:												
Ladested	-	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-	1
Landdistrikt.....	4	5	6	10	7	12	3	3	2	1	7	11
Grong	-	2	5	6	3	-	-	-	-	-	1	1
Namsos	6	4	8	9	12	2	2	-	1	-	2	2
Ytre Namdal	-	-	-	3	4	4	2	1	1	1	1	2
XVIII. Brønnø	-	1	-	2	4	1	3	1	-	-	-	-
Alstadsoug	3	1	1	-	1	2	-	1	-	-	-	1
Ranen	-	1	-	-	4	2	-	-	-	-	2	-
Lurø	-	2	1	-	1	-	-	-	-	1	-	2
Bodø	-	-	1	-	2	-	-	-	-	-	2	1
Folden	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Skjærstad	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	3	2
Stegen	1	2	-	1	1	1	-	-	-	-	2	1
Lødingen.....	1	-	-	-	2	-	-	-	-	-	1	-
Ofofen	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	1
Vestlofoten	-	-	-	1	2	3	3	1	1	1	6	4
Østlofoten	1	-	-	1	2	-	2	-	3	2	2	5
Hadsel	-	-	-	-	2	-	1	-	1	-	2	-
Sortland	-	1	-	-	-	1	-	2	1	-	-	4
Under Lofotfisket	-	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-
XIX. Trondenes	-	2	-	2	-	1	1	1	-	1	-	4
Ibestad.....	3	-	-	-	3	2	-	2	1	2	-	4
Levik	-	-	-	1	-	-	-	-	-	2	1	1
Malangen.....	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2	1
Tromsø	3	2	3	8	8	3	4	4	7	5	1	9
Lyngen	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	2
Skjervø.....	-	-	-	-	-	1	-	3	-	-	-	-
XX. Alten	2	-	1	-	1	-	-	-	1	1	2	-
Loppen	-	-	-	-	-	2	-	1	-	1	-	-
Hammerfest	1	-	-	4	2	-	-	-	-	-	-	1
Maasø.....	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Kistrand	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Vardø	1	-	1	2	1	1	1	-	2	2	-	1
Vadsø.....	-	1	-	5	2	1	-	-	1	1	-	-

r. Pleurit.

I. Christiania	4	-	6	4	4	2	2	4	4	3	3	4
II. Aker.....	1	1	3	1	1	2	4	1	-	2	-	1
Ullensaker	1	2	-	-	2	1	-	-	3	1	5	1
Høland	4	1	7	6	3	4	-	-	2	-	5	4
Iollo	-	-	4	1	4	4	1	1	-	1	3	1
III. Eidsberg	6	6	10	8	8	11	2	3	5	1	5	4
Moss.....	1	2	4	-	2	2	1	-	-	3	1	2
Sarpsborg	-	3	5	3	3	6	3	1	4	2	2	2
Hvaløerne	-	1	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-
IV. Buskeruds Landfysik:												
Drammen	6	4	9	3	-	1	1	1	-	1	-	-
Landdistrikt	3	5	6	1	3	1	-	-	-	2	1	1
Ringerike	2	2	1	4	-	-	2	1	-	5	2	-
Modum	2	1	2	2	-	3	1	1	-	-	-	-
Hallingdal.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Sandsvær:												
Landdistrikt.....	1	-	2	1	-	1	-	-	-	1	-	1
V. Tønsberg:												
Tønsberg og Landd.	3	3	2	6	4	4	5	4	4	2	1	-
Horten	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-
Hof:												
Svelvig	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Landdistrikt.....	1	-	-	-	-	-	1	1	-	1	-	-
Laurvig	1	1	3	2	4	-	1	-	4	1	-	-
VI. Solør-Odalen	2	3	4	3	7	4	3	3	2	7	4	4
Hedemarken	1	1	3	3	5	2	2	1	3	2	3	2
Søndre Østerdalen ..	1	1	4	1	-	3	-	1	-	-	-	1
Rendalen	3	5	3	2	5	6	2	3	3	2	2	3
Trysil	4	1	-	3	1	2	1	2	3	3	-	1
Tønset	1	3	-	-	1	-	3	-	-	-	-	1
VII. Hadeland-Land	2	4	-	3	2	1	1	1	1	1	2	-
Søndre Valdres	-	1	-	2	1	-	-	1	1	1	2	-
Nordre —	-	-	1	-	1	1	-	-	1	-	-	1
Toten.....	2	-	3	4	5	1	1	-	1	-	2	3
Faaberg	2	2	-	2	2	-	6	2	-	2	3	1
Ringebu.....	-	-	1	-	-	-	-	-	1	2	1	-
Lom	1	-	1	-	1	-	1	-	3	-	-	-
Lesje	-	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-	2
VIII. Skien	8	6	6	6	5	2	3	2	-	5	4	7
Kragersø	2	3	3	3	3	1	2	4	2	-	2	3
Holden	-	2	-	-	-	-	-	-	-	5	9	7
Sauland	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Hvideseid	-	-	-	2	-	1	-	1	-	-	-	-
IX. Østre Nedenæs:												
Tvedestrand.....	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Landdistrikt.....	-	2	2	4	2	3	-	-	-	1	1	2
Arendal med Omegn.	3	1	2	3	2	2	1	-	1	1	-	-
Vestre Nedenæs:												
Grimstad	1	1	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-
Landdistrikt.....	-	-	-	-	1	-	3	-	-	2	-	1
Aamli.....	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Evje	1	-	-	-	-	3	-	-	-	1	-	-
X. Christiansand	-	-	1	1	1	-	-	-	-	1	2	2
Oddernæs	5	2	1	1	4	-	1	2	1	-	4	2
Undal	-	-	1	2	-	-	2	2	-	-	-	1
Lyngdal.....	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	1	2
Flekkefjord.....	2	1	-	-	2	2	-	-	-	-	-	-
XI. Sandnæs	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Stavanger	-	3	3	9	5	2	-	1	-	-	1	2
Finnø.....	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sand	1	-	-	-	1	-	-	1	-	1	2	-
Karmøen	3	1	-	2	-	1	-	1	1	1	-	1
Haugesund	2	2	-	-	1	1	-	-	-	1	2	2

Tabel XXXV (Forts.).

Pleurit (Forts.).

Distrikt.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
XII. Indre Søndhordland...	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	1	1
Ytre —	-	-	2	1	2	-	-	-	-	-	-	-
Indre Hardanger.....	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Ytre Hardanger.....	1	1	1	-	-	1	-	-	-	2	-	-
Vos.....	1	2	1	-	1	-	-	-	-	1	-	-
Søndre Midthordland..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Nordre —	1	-	-	1	-	1	-	-	-	1	2	1
Indre Nordhordland..	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
Ytre —	-	-	-	-	1	-	1	1	-	-	3	-
XIII. Bergens By.....	8	7	9	7	6	2	7	2	2	5	7	8
XIV. Lærdal.....	1	-	-	2	-	1	-	-	-	1	2	2
Indre Sogn.....	-	1	-	1	-	-	1	1	-	1	-	-
Ytre —	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Ytre Søndfjord.....	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Kin.....	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ytre Nordfjord.....	1	2	4	5	5	-	-	-	-	-	-	1
Nordfjordeidet.....	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	1	-
Indre Nordfjord.....	1	-	-	-	1	-	1	1	-	1	-	-
XV. Vestre Søndmøre...	-	1	1	1	-	1	3	1	-	-	-	-
Indre —	2	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Østre —	1	3	-	-	3	2	2	-	-	2	-	-
Nordre —	3	3	4	6	2	4	3	1	-	4	1	5
Indre Romsdal.....	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Søndre Nordmøre.....	4	4	3	3	2	5	5	1	3	1	2	3
Sundal.....	-	-	-	-	2	2	-	-	-	1	1	1
Surendal.....	2	-	-	1	2	2	-	-	-	-	-	-
Nordre Nordmøre.....	-	-	2	1	-	-	-	-	1	1	-	-
XVI. Trondhjems By.....	2	2	1	2	2	-	2	-	-	-	-	2
Røros.....	1	1	2	1	2	2	-	-	1	1	1	-
Guldalen.....	3	2	5	1	-	2	-	2	-	-	-	1
Opdal.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Ørkedal.....	1	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Søndre Fosen.....	-	-	-	-	-	2	1	-	1	-	1	2
Midtre —	-	1	1	-	1	-	-	2	2	1	-	1
Nordre —	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
XVII. Stjørdalen.....	-	-	1	1	2	-	-	-	-	-	-	1
Frosten.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Levanger:	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Levanger By.....	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Landdistrikt.....	2	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Inderøen.....	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-
Stenkjær:	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ladested.....	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-
Landdistrikt.....	2	1	1	2	2	1	1	-	-	-	-	-
Grong.....	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-
Namsos.....	1	-	4	2	1	-	1	1	-	1	-	1
Ytre Namdal.....	1	-	1	1	3	-	-	1	-	1	1	-
XVIII. Brønø.....	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Alstadhoug.....	-	-	-	-	-	1	1	2	-	-	-	-
Ranen.....	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-
Lurø.....	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Bodø.....	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-
Folden.....	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skjærstad.....	-	2	-	1	3	-	2	1	-	-	-	5
Stegen.....	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Ofoten.....	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Vestlofoten.....	-	-	1	2	2	3	-	-	-	-	2	7
Østlofoten.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Hadsel.....	-	-	1	-	1	1	2	-	-	-	1	-
Sortland.....	-	1	1	1	7	1	1	2	-	-	1	-
Under Lofotfisket....	-	3	4	4	-	-	-	-	-	-	-	-
XIX. Trondenes.....	-	-	-	-	-	-	1	2	-	1	3	2
Ibestad.....	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Malangen.....	1	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Tromsø.....	1	2	2	2	2	2	1	-	2	-	1	1
Lyngen.....	1	-	-	1	-	1	1	-	-	1	-	-
Skjærvø.....	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
XX. Alten.....	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Loppen.....	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Maasø.....	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Kistrand.....	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Vardø.....	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Vadsø.....	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-

s. Gigtfeber.

I. Christiania.....	16	23	23	12	23	21	10	5	10	22	18	32
II. Aker.....	6	4	1	-	5	2	4	2	-	3	4	5
Ullensaker.....	10	2	12	4	11	6	3	5	4	-	4	4
Høland.....	3	3	3	1	-	1	1	-	1	-	-	2
Follo.....	4	4	3	-	3	2	-	-	-	2	6	-
III. Eidsberg.....	8	9	6	7	4	4	-	4	-	3	5	2
Moss.....	-	3	5	4	3	1	-	1	-	-	1	2
Sarpsborg.....	9	6	9	2	2	2	3	2	3	2	4	-
Hvalerne.....	-	-	-	3	-	-	-	-	-	1	-	1
Fredrikshald.....	6	3	-	-	1	3	1	-	2	2	2	1
IV. Buskeruds Landfysik.												
Drammen.....	5	6	6	2	4	2	-	1	4	2	8	4
Landdistrikt.....	3	3	4	3	1	1	1	-	-	-	-	2
Ringerike.....	4	1	5	4	1	3	-	-	1	-	3	4
Modum.....	7	4	8	9	4	2	4	1	4	1	11	2
Hallingdal.....	1	2	-	-	1	-	-	1	2	-	-	2
Sandsvær:												
Kongsberg.....	1	1	3	3	2	-	-	-	1	-	-	-
Landdistrikt.....	1	-	1	1	-	-	2	-	-	-	1	1
V. Tønsberg:												
Tønsberg og Landd.	9	11	11	5	5	2	6	2	8	2	3	2
Horten.....	4	-	1	1	1	-	-	-	2	-	-	2
Hof:												
Svelvig.....	1	3	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Holmestrand.....	-	-	2	-	-	1	-	-	1	3	-	1
Landdistrikt.....	3	3	1	1	1	1	-	-	1	2	-	-
Laurvig.....	5	7	11	9	4	5	1	-	3	4	2	4
VI. Solør-Odalen.....	11	11	4	6	4	8	11	7	3	3	4	3
Hedemarken.....	12	8	9	8	10	7	3	3	3	6	3	7
Søndre Østerdalen...	1	3	1	-	2	3	3	2	1	-	1	-
Rendalen.....	4	3	1	7	8	5	4	3	5	6	5	8
Trysil.....	1	-	-	3	-	-	-	-	-	1	1	-
Tønset.....	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
VII. Hadeland-Land.....	2	5	5	5	7	-	3	3	2	1	4	5
Søndre Valdres.....	-	2	-	-	-	1	1	-	-	2	-	-
Nordre —	8	3	6	-	-	5	4	8	9	3	2	2
Toten.....	1	1	2	4	7	8	-	1	4	1	1	3
Faaberg.....	-	2	3	4	1	4	2	1	4	1	3	2
Ringeby.....	-	-	1	1	-	1	-	-	-	-	1	1
Lom.....	2	1	1	1	-	2	1	-	-	1	1	2
Lesje.....	3	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	1
VIII. Skien.....	1	4	6	3	6	2	6	1	1	5	1	5
Kragerø.....	4	5	2	2	4	5	2	2	1	2	3	3
Holden.....	-	-	-	2	1	1	-	-	2	-	5	3
Sauland.....	1	-	3	-	1	1	-	-	1	-	-	-
Hvideseid.....	-	2	-	1	2	-	-	1	1	-	1	1
Laurdal.....	1	-	2	1	4	1	1	-	1	1	1	-
Tin.....	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	1
IX. Østre Nedenæs:												
Tvedestrand.....	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Landdistrikt.....	11	10	5	7	4	4	5	2	1	1	1	4
Arendal med Omegn.	6	4	2	8	2	-	2	-	-	-	2	3
Vestre Nedenæs:												
Grimstad.....	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Landdistrikt.....	-	1	-	2	1	-	-	-	-	1	1	6
Evje.....	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Sætersdalen.....	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-

Tabel XXXV (Fortsættelse).

Gigtfeber (Forts.).

Distrikt.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
X. Christiansand.....	5	6	3	3	1	2	-	-	3	2	5	3
Oddernæs	5	9	4	2	-	2	-	1	1	2	1	-
Undal	3	1	2	-	-	1	-	-	-	1	1	-
Lyngdal	1	1	1	-	-	2	-	-	-	1	3	-
Flekkefjord.....	6	1	2	2	3	1	1	-	2	4	4	2
XI. Soggendal.....	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	1	-
Sandnæs	4	2	-	1	2	2	-	-	1	1	1	4
Stavanger	4	7	4	2	6	4	4	1	1	4	1	7
Finnø	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
Sand	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1
Karmøen	-	-	1	2	-	-	1	2	2	2	3	9
Haugesund	9	2	4	1	-	2	3	1	1	-	-	5
XII. Indre Søndhordland..	3	3	3	4	-	-	-	-	-	-	1	1
Ytre —	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Indre Hardanger.....	-	1	2	1	2	2	2	-	-	-	-	-
Ytre —	3	1	1	2	-	1	-	2	2	3	-	-
Vos	-	2	3	2	1	2	-	2	3	-	-	2
Søndre Midthordland.	2	-	-	3	2	1	1	-	-	-	-	-
Nordre —	-	-	-	1	-	-	-	1	-	1	-	-
Indre Nordhordland..	-	1	1	2	-	-	1	-	-	-	2	3
Ytre —	1	1	-	1	-	3	-	-	-	-	-	-
XIII. Bergens By	7	10	5	15	4	1	5	2	2	8	6	6
XIV. Lærdal	1	1	-	-	2	-	-	-	-	2	1	1
Indre Sogn	-	1	-	1	-	2	-	-	-	3	-	1
Ytre —	3	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Ytre Søndfjord	1	-	2	1	4	2	1	-	1	-	-	-
Indre —	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-
Kin	-	1	1	-	-	-	1	1	-	-	-	-
Ytre Nordfjord	-	1	6	4	6	1	-	-	1	1	1	2
Nordfjordeidet	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	1
Indre Nordfjord	3	1	1	2	2	1	2	1	2	-	2	-
XV. Vestre Søndmøre	-	-	3	3	3	1	1	3	-	3	2	-
Østre —	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Nordre —	4	3	1	-	3	1	3	2	-	-	3	-
Ytre Romsdal	4	4	2	2	2	5	2	-	1	-	2	1
Indre —	-	1	2	-	3	1	-	-	-	-	2	-
Søndre Nordmøre	6	1	-	2	2	1	-	-	-	-	4	-
Sundal	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Surendal	1	1	1	-	1	-	1	2	-	1	1	-
Nordre Nordmøre	-	-	-	1	-	2	2	-	1	1	-	1
XVI. Trondhjems By.....	4	7	6	2	5	6	5	-	2	2	1	2
Strinden	-	-	1	-	3	1	-	2	-	-	1	1
Røros	1	1	2	2	-	-	-	-	3	-	1	-
Guldalen	1	-	-	-	1	3	-	-	-	1	2	2
Ørkedalen	-	-	1	1	2	2	4	1	1	-	-	1
Søndre Fosen	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-
Midtre —	-	-	-	-	1	1	-	1	-	-	1	-
Nordre —	1	-	1	1	1	-	-	-	2	1	1	1
XVII. Stjørdalen	-	-	2	-	1	1	1	-	1	-	1	1
Levanger:												
Levanger By	1	-	-	-	1	-	-	-	1	-	1	-
Landdistrikt.....	1	1	-	1	-	-	-	1	1	-	-	3
Inderøen	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-
Stenkjær:												
Ladested	-	-	1	1	-	2	-	-	-	-	-	-
Landdistrikt.....	-	1	-	-	1	-	-	2	-	-	-	-
Grong	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Namsos	1	1	-	-	1	2	-	-	1	-	-	-
Ytre Namdal	1	1	-	-	1	2	-	2	1	-	-	-
XVIII. Brønø	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Vefsen	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Ranen	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lurø	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	1
Bodø	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skjærstad	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Stegen	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ofoten	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Vestlofoten	1	-	-	-	-	1	3	1	-	1	-	1
Hadsel	-	-	-	1	1	-	-	1	1	2	-	-
Sortland	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Under Lofotfisket	-	1	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-
XIX. Trondenæs	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Ibestad	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Lenvik	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Tromsø	-	1	-	-	1	-	1	-	-	-	-	2
XX. Alten	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-
Hammerfest	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Vardø	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Vadsø	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sydvaranger	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

t. Koldfeber.

[illegible]

Tabel XXXV (Forts.).

u. Diarrhoe akut og Cholera nostras.

Distrikt.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
I. Christiania	95	85	87	85	89	180	325	302	145	171	139	110
II. Aker	21	28	15	18	8	24	64	67	37	27	21	26
Ullensaker	19	15	13	5	5	12	73	80	34	17	9	27
Høland	9	2	10	5	10	14	5	10	7	4	8	6
Follo	1	7	5	-	8	13	27	15	8	3	-	6
III. Eidsberg	8	2	11	10	5	7	12	9	6	5	2	4
Moss	3	-	1	1	3	8	9	8	4	1	3	-
Sarpsborg	37	27	18	31	10	24	68	51	28	39	40	18
Hvaløerne	1	-	-	-	-	-	2	1	1	-	-	-
Fredrikshald	32	25	21	26	22	22	16	70	29	25	27	27
IV. Buskeruds Landfysik.												
Drammen	48	30	50	34	27	80	111	86	46	58	44	31
Landdistrikt	11	7	17	1	3	3	9	3	1	4	1	2
Ringerike	6	4	5	2	4	6	6	12	5	4	3	6
Modum	14	13	10	20	13	21	46	39	35	12	5	6
Hallingdal	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	2
Sandsvær:												
Kongsberg	11	11	5	6	8	8	33	13	7	16	10	12
Landdistrikt	1	1	2	4	2	11	26	-	-	9	4	-
Rollag	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
V. Tønsberg:												
Tønsberg og Landd.	23	10	9	24	7	27	47	39	15	14	19	17
Horten	24	9	22	19	6	14	27	30	18	18	27	19
Hof:												
Svelvig	3	8	3	-	1	3	2	4	2	1	2	2
Holmestrand	13	6	3	4	6	7	14	5	1	2	6	4
Landdistrikt	4	2	4	2	-	8	5	8	1	4	2	5
Laurvig	11	12	13	12	9	12	21	26	19	17	9	8
VI. Solør-Odalen	10	11	5	8	14	6	14	10	19	12	8	6
Hedemarken	16	19	21	22	12	20	66	68	20	15	10	15
Søndre Østerdalen ..	2	2	-	2	4	5	1	6	1	-	7	-
Rendalen	14	9	22	19	14	14	28	7	5	12	22	14
Trysil	3	-	1	-	1	4	3	3	2	-	1	2
Tønset	1	-	1	-	-	1	1	1	-	-	-	-
VII. Hadeland-Land	13	9	9	6	17	13	18	38	14	12	9	8
Søndre Valdres	6	4	-	1	-	-	-	-	1	1	-	-
Nordre —	-	2	6	3	3	1	7	-	1	1	6	2
Toten	7	-	6	6	2	16	31	19	9	4	-	3
Faaberg	3	1	5	4	-	1	3	12	7	7	5	4
Ringebu	-	-	-	1	-	2	-	-	-	-	2	-
Lom	14	6	7	3	6	4	86	34	12	11	5	3
Lesje	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-
VIII. Skien	28	20	19	13	21	55	62	43	17	33	33	24
Kragerø	20	15	26	15	16	19	21	28	19	14	15	11
Holden	-	-	-	-	-	9	21	11	4	2	3	-
Sauland	-	-	1	-	1	-	-	1	-	1	1	1
Hvidesid	-	8	2	5	2	3	1	11	2	1	7	5
Laurdal	-	-	-	-	2	4	6	1	2	-	-	-
Tin	-	-	1	-	-	1	2	1	-	-	1	-
IX. Østre Nedenæs:												
Tvedestrand	2	3	1	-	1	-	2	1	1	-	2	2
Landdistrikt	11	14	10	11	14	13	22	21	14	16	12	14
Arendal med Omegn.	20	21	19	21	10	5	17	30	23	7	2	9
Vestre Nedenæs:												
Grimstad	1	-	8	4	1	3	4	14	1	3	3	2
Landdistrikt	8	1	2	1	3	5	10	14	9	6	5	3
Evje	1	1	2	4	1	3	5	4	1	1	4	1
Sætersdalen	3	2	2	2	-	2	2	10	4	1	3	1
X. Christiansand	36	8	13	15	16	20	17	29	14	19	18	12
Oddernæs	2	4	13	5	10	10	14	5	2	5	7	-
Undal	3	2	-	6	-	3	6	1	-	2	1	1
Lyngdal	2	-	1	1	3	-	-	3	-	-	1	-
Flekkefjord	3	5	4	1	4	1	6	6	1	6	6	2
XI. Sogndal	2	1	2	-	2	3	1	2	-	1	2	2
Sandnæs	10	9	3	7	4	1	8	10	6	9	4	2
Stavanger	32	63	51	55	32	43	69	54	40	39	42	26
Finne	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Sand	5	2	-	-	-	9	6	-	-	12	6	-
Karmøen	47	59	57	44	41	36	26	13	39	27	46	33
Haugesund	5	2	3	5	10	9	4	6	4	3	4	5

Distrikt.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
XII. Indre Søndhordland..	1	1	-	-	-	13	2	-	-	-	4	-
Ytre —	1	2	2	-	1	2	3	11	8	1	1	-
Indre Hardanger	1	2	-	1	1	-	1	-	-	1	3	-
Ytre —	12	3	1	1	1	-	6	5	4	8	7	1
Vos	3	-	1	1	3	1	2	1	1	1	-	3
Søndre Midthordland.	-	-	1	-	1	5	-	1	-	-	-	-
Nordre —	-	-	1	-	1	5	8	5	3	-	11	8
Indre Nordhordland..	12	9	5	9	-	10	12	3	6	11	2	-
Ytre —	-	2	2	-	-	1	4	-	-	1	1	-
XIII. Bergens By	72	95	44	38	25	34	87	68	68	58	36	42
XIV. Lærdal	5	9	6	4	2	3	-	-	-	-	5	2
Indre Sogn	3	-	3	6	3	4	3	1	4	3	3	2
Midtre —	2	1	2	1	1	1	-	-	1	-	-	1
Ytre —	4	-	-	3	2	1	-	1	-	-	1	-
Ytre Søndfjord	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	4
Indre —	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kin	9	1	4	13	-	-	4	4	3	-	5	-
Ytre Nordfjord	4	5	6	10	12	4	2	4	1	1	4	5
Nordfjordeidet	1	6	2	-	1	6	1	2	2	2	5	3
Indre Nordfjord	1	2	2	7	3	1	15	9	4	8	5	2
XV. Vestre Søndmøre	-	3	1	1	2	1	1	1	4	1	3	2
Indre —	-	1	-	1	-	-	1	-	2	1	1	-
Østre —	5	1	2	2	-	-	-	2	1	1	1	1
Nordre —	5	10	10	11	8	14	9	11	12	18	15	10
Ytre Romsdal	3	6	5	1	10	6	6	2	6	4	6	3
Indre —	-	1	-	-	1	2	17	2	1	1	-	1
Søndre Nordmøre	10	16	9	12	3	10	10	11	7	7	9	2
Sundal	-	2	-	6	1	2	-	1	-	1	2	2
Surendal	-	-	-	3	-	-	-	1	-	-	-	-
Nordre Nordmøre ...	-	1	-	2	-	-	1	-	-	1	1	2
XVI. Trondhjems By	35	37	31	35	45	37	80	124	60	49	66	30
Strinden	2	-	1	1	1	3	1	8	1	1	3	1
Røros	-	-	-	-	1	10	9	1	-	-	-	-
Guldalen	3	4	-	1	1	4	2	-	5	12	1	-
Ørkedal	9	1	1	2	1	3	2	9	3	4	1	3
Midtre Fosen	2	-	-	-	1	-	11	5	10	10	2	-
Nordre —	2	1	-	3	2	1	2	2	-	2	-	-
XVII. Stjørdalen	-	-	2	-	1	-	4	4	3	1	-	-
Frosten	2	1	-	1	1	2	2	-	1	2	-	-
Levanger	-	1	-	-	-	3	-	1	-	-	3	-
Inderøen	3	2	2	1	6	10	7	1	4	3	3	3
Stenkjær:												
Ladested	1	2	-	-	1	-	-	-	1	-	2	-
Landdistrikt	1	-	-	-	-	1	5	4	5	8	2	1
Namsos	2	2	4	2	4	1	4	9	3	2	3	3
Ytre Namdal	3	-	-	-	2	1	2	1	2	2	6	1
XVIII. Brønø	-	4	-	2	3	1	-	3	-	1	3	-
Alstahoug	-	2	-	2	3	3	1	-	-	1	-	2
Vefsen	1	1	-	-	-	1	1	1	1	1	1	1
Ranen	1	-	1	2	2	1	1	-	-	1	1	1
Lurø	1	-	1	-	1	1	1	1	1	1	1	3
Bodø	-	-	-	-	-	-	2	-	1	-	-	-
Folden	-	-	-	-	6	3	-	-	-	-	-	-
Skjærstad	5	2	-	2	1	1	2	1	1	1	-	-
Stegen	1	-	-	1	6	1	1	-	-	1	1	-
Lødingen	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	4	-
Ofoten	-	1	-	1	-	2	5	3	4	3	2	1
Vestlofoten	1	-	2	4	7	3	2	1	-	-	7	6
Østlofoten	1	1	3	-	-	2	5	2	2	2	2	1
Hadset	-	1	3	1	1	3	-	-	-	1	-	-
Sortland	-	-	1	4	2	-	2	2	1	-	-	-
Under Lofotfisket	-	10	4	6	-	-	-	-	-	-	-	-
XIX. Trondenes	2	2	3	2	2	-	1	2	1	2	3	-
Ibestad	4	2	4	5	3	6	1	4	2	3	2	3
Lenvik	12	4	4	8	2	1	-	-	10	2	2	2
Malangen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	3
Tromsø	-	1	-	1	13	10	20	6	5	4	11	16
Lyngø	-	1	-	1	-	2	1	-	-	1	1	-
Skjærvø	1	4	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-

Tabel XXXV (Forts.)

Diarrhoe akut og Cholera nostras (Forts.).

Distrikt.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
XX. Alten	2	1	-	-	-	6	3	1	5	-	4	3
Loppen	-	1	-	1	-	3	1	1	4	-	-	-
Hammerfest	2	1	2	4	5	8	6	5	4	5	1	5
Maasø	-	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Kistrand	-	-	2	3	-	-	1	-	-	3	-	-

Distrikt.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Tanen	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vardø	6	4	10	5	10	9	4	8	8	8	3	2
Vadsø	1	-	-	1	2	-	1	1	-	-	-	-
Sydvaranger	1	1	-	-	1	2	1	-	-	-	2	-

v. Blødgang.

I. Christiania	-	1	-	-	2	-	1	-	5	-	-	-
II. Aker	1	-	4	-	-	-	1	13	-	-	-	-
Ullensaker	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Follo	1	3	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-
III. Eidsberg	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Moss	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sarpsborg	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Fredrikshald	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
IV. Ringerike	-	-	-	-	2	-	1	-	1	-	-	-
Modum	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hallingdal	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Sandsvær:	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Landdistrikt	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
V. Hof:	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Landdistrikt	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
VI. Solør-Odalen	1	2	1	-	1	1	-	1	-	2	3	-
Hedemarken	2	-	1	-	-	1	21	1	-	3	-	-
Søndre Østerdalen ..	-	-	-	-	-	1	3	1	-	16	9	-
Rendalen	-	1	1	1	-	-	2	14	10	12	54	-
VII. Toten	7	8	-	-	1	2	1	3	4	-	-	-
Lesje	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-
IX. Arendal med Omegn.	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
X. Christiansand	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Oddernæs	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Flekkefjord	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
XI. Stavanger	1	-	1	-	-	-	1	1	-	2	2	-
Sand	-	-	-	-	-	-	20	-	-	-	-	-
Karmøen	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Haugesund	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-

XII. Indre Søndhordland..	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Søndre Midthordland..	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nordre —	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-
XIII. Bergens By	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2
XIV. Ytre Søndfjord	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Ytre Nordfjord	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Indre —	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
XV. Indre Søndmøre	-	-	-	-	-	-	-	-	3	5	-	-
Ytre Romsdal	2	-	1	-	2	-	14	12	1	2	1	-
Søndre Nordmøre	-	-	1	1	-	2	1	-	-	-	4	-
Sundal	-	-	-	-	-	-	-	-	10	9	-	-
Surendal	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XVI. Trondhjems By	-	-	-	-	1	2	2	2	1	-	12	-
Strinden	-	-	-	-	-	-	4	2	-	-	-	-
Guldalen	-	5	7	-	-	-	11	2	-	-	-	-
Ørkedalen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
Midtre Fosen	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XVII. Levanger:	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Levanger By	2	1	1	3	-	2	-	-	-	3	-	2
Landdistrikt	3	1	9	3	4	1	2	1	6	5	1	8
Inderøen	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	5	-
XVIII. Lødingen	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Ofoten	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	1	-
XIX. Lyngen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
XX. Vardø	-	1	-	-	1	-	-	2	-	1	1	-
Vadsø	-	-	-	-	-	-	1	1	1	2	-	3

w. Skjørbug.

I. Christiania	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
II. Aker	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Ullensaker	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Follo	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
III. Moss	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sarpsborg	-	-	-	1	-	-	1	-	1	-	-	-
IV. Buskeruds Landfysikat	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Landdistrikt	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ringerike	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Modum	-	-	-	1	-	3	-	-	-	-	-	-
Hallingdal	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
V. Tønsberg:	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Landdistrikt	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
VI. Solør-Odalen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Hedemarken	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Rendalen	-	1	1	1	2	2	3	2	1	-	1	-
VII. Faaberg	-	1	-	2	-	-	-	-	1	-	-	-
Lom	1	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-
VIII. Skien	-	-	1	-	-	1	-	-	-	1	-	-
Holden	1	1	2	1	3	2	-	-	3	2	-	-
Sauland	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Hvideseid	-	-	-	-	5	-	1	1	2	1	-	-
Laurdal	-	1	2	1	-	1	2	-	1	2	-	-

IX. Østre Nedenæs	-	-	-	-	2	2	-	-	-	-	-	-
Evje	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Sætersdalen	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	1
X. Christiansand	-	1	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Undal	-	1	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-
XI. Stavanger	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XIV. Lærdal	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Indre Nordfjord	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XV. Vestre Søndmøre	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Surendal	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
XVI. Røros	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ørkedal	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
XVII. Grong	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Namsos	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
XVIII. Vefsen	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-
Ofoten	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Hadsel	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
XIX. Trondenes	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XX. Hammerfest	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Vardø	-	-	1	3	-	-	1	-	1	-	-	-

B. Beretninger

for de enkelte civile Overøvrighedsdistrikter.

I. Christiania By.

Byen, der har et Fladeindhold af 0,07 Kvadratmil, og hvis hjemmehørende Befolkning den 31te December 1874 var 75 042 (hvoraf 39 510 Md. og 35 532 Kv.) bestaar af et Lægedistrikt: Christiania Stadsfysikat.

Sundhedstilstanden var i det Hele mindre tilfredsstillende end i det foregaaende Aar, idet Sygeligheden forstørredes væsentlig ved en større Udbredning af Kighoste, Rosen, katarrhalske Tilfælde og Lungebetændelse.

Dødeligheden var større end i det foregaaende Aar. Ifølge de af Lægerne indsendte Dødsanmeldelser var de Dødes Antal 1708 (mod 1566 i 1873), hvori er medregnet 68, der ikke vare hjemmehørende i Byen. Beregnet efter Befolkningens Antal for dette Aar bliver Dødeligheden, naar de Udenbyesboende medtages, 22,76 af Tusinde, — naar disse fradrages, 21,85 af Tusinde.

I de 4 Distrikter, hvori Byen efter Menighederne er inddelt, viser Dødeligheden sig at have været følgende:

Menighed.	Folke- mængde.	Døde.	Dødelighedsforhold	
			1874 p. m.	1873 p. m.
Vor Frelzers	20 968	481	22,94	20,60
Trefoldigheds	26 140	499	19,09	18,92
Gamle Akers	15 623	389	24,90	22,87
Grønland-Oslo	12 311	339	27,54	27,12

Følgende Tabel viser Antallet af de Døde i hver Aldersklasse og Forholdet af Dødsfald til Antallet af de Levende i hver af disse Aldersklasser.

	Af de Døde vare i:					Af 100 Levende i hver Alders- klasse døde i:					Af 10 000 Levende vare den 31te December:				
	1874.	1873.	1872.	1871.	1870.	1874.	1873.	1872.	1871.	1870.	1874.	1873.	1872.	1871.	1870.
Under 1 Aar	425	412	403	280	352	22,523	21,161	20,046	15,350	21,828	252	268	259	265	250
mellem 1 og 3 Aar . .	179	213	196	136	154	5,715	6,617	6,391	4,279	5,309	417	443	435	462	436
— 3 - 5 —	51	71	48	30	72	1,684	2,097	1,508	1,000	2,351	404	466	452	437	460
— 5 - 10 —	66	59	66	40	65	1,027	0,890	0,995	0,607	1,098	856	912	941	960	890
— 10 - 15 —	31	29	32	29	23	0,472	0,445	0,490	0,465	0,383	875	895	915	906	903
— 15 - 20 —	48	34	27	50	27	0,543	0,428	0,360	0,702	0,373	1 178	1 090	1 057	1 036	1 094
— 20 - 30 —	136	138	106	146	121	0,821	0,875	0,691	0,968	0,793	2 209	2 167	2 175	2 196	2 295
— 30 - 40 —	157	128	115	124	97	1,416	1,250	1,130	1,240	1,063	1 477	1 408	1 444	1 454	1 372
— 40 - 50 —	178	122	128	110	117	2,221	1,552	1,675	1,478	1,714	1 068	1 081	1 084	1 083	1 056
— 50 - 60 —	167	126	102	109	111	2,929	2,330	1,973	2,225	2,436	760	744	733	713	685
— 60 - 70 —	114	91	104	69	81	4,313	3,539	4,378	3,180	3,425	352	353	337	316	356
Over 70 —	156	143	126	111	112	13,684	11,322	10,615	9,536	7,175	152	173	168	172	203
Af alle Aldere	1708	1566	1453	1234	1332	2,276	2,151	2,062	1,796	2,019	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000
deraf Mandkøn	848	800	749	631	674	2,388	2,330	2,241	1,942	2,112	4 732	4 722	4 743	4 730	4 827
- Kvindekøn	860	766	704	603	658	2,177	1,995	1,900	1,666	1,933	5 268	5 278	5 257	5 270	5 173

Af det hele Antal Dødsfald indtraf i:

Januar 113	Mai 189	September 98
Februar 138	Juni 180	Oktober 107
Marts 146	Juli 178	November 145
April 130	August 131	December 153

Til Oversigt over de epidemiske Forhold hidsættes følgende Tabel, der er udarbejdet efter de til Sundhedskommissionen fra de praktiserende Læger og Sygehusene indsendte maanedlige Lister:

Fortegnelse over de af Lægerne og fra Sygehusene anmeldte Tilfælde af epidemiske Sygdomme i Aaret 1874.

	Hele Aaret.		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Behand- lede.	Døde.)												
Anmeldende Læger			50	43	40	47	38	40	43	40	51	46	45	55
Exanthematisk Typhus	43	8	2	6	17	10	6	-	-	2	-	-	-	-
Typhoidfeber	78	6	4	4	9	3	5	3	7	8	6	12	11	6
Simpel Feber	315	-	16	19	30	38	27	45	18	18	38	27	22	17
Barselfeber	36	22	4	6	3	3	-	4	3	1	2	5	4	1
Børnekopper	7	2	-	-	-	-	-	-	1	2	2	2	-	-
Vandkopper	286	-	30	30	37	18	9	8	4	4	18	43	56	29
Skarlagensfeber	115	12	7	16	9	10	13	11	17	13	10	4	1	4
Rødlinger	82	-	2	1	1	12	37	21	8	-	-	-	-	-
Mæslinger	51	1	-	1	6	12	12	6	1	3	3	4	2	1
Rosen	384	11	47	46	34	32	29	50	30	22	25	17	20	32
Kighoste	357	27	5	-	11	22	40	46	48	46	33	29	39	38
Diphtherisk Svælgbetændelse...	47	6	6	5	5	3	3	5	7	-	4	3	2	4
Strubehoste	11	9	1	1	2	-	1	1	2	-	-	-	1	2
Kusma	892	-	86	175	256	199	91	35	12	2	12	9	13	2
Akut Bronchit og andre katar- rhalske Tilfælde	6572	127	576	609	562	547	443	409	212	180	307	433	698	1596
Katarrhalsk Lungebetændelse ..	186	22	6	6	23	12	14	9	4	1	13	10	18	70
Croupøs Lungebetændelse	805	202	22	44	66	97	199	136	44	22	28	20	28	99
Pleurit	40	8	4	-	6	4	4	2	2	4	4	3	3	4
Gigtfeber	215	12	16	23	23	12	23	21	10	5	10	22	18	32
Koldfeber	10	-	-	1	-	1	1	-	4	-	2	-	-	1
Diarrhoe (akut)	1660	87	92	84	81	78	77	157	283	269	132	167	136	104
Cholera nostras	153	21	3	1	6	7	12	23	42	33	13	4	3	6
Blodgang	9	1	-	1	-	-	2	-	1	-	5	-	-	-
Skjørbug	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Tilsammen	12355	584	929	1079	1187	1120	1048	992	760	635	668	814	1075	2048

*) Efter de til Sundhedskommissionen indkomne Dødsanmeldelser.

I Beretningen om Sundhedstilstanden og Medicinalforholdene i Norge i 1873 er Side 2 indført en „Fortegnelse over de af Lægerne og fra Sygehusene anmeldte Tilfælde af epidemiske Sygdomme i Aaret 1873“. Ved en Feiltagelse omfatter denne Tabel imidlertid alene de af Lægerne anmeldte Tilfælde, hvorfor der nedenfor

hidsættes en Tabel (se Tabellen næste Side), i hvilken ogsaa de fra Sygehusene anmeldte Tilfælde ere medtagne. Efter denne Tabel maa ogsaa i nævnte Beretning Tabel II (Pag. VI), Tab. III (Pag. VIII), Tab. IV og V (Pag. IX), Tab. VI, VIII samt XXIX (Pag. XXXVIII ff.) berigtiges, ligesom de tilsvarende Tal i Generalberetningens Text.

Fortegnelse over de af Lægerne og fra Sygehusene anmeldte Tilfælde af epidemiske
Sygdomme i Aaret 1873.

	Hele Aaret.		Tiden er op- givet for.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Behand- lede.	Døde.													
Anmeldende Læger.....				41	41	45	46	38	37	33	36	41	40	44	43
Typhoidfeber.....	143	20	143	36	7	4	4	7	6	4	13	19	19	7	17
Simpel Feber.....	307	-	307	31	26	38	22	27	24	16	15	22	33	32	21
Barsel-feber.....	23	15	23	3	4	3	2	3	3	2	2	-	-	1	-
Børnekopper.....	1	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Vandkopper.....	149	-	149	17	23	15	12	3	4	3	2	16	4	11	39
Skarlagensfeber.....	40	3	40	3	8	-	-	1	-	-	2	1	1	13	11
Mæslinger.....	4179	229	4179	7	98	1294	2132	558	47	25	5	1	3	6	3
Rosen.....	182	8	182	6	15	12	6	9	3	8	9	14	22	26	52
Kighoste.....	72	2	72	8	3	4	4	9	20	4	9	8	2	-	1
Diphtherisk Svælgbetændelse...	46	1	46	5	1	3	8	6	6	4	2	3	1	3	4
Strubehoste.....	6	5	6	-	-	1	-	1	-	-	-	-	1	1	2
Kusma.....	142	-	142	2	-	4	7	42	47	15	3	1	2	3	16
Akut Bronchit og andre katar- rhalske Tilfælde.....	4757	68	4757	596	638	665	405	336	226	130	138	220	403	487	513
Katarrhalsk Lungebetændelse ..	75	13	75	7	8	6	14	12	7	3	4	4	2	4	4
Croupøs Lungebetændelse.....	302	70	302	26	30	30	26	39	23	26	8	21	22	19	32
Gigtfeber.....	122	4	122	11	10	12	9	9	8	8	9	12	4	18	12
Koldfeber.....	12	-	11	4	1	-	2	1	1	1	-	-	-	1	
Diarrhoe (akut) og Cholera no- stras.....	1845	94	1832	109	119	164	64	86	102	186	382	266	140	106	108
Blodgang.....	14	1	14	1	1	4	1	-	2	1	3	-	-	1	-
Tilsammen	12417	533	12403	872	992	2259	2718	1150	529	436	606	608	659	739	835

Typhøse Sygdomme, der i Tiaaret 1860–69 fremkaldte 400 Dødsfald eller i Gjennemsnit 40 aarlig, have i de senere Aar ikke vist sig særdeles hyppig og overhovedet ikke som nogen udbredt Epidemi.

Exanthematisk Typhus optraadte som Epidemi især Februar, Marts, April og Mai, dog uden at vinde synderlig Udbredning, idet Antallet af de indtrufne Tilfælde kun beløb sig til 43, hvilke frembragte 8 Dødsfald. Nogle af de anmeldte Tilfælde vare maaske ogsaa tvivlsomme. Det har ved de mod denne Sygdom trufne Forholdsregler vist sig, at den i Almindelighed lader sig indskrænke eller fortrænge, hvilket ogsaa bekræftede sig i 1874 trods enkelte uheldige Forhold, der navnlig hindrede Evacuer-
ing af de Huse, hvor Sygdommen havde sat sig fast, en Forholdsregel, der forhen altid har vist sig hensigtsmæs-
sig. Sygdommen viste sig først med et Tilfælde i Lakke-
gaden i Slutningen af Januar. Dette var i et Hus med

ret gunstige hygiæniske Forhold, og det blev tilladt den Syge at forblive i Hjemmet, hvor han imidlertid isolere-
des, som det syntes betryggende. Først 2 Maaneder ef-
ter optraadte et nyt Tilfælde i dette Hus; senere ingen.
Sygdommens første Oprindelse her er ukjendt.

I Begyndelsen af Februar angrebes en Person i Dam-
strædet No. 22 uden bekjendt Aarsag. Han indlagdes
først paa Rigshospitalet, men overflyttedes snart til Anker-
løkkens Lazaret, som nu toges i Brug for denne Sygdom,
og isoleredes. Fra denne Person udgik dog en Række
Tilfælde, de fleste blandt Beboerne af det samme Hus, i
hvilket ialt 10 Personer indsygnede. Da Tilfældene her
begyndte at forflere sig, var man betænkt paa at eva-
cuere Huset, men da en af Beboerne, Familiemoderen,
netop var nedkommet med et Barn, maatte man opsætte
det, og dette antoges at være Grunden til at saa mange
Tilfælde indtraf her. Fra dette Hus smittedes ogsaa en

Del andre Personer, med hvem Beboerne havde Omgang, uagtet de Syge indlagdes paa Lazaretet, saa snart de bleve angrebne.

I Midten af Februar angrebes ligeledes en Person i Huset No. 5, nedre Gade paa Grünerløkken. Han havde arbejdet ombord i Fartøier paa Havnen og havde sandsynligvis hentet sin Sygdom der. I dette Hus, der beboedes af henimod 200 Mennesker, indsygnede efterhaanden 10 Personer. Beboernes Antal gjorde det her meget vanskeligt at foretage Udflytning, men der blev truffet Foranstaltninger for at hindre Sygdommens Udbredning, idet Huset blev gennemgaaende rensset, og de Syge, efterhaanden som de angrebes, indlagdes paa Lazaretet.

De øvrige Tilfælde vare spredte paa forskellige Kanter og frembragte ingen Husepidemier. De Syge indlagdes i Almindelighed strax paa Lazaretet, og Husene rensedes og Sengklæderne desinficeredes. Flere af disse Tilfælde skyldtes tydeligvis fornyet Import af Smittestof fra andre Steder; og i to Tilfælde indsygnede Patienterne ganske kort efter deres Ankomst til Byen og havde saaledes sandsynligvis erhvervet Sygdommen paa andre Steder. To af Betjeningen paa Lazaretet og en af Rigshospitalets Vaagekoner smittedes af Patienterne (Bidenkap).

Af **typhoid Feber** anmeldtes 78 Tilfælde mod 143 i 1873. Dødsfaldenes Antal var i 1874 blot 6 og i 1873 20. Ikke ganske faa af Tilfældene syntes at være importerede fra andre Steder.

Af **Barselfeber** anmeldtes 36 Tilfælde og 22 Dødsfald, samt desuden 10 Dødsfald af andre Sygdomme under Barselseng. Dette Tal er ikke ganske lidet og større end i 1873, i hvilket Aar der anmeldtes 23 Tilfælde med 15 Dødsfald og desuden 10 Dødsfald paa Barselseng af andre Aarsager. I nogle faa Tilfælde kan der være Formodning om, at Smitten er bragt ved Jordemødrene; — i en Jordemoders Praxis er saaledes indtruffet 6 Tilfælde, dog tildels med længere Mellemrum; — i nogle Tilfælde har kunstig Forløsning været den nærmest paaviselige Aarsag. Men der staar endnu tilbage en hel Del Tilfælde, hvor ingen bestemt Aarsag kan paavises. Muligens hænger denne Forøgelse af Antallet af Barselfebre, der dog ikke synes at kunne betegnes som Epidemi, sammen med en i de sidste Aar mere og mere udbredt Tilbøielighed til Erysipelas og Pyæmi (Bidenkap).

Af **Børnekopper**, hvoraf der i det foregaaende Aar indtraf 1, dog tvivlsomt Tilfælde, blev anmeldt 7 Tilfælde, af hvilke 1 var importeret fra Rekrutleiren paa Garder-

moen, 2 fra Stockholm, 1 fra Kjøbenhavn og 1 fra England; 1 indtraf i Juli og 2 i hver af de tre følgende Maaneder. To Tilfælde endte dødeligt, hvoraf det ene hos et uvaccineret Barn.

Skarlagensfeber forekom spredt gennem alle Aarets Maaneder; i det Hele anmeldtes 115 Tilfælde, af hvilke 29 behandledes paa Sygehus.

Mæslinger, hvoraf intet Tilfælde var opført i 1872, men som i 1873 anmeldtes med 4 179 Tilfælde og 229 Dødsfald, optraadte med 1 Tilfælde i Februar, hvorpaa denne Sygdomsform viste sig med faa Tilfælde gennem alle Aarets Maaneder.

Antallet af de anmeldte Tilfælde af **Rosenfeber** er betydeligt større end i 1873, og der er indtruffet nogle flere Dødsfald af denne Sygdom.

Kighoste, der i det foregaaende Aar havde aftaget betydeligt i Hyppighed, var i det forløbne Aar paany hyppigere. Efter at have vist sig sparsomt i de 4 første Maaneder tiltog den i Hyppighed og anmeldtes i de øvrige Maaneder af Aaret med et gennemsnitligt Antal af 40 Tilfælde.

Kusma fortsatte sig fra det foregaaende Aar. Der anmeldtes 892 Tilfælde, hvoraf 75 behandledes paa Sygehus. Af de Angrebne vare 334 Voxne.

Katarrhalske Sygdomme havde en større Udbredning end i det foregaaende Aar.

Lungebetændelse var atter tiltaget betydelig i Hyppighed; der indtraf 805 Tilfælde med 202 Dødsfald. Af disse Tilfælde, hvoraf 223 indtraf hos Børn, behandledes 222 paa Sygehus.

Katarrhalsk Lungebetændelse anmeldtes i dette Aar hyppigere end i det foregaaende. Af 186 Angrebne vare 105 Børn.

Diarrhoe og Cholera nostras forekom omtrent med den samme Hyppighed som i det foregaaende Aar. Dødsfaldenes Antal var noget større end Aaret forud, og af det samlede Antal (108) indtraf kun 3 hos Personer over 3 Aar.

Veneriske Sygdomme. Den i den almindelige Beretning indtagne Tabel giver en Oversigt over de paa Sygehusene for Syphilis behandlede Individuer.

Følgende Tabel giver en Oversigt over de paa Sygehusene indkomne og af Byens Læger anmeldte Tilfælde af **Syphilis** og **Gonorrhoe** (se Tabellen næste Side).

Efter de til Sundhedskommissionen indsendte Opgaver kom af veneriske Sygdomme hver Maaned under Behandling følgende Antal Tilfælde:

Anmeldte Tilfælde af veneriske Sygdomme.

Sygdom.	Tilsammen.	Rigshospitalet.		Byens Sygehus.		Garnisonssygehuset.	Arbejdsanstalten.		Af Byens Læger anmeldte Tilfælde.
		Md.	Kv.	Md.	Kv.		Md.	Kv.	
Syphilis	433	72	83	8	139	5	2	1	123
Gonorrhoea	542	14	30	.	133	21	.	1	343

	Syphilis.		Gonorrhoe og Urethrit.	
	Anm. af Læger.	Paa Sygehus.	Anm. af Læger.	Paa Sygehus.
Januar	10	14	26	22
Februar ..	11	19	20	19
Marts	9	16	23	17
April	19	18	33	14
Mai	7	15	21	15
Juni	10	20	15	25
Juli	8	12	21	25
August	7	10	30	23
September .	7	20	37	17
Oktober ...	16	20	42	14
November .	3	21	37	17
December .	16	9	38	12
Hele Aaret	123	194	343	220
	317.		563.	

Omkostningerne ved de for Christiania Kommunes Regning paa Rigshospitalets Hudsygeafdeling behandlede veneriske Sygdomme udgjorde 1977 Spd. 102 Sk., hvori dog er medregnet Omkostninger ved de Patienter, for hvis Kur og Pleie Refusion sker af fremmede Kommuner. Hertil kommer Omkostninger ved en Del ældre Tilfælde af Syphilis, der vare behandlede paa andre Hospitalsafdelinger.

Ved den tvungne Undersøgelse af prostituerede paa Bordel boende Fruentimmer, der visiteredes to Gange ugentlig, udførtes i det Hele 3 835 Visitationer, iberegnet 75, der foretoges udenfor de sædvanlige Visitationsdage. De Prostitueredes Antal ved Aarets Begyndelse var 49; da en Del af disse var indsat i Strafanstalterne eller indlagt i Sygehus, fremmødte hver Gang mellem 29 og 42. Indlæggelse af disse Kvinder paa Sygehus skede 125 Gange, hvoraf 52 for blenorrhagiske, 54 for lokale og 19 for konstitutionelle syphilitiske Affektioner. Middeltallet af de Mødende var 35,5; Antallet af de Syge

forholdt sig til de Mødende = 1 : 3,5, og Middeltallet af de Syge ved hver Visitationsdag var 0,8.

Ved den tvungne Visitation af prostituerede, privat boende Fruentimmer, der visiteredes 1 Gang ugentlig, og hvis Antal var 20, udførtes tilsammen 873 Undersøgelser. 68 Sygdomstilfælde forefandtes, hvoraf 43 blenorrhagiske, 20 lokale og 5 konstitutionelle syphilitiske Affektioner. Der forekom saaledes 1 Sygdomstilfælde paa hver 13,1 Undersøgelser (i 1871: 1 : 16,39, i 1872: 1 : 11,2, i 1873: 1 : 11,22).

Tillige foretoges 915 Undersøgelser af Kvinder, der hengive sig til Prostitutionen uden at være underkastede regelmæssig Visitation, og ved hvilke 147 fandtes lidende af venerisk Sygdom, nemlig 58 af blenorrhagiske, 68 af lokale og 21 af konstitutionelle syphilitiske Affektioner. Af disse Fruentimmer havde 182 ikke forhen været visiterede. Der fandtes saaledes 1 Sygdomstilfælde paa hver 6,22 Undersøgelser (i 1871: 1 : 4,2, i 1872: 1 : 4,87 og i 1873: 1 : 5,15).

Spedalskhed. Nogen i Christiania hjemmehørende Spedalsk kjendes ikke; (1 i Rigshospitalet i December død Spedalsk var hjemmehørende i Fron Sogn).

Nedenstaaende Liste giver en Oversigt over en Del i Lægernes private Praxis behandlede væsentlig **kroniske Sygdomme**, ifølge de til Stadsfysikatet indsendte Indberetninger (Fattiglægernes Opgaver heri medregnede) (se Tabellen paa næste Side).

Sindssygdomme. Ved Udgangen af 1874 vare 79 Sindssyge udsatte for Christiania Fattigvæsens Regning.

Over de af Lægerne udførte **chirurgiske og Øienoperationer** giver nedenstaaende Liste en Oversigt (se Tabellen Side 7 og 8).

Af **obstetriciske Operationer** udførtes paa Fødselsstiftelsen: 7 Tangforløsninger, indicerede 4 Gange ved Vemangel (Mødre og Børn ilive); 2 Gange ved Barselkrampe (en Moder ilive, en døde, — Børnene

Liste over kroniske Sygdomme.

	Ialt opgivne		Af de Behandlede, hvis Kjøen er opgivet, vare		Af de Behandlede, hvis Alder er opgivet, vare	
	Tilfælde.	Dødsfald.	Md.	Kv.	Børn(under 15 Aar).	Voxne(over 15 Aar).
Kronisk Rheumatisme	414	2	188	226	9	398
Enat.	78	-	43	35	21	57
Skurv.	10	-	6	4	2	3
Kjertelsyge	215	11	81	134	143	52
Rachit	61	11	35	26	57	-
Svindst	444	252 ¹⁾	215	229	39	391
Kræft	62	66 ²⁾	22	30	-	62
Vatersot og Morbus Brighti	67	34 ³⁾	35	32	3	23
Blegsot	1013	-	50	963	226	781
Menstruationsuordener.	302	-	-	302	-	302
Kardialgi, kronisk Gastrit og Dyspepsi	1244	43 ⁴⁾	422	822	96	1124
Ormesygdomme	138	-	48	90	62	74
Drankersygdomme	40	6	38	2	-	40

¹⁾ eller 15,0 pCt. af kjendte ved Sygdom forårsagede Dødsfald.

²⁾ Kræftens Sæde er opgivet for 46 af de Døde saaledes:

for Mænd:	
Cancer ventriculi	10.
— cardiæ	2.
— universalis	1.
— pharyngis	1.
— oesophagi	1.
— duodeni	1.
— S Romani	1.
— hepatis	1.
— vesicæ urinariæ	1.
— pelvis	1.
Sarcom paa forskellige Steder	1.

tilsammen 21.

for Kvinder:	
Cancer ventriculi	14.
— colli	1.
— mammae	1.
— — et axillæ	1.
— pharyngis et laryngis	1.
— oesophagi	1.
— abdominis	1.
— hepatis	1.
— intestini recti	1.
— uteri	1.
— vaginæ	1.
— cruris	1.

tilsammen 25.

³⁾ 30 Dødsfald af Morbus Brighti og 4 af Hydrops.

⁴⁾ Heri indbefattet Gastritis, Gastroenteritis og Diarrhoea chronica.

døde begge 4 Døgn efter); 1 Gang ved langvarig Fødsel og dødt Foster (Moderen ilive). 1 Partus præmaturus artificialis i 30te Uge ved spondylolisthesisk Bækken (Conjugata ca. 2½ Tomme); Moderen ilive; Barnet døde 4 Uger efter. — Af Byens Læger og paa Sygehus udførtes: 63 Tangforløsninger med følgende Indikationer: 45 ved Vemangel (Mødrene forbleve ilive, — af Børnene fødtes 43 levende, 2 vare dødfødte); 8 ved Bækkensneverhed (Mødrene ilive, — af Børnene 5 levende, 3 dødfødte); 4 ved Barselkrampe (Mødre og Børn ilive); 2 ved Blødning ved Placenta prævia (Mødrene ilive,

Børnene dødfødte); 1 ved Ansigtspødsel (Moder og Barn ilive); 1 ved Arm i Nakken (Moder og Barn ilive); 1 ved Haand ved Siden af Hovedet (Moder og Barn ilive); 1 ved Fremfald af Navlesnoren (Moderen ilive, — Barnet døde 3½ Time efter). 8 Vendinger: 3 ved Tverleie (Mødrene ilive, — 1 Barn forblev ilive, 1 døde Dagen efter, 1 var dødfødt); 1 ved Tverleie med fremfalden Navlesnor (Moderen ilive, Barnet dødfødt); 1 ved Barselkrampe (Moderen ilive, — Barnet døde Dagen efter); 1 ved Blødning ved Placenta prævia og 1 ved Bækkensneverhed (i begge Tilfælde døde Mødrene af Barselfeber, — Børnene vare død-

Liste over opgivne chirurgiske Operationer.

Operationer.	Paa Rigs- hospita- let.	Paa andre Sygehuse.	Udenfor Sygehus.	Anmærkning.
Amputation af Underarmen ¹⁾	1	-	-	¹⁾ Indikation: Vulnus. Udfald heldigt.
— - Laaret ²⁾	6	1	-	²⁾ Indikation: Arthroace genu (3), Carcinoma cruris (2), alle med heldigt Udfald. Sarcom (1), Gangræn (1), begge med dødeligt Udfald.
— - Læggen ³⁾	4	1	-	³⁾ Indik.: Arthroace pedis (3, en heldigt og en dødeligt Udfald); Scleroderma (1, heldigt Udfald); Fractura comminuta cruris (1, dødeligt Udfald).
Exartikulation ⁴⁾	6	-	-	⁴⁾ Indik.: i Knæledet ved Sarcoma cruris (1, heldigt Udfald); Carcinoma cruris (1, dødeligt Udfald); i Fodledet: Carcinoma (1, heldigt Udfald); i Skulderledet ved Sarcoma humeri (1) og Arthroace (1) (begge heldigt Udfald); i Haandleddet ved Carcinoma manus (1, heldigt Udfald).
Amputation eller Exartikulation af Fingre eller Tæer	-	-	6	⁵⁾ Indik.: af Overkøjeven ved Cancer (4, heldigt Udfald); af Skulderledet ved Arthroace (2, heldigt Udfald); af Albuledet ved Vulnus med Fraktur (1) og Arthroace (1) (begge med heldigt Udfald); af Haandleddet ved Arthroace (1, heldigt Udfald); af ossa carpi et metacarpi ved Vulnus, Arthroace, Epithelioma, Caries (af hver 1) (i tre Tilfælde heldigt Udfald, en tilbageliggende); af Laarbenhalsen ved Arthroace (1, heldigt Udfald); i Fodledet ved Arthroace pedis (2, heldigt Udfald). Partiel Resektion af Underkøjeven ved Carcinoma (1) med heldigt Udfald, ved Sarcoma (1) med dødeligt Udfald.
Resektion ⁵⁾	16	2	-	⁶⁾ Indik.: Cancer mammae.
Borttagelse af Brystkjertelen ⁶⁾	3	2	-	⁷⁾ Kræftens Sæde: Overkøjeven (3), Underlæben (5); Tungen (2) ved Galvanocaustik; 2 Gange uopgivet Sæde. Sarcomets Sæde: Øret (1), Svælget (1), Nates (1), Knæet (2), Læggen (1).
— - Kræftsvulster og Sarcom ⁷⁾	15	-	3	⁸⁾ Svulsternes Art: Lipom (7), Fibrom (3), Glandelsvulst (4), Atheromer (12), Myxom, Ranula, vasculær Tumor, Neurom (af hver 1); for 5 er Svulstens Art ikke angivet.
— - andre eller ikke næiere betegnede Svulster ⁸⁾	10	1	24	⁹⁾ 7 Gange hos en Syg, 4 Gange hos en anden. Uden er Punktion flere Gange foretaget paa Christiania Byes Sygehus ved Pleurit med heldigt Udfald; Antal Punktioner ikke opgivet.
— - Tonsiller	-	-	65	¹⁰⁾ Ved Incision: 9 helbredede; 3 udskrevne i Bedring; 4 døde.
— - Negle	-	-	8	¹¹⁾ ved Stricture oesophagi, dødeligt Udfald.
Paracentese af Brystet ⁹⁾	6	-	12	¹²⁾ ved Hydarthrus genu.
Thoracentese ved Empyema ¹⁰⁾	14	2	-	¹³⁾ i Næsen (22), i Øret (1), paa Palatum durum (1).
Paracentese af Underlivet	-	-	2	¹⁴⁾ Indik.: Ved Vulnus af Art. radialis og ulnaris (af hver 1), heldigt Udfald; ved Aneurysma art. tibialis anticae (1), heldigt Udfald; ved Aneurysma art. ulnaris (1) og art. femoralis (1), begge med dødeligt Udfald.
Gastrotomi ¹¹⁾	1	-	-	¹⁵⁾ udenfor Sygehus: gjentagne Jodinjectioner hos flere Personer.
Ovariometri ¹²⁾	-	1	-	¹⁶⁾ ved Galvanocaustik.
Punktion af Hydrops ovarii	-	-	1	¹⁷⁾ Af Tendo Achillis (13).
Punktion af Knæledet ¹³⁾	5	1	3	¹⁸⁾ Af N. alveolaris superior, N. alveolaris inferior, mentalis, infraorbitalis (af hver 1).
Operation for Hygroma patellæ	-	-	4	¹⁹⁾ Overarmen (2), Radius (1), Finger (1).
Borttagelse af Livmoderpolyper	1	1	12	²⁰⁾ deraf 1 Gang partiel, 2 Gange total.
— - Polyper i andre Organer ¹⁴⁾	2	-	22	²¹⁾ Indik.: Tumor laryngis, Cancer oesophagi, Angina membranacea (af hver 1), alle med dødeligt Udfald.
Underbinding af Arterier ¹⁵⁾	5	-	-	²²⁾ 5 Gange med paafølgende Jodinjection.
Operation for Teleangiectasi	-	-	7	²³⁾ 1 Gang heldigt, 1 Gang dødeligt Udfald ved Erysipelas gangrænosa.
— - Struma ¹⁶⁾	-	-	-	²⁴⁾ med dødeligt Udfald.
— - Hæmorrhoider ¹⁷⁾	1	-	-	²⁵⁾ Hernia inguinalis (2), cruralis (1).
Tenotomi ¹⁸⁾	6	-	10	²⁶⁾ 1 med heldigt, 1 med dødeligt Udfald.
Neurotomi ¹⁹⁾	-	-	4	
Forceret Ledbevægelse i Chloroformnarcose	-	-	2	
Reposition af Luxation ²⁰⁾	-	-	4	
Operation for Hæremund	2	-	1	
— - spaltet Gane ²¹⁾	1	-	2	
Uranoplastik	-	-	2	
Tracheotomi ²²⁾	3	-	-	
Operation for Vandbrok ²³⁾	4	-	3	
Amputation af penis ²⁴⁾	2	-	-	
Herniotomi ²⁵⁾	3	-	-	
Reposition af indeklemmt Brok ²⁶⁾	-	-	3	
Lithotomi ²⁷⁾	2	-	-	
Lithotripsi	-	2	1	
Lateris	119	14	201	

Operationer.	Paa Rigs- hospita- let.	Paa andre Sygehuse.	Udenfor Sygehus.	Anmærkning.
Transport	119	14	201	
Punktion af Blæren ²⁸⁾	-	2	-	²⁸⁾ ved Strictura urethræ, heldigt Udfald.
Operation for Phimosi	-	-	1	
— - Paraphimosis	-	-	1	²⁹⁾ ved Urethrotomia externa, heldigt Udfald.
— - Strictura urethræ ²⁹⁾	1	-	1	
— - Ruptura perinæi	1	-	-	
— - Fistula ani	1	-	-	
— - Fissura ani	-	-	1	³⁰⁾ 2 med heldigt Udfald, 1 betydelig bedret.
— - Fistula vesico-vaginalis ³⁰⁾	2	1	-	³¹⁾ med dødeligt Udfald.
— - — recto-vaginalis ³¹⁾	1	-	-	
— - labia minora hypertrophica	1	-	2	
Necrotomi	6	-	1	
Tilsammen	132	17	208	
Øienoperationer.				
Borttagelse af Øieæblet	1	-	11	
Extractio cataractæ	15	1	15	
— — linearis	5	-	-	
Discisio cataractæ	13	-	7	
Iridectomi	12	-	54	
Abrasio corneæ	-	-	4	
Punctio corneæ	7	-	-	
Sæmisch's Operation ved Hypopyon	12	-	2	
Tatovering af Cornea	-	-	15	
Operation for Staphylom	1	-	-	
— - Chalazion	-	-	11	
— - Skjelen	-	-	60	
— - Ptosis	-	-	1	
— - Entropium	-	-	13	
— - Trichiasis	1	-	-	
Canthoplastik	5	-	-	
Operation for Stenose i Taareveiene	11	-	121	
Borttagelse af Svulst paa Conjunktiva	-	-	1	
Tilsammen	83	1	315	

fødte); 1 Vending af 2den Tvilling ved Vemangel 24 Timer efter første Tvillings Udtrækning (Moder og Barn ilive). 6 Udtrækninger ved Sædeleie, en Gang til lige ved fremfalden Navlesnor (Mødrene forbleve ilive, — 5 Børn fødtes levende, 1 var dødfødt). 3 Perforationer: 1 ved tverforsnevret Bækken (Moderen ilive) (Irgens), 1

ved Bækkensneverhed (Moderen ilive) (E. Bull), 1 ved Ruptura uteri (Moderen døde) (Vedeler). 1 Partus præ-maturus artificialis i 37te Uge ved Bækkenforsnevring (Moder og Barn ilive) (G. Conradi). 18 Forløsninger af den tilbageholdte Efterbyrd; i 10 Tilfælde opgives Blødning, i 3 Sammenvoxning, i 2 timeglasformig Sammentræk-

ning som Indikation; for 2 mangler nærmere Opgave herom. Udfaldet heldigt for 17 Koner, 1 døde. 1 Sprængning af Hinderne ved Blødning ved Placenta prævia (Moder og Barn ilive). Af obstetriciske Operationer forøvrigt omtales desuden 1 Extraktion af sidstkomende Hoved (Moderen ilive, Barnet dødt). 1 Udtrækning af anencephalisk Foster (Moderen ilive). 1 Tangsanlæggelse ved Bækkensneverhed i øverste Aabning, hvorefter Fødselen overlodes til Naturen, da Hovedet var kommen i Hulheden (Moder og Barn ilive). 2 Retninger af skjæve Hovedleier ved Tang, hvorefter Fødselen foregik ved Naturen (Mødre og Børn ilive). 1 Laparo-hysterotomi i 37te Uge ved Dødsfald af Barselkrampe. Barnet dødt (E. Schønberg).

Antallet af Fødte og Døde sees af følgende Tabel.¹⁾

	Fødte.	Døde.				Død- fødte.
		i Alt.	under 1 Aar.		paa Barsel- seng.	
			i 1ste Døgn.	over 1 Døgn gamle.		
Christiania Stadsfysi- kat	2 786	1 753	36 ²⁾	425	28 ¹⁾	151 ²⁾

¹⁾ Ifølge Opgave fra Presterne.

²⁾ Ifølge Dødfødteanmeldelserne.

Omkomne ved ulykkelige Hændelser 30; Selvmord 12. Overskudet af Fødte over Døde bliver altsaa 1 035 og Forholdet mellem disse og hine 62,3 pCt.

Til Oplysning om Dødsårsagerne bidsættes følgende efter Lægernes Dødsanmeldelser sammendragne Liste (se Tabellen næste Side).

De hyppigst opgivne Dødsårsager vare Svindsot (252), croupøs Lungebetændelse (202), simpel og tuberculøs Meningit, miliær Tuberculose samt Kramper i Børnealderen (tilsammen 188), akut Bronchit (127). Af Dødsfald af Barsel-feber opføres af Lægerne 22 og paa Barselseng 10.

Veirliget. En Oversigt over de meteorologiske Forhold i 1874 vil sees af nedenstaaende Tabel fra det meteorologiske Institut.

Fattigsygepleien. Nedenstaaende Sammenstilling af de af Bylægerne i 1874 undersøgte og behandlede Syge viser deres Antal samt Forholdet af de fra hvert Distrikt paa Sygehusene indlagte og af de Døde (se Tabellen Side 12). Efter Bylægernes Lister ere altsaa i de Syges Hjem ialt behandlede 3 063 Syge, hvoraf 107 ere døde; desuden ere behandlede og senere indlagte paa Sygehus 165 Syge samt 439 undersøgte og indlagte paa Sygehus

Maaned.	Middeltemperatur (1837—67).	1874.							
		Temperatur. Celsius.			Barometer ved Havet. (Middel). Millimeter.	Vind (fremher- skende).	Vindstyrke 0—6. Middel.	Skydække 0—10. Middel.	Regnhøide. Millimeter.
		Celsius.	Middel.	Høiest.	Lavest.				
Januar	— 5,1	1,2	8,0	— 6,9	750,5	S.	1,5	4,9	18,7
Februar	— 5,0	0,2	11,2	— 10,0	61,5	NO. og S.	1,1	7,0	11,5
Marts	— 1,8	1,1	10,3	— 9,8	58,7	NO.	1,1	6,0	19,2
April	3,8	5,1	17,8	— 2,2	56,5	NO.	1,6	5,7	30,0
Mai	9,9	8,9	20,5	— 1,2	59,8	NO. og SV.	1,3	5,0	11,2
Juni	14,8	15,0	29,2	5,5	59,4	SV.	1,3	4,4	20,8
Juli	16,5	16,4	26,0	11,3	58,2	S.	0,9	5,1	138,3
August	15,3	13,8	20,9	4,3	55,1	S.	1,1	5,1	52,5
September	11,3	11,3	17,2	1,7	55,7	S.	1,0	5,9	110,7
Oktober	5,4	8,4	15,0	— 1,0	54,1	S.	1,4	6,3	97,6
November	— 0,2	0,4	10,6	— 10,2	57,9	NO.	1,1	6,3	21,9
December	— 3,6	8,1	5,2	— 17,0	56,4	NO.	1,0	6,6	18,3
Hele Aaret	5,16	6,14	29,2	— 17,0	757,0	NO. og S.	1,2	5,7	550,7

Liste over de af Lægerne meddelte Dødsaaarsager i Christiania 1874.

Dødsaaarsag.	Sum.	Der af ere:		i 1ste Maa-ned.		i 2 og 3 Maa-ned.		i 4, 5 og 6 Maa-ned.		i 2 det Halv-aar.		i 2 og 3 Aar.		i 4 og 5 Aar.		mel-lem 5-10 Aar.		mel-lem 10-15 Aar.		mel-lem 15-20 Aar.		mel-lem 20-30 Aar.		mel-lem 30-40 Aar.		mel-lem 40-50 Aar.		mel-lem 50-60 Aar.		mel-lem 60-70 Aar.		mel-lem 70-80 Aar.		mel-lem 80-90 Aar.		mel-lem 90-100 Aar og derover.	
		M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.		
Abscessus	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Abortus (Anæmia) . . .	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Alcoholismus.	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	
Angina membran. . . .	9	5	4	-	-	-	-	-	-	2	2	4	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Apoplexia	39	17	22	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1	1	7	3	5	5	1	9	1	3	-	-	
Arthritis deformans . .	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Arthrocase	5	2	3	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	1	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Asthma Koppii	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Atelectasis pulm. . . .	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Atrophia congenita . .	20	9	11	1	1	2	1	-	4	5	4	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Bronchitis acuta	127	60	67	1	3	5	9	8	14	20	16	18	18	-	3	-	-	1	-	-	1	-	-	1	2	-	-	1	-	1	2	3	-	-	-	-	
— chronica	43	19	24	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	2	1	4	4	3	5	8	7	-	4	-	-		
Cancer	66	26	40	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	4	6	9	7	10	9	9	3	7	-	1	-	-	
Caries et Necrosis . . .	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-		
Cholera nostras	21	9	12	1	-	1	2	3	6	4	2	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-		
Combustio	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-		
Convulsion. infant. . .	58	32	26	5	5	6	4	5	7	13	7	2	2	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Cystitis.	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-		
Debilitas congenita . .	52	19	33	16	28	1	4	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
— senilis	41	8	33	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	9	8	19	-	2		
Delirium tremens . . .	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-		
Diabetes mellitus . . .	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Diarrhoea	87	49	38	3	4	15	11	10	4	11	10	10	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-		
Diphtheritis	6	5	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	3	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Dysenteria	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Dyspepsia	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Elephantiasis Græcorum	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Embolia	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-		
Emphysema	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-		
Empyema.	5	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-		
Encephalit.,Mening. . .	49	28	21	-	-	1	-	1	-	2	3	9	4	4	3	3	4	2	4	1	-	1	-	1	-	2	2	1	1	-	-	-	-	-	-		
Epilepsia	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Erysipelas	11	6	5	1	-	1	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	1	-	1	-	-	-	1	-	-	
Febris gastrica	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
— puerperalis.	22	-	22	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	13	-	6	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
— typhosa abdomi-nalis. . . .	6	2	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
— typhosa exan-thematica . . .	8	7	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-	1	-	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Fistula stercorea . . .	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Fractura cranii	8	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-		
— oss. alior	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-		
Gangræna	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-		
Gastritis, Gastroen-teritis, Diarrhoea chronica	43	22	21	1	-	5	5	2	2	2	6	1	3	-	-	2	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	4	1	3	1	1	2	-	-	-		
Graviditas extraut. . .	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-		
Hernia	4	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-		
Hydroceph. chron. et congenita	5	3	2	-	-	-	-	1	-	-	-	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Hydrops	4	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	1	-	1	-		
Hæmatemesis.	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-		
Hæmoptysis	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Icterus et Hepatitis . .	6	4	2	2	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Insania.	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-		
Intussusceptio, Vol-vulus.	4	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		

Dødsarsag.	Sum.	Deraf ere:		i 1ste Maa-ned.		i 2og3 Maa-ned.		i 4, 5 og 6 Maa-ned.		i 2det Halv-aar.		i 2og3 Aar.		i 4 og 5 Aar.		mel-lem 5-10 Aar.		mel-lem 10-15 Aar.		mel-lem 15-20 Aar.		mel-lem 20-30 Aar.		mel-lem 30-40 Aar.		mel-lem 40-50 Aar.		mel-lem 50-60 Aar.		mel-lem 60-70 Aar.		mel-lem 70-80 Aar.		mel-lem 80-90 Aar.		mellem 90 100 Aar og derover.		
		M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	
Lymphangitis . . .	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Marasmus	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Meningitis tubercu- losa et Tuberculosis miliaris	81	37	44	-	1	1	1	2	1	2	2	11	13	8	6	7	7	1	1	-	4	1	5	2	-	1	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Morbilli	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Myelitis chronica .	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Nephritis, Morbus Brighti.	30	14	16	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	3	-	-	-	1	2	3	2	3	3	2	3	3	3	-	1	-	-	-	-	-	
Obstructio alvi. . .	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Oedema pulmonum	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Otitis interna . . .	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Paralysis	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Peritonæitis	26	9	17	-	-	1	1	-	-	-	-	1	-	-	-	1	3	1	1	1	3	3	4	-	2	-	3	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	
Periostitis	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Phlegmone	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Phthisis et Tuber- culosis pulmonum	252	129	123	-	-	-	-	-	-	2	2	2	2	1	2	6	2	2	6	4	8	38	21	31	25	25	24	14	17	2	10	2	4	-	-	-	-	-
Pleuritis	8	5	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1	-	-	-	-	1	-	1	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Pneumonia crouposa — catarrhalis . . .	202	105	97	-	-	2	-	-	2	4	6	11	9	3	4	4	-	-	1	2	5	5	3	19	8	23	10	15	19	11	14	5	9	1	6	-	1	
Puerperium *) . . .	10	-	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Pyæmia	6	4	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Rachitis	11	6	5	-	-	-	-	1	1	1	-	4	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Rheumatismus ar- ticulorum acutus	12	6	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	3	1	-	1	1	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	
Rheumatismus chro- nicus.	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Scarlatina	12	3	9	-	-	-	-	-	-	-	1	2	4	-	1	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Scrophulosis	11	3	8	-	-	-	-	-	-	1	2	1	2	-	-	1	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Strictura coli . . .	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Syphilis acquisita .	6	-	6	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
— heriditaria . . .	19	11	8	3	1	6	2	1	5	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Tetanus	4	4	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-					

*) De specielle Dødsårsager vare: Ecclampsia for 2 (19 og 40 Aar gl. Kv.), Hæmorrhagia uteri for 2 (39 og 40 Aar gl. Kv.), Mania puerperalis for 1 (39 Aar gl. Kv.), Oedema pulmonum for 1 (39 Aar gl. Kv.), Peritonæitis for 1 (31 Aar gl. Kv.), Ruptura uteri for 1 (39 Aar gl. Kv.), Thrombosis for 1 (39 Aar gl. Kv.) og Uræmia for 1 (30 Aar gl. Kv.).

**) For 1 Dødsfald af Tussis convulsiva (Dreng, antagelig død i 2det Halvaar) og 1 ved Suicidium (voxen Mand) er Alder ikke be-
stemt opgivet.

Oversigt over de i 1874 behandlede og undersøgte fattige Syge.

Fattiglægedistrikt.	Af Fattiglægerne ialt Behandlede.	Deraf				Indlagte paa Sygehus.				Døde.				Procentforhold mellem de Behandlede og Døde.	Indlagte paa Sygehus uden foregaaende Behandling.			
		Md.	Kv.	Deraf under 15 Aar.		Md.	Kv.	Deraf under 15 Aar.		Md.	Kv.	Deraf under 15 Aar.			Md.	Kv.	Deraf under 15 Aar.	
				Md.	Kv.			Md.	Kv.			Md.	Kv.				Md.	Kv.
1. (Vor Frelser's Menighed)	971	315	656	139	193	32	34	3	5	18	19	10	10	3,80	71	66	5	9
2. (Trefoldigheds do.)	542	164	378	72	100	6	17	-	1	8	16	4	4	4,43	61	47	3	5
3. (Gamle Akers do.)	658	218	440	76	112	18	19	3	5	3	8	-	1	1,67	49	62	10	10
4. (Grønland-Oslo do.)	892	326	566	114	153	17	22	3	1	15	20	8	9	3,92	49	34	1	7
Tilsammen	3 063	1023	2040	401	558	73	92	9	12	44	63	22	24	3,49	230	209	19	31

uden foregaaende Behandling. Over 1/2 de under Fattiglægerne Tilsyn komne Sygdomsformer giver nedenstaaende Tabel en Oversigt (se Tabellen næste Side).

For Fattigvæsenets Regning indkom:

Paa Rigshospitalets 3 Hovedafdelinger

	917, hvoraf døde 110	
„ Børnehospitalet	26	— 4
„ Fødselsstiftelsen	37	— „
„ Koppelazaretet	9	— 2
„ Byens Sygehus og Filialafdeling	998	— 167
„ Ankerløkkens Lazaret	92	— 7
„ Diakonissehuset	17	— 1
„ Arbeidsanstalten	316	— 10

Tilsammen 2 412, hvoraf døde 301.

Det hele Antal Syge (og Fødende paa Fødselsstiftelsen), for hvilke Fattigvæsenet — paa faa Undtagelser nær — har draget Omsorg, har saaledes været 5 475 (deri ikke indbefattede de i Sindssygeasylerne Behandlede). Det samlede Antal Døde, der vedkom Fattigvæsenet, udgjorde 408 eller 23,88 pCt. af samtlige Dødsfald i Aaret.

Fattigvæsenets Sygeudgifter udgjorde ifølge Opgaver:

1. til Rigshospitalet for Byen tilhørende Syge	9 831 Spd. 58 Sk.
2. - Do. for fremmede Syge	4 799 — 14
3. - Byens Sygehus og dets Afdelinger	12 188 — 74½
4. - Ankerløkkens Lazaret	1 316 — 69
5. - Grønlands Do.	288 — 75½
6. - Hovedøens Do.	93 — 74
7. - Diakonissehuset	562 — 16

Tilsammen: 29 080 Spd. 21 Sk.

Transport: 29 080 Spd. 21 Sk.

Fragaar indkomne Refusionsbeløb og Arbeidsudbytte af

Patienter i Byens Sygehus	17 725	—	42	-
	11 354	—	99	-

8. Medikamenter for fattige Syge i Byen	2 883	—	16	-
9. Lægerekvisita	1 195	—	54½	-
10. Sindssyges Pleie i og udenfor Byen (heri medregnet Sindssyge, for hvilke Refusion bliver at søge hos fremmede Kommuner)	17 293	—	24½	-
11. Lægelønninger	2 450	—	„	-
12. Fødselsstiftelsen	111	—	78	-
13. for Jordemoderforretninger	150	—	60	-

Tilsammen: 35 438 Spd. 92 Sk.

Udgifterne til Medicin for hver af Fattiglægerne behandlet Syg beløb sig gennemsnitlig til 107 Skilling.

I Sundhedskommissionen afholdtes i Aarets Løb 19 Møder, i hvilke behandledes: Foranstaltninger mod epidemiske Sygdomme, Forslag angaaende Drænering af Kirkegaarde, Andragende om Tilladelse til Anlæg af Garverier og Slagterier inden Byens Grændser, Forhøielse af Bylægerne Lønninger, Ansættelse af Assistenten til midlertidig Kontrol med Renligheden og Renovationsvæsenet i Husene m. v. samt en Mængde Sager vedkommende sanitære Misligheder og Sundhedspleien. Der fremlagdes desuden hyppig af Stadsfysikus Prøver af Tapeter, Lampeskjærme, Tøier m. m., der vare undersøgte med Hensyn til Tilstedeværelsen af Arsenik, ligesom ogsaa af forskjel-

Oversigt over de under Fattiglægerne Tilsyn i 1874 komne Sygdomsformer.

Sygdom.	Behandlede.				Indlagte paa Sygehus.				Døde.				Indlagte paa Sygehus uden foregaaende Behandling.			
	Md.	Kv.	Deraf under 15 Aar.		Md.	Kv.	Deraf under 15 Aar.		Md.	Kv.	Deraf under 15 Aar.		Md.	Kv.	Deraf under 15 Aar.	
			Md.	Kv.			Md.	Kv.			Md.	Kv.			Md.	Kv.
Febre	77	110	39	54	8	8	4	5	-	2	-	2	49	60	9	13
Akute Sygdomme i Aandedræts og Cir- kulationsorganerne	294	452	162	197	4	5	-	1	19	19	10	9	60	32	1	3
Kroniske Sygdomme i Do. Do.	134	226	9	13	24	18	1	1	10	22	1	3	21	15	-	-
Sygdomme i Nervesystemet	43	105	11	13	5	7	-	-	6	6	5	6	12	8	1	2
Sindssygdomme	6	6	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	7	3	-	-
Akute Sygdomme i Fordøiellesapparatet	99	176	63	63	-	5	-	1	6	5	5	3	4	7	-	-
Kroniske Do. i Do.	35	178	7	27	3	5	-	-	1	2	1	-	5	3	-	-
Uterinsygdomme, Menstruationsanomalier, Barselsygdome	-	32	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	11	-	-
Sygdom i Urinveiene, Vatersot	12	13	-	2	4	4	-	-	1	-	-	-	5	5	-	1
Blodsygdomme, Ernæringssygdomme, Gul- sot, Alderdomssvaghed	47	258	31	86	2	7	-	1	-	4	-	-	4	6	1	3
Kronisk eller afebril Rheumatisme	41	135	3	3	1	4	-	1	-	-	-	-	5	-	-	-
Læsioner	81	66	18	19	1	-	1	-	-	1	-	1	14	4	1	-
Phlegmone, Abscesser, Ulcera	57	65	13	7	6	8	-	-	-	-	-	-	15	16	-	-
Kræftagtige Sygdomme	3	5	-	-	1	3	-	-	1	2	-	-	1	1	-	-
Andre Svulster	1	3	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	-
Dannelsesfeil og Deformiteter	1	2	1	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Broktilfælde	12	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ben- og Ledsygdomme	14	22	7	6	3	3	-	1	-	-	-	-	9	7	2	2
Chirurgiske Sygdomme i Aaresystemet	5	23	-	-	1	2	-	-	-	-	-	-	1	4	-	-
Øiensygdomme	24	57	17	31	2	2	1	-	-	-	-	-	4	4	1	2
Øresygdomme	2	11	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Chirurgiske Sygdomme i Urinveiene og Kjønsganerne	3	8	2	-	1	1	-	-	-	-	-	-	5	-	-	-
Syphilis, Bubo	6	18	4	4	-	2	-	-	-	-	-	-	4	9	2	2
Gonorrhoe, Urethrit o. s. v.	2	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-
Epididymit, Orchit	3	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-
Spedalskhed	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hudsygdomme	16	52	10	22	2	3	1	1	-	-	-	-	2	7	-	2
Forskjellige andre Sygdomme	5	8	1	7	-	-	-	-	-	-	-	-	1	4	-	-
Tilsammen*)	1023	2043	400	556	73	92	9	12	44	63	22	24	235	208	19	30

*) Uoverensstemmelserne i flere af Summerne i denne og den paa Side 12 staaende Liste skrive sig fra uberigtigede Feil i de originale Opgaver.

lige andre Stoffe, der kunde antages at være forfalskede eller skadelige i sanitær Henseende.

Ved kgl. Resolution af 14de Marts 1874 approberedes for Christiania de i Lov af 16de Mai 1860 § 4. omhandlede Forskrifter med Hensyn til Sundhedsvæsenet og traadte derefter i Kraft den 14de Juni s. A.

Den offentlige Vaccination udførtes af Statsfysikus med Bistand af Bylægerne. Ialt vaccineredes 1993 Børn, hvoraf i 1ste og 2det Distrikt tilsammen 1194, i 3die 421 og i 4de 378. Desuden foretoges Revaccination, væsentlig af Voxne. Til indenbyes Læger uddeltes omtrent 40, til udenbyes Læger og Hjælpevaccinatører sendtes ifølge 115 Rekvisitioner 286 Rør med Vaccinelymf. Jordemo-

dereleverne ere af Stadsfysikus underviste i Vaccinationens Udførelse.

Af **retsmedicinske Forretninger** udførtes 12: 6 over Voxne, — Dødsaarsagen var hos 1 Selvmord ved Skud, hos 2 Hjerneslag, hos 1 Brud af Hjerneskalen, hos 1 Kvælning ved Mad indtrængt i Struben under Brækning i Beruselse; hos 1 kunde Dødsaarsagen paa Grund af Ligets Dekomposition ikke udfindes; — 1 over Liget af en Dreng død af Forbrænding (Skolning); 5 over Børnelig, nemlig 1 ufuldbaaret Foster og 1 nyfødt Foster, død paa Grund af Slimansamling i Luftrøret; for 3 er Dødsaarsagen uopgivet paa Grund af Ligenes Dekomposition.

Angaaende Christiania **Sindssygeasyl** henvises til den af Departementet for det Indre afgivne Oversigt over Sindssygeasylernes Virksomhed i 1874 og med Hensyn til **Sygehusenes** Virksomhed til de i den almindelige Beretning indtagne Sygehuslister.

I Tugthuset var Sundhedstilstanden i det Hele god; ingen Sygdom viste sig som epidemisk. Et Dødsfald indtraf blandt Fangerne, hos en Kvinde, der døde af et pludseligt udviklet Lungeødem. Intet udtalt Tilfælde af Sindssygdom forekom. Antallet af de paa Sygestuerne behandlede Sygdomstilfælde udgjorde 62 med 3 295 Forpleiningsdage. Det gennemsnitlige Belæg paa Sygestuerne var 9,0 (Middeltal for de sidste 5 Aar omtrent 7,8). Det daglige Middeltal af Fanger var 295,2; altsaa falder der i Gjennemsnit 11,1 Sygedag paa hver Fange. Uden at være indlagte paa Sygestuerne eller fritagne for Arbeide havde nogle Fanger formedelst Sygelighed nydt Sygekost tilsammen i 47 Dage, saa at det samlede Antal Dagsportioner af Sygekost var 3 342. Udgifterne ved Sygeforpleiningen udgjorde 326 Spd. 29 Sk., hvoraf til Medicin (for Fangerne og Betjeningspersonalet med Familier) 262 Spd. 119 Sk.

Antallet af de i Akershus Fæstnings Strafanstalt behandlede Sygdomstilfælde udgjorde 69, hvoraf 12 overførtes fra 1873 og 57 indtraf i Aarets Løb. I dette Tal er der indbefattet en Del Fanger, der paa Grund af Sygelighed have været behandlede med Medicin og Sygekost, men ikke været indlagte paa Sygestuerne. Derimod ere heri ikke medregnede de daglig forekommende Sygdomstilfælde, som have fordret Anvendelse af Medicin, men ikke af Sygekost. Af de Sygmeldte falde paa Aarets 1ste Kvartal 10, paa det 2det 9, paa det 3die 23 og paa det 4de 15. Det samlede Antal Sygekostdage udgjorde 4 827, medens det daglige Middeltal af Fanger er opgivet til 224,6; der kommer saaledes i Gjennemsnit 21,5 Sygekostdag paa hver Fange og 13,2 Sygmeldt for hver Dag.

Indlagte paa Sygestuerne vare 34 Fanger for 38 Sygdomstilfælde (Enkelte have nemlig været indlagte mere end 1 Gang) i 1 484 Dage; altsaa har det gennemsnitlige daglige Belæg paa Sygestuerne været omtrent 4,0 og Antal Sygehus-Dage for hver Fange 6,6. 3 Fanger afgik ved Døden, hvoraf 1 døde af kronisk Bronchit og 2 af kronisk Gastrit. Af Sindssygdom forekom 3 Tilfælde. Arbeidsfrihed tilstodes 10 Fanger i tilsammen 71 Dage. Udgifterne ved Sygeforpleiningen var 495 Spd. 98 Sk., hvoraf til Medicin for Fanger samt Betjentene med Familier 381 Spd. 74 Sk.

I Bods-fængslet var det samlede Fangeantal 317 og det daglige Middelbelæg af Fanger 165,03. Af betydeligere Sygdomstilfælde behandledes 23 og af mindre betydelige 109. Paa Sygeafdelingen forpleiedes 6 Patienter, hvoraf 1 tilbageliggende fra forrige Aar. I Aaret indtraf 4 Dødsfald. Fuldstændig Arbeidsfrihed paa Grund af Sygdom blev tilstaaet i 649 Dage, som fordelt paa samtlige Fanger giver 2,4 Fridag for hver. Delvis Arbeidsfrihed blev indrømmet i 209 Dage. Fordeles det samlede Antal Dage med Arbeidsfrihed (858) paa det hele Fangebelæg, kommer 2,7 Fridag paa hver Fange. Fængslets Sygeudgifter udgjorde i 1874: 198 Spd. 90 Sk.

I Arbeidsanstalten, i hvilken det daglige Middeltal af Lemmer i afvigte Aar var 203, var det daglige Antal af Syge (dels for Arbeide fritagne, dels til lettere Arbeide satte Lemmer) 10,31. Hertil kommer endvidere nogle Patienter, der ere medtagne paa Sygelisten, men som ikke i Arbeidsanstalten ere opførte som sygmeldte, da de ligefuldt udførte deres Arbeide. Sygedagenes Antal for de sygmeldte Lemmers Vedkommende var 3 766, af hvilke for Mænd 3 288 og for Kvinder 478. I Rigshospitalet eller Byens Sygehus indlagdes fra Arbeidsanstalten i Aarets Løb 49 Personer, nemlig 26 Mænd og 23 Kvinder, i Byens Sindssygeasyl 3 Personer, 1 Mand og 2 Kvinder, ligesom ogsaa 2 Kvinder indlagdes paa Fødselsstiftelsen. I Arbeidsanstalten behandledes 316 Syge, nemlig 278 af Mandkøn og 38 af Kvindekøn. Der døde 10, hvoraf 9 Mænd og 1 Pige barn. Arbeidsanstaltens Udgifter til Medicin og Sygerekvizita udgjorde 232 Spd. 73 Sk.

I det **orthopædiske Institut** har der ifølge Bestyreren, Dr. Tidemands Indberetning, været under Behandling 35 Personer (4 af Mandkøn og 31 af Kvindekøn), hvoraf 15 (1 Md. og 14 Kv.) vare tilbageliggende fra 1873; 20 (3 Md. og 17 Kv.) vare nyoptagne, 23 (2 Md. og 21 Kv.) udgik, og 12 (2 Md. og 10 Kv.) laa tilbage ved Aarets Udgang. 25 led af Skoliose, 7 af muskulær Kyphose, 2

af Kyphose efter Spondylit og 1 af medfødt Parese. Behandlingens Resultater vare i det Hele gunstige og i flere Tilfælde meget tilfredsstillende.

I Byen er desuden et Institut for **medicinsk Gymnastik** og en **elektrotherapeutisk Anstalt**.

I **Rigshospitalets Badeanstalt** toges mod Betaling 14 271 almindelige Karbad, 190 Gytjebad, 1 205 Styrtebad og 2 395 Dampbad. Til Hospitalets Syge gaves, foruden de almindelige Renselsesbad, 1 924 almindelige Karbad, 100 Gytjebad og 575 Dampbad. I **Christiania Badeanstalt** toges 34 797 Karbad og 290 Styrtebad. I Byens Sygehus findes en Damp- og Karbadindretning.

Byens 8 **Apotheker** visiteredes paa sædvanlig Maade. Personalet opgaves at være ved **Svaneapotheket**: 2 examinerede og 2 uexaminerede Pharmaceuter; **Elephant-**

apotheket: 3 examinerede Pharmaceuter; **Løveapotheket**: 4 examinerede og 2 uexaminerede Pharmaceuter; **Hjortapotheket**: 2 examinerede og 1 uexamineret Pharmaceut; **Nordstjerneapotheket**: 2 examinerede og 1 uexamineret Pharmaceut og 1 Discipel; **Falkapotheket**: 1 examineret Pharmaceut og 1 Discipel; **Rigshospitalsapotheket**: 2 examinerede og 3 uexaminerede Pharmaceuter; **Apotheket Hyiæa**, oprettet ved kgl. Resol. af 22de December 1873: 1 examineret Pharmaceut og 1 Discipel.

Medicinalpersonalet. Byens Lægepersonal udgjorde 81, hvoraf 16 i Almindelighed ikke befatte sig med Praxis; **Distriktslægen** i Aker er desuden bosat i Byen; 8 **Tandlæger** og 41 **Jordemødre**, hvoraf 6 antages ikke at praktisere.

II. Akershus Amt.

Amtet, hvis Fladeindhold er 40,25 norske Kvadratmil, og som ved Folketællingen den 31te December 1875*) havde 114 778 Indbyggere, er inddelt i følgende 4 Lægedistrikter:

1. **Akers Distrikt** (8,46 n. □ M., 47 595 Indbyggere), indbefattende

Herrederne: Aker	3,65 n. □ M.,	30 975 Indb.
Asker og Bærum	2,18 —	9 386 —
Nittedal	1,51 —	2 461 —
Skedsmo	1,12 —	4 773 —

2. **Ullensakers Distrikt** (15,93 n. □ M., 33,469 Indbyggere), indbefattende

Herrederne: Ullensaker	1,88 n. □ M.,	6 050 Indb.
Sørum	0,80 —	2 638 —
Gjerdrum	0,66 —	1 726 —
Nannestad	2,47 —	3 972 —
Næs	4,74 —	8 397 —

Sundhedstilstanden betegnes som ret god. Af epidemiske Sygdomme havde Rosen, Lungebetændelse, katarhalske og gastriske Sygdomme nogen Udbredning.

*) Folkemængden er i dette og de øvrige Amter anført efter de offentliggjorte foreløbige Resultater.

Eidsvold	2,63 —	7 361 —
Hurdalen	2,75 —	3 325 —
3. Hølands Distrikt (9,70 n. □ M., 14 417 Indbyggere), indbefattende		
Herrederne: Høland	5,20 n. □ M.,	5 743 Indb.
Urskoug	2,76 —	4 413 —
Fet	1,74 —	4 261 —
4. Follo Distrikt (6,16 n. □ M., 19 297 Indbyggere), indbefattende		
Kjøbstaden Drøbak	0,01 n. □ M.,	2 040 Indb.
Ladestedet Soon	—	745 —
Hølen	—	263 —
Herrederne: Hvidsten	—	156 —
Vestby	1,03 —	2 962 —
Enebak	1,99 —	3 870 —
Krokstad	1,18 —	2 963 —
Aas	0,75 —	2 706 —
Fron	0,66 —	1 861 —
Næsodden	0,54 —	1 731 —

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 2 002 eller 17,9 pro mille af den beregnede Befolkning ved Aarets Midte (111 790). I det foregaaende Aar var Dødeligheden 18,1 pro mille af den beregnede Befolkning ved Aarets Begyndelse. I Femaaret 1866—70 udgjorde det gjen-

nemsnitlige aarlige Antal Døde 2011 eller 18,52 p. m. af den beregnede Befolkning ved Femaarets Midte (108 568); i det næst foregaaende Femaar var Dødeligheden 18,7 p. m.

Til Oplysning om de **epidemiske Forhold** hidsættes følgende af Lægernes Lister sammendragne Tabel (se nedenstaaende Tabel).

Exanthematisk Typhus optraadte, formentlig indbragt ved Omstreifere, i Januar Maaned med nogle enkelte Tilfælde, hvor Smitterækken let kunde forfølges, i det bymæssig bebyggede Strøg, Rodeløkken, af østre Akers Prestegjæld; samtlige Syge indlagdes paa Sygehus (W. A. Møller). Smitteforholdene for de i Næs Herred i Ullensakers Distrikt optraadte Tilfælde kunne ikke oplyses (Joh. Holmboe).

Typhoidfeber. Den i foregaaende Beretning omhandlede Epidemi i vestre Aker, som antoges at være foranlediget ved forurenset Drikkevand fra Frøens-Vandledningen, fortsatte sig i Januar Maaned med 16 Tilfælde, hvoraf 13 indtraf paa Blindeinstituttet. Alle de Syge indlagdes paa Sygehus. I et Tilfælde — hos en 40 Aar gammel Mand — var der i Løbet af 3 Maaneder et fuldstændigt Recidiv af Feberen, der begge Gange opstod efter Drikning af Vand fra Frøens-Vandledningen; Sygdommen var saavel første som anden Gang af temmelig heftig Karakter. De i østre Akers Prestegjæld sporadisk optraadte Tilfælde indlagdes ogsaa paa Sygehus. I Herrederne Bærum og Skedsmo af Akers Lægedistrikt, — forekom Sygdommen som begrændsede lokale Epidemier (W. A. Møller). Fra Ullensakers Distrikt bemærkes, at man

I Akershus Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Hele Aaret.															Ialt opgivne		Fordeling paa Lægedistrikterne.							
	Behandlede.	Deraf Døde.	Tiden er opgivet for.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.	Tilfælde.	Dødsfald.	Aker.		Ullensaker.		Høland.		Follo.	
																		Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.
Exanthem. Typhus	17	2	17	3	3	8	1	-	1	-	1	-	-	-	-	17	2	10	1	7	1	-	-	-	-
Typhoidfeber	124	13	124	26	7	8	10	9	10	6	10	16	9	5	8	124	13	63	5	25	4	18	2	18	2
Simpel Feber	154	-	151	14	17	13	15	7	13	13	11	12	8	12	16	154	-	54	-	30	-	16	-	54	-
Barsel-feber	34	10	31	2	1	2	2	7	-	2	3	4	6	-	2	34	10	11	4	12	3	4	2	7	1
Børnekopper	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	2	-	1	-	1	-	-	-	-	-
Vandkopper	34	-	34	4	1	5	3	3	2	3	-	2	4	1	6	34	-	23	-	4	-	3	-	4	-
Skarlagensfeber	183	21	183	37	25	36	23	20	15	6	7	4	4	-	6	190	28	45	7	90	9	49	12	6	-
Rødlinger	2	-	2	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-	1	-
Mæslinger	46	3	46	3	3	6	5	14	10	1	-	-	3	1	-	46	3	12	-	30	3	1	-	3	-
Rosen	244	3	240	29	13	14	20	30	16	27	17	25	21	15	13	244	3	118	2	70	1	20	-	36	-
Kighoste	88	2	82	-	4	3	5	4	19	9	19	3	3	5	8	88	2	67	1	12	-	3	-	6	1
Diphtherisk Svælgbetændelse	42	3	42	13	2	8	4	3	1	1	1	1	3	2	3	42	3	14	-	8	2	13	1	7	-
Strubehoste	11	8	11	2	1	4	2	-	-	1	1	-	-	-	-	11	8	4	2	-	-	4	3	3	3
Kusma	190	-	190	16	23	34	30	43	19	6	4	2	3	5	5	190	-	78	-	35	-	34	-	43	-
Akut Bronchit og andre katarrhaliske Tilfælde	1748	41	1741	209	166	168	156	180	144	79	82	100	88	163	208	1748	41	926	26	373	4	185	5	264	6
Lungebetændelse	762	127	736	52	59	96	70	125	71	45	16	26	31	56	89	766	131	382	69	178	-	48	8	158	23
Pleurit	95	2	89	6	4	14	8	10	11	5	2	5	4	13	7	95	2	23	1	16	31	36	1	20	-
Gigtfeber	148	8	140	23	13	19	5	19	11	8	7	5	5	14	11	148	8	44	4	65	-	15	-	24	-
Koldfeber	8	-	8	-	-	-	1	1	2	-	2	-	-	1	1	8	-	4	-	-	4	3	-	1	-
Diarrhoe (akut) og Cholera nostras	855	42	848	50	52	43	28	31	63	169	172	86	51	38	65	857	44	365	20	309	14	90	6	93	4
Blodgang	28	4	26	2	3	5	-	-	1	1	13	1	-	-	-	28	4	21	3	1	-	-	-	6	1
Skjærbug	3	-	3	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2	-	-	3	-	1	-	1	-	-	-	1	-
Tilsammen	4818	289	4748	491	397	487	388	507	410	382	368	292	246	332	448	4831	302	2267	145	1267	76	542	40	755	41

i de fleste Tilfælde tydelig kunde paavise Smitten (Ellertsen). De i Eidsvold Herred — Ullensakers Lægedistrikt — indtrufne Tilfælde skrev sig fra Hamar og vare indtrufne hos Baadmænd, der under sit Arbeide havde opholdt sig i Byen (N. W. Thoresen).

Skarlagensfeber forekom hele Aaret, væsentlig dog i dets første Halvdel, i Akers og Ullensakers Lægedistrikter, fra hvilke den angives i det Hele taget at have havt en mild Karakter, saa kun de færreste Syge kom under Behandling (Møller, Ellertsen).

Mæslinger. Fra Eidsvold Herred, hvorfra de fleste Tilfælde ere anmeldte, anføres at kun de mere alvorligt Angrebne kom under Behandling. Til Ski Sogn — Follo Lægedistrikt — indførtes Sygdommen fra Sverige ved en Tjenestepige, men den fik ingen Udbredning, da den Aaret forud havde været meget udbredt og navnlig angrebet alle Børn paa og omkring det Sted, hvor den Syge tjente (C. Holmsen).

Kusma. Foruden de opførte Tilfælde omtales Sygdommen fra alle Distrikter som ikke lidet udbredt. Metastaser til Testes forekom ikke sjelden. Lægehjælp benyttedes kun i de færreste Tilfælde.

Katarrhalske Sygdomme. Af de opgivne Tilfælde be-

tegnes 585 som akut Bronchit; af disse indtraf 305 hos Mænd og 280 hos Kvinder, 234 hos Børn og 351 hos Voxne. Af de opgivne 41 Dødsfald af disse Sygdomme forårsagedes 39 — deraf 34 hos Børn under 5 Aar — ved akut Bronchit og 2 ved Laryngit.

Af **Lungebetændelse** opgives et betydeligt større Antal Tilfælde og Dødsfald end i noget af de foregaaende Aar, for hvilke man har Opgaver. I Tiaaret 1864—1873 ere ialt opgivne 3918 Tilfælde af Lungebetændelse og 594 Dødsfald, eller i Gjennemsnit aarlig 392 Tilfælde og 59 Dødsfald, medens der i 1874 er opgivet omkring det dobbelte Antal af disse Gjennemsnitstal. Sygdommen kan i heromhandlede Aar sees at have været mest udbredt i Akers Lægedistrikt.

Om **Diarrhoe** og **Cholera nostras** bemærkes fra Ullensakers Lægedistrikt, at disse Sygdomme optraadte epidemisk i Sommermaanederne fra Juli af. „Sygdommen angreb flere Patienter i hvert Hus og havde udtalt Smitteevne; dens fornemste Symptomer vare blodige Udtømmelser forbundne med stærke Tenesmer“ (N. W. Thoresen).

Veneriske Sygdomme. Nedenstaaende Tabel giver Oversigt over disse Sygdommes Antal, Form og Fordeling paa Lægedistrikterne.

Liste over behandlede Tilfælde af Syphilis (udenfor Sygehus) og Gonorrhoe.

Sygdom.	Tilsammen behandlede.	Behandlede, for hvilke er opgivet				Opgivet Sygdomsform for Syphilis			Antal anmeldende Læger.	Kjendte Dødsfald (hereditær Syphilis).	Fordeling paa Lægedistrikterne.							
		Kjøn.		Alder.		primær.	konstitutionel.	hereditær.			Aker.		Ullensaker.		Høland.		Follo.	
		Md.	Kv.	Børn (under 15 Aar).	Voxne (over 15 Aar).						Beh.	Kjendte Dødf.	Beh.	Kjendte Dødf.	Beh.	Kjendte Dødf.	Beh.	Kjendte Dødf.
Syphilis	22	13	9	5	17	11	5	3	9	1	3	-	4	1	11	-	4	-
Gonorrhoe	37	35	2	-	37	-	-	-	9	-	8	-	8	-	10	-	11	-

Foruden de i Tabellen anførte Tilfælde opgives fra Akers Lægedistrikt 8 Personer, lidende af Syphilis, at være indlagte paa Rigshospitalet.

Nedenstaaende Liste giver Oplysning om en Del af Lægerne behandlede, væsentlig **kroniske Sygdomme** (se Tabellen næste Side).

Kjertelsyge og Rachit. Fra Ullensakers Distrikt anføres disse Sygdomme at forekomme hyppigt i Børnealderen og tilskrives arveligt Anlæg og mindre hensigts-

mæssig Kost; Melspiser, der ere mindre vel tillavede og kogte, saasom raastegte Vafler og „Lumper“ gives Børnet sammen med Kaffe, tillavet af forskellige Surrogater (Ellertsen).

Svindot er paa Lægernes Dødslistes opført som Dødsårsag hos 141 Personer, 16,1 pCt. af de af dem opgivne Dødsårsager (874); i 1873 var Forholdet 119 af 836 eller 14,2 pCt. I de enkelte Lægedistrikter var i heromhandlede Aar Antallet af opgivne Dødsfald af Svindot og

Liste over kroniske Sygdomme.

	Hele Aaret.		Af de Be- handlede, hvis Kjøen er opgivet, vare		Af de Be- handlede, hvis Alder er opgivet, vare		Antal af anmeldende Læger.	Ialt opgivne		Fordeling paa Lægedistrikterne.							
	Behandlede.	Deraf Døde.	Md.	Kv.	Børn (under 15 Aar).	Voxne (over 15 Aar).		Tilfælde.	Dødsfald.	Aker.		Ullensaker.		Høland.		Follo.	
										Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.
Kronisk Rheumatisme*)	238	1	110	120	10	220	14	238	1	95	1	81	-	1	-	61	-
Fnat	82	-	40	35	48	27	14	82	-	23	-	29	-	15	-	15	-
Skurv	13	-	6	4	10	-	6	13	-	8	-	-	-	3	-	2	-
Kjertelsyge **).	186	5	74	112	139	47	15	186	5	39	1	75	2	13	1	59	1
Rachit.	16	1	7	4	11	-	7	16	1	2	1	13	-	1	-	-	-
Simpel Meningit	36	18	20	15	31	5	11	38	20	14	9	12	3	12	8	-	-
Tuberculøs —	27	27	13	14	27	-	12	27	27	17	17	4	4	1	1	5	5
Svindst	237	112	100	129	27	202	21	266	141	125	54	71	37	33	27	37	23
Kræft	48	25	20	20	-	40	14	55	32	18	14	20	6	10	7	7	5
Vatersot og Morbus Brighti	65	24	26	39	9	56	13	68	27	25	13	22	5	12	3	9	6
Blegsot og Anæmi	496	-	49	431	63	427	18	496	-	95	-	220	-	64	-	117	-
Menstruationsuordener .	97	-	-	97	-	97	12	97	-	25	-	47	-	7	-	18	-
Kardialgi, kronisk Ga- strit og Dyspepsi	689	10	227	373	54	546	21	689	10	317	6	227	2	29	1	116	1
Ormesygdomme	127	-	56	65	95	26	-	129	-	17	-	48	-	19	-	43	-
Drankersygdomme	8	2	5	1	-	6	5	9	3	-	-	6	2	1	-	2	1

*) Fra Høland angives af en Læge behandlet 133 Tilfælde af rheumatiske Affektioner, 71 hos Mænd og 62 hos Kvinder, 11 hos Børn og 122 hos Voxne.

**) Fra Høland angives af en Læge behandlet tilsammen af Kjertelsyge og Rachit 83 Tilfælde, 31 hos Mænd og 52 hos Kvinder, 75 hos Børn og 7 hos Voxne.

deres Forhold til samtlige opgivne Dødsårsager følgende:

Lægedistrikt.	Opgivne Dødsfald af Svindst.	Opgivne Dødsårsager ialt.	Forhold i pCt.
Aker	54	367	14,7
Ullensaker	37	211	17,5
Høland	27	177	15,3
Follo	23	119	19,3
Akershus Amt	141	874	16,1

Vatersot er 15 og Morbus Brighti 12 Gange nævnt som Dødsårsag.

Kronisk Gastrit. Til Grund for Sygdommen ligge ofte især hos Kvindekjønnene Anæmi og Chlorose, der i Udviklingsaarene optræde saa hyppigt, at man uden Overdrivelse kan sige, at deres Udeblivelse maa ansees som en Undtagelse (N. W. Thoresen).

For Amtskommunens Regning forpleiedes i Tiden fra

1ste Juni 1874 til 31te Mai 1875 127 Sindssyge, hvoraf 43 i Asylterne og 84 i privat Forpleining; af disse sidste hørte hjemme i Akers Distrikt 21, i Ullensakers 43, i Hølands 5 og i Follo Distrikt 14; for 1 er Hjemstavn uvis.

De i Amtet foretagne **chirurgiske Operationer** findes opført i Generalberetningen.

Obstetriciske Operationer. Følgende Liste giver en Oversigt over de af Lægerne udførte opgivne Tangforløsnings, Vendinger m. m. (se Tabellen næste Side.) Forøvrigt opgives: 1 Perforation ved Bækkensneverhed og skjævt Ansigtisleie (Konen ilive) (Henschien). 1 Partus præmaturus artificialis i 37te Uge af Svangerskabet hos en 7de Gang svanger Kvinde med ligelig forsnævret Bækken. Konen forblev ilive, Barnet dødfødt (C. Holmsen). — 2 døde uforløste: 1 Gang anlagdes Tang hos Kvinde, netop død af Bronchorrhoe, Fosteret dødt. Den anden led af Anasarca og havde i den senere Tid været sengeliggende; efter 1 Døgns Fødselsarbejde og forgjæves forsøgt Tangforløsning og Vending af Fosteret, der bød sig i Ansigtisleie, udførtes Perforation

Indikationer og Udfald for nedenstaaende obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tang.						Vending.						Udtrækning paa Sædet.						Udtagelse af Efterbyrden.		
	Mødre			Børn			Mødre			Børn			Mødre			Børn			Mødre		
	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.
Vemangel eller utilstrækkelige Veer	6	1*)	-	4	2	1	1	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed	1	-	-	1	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselkrampe	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-
Blødning ved Placenta praevia	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fare for Fosterets Liv	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skjævt Isseleie	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ansigtseleie**)	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Langvarig (5 Timer) Tilbageholdelse af Efterbyrden	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Uopgiven	2	-	-	2	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	13	1	-	11	2	1	2	1	3	1	4	1	1	-	-	-	1	-	1	-	-
	14			14			6			6			1			1			1		

*) Af Barselfeber. **) Med Panden fortil.

paa Grund af Konens tiltagende Svaghed; men før Ex. traktionsinstrumentet kunde anbringes, indtraadte Agone; Forløsningen fuldførtes efter Konens Død ved Vending (P. Heiberg, Schönberg). Ialt 26 obstetriciske Operationer, hvoraf 7 i Akers, 10 i Ullensakers, 5 i Hølands og 4 i Follo Distrikter.

Antallet af Fødte og Døde vil sees af følgende Tabel:

Lægedistrikt.	Fødte.	Døde			Død-fødte.*)
		ialt.	i 1ste Døgn.*)	paa Barselseng.	
Aker	1 268	868	16	7	53
Ullensaker	990	520	13	7	32
Høland	438	277	11	4	16
Follo	505	337	4	4	24
Akershus Amt	3 201	2 002	44	22	125

*) Ifølge Dødfødteanmeldelserne.

Omkomne ved ulykkelige Hændelser 50; Selvmord 10.

For det hele Amt bliver der et Overskud af 1 199 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100 : 62,8.

Blandt de paa Barselseng døde Kvinder er Dødsarsagen af Læger opgivet 10 Gange som Barselfeber, 2 Gange som Barselkrampe, 1 Gang Blødning efter Fødsele og 1 Gang Lungeødem; 1 døde efter Vending uden nær-

mere kjendt Dødsarsag. 2 Koner døde uforløst, se under obstetriciske Operationer.

Lægerne have opgivet Dødsarsagen for 874 eller 45,0 pCt. af samtlige ved Sygdom foraarsagede Dødsfald (1 942). De hyppigste Dødsarsager vare: Svindsot (141), Lungebetændelse (131), Alderdomssvaghed (76), Hjernebetændelse, tuberculøs Meningit og Kramper i Børnealderen (tilsammen 57), Diarrhoe og Cholera nostras (tilsammen 44), akut Bronchit (39).

Veirliget. Fra Aker bemærkes, at Aarets første Vintermaaneder vare milde, Vaar og Sommer tørre; de sidste Vintermaaneder med streng Kulde og megen Sne. I Ullensaker var i de første Maaneder af Aaret mildt Veir og sneløs Vinter, taaget Luft og megen Regn. Vaaren mere tør og første Del af Sommeren tør og kjølig, hvorfor saavel Ager som Eng udviklede sig langsomt og kuns gav ringe Udbytte, der tildels ogsaa indhøstedes under mindre gunstigt Veir, da Efteraaret var kjøligt og fugtigt. Fra sidste Halvdel af November Slædeføre og temmelig kold Vinter.

Levemaade og hygiæniske Forhold. Distriktslægen i Aker bemærker i Anledning af en Fabrik, hvor han fungerer som Læge, at han savner meget Lovbestemmelser, der begrænsede Kvindernes og Børnenes Arbejdstid baade

med Hensyn til Alder og Dagarbeide. Fra Ullensakers Distrikt berettes, at Arbeidsklassen har havt god og stadig Fortjeneste, saa den har levet godt og har kunnet forskaffe sig sund, nærende Kost og bedre Klæder, men den har vænnet sig til Vellevnet, som den vel vanskelig kan fortsætte med, naar Tiderne forandres, og Prisen paa Arbeidet falder. Desværre holdes ikke Hus med det Fortjente, — det, som fortjenes, maa i Almindelighed gaa med; Øl og Brændevin bruges mere end ønskeligt, og Forbruget er i Tiltagende. Skovene behandles paa en hensynsløs Maade, og vil der blive alvorlig Mangel paa Skovmaterialier paa flere Steder inden Distriktet. Brændet har allerede tilnærmelsesvis naaet Bypris (Ellertsen). Fra Enebak i Follo Distrikt siges, foruden andre Velstandskilder, ogsaa Haandverk og Husflid at være gaaet fremad; der tilvirkes ikke lidet til Salg i Byen. Med den større Adgang til Arbeide ere Fattigudgifterne noget aftagne og Husmandsklassens Kaar forbedrede. Beklædningen er bedre, kraftigere Kost almindeligere, navnlig bruges mere Kjød- og Melkespiser. Kaffe spiller fremdeles en stor Rolle og nydes fra den spædeste Alder (C. Holmsen).

Fattigsygepleien betegnes som tilfredsstillende; fra Ullensakers Distrikt berettes, at Distriktets samtlige Herreder have lønnede Fattiglæger. Forsaavidt Opgaver ere meddelte, sees 1985 fattige Syge at være komne under Behandling, hvoraf i Akers Distrikt 1275, i Ullensakers 273, i Hølands 108, i Follo 329.

I **Sundhedskommissionerne** afholdtes i Akers Distrikt 5 Møder, fire i Aker, et i Bærum; i Ullensakers Distrikt 24, fem i Ullensaker, i Sørum, Gjerdrum, Eidsvold, i hvert Herred fire, i Hurdal, Feiring, i hvert Herred tre, i Nannestad et; i Hølands Distrikt 4; i Follo Distrikt 6, to i Drøbak, i Enebak, Fron, Aas, Krokstad, i hvert Herred et Møde. Forhandlingsgjenstandene vare: i Akers Distrikt Foranstaltninger mod epidemiske Sygdomme, i Ullensakers om de epidemisk forekommende Sygdomme og om Revaccinationen, — i enkelte Herreder valgtes nye Tilsynsmænd, — Foredrag holdtes om Brødbagning og om Saarbehandling; i Hølands Distrikt foretoges ny Kredsinddeling og holdtes Foredrag om Syphilis og om Onani; i Follo Distrikt forhandlede om de epidemiske Sygdomme og Foredrag holdtes om Blodet og Blodmløbet. 2 Skibe ere kwarantænemæssig undersøgte i Drøbak.

De Vaccineredes Antal udgjorde:

i Akers	Distrikt	1 361
i Ullensakers	—	1 049

Lateris 2 410

Transport	2 410
i Hølands Distrikt	520
i Follo	— 561

tilsammen: 3 491.

Fra Ullensakers Distrikt opgives 2091 og fra Hølands 54 at være revaccinerede.

Af **retsmedicinske Forretninger** udførtes 20, deraf 15 i Aker, 3 i Ullensaker og 2 i Follo Distrikt. Forøvrigt henvises til Generalberetningen.

Om det inden Amtet beliggende **Gaustad Sindssygeasyl** henvises til den udgivne almindelige Oversigt over Sindssygeasylernes Virksomhed 1874, — med Hensyn til **Akers Sygehus** til de i den almindelige Beretning indtagne Sygehuslister.

Badeindretninger. Grefsens Vandkuranstalt var i Virksomhed fra 1ste Juni til 1ste September og besøgte af 226 Patienter; af disse behandledes 164 eller 72,56 pCt. med gunstigt Resultat, medens Udfaldet viste sig mindre godt for 62 eller 27,44 pCt. De hyppigste og med bedst Resultat behandlede Sygdomme vare almindelig og nervøs Svækkelse, rheumatiske og arthritiske Affektioner, Katarher og Disposition dertil, Melancholi, Hypochondri og Hysteri. Drøbaks Søbadeindretning besøgte foruden af Stedets Beboere af mange tilreisende Badegjæster, hovedsagelig fra Christiania. Eidsvold Bad var ikke i Virksomhed i dette Aar.

Drøbaks **Apothek** visiteredes. Personalet bestod foruden Apothekeren af en Discipel.

Medicinalpersonalet bestod af 24 Læger, 32 Jordemødre og 35 Hjelpevaccinatører, nemlig i:

1. Akers Lægedistrikt: 8 Læger, hvoraf Distriktslægen bosat i Christiania, to ved Gaustad Sindssygeasyl, en i Aker, to i Bærum, en i Asker og en i Skedsmo; 8 Jordemødre; 11 Hjelpevaccinatører.
2. Ullensakers Distrikt: 8 Læger, Distriktslægen og en Privatlæge boende i Ullensaker, to i Nannestad, to i Hurdalen, en i Eidsvold og en i Næs; 12 Jordemødre; 11 Hjelpevaccinatører.
3. Hølands Distrikt: 2 Læger, Distriktslægen boende i Høland, en i Blakjer; 7 Jordemødre; 8 Hjelpevaccinatører.
4. Follo Distrikt: 6 Læger, Distriktslægen og en Privatlæge boende i Drøbak, en i Aas, en i Enebak, en i Vestby og en i Soon; 5 Jordemødre (1 Post ubesat); 5 Hjelpevaccinatører.

III. Smaalenenes Amt.

Amtet, hvis Fladeindhold er 31,52 norske Kvadratmil, og som ved Folketællingen den 31te December 1875 havde 107 629 Indbyggere, er inddelt i 5 Lægedistrikter:

1. Eidsbergs Distrikt (10,73 n. □ Mil, 23 088 Indbyggere), indbefattende

Herrederne: Rødenæs	2,85	n. □ M.,	2 287	Indb.
Rakkestad...	3,28	—	5 905	—
Eidsberg	1,76	—	5 447	—
Thrygstad...	1,56	—	4 270	—
Askim	0,52	—	2 421	—
Skibtvædt ...	0,76	—	2 758	—

2. Moss Distrikt (6,0 n. □ M., 19 088 Indbyggere), indbefattende

Kjøbstaden: Moss.....	0,01	n. □ M.	4 442	Indb.
Herrederne: Spydeberg ..	1,08	—	2 524	—
Haabøl	1,09	—	2 317	—
Vaaler	1,91	—	2 707	—
Rygge	0,67	—	2 750	—
Moss Land-				
sogn.....	0,36	—	1 411	—
Raade	0,88	—	2 937	—

3. Sarpsborgs Distrikt (5,24 n. □ M., 41 633 Indbyggere), indbefattende

Kjøbstæderne: Sarpsborg .	0,01	n. □ M.	3 330	Indb.
Fredrikstad	0,06	—	9 705	—
Herrederne: Thune	1,37	—	7 028	—
Varteig ...	0,52	—	1 342	—
Skjeberg ..	1,43	—	4 470	—
Borge	0,58	—	4 120	—
Onsø	0,92	—	5 119	—
Glemminge	0,36	—	6 519	—

4. Hvaløernes Distrikt (9,43 n. □ M., 13 864 Indbyggere), indbefattende

Herrederne: Hvaløerne...	0,55	n. □ M.	2 540	Indb.
Berg.....	1,89	—	3 759	—
Id	2,93	—	3 578	—
Aremark	4,06	—	3 987	—

5. Fredrikshalds Stadslægedistrikt, indbefattende Kjøbstaden Fredrikshald: 0,02 n. □ M. med 9 956 Indbyggere.

Sundhedstilstanden anføres som nogenlunde god i Amtets to nordligste Distrikter, i de sydlige samt i Fredrikshald som slet paa Grund af Epidemier af diphtherisk Svælgbetændelse og Strubehoste. Af epidemiske Sygdomme forøvrigt have Typhoidfeber og Lungebetændelse havt betydeligere Udbredning.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 2 364 eller 22,1 pro mille af den beregnede Befolkning ved Aarets Midte (106 879). I det foregaaende Aar var Dødeligheden 17,1 pro mille af den beregnede Befolkning ved Aarets Begyndelse. I 1872 var Dødeligheden 15,1 p. m., i 1871 17,2 p. m. I Femaaret 1866—70 udgjorde det gennemsnitlige aarlige Antal Døde 1 880 eller 18,5 p. m. af den beregnede Befolkning ved nævnte Tidsrums Midte (101 518); i det næst foregaaende Femaar var Dødeligheden 19,0 p. m.

Til Oplysning om de **epidemiske Forhold** hidsættes følgende af Lægernes Opgaver sammendragne Tabel (se Tabellen næste Side).

Typhose Sygdomme. Af exanthematisk Typhus er kun nævnt et dødeligt endende Tilfælde, som behandles paa Amtssygehuset.

Typhoidfeber. Fra Eidsbergs Distrikt bemærkes, at foruden isoleret og spredt forekommende Tilfælde viste sig enkelte mindre Husepidemier, i hvilke Smitteimport dels fra Fredrikstad dels fra Sarpsborg kunde paavises. I Moss Distrikt angives Typhoidfeber som sjelden i dette Aar. Det opgivne Antal Syge i Sarpsborgs Distrikt er betydelig større end i det nærmest foregaaende Aar. Af det samlede Antal sees efter Lægernes Sygelister 207 Tilfælde at være behandlede af de i Fredrikstad og 57 af de i Sarpsborg boende Læger. Om 50 behandlede Tilfælde anføres at Sygdommen i det Hele var mild, om end Reconvalescentsen varede i længere Tid (E. Ebbesen). Ved tidlig og kraftig Indskriden fra Sundhedsvæsenets Side siges det i mange Tilfælde at være lykkedes at forhindre Smitteudbredelse udover de angrebne Huse og oftest ogsaa fra Familie og Omgivelser (H. Holmsen).

Mæslinger vedblev epidemisk fra foregaaende Aar i Sarpsborgs Distrikt, men ophørte udover Sommeren. Af det samlede Antal sees efter Lægernes Sygelister 153 at være behandlede af de i Sarpsborg boende Læger og 99

I Smaalenenes Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Hele Aaret.			Tiden er op- givet for.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.	Ialt op- givne.		Fordeling paa Lægedistrikter.									
	Behandlede.	Deraf Døde.	Tilfælde.														Dødsfald.	Eidsberg.		Moss.		Sarpsborg.		Hvalerne.		Fredriks- hald.		
																		Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	
Exanthem. Typhus	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-
Typhoidfeber	344	39	311	8	13	22	21	21	18	26	37	32	25	35	53	344	39	21	4	28	5	264	27	5	1	26	2	
Simpel Feber	286	-	281	36	21	28	32	24	19	17	19	12	12	33	28	286	-	9	-	52	-	156	-	7	-	62	-	
Barselfeber	39	12	38	4	4	5	5	5	2	2	-	5	6	-	-	40	13	4	1	4	2	17	4	1	1	14	5	
Vandkopper	70	-	69	10	8	10	6	2	-	4	1	3	-	7	18	70	-	2	-	9	-	24	-	4	-	31	-	
Skarlagensfeber . . .	39	1	34	7	7	-	-	-	3	-	-	-	3	2	12	39	1	1	-	10	-	25	1	-	-	3	-	
Rødlinger	9	-	9	-	2	1	-	1	1	-	2	-	1	-	1	9	-	2	-	-	-	4	-	-	-	3	-	
Mæslinger	297	-	294	92	84	22	16	27	20	23	3	2	-	3	2	297	-	-	-	-	-	253	-	3	-	41	-	
Rosen	222	4	221	10	5	20	24	19	25	22	18	27	22	12	17	222	4	41	-	21	1	91	3	2	-	67	-	
Kighoste	320	7	320	27	32	31	34	17	14	17	26	32	35	21	34	320	7	-	-	-	-	231	6	14	-	75	1	
DiphtheriskSvælg- betændelse	714	139	710	37	67	78	52	62	64	55	36	39	55	88	77	720	145	33	6	40	7	314	51	66	43	267	38	
Strubehoste	209	118	209	29	24	31	19	21	14	7	10	11	12	15	16	214	123	12	5	20	15	111	78	2	2	69	23	
Kusma	165	-	165	35	16	22	26	9	17	11	6	8	8	6	1	165	-	25	-	49	-	37	-	6	-	48	-	
Akut Bronchit	1339	48	1335	163	253	208	105	99	61	58	50	47	62	94	135	1339	48	117	3	67	1	448	22	13	-	694	22	
Andre katarrhal- ske Tilfælde	1741	-	1741	178	186	228	210	151	108	73	63	106	90	190	158	1741	-	124	-	149	-	801	-	36	-	631	-	
Lungebetændelse . . .	873	123	866	52	89	160	122	116	49	18	14	22	31	56	137	875	125	187	18	110	26	402	55	15	6	161	20	
Pleurit	124	10	124	7	12	19	11	14	19	7	4	9	6	8	8	125	11	69	4	18	2	34	3	3	1	1	1	
Gigtfeber	144	5	144	23	21	20	16	10	10	3	8	4	9	10	10	146	7	52	1	20	-	48	5	5	-	21	1	
Koldfeber	19	-	19	-	3	1	2	2	2	4	2	2	1	-	-	19	-	-	-	8	-	5	-	-	-	6	-	
Diarrhoe (akut) og Cholera nostras . . .	870	34	870	81	54	51	68	40	61	115	140	68	71	72	49	872	36	82	4	42	5	391	13	5	1	352	13	
Blodgang	5	-	5	1	1	1	-	-	-	1	-	-	-	1	-	5	-	1	-	1	-	2	-	-	-	1	-	
Skjørbug	5	-	5	-	1	-	1	-	-	1	-	1	-	1	-	5	-	1	-	-	-	4	-	-	-	-	-	
Tilsammen	7835	541	7770	800	903	958	770	640	507	464	439	430	449	654	756	7854	560	783	46	648	64	3663	269	187	55	2573	126	

af de i Fredrikstad boende Læger. Fra Hvaløernes Distrikt er anført, at Sygdommen var almindelig, men sjelden kom under Behandling.

Kighoste. Epidemien fra Aaret forud vedblev i Sarpsborgs Distrikt og Fredrikshald, og Sygdommen angives at have været almindelig i alle Herreder af Hvaløernes Distrikt.

Diphtherisk Svælgbetændelse, der var optraadt epidemisk i Slutningen af 1873, udbredte sig i dette Aar efterhaanden næsten over hele Amtet med stærkest Optræden i Byerne Fredrikstad og Fredrikshald, fra hvilket sidste Sted bemærkes: „Naar Sygdommen holdt sig til Deglutitionsorganerne endte den altid heldigt; men ikke sjelden angrebes Luftrøret, og endte den da som oftest med Døden. Sygdommen var meget smitsom, saa der i Almindelighed

angrebes flere i et og samme Hus, saafremt Lokalteterne ei vare saadanne, at der kunde ske fuldstændig Separation af Friske og Syge. Hos Flere var det diphtheriske Belæg meget ubetydeligt og Feberen ophørt; men pludselig angrebes Luftrøret, og Sygdommen endte da gjerne dødeligt. Alle Aldere angrebes, men det største Antal var Børn mellem 3—7 Aar gamle“ (F. Zimmer). Tilsvarende lagttagelser ere anførte fra Sarpsborgs og Hvaløernes Distrikter.

Strubehoste forekom ogsaa hyppig inden Amtet og optraadte fornemmelig i Byerne Fredrikstad og Fredrikshald. — Nedenstaaende Tabel viser Kjøen og Aldersforhold blandt de for disse Sygdomme Behandlede og Døde (se Tabellen næste Side).

Om Kusma bemærkes fra Eidsbergs Distrikt, at den

Diphtherisk Svælgbetændelse og Strubehoste i 1874.

Sygdom.	Tilsammen behandlede.	Behandlede, for hvilke er opgivet.				Kjendte Dødsfald.	De Dødes Alder og Kjøen.															
		Kjøen.		Alder.			0—1 Aar.		1—5 Aar.		5—10 Aar.		10—15 Aar.		15—20 Aar.		20—30 Aar.		30—40 Aar.		40—50 Aar.	
		Md.	Kv.	Børn (under 15 Aar).	Voksne (over 15 Aar).		Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.
Diphtherisk Svælgbetændelse	714	334	378	458	252	145 ¹⁾	2	6	40	29	18	16	4	9	5	6	2	2	1	3	-	1
Strubehoste	209	101	106	207	-	123 ²⁾	13	10	37	32	11	15	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-

¹⁾ For 1 mangler Opgave om Kjøen.

²⁾ For 3 — Opgave om Kjøen og Alder.

oftere optraadte med stærk Almenaffektion og Metastaser (H. Holst, Koht). I Hvaløernes Distrikt var Sygdommen almindelig.

Lungebetændelse forekom hyppig og var almindelig udbredt. Fra Fredrikshald anføres, at Sygdommen i Regelen optraadte voldsomt og ofte angreb flere Individuer af en og samme Husstand (F. Zimmer). Østlige Vinde med tør Luft syntes at staa i bestemt Aarsagsforhold til

Lungebetændelsens Hyppighed (H. Holst). Kun i 33 behandlede Tilfælde haves nærmere Opgave om Sædet: deraf 24 Gange i højre Lunge, 8 Gange i venstre og 1 Gang i begge Lunger.

Veneriske Sygdomme. Nedenstaaende Tabel giver en Oversigt over de udenfor Sygehusene behandlede Tilfælde af Syphilis og kjendte Tilfælde af Gonorrhoe.

Liste over behandlede Tilfælde af Syphilis (udenfor Sygehusene) og Gonorrhoe (Urethrit).

Sygdom.	Tilsammen behandlede.	Kjendte Dødsfald.	Behandlede, for hvilke er opgivet.				Sygdoms- form.		Antal anmeldende Læger.	Fordeling paa Lægedistrikterne.										
			Kjøn.		Alder.		primær.	konstitutionel.		Eidsberg.	Moss.		Sarpsborg.		Hvaløerne.		Fredrikshald.			
			Md.	Kv.	Børn (under 15 Aar).	Voksne (over 15 Aar).					Beh.	Kjendte Dødf.	Beh.	Kjendte Dødf.	Beh.	Kjendte Dødf.	Beh.	Kjendte Dødf.	Beh.	Kjendte Dødf.
Syphilis	74	3	45	24	13	61	18	56	17	3	-	7	-	47	2	-	-	17	1	
Gonorrhoe	96	-	94	2	-	96	-	-	14	1	-	13	-	43	-	-	-	39	-	

For Gonorrhoe eller Urethrit behandledes 1 Kvinde paa Amtssygehuset, 1 Mand i Moss Bys Sygehus og 2 Mænd paa Fredrikstens Garnisonssygehus. (Angaaende Syphilis paa Sygehusene jfr. den almindelige Beretning).

Nedenstaaende Liste giver Oplysning om en Del af Lægerne behandlede, væsentlig kroniske Sygdomme (se Tabellen næste Side).

Svindssot. I de enkelte Lægedistrikter var Antallet af opgivne Dødsfald af Svindssot og deres Forhold til de opgivne Dødsårsager følgende (se Tabellen næste Side).

For Amtskommunens Regning forpleiedes ved Udgangen af April 1875 109 **Sindssyge**, hvoraf 31 paa Asyler, og vare 35 hjemmehørende i Eidsbergs, 29 i Moss, 23 i Sarpsborgs og 22 i Hvaløernes Distrikt. I Fredrikshald

Liste over kroniske Sygdomme.

	Hele Aaret.		Af de Be-		Af de Be-		Antal af anmel-	Ialt op-		Fordeling paa Lægedistrikterne.											
	Behandlede.	Deraf Døde.	handlede, hvis Kjøen er opgivet, vare		handlede, hvis Alder er opgivet, vare.			Tilfælde.	Dødsfald.	Eidsberg.		Moss.		Sarpsborg.		Hvaløerne.		Fredrikshald.			
			Md.	Kv.	Børn (under 15 Aar).	Voxne (over 15 Aar).				Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.		
Kronisk Rheumatisme .	433	-	243	180	14	409	22	433	-	61	-	59	-	259	-	7	-	47	-		
Fnat	165	-	81	84	83	81	13	165	-	22	-	25	-	92	-	-	-	26	-		
Skurv	2	-	1	1	2	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-		
Kjertelsyge	486	3	178	255	346	90	23	486	3	134	1	68	1	235	-	8	-	41	1		
Rachit	41	1	19	19	38	-	18	41	1	11	-	3	-	18	1	1	-	8	-		
Svindst	329	104	163	166	42	286	24	344	119	95	32	47	20	139	44	6	4	57	19		
Kræft	47	31	22	24	1	46	19	47	31	4	4	8	5	26	16	1	1	8	5		
Vatersot og Morbus Brighti	72	20	29	43	5	65	18	86	34	17	5	15	7	40	14	5	3	9	5		
Blegsot og Anæmi	639	-	20	556	96	480	22	639	-	113	-	74	-	353	-	13	-	86	-		
Menstruationsuordener .	160	-	-	160	1	159	18	160	-	37	-	21	-	89	-	5	-	8	-		
Kardialgi, kronisk Gastrit og Dyspepsi	1240	9	522	593	91	730	26	1240	9	253	5	91	-	590	2	32	2	274	-		
Ormesygdomme	122	-	54	68	99	23	14	122	-	18	-	20	-	78	-	-	-	6	-		
Drankersygdomme	13	2	13	-	-	13	9	13	2	1	-	1	-	4	-	-	-	7	2		
Hjernebetændelse	26	18	17	9	16	10	12	31	23	7	3	-	-	17	14	2	2	4	4		
Tuberkuløs Meningit	22	22	11	11	20	2	13	23	23	3	3	6	6	8	8	2	2	4	4		

Lægedistrikt.	Opgivne Dødsfald af Svindst.	Opgivne Dødsaa-sager ialt.	Forhold i pCt.
Eidsberg	32	137	23,4
Moss	20	135	14,8
Sarpsborg	44	459	9,6
Hvaløerne	4	77	5,2
Fredrikshald	19	223	8,5
Tilsammen	119	1 031	11,5

forpleiedes 11 Sindssyge efter Sindssygelovens § 19 (af disse 4 paa Asyl) og 4 Sindssyge som andre Fattige.

Af obstetriciske Operationer nævnes udførte af Læger 28 Tangforløsninger og 2 kunstige Løsninger af Efterbyrden, hvis Indikationer og Udfald sees af nedenstaaende Tabel.

Af obstetriske Operationer udførtes endvidere 2 Perforationer: en paa Grund af Bækkensneverhed efter forgjæves forsøgt Vending; Konen døde 5 Dage efter; en ved rhachitisk forsnævret Bækken efter 2½ Døgn

Indikationer og Udfald for Tangforløsning og Efterbyrdsoperation.

Indikation.	Tangforløsning.						Efterbyrds-operation.		
	Mødre			Børn.			Mødre.		
	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.
Utilstrækkelige Veer eller langsom Fødsel uden Fremgang	20	1*)	3	17	4	3	-	-	-
Bækkensneverhed	2	-	-	2	-	-	-	-	-
Issefødsel med Panden fortil	-	-	1	-	-	1	-	-	-
Uopgven Indikation	1	-	-	1	-	-	-	-	-
24 Timer efter Fødselen	-	-	-	-	-	-	2	-	-
Tilsammen	23	1	4	20	4	4	2	-	-
	28			28			2		

*) 2 Timer efter Forløsningen.

Fødselsarbeide. Efter Perforation forløstes Konen ved Vending, men døde 7 Timer efter Fødselen. 1 Hysterotomi: Modermunden kunde ikke findes, Jordmoderen forklarede, at Vandet var afgaaet; ved Incision af $\frac{1}{2}$ Tommes Længde i den elastiske, ikke meget tykke Hinde ud-tømtes dels coaguleret, dels flydende Blod og gennem Aabningen kjendtes Fosterhovedet. Snittet udvidedes, og 3—4 Timer efter fuldenndtes Fødselen heldigt for Moder og Barn, der begge forbleve ilive (O. Johnsen). Ialt 33 obstetriciske Operationer, hvoraf 4 forefaldt i Eidsbergs, 5 i Moss, 13 i Sarpsborgs og 3 i Hvaløernes Distrikt samt 8 i Fredrikshald.

Antallet af Fødte og Døde vil sees af følgende Tabel:

Lægedistrikt.	Fødte.	Døde.			Dødfødte*)
		ialt.	i 1ste Døgn. *)	paa Barselseng.	
Eidsberg	666	435	8	4	30
Moss	534	374	5	8	16
Sarpsborg	1 510	1 008	9	11	47
Hvaløerne	382	299	2	7	13
Fredrikshald	297	248	3	5	14
Smaalenenes Amt	3 389	2 364	27	35	120

*) Ifølge Dødfødteanmeldelserne.

Omkomne ved ulykkelige Hændelser 76; Selvmord 6.

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1025 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100 : 69,8.

Lægernes Dødsfortegnelser indeholde Opgave over 17 paa Barselseng døde Kvinder, af hvilke 13 døde af Barselfeber, 3 efter Forløsninger fuldførte ved Kunsthjelp (hvoraf to efter Perforation og en efter Tangforløsning) og 1 efter besværlig Fødsel.

Lægerne have opgivet Dødsaaarsagen for 1031 eller 49,1 pCt. af samtlige ved Sygdom foraarsagede Dødsfald (2 282). De hyppigste Dødsaaarsager vare: Diphtherisk Svælgbetændelse (145), Lungebetændelse (125), Strube-hoste (123), Svindsot (119), akut Bronchit (48), Typhoid-feber (39), Diarrhoe og Cholera nostras (tilsammen 36), Vatersot og Morbus Brighti (tilsammen 34), Kræft (31).

Veiriget. Vinteren 1873—1874 var mild og sneløs, Vaaren ligeledes mild, Sommeren for største Delen tør; Høstmaanederne regnfulde og tildels stormende. Vinteren 1874—1875 begyndte tidlig med Frost, Kulde og Sne.

Levemaaade og hygiæniske Forhold. Fra Eidsbergs Distrikt anføres Forholdene som uforandrede. Brændevinsdrik blandt Tjenere og Dagarbeidere er vistnok hellere tiltaget end aftaget paa Grund af den store Fortjeneste; den giver Anledning til megen Raahed og Forbrydelser (Klingenberg, Koht). Fra Hafslund Brug ved Sarpsborg omtales, at der er opført 3 større toetages Arbejderboliger, hver til 20 Familier med stort Værelse og tilstødende Kjøkken for hver Familie. Arbejderne have paa Grund af det sidste Aars gode Fortjeneste i det Hele taget forstaaet bedre at indrette sig i sit Husstel og vidst at forskaffe sig kraftigere og bedre Mad, end forhen har været Tilfældet. Et Arbeidersamfund til selskabelig Underholdning har været i Virksomhed i de 2 sidste Aar og har bidraget til at holde Arbejderne borte fra Brændevins-kneiperne, ligesom man ogsaa ved at holde Oplæsninger og Foredrag har søgt at vække Sandsen for ædlere Nydelser. Dog er fremdeles Øl- og Brændevinsdrik meget almindelig især blandt Tomtearbejderne (O. Johnsen, A. Hanson). Fra Fredrikstad meddeles, at Tilflytning af Arbeidere er større end nogensinde, da Jernbanebygningen har taget sin Begyndelse; men uagtet der i Byens Udkant bygges Hus paa Hus, er der stor Trang til Boliger, ligesom disse ofte ere overbefolkede og daarlige (E. C. Ebbesen). I Fredrikshald er Mangelen paa Beboelsesleiligheder fremdeles tilstede i lige høj Grad, og der er liden Udsigt til Forbedring, da der saagodtsom aldeles ikke opføres nye Vaaningshuse, skjønt Husleien er stegen. Stedets Forsyning med gode Levnetsmidler er upaaklagelig, men Priserne ere ikke lidet høiere end i forrige Aar. For Arbeidsklassen er god Anledning til Fortjeneste; men Fattigdommen er ikke mindre, hovedsagelig bevirket ved Misbrug af Nydelsen af spirituøse Drikke (F. Zimmer).

Fattigsygepleien besørgetes dels af Embedslægerne, dels af private Læger. Der er opgivet behandlet:

i Eidsbergs	Distrikt	297
i Sarpsborgs	—	264
i Hvaløernes	—	56
i Fredrikshalds	—	619

tilsammen 1 236

Fra Moss Distrikt er Antallet af fattige Syge ikke opgivet.

I **Sundhedskommissionerne** afholdtes følgende Antal Møder: I Eidsbergs Distrikt 10 (i Thrygstad, Askim, Skibtvedt, Rødenæs, i hvert Herred to, i Eidsberg, Rakkestad, i hvert Herred et); i Moss Distrikt afholdtes

4 Møder i Moss By; i Sarpsborgs Distrikt 9 Møder (sex i Fredrikstad, to i Sarpsborg og et i Gleminge Herred); i Hvaløernes Distrikt 4 Møder (et i hvert Herred); i Fredrikshald 7 Møder. Forhandlingsgjenstandene vare: i Eidsbergs Distrikt Opnævnelse af Tilsynsmænd i Herredernes forskellige Kredse, om Vaccination og Revaccinationens Nytte og Tiden, naar den burde udføres; i Sarpsborgs Distrikt omhandlede: i Fredrikstad om Byens Vandledning, om Typhoidfeber og sanitære Forhold i det Hele, — i Sarpsborg undersøgte og afgaves Erklæring om Byens Garverier og i Gleminge omhandlede diphtherisk Svælgbetændelse; i Hvaløernes Distrikt omhandlede de forekommende epidemiske Sygdomme; i Fredrikshald om Forsigtighedsregler ved Strubehoste og diphtherisk Svælgbetændelse, Forholdsregler ved Salg af giftige Tapeter, Besigtigelser af Forandringer og Forbedringer foretagne ved Huse, Kloaker etc.

De Vaccineredes Antal udgjorde:

i Eidsbergs Distrikt	702
i Moss	— 473
i Sarpsborgs	— 1 243
i Hvaløernes	— 437
i Fredrikshalds	— 232

tilsammen 3 087

Af **retsmedicinske Forretninger** udførtes 5 Obduktionsforretninger og 8 Undersøgelser og Erklæringer, tilsammen 13 retsmedicinske Forretninger, hvoraf 2 i Eidsbergs, 9 i Sarpsborgs og 2 i Hvaløernes Distrikter.

Angaaende Amtets 6 **Sygehuse** henvises til de i den almindelige Beretning indtagne Sygehuslister.

Badeindretninger. Ved Badeindretningen i Moss, der var i Virksomhed fra 14de Juni til 6te September, blev taget 5 227 Strømbad, 839 Karbad, 537 Styrtebad og 202 Douchbad. Thorsøkilens Bad var i Virksomhed fra 1ste Juni til 1ste September. Det benyttedes kurmæssigt af 69 Personer, hvoraf 54 med godt Resultat, 15 med ubetydeligere Bedring. Der toges i det Hele 3 775 Bad, hvoraf 1 313 Gytjebad, 602 Karbad, 1 765 Strømbad, 95 Styrtebad; af Gytjeomslag anvendtes 100. De almindeligst behandlede Sygdomme vare: Kjerletsyge, kroniske Lungesygdomme, kronisk Rheumatisme, Gigt, Blegst, Cardialgi, Nervesvækkelse. Tillige benyttedes den ved Badet værende Thalbergkilde, hvis Sammensætning efter Professor Waages Analyse er følgende:

Kiselsyre, Jernoxyd, Lerjord	0,015 pro. mille
Kulsur Kalk	0,039 —
— Magnesia	0,027 —
Svovlsurt Natron	0,042 —
Chlornatrium	0,191 —
Kulsurt Natron	0,024 —

Ildfaste Bestanddele	0,338 pro mille
Organiske og flygtige Bestanddele	0,021 —

Faste Bestanddele ved 100° C. 0,359 pro mille

Vandet har ved 15° C. 1,0012 sp. Vægt og reagerer svagt alkalisk. — Fredrikshalds Badehus havde været aabent til daglig Afbenyttelse fra 6te Juni til 7de September, i hvilket Tidsrum blev taget følgende Antal Bad: 163 Douchbad, 65 Dampbad, 1 004 Karbad og 1 058 Styrtebad. Badeindretningen holdes den øvrige Del af Aaret aabent 2 Dage i Ugen.

Apotheker. Amtet har 5 Apotheker, foruden en i Fredrikstad Forstad indrettet Filialafdeling af Byens ældre Apothek, hvilke visiteredes. Personalet bestod foruden Apothekerne i Moss i 1ste Halvaar af 1 examineret og 1 uexamineret Pharmaceut, i 2det Halvaar af 1 uexamineret Pharmaceut og 2 Disciple; i Sarpsborg af 1 examineret og 1 uexamineret Pharmaceut; i Fredrikstad af 1 Provisor og 3 uexaminerede Pharmaceuter; i Fredrikshald ved Apotheket „Bien“ af 1 examineret og 1 uexamineret Pharmaceut, ved „Svanen“ af 1 Provisor og 1 Discipel.

Medicinalpersonalet bestod af 29 Læger, 37 Jordemødre og 30 Hjelpevaccinatører, nemlig:

1. Eidsbergs Distrikt: 4 Læger, to i Eidsberg, en i Thrygstad og en i Skibtvædt; 9 Jordemødre; 7 Hjelpevaccinatører (samtlige Jordemødre).
2. Moss Distrikt: 6 Læger, fem i Moss og en i Haabøl; 8 Jordemødre; 7 Hjelpevaccinatører (alle Jordemødre).
3. Sarpsborgs Distrikt: 10 Læger, fire i Sarpsborg og sex i Fredrikstad; 13 Jordemødre; 11 Hjelpevaccinatører (hvoraf fem Jordemødre).
4. Hvaløernes Distrikt: 2 Læger, hvoraf Distriktslægen bosat i Fredrikshald, den anden i Ødemark; 4 Jordemødre; 5 Hjelpevaccinatører.
5. Fredrikshalds Stadslægeembede: 7 Læger, foruden Distriktslægen i Hvaløerne; 3 Jordemødre.

IV. Buskeruds Amt.

Amtet, hvis Fladeindhold er 114,87 norske Kvadratmil, og som ved Folketællingen den 31te December 1875 havde 101 867 Indbyggere, er inddelt i følgende 6 Lægedistrikter:

1. Buskeruds Landfysikat (4,70 n. □ M., 31 507 Indbyggere), indbefattende

Kjøbstaden: Drammen ...	0,05 n. □ M.,	19 332 Indb.
Herrederne: Lier	2,40 —	6 425 —
Røken	0,94 —	2 833 —
Holmsbo og		
Hurum	1,31 —	2 917 —

2. Ringerikes Distrikt (13,17 n. □ M., 14 233 Indbyggere), indbefattende

Kjøbstaden: Hønefos	0,01 n. □ M.,	1 135 Indb.
Herrederne: Hole	2,39 —	3 981 —
Norderhoug ..	5,89 —	6 837 —
Aadalen	4,88 —	2 280 —

3. Modums Distrikt (18,42 n. □ M., 25 009 Indbyggere), indbefattende

Herrederne: Eker	4,70 n. □ M.,	11 548 Indb.
Modum	4,04 —	7 255 —
Sigdal	9,68 —	6 206 —

4. Hallingdals Distrikt (43,27 n. □ M., 14 317 Indbyggere), indbefattende

Herrederne: Næs	11,94 n. □ M.,	4 179 Indb.
Gol	10,42 —	4 207 —
Aal	20,91 —	5 931 —

5. Sandsværs Distrikt (10,01 n. □ M., 11 661 Indbyggere), indbefattende

Kjøbstaden Kongsberg ...	0,02 n. □ M.,	4 698 Indb.
Herrederne: Sandsvær ...	5,57 —	4 286 —
Flesberg	4,42 —	2 677 —

6. Rollags Distrikt (25,30 n. □ M., 5 140 Indbyggere), indbefattende

Herrederne: Rollag	3,28 n. □ M.,	1 771 Indb.
Nore	22,02 —	3 369 —

Sundhedstilstanden beskrives fra flere Distrikter som god; den ikke ubetydelige Aftagen i Summen af opgivne epidemiske Sygdomstilfælde beror dog væsentlig paa det med Aarets Begyndelse indtrædende Ophør af Mæslinge-epidemierne fra det foregaaende Aar, medens navnlig Typhoidfeber, Rosen, Lungebetændelse og Katarrher havde en større Udbredning; Kusma omtales fra de fleste Kanter af Amtet som almindelig udbredt.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 1 860 eller 18,51 pro mille af den beregnede Befolkning ved Aarets Midte (100 485). I Aaret 1873 udgjorde Dødeligheden 17,1 p. m., i 1872: 16,3 og i 1871: 15,8 p. m. I Femaa-ret 1866—70 udgjorde det gjennemsnitlige aarlige Antal Døde 1 877 eller 18,88 p. m. af Befolkningen ved nævnte Tidsrums Midte (99 436), og i det næst foregaaende Fem-aar var Dødeligheden 19,0 p. m.

Til Oplysning om de **epidemiske Forhold** i Buskeruds Amt hidsættes følgende af Lægernes Lister sammendragne Tabel (se Tabellen næste Side).

Typhoidfeber optraadte ikke i Hallingdals og Rollags Distrikter, derimod i de øvrige Distrikter med et ikke

ubetydeligt større Antal Tilfælde end i det foregaaende Aar. Angaaende Smitteforholdene oplyses, at Sygdommen udbredtes fra Drammen til Røken af Landphysikatet, til Modums og Ringerikes (Hole) Distrikter, — i det sidst-nævnte tillige til Norderhoug og Hønefos fra Christiania. I Drammen, hvor Sygdommen i de senere Aar har været stationær, holdt den sig, som vil sees af den i Slutningen af den almindelige Beretning indtagne Tabel, i de første 8 Maaneder temmelig uforandret med i Gjennemsnit 4—5 Nyangrebnene maanedlig, men begyndte i September at blive mere almindelig med stedse tiltagende Sygeantal; ligeledes forandredes Forholdet inden de forskellige Bydele, saaledes at det største Antal, der tidligere havde holdt sig til Bragernæs, faldt paa Tangen, der, skjønt den mindste Bydel, alligevel havde det absolut største Antal Syge; en stor Del af disse angrebes i en Brakke, der trods mindre gode sanitære Forhold tjener til Bolig for mindst 100 Personer af Jernstøberiets Arbejdere og disses Familier; Epidemilazaretet toges i Brug den 10de December for derhen at evacuere samtlige i Brakken liggende Typhoidsyge samt de, der muligens senere maatte

I Buskeruds Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Hele Aaret.		Tiden er op- givet for.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.	Ialt opgivne		Fordeling paa Lægedistrikterne.													
	Behandlede.	Deraf Døde.														Buskeruds Landfysikat.	Ringerike		Modum.		Hallingdal.		Sandsvær.		Rollag.						
																	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.			
Typhoidfeber	335	40	325	14	19	15	10	9	22	35	25	27	45	49	55	338	43	196	21	56	7	33	6	-	-	53	9	-	-		
Simpel Feber	410	-	409	39	27	36	26	56	33	20	22	31	37	45	37	410	-	285	-	60	-	29	-	4	-	32	-	-	-		
Barselfeber	75	10	75	15	4	5	4	7	9	-	7	3	4	8	9	76	11	23	3	10	2	26	3	1	-	16	3	-	-		
Børnekopper	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	2	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Vandkopper	60	-	60	9	4	10	11	3	3	8	1	1	1	3	6	60	-	45	-	2	-	2	-	-	-	11	-	-	-		
Skarlagensfeber	14	-	14	1	1	2	-	-	3	1	-	2	2	1	1	14	-	13	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-		
Rødlinger	14	-	14	1	3	-	10	-	-	-	-	-	-	-	-	14	-	-	-	14	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Mæslinger	34	-	34	21	5	4	1	1	-	2	-	-	-	-	-	36	2	26	1	3	-	6	-	-	-	1	1	-	-		
Rosen	350	5	350	26	30	32	28	33	42	30	21	23	31	31	23	351	6	152	5	61	1	88	-	1	-	43	-	6	-		
Kighoste	192	9	192	21	17	14	15	13	19	23	14	27	6	9	14	193	10	108	4	71	5	4	-	-	-	10	1	-	-		
Diphtherisk Svælg- betændelse	40	1	40	7	1	2	1	1	12	1	2	1	3	4	5	40	1	6	1	-	-	3	-	3	-	16	-	12	-		
Strubehoste	16	11	16	1	2	3	1	2	2	-	1	4	-	-	-	16	11	14	11	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-		
Kusma	427	1	427	166	109	88	25	23	2	4	4	1	3	2	-	428	2	303	-	20	1	66	-	3	-	29	1	7	-		
Akut Bronchit og andre katarrhal- ske Tilfælde	2733	37	2733	336	259	485	255	208	185	123	120	135	156	209	262	2741	45	1760	28	227	3	344	5	5	-	377	9	28	-		
Lungebetændelse	587	64	587	43	45	83	66	99	91	32	23	19	19	35	32	593	70	170	28	155	7	129	19	30	4	102	12	7	-		
Pleurit.	89	3	89	14	12	20	11	3	6	4	3	1	8	5	2	90	4	51	4	19	-	12	-	1	-	7	-	-	-		
Gigtfeber	172	3	172	22	17	27	22	13	8	7	3	12	3	23	15	172	3	62	1	26	-	57	2	9	-	18	-	-	-		
Koldfeber	36	-	36	-	1	4	11	4	3	5	4	-	4	-	-	36	-	31	-	-	-	4	-	-	-	1	-	-	-		
Diarrhoe (akut) og Cholera nostras.	1223	17	1221	92	66	89	67	67	129	235	153	94	103	67	59	1237	31	731	28	63	1	236	2	5	-	200	-	2	-		
Blodgang	8	1	8	2	-	-	-	3	-	1	-	1	1	-	-	8	1	-	-	4	1	1	-	2	-	1	-	-	-		
Skjærbug	7	-	7	1	-	1	1	1	3	-	-	-	-	-	-	7	-	1	-	1	-	4	-	1	-	-	-	-	-		
Tilsammen	6824	202	6811	831	622	920	565	546	572	531	403	382	428	491	520	6862	240	3977	135	794	28	1045	37	65	4	919	36	62	-		

blive angrebne sammesteds. Ialt opgives fra Drammen 156 angrebne med 18 Dødsfald (T. L. C. F. Blich). Fra Sandsvær Distrikt omtales 14 Tilfælde (med 1 Dødsfald) fra Kongsberg; i Sandsvær Herred blussede Typhoidfeberen i Aarets sidste Halvdel op paa flere Steder, hvor den havde hersket i 1873 (J. C. Dahm). I Hønefos optraadte i Maanederne September—December 13 Tilfælde med 2 Dødsfald. — Dødeligheden af Sygdommen udgjorde blandt de behandlede Tilfælde 9,85 pCt. (Aaret forud 9,46*) pCt.

Af de af Barsel-feber opførte Dødsfald indtraf 2 efter foregaaende kunstig Forløsning (Tangforløsning og Per-

foration). — Af Barselkrampe omtales 2 Tilfælde med Helbredelse; det ene efterfulgtes af puerperal Mani af en Maanedes Varighed (Poulsøn); det andet forekom i 8de Svangerskabsmaaned hos en Kvinde, der tidligere tvende Gange var behandlet for samme Sygdom, og som nu tilige led af Hydrops og Albuminuri (Dedichen); der nævnes 3 Dødsfald af denne Sygdom (i to Tilfælde efter foregaaende Tangforløsning).

Af Børnekopper er kun anmeldt 2 Tilfælde — fra Hønefos; det første Tilfælde optraadte hos en Arbejder, der kom syg hjem fra vestre Hole i samme Distrikt; hans Kone angrebes, hvorefter Sygdommen ikke udbredtes videre. Børnekopper optraadte, som det viste sig ved senere Undersøgelser, mod Aarets Slutning i Norderhøug (sandsynlig efter samme Smittekilde som det første Tilfælde

*) I Beretningen for 1873 staar 10,7 pCt., der er beregnet efter ialt opgivne Tilfælde.

i Hønefos) og paa Krogskoven, uden at der skede Anmeldelse om de angrebne Syge (T. Thomesen).

De af Skarlagensfeber fra Buskeruds Landfysikat anmeldte Tilfælde optraadte samtlige i Drammen.

Mæslinger. Af de fra Buskeruds Landfysikat anmeldte 26 Tilfælde tilhøre 23 Drammen. Fra Kongsberg er anmeldt 1 Dødsfald hos en 50—60 Aar gammel Mand ved Lungebetændelse. De faa kjendte Tilfælde, der sees at have optraadt i Aarets 1ste Halvdel og især i Januar, danne Slutningen af det foregaaende Aars udbredte Epidemier inden Amtet. Fra Rollag anføres, at Sygdommen vistnok optraadte sammesteds, men ikke kom til Behandling.

Kighosten aftog ligeledes, uden at dog de paa Tabellen anførte Tal svare til de virkelig angrebne, idet Tilfældene for en stor Del ikke kom til Lægernes Kundskab.

Kusma anføres derimod som almindelig forekommende, saaledes fra Modums Distrikt som særdeles hyppig, saagodtsom i hvert Hus; — Lægehjælp søgtes dog sjelden. I Ringerikes Distrikt indtraadte 1 Dødsfald ved Suppuration og Gangræn af Parotis hos et Barn (under et Aar gl.). Fra Sandsværs Distrikt omtales, at der hos en 24-aarig Mand, idet Sygdommen pludselig forsvandt, indfandt sig maniakale Anfald, som først helbrededes 3—4

Maaneder efter det første Anfald, efterat han havde gennemgaaet en Typhoidfeber (J. C. Dahm).

Af **akut Bronchit** er opgivet 632 Tilfælde med 43 Dødsfald, hvori er medregnet 22 Dødsfald fra Drammen uden det tilsvarende kjendte Antal af ialt Angrebne af akut Bronchit. Af 610 Angrebne vare 325 Mænd og 285 Kvinder, — af 600: 310 under og 290 over 15 Aar.

Dødeligheden blandt de inden Amtet behandlede Tilfælde af **Lungebetændelse** udgjorde 10,9 pCt., i Drammen 17,5 pCt. og i Kongsberg næsten 8,5 pCt. Sygdommens Sæde er kun opgivet for 30 Tilfælde, nemlig i 16 høire Lunge, i 12 venstre og i 2 begge Lunger.

Af den i forrige Beretning omtalte epidemiske Brystrheumatisme med Feber er i 1874 kun anmeldt 8 Tilfælde fra Sandsværs Distrikt, hvoraf 5 i August og 2 i September (for 1 er Tiden uopgivet) (J. C. Dahm, E. Poulsson).

Veneriske Sygdomme. Med Hensyn til de paa Drammens kommunale Sygehus og Buskeruds Amtssygehus paa Kongsberg behandlede Tilfælde af Syphilis henvises til den i den almindelige Beretning indtagne Tabel.

Med Hensyn til de udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af Syphilis og ialt kjendte Tilfælde af Gonorrhoe og Urethrit henvises til nedenstaaende Liste.

Liste over behandlede Tilfælde af Syphilis (udenfor Sygehus) og Gonorrhoe.

Sygdom.	Tilsammen behandlede.	Behandlede, for hvilke er opgivet				Opgivet Sygdomsform for Syphilis			Antal anmeldende Læger.	Kjendte Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne.											
		Kjøn.		Alder.		primær.	sekundær.	konstitutionel.			Landfysikatet.**)	Ringerike.		Modum.		Hallingdal.		Sandsvær.		Rollag.		
		Md.	Kv.	Børn (under 15 Aar).	Voksne (over 15 Aar).																	
Syphilis . . .	81	53	28	9	72	31	2	48	14	1*)	53	1	8	-	17	-	-	-	3	-	-	-
Gonorrhoe .	102	91	11	-	99	-	-	-	13	-	78	-	7	-	10	-	-	-	7	-	-	-

*) Md. (0—1 Aar. gl.) i Lier af Landfysikatet.

**) Deraf tilhøre Drammens By: 42 Tilfælde af Syphilis (behandlede udenfor Sygehus) samt formentlig 69 af Gonorrhoe (og Urethrit).

Nedenstaaende Tabel omfatter en Del af Lægerne behandlede væsentlig **kroniske Sygdomme** (se Tabellen næste Side).

Kjendte Tilfælde og Dødsfald af kroniske Sygdomme i Drammens By ville sees af nedenstaaende Tabel (se næste Side).

Liste over kroniske Sygdomme.

	Hele Aaret.		Af de Be- handlede, hvis Kjø- er opgivet, vare		Af de Be- handlede, hvis Alder er opgivet, vare		Antal af anmel- dende Læger.	Ialt op- givne.		Fordeling paa Lægedistrikterne.											
	Behandlede.	Deraf Døde.	Md.	Kv.	Børn (under 15 Aar).	Voxne (over 15 Aar).		Tilfælde.	Dødsfald.	Buskeruds Landfysikat.		Ringerike.		Modum.		Hallingdal.		Sandsvær.		Rollag.	
										Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.
Kronisk Rheumatisme .	242	1	164	78	3	239	10	242	1	38	1	23	-	115	-	2	-	64	-	-	-
Fnat	124	-	63	61	56	68	12	124	-	56	-	4	-	58	-	4	-	2	-	-	-
Skurv	20	-	9	10	14	5	8	20	-	11	-	1	-	2	-	4	-	2	-	-	-
Kjertelsyge	280	8	127	153	227	53	17	282	10	102	4	23	1	128	3	19	1	7	-	3	1
Rachit	41	3	25	16	40	-	10	43	5	34	3	1	-	5	2	3	-	-	-	-	-
Simpel Meningit	23	13	12	11	16	7	9	27	17	3	1	8	6	12	7	-	-	3	2	1	1
Tuberculos —	44	42	25	19	43	1	7	44	42	26	26	1	1	15	13	-	-	2	2	-	-
Svindstot	285	95	142	143	16	265	19	351	161	206	64	42	30	68	40	11	6	23	20	1	1
Kræft	72	30	35	35	-	67	15	83	41	24	13	6	3	34	14	5	-	12	10	2	1
Vatersot og Morbus Brighti	116	25	62	53	11	104	18	129	38	52	15	10	5	52	12	3	2	10	3	2	1
Blegsot og Anæmi	753	-	8	745	126	616	17	753	-	410	-	45	-	272	-	4	-	22	-	-	-
Menstruationsuordener	167	-	-	167	-	167	10	167	-	102	-	9	-	46	-	-	-	-	-	10	-
Kardialgi, kronisk Ga- strit og Dyspepsi	997	9	405	592	79	918	17	1000	12	432	4	143	4	277	2	10	-	128	1	10	1
Ormesygdomme	132	-	72	60	113	19	11	132	-	40	-	1	-	73	-	-	-	18	-	-	-
Drankersygdomme	9	-	9	-	-	9	6	10	1	6	-	3	-	-	-	1	1	-	-	-	-

Kjendte Tilfælde og Dødsfald af kroniske Sygdomme i Drammens By.

	Opgivne Tilfælde.	Opgivne Dødsfald.
Fnat	13	-
Skurv	1	-
Kjertelsyge	60	3 ¹⁾
Rachit	14	2
Svindst	?	50 ²⁾
Kræft	?	8
Vatersot og Morbus Brighti	?	12
Blegsot	(219)	-
Kronisk Gastrit og Ulcus ventriculi	?	4
Drankersygdom	6	-
Hjernebetændelse	24 ³⁾	24

¹⁾ Børn under 5 Aar gl.²⁾ eller 13,6 pCt. af Dødsfald ved Sygdom (368).³⁾ samtlige formentlig tuberculos Meningit (Blich).

Forholdet af kjendte Dødsfald af Svindst til samtlige kjendte ved Sygdom forårsagede Dødsfald vil sees af følgende Oversigt:

Lægedistrikt.	Opgivne Dødsfald af Svindst.	Opgivne Dødsårsager ialt.	Forhold i pCt.
Landfysikatet	64	451	14,1
Ringerike	30	149	20,1
Modum	40	212	18,9
Hallingdal	6	25	24,0
Sandsvær	20	117	17,1
Rollag	1	10	10,0
Tilsammen	161	964	16,7

I 1873 var Forholdet 18,6 pCt.

Med Hensyn til Forekomst af Svindst i Ringerikes Distrikt ytrer Exam. med. A. J. O. Schjong paa Hønefos, at den er i utvivlsomt Tiltagende, og sætter dette Forhold i Forbindelse med en større Blodfattigdom og Debilitet hos den nulevende Slægt, en Debilitet, som ogsaa efter hans Erfaring viser sig deri, at Aareladninger taales saameget mindre nu end før. Af 15 Døde i hans Praksis kunde Arvelighed eftervises hos 8; hos 2 var Sygdommen optraadt af uresolvert Lungebetændelse.

Af **Kræft** er opgivet 41 Dødsfald; Sygdommens Sæde er anført for 37, nemlig Mavesækken (13), Overkjæven (4), Brystkjertel (4), Ansigt (3), Livmoder (3), Tungen (2), Lever (2), Urinblæren (2), samt Hjernen, Underkjæven, Spiserøret og Tibia (af hver 1).

Af **Vatersot** er opført 18 og af **Morbus Brighti** 20 Dødsfald.

Forgiftningstilfælde. Fra Modums Distrikt omtales 1 Dødsfald i Koboltgruberne ved Kuloxydgiftning paa Grund af utilstrækkelig Ventilation (Dedichen).

Af **Sindssygdом** er opgivet 5 Dødsfald.

For Amtskommunens Regning forpleiedes 115 **Sinds-**

syge, hvoraf 31 paa Asyler; af de 84 i privat Forpleining udsatte Syge vare 12 hjemmehørende i Landfysikatet, 15 i Ringerikes, 26 i Modums, 19 i Hallingdals, 10 i Sandsværs og 2 i Rollags Distrikter. Med Hensyn til Udgifterne henvises til den i den almindelige Beretning indtagne Oversigt for Riget.

De i Amtet af Lægerne udførte **chirurgiske Operationer** ere opførte i den i den almindelige Beretning indtagne Oversigt.

Obstetriciske Operationer. Følgende Tabel giver en Oversigt over de af Lægerne opgivne udførte Tangforløsninger, Vendinger, Udtrækninger og Efterbyrdsoperationer.

Indikationer og Udfald for nedenstaaende obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tang.						Vending.						Udtrækning paa Sædet.						Udtagelse af Efterbyrden.		
	Mødre			Børn			Mødre			Børn			Mødre			Børn			Mødre		
	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.
Utilstrækkelige el. smertefulde Veer	19	2 ¹⁾	-	17	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed	3	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselkrampe	-	1	-	-	1	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Blødning ved Placenta praevia	1	-	-	1	-	-	1	-	-	-	1 ²⁾	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-
Issefødsel med Panden fortil	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	-	-	2	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fremfald af Navlesnoren	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-
Uopgiven	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	5
Tilsammen	24	3	-	21	6	-	4	-	-	2	2	-	2	-	-	2	-	-	2	-	5
	27			27			4			4			2			2			7		

¹⁾ 1 af Barselfeber og 1 6 Dage efter af Barselkrampe. ²⁾ samt Tverleie.

Desuden opgives 3 Perforationer: a) 1 hos en Førstefødende, indiceret ved langvarig Fødsel, begyndende Gangræn af de ydre Fødselsdele, Emboli i venstre Lunge og begyndende Collaps — efter forgjæves Vendingsforsøg, Fosteret dødt —, med dødeligt Udfald i det fjerde Døgn af Barselfeber; — b) 2 ved Bækkenforsnevring, begge med heldigt Udfald (C. Bergh, C. A. Holter). — 1 Keisersnit efter forgjæves Forsøg paa Udtrækning efter udført Perforation, indiceret ved Barselkrampe og Bækkenforsnevring (Conjugata ca. 2½"); Konen døde et Døgn efter (se herom Nærmere i Anhanget) (Dedichen). — 1 Partus præmaturus artificialis i 36te Uge med Indtræden af Fødsel 14 Dage efter og med heldigt Udfald for Moder og Barn (Ingen levende Børn efter de tidligere Fødsler) (J. C. Holst).

Tilsammen 45 obstetriciske Operationer, hvoraf 24 i Buskeruds Landfysikat, 6 i Ringerikes, 8 i Modums, 1 i Hallingdals, 4 i Sandsværs og 2 i Rollags Distrikter.

Med Hensyn til Fødselshjelpen i Buskeruds Landfysikat anfører Landfysikus, at Jordemoderhjelp har været benyttet ved 1048 Fødsler (af 1140*) Fødsler inden Landfysikatet); af disse vare:

Issefødsel	885
Ansigtfødsel	7
Sædefødsel	13
Fødsel	3
Tverleie	7

Tilsammen: 915.

*) Ifølge Ministerialbogen. (Blich).

20 (22) Par Tvillingfødsler (deraf 2 Par dødfødte).

Foruden Leiefeil have Jordemødrene opgivet:

Blødning i 10 Tilfælde

Barselkrampe 2 — (en Gang under og
en Gang efter Fødselen).

Fremfald af Navlesnoren i 2 —

Bækkensneverhed i . . . 1 —

Vending udførtes i . . . 8 —

hvoraf

ved Tverleie 5

ved Bækkensneverhed . . 1

ved foreliggende Moderkage 1

Læge tilkaldtes ved 25 Fødsler og udførte 12 Tangforløsninger.

Af 6 døde Barselkvinder døde 4 af Barselfeber, 1 af Embolia og 1 af Barselkrampe. Af Børnene vare 42 dødfødte, og 12 døde i de første Dage efter Fødselen, heraf: 17 ufuldbaarne, 15 raadne; 5 (eller 6) døde efter Tang, 4 efter Vending, 1 efter Sædefødsel, 1 efter Fodfødsel, 1 efter Blødning og 1 efter Fremfald af Navlesnoren (F. Blich).

Antallet af Fødte og Døde vil sees af følgende Tabel:

Lægedistrikt.	Fødte.	Døde			Dødfødte.*)
		ialt.	i 1ste Døgn.*)	paa Barselseng.	
Landfysikatet	1 101	626	13	7	42
Ringerike	415	230	4	2	10
Modum	793	479	10	3	19
Hallingdal	441	226	6	3	22
Sandsvær	336	215	2	4	16
Rollag	155	84	4	-	6
Buskeruds Amt	3 241	1 860	39	19	115

*) Ifølge Dødfødteanmeldelserne.

Omkomne ved ulykkelige Hændelser 61; Selvmord 11.

For det hele Amt bliver der et Overskud af 1381 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100 : 57,4.

I Lægernes Dødslistes opføres Dødsårsagen for 18 døde Barselskvinder: for 11 Barselfeber, for 3 Barselkrampe, — Livmoderbristning, Emboli, Lungebetændelse og Keisersnit, hver for 1. Efter Præsternes Lister døde 1 uforløst (Hallingdals Distrikt, Gol).

Lægerne have opgivet Dødsårsagen for 964 eller 54,0 pCt. af samtlige ved Sygdom forårsagede Dødsfald (1 788). De hyppigste Dødsårsager vare: Svindsot (161),

Hjernebetændelse, tuberculøs Meningit og Kramper i Børnealderen (93), Alderdomssvaghed (91), Lungebetændelse (70), akut Bronchit (45), Typhoidfeber (43), chronisk Bronchit (42), Kræft (41), Hjerneslag (38), Hjerterfeil (33).

Veirliget. Vinter, Vaar og Sommer var mild og med lidet Nedbør, hvorimod Eftersommer og Høst vare regnfulde. Fra Ringerikes Distrikt omtales Udbyttet, især Hø-mængden som sparsom, derimod som godt fra Hallingdal, hvor dog i de koldere Trakter Avlingen ikke naaede fuld Modenhed, da Kornet af Frygt for indtrædende Kulde blev skaaret fortidlig. — Nedenstaaende Tabeller over Temperaturforholdene m. v. i Hallingdals (Hemsedal og Næs) og Rollags (Nore) Lægedistrikter ere meddelte af vedkommende Distriktslæger.

	Middeltemperatur. Reaumur.		
	Hemsedal.		Næs.
	Morg. Kl. 8—9.	Aften Kl. 8—9.	Morg. Kl. 8—9.
Januar	÷ 1,87	÷ 1,32	-
Februar	÷ 1,93	÷ 0,82	÷ 1,96
Marts	÷ 3,83	÷ 1,84	÷ 1,67
April	÷ 0,65	+ 0,66	+ 2,03
Mai	+ 1,19	+ 3,51	+ 5,4
Juni	+ 7,1	+ 3,2	+ 9,4
Juli	+ 10,45	+ 11,4	+ 11,7
August	+ 5,0	+ 8,0	+ 8,0
September	+ 4,0	+ 6,0	+ 6,7
Oktober	+ 3,13	+ 4,2	-
November	÷ 5,1	÷ 3,05	÷ 4,3
December	÷ 6,2	÷ 9,8	÷ 11,9

Nore, 900 Fod over Havfladen, Observationerne foretagne Kl. 8 Morgen.					
	Middeltemperatur.(Reaumur).	Høieste Temp.	Laveste Temp.	Solskins-dage.	Barometer-stand.
Januar . . .	— 0,3	+ 7	— 5	12	28"—10,6""
Februar . . .	— 1	+ 6,5	— 12	10	" — 6,4""
Marts	— 1,5	+ 7	— 12,5	14	" — 8,1""
April	+ 2,7	+ 8	+ 0,5	14	" — 8,3""
Mai	+ 6	+ 11	+ 1,5	13	" — 6,4""
Juni	+ 8,9	+ 15	+ 8	18	" — 6,1""
Juli	+ 12,4	+ 15	+ 10	9	" — 7,1""
August . . .	+ 9	+ 12,5	+ 3,5	15	" — 8,2""
September .	+ 6,6	+ 10	+ 3	13	" — 8,1""
Oktober . . .	+ 5	+ 9,5	— 1,5	13	" — 9,6""
November . .	+ 2	+ 8	— 13	11	" — 8,0""
December . .	— 9,7	+ 3	— 21	18	" — 9,3""

Levemaade og hygiæniske Forhold omtales i det Hele i Forbindelse med den kjendelig tiltagende Velstand som gode; med Undtagelse af den største Del af Modums Distrikt, hvor der siges at være jevnt gode Ædruelighedsforhold, klages der i Almindelighed over udbredt Misbrug af Spirituosa, — saaledes navnlig fra Ringerikes og Hallingdals Distrikter. Fra Hallingdals Distrikt bemærkes saaledes: „Om Brændevinsforbruget er lidet, kan dette ikke tilskrives Folkets Ædruelighed, men derimod den Omstændighed, at man foretrækker den rene Spiritus enten alene eller blandet med Æther; Hoffmannsdraaber kjøbes i pottevis og drikkes — ikke draabevis; Slagsmaal og Brugen af Kniven er endnu temmelig hyppig, men giver sjelden Anledning til retslig Søgmaal, selv ved sagsløst Overfald, idet der nemlig forinden som oftest sluttes Forlig ved Pengeerstatning. Søgningen af Lægehjælp er i stadigt Tiltagende, om det end for det meste endnu sker gennem skriftlig Consultation, da det ansees for en Skam at hente Læge, — det betyder nemlig „Storagtighed“; det kan saaledes — uanseet Omkostningerne — ikke ventes, at der viser sig stor Omsorg for Lægehjælp for de Fattige. De hygiæniske Forhold i Distriktet omtales som gode, Levemaaden tjenlig og Boligerne som sunde og luftige; da de høie Spærreløfte bibeholdes, og Opvarmningen foregaar fra Peisen, undertiden med Understøttelse af en liden Kakkelovn, stiger Temperaturen aldrig meget høit, hvorfor Legemet tidlig vænnes til en lav Varmegrad; derimod ere Gulvene kolde, hvilket for Kvindernes Vedkommende ofte er Aarsag til Menstruationsanomalier, hvortil ogsaa bidrager den uhensigtsmæssige Dragt“ (J. J. Langberg).

Fattigsygepleien. Af fattige Syge opgives behandlede:

i Landfysikatet . . .	1 139 (deraf 884 i Drammen).
i Ringerikes Distrikt .	298
i Modums — .	516
i Hallingdals — .	56
i Sandsværs — .	297 (deraf 225 i Kongsberg).
i Rollags — .	8

tilsammen: 2 314.

Ved Kongsberg Sølvverk behandledes af Berglægen 464 Syge, hvoraf 6 døde.

Sundhedskommissionerne have afholdt følgende Antal Møder: i Landfysikatet 12 (otte i Drammen, to i Lier og et i hvert af Røkens og Hurums Herreder); i Ringerikes Distrikt 6 (et i Hønefos, tre i Hole og et i hvert af Norderhougs og Aadalens Herreder); i Modums Distrikt 2 (et

i Modum og et i Sigdal); i Hallingdals Distrikt 3 (et i hvert Herred); i Sandsværs Distrikt 2 (i Kongsberg); i Rollags Distrikt 3 (to i Rollags og et i Nore Herreder). Foruden Syge- og Dødelighedsforholdene samt sanitære Forholdsregler vare de væsentlige Forhandlingsgjenstande: i Landfysikatet og Ringerikes Distrikt Indredepartementets Cirkulære af 30te April 1874, i Landfysikatets Herreder Op-gaver over Blinde inden samme, i Hole og Norderhougs Herreder af Ringerike: Jordemødervæsenet; i Modums Distrikt de veneriske Sygdomme. — I Drammens Kvarantænekommission afholdtes intet Møde.

De Vaccineredes Antal udgjorde:

i Landfysikatet . .	937
i Ringerikes Distrikt	428
i Modums —	711
i Hallingdals —	781
i Sandsværs —	461
i Rollags —	200

tilsammen: 3 518

I Aadalens Herred af Ringerikes Distrikt udførtes ingen Vaccination.

Af **retsmedicinske Forretninger** udførtes 29, sytten over Døde og tolv over Levende, hvilke ere optagne i den i den almindelige Beretning sammenstillede Oversigt for Riget. 13 udførtes i Landfysikatet, 3 i Ringerikes, 5 i Modums, 5 i Hallingdals, 2 i Sandsværs og 1 i Rollags Distrikter.

Med Hensyn til Amtets 2 **Sygehuse**, Buskeruds Amtssygehus paa Kongsberg og Drammens Bys Sygehus, henvises til de i den almindelige Beretning indtagne Sygehuslister.

Badeindretninger. St. Olafs Jernbad paa Modum besøgte af 416 Personer, af hvilke 62 vare Danske, 25 Svenske og 11 fra England. I Drammen findes en privat Badeindretning til kolde og varme Karbad, Damp- og Styrtebad; — forøvrigt omtales et Par mindre Styrtebad-indretninger fra Rollag.

Amtet har 4 **Apotheker**, som alle visiteredes: 2 i Drammen, 1 i Hønefos og 1 i Kongsberg. Foruden Apothekeren bestod Personalet ved Bragerne Apotek af 2 examinerede Pharmaceuter, ved Strømsø Apotek af 1 Provisor, 2 examinerede Pharmaceuter og 1 Discipel, ved Hønefos Apotek af 1 examineret Pharmaceut og 1 Discipel, samt ved Apotheket i Kongsberg af 1 examineret Pharmaceut som Provisor og 1 Discipel.

Medicinalpersonalet bestod af 21 Læger, 2 Tandlæger, 36 Jordemødre og 18 Hjelpevaccinatører, nemlig i:

1. Buskeruds Landfysikat: 7 Læger i Drammen; 2 Tandlæger; 13 Jordemødre; 2 Hjelpevaccinatorer.
2. Ringerikes Distrikt: 3 Læger, to bosatte i Hønefos (hvoraf Distriktslægen) og en i Aadalen; 5 Jordemødre; 3 Hjelpevaccinatorer.
3. Modums Distrikt: 6 Læger, to i Eker, tre i Modum (hvoraf Distriktslægen) og en i Krødsherred; 6 Jordemødre; 4 Hjelpevaccinatorer. | 4. Hallingdals Distrikt: 1 Læge, bosat i Næs; 6 Jordemødre; 5 Hjelpevaccinatorer.
5. Sandsværs Distrikt: 3 Læger i Kongsberg; 4 Jordemødre; 1 Hjelpevaccinator.
6. Rollags Distrikt: 1 Læge, bosat i Nore; 2 Jordemødre (1 Post ubesat); 3 Hjelpevaccinatorer (deraf to Jordemødre). |
|--|--|

V. Jarlsberg-Laurvigs Amt.

Amtet, hvis Fladeindhold er 17,47 norske Kvadratmil, og som ved Folketællingen den 31te December 1875 havde 89 320 Indbyggere, er inddelt i 3 Lægedistrikter, nemlig:

1. Tønsbergs Distrikt (5,92 n. □ Mil, 41 776 Indbyggere), indbefattende

Kjøbstaden	Tønsberg ..	0,02	n. □ M.	5 080	Indb.
Ladestederne:	Horten	0,02	—	5 457	—
	Aasgaardstrand	—	—	529	—
Herrederne:	Vaale	0,63	—	2 448	—
	Borre	0,52	—	2 883	—
	Sem	0,80	—	5 896	—
	Andebo ...	1,34	—	2 628	—
	Stokke ...	0,90	—	5 266	—
	Nøtterø ...	0,27	—	5 486	—
	Ramnæs ...	1,05	—	2 991	—
	Tjømø	0,37	—	3 112	—

2. Hofs Distrikt (6,40 n. □ M., 18 497 Indbyggere), indbefattende

Kjøbstaden	Holmestrand	—	n. □ M.	2 213	Indb.
Ladestedet	Svelvig	—	—	1 739	—
Herrederne:	Hof	1,05	—	2 068	—
	Laurdal ...	2,08	—	2 531	—
	Skouger ...	0,85	—	3 273	—
	Strømmen .	0,43	—	1 194	—
	Sande	1,33	—	3 500	—
	Botne	0,66	—	1 979	—

3. Laurvigs Distrikt (5,15 n. □ M., 29 047 Indbyggere), indbefattende

Kjødstæderne:	Laurvig ...	0,01	n. □ M.	7 855	Indb.
	Sandefjord .	—	—	2 462	—
Herrederne:	Sandherred ..	0,89	—	6 218	—
	Tjødning	0,51	—	3 340	—
	Hedrum	2,32	—	3 838	—
	Brunlaugnæs	1,42	—	4 144	—
	Fredriksværn	—	—	1 190	—

Sundhedstilstanden var ret god, dog i det Hele og især i Tønsbergs Distrikt ikke saa god som i Aaret forud; navnlig i 1ste Kvartal viser sig en betydeligere Sygelighed ved epidemiske Sygdomme, hvorimod disse i Aarets sidste Halvdel optraadte for en Del endog sparsommere end sædvanlig; foruden de almindelig hyppig forekommende akute katarrhalske og gastriske Sygdomme vare Mæslinger og Lungebetændelse de mest udbredte, ligesom Typhoidfeber

optraadte med et mere end almindelig stort Antal Tilfælde i Forhold til de 5 foregaaende Aar.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 1 576 eller 17,90 pro mille af den beregnede Befolkning ved Aarets Midte (88 064). I 1873 var Dødeligheden 15,45 pro mille og i 1872 14,9 p. m. I Femaaret 1866—70 udgjorde det gennemsnitlige aarlige Antal Døde 1 628 eller 18,74 p. m. af den beregnede Befolkning ved nævnte Tidsrums Midte

(86 847); i det næst foregaaende Femaar var Dødeligheden 17,5 p. m.

Til Oplysning om de **epidemiske Forhold** hidsættes følgende af Lægernes Opgaver sammendragne Tabel.

Typhoidfeber. Antallet af Angrebne og Døde samt de førstnævntes Forhold til Befolkningen vil sees af nedenstaaende Oversigt indbefattende de sidste 21 Aar, for hvilke der findes Opgaver (se Tabellen næste Side).

I Jarlsberg-Lauvigs Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Hele Aaret.		Tiden er op- givet for.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.	Ialt op- givne.		Fordeling paa Lægedistrikter.					
	Behandlede.	Deraf Døde.														Tilfælde.	Dødsfald.	Tønsberg.		Hof.		Laurvig.	
																		Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.
Typhoidfeber	147	20	147	34	7	13	6	10	4	8	21	9	13	16	6	150	23	67	8	67	10	16	5
Simpel Feber	218	-	216	29	28	21	13	14	15	26	16	17	10	12	15	218	-	82	-	75	-	61	-
Barselfeber	48	19	48	9	3	6	8	2	5	-	-	1	5	2	7	52	23	22	7	10	4	20	12
Børnekopper	31	4	31	1	11	3	2	10	-	4	-	-	-	-	-	31	4	3	-	28	4	-	-
Vandkopper	75	-	75	10	8	12	3	-	2	11	-	4	4	13	8	75	-	59	-	4	-	12	-
Skarlagensfeber	11	2	11	-	-	3	1	3	1	-	-	1	-	-	2	11	2	7	2	-	-	4	-
Rødlinger	19	-	19	2	-	-	-	9	5	3	-	-	-	-	-	19	-	4	-	13	-	2	-
Mæslinger	572	21	571	33	187	226	48	49	8	14	4	1	1	-	-	573	22	511	21	22	-	40	1
Rosen	186	7	186	22	22	20	23	20	20	9	12	10	11	10	7	186	7	116	6	40	1	30	-
Kighoste	49	-	49	5	7	6	11	2	-	3	-	2	2	1	10	49	-	19	-	21	-	9	-
Diphtherisk Svælgbe- tændelse	88	14	88	8	7	8	4	9	8	13	4	9	2	8	8	88	14	60	14	9	-	19	-
Strubehoste	27	9	27	7	5	1	3	2	1	-	-	1	1	1	5	28	10	8	3	2	2	18	5
Kusma	213	-	213	41	40	55	37	11	17	4	1	-	-	1	6	213	-	120	-	57	-	36	-
Akut Bronchit og andre katarrh. Tilfælde	2889	28	2790	384	378	296	253	320	156	129	94	119	120	213	328	2893	32	2136	20	343	4	414	8
Lungebetændelse	470	57	470	36	51	74	51	50	43	24	6	10	21	28	76	473	60	220	27	81	9	172	24
Pleurit	67	3	67	5	4	5	9	8	4	7	6	4	9	5	1	67	3	45	-	5	1	17	2
Gigtfeber	160	7	160	22	24	27	18	11	9	7	2	14	10	7	9	160	7	77	2	28	2	55	3
Koldfeber	41	-	41	4	2	5	-	8	6	6	2	1	2	3	2	41	-	24	-	9	-	8	-
Diarrhoe (akut) og Cholera nostras	800	26	800	78	47	54	61	29	71	116	112	56	56	65	55	803	29	484	9	150	6	169	14
Blodgang	1	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-
Skjørbug	2	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	-	2	-	-	-	-	-
Tilsammen	6114	217	6012	731	831	836	551	567	375	384	280	259	267	385	546	6133	236	4066	119	964	43	1102	74

Af de fra Tønsbergs Distrikt anmeldte Tilfælde optraadte 8 paa 2 lige ved hinanden liggende Gaarde i Nykirke Sogn af Borre Herred, hvor Sygdommen af og til skal have vist sig i længere Tid; 3 Børn vare døde, da Læge tilkaldtes, og af de dengang 5 Angrebne døde en voxen Pige i 7de Uge paa Grund af hypostatisk Pneumoni; senere blev Konen, der før havde havt Sygdommen, angreben og døde (Dietrichson). 7 Tilfælde (med 2 Dødsfald), der ere anmeldte fra Horten, optraadte spredt i Aarets Løb. Til Stokke af samme Distrikt indbragtes

Smitte ved 2 hjemkomne Sømænd; 1 (50—60 Aar gammel) Mand, der havde opholdt sig et halvt Døgn i den enes Sygerum, døde efter 4 Dages Sygeleie (Freng). Af de fra Hofs Distrikt anmeldte Tilfælde omtales fra Skouger 1 at være optraadt ombord under en Søreise (fra Eng-land) (Holst). I Holmestrand fortsatte Epidemien fra November 1873 sig i Løbet af de første 5 Maaneder, men optraadte senere alene med et enkelt Tilfælde i August; ialt er opgivet 29 Tilfælde med 4 Dødsfald. Af 16 fra Laurvigs Distrikt anmeldte Tilfælde tilhøre 13 Laurvig og

i Aaret	Angrebne af Typhoid-feber.	Døde.	Angrebne af 1000 Indvaanere.
1874	150	23	1,7
1873	117	11	1,3
1872	134	15	1,6
1871	110	22	1,3
1870	64	7	0,7
1869	105	17	1,2
1868	281	57	3,2
1867	512	94	5,9
1866	272	32	3,2
1865	141	24	1,7
1864	161	29	2,2
1863	159	20	2,3
1862	105	26	1,4
1861	126	18	1,7
1860	111	12	1,5
1859	130	15	1,8
1858	147	18	2,0
1857	198	25	2,7
1856	79	14	1,1
1855	41	5	0,6
1854	131	4	1,8

3 Sandherred; til Laurvig hjemkom en Sømand syg fra Leith, som det antoges forårsaget ved Drikning af Vand, indtaget fra Dokken; kun Vedkommendes Broder blev smittet, og ingen flere Tilfælde blev iagttagne efter Isolation (Hansteen).

Barselseber. Fra Holmestrand omtales 1 dødelig endende Tilfælde 3 Dage efter Tangforløsning under peritonitiske Symptomer (P. C. Andersen). I Skouger Herred af Hofs Distrikt optraadte i 1 Tilfælde 9 Dage efter Fødselen en heftig Mastitis med hurtig Udgang i total Gangræn af Mamma og Død (J. C. Holst).

Af **Børnekopper**, hvoraf kun et Tilfælde blev iagttaget i det foregaaende Aar, er anmeldt 31 Tilfælde; af disse optraadte 28 i Sande Herred af Hofs Distrikt under en Epidemi, der udviklede sig i Begyndelsen af Aaret og varede til Juli Maaned; af de 4 Døde vare 2 uvaccinerede Børn og 2 voksne Mænd (26 og 74 Aar gamle) (A. C. Smith).

Af **Mæslinger** er fra det hele Amt anmelst 573 Tilfælde, hvoraf 511 fra Tønsbergs Distrikt; Sygdommen optraadte epidemisk allerede ved Aarets Begyndelse i Tønsberg og tilgrænsende Landdistrikter (fra hvilke er opført 457 Tilfælde og 19 Dødsfald) og endte i Begyndelsen af Epidemien ikke sjelden dødelig ved Bronchit og Lungebetændelse; senere var Sygdommen derimod mild. Diarrhoe og Øreaffektioner omtales som hyppige Compli-

kationer (O. H. Dietrichson, H. Cappelen). I Stokke og Tjøme Herreder var den i det Hele mild, og forholdsvis faa Tilfælde kom under Lægebehandling. Fra Horten er opført 17 Tilfælde med 2 Dødsfald, — fra Holmestrand 10 Tilfælde. Af de fra Laurvigs Distrikt anmeldte Tilfælde tilhøre 10 Laurvigs By med Omegn og 29 Fredriksværn med Omegn.

Kighoste omtales fra flere Kanter at have optraadt med et langt større Antal Tilfælde end anført, idet kun faa ere komne til Lægebehandling, saaledes fra Tjøme, Svelvig og Laurvig.

Kusma omtales som stærkt udbredt uden dog for nogen væsentlig Del at komme under Lægebehandling, der oftest kun søgtes ved Complicationer, navnlig ved de temmelig hyppig forekommende Metastaser til Testis. Sygdommens Optraeden var for den største Del begrændset til Aarets første Halvdel.

Af de opførte **katarrhalske** Tilfælde ere 795 akut Bronchit, der er opgivet som Dødsårsag i 32 af samme; for 794 af de for denne Sygdom Behandlede er Kjøen og Alder opgivet: af 477 Mænd og 317 Kvinder vare 335 under og 459 over 15 Aar. Af kronisk Bronchit kjendes 14 Dødsfald.

Lungebetændelse havde i indeværende Aar i Sammenligning med de nærmest foregaaende en mere end almindelig stor Udbredning, hvilket vil sees af følgende Sammenstilling for de sidste 15 Aar:

	Angrebne.	Døde.		Angrebne.	Døde.
i 1874:	473	60	i 1866:	366	44
i 1873:	315	44	i 1865:	394	60
i 1872:	216	31	i 1864:	473	57
i 1871:	324	62	i 1863:	349	51
i 1870:	338	71	i 1862:	424	39
i 1869:	585	88	i 1861:	327	39
i 1868:	449	65	i 1860:	177	23
i 1867:	530	104			

tilsammen 5 740 Angrebne, 838 Døde eller i aarligt Gjennemsnit 382,7 Angrebne, 55,9 Døde.

Kun for 1 af de i indeværende Aar behandlede Tilfælde er Sygdommens Sæde opgivet og i dette begge Lunger.

Af **Gigtfeber** er anmeldt omtrent det dobbelte Antal Angrebne mod Aaret forud.

Koldfeber anføres hyppig som opstaaet i Udlandet. Desuden omtales Sygdommen at have forekommet hos en Kone og en 11 Aar gammel Gut, der begge boede paa

en lav og sumpig Slette ved Laugens Udløb i Søen (J. M. Hansteen).

Veneriske Sygdomme. Paa Amtets Sygehuse er opgivet 27 behandlede Tilfælde af Syphilis, hvoraf 24 indkom i Aarets Løb, og et Dødsfald hos et Barn under 1

Aar gammelt; forøvrigt henvises til de i den almindelige Beretning indtagne Sygelister.

Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af Syphilis og ialt kjendte Tilfælde af Gonorrhoe og Urethrit ville sees af nedenstaaende Tabel:

Liste over behandlede Tilfælde af Syphilis (udenfor Sygehusene) og Gonorrhoe (Urethrit).

Sygdom.	Tilsammen behandlede.	Behandlede, for hvilke er opgivet				Sygdomsform for Syphilis.			Antal anmeldende Læger.	Kjendte Dødsfald (hereditær Syphilis).	Fordeling paa Lægedistrikterne.					
		Kjøn.		Alder.		primær.	konstitutionel.	hereditær.			Tønsberg.		Hof.		Laurvig.	
		Md.	Kv.	Børn (under 15 Aar).	Voxne (over 15 Aar).						Beh.	Kjendte Dødf.	Beh.	Kjendte Dødf.	Beh.	Kjendte Dødf.
Syphilis	57	22	35	11	46	6	50	1	16	1	26	-	9	1	22	-
Gonorrhoe og Urethrit	92	87	5	-	92	-	-	-	16	-	48	-	7	-	37	-

Over de af Lægerne behandlede væsentlig kroniske Sygdomme giver følgende Tabel en Oversigt.

	Hele Aaret.		Af de Be- handlede, hvis Kjøn er opgivet, vare		Af de Be- handlede, hvis Alder er opgivet, vare		Antal af anmeldende Læger.	Ialt opgivne		Fordeling paa Læge- distrikter.							
	Behandlede.	Deraf Døde.	Md.	Kv.	Børn (under 15 Aar).	Voxne (over 15 Aar).		Tilfælde.	Dødsfald.	Tønsberg.	Hof.		Laurvig.				
Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.												
Kronisk Rheumatisme .	413	-	267	146	9	404	16	413	-	299	-	43	-	71	-		
Fnat	74	-	30	34	38	26	13	74	-	21	-	26	-	27	-		
Skurv	21	-	10	11	13	8	5	21	-	17	-	-	-	4	-		
Kjertelsyge	290	2	112	178	235	55	20	291	3	174	-	36	1	81	2		
Rachit	10	2	7	3	10	-	6	11	3	6	2	2	-	3	1		
Simpel Meningit	18	13	7	11	14	4	9	27	17	11	7	4	3	7	7		
Tuberculøs —	25	24	12	13	25	-	12	26	25	16	15	5	5	5	5		
Svindst	285	67	132	153	30	255	20	317	99	142	35	30	25	145	39		
Kræft	52	29	25	27	-	52	16	59	36	28	16	8	7	23	13		
Vatersot og Morbus Brighti	72	19	33	39	10	62	17	83	30*)	41	11	19	11	23	8		
Blegsot og Anæmi . . .	696	-	50	646	143	553	20	696	-	488	-	96	-	112	-		
Menstruationsuordener .	111	-	-	111	-	111	14	111	-	69	-	10	-	32	-		
Kardialgi, kronisk Ga- strit og Dyspepsi . . .	1079	6	429	650	60	903	20	1080	7	614	1	175	4	291	2		
Ormesygdomme	160	1	76	84	135	25	14	160	1	120	1	6	-	34	-		
Drankersygdomme	7	1	7	-	-	7	4	7	1	3	-	2	1	2	-		

*) Af Vatersot 19 og af Morbus Brighti 11 Dødsfald.

Svindсот. Forholdet mellem opgivne Dødsfald af Svindсот og samtlige af Lægerne opgivne Dødsaarsager var i de enkelte Distrikter følgende:

Lægedistrikt.	Opgivne Dødsfald af Svindсот.	Opgivne Dødsaarsager ialt.	Forhold i pCt.
Tønsberg	35	285	12,3
Hof	25	159	15,7
Laurvig	39	232	16,8
Jarlsberg-Laurvigs Amt.	99	676	14,6

I 1873 var Forholdet 19,2 pCt. og i 1872 16,3 pCt.

Af **Ormesygdomme** omtales fra Stokke 1 Dødsfald hos en (5—10 Aar gl.) Pige; efter Omgivelsernes Beretning

skulde der i Løbet af et Døgn være afgaaet 75 Stykker *Ascaris lumbricoides* (Freng).

For Amtskommunens Regning forpleiedes i 1874 81 **Sindssyge** hvoraf 20 i Asyler; 32 vare hjemmehørende i Tønsbergs, 25 i Hofs og 24 i Laurvigs Distrikter.

Af **Forgiftningstilfælde** omtales fra Tønsberg et ved *Hyoscyamus niger* hos en 2 Aar gammel Gut med heldigt Udfald (Dannevig).

Med Hensyn til de af Lægerne udførte **chirurgiske Operationer** henvises til de i den almindelige Beretning indtagne Tabeller.

Af **obstetriciske Operationer** opgives udførte af Læger: 26 Tangforløsninger, 1 Vending og 1 Udtagelse af Efterbyrden, tilsammen 28 Operationer, hvoraf 6 i Tønsbergs, 8 i Hofs og 14 i Laurvigs Distrikter. Indikationer og Udfald vil sees af nedenstaaende Tabel:

Indikationer og Udfald for obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tangforløsning.						Vending.						Efterbyrdsoperation.		
	Mødre			Børn			Mødre			Børn			Mødre.		
	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer	19 ¹⁾	2 ²⁾	3	18	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselkrampe	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-
Tilbageholdelse af Moderkagen . . .	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Tilsammen	21	2	3	20	6	-	1	-	-	1	-	-	-	-	1
	26			26			1			1			1		

¹⁾ 5 opgivne som Førstefødende. ²⁾ 1 Førstefødende af Peritonit (Barsel-feber) 3 Dage efter.

Antallet af **Fødte** og **Døde** vil sees af følgende Tabel:

	Fødte.	Døde			Død-fødte. *)
		i Alt.	i 1ste Døgn. *)	paa Barsel-seng.	
Tønsberg	1 208	754	9	8	24
Hof	523	336	1	4	16
Laurvig	839	486	5	13	25
Jarlsb.-Laurvigs Amt	2 570	1 576	15	25	65

*) Ifølge Dødfødteanmeldelserne.

Omkomne ved ulykkelige Hændelser 88; Selvmord 6.

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 994 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100 : 61,3. — Efter Lægernes Dødslistes døde 26 Kvinder paa Barselseng: 23 af Barsel-feber, 2 ved besværlig Fødsel (en efter Tangforløsning) og 1 af Barsel-mani. — Ingen døde uforløst.

Lægernes Dødslistes indeholde Opgaver over 676 eller 45,6 pCt. af samtlige ved Sygdom forårsagede Dødsfald (1 482). De hyppigst opgivne Dødsaarsager vare: Svindсот (99), Lungebetændelse (60), Hjernebetændelse,

tuberculøs Meningit og Kramper i Børnealderen (tilsammen 59), Alderdomssvæghed (42), Kræft (36), akut Bronchit (32), Vatersot og Morbus Brighti (tilsammen 30), Diarrhoe og Cholera nostras (tilsammen 29), Barselfeber og Typhoidfeber (af hver 23), Mæslinger (22) og Hjerte-feil (20).

Veirliget. Efter nedenstaaende Oversigt fra Sandefjord var Middelterperaturen i alle Aarets Maaneder over Frysepunktet (J. Ebbesen). Vaar og Forsommer omtales fra Hofs Distrikt som tør, men Høsten som regnfuld; Udbyttet under et Middelsaar.

	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	Septbr.	Oktober.	Novbr.	Decbr.
Luftens Middeltemperatur ...	+ 0,3	+ 0,3	+ 0,3	+ 3,9	+ 8,0	+ 13,0	+ 14,5	+ 12,0	?	+ 0,3	+ 0,3	+ 0,3
Søens Do.	-	-	-	-	-	+ 11,7	+ 15,0	+ 13,5	-	-	-	-

I Levemaade og hygiæniske Forhold siges der ikke at være indtraadt nogen væsentlig Forandring fra tidligere Aar.

Fattigsygepleien. Af fattige Syge opgives behandlet:

fra Tønsbergs Distrikt	390
- Hofs	188
- Laurvigs	122

Tilsammen: 700

(foruden disse flere i Nøtterø, Tjømmø, Vaale og Laurvig, uden at disses Antal kan opgives).

Af Sundhedskommissionerne er afholdt følgende Antal Møder: i Tønsbergs Distrikt 11 (tre i Tønsberg, to i Borre, et i Horten og et i Aasgaardstrand samt et i hvert af Andebo, Stokke, Nøtterø og Ramnæs Herreder); 19 i Hofs Distrikt (ti i Holmestrand og et i Svelvig, tre i hvert af Sande og Skougers, samt et i hvert af Strømmens og Botne Herreder); 10 i Laurvigs Distrikt (syv i Laurvig og et i hvert af Sandherred, Tjødling og Brunlaugnæs Herreder, foruden flere i Sandefjord, hvis Antal ikke er opgivet). Fra Hofs Distrikt anføres den hele Kommunerepresentation at danne Sundhedskommissionen. Som de vigtigste Forhandlingsgjenstande omtales fra alle Distrikter epidemiske og smitsomme Sygdomme samt hygiæniske Foranstaltninger mod samme med Oprettelse af Isolationslokaler i Horten og Laurvig; tillige holdtes Foredrag over andre Gjenstande, saaledes i Sandherred om Næringsmidlerne.

I Skouger Herred fremlagdes Forslag til Sundhedsvedtægter.

De Vaccineredes Antal udgjorde:

i Tønsbergs Distrikt . . .	880
i Hofs — . . .	608
i Laurvigs — . . .	780

Tilsammen: 2 268.

Af retsmedicinske Forretninger udførtes 6, tre over Døde og tre over Levende, hvoraf to i Tønsbergs og 4 i Laurvigs Distrikter; — forøvrigt henvises til den i Slutningen af den almindelige Beretning indtagne Oversigt.

Sygehuse. Med Hensyn til Virksomheden ved Amtssygehuset i Tønsberg, Tønsberg Bys Sygehus og Carl-johansværns militære Sygehus henvises til de i den almindelige Beretning indtagne Sygehuslister. Fra Laurvig omtales Oprettelsen af et Interneringslokale paa 8—10 Senge.

Badeindretninger. Sandefjords Bad har været besøgt af 713 Badende (i 1873 553) hvoraf 586 vare hjemhørende i Norge, 102 i Danmark, 10 i Sverige, 6 i Finland, 5 i Tydskland og 4 i Storbritanien. Af tre Læger opgives behandlede tilsammen 493 Syge (i 1873 363); 48 ere hjemvendte helbredede, 290 betydelig bedrede og 113 noget bedrede, 42 uhelbredede; for de øvrige er Udfaldet ikke anført. De behandlede Sygdomme og Resultatet af sammes Behandling sees af nedenstaaende Sammenstilling af de foreliggende Opgaver (se Tabellen næste Side).

Sygdom.	Ialt Behand- lede.	Deraf	
		helbredede og betydelig bedrede.	noget bedre- de og uhel- bredede.
Kroniske Lungesygdomme	5	2	3
— Sygdomme i Fordøielssap- paratet	20	16	4
Forstoppelse	19	7	12
Hæmorrhoidallidelser	11	7	4
Hjerne-, Rygmarvs-, Sindssygdomme, nervøs Svækkelse	118	90	28
Neuralgier	58	39	19
Lamheder	25	10	15
Kronisk Rheumatisme	131	97	34
Kjertelsygdom	39	30	9
Ben- og Ledsygdomme	22	12	10
Kroniske Hudsygdomme	18	10	8
Dispositio catarrhalis	4	3	1
Blegsot	5	5	-
Sygdom i Urinveiene	4	2	2
Livmodersygdom	4	2	2
Syphilis	3	2	1
Tumor prostatae	2	2	-
Atrophi af Underextremiteterne	1	-	1
Kronisk Alcoholisme	1	1	-
Polysarcia	1	1	-
Øresus	1	-	1
Ikke kræftagtig Svulst	1	-	1
Tilsammen	493	338	155

Fra Tønsberg, Carljohansværn, Aasgaardstrand, Holmestrand, Laurvig, Fredriksværn, Stokke, Nøtterø og Tjøme omtales Badeindretninger, der tildels besøges af tilreisende Badegjæster.

Amtets 6 **Apotheker** visiteredes; foruden Apothekeren bestod Personalet: i Tønsberg, Laurvig og Sandefjord af 1 Pharmaceut og 1 Discipel, — i Horten, Svelvig og Holmestrand af 1 Pharmaceut.

Medicinalpersonalet bestod af 22 Læger, 1 Tandlæge, 30 Jordemødre og 19 Hjelpevaccinatører, nemlig i:

1. Tønsbergs Distrikt: 11 Læger, fem i Tønsberg (hvoraf Distriktslægen), fire i Horten, en i Stokke og en paa Tjøme; 1 Tandlæge; 12 Jordemødre (hvoraf tre privat praktiserende); 9 Hjelpevaccinatører (deraf otte Jordemødre).
2. Hofs Distrikt: 4 Læger, to i Holmestrand, en i Svelvig og en (Distriktslægen) i Hof; 6 Jordemødre; 6 Hjelpevaccinatører (deraf 4 Jordemødre).
3. Laurvigs Distrikt: 7 Læger, tre (deraf Distriktslægen) i Laurvig, tre i Sandefjord og en i Fredriksværn; 12 Jordemødre; 4 Hjelpevaccinatører (alle Jordemødre).

VI. Hedemarkens Amt.

Amtet, hvis Fladeindhold er 203,43 norske Kvadratmil, og som ved Folketællingen den 31te December 1875 havde 119 774 Indbyggere, er inddelt i følgende 6 Lægedistrikter:

1. Solør-Odalens Distrikt (26,48 n. □ M., 34 058 Indbyggere), indbefattende

Kjøbstaden Kongsvinger	n. □ M.,	932 Indb.
Herrederne: Vinger	3,88 —	5 776 —
Eidskog	4,78 —	6 167 —
Søndre Odalen	3,92 —	6 845 —
Nordre —	3,74 —	4 177 —
Brandvold	3,95 —	3 880 —
Grue	6,26 —	6 281 —

2. Hedemarkens Distrikt (20,38 n. □ M., 40 759 Indbyggere), indbefattende

Kjøbstaden Hamar	n. □ M.,	2 300 Indb.
Herrederne: Vang og Furnæs	4,03 —	8 369 —
Stange	2,71 —	6 124 —
Romedal	2,63 —	4 944 —
Løiten	2,79 —	4 416 —
Næs	1,30 —	3 909 —
Ringsaker	6,92 —	10 697 —

3. Søndre Østerdalens Distrikt (23,27 n. □ M., 18 951 Indbyggere), indbefattende

Herrederne: Elverum.....	10,77 n. □ M.,	7 127 Indb.
Vaaler	4,84 —	3 993 —
Aasnæs.....	4,54 —	4 617 —
Hof	3,12 —	3 214 —
4. Trysils Distrikt (31,50 n. □ M., 5520 Indbyggere), indbefattende		
Herrederne: Trysil.....	25,53 n. □ M.,	4 980 Indb.
Drevsjø Kapelsogn		
af Rendalen ...	5,97 —	540 —
5. Rendalens Distrikt (44,40 n. □ M., 9316 Indbyggere), indbefattende		
Herrederne: Aamot	8,01 —	3 254 —
Storelvedalen.	12,14 —	3 219 —
Rendalen ...	24,25 —	2 843 —
(Drevsjø Kapelsogn herfra undtaget).		

6. Tønsets Distrikt (55,90 n. □ M., 10 590 Indbyggere), indbefattende

Herrederne: Lilleelvedalen	15,71 n. □ M.,	3 284 Indb.
Tønset	8,69 —	3 032 —
Tolgen	24,25 —	3 509*) --
Kvikne fraregnet Indset		
Annex	7,25 —	767 —

Indset Annex til Kvikne (1,50 n. □ M. med 578 Indbyggere) hører til Opdals Distrikt i søndre Trondhjems Amt.

*) Af Tolgens Herred hører en Del (med 240 Indbyggere) i geistlig Henseende til Røros Prestegjeld.

Sundhedstilstanden angives kun fra Solør-Odalens Distrikt som god, medens den i Amtets øvrige Distrikter var mindre tilfredsstillende, da flere Sygdomme optraadte epidemisk; blandt disse havde Typhoidfeber, Mæslinger, Lungebetændelse, katarrhalske og akutte gastriske Sygdomme den største Udbredning.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 1929 eller 16,08 pro mille af den beregnede Befolkning ved Aarets Midte (119 942). I Aaret 1873 udgjorde Dødeligheden 14,18 p. m. af den beregnede Befolkning ved Aarets Begyndelse, i 1872: 13,2 p. m. og i 1871: 12,2 p. m. I Fem-aaret 1866—70 udgjorde det gennemsnitlige aarlige Antal Døde 1898 eller 15,76 p. m. af Befolkningen ved nævnte Tidsrums Midte (120 428); i det næst foregaaende Fem-aar var Dødeligheden 16,7 p. m.

Til Oplysning om de **epidemiske Forhold** i Hedemarkens Amt hidsættes følgende af Lægernes Lister sammendragne Tabel (se Tabellen næste Side).

Typhøse Sygdomme. Af exanthematisk Typhus er kun behandlet 3 Tilfælde, hvoraf intet endte dødeligt.

Antallet af optraadte Tilfælde af Typhoidfeber er mindre end Aaret forud. For Solør-Odalens Distrikt oplyses, at Sygdommen indbragtes til en Gaard i søndre Odalens Herred ved Smitte fra Holmestrand, hvor den først angrebne Syge havde pleiet Syge af Typhoidfeber og angrebes af Sygdommen strax efter sin Hjemkomst. Smitteoverførelsen i de senere optraadte Tilfælde paa de nærliggende Pladse og Gaarde kunde tydelig paavises (E. M. Heiberg). I Hedemarkens Distrikt vedvarede Epidemien, hvorvel det anmeldte Antal Tilfælde var betyde-

lig mindre end Aaret forud, fra forrige Aar. Siden 1868 har Sygdommen forekommet epidemisk i Herrederne omkring Hamar og i de sidste 3 Aar hersket i Distriktet som en ikke ganske ubetydelig Epidemi med Hamar som Centrum. Af 149 Tilfælde forekom 46 i Vang og Furnæs, 42 i Hamar, 35 i Næs, 16 i Stange, 6 i Ringsaker, 3 i Løiten og 1 i Romedal. Sygdommen anføres i et større Antal Tilfælde at være overført fra Hamar til de omliggende Herreder. At Sygdommen har kunnet holde sig saa længe paa Hamar, tilskrives for en Del de mislige sanitære Forhold i Byen, hvor der findes Mangler ved Vandforsyning, Kloak og Bingevæsen, der ikke saa ganske let og hurtig kunne rettes paa i en By med saa liden økonomisk Bæreevne som Hamar, hvor Bevilgninger paa 20 à 30,000 Spd., hvorom der i disse Anledninger har været Spørgsmaal, ikke ere lette at skaffe tilveie. En forholdsvis større Sum er bevilget til Kloaker og en tilfredsstillende Løsning af Spørgsmaalet om Byens Vandforsyning haabes at være nær forestaaende (J. C. Lund). Til søndre Østerdalens Distrikt overførtes Sygdommen i flere Tilfælde fra Hamar (C. Munthe, Dørum). Fra Rendalens Distrikt omtales Smitteimport fra Hamar som Aarsag til de fleste der indtrufne Tilfælde, der i Begyndelsen af Aaret optraadte mere sporadisk i smaa Grupper, indtil Sygdommen i November og December viste en stærkere Udbredning (O. Paus).

Mæslinger forekom i foregaaende Aar epidemisk i Amtets sydligste Distrikt — Solør-Odalen — og udbredte sig i Aarets første Halvdel epidemisk over Amtets øvrige Distrikter. Fra Hedemarkens Distrikt bemærkes, at kun

I Hedemarkens Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Hele Aaret.		Tiden er op- givet for.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Behandlede.	Der af Døde.													
Exanthematisk Typhus	3	-	3	-	-	-	-	1	-	-	2	-	-	-	-
Typhoidfeber	259	30	259	40	31	16	8	24	6	20	17	21	19	33	24
Simpel Feber	192	-	192	24	15	18	14	23	21	16	17	15	9	9	11
Barselfeber	98	25	98	11	11	9	9	9	8	5	9	8	6	6	7
Vandkopper	22	-	22	8	-	5	3	-	3	-	-	-	1	-	2
Rødlinger	35	-	35	-	-	1	1	22	4	1	3	1	-	1	1
Mæslinger	847	38	847	36	58	178	258	258	47	8	2	-	2	-	-
Rosen	216	5	208	24	12	17	25	21	15	17	16	12	19	14	16
Kighoste	128	6	128	4	4	21	16	31	7	9	5	14	8	6	3
Diphtherisk Svælgbe- tændelse	49	1	48	5	3	6	11	5	4	3	3	3	-	3	2
Strubehoste	12	6	12	1	2	1	2	2	2	-	-	1	-	-	1
Kusma	146	-	146	35	25	30	20	9	12	2	1	3	-	7	2
Akut Bronchit	831	37	831	63	71	101	118	115	59	40	36	40	45	66	77
Andre katarrh. Tilfælde	1202	-	1202	103	132	124	116	165	120	80	55	74	57	78	98
Lungebetændelse	703	109	703	47	45	57	97	139	86	32	22	23	22	46	87
Pleurit	155	8	155	12	14	14	12	19	17	11	10	11	14	9	12
Gigtfeber	238	8	238	29	25	15	24	24	23	22	15	12	16	14	19
Koldfeber	6	-	6	-	-	-	1	1	2	-	-	1	1	-	-
Diarrhoe (akut) og Cho- lera nostras	662	17	662	46	41	50	49	43	49	117	90	52	40	41	44
Blodgang	166	10	166	3	3	3	1	1	3	24	4	15	10	33	66
Skjørbug	19	1	19	-	1	1	2	2	3	2	3	2	2	-	1
Tilsammen	5989	301	5980	491	493	667	787	914	491	409	310	308	271	366	473

	Ialt opgivne		Fordeling paa Lægedistrikterne.													
	Tilfælde.	Dødsfald.	Solør- Odalen.		Hedemarken.		Søndre Østerdalen.		Trysil.		Rendalen.		Tønsset.			
			Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.
Exanthematisk Typhus	3	-	-	-	1	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
Typhoidfeber	259	30	21	1	159	24	20	-	-	-	46	3	13	2	-	-
Simpel Feber	192	-	33	-	92	-	30	-	8	-	26	-	3	-	-	-
Barselfeber	98	25	19	4	40	12	17	4	10	2	11	2	1	1	-	-
Vandkopper	22	-	-	-	15	-	-	-	-	-	7	-	-	-	-	-
Rødlinger	35	-	23	-	2	-	-	-	8	-	1	-	1	-	-	-
Mæslinger	850	41	3	-	182	8	132	6	92	8	390	3	51	16	-	-
Rosen	219	8	52	-	92	6	17	-	27	1	30	-	1	1	-	-
Kighoste	128	6	29	2	8	-	-	-	1	-	72	1	18	3	-	-
Diphtherisk Svælgbetændelse	49	1	6	-	14	1	1	-	27	-	1	-	-	-	-	-
Strubehoste	13	7	3	3	3	-	2	1	1	1	4	2	-	-	-	-
Kusma	146	-	2	-	46	-	13	-	10	-	75	-	-	-	-	-
Akut Bronchit	831	37	88	16	308	13	113	-	12	4	247	1	63	3	-	-
Andre katarrhalske Tilfælde	1202	-	148	-	383	-	114	-	182	-	338	-	37	-	-	-
Lungebetændelse	704	110	91	19	238	48	100	10	51	7	198	20	26	6	-	-
Pleurit	155	8	46	1	28	3	12	-	21	3	39	1	9	-	-	-
Gigtfeber	238	8	75	2	79	2	17	2	6	1	59	1	2	-	-	-
Koldfeber	6	-	1	-	-	-	-	-	1	-	4	-	-	-	-	-
Diarrhoe (akut) og Cholera nostras	670	25	123	5	312	17	30	1	20	2	180	-	5	-	-	-
Blodgang	166	10	12	1	29	3	30	2	-	-	95	4	-	-	-	-
Skjørbug	19	1	1	-	2	-	-	-	-	-	16	1	-	-	-	-
Tilsammen	6005	317	776	54	2033	137	648	26	477	29	1841	39	230	32	-	-

forholdsvis en ringe Del af de Angrebne kom under Behandling, og at der neppe bliver Tale om at træffe Forholdsregler mod denne Sygdom, da man først faar Besked om den, naar den er vidt forgrenet, og vilde de Forholdsregler, der maatte træffes efter Sygdommens videre Forgrening, ikke staa i Forhold til det Resultat, der kunde opnaaes, saameget mindre som neppe Befolkningen ligeoverfor en saa mild Sygdom, som Mæslinger er, vilde finde sig i nogen større Tvang og Indskrænkning (J. C. Lund). Til Elverum indførtes Sygdommen fra Christiania ved en i Julen permitteret Soldat og udbredte sig i de første Maaneder af Aaret med overordentlig Hurtighed over hele Elverum og derfra til Løiten; i Vang og Romedal stødte den sammen med en Epidemi, som var opstaaet i Stange, ligeledes ved en fra Christiania i Julen permitteret Soldat (H. Dørum). Fra søndre Østerdalens og Trysils Distrikter anføres, at Sygdommen i denne Epidemi oftere angreb ældre Individuer, om hvilke det med Sikkerhed var kjendt, at de tidligere havde haft Mæslinger (Munthe, Schanche). Fra Rendalens Distrikt betegnes Mæslingerne som meget udbredte og siges at have haft en intens inflammatorisk Karakter. Lungebetændelse forekom hyppig som Eftersygdom, hvortil vistnok den Omstændighed for en stor Del bidrog, at der hele Vaaren og For sommeren herskede en isnende Nordenvind, som hos Reconvalescenter efter Mæslinger, der viste Uforsigtighed under Afskallingen, meget let fremkaldte Betændelse i Aandedrætsorganerne. Flere af de Syge kom tildels først under Behandling for Lungebetændelsen, hvorved det store Antal Lungebetændelser i dette Distrikt i Aaret finder sin Forklaring (O. Paus). I Tønsets Distrikt angives den i Foldalen optraadte Epidemi af Mæslinger som meget ondartet (H. Bull).

Rosen sees at have forekommet hyppigere i næsten alle Distrikter, tildels med epidemisk Udbredning i Hedemarkens og Rendalens Distrikter.

Kighoste, som i det foregaaende Aar havde haft stor Udbredning, forekom i dette Aars første Halvdel almindelig i Solør-Odalens Distrikt og omtales at have vedvaret i Rendalens Distrikt, hvor dog paa Grund af dens milde Forløb kun et ringe Antal kom under Behandling (O. Paus).

Kusma omnævnes som udbredt i Eidskogens Herred i Solør-Odalens Distrikt, Ringsaker Herred i Hedemarkens Distrikt og i Rendalens Distrikt, hvor Sygdommen kun behandledes, naar Komplikationer indtraadte (O. Paus).

Lungebetændelse anføres at have optraadt hyppigere

i dette Aar i Solør-Odalens Distrikt; i søndre Østerdalen forekom Sygdommen ligesom i 1873 meget hyppig og viste sig især i Aarets første Halvdel usædvanlig ondartet; fra Ringsaker Herred i Hedemarkens Distrikt omtales, at Sygdommen overveiende havde en adynamisk Karakter. I et Tilfælde gik Sygdommen over til Lungegangræn med en betydelig Hæmoptyse, som dog endte med Helbredelse; hos en anden Patient indfandt der sig i Reconvalescenten en Trombose i høire Vena cruralis med betydelig Svulst i Benet; ved en pludselig Bevægelse i Sengen faldt den Syge tilbage og døde i et Øieblik — vistnok af Lungeemboli. Dens hyppige Optraeden mod Slutningen af Aaret indtraf samtidig med den stærke Kulde. Det overveiende Antal Syge tilhørte Husmands- og Arbeidsklassen, der mest er udsat for Veirigets Indflydelse og har de sletteste Beskyttelsesmidler mod samme. Naar en enkelt Gang en Gaardbruger eller hans Slægtninge vare angrebne, lod det sig altid paavise Reiser i stærk Kulde eller lignende Aarsager (U. Bugge).

Gastriske Sygdomme. Diarrhoe og Cholera nostras havde i Hedemarkens Distrikt i Juli og August Maaned en temmelig stor epidemisk Udbredning, hvorvel de færreste Syge kom under Behandling. Sygdommen var i Regelen temmelig heftig og selv hos Voxne ikke sjelden ledsaget af Kramper; den antog oftere en dysenterisk Karakter, der medførte en temmelig langvarig Reconvalescents (J. C. Lund).

Blodgang viste sig mod Aarets Slutning epidemisk i enkelte Herreder af søndre Østerdalens og Rendalens Distrikter (Dørum, Munthe, Paus).

Veneriske Sygdomme. Angaaende de paa Amtssygehuset behandlede Tilfælde af Syphilis henvises til Generalberetningen.

Paa Amtssygehuset behandledes 3 Kvinder for Urethritis.

Med Hensyn til de udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af Syphilis og Gonorrhoe (Urethrit) henvises til nedenstaaende Liste (se Tabellen næste Side).

Nedenstaaende Liste giver Oplysning om en Del af Lægerne behandlede, væsentlig **kroniske Sygdomme** (se Tabellen næste Side).

Svindsot er paa Lægernes Dødslistes opgivet som Dødsarsag hos 86 eller 12,1 pCt. af samtlige (712) af af Lægerne opgivne ved Sygdom foraarsagede Dødsfald. I det foregaaende Aar var Forholdet 13,2 pCt. eller 74 af 559. Antallet af opgivne Dødsfald af Svindsot og de-

Liste over udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af Syphilis og Gonorrhoe.

Sygdom.	Tilsammen behandlede.	Behandlede, for hvilke er opgivet				Opgivet Sygdomsform for Syphilis.		Antal anmeldende Læger.	Fordeling paa Lægedistrikterne.					
		Kjøn.		Alder.		primær.	konstitutionel.		Solør-Odalen.	Hedemarken.	Søndre Østerdalen.	Trysil.	Rendalen.	Tønset.
		Md.	Kv.	Børn (under 45 Aar).	Voxne (over 45 Aar).									
Syphilis	30	17	13	4	26	2	17	10	10*)	13	1	1	2	3
Gonorrhoe og Urethrit	52	45	7	-	52	-	-	11	16	12	8	1	12	3

*) Disse Tilfælde opføres som Recidiver.

Liste over kroniske Sygdomme.

	Hele Aaret.		Af de Behandlede, hvis Kjøen er opgivet, vare		Af de Behandlede, hvis Alder er opgivet, vare		Antal af anmeldende Læger.	Ialt opgivne.		Fordeling paa Lægedistrikterne.											
	Behandlede.	Deraf Døde.	Md.	Kv.	Børn (under 45 Aar).	Voxne (over 45 Aar).		Tilfælde.	Dødsfald.	Solør-Odalen.		Hedemarken.		Søndre Østerdalen.		Trysil.		Rendalen.		Tønset.	
										Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.
Kronisk Rheumatisme .	402	-	229	173	9	393	13	402	-	121	-	93	-	24	-	77	-	87	-	-	-
Fnat	54	-	30	24	26	28	11	54	-	9	-	21	-	-	-	1	-	23	-	-	-
Skurv	6	-	4	2	6	-	3	6	-	3	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-
Kjertelsyge	228	4	101	117	151	67	16	228	4	97	1	94	3	5	-	5	-	27	-	-	-
Rachit.	35	2	18	17	35	-	10	35	2	15	-	11	1	2	1	3	-	4	-	-	-
Simpel Meningit	18	15	7	11	14	4	10	18	15	3	3	4	4	5	3	2	2	2	1	2	2
Tuberculøs —	23	23	11	12	20	3	9	24	24	7	7	12	12	2	2	-	-	2	2	1	1
Svindst	186	86	91	95	11	166	15	186	86	42	20	66	28	28	10	8	4	22	11	20	13
Kræft	41	23	16	25	-	41	12	41	23	16	7	16	11	3	1	2	1	4	3	-	-
Vatersot og Morbus Brighti	69	9	40	29	4	65	14	71	11*)	31	2	16	5	7	1	7	-	4	1	6	2
Blegsot	346	-	6	320	25	301	16	346	-	79	-	174	-	22	-	3	-	68	-	-	-
Menstruationsuordener .	143	-	-	143	-	143	13	143	-	46	-	42	-	9	-	7	-	39	-	-	-
Kardialgi, kronisk Gastrit og Dyspepsi	1496	7	682	794	136	1340	16	1497	8	237	3	713	1	166	-	84	-	296	2	1	1
Ormesygdomme	202	-	86	90	152	24	14	202	-	59	-	39	-	1	-	11	-	92	-	-	-
Drankersygdomme	21	2	20	-	-	20	10	21	2	3	-	9	1	3	1	-	-	6	-	-	-

*) af Vatersot 4 og af Morbus Brighti 7 Dødsfald.

res Forhold til samtlige af Lægerne opgivne Dødsaaarsager i de forskellige Lægedistrikter var i heromhandlede Aar følgende (se Tabellen næste Side).

Kardialgi og kronisk Gastrit angives at være almindelig. Som en af de medvirkende Aarsager hertil fremhæves fra Hedemarkens Distrikt, at Brugen af Melk og

sunde Kjød- og Melspiser aftager og afløses af et Surrogat for Kaffe, bestaaende af brændte Ærter og Byg; heraf laves et Afkog, som gives Voxne og Børn 4—5 Gange daglig i rigelig Mængde i de fleste Arbejderhjem, hvor man nu sjelden ser en Suppegryde ikog. Den forøgede Pris paa Melk og Fedevarer og den lettede Af-

Lægedistrikt.	Opgivne Dødsfald af Svindsot.	Opgivne Dødsårsager ialt.	Forhold i pCt.
Solør-Odalen	20	145	13,8
Hedemarken	28	285	9,8
Søndre Østerdalen	10	61	16,4
Trysil	4	66	6,0
Rendalen	11	87	12,6
Tønset	13	68	19,1
Tilsammen	86	712	12,1

sætning gjør en Forbedring i disse Forhold lidet sandsynlig (Greve).

Med Hensyn til de udførte **chirurgiske Operationer** henvises til den almindelige Beretning.

Følgende **obstetriciske Operationer** kunne sees at være udførte af Læger: 18 Tangforløsninger, 1 Vending og 2 Efterbyrdsoperationer, hvis Indikationer og Udfald sees af nedenstaaende Tabel.

Af obstetriciske Operationer forøvrigt udførtes 1 Partus præmaturus artificialis i 37te Uge paa Grund af Bækkensneverhed (Moder og Barn ilive) (Agersborg).

Indikationer og Udfald for nedenstaaende obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tang.						Vending.						Udtagelse af Efterbyrden.		
	Mødre			Børn			Mødre			Børn			Mødre		
	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.
Utilstrækkelige Veer, langsom Fødsel	8	-	5	7	5	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed	2	1*)	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skjævt Isseleie	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Stort Foster	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie med fremfalden Arm	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-
Timeglasformig Sammentrækning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
Tilsammen	11	1	6	8	7	3	1	-	-	1	-	-	2	-	-
	18			18			1			1			2		

*) af Barselfeber.

Ialt 22 obstetriciske Operationer, hvoraf 8 i Solør-Odalens, 9 i Hedemarkens, 1 i Rendalens, 1 i Trysils og 3 i Tønsets Distrikter.

Antallet af **Fødte og Døde** vil sees af følgende Tabel:

Lægedistrikt.	Fødte.	Døde			Dødfødte. *)
		ialt.	i 1ste Døgn. *)	paa Barselseng.	
Solør-Odalen	1 017	499	9	6	23
Hedemarken	1 175	668	10	8	30
Søndre Østerdalen	621	309	7	11	26
Trysil	190	117	2	1	12
Rendalen	294	180	2	6	9
Tønset	261	149	1	2	11
Indset Annex	10	6	-	-	-
En Del af Røros Prægd.	3	1	-	-	-
Hedemarkens Amt	3 571	1 929	31	34	111

*) Ifølge Dødfødteanmeldelserne.

Omkomne ved ulykkelige Hændelser 39; Selvmord 6.

For det hele Amt bliver der et Overskud af 1642 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100 : 54,0. Lægernes Beretninger indeholde Opgave om 25 paa Barselseng døde Kvinder, der alle døde af Barselfeber.

Lægerne have opgivet Dødsårsagen for 712 eller 37,8 pCt. af samtlige ved Sygdom forårsagede Dødsfald (1884). De hyppigste Dødsårsager vare: Lungebetændelse (110), Svindsot (86), Mæslinger (41), Hjernebetændelse, tuberculøs Meningit og Kramper i Børnealderen (tilsammen 40), akut Bronchit (37), Alderdomssvaghed (35), Typhoidfeber (30).

Veirliget. Vinteren 1873—1874 betegnes som mild og afløstes af en tildels kold Vaar og Sommer med regnfuld Høst. Fra November af indtraadte stærk Kulde, der i enkelte Distrikter, saasom Elverum og Trysil, overgik, hvad der paa mange Aar var indtruffet.

Med Hensyn til **Levemaade og hygieeniske Forhold** anføres fra Solør-Odalens Distrikt, at Drukkenskaben har tiltaget og at der især om Vinteren under Tømmerdriften foregaar megen Smughandel med Brændevin. Flere, der gjentagne Gange have været mulkterede eller udholdt Straf for ulovligt Brændevinssalg, have nu begyndt at sælge Kaffe, hvori heldes store Doser Hoffmanns- eller Kamferdraaber (E. M. Heiberg). Om de hygieeniske Forhold i Rendalens Distrikt bemærker Distriktslægen, at de have været mindre gode, da de forhen eksisterende Boliger have været aldeles overfyldte (dette gjælder da kun om Pladse og mindre Brug), og desuden en hel Del Barakker have været benyttede af Jernbanens Arbeidere. Disse sidste have været usunde, urenlige og gode Arne-steder for Sygdom, da det ikke have været muligt at kunne bevæge Folkene til at foretage den nødvendige Luftning. Naar man om Aftenen kom ind i et saadant Lokale, opfyldt af Dampen fra vaade Klæder, Gryder, Kaffekjedler og Os af stegt Flesk, kunde man næsten kvæles. Hertil kom ogsaa den uhensigtsmæssige Næring, hvortil Arbejderne for en stor Del ere henviste, hvilken næsten udelukkende bestaar i speget og stegt Flesk, Smør og Brød og Kaffe, da Bygdens Folk selv med den bedste Villie ikke kunne tilveiebringe den nødvendige Melk; i den senere Tid er dog en stor Mangel i saa Henseende rettet paa ved Brugen af hermetisk Melk fra Fabriken paa Hamar. Følgen af denne Næring ytrede sig ved kroniske Mavekatarrher, Diarrhoe, Skjørbug samt Afmagring og Svækkelse. At ikke Tilstanden blev værre, maa tilskrives de Overordnede Villighed til at rette paa Mangler, saavidt det stod i deres Magt, navnlig ved Indkjøb af Poteter for Anlæggets Regning til at forebygge Udbrudet af Skjørbug og ved Bestræbelse for saavidt muligt at anbringe 1 Familie paa hvert Sted, hvor da Konen paalagdes Rengjøring o. s. v. (O. Paus).

Fattigsygepleien. Der er meddelt Opgave over følgende Antal tilseede fattige Syge:

i Solør-Odalens	Distrikt	447
i Hedemarkens	—	549
i Søndre Østerdalens	—	85
i Rendalens	—	284

Transport 1 365

Lateris 1 365

i Trysils Distrikt . 60

i Tønsets — 84

Tilsammen: 1 509.

I **Sundhedskommissionerne** afholdtes følgende Antal Møder: i Solør-Odalens Distrikt 7 (to i hvert af Eidskog, søndre og nordre Odalens Herreder og et i Brandvold); i Hedemarkens Distrikt 10 (sex i Hamar, to i Næs, et i Løiten og et i Stange); i søndre Østerdalens Distrikt 4 (et i hvert Herred); i Rendalens Distrikt 2 (i Aamot); i Trysil og Tønset ere ikke Møder afholdte paa Grund af, at andre uopsættelige Forretninger for Ordførerne have hindret samme. De vigtigste Forhandlingsgjenstande vare om Nervefeber i søndre Odalen, om Børnekopper i Løiten og Stange, om Blodgang i Aamot. Foredrag om Selvhjelpskasser er afholdt i Søndre Østerdalens Herreder og ligeledes om Sundhedstilstanden inden Distriktet; desuden er der erhvervet Oplysning om de Blindes Antal. Om Børnepleie og Vaccination er forhandlet i Solør-Odalens Distrikt. I Hamar er forhandlet om Forandring i Sundhedsforskrifterne og om Kloak-Vandlednings- og Renovationsvæsenet i Byen.

Ved kgl. Resolution af 29de Juli 1874 approberedes Forandringer i Hamar Bys Sundhedsforskrifter af 10 Juli 1862.

De Vaccineredes Antal var:

i Solør-Odalens	Distrikt	1 153
i Hedemarkens	—	1 147
i Søndre Østerdalens	—	490
i Rendalens	—	385
i Trysils	—	166
i Tønsets	—	205

Tilsammen: 3 546.

Af **retsmedicinske Forretninger** opgives udført 11 Syns- og Obduktionsforretninger samt 5 Undersøgelser og Erklæringer, ialt 16 retsmedicinske Forretninger, hvoraf 6 i Solør-Odalens Distrikt, 7 i Hedemarkens, 2 i Rendalens og 1 i Trysils Distrikt. Forøvrigt henvises til den almindelige Beretning.

Om Amtets **Sygehus** i Stange henvises til de i den almindelige Beretning indtagne Sygehuslister.

Af **Badeindretninger** omtales 2 Kar-, Damp- og Styrtebadindretninger, en i Hamar og en i Kongsvinger.

Af Amtets 4 **Apotheker** (nemlig i Kongsvinger, Hamar, Elverum og Tønset) visiteredes de tre førstnævnte. Personalet bestod foruden Apothekeren — i Kongsvinger af

2 Disciple, i Hamar af 2 uexaminerede Pharmaceuter, i Elverum af 1 uexamineret Pharmaceut og 1 Discipel, i Tønset af 1 uexamineret Pharmaceut. En Medhjælperprøve afholdtes ved Hamar Apothek.

Medicinalpersonalet bestod af 22 Læger, 1 Tandlæge, 36 Jordemødre og 37 Hjelpevaccinatorer, nemlig i:

1. Solør-Odalens Distrikt: 5 Læger, hvoraf Distriktslægen og en Privatlæge i Kongsvinger, en i Vinger, en i søndre Odalen og en i Grue; 6 Jordemødre; 8 Hjelpevaccinatorer.
2. Hedemarkens Distrikt: 7 Læger, hvoraf en (Distriktslægen) i Stange, tre i Hamar, en i Romedal, en i

Næs og en i Ringsaker; 1 Tandlæge i Hamar; 9 Jordemødre; 8 Hjelpevaccinatorer.

3. Søndre Østerdalens Distrikt: 3 Læger, hvoraf Distriktslægen og en Privatlæge i Elverum samt en i Aasnæs; 6 Jordemødre; 6 Hjelpevaccinatorer.
4. Trysil's Distrikt: 1 Læge (Distriktslægen) i Trysil; 2 Jordemødre; 5 Hjelpevaccinatorer.
5. Rendalens Distrikt: 4 Læger, deraf Distriktslægen i Storelvedalen, to i Aamot, en i Rendalen; 7 Jordemødre, hvoraf tre privat praktiserende; 4 Hjelpevaccinatorer.
6. Tønsets Distrikt: 2 Læger i Tønset; 6 Jordemødre; 6 Hjelpevaccinatorer.

VII. Christians Amt.

Amtet, hvis Fladeindhold er 196,29 norske Kvadratmil, og som ved Folketællingen den 31te December 1875 havde 115 988 Indbyggere, er inddelt i følgende 8 Lægedistrikter:

1. Hadeland-Lands Distrikt (22,46 n. □ M., 24 001 Indbyggere), indbefattende

Herrederne: Jevnaker		3,35 n. □ M.,	5 638 —
Gran		6,54 —	8 890 —
Søndre Land	6,10 —	4 578 —	
Nordre	— 6,47 —	4 895 —	
2. Søndre Valdres Distrikt (19,12 n. □ M., 11 121 Indbyggere), indbefattende

Herrederne: Søndre Aurdal	11,13 n. □ M.,	5 501 Indb.
Nordre	— 7,99 —	5 620 —
3. Nordre Valdres Distrikt (22,52 n. □ M., 7 881 Indbyggere), indbefattende

Herrederne: Øste Slidre	.. 6,64 n. □ M.,	2 465 —
Vestre	— .. 3,47 —	2 970 —
Vang	 12,41 —	2 446 —
4. Totens Distrikt (11,10 n. □ M., 23 900 Indbyggere), indbefattende

Kjøbstaden Gjøvik	 0,01 n. □ M.,	1 112 Indb.
Herrederne: Østre Toten	.. 2,96 —	7 173 —
Vestre	— .. 3,00 —	6 783 —
Vardal	 2,08 —	3 878 —
Birid	 3,05 —	4 954 —

5. Faabergs Distrikt (17,61 n. □ M., 16 823 Indbyggere), indbefattende

Kjøbstaden Lillehammer	.. 0,01 n. □ M.,	1 560 Indb.
Herrederne: Faaberg	 3,64 —	5 675 —
Gausdal	 9,06 —	5 913 —
Øier	 4,90 —	3 675 —

6. Ringebu Distrikt (27,50 n. □ M., 13 704 Indbyggere), indbefattende

Herrederne: Ringebu	 9,56 n. □ M.,	4 879 Indb.
Sollien	 3,61 —	432 —
Søndre Fron	3,97 —	3 238 —
Nordre	— 10,36 —	5 155 —

7. Loms Distrikt (43,20 n. □ M., 10 847 Indbyggere), indbefattende

Herrederne: Lom	 14,85 n. □ M.,	3 150 Indb.
Skiaker	 16,53 —	2 633 —
Vaage (undtagen Sels Annex)	11,82 —	5 064 —

8. Lesje Distrikt (32,78 n. □ M., 7 711 Indbyggere), indbefattende

Herrederne: Lesje	 17,26 n. □ M.,	3 276 Indb.
Dovre	 11,08 —	2 429 —
Sels Annex af Vaage	 4,44 —	2 006 —

Sundhedstilstanden var mindre tilfredsstillende, da Epidemier af Mæslinger, Kighoste og Kusma forekom i Amtets samtlige Distrikter.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 1931 eller 16,73 pro mille af den beregnede Befolkning ved Aarets Midte (115 421). I 1873 var Dødeligheden 15,5 pro mille af den beregnede Folkemængde ved Aarets Begyndelse. I 1872 var Dødeligheden 13,75 p. m. og i 1871: 13,69 p. m. I Femaaret 1866—70 udgjorde det gennemsnitlige aarlige Antal Døde 1708 eller 14,18 p. m. af den beregnede Befolkning ved nævnte Tidsrums Midte (120 423); i det næst foregaaende Femaar var Dødeligheden 16,3 p. m.

Til Oplysning om de **epidemiske Forhold** hidsættes følgende af Lægernes Opgaver sammendragne Tabel (se Tabellen næste Side).

Typhøse Sygdomme. Af exanthematisk Typhus omtales fra Totens Distrikt kun 3 Tilfælde i samme Familie; to af disse endte dødeligt.

Typhoidfeber. De i Hadeland-Lands Distrikt forekomne Tilfælde, der indtraf efter Smitteimport fra Sverige, optraadte i Grans Herred som tre begrænsede Lokal-epidemier, i hvilke Smitteoverførelsen tydelig lod sig paa- vise (Augestad). Sygdommen optraadte ligesom i det foregaaende Aar epidemisk i Totens Distrikt, men noget mindre hyppigt og med mildere Former (Raabe). Den ved Udgangen af forrige Aar i Skiaker Herred af Loms Distrikt herskende Epidemi ophørte ved Marts Maanedes Udgang; men Sygdommen begyndte paany ved Smitte fra Nordfjord i Juli Maaned, og der behandledes indtil Aarets Udgang paa 3 Steder 15 Personer. Distriktslægen anfører, at Folket af sig selv holder sig borte fra de smittede Steder, saa Udbredelsen i Almindelighed ikke bliver stor udenfor de angrebne Steder (Riis).

Cerebrospinalmeningit. Om den epidemiske Optræden af denne Sygdom giver nedenstaaende Liste en Oversigt (se Tabellen Side 50).

Børnekopper forekom i Lesje Distrikt. Det første Tilfælde opstod paa en Sæter, uden at det er oplyst, hvorfra Smitten skrev sig. Den Syge blev ført til sit Hjem, hvor hans 2 Sødskende bleve syge 13 Dage efter hans Hjemkomst (W. Müller).

Om **Mæslinger**, der optraadte tildels epidemisk i flere Distrikter Aaret forud, bemærkes fra Land, at Sygdommen forekom næsten i ethvert Hus, men sjelden var af ondartet Natur (Kolbjørnsen). Lignende Forhold er ogsaa anført for Balke Sogn af østre Totens Herred

(Rognstad). I søndre Valders Distrikt begyndte Sygdommen i Aarets 1ste Kvartal i den saakaldte Vestringsbygd — hvorledes indbragt kunne ikke paavises —, var stærkest udbredt i 2det Kvartal, mindre i 3die, men atter tiltaget i 4de Kvartal i den nordligere Del af Distriktet, hvor den vedvarede ved Aarets Udgang. Ogsaa fra nordre Valders anføres Sygdommen som almindelig. Den i Ringeby Distrikt Aaret forud optraadte Epidemi ophørte snart i de 2 sydlige Herreder, medens den i nordre Fronvarede et Par Maaneder. Den afløbne Epidemis Karakter angives ligesaa godartet som hurtig i at udbrede sig. Som Følge heraf søgtes kun Lægehjelp, hvor Komplikationer optraadte. Ved anstillede Efterforskninger antages de Angrebnes Antal inden Distriktet, i denne Epidemi at have beløbet sig til mindst 1000 Personer. Sygdommen angreb uden Hensyn til Alder eller Kjøen Enhver, som ikke tidligere have havt den (Hals). Sygdommens almindelige Udbredelse omtales ogsaa fra Loms Distrikt; paa flere Steder optraadte den med heftige Symptomer. Som Eftersygdomme optraadte ofte akut Bronchit og Lungebetændelse fornemmelig af den Grund, at mange gik ud, medens Sygdommen stod paa, hvilket i det kolde bidende Vaarveir paadrog dem Sygdomme (Riis).

Kighoste viste sig ligeledes udbredt i Amtets sydlige og vestlige Distrikter samt i Lesje Distrikt.

Om **Rosen** meddeles fra Hadeland-Land, at Sygdommen var almindelig, og mod Aarets Slutning forekom hyppig Lymphangiter, Phlegmoner og Abscesser, ved hvis Aabning der let optraadte Rosen, som ligeledes viste sig efter smaa Operationer. Ogsaa i søndre Valders Distrikt omtales Sygdommens Hyppighed i Aarets tvende første Kvartaler.

Kusma var ligeledes almindelig udbredt inden flere Distrikter. I enkelte Tilfælde indtraadte heftige cerebrale Symptomer flere Dage ude i Sygdommen, ligesom Metastase til Testes ikke vare sjeldne (Kolbjørnsen). Fra Ringeby Distrikt angives Sygdommen optraadt med temmelig spredte Tilfælde efter Mæslingepidemien.

Lungebetændelse er næsten i alle Distrikter optraadt med større Hyppighed end i Aaret forud. Dødsprocenten af de behandlede Tilfælde er for heromhandlede Aar noget mindre end for det foregaaende.

Diarrhoe. Enkelte Steder i Hadeland-Land og Thotens Distrikter optraadte Tilfælde af denne Sygdom med dysenteriske Symptomer og blodige Udtømmelser. Den i forrige Aar i Loms Distrikt optraadte Cholerinepidemi vedvarede med Karakter af almindelig Diarrhoe indtil Juli Maaned, da Sygdommen paa flere Steder i en Grænd

I Christians Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Hele Aaret.		Tiden er op- givet for.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Behandlede.	Deraf døde.													
Exanthematisk Typhus	2	1	2	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Typhoidfeber	153	13	153	22	16	25	8	10	10	12	6	10	13	8	13
Simpel Feber	114	-	114	12	8	16	16	11	3	8	9	5	13	11	2
Barselfeber	39	8	39	2	6	1	2	2	3	5	3	1	2	5	7
Børnekopper	3	-	3	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-
Vandkopper	22	-	22	1	1	-	1	5	-	1	-	2	5	5	1
Skarlagensfeber	14	-	14	1	2	-	3	6	-	2	-	-	-	-	-
Mæslinger	456	16	456	48	81	92	112	55	27	16	2	-	1	10	12
Rosen	142	2	142	6	3	11	12	11	13	8	11	15	11	17	24
Kighoste	253	7	253	39	41	25	47	33	19	14	5	5	9	12	4
Diphtherisk Svælgbetændelse . .	56	-	56	5	1	10	3	9	10	5	5	4	-	3	1
Strubehoste	6	4	6	-	1	1	1	-	-	1	-	-	1	-	1
Kusma	148	-	148	31	33	28	18	22	6	8	1	1	-	-	-
Akut Bronchit.	546	25	546	65	76	50	79	78	32	33	21	23	26	30	33
Andre katarrhalske Tilfælde . .	827	-	827	101	76	86	76	79	70	52	50	48	54	60	75
Lungebetændelse	691	75	691	48	53	69	74	135	75	35	20	16	22	56	88
Pleurit	94	5	94	7	7	7	11	12	4	9	5	5	13	6	8
Gigtfeber	184	3	184	16	14	21	15	15	22	11	14	19	9	12	16
Koldfeber	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diarrhoe (akut) og Cholera no- stras	564	22	564	43	22	33	24	29	37	146	103	43	36	28	20
Blodgang	29	2	29	7	8	-	-	2	2	2	3	4	-	-	1
Skjørbug	11	-	6	1	1	-	3	-	-	-	-	-	1	-	-
Tilsammen	4355	183	4350	455	451	475	505	516	333	371	258	201	216	263	306

	Ialt opgivne		Fordeling paa Lægedistrikter.															
	Tilfælde.	Dødsfald.	Hadeland- Land.		Søndre Valders.		Nordre Valders.		Toten.		Faaberg.		Ringebu.		Lom.		Lesje.	
			Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.
Exanthematisk Typhus	3	2	6	-	-	-	-	-	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Typhoidfeber	153	13	27	3	1	1	12	-	75	3	6	1	5	-	26	5	1	-
Simpel Feber	114	-	5	-	3	-	5	-	32	-	59	-	8	-	-	-	2	-
Barselfeber	39	8	10	-	3	-	3	1	9	3	9	3	5	1	-	-	-	-
Børnekopper	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-
Vandkopper	22	-	8	-	3	-	5	-	1	-	5	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	14	-	-	-	-	-	-	-	8	-	6	-	-	-	-	-	-	-
Mæslinger	456	16	62	-	21	-	28	1	59	-	165	10	24	2	88	2	9	1
Rosen	142	2	54	1	4	-	6	1	24	-	33	-	9	-	9	-	3	-
Kighoste	253	7	165	2	8	1	8	-	38	-	13	3	1	-	3	-	17	1
Diphtherisk Svælgbe- tændelse	56	-	-	-	-	-	23	-	15	-	14	-	3	-	-	-	1	-
Strubehoste	6	4	-	-	-	-	5	4	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Kusma	148	-	43	-	2	-	12	-	70	-	13	-	8	-	-	-	-	-
Akut Bronchit	546	25	140	3	19	1	11	-	38	3	101	1	14	1	188	14	35	2
Andre katarrhalske Til- fælde	828	1	239	-	23	-	90	-	239	1	128	-	29	-	67	-	13	-
Lungebetændelse	691	75	163	15	35	4	34	2	140	14	162	25	63	9	68	6	26	-
Pleurit	94	5	18	1	8	2	5	-	24	-	22	-	5	-	7	2	5	-
Gigtfeber	184	3	42	-	9	-	50	-	33	2	27	-	5	-	12	-	6	1
Koldfeber	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Diarrhoe (akut) og Cho- lera nostras	564	22	166	3	13	-	32	4	103	4	52	-	5	1	191	9	2	1
Blodgang	29	2	-	-	-	-	-	-	27	2	-	-	-	-	-	-	2	-
Skjørbug	11	-	-	-	-	-	-	-	2	-	7	-	-	-	2	-	-	-
Tilsammen	435	185	1142	28	152	9	329	13	940	34	823	43	184	14	662	38	125	6

Epidemisk Cerebro-spinalmeningit.

Lægedistrikt.	Hele Aaret.		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.	Mandkøn.	Kvindkøn.	Børn.	Voxne.
	Behandlede.	Deraf døde.																
Hadeland-Land	11	4	-	1	-	3	6	-	-	-	1	-	-	-	4	7	6	5
Toten	2	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	2	1	1
Faaberg	3	2	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	1	-	1	2	2	1
Ringebu	2	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	2	-
Christians Amt	18	7	-	1	2	3	7	-	1	1	1	-	1	1	6	12	11	7

igjen optraadte som en ondartet Epidemi, der ved Smitte udbredte sig i en stor Strækning af Loms og en Del af Skiaker Herreder; i September begyndte Epidemien at aftage og mod Aarets Slutning viste sig kun ganske faa Tilfælde. Hvor Lægehjælp hurtig søgtes, var den let

at raade Bugt med, hvorimod den i flere Tilfælde, hvor dette forsømtes, viste sig temmelig haardnakket (Riis).

Nedenstaaende Tabel viser Antallet af de for Syphilis og Gonorrhoe udenfor Amtssygehuset behandlede Tilfælde (uden Dødsfald).

Liste over behandlede Tilfælde af Syphilis og Gonorrhoe (udenfor Sygehus).

Sygdom.	Tilsammen behandlede.	Behandlede, for hvilke er opgivet				Antal anmeldende Læger.	Fordeling paa Lægedistrikter.				
		Kjøn.		Alder.			Hadeland-Land.	Nordre Valders.	Thoten.	Faaberg.	Ringebu.
		Md.	Kv.	Børn (under 15 Aar).	Voxne (over 15 Aar).						
Syphilis (constitutionel)	8	4	4	1	7	5	1	-	3	3	1
Gonorrhoe og Urethrit	20	16	4	-	20	9	11	2	1	6	

Over de af Lægerne behandlede væsentlig kroniske Sygdomme giver nedenstaaende Tabel en Oversigt (se Tabellen næste Side).

Fnat omtales som sjelden i Gausdals Herred, derimod som meget almindelig og udbredt i Øiers Herred af Faabergs Distrikt; dens almindelige Forekomst omnævnes ogsaa fra Lesje Distrikt; i Loms Distrikt angives Sygdommen at være aftaget.

Svindstot. Forholdet mellem opgivne Dødsfald af Svindstot og samtlige af Lægerne opgivne Dødsaaarsager var i de enkelte Distrikter følgende:

Lægedistrikt.	Opgivne Dødsfald af Svindstot.	Opgivne Dødsaaarsager ialt.	Forhold i pCt.
Hadeland-Land	15	126	11,9
Søndre Valders	2	35	5,7
Nordre —	3	64	4,7
Toten	6	110	5,5
Faaberg	12	125	9,6
Ringebu	2	36	5,5
Lom	22	125	17,6
Lesje	2	22	9,1
Christians Amt	64	643	9,95

Liste over kroniske Sygdomme.

	Hele Aaret.		Af de Be- handlede, hvis Køn er opgivet, vare		Af de Be- handlede, hvis Alder er opgivet, vare		Antal af anmeldende Læger.	Ialt opgivne		Fordeling paa Lægedistrikter.																			
	Behandlede.	Deraf Døde.	Md.	Kv.	Børn (under 15 Aar).	Voxne (over 15 Aar).		Tilfælde.	Dødsfald.	Hadeland-Land.		Søndre Valders.		Nordre Valders.		Toten.		Faaberg.		Ringebu.		Lom.		Lesje.					
										Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.
Kronisk Rheumatisme .	350	-	172	160	10	315	17	350	-	68	-	8	-	65	-	94	-	58	-	2	-	54	-	1	-				
Fnat	119	-	47	57	62	42	14	119	-	13	-	2	-	6	-	12	-	31	-	-	-	47	-	8	-				
Skurv	6	-	3	2	2	3	4	6	-	3	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-				
Kjertelsyge	179	1	72	101	128	45	20	179	1	31	-	3	-	12	1	56	-	36	-	1	-	39	-	1	-				
Rachit	15	1	8	7	15	-	7	15	1	4	-	3	-	6	1	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-				
Simpel Meningit	31	21	22	9	25	6	9	40	30	12	9	2	1	3	2	5	4	10	7	5	4	3	3	-	-				
Tuberculøs —	10	10	8	1	8	1	5	10	10	6	6	2	2	-	-	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-				
Svindst	146	62	60	86	11	135	19	148	64	34	15	6	2	6	3	32	6	38	12	5	2	25	22	2	2				
Kræft	77	48	33	44	1	76	16	80	50	22	16	5	3	3	2	20	15	19	8	2	2	7	4	2	1				
Vatersot og Morbus Brighti	72	22	35	37	4	68	14	77	27*)	30	8	6	3	7	3	9	8	11	2	4	1	6	1	4	1				
Blegsot	306	-	2	299	48	252	19	306	-	85	-	2	-	4	-	81	-	101	-	2	-	16	-	15	-				
Menstruationsuordener .	178	-	-	178	-	178	17	178	-	6	-	3	-	12	-	103	-	33	-	3	-	8	-	10	-				
Kardialgi, kronisk Ga- strit og Dyspepsi	1214	12	503	627	106	1024	20	1216	14	233	2	47	2	89	2	357	4	193	1	16	-	215	1	66	2				
Ormesygdomme	104	-	52	52	88	16	14	104	-	21	-	2	-	6	-	23	-	24	-	3	-	20	-	5	-				
Drankersygdomme	16	-	15	1	-	16	9	18	2	6	2	-	-	-	-	6	-	4	-	-	-	2	-	-	-				

*) deraf Vatersot 22, Morbus Brighti 5 Dødsfald.

For Amtskommunens Regning forpleiedes i 1874: 160 Sindssyge, hvoraf 44 i Asyler; 22 vare hjemmehørende i Hadeland-Lands Distrikt, 10 i søndre Valders, 5 i nordre Valders, 35 i Totens, 31 i Faabergs, 24 i Ringebu, 26 i Loms og 7 i Lesje Distrikter.

Om de udførte chirurgiske Operationer er Oplysning meddelt i den almindelige Beretning.

Obstetriciske Operationer. Følgende Tabel giver en Oversigt over de af Lægerne udførte Tangforløsninger, Vendinger og Efterbyrdsoperationer.

Indikationer og Udfald for obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tangforløsning.						Vending.						Efterbyrdsoperation.		
	Mødre			Børn			Mødre			Børn			Mødre.		
	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.
Utilstrækkelige Veer, langsom Fødsel	18	-	-	16	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselkrampe	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skjæv Hovedstilling	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	-	-	2	-	-	2	-	-	-	-	-
Fastvoxning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Blødning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Timeglasstriktur	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Uopgiven Indikation	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
Tilsammen	21	-	-	19	2	-	2	-	-	2	-	-	5	-	-
	21			21			2			2			5		

Af obstetriciske Operationer forøvrigt udførtes 2 Perforationer ved Bækkensneverhed, — hvoraf et rachitisk forsnævret Bækken (Mødrene forbleve ilive) (Nielsen, Heitmann). 1 Exvisceration ved forsømt Tverleie med fremfalden Arm (Konen døde 14 Dage efter af Barselfeber) (Lærum).

Ialt 31 obstetriciske Operationer, hvoraf 9 i Hadeland-Lands, 2 i nordre Valders, 12 i Totens, 1 i Faabergs, 2 i Ringebu, 2 i Loms og 3 i Lesje Distrikter.

Antallet af **Fødte** og **Døde** vil sees af følgende Tabel:

Lægedistrikt.	Fødte.	Døde.			Dødfødte*)
		ialt.	i 1ste Døgn. *)	paa Barselseng.	
Hadeland-Lands	742	405	4	6	12
Søndre Vanders	340	191	4	1	14
Nordre —	215	111	1	1	6
Toten	677	383	7	3	16
Faaberg	452	271	4	5	7
Ringebu	403	250	7	-	12
Lom	346	228	4	-	12
Lesje	174	92	-	-	7
Christians Amt	3 349	1 931	31	16	86

*) Ifølge Dødfødteanmeldelserne.

Omkomne ved ulykkelige Hændelser 39; Selvmord 7.

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1 418 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100 : 57,7. — Lægernes Dødsfortegnelser indeholde Opgave over 10 paa Barselseng døde Kvinder, af hvilke 8 døde af Barselfeber og 2 af Blødning efter Fødselen; — 1 døde uforløst af Blødning fra forliggende Efterbyrd.

Lægerne have opgivet Dødsarsagen for 643 eller 34,1 pCt. af samtlige ved Sygdom forårsagede Dødsfald (1 885). De hyppigste Dødsarsager vare: Lungebetændelse (75), Alderdomssvaghed (67), Svindsot (64), Hjernebetændelse, tuberculøs Meningit og Kramper i Børnealderen (tilsammen 52), Kræft (51), Vatersot og Morbus Brighti (tilsammen 27), Hjerneslag (25), akut Bronchit (25), organisk Hjertefeil (23), Cholera nostras og Diarrhoe (tilsammen 22).

Veirliet. Nedenstaaende af Distriktslæge Buchholz meddelte Tabel viser Middel-Barometer- og Thermometerstanden samt Regndagenes Antal i hver Maaned paa Gaarden Helmen i Grans Herred.

Tabel over Temperatur-, Barometer- og Fugtighedsforholdene.

1874.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	Septbr.	Oktobr.	Novbr.	Decbr.
Middelbarometerstand (Tommer)	27,1	28,3	27,1	28,1	28,1	28,3	28,3	28,1	28,1	28,0	28,1	28,0
Middelthermometerstand (R.) . .	÷ 0,04	÷ 1,33	÷ 1,69	+ 3,2	+ 6,54	+ 11,90	+ 10,33	+ 10,15	+ 8,14	+ 5,66	÷ 1,40	÷ 8,36
Regndage		4	1	2	1	2	7	4	13	13		

Paa Gaarden Granheim i vestre Slidre, 1220 Fod over Havet, var ifølge Distriktslæge Printz's Opgaver Middeltemperaturen om Morgen Kl. 8 + 2,61° C., Middag Kl. 2 + 5,38° og Aften Kl. 8 + 3,05°, saa at Aarets gennemsnitlige Middeltemperatur var + 3,68° C., altsaa noget varmere end sædvanligt paa Grund af den milde Vinter 1873—1874. Den laveste Temperatur var ÷ 26,0° den 11te December og den høieste Temperatur var + 23,2° den 20de Juli. Der faldt Regn i 72 Dage, Sne i 40 Dage og Slud i 10 Dage, saa at Aarets Nedbør var 501,7 Millimeter, altsaa mindre Nedbør end sædvanligt.

Der var 34 aldeles overskyede og kun 11 fuldkommen klare Dage. Vindstyrken var i det Hele 1,2, Aaret var altsaa mere end sædvanlig uroligt, især paa Grund af de mange stormfulde Dage, ialt 19 Dages Storm. Skydekkeket var 5,2, altsaa omtrent som sædvanligt. Frost (Kuldegrad) bemærkedes i 145 Dage.

Levemaade og hygiæniske Forhold. Fra søndre Valders anføres, at Levemaaden i det Hele maa betegnes som god, da god og kraftig Kost er meget almindelig, om der end ved Madens Tillavning kunde være adskillige Forbedringer at foretage. De hygiæniske Forhold

maa derimod siges at være mindre gode, navnlig i den nordre Del af Distriktet, Svernæs, Ulnæs og Skrutvolds Annexer. Boligerne ere her i Regelen smaa og trange, og Urenlighed hersker i høi Grad. Sygeligheden er ogsaa som Følge heraf ikke liden. Der skal dog i de senere Aar være gjort ikke saa faa Fremskridt til det bedre, isærdeleshed hvad Renlighed angaar, men vist er det dog, at med Hensyn til Sands for Orden og Renlighed staar endnu største Delen af Valders betydelig tilbage for de øvrige Dele af Amtet (J. A. Selmer). Fra Lom bemærkes, at de hygiæniske Forhold ere lidt bedre end forhen, Levemaaden god og kraftig, men for en stor Del usund paa Grund af den store Mængde salt og sur Mad og Drikke, der sættes tillivs. Boligerne ere for en stor Del trækfulde og smaa, saa Luften bliver usund, da gjerne mange Mennesker ere forsamlede i dem, og bliver der sjelden luftet, især om Vinteren, da man er bange for Veden; en for Helbredden skadelig Skik er, at man endog paa de største Gaarde lader Tjenerne ligge i Fjøsset, hvor Sengklæderne bestandig holde sig fugtige. Kaffe er en almindelig Drik selv i de usleste Hytter, dog ikke i den Grad misbrugt i Lom og Skiaker som i Vaage, hvor man heller undværer den nødvendigste Mad for at have Kaffejedlen stadig paa Varmen. Brændevinsdrik er ligeledes almindelig, og bliver det værre især blandt Arbeidsfolk paa Grund af de høie Arbeidspriser; til Sammenkomster paa Søn- og Helligdage hjemhentes ofte store Kvantiteter Brændevin og Spiritus. Natteløberiet og deraf følgende Usædelighed er ligeledes mere i Til-end Aftagende (C. A. Riis).

Af **fattige Syge** opgives behandlede:

i Hadeland-Lands Distrikt	466
i søndre Valders	— 52
i nordre —	— 19
i Totens	— 188
i Faabergs	— 304
i Ringebu	— 96
i Lom	— 422
i Lesje	— 38

Tilsammen: 1 585.

I **Sundhedskommissionerne** er afholdt følgende Antal Møder: i Hadeland-Lands Distrikt 4 (i Herrederne Gran to, Jevnaker et, søndre Land et); i søndre Valders Distrikt 1 (i nordre Aurdal); i nordre Valders 3 (i vestre Slidre to, i østre et); i Totens Distrikt 10 (i østre og vestre Toten tilsammen sex, Gjøvik, Vardal paa hvert Sted to); i Ringebu Distrikt 2; i Loms Distrikt 3 (et i hvert af Lom, Ski-

aker og Vaage Herreder); i Lesje Distrikt 3. I Faabergs Distrikt afholdtes intet Møde. De væsentligste Forhandlingsgjenstande udgjorde i Hadeland-Lands Distrikt de herskende epidemiske Sygdomme, Typhoidfeber og Cholera nostras, hvorhos holdtes Foredrag om Brændevinets Virkninger, i nordre Valders Distrikt om Kusma, Strubehoste og Børnekopper, i Totens Distrikt om Sundhedsforholdene i Herrederne, i Ringebu Distrikt om de forekommende epidemiske Sygdomme og Ordning af Jordemodervæsenet, i Loms Distrikt de epidemiske Sygdomme og om Vaccinationen, i Lesje Distrikt om Børnekopper og Jordemodervæsenets Ordning.

De **Vaccineredes** Antal udgjorde:

i Hadeland-Lands Distrikt	637
i søndre Valders	— 243
i nordre —	— 313
i Totens	— 650
i Faabergs	— 598
i Ringebu	— 744
i Lom	— 393
i Lesje	— 352

Tilsammen: 3 930.

Fra Loms Distrikt opgives 108 Personer at være re-vaccinerede.

Af **retsmedicinske Forretninger** udførtes 2 Obduktionsforretninger og 7 Undersøgelser og Erklæringer, tilsammen 9 retsmedicinske Forretninger, hvoraf 1 i Hadeland-Lands, 1 i søndre Valders, 4 i Faabergs, 1 i Ringebu og 2 i Loms Distrikt. Forøvrigt henvises til den almindelige Beretning.

Angaaende **Amtssygehuset** i Lillehammer henvises til de i den almindelige Beretning indtagne Sygehuslister. I østre Toten blev i dette Aar, ligesom i 1873 i vestre Toten, indkjøbt en Sygehusbygning og anskaffet det fornødne Inventarium; i Gjøvik By findes et Sygehus, hvor 17 Patienter bleve behandlede i 1874.

Badeindretninger. Styrtebade omtales fra flere Distrikter som almindelige. I Gjøvik er der indrettet et Badehus for varme Karbad og Styrte.

Ved Amtets 2 **Apotheker**, et i Lillehammer og et i Gjøvik, der begge visiteredes, bestod Personalet foruden Apothekeren ved hvert Apothek af en uexamineret Pharmaceut og 1 Discipel.

Medicinalpersonalet bestod af 21 Læger, 38 Jordemødre og 35 Hjelpevaccinatorer, nemlig i:

1. Hadeland-Lands Distrikt: 5 Læger, fire (hvoraf

- Distriktslægen) i Gran, en i søndre Land; 5 Jordemødre; 3 Hjelpevaccinatører.
2. Søndre Valders Distrikt: 1 Læge, Distriktslægen, boende i nordre Aurdal; 4 Jordemødre (1 Post ledig); 5 Hjelpevaccinatører.
 3. Nordre Valders Distrikt: 1 Læge, Distriktslægen, boende i vestre Slidre; 4 Jordemødre; 5 Hjelpevaccinatører.
 4. Totens Distrikt: 4 Læger, to (hvoraf Distriktslægen) boende i østre Toten, en i vestre Toten og en i Gjøvik; 9 Jordemødre; 6 Hjelpevaccinatører (alle Jordemødre).
 5. Faabergs Distrikt: 6 Læger, tre (hvoraf Distriktslægen) boende i Lillehammer, to i Gausdal og en i Øier; 5 Jordemødre; 4 Hjelpevaccinatører.
 6. Ringebu Distrikt: 1 Læge, Distriktslægen, boende i nordre Fron; 3 Jordemødre (1 Post ledig); 4 Hjelpevaccinatører.
 7. Loms Distrikt: 2 Læger, nemlig Distriktslægen, boende i Lom og en i Vaage; 4 Jordemødre; 4 Hjelpevaccinatører.
 8. Lesje Distrikt: 1 Læge, Distriktslægen, boende i Dovre; 4 Jordemødre; 4 Hjelpevaccinatører.

VIII. Bratsbergs Amt.

Amtet, hvis Fladeindhold er 115,22 norske Kvadratmil, og som ved Folketællingen den 31te December 1875 havde 83 986 Indbyggere, er inddelt i følgende 7 Lægedistrikter:

1. Skiens Distrikt (8,25 n. □ Mil, 24 761 Indbyggere), indbefattende

Kjøbstæderne: Skien	0,01 n. □ M.,	5 465 Indb.
Porsgrund	— —	3 545 —
Brevik	— —	2 269 —
Herrederne: Eidanger	1,15 —	3 062 —
Solum	2,42 —	5 132 —
Gjerpen	2,96 —	4 286 —
Slemdal	1,71 —	1 002 —
2. Kragerø Distrikt (12,85 n. □ M., 20 119 Indbyggere), indbefattende

Kjøbstaden Kragerø	— n. □ M.,	4 861 Indb.
Ladestederne: Langesund	— —	1 060 —
Stathelle	— —	448 —
Herrederne: Bamble	2,20 —	4 239 —
Sandøkedal	2,63 —	6 074 —
Drangedal	8,02 —	3 437 —
3. Holdens Distrikt (7,65 n. □ M., 11 235 Indbyggere), indbefattende

Herrederne: Holden	1,89 n. □ M.,	3 200 —
Lunde	2,04 —	2 134 —
Bø	1,68 —	2 487 —
Saude	2,04 —	3 414 —
4. Saudlands Distrikt (12,22 n. □ M., 7 185 Indbyggere), indbefattende
5. Hvideseids Distrikt (17,57 n. □ M., 8 770 Indbyggere), indbefattende

Herrederne: Siljord	5,54 n. □ M.,	3 750 Indb.
Hvideseid	5,41 —	3 293 —
Nissedal	6,62 —	1 727 —
6. Laurdals Distrikt (34,40 n. □ M., 8 270 Indbyggere), indbefattende

Herrederne: Laurdal	2,17 n. □ M.,	1 397 Indb.
Moland	9,48 —	2 055 —
Mo	5,22 —	1 927 —
Vinje	9,29 —	1 996 —
Rauland (Mjøsstrandens Sogn undtaget)	8,24 —	895 —
7. Tins Distrikt (22,28 n. □ M., 3 646 Indbyggere), indbefattende

Herredet Tin	17,22 n. □ M.,	2 590 Indb.
Hovinds Sogn (af Gransherred)	3,24 —	887 —
Mjøsstrandens Sogn (af Rauland)	1,82 —	169 —

Sundhedstilstanden. Af de epidemiske Sygdomme havde Mæslinger, Rosen, Lungebetændelse, Gigtfeber og katarrhalske Sygdomme en større Udbredning, hvorimod Typhoidfeber, Skarlagensfeber og Kighoste optraadte med et mindre Antal Tilfælde end Aaret forud. De enkelte Distrikter vise for de epidemiske Sygdommes Vedkommende dels en mindre, dels omtrent det lige Antal Angrebne som i 1873 med Undtagelse af Kragerø Distrikt, hvor navnlig Mæslinger, katarrhalske og akutte gastriske Sygdomme fordoble Sygeligheden inden samme.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 1413 eller 17,28 pro mille af den beregnede Befolkning ved Aarets Midte (81748). I 1873 var Dødeligheden 17,77 p. m. og i 1872: 17,4 p. m. I Femaaret 1866—70 udgjorde det gennemsnitlige aarlige Antal Døde 1615 eller 19,98 p. m. af den beregnede Befolkning ved nævnte Tidsrums Midte (80816); i det foregaaende Femaar var Dødeligheden 18,8 p. m.

Til Oplysning om de **epidemiske Forhold** hidsættes følgende af Lægernes Opgaver sammendragne Tabel (se Tabellen næste Side).

Nedenstaaende Tabel giver en Oversigt over de epidemiske Sygdommes Optræden i Porsgrunds By, fordelte kvartalsvis.

I Porsgrund anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Sum.	Døde.	Anmeldte i			
			1ste Kvartal.	2det Kvartal.	3die Kvartal.	4de Kvartal.
Typhoidfeber	18	2	1	-	5	12
Simpel Feber.	17	-	1	2	14	-
Barselfeber	9	1	1	2	4	3
Børnekopper	3	-	-	-	1	2
Vandkopper	1	-	-	-	1	-
Rødlinger	3	-	1	2	-	-
Rosen	22	-	2	2	12	6
Kighoste	24	-	19	4	1	-
Strubehoste	1	1	-	-	-	1
Kusma	13	-	11	1	1	-
Akut Bronchit	224	2	100	43	26	55
Andre katarrhalske Tilfælde	170	-	62	16	27	65
Lungebetændelse	21	4	6	4	3	8
Pleurit	28	-	8	3	6	11
Gigtfeber	7	-	3	2	2	-
Akut Diarrhoe & Gastrit . .	183	6	38	44	62	39
Tilsammen	744	16	253	125	164	202

Typhoidfeber, der allerede i det foregaaende Aar var i Aftagende, optraadte i indeværende Aar fremdeles med et mindre Antal Tilfælde end i 1873; — den viste sig i Saade af Holdens Distrikt som Fortsættelse fra Aaret forud; forøvrigt omtales den at være medbragt fra Ud-

landet til Byerne Porsgrund, Brevik og Kragerø ved syge Sømænd, saaledes til Kragerø fra Gefle (i Juli) og fra Ostfriesland (i Oktober). I Kragerø Herred (Skaadø) af Kragerø Distrikt optraadte Sygdommen i Februar hos en fra Siljord ankommen Veiarbejder, fra hvem Husets øvrige 3 Beboere smittedes; forøvrigt bemærkes fra Kragerø Distrikt, at Smitteoverførelse oftere lod sig paavise. Fra Hvideseids Distrikt omtales i Juni 1 Tilfælde i Siljord hos en fra Skien hjemkommen Soldat. I Skiens By forekom efter Distriktslægens Indberetning i 1874 intet Tilfælde af Typhoidfeber; paa Amtssygehuset behandledes 3 nye Tilfælde. Fra Porsgrund er anmeldt 18 Tilfælde, fra Brevik 1 og fra Langesund 1.

Barselfeber. I 2 af de dødelig endende Tilfælde var Barselkonen forløst ved Tang.

Børnekopper optraadte med 3 Tilfælde i Porsgrund og med 3 i Sandøkedal af Kragerø Distrikt. Til Porsgrund anføres Smitten indbragt i September fra Hudiksvall (Sverige) ved en Sømænd, der var behandlet for Typhus paa Hospitalet sammesteds, men hvor der samtidig var forekommet et Tilfælde af Børnekopper; 2 Slægtninge angrebes; samtlige indlagdes paa et midlertidigt Lazaret i Eidanger (Munk). Af de fra Sandøkedal i Januar anmeldte 3 Tilfælde optraadte 2 (i Fossing) hos vaccinerede Børn; — Sygdommen skal efter antagelig Smitteimport ved Omstreifere allerede i December Aaret forud have vist sig mildt paa en afsides Plads (Mollefjeld) i samme Herred, uden at Lægehjælp søgtes, og herfra være ført videre inden Herredet (Homann).

Af **Skarlagensfeber** opføres fra Kragerø Distrikt 1 Dødsfald hos et 4 Aar gammelt Barn ved Nephrit.

Mæslinger indbragtes til en af Kragerø Forstæder i December 1873 fra Østerrisør (Homann). Det overveiede Antal af de anmeldte Tilfælde tilhører Kragerø Distrikt, idet kun 10 Tilfælde ere fordelte paa Skiens (4) og Hvideseids Distrikter (6).

Kighoste viste sig forholdsvis sparsomt, om den end optraadte epidemisk paa enkelte Steder, saaledes i Brevik, hvor Sygdommen frembragte 4 Dødsfald ved Bronchit.

Ved **katarrhalske Sygdomme** er opført 32 Dødsfald, samtlige af akut Bronchit, hvoraf er anmeldt 877 behandlede Tilfælde (443 Mænd, 434 Kvinder, 431 Børn og 446 Voxne).

Lungebetændelse. For 13 fra Hvideseids Distrikt anmeldte Tilfælde er Sygdommens Sæde opført, nemlig 6 i højre, 4 i venstre og 3 i begge Lunger.

Koldfeber anføres neppe at forekomme i Skiens Di-

I Bratsbergs Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Hele Aaret.		Tiden er op- givet for.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Behandlede.	Deraf døde.													
Typhoidfeber	83	8	80	6	5	5	2	1	2	4	9	6	15	14	11
Simpel Feber	191	-	190	11	9	26	14	17	19	12	11	20	17	13	21
Barselfeber	66	13	66	4	4	4	7	7	1	5	5	4	8	11	6
Børnekopper	6	-	6	3	-	-	-	-	-	-	-	1	2	-	-
Vandkopper	53	-	53	11	8	5	4	-	11	1	1	-	3	5	4
Skarlagensfeber	52	1	52	12	-	1	1	1	2	-	1	5	5	13	11
Rødlinger	5	-	5	2	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Mæslinger	390	-	389	-	14	36	160	133	30	9	1	-	-	-	6
Rosen	173	2	171	8	11	17	8	12	15	11	17	20	23	17	12
Kighoste	101	5	101	15	15	21	1	5	3	10	1	7	12	10	1
Diphtherisk Svælgbe- tændelse	32	3	32	9	-	3	1	2	-	3	1	1	6	4	2
Strubehoste	16	10	16	2	2	1	2	4	-	1	-	1	-	1	2
Kusma	149	-	149	37	23	38	28	9	5	3	1	1	2	1	1
Akut Bronchit og andre katarrh. Tilfælde	2238	27	2228	230	275	340	190	156	132	89	77	131	143	211	254
Lungebetændelse	390	46	388	40	35	62	41	38	37	10	9	20	24	25	47
Pleurit	116	4	115	10	11	10	12	8	4	9	7	2	10	15	17
Gigtfeber	124	3	123	7	11	15	9	19	10	9	4	7	8	11	13
Koldfeber	7	1	7	-	4	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-
Diarrhoe (akut) og Cholera nostras	723	21	711	48	43	49	33	42	82	102	105	52	52	59	44
Skjorbug	41	-	39	1	2	5	2	8	5	3	1	3	6	3	-
Tilsammen	4956	144	4921	456	473	639	515	465	358	281	251	282	336	413	452

	Ialt op- givne.		Fordeling paa Lægedistrikter.													
	Tilfælde.	Dødsfald.	Skien.		Kragere.		Holden.		Sauland.		Hviteid.		Laurdal.		Tin.	
			Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.
Typhoidfeber	84	9	44	2	25	4	9	1	5	2	1	-	-	-	-	-
Simpel Feber	191	-	122	-	29	-	31	-	-	-	5	-	-	-	4	-
Barselfeber	70	17	32	7	20	4	2	2	3	-	5	1	6	3	2	-
Børnekopper	6	-	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vandkopper	53	-	20	-	17	-	6	-	-	-	10	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	52	1	7	-	45	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rødlinger	5	-	4	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mæslinger	392	2	4	-	382	2	-	-	-	-	6	-	-	-	-	-
Rosen	173	2	77	1	32	-	45	-	3	-	11	1	5	-	-	-
Kighoste	102	6	61	4	10	2	-	-	-	-	19	-	12	-	-	-
Diphtherisk Svælgbetændelse	33	4	7	3	26	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Strubehoste	16	10	2	2	11	6	1	1	-	-	2	1	-	-	-	-
Kusma	149	-	73	-	39	-	12	-	1	-	11	-	6	-	7	-
Akut Bronchit og andre ka- tarrhalske Tilfælde	2243	32	1193	12	700	11	76	1	31	-	200	8	26	-	17	-
Lungebetændelse	401	57	188	20	80	15	44	5	13	4	43	5	14	5	19	3
Pleurit	117	5	59	1	30	2	23	1	1	-	4	1	-	-	-	-
Gigtfeber	124	3	42	2	34	-	14	-	7	-	9	-	14	-	4	1
Koldfeber	7	1	2	-	3	-	-	-	1	1	-	-	1	-	-	-
Diarrhoe (akut) og Cholera nostras	724	22	380	9	220	10	50	3	6	-	47	-	15	-	6	-
Skjorbug	41	-	3	-	2	-	15	-	1	-	10	-	10	-	-	-
Tilsammen	4983	171	2323	63	1709	58	328	12	72	7	383	17	109	8	59	4

strikt; men der hjemkommer gjerne hvert Aar Matroser, som i Udlandet haver paadraget sig Sygdommen (A. C. Backer).

Veneriske Sygdomme. Angaaende de paa Amtssyge-

huset behandlede Tilfælde af Syphilis henvises til den i den almindelige Beretning indtagne Oversigt.

Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af Syphilis og ialt kjendte Tilfælde af Gonorrhoe (Urethrit) ville sees af nedenstaaende Liste.

Veneriske Sygdomme.

Sygdom.	Tilsammen behandlede.	Behandlede, for hvilke er opgivet				Opgivet Sygdomsform for Syphilis.		Antal anmeldende Læger.	Fordeling paa Lægedistrikter*)	
		Kjøn.		Alder.		primær.	konstitutionel.		Skien.	Kragersø.
		Md.	Kv.	Børn (under 45 Aar).	Voxne (over 45 Aar).					
Syphilis (udenfor Sygehus)	56	42	14	8	48	20	36	7	32	24
Gonorrhoe og Urethrit . .	61	57	4	-	61	-	-	7	37	24

*) Desuden opgives fra Tins Distrikt 2 Tilfælde at være indsendte til Amtssygehuset.

Nedenstaaende Liste giver Oplysning om en Del af Lægerne behandlede, væsentlig **kroniske Sygdomme.**

	Hele Aaret.		Af de Behandlede, hvis Kjøen er opgivet, vare		Af de Behandlede, hvis Alder er opgivet, vare		Antal af anmeldende Læger.	Ialt opgivne.		Fordeling paa Lægedistrikterne.															
	Behandlede.	Deraf Døde.	Md.	Kv.	Børn (under 45 Aar).	Voxne (over 45 Aar).		Tilfælde.	Dødsfald.	Skien.		Kragersø.		Holden.		Sauland.		Hvideseid.		Laurdal.		Tin.			
										Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.
Kronisk Rheumatisme .	245	-	111	89	14	206	12	245	-	109	-	59	-	37	-	4	-	7	-	25	-	4	-		
Fnat	415	-	46	60	52	64	10	415	-	41	-	2	-	33	-	6	-	308	-	25	-	-	-		
Skurv	21	-	15	6	12	9	6	21	-	6	-	-	-	8	-	2	-	5	-	-	-	-	-		
Kjertelsyge	389	3	157	232	291	98	13	397	11	169	-	79	9	45	-	11	1	90	1	-	-	3	-		
Rachit	40	3	25	15	39	1	9	40	3	17	1	5	2	4	-	-	-	14	-	-	-	-	-		
Simpel Meningit	9	9	4	5	5	4	4	17	17	3	3	11	11	-	-	-	-	2	2	1	1	-	-		
Tuberculos —	12	11	6	6	12	-	3	28	27	16	16	1	1	6	5	-	-	5	5	-	-	-	-		
Svindst	292	114	146	140	22	264	14	325	147	109	36	96	50	36	15	18	12	53	24	8	8	5	2		
Kræft	64	28	35	26	1	60	14	64	28	30	16	9	3	5	-	2	-	12	7	3	-	3	2		
Vatersot og Morbus Brighti	69	20	25	35	11	49	12	77	28*)	23	6	27	12	5	1	4	2	4	4	9	1	5	2		
Blegsot og Anæmi	682	-	2	633	112	523	12	682	-	347	-	131	-	54	-	-	-	146	-	4	-	-	-		
Menstruationsuordener .	182	-	-	182	1	170	11	182	-	103	-	19	-	30	-	-	-	19	-	11	-	-	-		
Kardialgi, kronisk Gastrit og Dyspepsi . . .	1370	3	640	699	80	1266	14	1373	6	667	1	286	-	109	-	37	3	185	-	31	-	58	2		
Ormesygdomme	199	1	103	96	168	31	10	199	1	71	-	32	-	30	-	6	1	60	-	-	-	-	-		
Drankersygdomme	12	2	12	-	-	12	6	15	5	3	2	9	2	2	-	-	-	1	1	-	-	-	-		

*) af Vatersot 19 og af Morbus Brighti 9 Dødsfald.

Svindstot. Forholdet mellem de af Lægerne opgivne Dødsfald af Svindstot og samtlige kjendte Dødsaaarsager vil sees af følgende Tabel:

Lægedistrikt.	Opgivne Dødsfald af Svindstot.	Opgivne Dødsaaarsager ialt.	Forhold i pCt.
Skien.....	36	232	15,5
Kragerø	50	267	18,7
Holden	15	47	31,9
Sauland.....	12	29	41,4
Hvideseid	24	87	27,6
Laurdal.....	8	42	19,0
Tin	2	16	12,5
Tilsammen	147	720	20,4

Fra Hvideseids Distrikt anføres, at af de opførte behandlede Tilfælde af Svindstot en større Del tilhøre til grændsende Distrikter (Abel).

Af **Sindssygd** opgives 2 Dødsfald.

Med Bidrag af Amtskommunen forpleiedes i Regnskabsaaret fra 1ste Juni 1874 til 31te Mai 1875 161 Sindssyge, hvoraf 25 paa Asyler; 33 vare hjemmehørende i Skiens, 31 i Kragerø, 31 i Holdens, 12 i Saulands, 31 i Hvideseids, 18 i Laurdals og 5 i Tins Lægedistrikter.

Med Hensyn til de af Lægerne udførte **chirurgiske Operationer** henvises til den i den almindelige Beretning givne Oversigt.

Af **obstetriciske Operationer** udførtes af Læger: 31 Tangforløsninger, 11 Vendinger og 5 Gange Udtagelse af Efterbyrden, hvis Indikationer og Udfald ville sees af nedstaaende Tabel:

Indikationer og Udfald for nedenstaaende obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tang.						Vending.						Udtagelse af Efterbyrden.		
	Mødre			Børn			Mødre			Børn			Mødre		
	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer.	16	2 ¹⁾	4	19	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselkrampe	1	1 ²⁾	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fremfald af Navlesnor	3	-	-	-	3	-	-	-	2	-	2	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	-	-	6	-	1	2	4	1	-	-	-
Timeglasformig Sammentrækning af Livmoderen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Blødning ved partiel Løsning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1 ³⁾	-
Tilbageholdelse af Efterbyrden	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
Uopgivet Indikation	4	-	-	3	1	-	-	-	2	-	-	2	1	-	-
Tilsammen	24 ⁴⁾	3	4	23	6	2	6	-	5	2	6	3	2	1	2
	31			31			11			11			5		

¹⁾ 1 (Førstefødende) død af Lungeemboli, 1 af Barselfeber. ²⁾ død 11 Dage efter af Barselfeber. ³⁾ 16 Timer efter.

⁴⁾ 7 opgivne at have været Førstefødende.

2 Perforationer: a) 1 ved rachitisk Bækken med heldigt Udfald (Hartwig); — b) 1 ved 4de Gang Fødende, besværligt Isseleie; fremfalden Haand og Navlesnor repone- redes; efter forgjæves Tangforsøg gjordes Vending paa Fod og Extraktion, men Hovedet blev staaende fast (Pandens bag- til), hvorfor Perforation udførtes gennem Palatum, og Hovedet forløstes ved Tang; Konen døde det andet Døgn af Metro-Peritonit. — 1 Partus præmaturus arti- ficialis, indiceret ved rachitisk forsnevret Bækken (Ligevidde i øverste Aabning 3½ Tomme) og frem-

kaldt ved Uterindousch omkring den 37te Uge; for- bunden med Extraktion paa Fod og Perforation efter Fo- sterets Død; Barnets Vegt 7½ ø; Barselsengen forløb normalt. Konen var tidligere forløst ved Fremkaldelse af fortidlig Fødsel i 1864 (36te Uge), 1866 (38te Uge) og 1868 (38te—39te Uge) med levende Børn, og havde før 1864 født 5 Gange, altid besværligt, dels ved Naturens og dels ved Kunstens Hjelp, — en Gang med levende, fire Gange dødfødte Børn (S. Paus) (cfr. Medicinalberetningerne for 1864 Side 71, 1866 S. 69 og 1868 S. 65).

Ialt 50 obstetriciske Operationer, hvoraf 33 i Skiens, 12 i Kragerø, 3 i Hvideseids, 1 i Laurdals og 1 i Tins Distrikter.

Antallet af Fødte og Døde vil sees af følgende Tabel:

Lægedistrikt.	Fødte.	Døde			Død-fødte.*)
		ialt.	i 1ste Døgn.*)	paa Barsel-seng.	
Skien	736	406	5	13	30
Kragerø	679	365	8	4	26
Holden	339	207	3	5	10
Sauland	199	104	2	-	4
Hvideseid	266	144	3	3	10
Laurdal	224	145	4	4	8
Tin	96	42	-	-	3
Bratsbergs Amt	2 539	1 413	25	29	91

*) Ifølge Dødfødteanmeldelserne.

Omkomne ved ulykkelige Hændelser 46; Selvmord 6.
For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1 126 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100 : 55,7. I Lægernes Dødslistes opgives Døds-
aarsagen for 22 Dødsfald paa Barselseng, nemlig: Bar-
selfeber (17), Livmoderblødning (3), Peritonit (1) og Em-
boli (1).

Af Lægerne opgives Dødsaarsagen for 720 eller 52,9
pCt. af samtlige ved Sygdom indtrufne Dødsfald (1 361).
De hyppigste Dødsaarsager vare: Svindsot (147),
Hjernebetændelse, tuberculøs Meningit og Kramper i Børne-
alderen (tilsammen 67), Lungebetændelse (57), Alderdoms-
svaghed (56), akut Bronchit (32), Kræft (28), Vatersot og
Morbus Brighti (tilsammen 28), Børneatrofi (25), Diarrhoe
og Cholera nostras (tilsammen 22), Hjerneslag (21).

Veiriget holdt sig efter den milde Vinter Vaaren igjen-
nem raat og koldt og om Sommeren med liden Varme;
den ustadige og regnfulde Høst efterfulgtes af tidlig og
kold Vinter. Fra Sauland og Tin omtales den mindre
gode Foderhøst.

Levemaade og hygieeniske Forhold. Fra de fleste Di-
strikter (Skien, Sauland, Laurdal og Tin) omtales den
gode Arbejdsfortjeneste, den tiltagende Velstand og den
deraf følgende Smag paa større Komfort og bedre Leve-
maade; dog klages der fra de samme Distrikter tillige
over Misbruget af Spirituosa; i Brevik og tilgrændsende
Landdistrikter synes dog Drukkenskabens at være i Afta-

gende (Paus). De hygieeniske Forhold i Skien ere i det
Hele gode, dog ere de Fattiges Boliger ofte fugtige og
trange, hvilket er begrundet i Byens uheldige Beliggen-
hed i Bakkehæld samt i Mangel paa Opførelse af nye
Bygninger, uagtet Folkemængden stiger; det antages imid-
lertid, at disse Forhold ville forbedres, idet et Interessent-
skab har indkjøbt en sundt og frit beliggende Jordeien-
dom inden Byens Grændser for paa den at opføre Byg-
ninger dels for den bedre stillede Klasse og dels for Ar-
bejdsfolk.

Ud paa Sommeren fandtes der i den fra Søerne i
Skiens Omegn fiskede Ørret samt i Lax og Ørret fra Ski-
enselveen meget hyppig Bændelorm samt undertiden un-
der Huden paa Ryggen en smal traadformet Orm; som
oftest havde Fiskens et sundt Udseende, men undertiden
var den sygelig at se til, bleg, slasket med indfalden
Krop og stort Hoved; for at forebygge, at sygeligt ud-
seende Fisk skulde spises og paa den anden Side for at
hindre, at man — saaledes som det virkelig var hændt —
bortkastede iflæng al Fisk, der fangedes, udstedte Skiens
Sundhedskommission Advarsel mod at spise sygeligt ud-
seende Fisk med Bændelorm, hvorimod den udtalte, at
der Intet var iveien for at spise den Fisk, der havde et
sundt Udseende, naar man foretog omhyggelig Renskning
(A. Backer).

Fattigsygepleien.		Antallet af behandlede fattige Syge
udgjorde:		
i Skiens	Distrikt	371
i Kragerø	— (Bamble, Stathelle og Langesund) .	50 (uopgivet for den øvrige Del).
i Holdens	—	uopgivet
i Saulands	—	105
i Hvideseids	—	2 (uopgivet for Sil- jord).
i Laurdals	—	38
i Tins	—	40
de opgivne Tilfælde udgjorde:		606.

Sundhedskommissionerne have afholdt følgende Antal
Møder: i Skiens Distrikt 22 (i Skien sex, i Porsgrund fem,
i Brevik syv og et i hvert af de enkelte Herreder); i
Kragerø Distrikt 7 (i Kragerø to, i Langesund tre, i Stat-
helle et og et i Bamble Herred; intet i Drangedal og
Sandøkedal); i Holdens Distrikt 2 (et i Holden og et
i Saude); i Saulands Distrikt 2 (1 i Hiterdal og 1 i

Gransherred*); i Hvideseids Distrikt 1 (i Nissedal); i Laurdals Distrikt 4; i Tins Distrikt 1 (i Tin). Fra Skiens Distrikts Herreder, fra Saulands og Laurdals Distrikter anføres den hele Kommunerepræsentation at være indtraadt i Sundhedskommissionen. De væsentligste Forhandlingsgjenstande vare: den herskende Sundhedstilstand, Epidemier, sanitære Forhold og Foranstaltninger; i Brevik: Indredepartementets Cirkulære af 6te Februar 1874; i Kragerø: Bygningsspørgsmaal; i Drangedal (hvor intet Møde afholdtes) meddeltes Almuen veiledende Oplysninger om Mæslinger og deres Behandling; i Sauland: Barnets første Pleie og Opfostring, navnlig med Hensyn til Ernæring; i Gransherred: Skindød og Jordemoderhjelpens Nytte; i Hvideseids Distrikt: Hudens Rygning og Funktion, Behandling af friske Saar; i Laurdals Distrikt: Vaccination.

Ved kgl. Resolution af 29de Juli 1874 approberedes Tillæg til Sundhedsforskrifterne for Skiens By.

Antallet af Vaccinerede udgjorde:

i Skiens	Distrikt	564
i Kragerø	—	219
i Holdens	—	174
i Saulands	—	146
i Hvideseids	—	135
i Laurdals	—	212
i Tins	—	178

ialt opgivne: 1 628.

I Drangedals Herred af Kragerø Distrikt udførtes ingen Vaccination paa Grund af Mæslingeepidemien og i Bamble paa Grund af Hjelpevaccinatørens Sygdomsfald. I Herrederne Hjertdal og Gransherred af Saulands Distrikt mislykkedes gentagne Vaccinationsforsøg med forskellig Materie.

Af retsmedicinske Forretninger udførtes elleve over Døde, tolv over Levende og en i anden Anledning, tilsammen 24, hvoraf 10 i Skiens, 5 i Kragerø, 6 i Hvideseids, 2 i Laurdals og 1 i Tins Distrikter; — de enkelte Forretninger findes omtalte i den almindelige Beretning.

Sygehuse. Med Hensyn til Amtssygehuset i Skien henvises til Sygehuslisterne i den almindelige Beretning. Paa Fattighuset i Skien er indrettet en Sygestue. Paa et Epidemilazaret i Kragerø behandledes 12 Tilfælde af Typhoidfeber.

Badeindretninger. Ved Amtssygehuset i Skien er indrettet et Damp- og Karbad; i Brevik haves varme Bad, Styrte-, Kum- og Strømbad, ligesaa i Kragerø; fra Eidanger og Omegnen af Kragerø omtales flere mindre Badehuse.

Amtet har 4 **Apotheker**, nemlig i Skien, Porsgrund, Brevik og Kragerø, hvilke visiteredes. Foruden Apothekerne bestod Personalet: i Skien af 1 examineret Pharmaceut og 2 Disciple, i Porsgrund af 1 Pharmaceut, i Brevik af 2 Disciple og i Kragerø af 1 examineret Pharmaceut og 1 Discipel. — I Skien blev afholdt en Medhjælperprøve.

Medicinalpersonalet bestod af 19 Læger, 1 Tandlæge, 34 Jordemødre og 33 Hjelpevaccinatører, nemlig i:

1. Skiens Distrikt: 8 Læger, fire (deraf Distriktslægen) i Skien, to i Porsgrund og to i Brevik; 1 Tandlæge; 12 Jordemødre; 4 Hjelpevaccinatører (deraf en Jordemoder).
2. Kragerø Distrikt: 4 Læger i Kragerø; 6 Jordemødre; 5 Hjelpevaccinatører (deraf tre Jordemødre).
3. Holdens Distrikt: 2 Læger, en (Distriktslægen) i Holden, en i Saude; 4 Jordemødre; 6 Hjelpevaccinatører (deraf en Jordemoder).
4. Saulands Distrikt: 1 Læge, bosat i Hjærtal; 2 Jordemødre; 4 Hjelpevaccinatører.
5. Hvideseids Distrikt: 2 Læger, en (Distriktslægen) bosat i Hvideseid, en i Siljord; 3 Jordemødre; 6 Hjelpevaccinatører.
6. Laurdals Distrikt: 1 Læge i Laurdal; 5 Jordemødre; 4 Hjelpevaccinatører.
7. Tins Distrikt: 1 Læge i Tin; 2 Jordemødre; 4 Hjelpevaccinatører.

*) afholdt af Distriktslægen i Tin.

IX. Nedenæs Amt.

Amtet, hvis Fladeindhold er 78,24 norske Kvadratmil, og som ved Folketællingen den 31te December 1875 havde 75 979 Indbyggere, er inddelt i følgende 6 Lægedistrikter:

1. Østre Nedenæs Distrikt (6,80 n. □ M., 29 232 Indbyggere), indbefattende

Kjøbstaden Østerrisør	— n. □ M.,	2 635 Indb.
Ladestedet Tvedestrand	— —	1 471 —
Herrederne: Gjerrestad	2,41 n. □ M.,	2 564 —
Søndeled	1,45 —	3 582 —
Dybvaag	0,48 —	4 777 —
Holt	1,42 —	4 502 —
Østre Moland	1,04 —	9 701 —
2. Arendals Stadsfysikat bestaaende af Kjøbstaden Arendal med 4 112 Indb.
3. Vestre Nedenæs Distrikt (8,50 n. □ M., 27 094 Indbyggere), indbefattende

Kjøbstaden Grimstad	— n. □ M.,	1 786 Indb.
Ladestedet Lillesand	— —	1 426 —
Herrederne: Froland	2,27 —	2 052 —
Øiestad	0,91 —	7 137 —

Sundhedstilstanden var god, — fra Aamlis Distrikt omtales Aaret i denne Henseende som et af de bedste i det sidste Tiaar; det foregaaende Aars Kighosteepidemi var saagodtsom ophørt ved Begyndelsen af 1874, hvori- mod Mæslinger optraadte, især i den første Halvdel af Aaret, som Fortsættelse af Epidemien i 1873 almindelig udbredt inden den største Del af Amtet, navnlig i Arendal og østre og vestre Nedenæs Distrikter. Typhoidfeber viste en betydelig Aftagen, jevnt i samtlige Distrikter. Af katarrhalske og gastriske Sygdomme er anmeldt et mindre Antal Tilfælde end Aaret forud.

Dødeligheden. Antallet af Døde udgjorde 1 365 eller 18,41 pro mille af den beregnede Befolkning ved Aarets Midte (74 134). I Aaret 1873 udgjorde Dødeligheden 19,6 p. m., i 1872: 17,4 p. m. I Femaaret 1866—1870 udgjorde det gennemsnitlige aarlige Antal Døde 1 446 eller 20,79 p. m. af Befolkningen ved nævnte Tidsrums Midte (69 548); i det næst foregaaende Femaar var Dødeligheden 20,2 p. m.

Fjære	0,44 n. □ M.	5 405 Indb.
Landvik	1,44 —	2 228 —
Eide	0,25 —	802 —
Vestre Moland	0,77 —	2 425 —
Birkenæs	1,81 —	1 721 —
Høivaag	0,61 —	2 112 —
4. Aamlis Distrikt (15,27 n. □ M., 5 381 Indbyggere), indbefattende

Herrederne: Aamli	11,35 n. □ M.,	2 344 Indb.
Vegarsheien	2,67 —	1 805 —
Heigrefos	1,25 —	1 232 —
 5. Evjes Distrikt (15,46 n. □ M., 5 537 Indbyggere), indbefattende

Herrederne: Evje og Vegusdal	3,94 n. □ M.,	1 840 Indb.
Hordenæs og Iveland	4,89 —	2 254 —
Aaseral	6,63 —	1 443 —
 6. Sætersdalens Distrikt (32,21 n. □ M., 4 623 Indbyggere), indbefattende

Herrederne: Bygland	10,39 n. □ M.,	2 223 Indb.
Valle	21,82 —	2 400 —

Med Hensyn til de **epidemiske Forhold** hidsættes følgende af Lægernes Lister sammendragne Tabel (se Tabellen næste Side).

Typhoidfeber. Angaaende Smitteforholdene oplyses fra østre Nedenæs, at i 1 Tilfælde (i eller i Omegnen af Østerrisør) skrev Smitten sig antagelig fra Sverige; i Øiestad Herred optraadte 6 Tilfælde i et Hus ved Smitte fra en Sømand, der kom syg hjem og døde i Slutningen af 1873. I 1 Tilfælde i Arendal var Sygdommen hjemført ved en Sømand. Af de 3 i Evje Herred om Høsten angrebne Tilfælde optraadte det første hos en netop ankommen Verksarbejder, der visselig havde paadraget sig Sygdommen underveis, men hvor, kunde ikke oplyses. Stadsfysikus i Arendal oplyser, at 23 Tilfælde kunne regnes at have optraadt sammesteds; fra Grimstad er anmeldt 1 og fra Lillesand 7 Tilfælde.

Barselfeber. Ved 1 dødelig endende Tilfælde var der foretaget kunstig Løsning af Placenta og ved 1 Vending.

Børnekopper optraadte kun i vestre Nedenæs Distrikt;

I Nedenæs Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Hele Aaret.		Tiden er opgivet for.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Behandlede.	Deraf Døde.													
Typhoidfeber	84	4	73	9	3	6	6	2	1	3	7	6	6	12	12
Simpel Feber	150	-	146	25	15	15	8	7	13	10	11	12	7	9	14
Barsel-feber	39	9	39	4	3	4	4	9	1	2	1	3	2	-	6
Børnekopper	16	-	16	-	-	-	3	10	2	1	-	-	-	-	-
Vandkopper	78	-	78	11	3	4	-	1	5	-	-	17	2	15	20
Skarlagensfeber	14	2	14	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	12
Mæslinger	794	26	794	156	233	138	70	66	57	48	5	18	3	-	-
Rosen	255	11	249	22	18	34	18	23	25	30	20	18	12	11	18
Kighoste	18	1	18	8	-	-	2	2	-	-	-	-	-	4	2
Diphtherisk Svælgbetændelse	46	5	46	6	3	5	7	2	7	6	1	2	3	2	2
Strubehoste	18	13	18	-	3	5	1	3	1	-	-	-	2	2	1
Kusma	62	-	62	10	15	16	12	5	1	-	-	1	1	1	-
Akut Bronchit og andre katarh. Tilfælde	1796	26	1773	243	224	238	207	151	83	72	81	78	117	109	170
Lungebetændelse	198	35	191	30	28	25	26	27	8	9	3	3	6	10	16
Pleurit	52	2	52	5	5	4	8	5	8	5	1	3	5	-	3
Gigtfeber	109	4	106	18	17	7	19	9	4	7	2	2	3	4	14
Koldfeber	25	-	25	2	-	1	3	1	-	4	1	10	3	-	-
Diarrhoe (akut) og Cholera nostras	545	12	542	46	42	44	43	30	31	62	94	53	34	31	32
Blodgang	1	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skjærbug	10	-	10	2	-	-	-	2	2	-	1	-	1	1	1
Tilsammen	4310	150	4253	598	612	547	437	356	249	259	228	226	207	211	323

	Ialt opgivne		Fordeling paa Lægedistrikterne.													
	Tilfælde.	Dødsfald.	Østre Nedenæs.		Arendal (med Omegn).		Vestre Nedenæs.		Aamli.		Eyde.		Sætersdal.			
			Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.
Typhoidfeber	85	5	29	3	35	-	18	2	-	-	3	-	-	-	-	-
Simpel Feber	150	-	54	-	60	-	25	-	-	-	3	-	8	-	-	-
Barsel-feber	41	11	18	4	12	4	7	1	2	2	-	-	2	-	-	-
Børnekopper	16	-	-	-	-	-	16	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vandkopper	78	-	13	-	51	-	14	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	14	2	13	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mæslinger	798	30	309	16	228	6	131	1	-	-	123	7	7	-	-	-
Rosen	255	11	110	5	75	1	50	4	10	-	8	1	2	-	-	-
Kighoste	18	1	8	1	-	-	-	-	7	-	-	-	3	-	-	-
Diphtherisk Svælgbetændelse	46	5	14	1	4	1	25	-	3	3	-	-	-	-	-	-
Strubehoste	18	13	6	5	2	1	10	7	-	-	-	-	-	-	-	-
Kusma	62	-	39	-	3	-	8	-	2	-	1	-	9	-	-	-
Akut Bronchit og andre katarhalske Tilfælde	1796	26	624	14	650	3	387	6	21	-	93	3	21	-	-	-
Lungebetændelse	198	35	77	12	39	3	54	15	7	1	12	3	9	1	-	-
Pleurit	52	2	19	1	16	-	11	-	1	1	5	-	-	-	-	-
Gigtfeber	109	4	57	2	33	2	13	-	-	-	3	-	3	-	-	-
Koldfeber	25	-	8	-	16	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diarrhoe (akut) og Cholera nostras	545	12	189	6	184	1	112	3	-	-	28	2	32	-	-	-
Blodgang	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skjærbug	10	-	4	-	-	-	-	-	-	-	3	-	3	-	-	-
Tilsammen	4317	157	1591	72	1410	22	882	39	53	7	282	16	99	1	-	-

i vestre Molands Herred, hvor 5 angrebes, optraadte det første Tilfælde i sidste Trediedel af April, uden at der er oplyst noget om, hvorfra Smitten havde sin Oprindelse (Uchermann). Til Fevig i Fjære Herred overførtes Smitten fra Christianssand ved en Kone, lidende af Varioloider, om hvilken Sygdom man længe forblev uvidende; af de talrige Besøgende smittedes 5; til Fjære Herred indbragtes desuden Smitten ved en Koppesyg fra Egnen om Farsund (2 angrebes) og ved en fra Øvrebø i Oddernæs Distrikt (1 angrebes) (H. Frisak).

Mæslinger var ualmindelig udbredt inden Distriktet i indeværende Aar, hvilket vil sees af nedenstaaende Oversigt over deres Optræden i de sidste femten Aar:

Aar.	Af Mæslinger.	
	Angrebne.	Døde.
1874 . . .	798	30
1873 . . .	199	12
1872 . . .	3	-
1871 . . .	5	-
1870 . . .	4	-
1869 . . .	4	-
1868 . . .	353	26
1867 . . .	747	8
1866 . . .	8	-
1865 . . .	9	-
1864 . . .	4	4
1863 . . .	1	-
1862 . . .	154	11
1861 . . .	799	26
1860 . . .	1	-

Det for 1874 opgivne Antal svarer dog selvfølgelig som sædvanlig ikke til det hele Antal Syge, idet de for en stor Del ikke komme til Lægebehandling. Med Hensyn til Smitteforholdene oplyses fra Evje Distrikt, hvor samtlige anmeldte Tilfælde tilhøre Evje Herred, at Sygdommen herskede i Aaseral i December 1873, uden at nogen kom til Behandling; herfra indbragtes den i Midten af Januar til Evje Herred ved Postbudet, der var den først angrebne; forøvrig overførtes Smitten tillige flere Gange fra Christianssand; et stort Antal Voxne angrebes, da kun faa havde haft Sygdommen i Barndommen (A. C. Bull). Fra østre Nedenæs Distrikt anføres den Iagt-

tagelse, at, hvor Sygdommen sluttede sig til Kighoste eller optraadte strax efter samme, var Udfaldet næsten altid dødeligt (C. H. Scheen). Af sekundære Dødsaarsager opføres 14 af Bronchit og Bronchopneumoni, 3 af Svindsot, 1 af Laryngit og 1 under Reconvalescens af Meningit.

Rosen optraadte meget almindelig i 1874, navnlig i østre Nedenæs Distrikt. Fra Tvedestrand anføres, at af 36 Tilfælde i og omkring Ladestedet vare kun 2 (og det samtidig Erysipelas ambulans og faciei) i samme Hus (Fr. Vogt).

Kusma anføres fra østre Nedenæs og Sætersdalens Distrikter at have været temmelig udbredt med hyppig optrædende Metastaser til Testis; i 1 Tilfælde optraadte voldsomme Hjernesymptomer.

Katarrhalske Sygdomme anføres fra østre Nedenæs Distrikt at have optraadt overordentlig udbredt i Februar, rimeligvis i Forbindelse med det ualmindelig raa og tildels stormende Veirlig; Lægehjælp søgtes i de færreste Tilfælde. De anførte Dødsfald skyldes samtlige akut Bronchit, hvoraf er anmeldt 526 Tilfælde (277 Mænd, 249 Kvinder, 286 Børn og 240 Voxne).

Fra østre Nedenæs Distrikt omtales 1 Dødsfald af akut cerebral Rheumatisme hos en 31aarig Mand, som flere Gange havde haft **Gigtfeber**.

Af **Gulrot** er opført 55 Tilfælde og 3 Dødsfald, — 48 Tilfælde fra østre Nedenæs, 5 fra Arendals Omegn og 2 fra Aamlis Distrikt.

Med Hensyn til de paa Arendals Sygehus behandlede Tilfælde af **Syphilis** henvises til den i den almindelige Beretning indtagne Oversigt.

Paa Arendals Bys Sygehus behandledes 3 Mænd for **Gonorrhoe**.

De udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af veneriske Sygdomme ville sees af nedenstaaende Tabel (se Tabellen næste Side).

Nedenstaaende Liste giver en Oversigt over en Del af Lægerne behandlede væsentlig **kroniske Sygdomme** (se Tabellen næste Side).

Kjertelsyge omtales fra østre Nedenæs og Evje Distrikter som almindelig udbredt.

Svindsot. Forholdet mellem opgivne Dødsfald af Svindsot og ialt opgivne Dødsaarsager vil sees af følgende Tabel (se Tabellen næste Side).

Af **Forgiftningstilfælde** omtales fra østre Nedenæs Distrikt 4 (Moder med 3 Børn) ved bedærvet (indvendig rødbrunt og tildels ildelugtende) amerikansk Flesk, der ogsaa hos Andre skulde have fremkaldt lignende, men mildere Symptomer, nemlig Brækning, Underlivssmerter

Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af veneriske Sygdomme.

Sygdom.	Tilsammen behandlede.	Behandlede, for hvilke er opgivet				Sygdomsform for Syphilis			Antal anmeldende Læger.	Fordeling paa Lægedistrikter.			
		Kjøn.		Alder.		primær.	konstitutionel.	uopgivet.		Østre Nedenæs.	Arendal (med Omegn).	Vestre Nedenæs.	Evje.
		Md.	Kv.	Børn (under 15 Aar).	Voxne (over 15 Aar).								
Syphilis	80	52	28	4	76	25	49	6	10	15	47	17	1
Gonorrhoe og Urethrit	92	89	3	-	92	-	-	-	12	14	63	15	

Liste over kroniske Sygdomme.

	Hele Aaret.		Af de Be- handlede, hvis Kjø n er opgi vet, va re		Af de Be- handlede, hvis Alder er opgi vet, va re		Antal af anmeldende Læger.	Ialt opgivne		Fordeling paa Lægedistrikter.											
	Behandlede.	Deraf Døde.	Md.	Kv.	Børn (under 15 Aar).	Voxne (over 15 Aar).		Tilfælde.	Dødsfald.	Østre Nedenæs.		Arendal (med Omegn).		Vestre Nedenæs.		Aamli.		Eyje.		Sætersdalen.	
										Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.
Kronisk Rheumatisme .	239	-	139	94	-	222	11	239	-	83	-	87	-	28	-	10	-	12	-	19	-
Fnat	76	-	42	31	44	29	14	76	-	13	-	27	-	23	-	-	-	1	-	12	-
Skurv	5	-	2	3	2	3	2	5	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	3	-
Kjertelsyge	252	1	111	139	195	48	13	254	3	93	-	61	-	57	1	7	-	25	1	11	1
Rachit.	25	-	19	6	24	-	7	25	-	6	-	3	-	4	-	-	-	4	-	8	-
Simpel Meningit	23	19	12	10	16	6	7	28	24	14	13	7	6	6	4	1	1	-	-	-	-
Tuberculøs —	14	10	6	8	10	4	7	20	16	12	8	3	3	4	4	-	-	1	1	-	-
Svindst	285	92	131	154	21	264	14	287	94	100	36	71	17	93	29	6	6	8	2	9	4
Kræft	36	15	10	26	-	36	12	46	25	22	14	12	4	9	6	-	-	-	-	3	1
Vatersot og Morbus Brighti	37	16	18	19	5	32	11	44	23*)	16	7	13	7	12	7	-	-	3	2	-	-
Blegsot og Anæmi	647	-	49	596	82	562	13	647	-	198	-	311	-	124	-	1	-	3	-	10	-
Menstruationsuordener .	111	-	-	111	-	111	11	111	-	23	-	50	-	25	-	-	-	4	-	9	-
Kardialgi, kronisk Ga- strit og Dyspepsi	1161	6	491	661	65	1061	13	1163	8	329	1	390	1	320	4	16	-	64	1	44	1
Ormesygdomme	262	-	121	141	229	33	9	262	-	74	-	121	-	55	-	-	-	4	-	8	-
Drankersygdomme	16	1	15	1	-	16	6	16	1	8	1	7	-	1	-	-	-	-	-	-	-

*) deraf Vatersot 11, Morbus Brighti 12 Dødsfald.

Lægedistrikt.	Opgivne Dødsfald af Svindst.	Opgivne Dødsårsager ialt.	Forhold i pCt.
Østre Nedenæs	36	256	14,1
Arendal med Omegn ...	17	99	17,2
Vestre Nedenæs	29	128	22,7
Aamli	6	18	33,3
Eyje	2	30	6,7
Sætersdalen	4	17	23,5
Nedenæs Amt	94	548	17,2

og Diarrhoe uden Tegn paa Trichinose; Flesket konfiskeredes, men viste ved Undersøgelsen intet Mistænkeligt. Et (ca. 2 Aar gammelt) Barn, der paa en Gang havde spist 25—30 Santoninkager (hver paa Gram 0,03) helbrededes ved Opbrækning af samme (C. H. Scheen).

Af **Sindssygdom** er af Lægerne anmeldt 6 Dødsfald, samtlige fra østre Nedenæs Distrikt.

Ifølge Amtsformandskabsforhandlingerne forpleiedes fra 1ste April 1874 til 31te Marts 1875 med Bidrag af

Amtskommunen 86 Sindssyge, hvoraf 21 paa Asyler; 23 vare hjemmehørende i østre og 38 i vestre Nedenæs Distrikt, 2 i Aamlis, 15 i Evje og 8 i Sætersdalens Distrikter.

Med Hensyn til de af Lægerne udførte **chirurgiske Operationer** henvises til den almindelige Beretning.

Af **obstetriciske Operationer** opgives udførte af Læger: 43 Tangforløsninger, 5 Vendinger, 3 Extraktioner ved Bækkenendefødsel og 6 Gange Udtagelse af Efterbyrden, hvis Indikationer og Udfald vil sees af følgende Tabel:

Indikationer og Udfald for nedenstaaende obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tang.						Vending.						Udtrækning paa Bækkenendefødsel.						Udtagelse af Efterbyrden.		
	Mødre			Børn			Mødre			Børn			Mødre			Børn			Mødre		
	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer .	18 ¹⁾	-	-	19	18 ²⁾	4	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed	-	-	2	1	-	1	-	-	-	-	-	-	1 ³⁾	-	-	-	1	-	-	-	-
Barselkrampe ⁴⁾	1	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fremfald af Navlesnor	1	-	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	-	-	2	1 ⁵⁾	2	3 ⁶⁾	2 ⁷⁾	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fastvoxning af Placenta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2 ⁸⁾	-	-
Blødning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-
Uopgiven Indikation	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	2 ⁹⁾	-	-	1	1 ¹⁰⁾	-
Tilsammen	20	1	22	20	6	17	2	1	2	3	2	-	3	-	-	2	1	-	4	2	-
	43 ¹¹⁾			43			5			5			3			3			6		

¹⁾ i 4 Tilfælde tildels nogen Bækkenforsnevring. ²⁾ En 1ste Tvilling. ³⁾ skjævt forsnevret; flere Fødsler tidligere, kun ved Lægehjælp. ⁴⁾ begge hos Førstefødende. ⁵⁾ af Barselfeber. ⁶⁾ En 1ste Trilling og en 2den Tvilling (1ste ved Tang). ⁷⁾ i 1 Tilfælde Armen afrevet ved Moderens Forsøg paa selv at udtrække Fosteret (Blich). ⁸⁾ 1 i omtrent $\frac{2}{3}$ Udstrækning ved seneagtige Streng. ⁹⁾ En 1ste og en 2den Tvilling (de andre Tvillinger fødtes ved Naturens Hjælp). ¹⁰⁾ af Barselfeber. ¹¹⁾ deraf 13 Førstefødende.

1 Perforation af sidstkommende Hoved efter Vending ved Bækkensneverhed hos en Førstefødende; Udfaldet uopgivet (P. og F. Blich). 1 Exvisceration efter 2 $\frac{1}{2}$ Døgn's Fødselsarbejde ved forsømt Tverleie (Skulder synlig i de ydre Fødselsdele, fremfalden Arm og Navlesnor); da det derefter ikke lykkedes at forløse ved Selvudvikling, borttoges den fremfaldne Arm tilligemed Skulderbladet, hvorpaa Fosteret blev vendt og udtrukket; spontan Afgang af Efterbyrden; 8—10 Timer efter nogen Blødning; Konen (26aarig Hpara) døde 20 Timer efter Fødselen under tiltagende Debilitet og Smerter i Underlivet; ingen Jordemoder tilstede før 4 Timer før Læges Ankomst. Paa den Arm, hvormed Lægen havde udført Vendingen, udviklede der sig i de nærmest følgende Dage Udslag af smaa spredte Pustler og enkelte Furunkler; lignende, men i langt stærkere Grad har hændet ham en Gang tidligere efter Løsning af en i 12 Timer tilbageholdt Moderkage. I 1874 foretog han 7 Tangforløsninger, 1

Vending, 2 Udtrækninger og den nys nævnte Exvisceration, tilsammen 11 Operationer, medens Antallet i de 18 Aar, han har praktiseret, i Regelen har været 2 om Aaret. I samme Aar forekom ogsaa en paafaldende Mængde Tvillingfødsler og Aborter (F. Vogt i Tvedestrand).

Ialt 59 obstetriciske Operationer, hvoraf 35 i østre Nedenæs, 6 i Arendal, 12 i vestre Nedenæs, 2 i Aamlis, 3 i Evje og 1 i Sætersdalens Distrikter.

Antallet af **Fødte** og **Døde** vil sees af følgende Tabel (se Tabellen næste Side).

Omkomne ved ulykkelige Hændelser 44; Selvmord 8.

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 981 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100 : 58,2. — Lægerne have opgivet som Dødsarsag paa Barselseng: i 11 Tilfælde Barselfeber, i 2 besværlig Fødsel, i 2 Barselkrampe, samt Emboli, Peritonit og Livmoderblødning, hver i 1; — tilsammen 18 Dødsfald.

I Lægernes Dødslisters indeholdes Opgaver over 548

Lægedistrikt.	Fødte.	Døde.			Dødfødte*)
		ialt.	i 1ste Døgn.*)	paa Barselseng.	
Østre Nedenæs.....	882	505	9	7	40
Arendal	142	76	1	2	5
Vestre Nedenæs	830	491	6	6	20
Aamli	172	92	1	1	5
Evje	174	117	3	1	10
Sætersdalen	146	84	-	1	1
Nedenæs Amt	2 346	1 365	20	18	81

*) Ifølge Dødfødteanmeldelserne.

eller 41,7 pCt. af samtlige ved Sygdom foraarsagede Dødsfald (1 313). De hyppigste Dødsårsager vare: Svindsot (94), simpel og tuberculøs Meningit samt Kramper i Børnealderen (tilsammen 52), Lungebetændelse (35), Mæslinger (30), akut Bronchit (26), Kræft (25), Vatersot og Morbus Brighti (tilsammen 23), Hjerneslag (21), Alderdomssvaghed (19) og Peritonit (15).

Veiriget var i Aarets første Kvartal regnfuldt og uden egentlig Kulde, i April og Mai tørt og tildels koldt; med Sommeren kom drivende Veir, men fra August stærk Regnskyl udover Høsten; kold og snefuld Vinter. Fra østre Nedenæs omtales Kornhøsten at have været et godt Middelsaars; Høsten af Potetes var rigelig, men af mindre god Kvalitet.

Levemaade og hygiæniske Forhold skildres i Regelen ikke som videre gode trods de rige Arbeidstider og tilsvarende Fortjeneste; der klages i Almindelighed — med Undtagelse af Evje Distrikt — over Misbruget af Spirituosa, fra Arendal og Sætersdalens Distrikter over den almindelige Lediggang blandt Arbeidsklassen; fra vestre Nedenæs, Aamlis og Evje Distrikter omtales den ensformige Levemaade, der væsentlig bestaar af Kaffe og Mel-spiser med Smør, tildels kogt Flesk og Sild. I Aamlis Distrikt sees der at være stor Mangel paa Melk, selv paa de større Gaarde; der spores vistnok stadige om end langsomme Fremskridt, men Kvinden siges i den største Del af Distriktet at staa paa et saare lavt Trin med Hensyn til Renlighed; ofte sees endog Kvinder at nyde Spirituosa til Overmaal (M. W. Tandberg). Fra Tvedestrand omtales et nyt paabegyndt Vandverk med Vandbeholder i et frit og høitliggende Kjern (Vogt). Med Hensyn til

de hygiæniske Forhold i Evje Distrikt henvises til det blandt Bilagene indtagne Uddrag af Distriktslæge A. C. Bulls Medicinalberetning.

Af **fattige Syge** behandledes:

i østre Nedenæs Distrikt	288*)
i Arendals Stadsfysikat	98
i vestre Nedenæs Distrikt	128
i Aamlis	— 10
i Evje	— 38
i Sætersdalens	— 19

Tilsammen: 581.

Ved Evje Nikkelverk behandledes 70 Personer.

Jordemodervæsenet. Fra østre og vestre Nedenæs Distrikter klages over Mangel paa Jordemødre.

I Sundhedskommissionerne afholdtes følgende Antal Møder: i østre Nedenæs Distrikt 6 (to i østre Moland og et i hvert af Gjerrestad, Søndeled, Dybvaags og Holts Herreder); i vestre Nedenæs Distrikt 9 (tre i Grimstad, fire i Fjære samt et i hvert af Øiestad og Landviks Herreder); i Aamlis Distrikt 1 (i Vegarsheims Herred); i Evje Distrikt 4 (to i Evje—Vegusdal, et i hvert af Hordenæs—Ivelands og Aaserals Herreder); i Sætersdalens Distrikt 1 (i Byglands Herred). I Risør og Tvedestrand afholdtes intet Møde, heller ikke i Arendal, hvor Ordføreren afgjorde forefaldende Spørgsmaal ved Klager i sanitær Henseende; i Aamlis og i Valle Herreder afholdtes intet Møde paa Grund af indtraadte Forhindringer. Fra østre Nedenæs, Evje og Sætersdalens Distrikter omtales den hele Kommunerepræsentation at være indtraadt i Sundhedskommissionen i samtlige Herreder. De væsentlige Forhandlingsgjenstande vare herskende epidemiske Sygdomme og hygiæniske Foranstaltninger; desuden i østre Nedenæs Distrikt: Foredrag om Melkens Bestanddele og dens Værd for Barnet samt om de enkelte Fødemidler forøvrig og deres Tilberedning; i Evje Distrikt: om Hygiænen i Barselsengen og om Rachitis.

De **Vaccineredes** Antal udgjorde:

i østre Nedenæs Distrikt	833
i Arendals Stadsfysikat	115
i vestre Nedenæs Distrikt	634
i Aamlis	— 100
i Evje	— 172
i Sætersdalens	— 123

Tilsammen: 1 977.

*) Heri medtaget Hisø af Øiestad Herred (vestre Nedenæs Distrikt.) for hvilket Antallet er opgivet fælles med østre Molands Herred,

Af **retsmedicinske Forretninger** udførtes 9 — 2 over Døde og 7 over Levende —, hvoraf to i hvert af østre og vestre Nedenæs samt Evje Distrikter, to i Arendal og en i Sætersdalens Distrikt. Med Hensyn til Forretningernes Art henvises til den i den almindelige Beretning indtagne Oversigt.

Angaaende Virksomheden ved Østerrisørs Bys og Arendals Bys **Sygehus** henvises til de i den almindelige Beretning indtagne Tabeller. I Østerrisør, Dybvaags Herred, Arendal og Grimstad kunne Epidemilazareter til Isolation sees at være indrettede.

Af **Badeindretninger** haves Søbade i Østerrisør, Grimstad og Arendal —, i sidstnævnte By tillige varme Bad.

Amtet har 6 **Apotheker**, i Arendal (2), i Østerrisør, Tvedestrand, Grimstad og Lillesand (hver 1), hvilke visiteredes. Personalet bestod foruden Apothekeren i Østerrisør af 1 Discipel, i Tvedestrand af 1 examineret Pharmaceut, ved Svaneapotheket i Arendal af 1 uexamineret Pharmaceut, ved Løveapotheket sammesteds af 1 examineret og 1 uexamineret Pharmaceut, samt ved hvert af Grimstads og Lillesands Apotheker af 1 examineret Pharmaceut og 1 Discipel. Ved Østerrisørs Apothek afholdtes 1 Medhjælperprøve.

Medicinalpersonalet bestod af 17 Læger, 2 Tandlæger, 22 Jordemødre og 21 Hjelpevaccinatorer, deraf i:

1. Østre Nedenæs Distrikt: 3 Læger, to (hvoraf Distriktslægen) bosatte i Østerrisør og en i Tvedestrand; tillige boede Distriktslægen i Aamlis Distrikt inden dette Distrikt; 1 Tandlæge; 4 Jordemødre (hvoraf en bosat i Arendal, — tre Poster ledige); 5 Hjelpevaccinatorer (hvoraf en Jordemoder).
2. Arendals Stadsfysikat: 6 Læger, hvoraf flere praktiserede i de tilgrænsende Distrikter; 1 Tandlæge; 5 Jordemødre.
3. Vestre Nedenæs Distrikt: 5 Læger, to (hvoraf Distriktslægen) bosatte i Grimstad, to i Lillesand og en, der ikke praktiserer, i Øiestad; 6 Jordemødre; 6 Hjelpevaccinatorer (deraf en Jordemoder).
4. Aamlis Distrikt: 1 (Distriktslægen) bosat i Holt af østre Nedenæs Distrikt (Næs Jernverk); 3 Jordemødre; 4 Hjelpevaccinatorer (hvoraf tre Jordemødre).
5. Evje Distrikt: 1, boende i Evje; 2 Jordemødre; 4 Hjelpevaccinatorer.
6. Sætersdalens Distrikt: 1 Læge, bosat i Bygland; 2 Jordemødre; 2 Hjelpevaccinatorer (begge Jordemødre).

X. Lister-Mandals Amt.

Amtet, hvis Fladeindhold er 49,17 norske Kvadratmil, og som ved Folketællingen den 31te December 1875 havde 77 309 Indbyggere, er inddelt i følgende 5 Lægedistrikter:

1. Christiansands Stadsfysikat, indbefattende Kjøbstaden Christiansand .. 0,13 n. □ M., 12 137 Indb.
2. Oddernæs Distrikt (8,97 n. □ Mil, 20 937 Indbyggere), indbefattende

Herrederne: Oddernæs	1,42 n. □ M.,	4 040 Indb.
Tveit	0,87 —	1 658 —
Vennesland	0,76 —	1 152 —
Øvrebø og Hag-		
land	2,88 —	1 817 —
Søgne	1,80 —	3 668 —

Herrederne: Holme

Halsaa og Hart-
mark

Ladestedet Mandal

3. Undals Distrikt (8,41 n. □ M., 11 632 Indbyggere), indbefattende

Herrederne: Søndre Undal .. 1,85 n. □ M., 4 664 Indb.

Nordre Undal .. 1,56 — 2 072 —

Øslebø og Løvdaal 1,89 — 1 953 —

Finsland

Bjelland og Grin-

dem

4. Lyngdals Distrikt (8,51 n. □ M., 16 936 Indbyggere), indbefattende

Ladestedet	Farsund		—	n. □ M., 1 511 Indb.
Herrederne:	Vanse		1,09	— 5 879 —
	Herod		0,98	— 2 408 —
	Lyngdal		2,92	— 5 010 —
	Hægebostad		3,52	— 2 128 —
5. Flekkefjords Distrikt	(23,15 n. □ M., 15 667 Indbyggere), indbefattende			

Kjøbstaden	Flekkefjord		—	n. □ M., 1 694 Indb.
Herrederne:	Næs og Hitterø	1,86	—	3 924 —
	Kvinesdal		2,82	— 4 162 —
	Fjotland		4,23	— 1 095 —
	Bakke		3,15	— 2 793 —
	Siredalen		11,09	— 1 999 —

Sundhedstilstanden var ogsaa i heromhandlede Aar mindre god, væsentligst paa Grund af den over hele Amtet i første Halvaar udbredte og tildels ondartede Mæslingeepidemi. Desuden forekom Børnekopper, ligesom katarrhalske Tilfælde og Lungebetændelse vare meget almindelige.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 1 601 eller 20,96 pro mille af den beregnede Befolkning ved Aarets Midte (76 381). I 1873 var Dødeligheden 20,53 p. m. af

den beregnede Befolkning ved Aarets Begyndelse; i 1872: 20,57 p. m. I Femaaret 1866—70 udgjorde det gennemsnitlige aarlige Antal Døde 1 505 eller 20,15 p. m. af den beregnede Befolkning ved nævnte Tidsrums Midte (74 684); i det næst foregaaende Femaar var Dødeligheden 19,5 p. m.

Til Oplysning om de **epidemiske Forhold** hidsættes følgende af Lægernes Opgaver sammendragne Tabel.

I Lister-Mandals Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Hele Aaret.		Tiden er op- givet for.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.	Ialt op- givne.		Fordeling paa Lægedistrikter.											
	Behandlede.	Deraf døde.														Tilfælde.	Dødsfald.	Christian- sands Stads- fysikat.		Oddernes.		Undal.		Lyngdal.		Flekkefjord.			
																		Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.		
Exanthematisk Typhus	9	1	9	3	2	2	-	1	-	-	1	-	-	-	-	11	3	-	-	3	1	-	-	8	2	-	-		
Typhoidfeber	131	16	120	9	14	6	10	1	4	13	4	11	10	16	22	132	17	37	2	33	2	2	1	16	3	44	9		
Simpel Feber	148	-	146	12	13	22	17	7	5	4	5	10	12	22	17	148	-	84	-	30	-	-	-	8	-	26	-		
Barselfeber	34	5	34	4	-	6	3	2	-	2	3	2	7	5	-	35	6	16	3	9	2	2	-	1	-	7	1		
Børnekopper	103	19	78	-	2	22	14	5	15	17	1	2	-	-	-	103	19	70	17	31	2	1	-	1	-	-	-		
Vandkopper	42	-	42	8	4	4	2	-	3	2	-	3	10	2	4	42	-	32	-	9	-	-	-	-	-	1	-		
Skarlagensfeber	15	1	15	1	1	-	-	-	-	-	4	2	1	4	2	15	1	13	-	2	1	-	-	-	-	-	-		
Rødlinger	9	-	9	-	-	1	1	-	-	-	-	3	-	2	2	9	-	5	-	2	-	-	-	2	-	-	-		
Mæslinger	762	55	761	441	70	58	68	85	23	11	2	1	2	-	-	1145	60	779	43	153	5	15	-	64	3	134	9		
Rosen	113	3	112	7	11	10	14	8	5	8	2	9	15	10	13	113	3	60	2	33	1	6	-	6	-	8	-		
Kighoste	3	-	3	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-		
Diphtherisk Svælgbe- tændelse	35	3	35	2	3	5	2	2	2	-	2	2	4	10	1	35	3	13	1	18	2	-	-	-	-	4	-		
Strubehoste	27	17	27	6	2	4	1	1	2	1	2	1	-	3	4	28	18	10	1	14	13	-	-	2	2	2	2		
Kusma	44	-	44	15	5	16	1	2	1	-	1	1	1	1	-	44	-	11	-	16	-	-	-	-	-	17	-		
Akut Bronchit og andre katarrh. Tilfælde	1669	21	1665	241	192	198	139	121	103	83	77	67	84	142	218	1669	21	1002	9	376	6	98	3	85	2	108	1		
Lungebetændelse	313	49	308	15	33	33	45	41	23	14	7	9	13	13	62	313	49	149	23	94	15	15	1	22	4	33	6		
Pleurit	54	4	52	8	3	4	4	7	2	3	5	1	1	7	7	54	4	10	2	23	2	8	-	6	-	7	-		
Gigtfeber	108	3	106	20	18	12	7	4	8	1	1	6	10	14	5	108	3	35	1	27	-	9	1	9	1	28	-		
Koldfeber	11	-	11	1	2	3	-	-	-	2	1	-	1	-	1	11	-	5	-	4	-	-	-	2	-	-	-		
Diarrhoe (akut) og Cholera nostras . . .	401	11	401	46	19	31	28	33	34	53	55	20	29	31	22	402	12	227	4	93	5	26	1	11	-	45	2		
Blodgang	4	1	3	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	1	4	1	2	1	1	-	-	-	-	-	1	-		
Skjærbug	6	-	6	-	2	1	-	1	-	-	2	-	-	-	-	6	-	3	-	-	-	3	-	-	-	-	-		
Tilsammen	4041	209	3987	839	396	438	356	321	233	215	175	150	201	282	381	4431	221	2563	109	971	57	185	7	247	18	465	30		

Typhose Sygdomme. Exanthematisk Typhus. I Lyngdal herskede i Aarets 3 første Maaneder en liden Epidemi; Sygdommen viste sig meget smitsom, men ved streng Isolation lykkedes det at hindre dens videre Udbredelse (Lossius).

Typhoidfeber. Fra Mandal blev Sygdommen ved Smitte ført til Søgne Sogn, hvor 1 angrebes og til Holme Sogn (3 Angrebne); forøvrigt forekom i Oddernæs Distrikt endel spredte Tilfælde; i Oktober og November Maaned angrebes 2 Matroser, der vendte syge hjem fra England. Skrækken for Smitte siges nu at være langt større blandt Almuen end før, og af den Grund iagttages til stor Lettelse for Isolationen en langt større Forsigtighed i Omgangen med de Syge (Gundersen, Hagemann). Til Undals Distrikt blev Sygdommen indført fra Arendal og fra Mandal, begge Gange uden at faa nogen Udbredelse (Wichmann). I Herod i Lyngdals Distrikt fortsatte en liden Epidemi sig fra 1873; ialt angrebes her 4 Personer i samme Hus. Paa en Gaard i Kvaas Sogn forekom ialt 5 Tilfælde; Sygdommen var sandsynligvis didbragt ved en Omstreifer, der var bleven liggende syg der i flere Uger (Lossius). I Flekkefjord fortsatte ogsaa en liden Epidemi sig fra 1873; en Mand kom syg hjem fra Nordland, — 3 Personer smittedes. I Siredalen optraadte Sygdommen i Aarets 3 første Maaneder hos en fra Sætersdalen indflyttet Familie; 11 Angrebne og 2 Døde (J. A. Kraft, J. Th. Kraft).

Barselfeber. De fleste af de i Christiansand anmeldte 16 Tilfælde kunde udledes ved Smitte, fornemmelig gjen- nem den ene Jordemoder. Sundhedskommissionen udsendte i den Anledning Cirkulære til Jordemødrene, hvori de paalagdes at iagttage visse Forsigtighedsregler (Dietrichson).

Børnekopper. Sygdommen herskede i Christiansand fra Midten af Februar til September Maaned. Epidemien begyndte med meget lette Former af Varioloider, som kunde forvexles med Variceller, indtil endelig alvorligere Tilfælde af virkelige Variolæ indtraadte. Derved fik Sygdommen en større Udbredning, end den sandsynligvis ellers vilde have faaet. Byen havde leiet et afsidesliggende Hus til Isolationslokale, og desuden fik man Tilla- delse til at benytte et Kvarantænevæsenet tilhørende Vagt- hus paa Odderøen. Paa Christiansands Koppelazaret var indlagt tilsammen 60 Personer. Af de Angrebne sees 7, af hvilke 3 døde, at have været uvaccinerede Børn (F. Dietrichson). Fra Christiansand bragtes Sygdommen til Oddernæs, Undals og Lyngdals Distrikter. I Oddernæs herskede Sygdommen paa flere Steder fra Midten af Marts

til Midten af Juli Maaned. Det første Tilfælde paa hvert Sted var bragt ved Smitte fra Christiansand. De fleste Tilfælde indtraf paa Gaarden Korsvig i Randøsunds Sogn, hvor i et Hus 11 Personer bleve angrebne og et lidet uvaccineret Barn døde. Først en Maaned efter Sygdom- mens Udbrud i Huset blev Distriktslægen underrettet derom, hvorfor Husbonden blev tiltalt og ilagt Mulkt. Hos en Arbeidsmand paa samme Gaard bleve 7 Personer an- grebne og paa en Nabogaard 2, af hvilke den ene, en 67aarig Mand, i sin Ungdom havde haft Børnekopper og var stærkt koparret. I Juni blev Sygdommen bragt til Flækkerøen, hvor efterhaanden 6 Personer angrebes. Overalt hvor Sygdommen optraadte, foretoges Revaccina- tion, Isolation og senere Rensning og Røgning (F. Dietrichson).

Vandkopper. Før Koppeepidemiens Udbrud i Chri- stiansand viste sig fornemmelig i Januar en Del Tilfælde, ligeledes i Aarets 3 sidste Maaneder efter Koppeepidemi- ens Ophør (Dietrichson).

Mæslinger vare overordentlig udbredte i Amtet i inde- værende Aar, hvilket vil sees af nedenstaaende Tabel over deres Udbredning inden Amtet i de sidste 15 Aar.

Aar.	Af Mæslinger.	
	Kjendte Tilfælde.	Døde.
1874 . . .	1 145	60
1873 . . .	476	13
1872 . . .	7	-
1871 . . .	5	-
1870 . . .	3	-
1869 . . .	5	-
1868 . . .	352	10
1867 . . .	337	8
1866 . . .	-	-
1865 . . .	-	-
1864 . . .	-	-
1863 . . .	1	-
1862 . . .	42	2
1861 . . .	726	60
1860*) . . .	-	-

*) For tidligere Aar savnes Opgaver.

Det for 1874 opgivne Antal er dog kun en Del af samtlige Angrebne, da kun det mindste Antal kom under Behandling, idet der som Regel kun søgtes Lægehjelp

for sværere og complicerede Tilfælde. Epidemien fortsatte sig fra det foregaaende Aar. Fra Oddernæs Distrikt anføres, at Epidemien kom vestenfra og drog østover, medens det fra Flekkefjords Distrikt heder, at Sygdommen først kom til de østligste Dele af Distriktet (Dietrichson, J. Kraft). I Februar optraadte Sygdommen i Fjotland og udbredt i Slutningen af Marts, rimeligvis ved Smitte derfra, pludselig i Flekkefjord, hvor den herskede som en meget udbredt Epidemi til Begyndelsen af Juli. Complicationer med katarrhalsk Pneumoni vare almindelige blandt smaa Børn, og 3 Tilfælde endte dødelig af denne Aarsag; Vatersot som Eftersygdom var heller ikke sjelden; i et Tilfælde, der endte med Helbredelse, complice-redes Sygdommen med Noma (T. Kraft). Kjertelsyge efter Mæslinger iagttoges i denne Epidemi hyppigere end sædvanligt. Mæslingeepidemien afløstes af Kusma, ligesom begge Sygdomme flere Gange iagttoges hos samme Individ (Dietrichson). Fra Christiansand omtaler en Læge, at han hos en stor Del af sine Mæslingepatienter iagttog Delirier, der lignede Delirium tremens (S. Heyerdahl). I Christiansand skal efter en af Stadsfysikus Hansen foretaget Undersøgelse i det Hele 1613 Mennesker være angrebne under denne Epidemi; af disse falde 834 paa 1873 og 779*) paa 1874 (Dietrichson).

Kusma anføres at have været meget udbredt i Flekkefjords Distrikt i Aarets 3 første Maaneder; Epidemien

var mild, og kun enkelte Tilfælde kom under Behandling (J. Kraft).

Akut Bronchit og andre katarrhalske Tilfælde. Af akut Bronchit opgives 694 Tilfælde og 20 Dødsfald; 352 vare af Mand-, 342 af Kvindekjøn, 344 under og 350 over 15 Aar. Af kronisk Bronchit opføres 14, af Laryngit 1 Dødsfald.

Lungebetændelse sees at have forekommet hyppigere i Christiansand end i de foregaaende 4 Aar; Sygdommen havde ofte en adynamisk Karakter og viste sig mere end sædvanlig dødelig (15,4 pCt. af de Behandlede). I Mandal forekom Sygdommen hyppig i 1ste Kvartal, men i Regelen mild. I Farsund angrebes først en Mand, derpaa hans Datter, som havde pleiet ham under hele Sygdommen, og tilsidst den hjemkomne Søn, der havde benyttet den afdøde Faders Sengklæder. Phænomenerne vare paafaldende lige hos dem alle, ligetil det rigelige Herpesudslag paa Læberne (Lossius). For 40 Tilfælde er Sygdommens Sæde opgivet, nemlig for 29 høire og for 11 venstre Lunge (Lossius, Th. Kraft).

Koldfeber. De 4 fra Oddernæs Distrikt opførte Tilfælde anføres at have været importerede (Dietrichson).

Veneriske Sygdomme. Antallet af de paa Sygehusene behandlede Tilfælde af Syphilis vil sees af den i den almindelige Oversigt indtagne Tabel over Syphilis paa Sygehusene.

Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af Syphilis og ialt kjendte Tilfælde af Gonorrhoe (Urethrit) ville sees af nedenstaaende Liste.

*) indtagne paa den epidemiske Liste.

Veneriske Sygdomme.

Sygdom.	Tilsammen behandlede.	Behandlede, for hvilke er opgivet				Opgivet Sygdomsform for Syphilis.		Antal anmeldende Læger.	Kjendte Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne.										
		Kjøn.		Alder.		primær.	konstitutionel.			Christiansands Stadsfysikat.	Oddernæs.		Undal.		Lyngdal.		Flekkefjord.			
		Md.	Kv.	Børn (under 15 Aar).	Voxne (over 15 Aar).						Beh.	Kjendte Dødf.	Beh.	Kjendte Dødf.	Beh.	Kjendte Dødf.	Beh.	Kjendte Dødf.	Beh.	Kjendte Dødf.
Syphilis (udenfor Sygehus)	57	33	24	13	44	14	43	-	2*)	23	1	16	-	-	-	6	1	12	-	
Gonorrhoe	59	59	-	-	59	-	-	-	-	33	-	20	-	1	-	3	-	2	-	

*) Den ene under 1 Aar, den anden mellem 50 og 60 Aar.

Antallet af Syphilitiske anføres at være betydelig af- taget i Christiansand; det langt overveiende Antal af de iaar fra denne By og fra Oddernæs Distrikt opførte have paadraget sig Sygdommen i Udlandet (Dietrichson). Det anføres, at alle de i og omkring Mandal (18) samt i Lyng-

dals Distrikt behandlede Tilfælde af Gonorrhoe forekom hos Søfolk, der havde faaet Sygdommen i Udlandet (Gundersen, Hagemann, Lossius).

Over en Del af Lægerne behandlede væsentlig kro- niske Sygdomme giver følgende Tabel en Oversigt.

Liste over kroniske Sygdomme.

	Hele Aaret.		Af de Be- handlede, hvis Kjøn er opgivet, vare		Af de Be- handlede, hvis Alder er opgivet, vare		Antal af anmel- dende Læger.	Ialt op- givne.		Fordeling paa Lægedistrikter.											
	Behandlede.	Deraf Døde.	Md.	Kv.	Børn (under 15 Aar).	Voxne (over 15 Aar).		Tilfælde.	Dødsfald.	Christiansands Stadsfysikat.	Oddernæs.		Undal.		Lyngdal.		Flekkefjord.				
											Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	
Kronisk Rheumatisme .	370	-	213	157	13	357	10	370	-	178	-	85	-	33	-	27	-	47	-		
Fnat	100	-	49	51	43	57	9	100	-	28	-	15	-	51	-	4	-	2	-		
Skurv	14	-	8	6	11	3	4	14	-	1	-	10	-	2	-	1	-	-	-		
Kjertelsyge	346	8	158	188	297	49	10	347	9	198	5	92	3	26	1	11	-	20	-		
Rachit.	30	1	18	12	15	15	7	31	2	5	1	4	-	15	-	2	-	5	1		
Simpel Meningit	23	21	11	12	17	6	9	25	23	18	18	2	1	3	3	1	1	1	-		
Tuberculøs —	27	25	15	12	20	7	8	29	27	9	9	17	15	2	2	1	1	-	-		
Svindstot	286	111	135	151	24	262	10	299	124	86	42	86	28	45	21	45	26	37	7		
Kræft	40	16	21	19	-	40	9	43	19	11	7	12	4	4	2	5	2	11	4		
Vatersot og Morbus Brighti	70	24	29	41	11	59	10	75	29*)	23	7	20	4	5	3	15	9	12	6		
Blegsot og Anæmi	214	-	-	214	3	211	10	214	-	68	-	71	-	18	-	15	-	42	-		
Menstruationsuordener .	95	-	-	95	-	95	10	95	-	15	-	21	-	15	-	14	-	30	-		
Kardialgi, kronisk Ga- strit og Dyspepsi	940	2	401	539	52	888	10	941	3	343	-	239	-	167	1	101	-	91	2		
Ormesygdomme	46	-	22	24	37	9	8	46	-	10	-	24	-	3	-	-	-	9	-		
Drankersygdomme	27	4	27	-	-	27	9	28	5	10	3	13	1	2	1	-	-	3	-		

*) af Vatersot 21 og af Morbus Brighti 8 Dødsfald.

Fnat siges at blive sjeldnere blandt Landbefolkningen i Oddernæs Distrikt.

Svindst. Antallet af de fra de enkelte Lægedistrikter opførte Dødsfald af Svindst og deres Forhold til samtlige opgivne Dødsaaarsager var følgende:

Lægedistrikt.	Opgivne Dødsfald af Svindst.	Opgivne Dødsaaarsa- ger ialt.	Forhold i pCt.
Christiansand	42	294	14,3
Oddernæs	28	143	19,7
Undal	21	58	36,2
Lyngdal	26	95	27,4
Flekkefjord	7	72	9,7
Tilsammen	124	662	18,7

Fra Mandal omtales enkelte mindre betydelige For- giftningstilfælde ved arsenikholdige Tapeter. Ligeledes berettes fra sammme By om en Patient, der ved Forvex- ling af indvendig og udvortes Medicin tog i Løbet af 2 Døgn en Opløsning af Carbolsyre i Linolie (10,0—250,0) 1 Spiseske 4 Gange daglig uden videre Følger end, at der optraadte Brækning efter første Ske og Brænden i Hjertegruben (Hagemann).

Følgende Liste giver en Oversigt over de for Chri- stiansands Fattigvæsen behandlede Sindssyge (se Tabel- len næste Side).

I Tidsrummet fra 1ste April 1874 til 31te Marts 1875 ere for Amtskommunens og Fattigvæsenets fælles Regning 100 Sindssyge blevne forpleiede, hvoraf 22 paa Asyler; 22 hørte hjemme i Oddernæs, 22 i Undals, 32 i Lyngdals og 24 i Flekkefjords Distrikter.

Liste over de for Christiansands Fattigvæsen behandlede Sindssyge.

Sygdomsform.	Tilbageværende fra 1873.			Tilkomne i 1874.			Afgaaede i 1874.			Tilbageværende ved Udgangen af 1874.		
	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.
Melancholia	-	1	1	1	-	1	-	-	-	1	1	2
Mania	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Dementia	19	23	42	3	1	4	2	2	4	20	22	42
Idiotismus	4	4	8	-	1	1	-	-	-	4	5	9
Tilsammen	23	29	52	4	2	6	2	2	4	25	29	54

Af **obstetriciske Operationer** udførtes af Læger: 17 Tangforløsninger, 5 Vendinger, 2 Udtrækninger paa Sædet og 3 Gange Udtagelse af Efterbyrden, hvis Indikationer og Udfald vil sees af nedenstaaende Tabel.

1 Perforation efter forgjæves forsøgt Vending og Tang ved Bækkensneverhed og hydrocephalisk Foster, Konen døde 4 Dage efter af Peritonit (Heyerdahl). 1 Knusning af Hovedet efter udført Vending ved osteomalacisk forsnævret Bækken, Konen døde 5 Dage efter af udtømt

Indikationer og Udfald for obstetriciske Operationer.

Indikationer.	Tangforløsning.						Vending.						Udtrækning paa Sædet.						Udtagelse af Efterbyrden.		
	Mødre			Børn			Mødre			Børn			Mødre			Børn			Mødre		
	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.
Langsom Fødsel ved utilstrækkelige eller smertefulde Veer	15 ¹⁾	1 ²⁾	-	14	2	-	1 ³⁾	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	-	-	4	-	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
UopgIVEN Indikation	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1 ⁴⁾	-	-	1	1	-	3	-	-
Tilsammen	16	1	-	15	2	-	5	-	-	2	3	-	1	-	-	1	1	-	3	-	-
	17			17			5			5			1			2			3		

¹⁾ Af Mødrene ere 9 opgivne som Førstefødende, 1 som Flerfødende Tangforløsning. ⁴⁾ Ved Tvillingfødsel.

²⁾ Døde 3 Dage efter af Barselfeber. ³⁾ Efter forsøgt

Livskraft (Heyerdahl). Ialt 29 obstetriciske Operationer, hvoraf 7 i Christiansands Stadsfysikat, 6 i Oddernæs, 6 i Undals, 1 i Lyngdals og 9 i Flekkefjords Distrikt.

Antallet af **Fødte** og **Døde** vil sees af følgende Tabel (se Tabellen næste Spalte).

Omkomne ved ulykkelige Hændelser 58; Selvmord 6.

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 520 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100 : 75,5. Om 9 paa Barselseng døde Kvinder meddele Lægerne nærmere Oplysninger: 6 døde af Bar-

Lægedistrikt.	Fødte.	Døde			Dødfødte.*)
		ialt.	i 1ste Døgn.*)	paa Barselseng.	
Christiansands Stadsfysikat	342	325	3	4	12
Oddernæs	598	483	8	7	25
Undal	321	206	2	1	10
Lyngdal	457	354	4	5	14
Flekkefjord	403	233	2	3	13
Lister-Mandals Amt	2 121	1 601	19	20	74

*) Ifølge Dødfødteanmeldelserne.

selfeber, 2 af Blødning strax efter Fødselen og 1 af Peritonit.

Lægernes Dødslisters indeholde Opgave over 662 eller 43,1 pCt. af samtlige ved Sygdom forårsagede Dødsfald (1537). De hyppigste Dødsårsager vare: Svindsot (124), Hjernebetændelse, tuberculøs Meningit og Kramper i Børnealderen (tilsammen 61), Mæslinger (60), Lungebetændelse (49), Alderdomssvaghed (41), Vatersot og Morbus Brighti (tilsammen 29), akut Bronchit (20), Kræft og Børnekopper (af hver 19), Strubehoste (18), Typhoidfeber (17).

Veirliget. De første Maaneder af Aaret vare milde med Regn og Slud, Vaaren og Sommeren kold og tør, Høsten regnfuld; Vinteren indtraadte allerede i Begyndelsen af November Maaned med Sne og usædvanlig Kulde. Aarets Udbytte var som et knapt Middelsaars.

Levemaade og hygiæniske Forhold. Fra Undals Distrikt omtales, at der spores Fremgang og større Sands for Renlighed, især paa Gaardene i Dalen. Tilberedningen af Næringsmidlerne er især for Fjeldbygdernes Vedkommende mindre hensigtsmæssig, Kjødspiserne saagodt som udelukkende røgede eller saltede, hvilket antages at være Grunden til, at gastriske Tilfælde ere saa almindelige. Nogen Aftagen af Drikfældigheden spores ikke. Den økonomiske Tilstand er i ikke ubetydelig Grad forbedret over hele Distriktet, fornemmelig paa Grund af de høje Priser paa Trælast; Skovene ere derfor ogsaa betydelig medtagne. Fattigudgifterne ere dog snarere til end aftagne (Wichmann). Fra Lyngdals Distrikt anføres, at der paa Grund af den større Velstand ogsaa spores Forbedring i Bøndernes huslige Stel, ihvorvel endnu meget staar tilbage at ønske. Kaffe bruges almindelig, tildels til Overmaal, ligesom Brændevinsdrik synes i den senere Tid at være tiltaget (Lossius).

Om Kvaksalvere berettes fra Oddernæs Distrikt, at deres Hjælp benyttes meget hyppigt (Dietrichson).

Af **fattige Syge** opgives behandlede:

i Christiansands Stadsfysikat	325
i Oddernæs Distrikt	65
i Undals	— 58
i Lyngdals	— 94
i Flekkefjords	— 76

Tilsammen: 618.

I **Sundhedskommissionerne** afholdtes følgende Antal Møder: I Oddernæs Distrikt 2 (i Mandal; for Herrederne er Mødernes Antal ikke anført); i Undals Distrikt 3 (et i hvert af nordre og søndre Undal samt Øslebø og Løv-dals Herreder); i Lyngdals Distrikt 9 (hvoraf tre i Lade-stedet Farsund, to i hvert af Vanse og Hægebostads Herreder og et i hvert af Herrederne Herod og Lyngdal); i Flekkefjords Distrikt*) afholdtes foruden i Flekkefjords By 8 Møder i Landdistriktet (hvoraf to i hvert af Kvinesdals, Bakke og Siredalens Herreder og et i Fjotland samt i Næs-Hitterø Herred). Forhandlingerne have væsentligst omfattet de epidemiske Sygdomme, navnlig Mæslingerne, samt forekommende Overtrædelser af de gjældende Sundhedsforskrifter; som Forhandlingsgjenstande forøvrigt nævnes fra Mandal Undersøgelse af Byens Tapetlagere, da et Par Tilfælde af Arsenikforgiftning ved Tapeter var forekommet; fra Flekkefjords Distrikt: om Misbrug af Brændevin, ligesom der gaves Anvisning til Behandling af Fnat. I Vanse, Lyngdals og Hægebostads Herreder af Lyngdals Distrikt blev Ordførerens Forslag om Ansættelse af examinerede Jordemødre antagne. I Flekkefjord undersøgtes kwarantænemæssig 2 Skibe, der ankom fra cholerasmittede Steder.

Antallet af **Vaccinerede** udgjorde:

i Christiansand		337
i Oddernæs Distrikt		467
i Undals	—	366
i Lyngdals	—	425
i Flekkefjords	—	230

Tilsammen: 1 825.

Samtlige Rekruter ved Christiansands Bataljon bleve revaccinerede. Fra Oddernæs Distrikt opgives ca. 100 og fra Undals Distrikt 10 Personer at være blevne revaccinerede.

Af **retsmedicinske Forretninger** udførtes 8, deraf 4 over Døde og 4 over Levende; 1 i Christiansands Stadsfysikat, 2 i Oddernæs, 1 i Undals, 1 i Lyngdals og 3 i Flekkefjords Lægedistrikt. Forøvrigt henvises til den almindelige Beretning.

Foruden Sindssygeasylet i Christiansand har Amtet

*) Om Antallet af de i samme Distrikt i 1873 afholdte Møder henvises til de i Beretningens Slutning optagne Trykfeil og Rettelser.

3 **Sygehuse**, nemlig Christiansands kommunale Sygehus, Christiansands Garnisonssygehus og Amtssygehuset i Flekkefjord. Angaaende disse Sygehuse henvises til de i den almindelige Beretning indtagne Sygehuslister.

Af **Badeindretninger** findes i Christiansand en for Damp- og Karbad ved Garnisonssygehuset, ved det kommunale Sygehus en med Karbad og forøvrigt et offentligt og flere private Strømbadehuse; i Flekkefjord en privat Karbadindretning for varme og kolde Søbad, Karbad i Amtssygehuset og desuden, som i Mandal og Farsund, Strømbadehuse.

Amtets 5 **Apotheker**, to i Christiansand og et i hvert af Byerne Mandal, Farsund og Flekkefjord, bleve visiterede. Foruden Apothekeren bestod Personalet ved Løveapotheket i Christiansand af 1 examineret Pharmaceut og 2 Disciple, ved Elephantapotheket sammesteds af 1 examineret Pharmaceut og 1 Discipel, ved Mandals Apothek af 1 examineret Pharmaceut, ved Farsunds Apothek af 2

Disciple og ved Flekkefjords Apothek af 1 examineret Pharmaceut som Provisor og 1 Discipel.

Medicinalpersonalet bestod af 14 Læger, 2 Tandlæger, 15 Jordemødre og 24 Hjelpevaccinatorer, nemlig i:

1. Christiansands Stadsfysikat: 6 Læger, foruden den her bosatte Distriktslæge i Oddernæs; 2 Tandlæger; 4 Jordemødre, hvoraf to offentlig ansatte.
2. Oddernæs Distrikt: 3 Læger, hvoraf Distriktslægen er bosat i Christiansand, de to øvrige i Mandal; 5 Jordemødre, hvoraf tre offentlig ansatte; 6 Hjelpevaccinatorer.
3. Undals Distrikt: 1 Læge, bosat i nordre Undal; 2 Jordemødre; 5 Hjelpevaccinatorer (hvoraf en Jordemoder).
4. Lyngdals Distrikt: 2 Læger, bosatte i Farsund; 2 Jordemødre; 8 Hjelpevaccinatorer.
5. Flekkefjords Distrikt: 2 Læger, bosatte i Flekkefjord; 2 Jordemødre; 5 Hjelpevaccinatorer.

XI. Stavanger Amt.

Amtet, hvis Fladeindhold er 64,44 norske Kvadratmil, og som ved Folketællingen den 31te December 1875 havde 114 164 Indbyggere, er inddelt i følgende 8 Lægedistrikter:

1. Soggendals Distrikt (6,10 n. □ M., 6 045 Indbyggere), indbefattende

Ladestedet	Soggendal		—	n. □ M.,	536 Indb.
Herrederne:	Soggendal		2,25	—	2 978 —
	Lunde		2,29	—	1 474 —
	Heskestad		1,56	—	1 057 —

2. Ekersunds Distrikt (9,87 n. □ M., 12 703 Indbyggere), indbefattende

Ladestedet	Ekersund		—	n. □ M.	2 415 Indb.
Herrederne:	Ekersund		1,52	—	2 739 —
	Ougne		0,82	—	1 109 —
	Helleland		1,21	—	1 286 —

Birkrem 5,22 n. □ M., 2 033 Indb.

Haa 1,10 — 3 121 —

3. Sandnæs Distrikt (14,80 n. □ M., 14 456 Indbyggere), indbefattende

Ladestedet	Sandnæs		—	n. □ M.,	1 520 Indb.
Herrederne:	Høiland		1,33	—	3 606 —
	Klep		0,88	—	2 436 —
	Time		1,41	—	2 429 —
	Gjæsdal		1,66	—	1 181 —
	Høle og Fossan		9,52	—	3 284 —

4. Stavanger Distrikt (1,61 n. □ M., 29 955 Indbyggere), indbefattende

Kjøbstaden	Stavanger		0,08 n. □ M.,	20 370 Indb.
Herrederne:	Hetland		0,92	— 6 017 —
	Haaland		0,62	— 3 081 —
	Hvittingsø Sogn			
	af Rennisø Herred	0,04	—	487 —

5. Finnø Distrikt (11,74 n. □ M., 12 589 Indbyggere), indbefattende

Herrederne: Rennisø (undtagen

Hvittingsø Sogn) 0,50 n. □ M., 1 954 Indb.

Finnø 0,34 — 1 733 —

Strand 1,50 — 2 280 —

Aardal 3,78 — 1 107 —

Hjelmeland og

Fister 4,39 — 3 103 —

Hinderaa } ... 1,23 — 1 584 —

Sjørnerø } 838 —

6. Sands Distrikt (18,92 n. □ M., 11 373 Indbyggere), indbefattende

Herrederne: Jælse 1,99 n. □ M., 2 603 Indb.

Sand 1,62 — 1 781 —

Suledal 9,23 — 2 125 —

Søvde 3,88 — 1 926 —

Vikedal 2,20 — 2 938 —

7. Karmøens Distrikt (3,88 n. □ M., 15 474 Indbyggere), indbefattende

Ladestederne: Skudsnæshavn — n. □ M., 1 327 Indb

Kopervik — — 852 —

Herrederne: Skudsnæs 0,76 — 4 784 —

Avaldsnæs 1,15 — 5 378 —

Bukn 0,35 — 999 —

Tysvær 1,12 — 2 134 —

8. Haugesunds Distrikt (3,02 n. □ M., 11 569 Indbyggere) indbefattende

Kjøbstaden Haugesund 0,01 n. □ M., 4 424 Indb.

Herrederne: Torvestad 0,79 — 3 616 —

Skjold 2,22 — 3 529 —

Til Haugesunds Distrikt henhører derhos Sveens Herred (1,84 n. □ M. med 3 264 Indbyggere) af søndre Bergenhus Amt, hvor dens Sygdomsforhold m. V. findes afhandlet; Lægedistriktet indbefatter saaledes 4,86 n. □ M. med 14 833 Indbyggere.

Sundhedstilstanden maa i det Hele betegnes som mindre god. Mæslingerne havde stor Udbredelse. Lungebetændelse og Kighoste forekom noget hyppigere end i det foregaaende Aar, medens Nervefeber var mindre udbredt og Skarlagensfeber og Børnekopper optraadte med enkelte Tilfælde.

Dødeligheden. Antallet af Døde udgjorde 1 998 eller 17,89 pro mille af den beregnede Befolkning ved Aarets Midte (111 672). I 1873 var Dødeligheden 15,54 p. m. og i 1872: 19,02 p. m. I Femaaret 1866—1870 udgjorde det gennemsnitlige aarlige Antal Døde 1 724 eller 15,96 p. m. af den beregnede Befolkning ved nævnte Tidsrums Midte (107 982), og i det næst foregaaende Femaar var Dødeligheden 16,7 p. m.

Med Hensyn til de **epidemiske Forhold** hidsættes følgende af Lægernes Lister sammendragne Tabel (se Tabellen næste Side).

Exanthematisk Typhus indførtes til Karmøens Distrikt ved 2 Fiskere, der vendte syge hjem fra Nordland.

Typhoidfeber. I Ekersunds og Haugesunds Distrikter optraadte Sygdommen sporadisk. I Finnø Distrikt forekom en liden, men ondartet Epidemi paa Halsenø, der vedvarede ved Aarets Udgang. Af de fra Sands Distrikt anmeldte Tilfælde forekom 6 i en Grænd i Vikedal, hvor Typhoidfeber ofte har vist sig, og som ogsaa i særlig Grad udmærker sig ved Urenlighed; Sygdommen var

denne Gang indført fra Vads Herred. De øvrige 4 Tilfælde indtraf hos en Jægtefører paa Sandeid, som havde havt syge Folk ombord og senere ladet sin Kone ligge i de samme Køieklæder uden at rense dem i Forveien; Konen døde (Thesen).

Fra Haugesunds Distrikt anføres et Tilfælde af **Barselseber** hos en Kvinde, hvis Søster 3 Aar i Forveien havde ligget i samme Værelse i voldsom Barselseber, uden at der siden var foretaget nogen grundig Desinfektion. Patienten døde 16de Dag i Barselsengen (Nørregaard).

Af **Børnekopper** er anmeldt et Tilfælde fra Haugesunds Distrikt.

Mæslingerne herskede i dette Aar i hele Stavanger Amt og fik en overordentlig stor Udbredelse, medens kun en ringe Del af de Angrebne kom under Behandling. I Sandnæs, Stavanger, Finnø og Karmøens Distrikter begyndte Sygdommen i de sidste Maaneder af 1873, i Sands Distrikt i Begyndelsen af Januar, i Ekersunds Distrikt i April og i Soggendal først i Begyndelsen af Sommeren. Til Haugesund indførtes Sygdommen ved Smitte fra Stavanger (Eye). Epidemien varede saagodtsom kun i den første Halvdel af Aaret undtagen i Soggendals Distrikt, hvor den vedvarede ved Aarets Udgang. I Stavanger standsede Epidemien pludselig, da Varmen kom i Veiret (Lassen). I Soggendals, Ekersunds, Finnø og Haugesunds

I Stavanger Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Hele Aaret.		Tiden er op- givet for.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Behandlede.	Deraf døde.													
Exanthematisk Typhus	39	4	39	-	2	3	1	8	2	-	4	2	9	4	4
Typhoidfeber	172	33	145	16	12	6	10	9	13	17	11	12	8	12	19
Simpel Feber	470	-	463	46	28	60	29	39	41	45	14	28	35	47	51
Barselfeber	30	9	29	4	3	2	1	1	2	-	3	2	2	8	1
Børnekopper	1	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Vandkopper	56	-	56	2	10	5	6	2	-	-	8	10	8	2	3
Skarlagensfeber	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rødlinger	14	-	14	3	1	3	-	-	1	-	-	-	1	2	3
Mæslinger	2047	80	2036	719	425	341	216	180	111	25	18	-	1	-	-
Rosen	87	-	85	9	7	8	4	4	6	3	10	4	13	7	10
Kighoste	150	1	150	5	5	5	3	-	2	5	-	6	11	47	61
Diphtherisk Svælgbetændelse . .	40	1	40	3	7	4	1	1	3	3	-	1	5	4	8
Strubehoste	19	9	19	4	4	2	4	1	1	-	-	1	-	2	-
Kusma	35	-	35	4	1	3	3	4	4	1	1	1	2	8	3
Akut Bronchit og andre katar- rhalske Tilfælde	2487	28	2486	294	240	303	302	194	199	111	106	95	155	222	265
Lungebetændelse	360	43	356	28	27	66	45	37	26	16	11	10	11	32	47
Pleurit	60	4	56	6	6	4	12	6	5	1	2	2	2	5	5
Gigtfeber	124	8	122	18	12	10	6	8	9	9	4	5	8	6	27
Koldfeber	6	-	6	2	-	-	1	1	2	-	-	-	-	-	-
Diarrhoe (akut) og Cholera nostras	1206	20	1195	101	136	116	111	89	101	113	85	89	82	104	68
Blodgang	33	3	32	2	1	2	-	-	-	1	22	-	2	-	2
Skjærbug	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	7437	243	7366	1266	928	943	755	585	528	350	299	268	355	512	577

	Ialt opgivne		Fordeling paa Lægedistrikter.															
	Tilfælde.	Dødsfald.	Soggendal.		Ekersund.		Sandnæs.		Stavanger.		Finne.		Sand.		Karnøen.		Haugesund.	
			Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.
Exanthematisk Typhus	39	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	39	4	-	-
Typhoidfeber	173	34	-	-	43	5	34	9	56	9	11	5	10	1	2	-	17	5
Simpel Feber	470	-	-	-	-	-	58	-	352	-	2	-	1	-	39	-	18	-
Barselfeber	31	10	-	-	-	-	2	-	17	4	4	2	2	1	4	2	2	1
Børnekopper	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-
Vandkopper	56	-	-	-	-	-	-	-	25	-	-	-	-	-	24	-	7	-
Skarlagensfeber	3	3	-	-	-	-	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rødlinger	14	-	-	-	-	-	-	-	12	-	-	-	-	-	-	-	2	-
Mæslinger	2083	116	2	-	20	3	281	20	1173	49	35	22	230	6	252	12	90	4
Rosen	87	-	-	-	-	-	13	-	49	-	3	-	-	-	17	-	5	-
Kighoste	150	1	-	-	-	-	7	-	123	1	-	-	-	-	19	-	1	-
Diphtherisk Svælgbe- tændelse	40	1	-	-	-	-	5	1	30	-	-	-	3	-	1	-	1	-
Strubehoste	21	11	-	-	-	-	5	5	8	2	-	-	-	-	7	3	1	1
Kusma	35	-	-	-	-	-	13	-	21	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Akut Bronchit og andre katarrhalske Tilfælde	2494	35	44	1	4	4	68	-	1737	20	12	1	20	1	480	6	129	2
Lungebetændelse	373	56	3	1	9	9	25	3	227	16	14	8	19	5	32	9	44	5
Pleurit	61	5	-	-	-	-	1	-	29	3	1	-	5	-	11	1	14	1
Gigtfeber	126	10	3	1	-	-	18	-	47	-	4	1	2	1	22	4	30	3
Koldfeber	6	-	1	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	1	-	1	-
Diarrhoe (akut) og Cho- lera nostras	1213	27	17	-	2	2	75	5	546	11	2	2	41	1	469	4	61	2
Blodgang	33	3	-	-	-	-	-	-	9	-	-	-	20	3	2	-	2	-
Skjærbug	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	7510	316	70	3	78	23	608	46	4465	115	88	41	353	19	1422	45	426	24

Distrikter anføres Sygdommen at have været af en mild Karakter, i Stavangers, Sands og Karmøens Distrikter derimod mere ondartet end i 1873 paa Grund af meget hyppige Complicationer især med capillær Bronchit og katarrhalsk Pneumoni.

Af **Erythema nodosum** forekom i Marts Maaned mange Tilfælde i Vikedal i Sands Distrikt. Sygdommen optraadte hos flere Individuer i næsten hvert Hus og varede hos de Fleste 4--6 Uger. I de øvrige Maaneder forekom af og til et enkelt Tilfælde (Thesen).

Kighoste indførtes med en fra Nordfjord indflyttet Familie til Stavanger, hvor den optraadte i Slutningen af Aaret (E. Hansen, Stang).

Akut Bronchit og andre katarrhalske Tilfælde. Af akut Bronchit opføres 1 062 Tilfælde med 33 Dødsfald. Af de Angrebne vare 516 af Mand-, 441 af Kvindekjøn, 497 under og 560 over 15 Aar. Af kronisk Bronchit 10 Dødsfald. — En Læge i Stavanger behandlede 45 (hvoraf 31 Børn) for akut Laryngit; ingen døde. De fleste Tilfælde forekom i Marts og April (tilsammeu 24). „Sygdommen optraadte gjerne pludselig om Natten med stærk Strubelyd og Kvælningssanfald, Feberen var derimod ubetydelig; Affektionen varede i Regelen kun 2–3 Dage. Belæg

i Fauces blev ikke iagttaget" (Zimmer). Iblandt katarrhalske Sygdomme fremhæves fra Stavanger en meget besværlig Snue forbunden med stadig Hovedpine og Mæthed, der i Januar og Februar syntes at være af en epidemisk Karakter saavel hos Voxne som hos Børn; Sygdommen efterlod hos Flere — især Piger i Pubertetsalderen — en Tilbøielighed til Næseblødning, der i et Par Tilfælde blev meget alvorlig (Lassen).

Koldfeber. Et Tilfælde af Febris intermittens tertiana optraadte hos en Kvinde, der boede paa et sumpigt Sted (Eye). Et af de øvrige anmeldte Tilfælde var erhvervet i Hamburg.

Blodgang optraadte til forskellige Tider hele Aaret igjennem i Vikedal i Sands Distrikt i begrænsede smaa Epidemier; den viste sig at være meget smitsom (Thesen).

Veneriske Sygdomme. Antallet af de paa Amtssygehuset og Stavanger Bys Sygehus behandlede Tilfælde af Syphilis vil sees af den i den almindelige Oversigt indtagne Tabel over Syphilis paa Sygehusene.

Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af Syphilis og ialt kjendte Tilfælde af Gonorrhoe og Urethrit ville sees af nedenstaaende Tabel.

Veneriske Sygdomme.

Sygdom.	Tilsammen behandlede.	Behandlede, for hvilke er opgivet				Sygdomsform for Syphilis		Antal anmeldende Læger.	Kjendte Dødsfald	Fordeling paa Lægedistrikter.							
		Kjøn.		Alder.		primær.	konstitutionel.			Sandnæs.		Stavanger.		Karmøen.		Haugesund.	
		Md.	Kv.	Børn (under 15 Aar).	Voxne (over 15 Aar).					Beh.	Kjendte Dødf.	Beh.	Kjendte Dødf.	Beh.	Kjendte Dødf.	Beh.	Kjendte Dødf.
Syphilis udenfor Sygehus	55	37	18	11	44	12	43 ¹⁾	8	5 ²⁾	2	-	46	4	2	-	5	1
Gonorrhoe og Urethrit	71	67	4	-	71	-	-	12	-	1	-	45	-	10	-	15	-

¹⁾ Heraf ere 2 opgivne som hereditær Syphilis. ²⁾ Heraf vare 4 under 1 Aar, 1 mellem 40 og 50 Aar.

Til Oplysning om en Del af Lægerne behandlede væsentlig **kroniske Sygdomme** hidsettes nedenstaaende Oversigt (se Tabellen næste Side).

Svindsot. Forholdet mellem Dødsfald af Svindsot og samtlige opgivne Dødsaaarsager var i de enkelte Distrikter følgende (se Tabellen næste Side).

Fra Ekersunds Distrikt anføres, at Arbejderne ved

de derværende Potterier ere meget disponerede til Svindsot (Heiberg).

Fra Karmøens Distrikt anføres et Tilfælde af **Anthrax** hos en Bonde paa Tysvær, der havde været behjælpelig ved Afhudningen af en Ko, der var død af Miltbrand. Sygdommen begyndte med en liden Finne tæt ovenfor Haandledets Dorsalside, Hvor der siden dannede sig en

Liste over kroniske Sygdomme.

	Hele Aaret.		Af de Be- handlede, hvis Kjøen er opgivet, vare		Af de Be- handlede, hvis Alder er opgivet, vare		Antal af anmeldende Læger.	Ialt opgivne		Fordeling paa Lægedistrikter.															
	Behandlede.	Deraf Døde.								Tilfælde.	Dødsfald.	Soggendal.		Ekersund.		Sandnæs.		Stavanger.		Finnø.		Sand.		Karmøen.	
			Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.		Tilf.	Døde.			Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.		
																								Md.	Kv.
Kronisk Rheumatisme .	553	3	335	200	40	495	15	554	4	1	-	-	-	48	2	280	-	11	-	18	-	160	1	36	1
Fnat	64	-	34	30	26	38	10	64	-	-	-	-	-	17	-	21	-	3	-	-	-	15	-	8	-
Skurv	12	-	6	6	7	5	4	12	-	-	-	-	-	7	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kjertelsyge	288	7	115	173	257	31	13	291	10	6	-	-	-	44	4	134	4	14	-	-	-	41	2	52	-
Rachit	68	1	33	35	68	-	8	68	1	1	-	-	-	4	-	25	-	11	-	-	-	15	-	12	1
Simpel Meningit	18	15	7	11	15	3	8	22	19	-	-	3	3	-	-	13	10	-	-	-	-	4	4	2	2
Tuberculos —	23	23	13	10	19	4	10	34	34	-	-	-	-	13	13	12	12	1	1	-	-	7	7	1	1
Svindst	262	108	115	147	34	228	15	305	151	2	1	12	12	45	33	145	55	7	7	5	2	41	26	48	15
Kræft	48	15	25	23	1	47	11	51	18	-	-	1	1	2	1	27	6	4	2	2	-	8	5	7	3
Vatersot og Morbus Brighti	40	17	15	19	6	34	14	47	24*)	1	-	1	1	2	1	26	12	4	4	1	1	7	3	5	2
Blegsot og Anæmi	334	1	10	324	34	300	15	334	1	1	-	-	-	72	-	99	-	17	-	5	-	62	1	78	-
Menstruationsuordener	105	-	-	105	-	105	13	105	-	3	-	-	-	10	-	65	-	4	-	6	-	2	-	15	-
Kardialgi, kronisk Ga- strit og Dyspepsi	1275	2	656	619	105	1170	15	1276	3	14	-	-	-	104	1	543	1	65	-	47	1	317	-	186	-
Ormesygdomme	161	-	70	91	135	26	12	161	-	1	-	-	-	16	-	67	-	-	-	-	-	67	-	10	-
Drankersygdomme	6	-	5	1	-	6	2	6	-	-	-	-	-	-	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-

*) af Vatersot 16, Morbus Brighti 8 Dødsfald.

Lægedistrikt.	Opgivne Dødsfald af Svindst.	Opgivne Dødsårsager ialt.	Forhold i pCt.
Soggendal	1	5	20,0
Ekersund	12	55	21,8
Sandnæs	33	144	22,9
Stavanger	55	272	20,2
Finnø	7	73	9,1
Sand	2	34	5,8
Karmøen	26	125	20,8
Haugesund	15	70	21,4
Stavanger Amt	151	778	19,4

Brandskorpe af ca. en Sølvspecies Omfang med stærk ødematøs Svulst af Haanden, Underarmen og den største Del af Overarmen; Almenbefindendet en Uge ude i Sygdommen nogenlunde taaleligt; Manden kom sig (Hirsch).

3 **Forgiftningstilfælde** anføres fra Stavanger, nemlig 2 Børn af arsenikholdige Tapeter og 1 Mand ved Kulos.

Af **sjældnere Tilfælde** omtales fra Skudsnæshavn et Tilfælde af Blødning fra Navlestedet hos et 6 Dage

gammelt Barn, der døde efter 3½ Døgn; 3 Aar iforveien døde en Søster af Barnet paa samme Maade (Gjestland).

Ligeledes omtales en Ruptur af Forbindelsen mellem patella og tendo m. quadriceps femoris hos en 50aarig Mand ved Anstrængelse for at bevare Ligevægten under et Fald. Det mærkelige er, at det samme efter en lignende mindre betydelig Vold var hændt samme Mand med det andet Ben nogle Aar forud (Nørregaard).

For Amtskommunens Regning forpleiedes ifølge forrige Beretning 66 Singssyge, 12 nye kom til og 9 udgik af Amtskommunens Forpleining, saa at der ved Udgangen af Mai 1875 forpleiedes 69 **Sindssyge**, hvoraf 33 paa Asyler. Af disse 69 Sindssyge hørte en hjemme i Soggendals Distrikt, 5 i Ekersunds, 10 i Sandnæs, 10 i Stavangers, 19 i Finnø, 8 i Sands, 9 i Karmøens og 7 i Haugesunds Distrikt.

Om de **chirurgiske Operationer** henvises til den almindelige Beretning.

Af **obstetriciske Operationer** udførtes af Læger: 41

Tangforløsninger, 16 Vendinger og 1 Gang Udfald af Efterbyrden, hvis Indikationer og Udfald ville sees af nedenstaaende Tabel:

Tilsammen 58 obstetriciske Operationer, hvoraf 3 i Soggendal, 2 i Ekersunds, 2 i Sandnæs, 25 i Stavangers, 1 i Finnø, 19 i Karmøens og 6 i Haugesunds Distrikt.

Indikationer og Udfald for obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tangforløsning.						Vending.						Efterbyrdsoperation.		
	Mødre			Børn			Mødre			Børn			Mødre.		
	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.
Langsom Fødsel ved utilstrækkelige eller smertefulde Veer	30 ¹⁾	-	2	27 ²⁾	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Svækkelse hos Moderen	1	1 ³⁾	-	1 ⁴⁾	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed	4 ⁵⁾	-	-	2	2	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-
Fremfalden Navlesnor	2 ⁶⁾	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselkrampe	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	-	-	11 ⁷⁾	2 ⁸⁾	-	5	8	-	-	-	-
Forliggende Moderkage	-	-	-	-	-	-	1	1 ⁹⁾	-	1	1	-	-	-	-
Uopgiven Indikation	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Tilsammen	38	1	2	30	9	2	13	3	-	7	9	-	1	-	-
	41			41			16			16			1		

¹⁾ 20 ere opgivne som Førstefødende, 2 som Flerfødende. ²⁾ Et Barn, der havde Facialislamhed efter Tangsanlæggelsen, døde 3die Dag efter Fødselen. ³⁾ Moderen døde 3die Dag efter uden paavisselig Sygdomsaarsag. ⁴⁾ Ved Trillingfødsel af sidste Trilling. ⁵⁾ 3 ere opgivne som Førstefødende, 1 som Flerfødende. ⁶⁾ Den ene Kone under Gigtfeber. ⁷⁾ I 1 Tilfælde tillige forliggende Moderkage. ⁸⁾ Den ene døde temmelig pludselig 7de Dag efter Forløsningen, den anden døde 6te Dag efter Forløsningen af Barselfeber. ⁹⁾ Døde strax efter Forløsningen.

Antallet af Fødte og Døde vil sees af følgende Tabel:

	Fødte.	Døde			Dødfødte.*)
		i Alt.	i 1ste Døgn.*)	paa Barselseng.	
Soggendal	174	94	4	1	5
Ekersund	376	225	3	4	15
Sandnæs	465	240	3	1	20
Stavanger	829	545	5	6	26
Finnø	337	215	-	2	6
Sand	327	208	2	2	12
Karmøen	453	291	1	2	20
Haugesund	439	220	2	1	11
Tilsammen	3 400	2 038	20	19	115
Herfra fragaar Sveens Herred af Haugesunds Distrikt (til søndre Bergenhus Amt) . . .	83	40	-	-	-
Stavanger Amt	3 317	1 998	20	19	115

*) Ifølge Dødfødteanmeldelserne.

Omkomne ved ulykkelige Hændelser 85; Selvmord 7.

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1 319 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100 : 60,2. — Om 17 paa Barselseng døde Kvinder have Lægerne meddelt nærmere Oplysning: 10 døde af Barselfeber, 1 af Peritonit, 2 af Livmoderblødning og 2 efter besværlig Fødsel (en forløst ved Tang) samt 2 paa Barselseng forøvrigt (en 7 Dage efter Vending).

Lægerne Dødslistes indeholde Opgaver over 778 eller 40,8 pCt. af samtlige ved Sygdom foraarsagede Dødsfald (1906). De hyppigste Dødsaaarsager vare: Svindsot (151), Mæslinger (116), Hjernebetændelse, tuberculøs Meningit og Kramper i Børnealderen (tilsammen 63), Lungebetændelse (56), Typhoidfeber (34), akut Bronchit (33), Diarrhoe og Cholera nostras (tilsammen 27), Vatersot og Morbus Brighti (tilsammen 24), Alderdomssvaghed (21) og Kræft (18).

Veirliget. Medens Aarets første Maaneder vare meget milde, var Vaaren og Sommeren kold, Høsten usædvanlig regnfuld; fra November Maaned indtraadte en paa disse Kanter usædvanlig Kulde med Nedbør. Hø- og Kornavlingen var omtrent som i et Middelaar, Poteteshøsten gav under et middels Udbytte.

Levemaade og hygiæniske Forhold. Fra Soggendals og Sands Distrikter anføres, at Brændevinsdrik er i Tiltagende, og fra Stavanger, at der drikkes utilbørlig meget bayersk Øl (Wennevold, Thesen, Stang). Ved Vignæs Kobberverk paa Karmøen siges en stor Del af Arbejderne at være henfaldne til Drik; efter endt Arbejde og især efter Lønningsdagen høre Svir og Øldrik til det Almindelige. Ikke sjelden sidde de oppe næsten den hele Nat med Øldrik og tildels Kortspil, saa atter den følgende Dag i Arbejde med Diarrhoe og Hovedpine, og saaledes holde de ved ofte flere Dage efter hinanden. Denne Svir foregaar udenfor Verkets Grændser, hvor en hel Del Arbejderfamilier bo, der sky den strengere Kontrol indenfor Verkets Grændser, og trods gjentagne Anmeldelser for Øvrigheden og ilagte Mulkter og trods gjentagne Formaninger fra Direktionens Side og ilagte Mulkter for Arbeidsforsømmelse af deslige Aarsager har det desværre vist sig, at Ondet fremdeles uforandret vedbliver. Der hersker i det Hele taget blandt den største Del af Verkets Arbejderbefolkning en meget slap Moral; Usædeligheden er stor, fuldt saa stor som i Byerne, mange uægte Børn fødes til Verden, og det ansees som et Uheld, men ikke som en Skam for en Kvinde, om hun faar et uægte Barn. Verkets Direktion har ved Ansættelse af stadig Vagt ved Porten søgt at forhindre Natteløberiet (D. Holm). Fra Ekersunds Distrikt anføres, at Almuen i Regelen bor i overfyldte, lave Værelser med slet Ventilation gennem Ovnen, da sammes Dør i Regelen udmunder i Køkkenet, forat ikke Torvrøgen skal opfylde Værelset. Vadsugning af Gulve, Borde og Bænke foregaar ikke saa sjelden; men Hudkulturen forsømmes ofte i høi Grad, især hos ældre Folk (N. Heiberg). Fra Sandnæs Distrikt omtales, at der gjøres jevne, om ikke store Fremskridt; Husene bygges i det Hele taget bedre og sundere, og ved den foretagne Udskiftning af Gaardene flyttes Boligerne længere fra hverandre, hvorved i sanitær Heuseende ofte meget vindes (Kahrs). De hygiæniske Forhold i Stavanger gaa noget fremad, saaledes høre nu Beboelseskjeldere til Sjeldenhederne. I Finnø Distrikt tiltager Interessen for Jordbrug og Kvægstel, og fra Haugesunds Distrikt anføres, at Almuen nu staar sig bedre end under

Sildefiskets Tilstedeværelse, da den har lagt sig mere efter Jordbruget, hvis Produkter have opnaaet høie Priser.

Af fattige Syge kan følgende Antal sees at være behandlete i Aarets Løb:

i Soggendals	Distrikt	8
i Ekersunds	—	18
i Finnø	—	36
i Sands	—	8
i Karmøens	—	16
i Haugesunds	—	109*)

Tilsammen: 195.

For Stavanger Distrikt er alene opgivet, at Stavanger Bys Fattiggasses Udgift til Medicin beløb sig til 524 Spd. 94 Sk. Fra Sandnæs Distrikt mangler ligeledes Op-gave over Antallet af behandlede fattige Syge.

Ved Vignæs Kobberverk paa Karmøen udgjorde Arbejdernes Antal i Gjennemsnit 350. I det Hele er behandlet 1581 Sygdomstilfælde blandt Arbejderne med 3 082 $\frac{1}{2}$ Sygedage. Dette store Antal Sygedage hidrører for en stor Del fra de Mange Tilfælde af kroniske Sygdomme; paa 10 Syge falder der ialt 960 Sygedage. Af chirurgiske Sygdomme er behandlet 396 Tilfælde med 1 037 Sygedage, af indvortes Sygdomme 1 185 med 2 045 $\frac{1}{2}$ Dage. Desuden er behandlet 207 Kvinder og 593 Børn — Verket tilhørende.

Sundhedskommissionerne have afholdt følgende Antal Møder: i Soggendals Distrikt 2 (et i Lunde og et i Hestekstads Herred); i Ekersunds Distrikt 5 Møder (et i Landedet og et i hvert af Herrederne Ongne, Helleland, Birkrem og Haa); i Sandnæs Distrikt 8 (to i hvert af Fos-sans, Gjæsdals og Høilands Herreder og et i Time Herred og et i Sandnæs); i Stavanger Distrikt 12 (elleve i Byen og et i Hvitingsø); i Finnø Distrikt 7 (et i hvert af Distriktets Herreder); i Sands Distrikt 5 (to i hvert af Herrederne Søvdø og Jælsø og et i Vikedal); i Karmøens Distrikt 6 (to i Skudsnæs Landsogn og et i Kopervik, Skudsnæshavn og Herrederne Tysvær og Bukn); i Haugesunds Distrikt 2 (et i Sveens og et i Skjolds Herred). Som de væsentligste Forhandlingsgjenstande nævnes Mæslin-gerne fra Finnø, Sands og Karmøens Distrikter, fra Sog-gendal Næringsmidlerne, i Ekersunds Distrikt om Fnat og om Nødvendighed af Ansættelse af Jordemødre i Land-distrikterne; i Møderne i Stavanger afhandlede Klager

*) nemlig 9 Fattige i Landdistriktet og ca. 100 Sygdomstilfælde blandt Fattige, behandlede af Fattiglægen i Haugesund.

over sanitære Misligheder, om arsenikholdige Tapeter og andre Stoffe farvede med arsenikholdige Farver samt om Kopperne, — i Mødet for Hvitingsø afhandles om Ansættelse af Jordemødre for Herredet; fra Sands Distrikt om Kaffeens Brug og Misbrug; fra Karmøens Distrikt Forseelser mod Sundhedsforskrifterne for Kopervik, om den kommunale Renligholdelse i Skudsnæshavn. Kommunebestyrelsen i Skudsnæshavn har bevilget det Fornødne til Istandsættelse af et passende isoleret Lazaret, saasnart det maatte tiltrænges. Ordføreren i Stedets Sundhedskommission holdt i Løbet af Vinteren i Regelen en Gang ugentlig godt besøgt Foredrag, væsentligst over hygie-niske Emner.

Antallet af Vaccinerede udgjorde:

i Soggendals Distrikt	209
i Ekersunds —	150
i Sandnæs —	390
i Stavangers —	362
i Finnø —	273
i Sands —	229
i Karmøens —	323
i Haugesunds —	342

Tilsammen: 2 278.

I Ekersunds Distrikt hindrede Mæslingernes store Udbredelse Vaccinationen i et Par Herreder.

Af Sygehuse har Amtet, foruden Sindssygeasylet i Stavanger, 3 offentlige, nemlig Amtssygehuset, Stavanger Bys Sygehus og Vaarsildfiske - Afgiftsfondets Sygehus i Haugesund; dette sidste har i det forløbne Aar ikke været benyttet —; med Hensyn til Virksomheden ved de to øvrige henvises til de almindelige Sygehuslister. Ved Vignæs Kobberværk findes et privat Sygehus paa 25 Senge. Fra Ekersund klages over Savnet af Sygehus, da det fornemmelig ved indtrædende epidemiske Sygdomme paa Grund af Frygt for Smitte er næsten umuligt at faa anbragt de Syge hos private Folk (N. Heiberg).

Badeindretninger. Foruden de ved Sygehusene ind-

rettede Bade findes 1 Badeindretning i Stavanger, 1 ved Vignæs Verk, 1 Søbadehus i Ekersund, 1 i Kopervik og 1 i Skudsnæshavn; ved dette sidste toges i Aarets Løb 635 Bad, deraf 125 varme Karbad, 300 Styr- og Kumbad og 210 aabne Søbade.

Amtets 4 Apotheker, nemlig 2 i Stavanger, 1 i Ekersund og 1 i Haugesund samt dettes Filialapothek i Kopervik, visiteredes. Filialafdelingen i Kopervik bestyres af 1 examineret Pharmaceut og har 1 Discipel. Personalet ved de øvrige Apotheker bestod — foruden af Apothekeren — i Ekersund af 1 Provisor og 1 examineret Pharmaceut; i Stavanger ved Apotheket Hygiea af 2 examinerede Pharmaceuter og 1 Discipel og ved Svaneapotheket af 1 examineret og 1 uexamineret Pharmaceut samt 1 Discipel, i Haugesund af 1 examineret Pharmaceut og 1 Discipel.

Medicinalpersonalet bestod af 16 Læger, 1 Tandlæge, 32 Jordemødre og 35 Hjelpevaccinatører, nemlig i:

1. Soggendals Distrikt: 1 Læge, bosat i Ladestedet Soggendal; 1 Jordemoder og 3 Hjelpevaccinatører.
2. Ekersunds Distrikt: 1 Læge, bosat i Ekersund; 2 Jordemødre; 2 Hjelpevaccinatører.
3. Sandnæs Distrikt: 1 Læge, boende i Sandnæs; 4 Jordemødre, 6 Hjelpevaccinatører.
4. Stavanger Distrikt: 6 Læger, bosatte i Stavanger; 1 Tandlæge; 8 Jordemødre; 4 Hjelpevaccinatører.
5. Finnø Distrikt: 1 Læge, bosat i Finnø; 5 Jordemødre; 7 Hjelpevaccinatører.
6. Sands Distrikt: 1 Læge, bosat i Sand; 2 Jordemødre; 3 Hjelpevaccinatører.
7. Karmøens Distrikt: 3 Læger, bosatte i Kopervik (Distriktslægen), i Skudsnæshavn og ved Vignæs Kobberværk; 5 Jordemødre (deraf fire ansatte); 4 Hjelpevaccinatører.
8. Haugesunds Distrikt: 2 Læger, boende i Haugesund; 5 Jordemødre (deraf 4 ansatte); 6 Hjelpevaccinatører (deraf en Jordemoder).

XII. Søndre Bergenhus Amt.

Amtet, hvis Fladeindhold er 119,37 norske Kvadratmil, og som ved Folketællingen den 31te December 1875 havde 121 527 Indbyggere, er inddelt i følgende 9 Lægedistrikter:

1. Indre Søndhordlands Distrikt (8,45 n. □ M., 9 551 Indbyggere), indbefattende
Herrederne: Skonevik 4,54 n. □ M., 3 210 Indb.
Etne 2,46 — 2 506 —
Fjelberg 1,45 — 3 835 —
2. Ytre Søndhordlands Distrikt (6,95 n. □ Mil, 14 207 Indbyggere), indbefattende
Herrederne: Stordøen 1,40 n. □ M., 1 995 Indb.
Valestrand 0,45 — 1 115 —
Findaas 1,75 — 4 321 —
Fitje 1,43 — 2 343 —
Tysnæs 1,92 — 4 433 —
3. Indre Hardangers Distrikt (42,24 n. □ M., 10 329 Indbyggere), indbefattende
Herrederne: Kinservik 19,57 n. □ M., 5 576 Indb.
Ulvik 17,59 — 3 830 —
Røddal 5,08 — 923 —
4. Ytre Hardangers Distrikt (12,58 n. □ M., 11 896 Indbyggere), indbefattende
Herrederne: Kvindherred 5,97 n. □ M., 4 573 Indb.
Strandebarm 0,84 — 1 559 —
Varaldsø 0,62 — 913 —
Jondalen 1,77 — 1 902 —
Vikør 3,88 — 2 949 —
5. Vos Distrikt (15,80 n. □ M., 9 491 Indbyggere), indbefattende

- Herrederne: Vos 11,63 — 7 481 Indb.
Vossestranden 4,17 — 2 010 —
6. Søndre Midthordlands Distrikt (7,29 n. □ M., 11 636 Indbyggere), indbefattende
Herrederne: Os 3,13 n. □ M., 3 884 Indb.
Fuse 2,86 — 3 250 —
Sund 1,30 — 4 502 —
 7. Nordre Midthordlands Distrikt (3,65 n. □ M., 19 300 Indbyggere), indbefattende
Herrederne: Fane 1,67 n. □ M., 4 074 Indb.
Fjeld 1,02 — 2 753 —
Askøen 0,70 — 5 214 —
Aarstad — — 2 362 —
Bergens Domkirke og Sandvikens Sogns Landdistrikt 0,26 — 4 897 —
 8. Indre Nordhordlands Distrikt (12,55 n. □ M., 16 750 Indbyggere) indbefattende
Herrederne: Haus 1,54 n. □ M., 4 617 Indb.
Bruvik 2,85 — 2 211 —
Hammer 1,77 — 5 600 —
Hosanger 6,39 — 4 322 —
 9. Ytre Nordhordlands Distrikt (8,02 n. □ M., 15 103 Indbyggere), indbefattende
Herrederne: Herlø 0,92 n. □ M., 2 681 Indb.
Manger 0,94 — 4 657 —
Lindaas 6,16 — 7 765 —
Sveens Herred (1,84 n. □ M., 3 264 Indbyggere) udgjør en Del af det iøvrig i Stavanger Amt beliggende Haugesunds Lægedistrikt.

Sundhedstilstanden opgives fra de fleste Distrikter som god; af Epidemier havde Mæslinger og Kighoste en temmelig stor Udbredning, ligesom Typhoidfeber synes at have optraadt noget hyppigere end i det foregaaende Aar, medens derimod Skarlagensfeber forekom sjældnere.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 1 916 eller 15,94 pro mille af den beregnede Befolkning ved Aarets Midte (120 198). I Aaret 1873 var Dødeligheden 16,39 p. m. af den beregnede Befolkning ved Aarets Begyndelse og i 1872: 15,59 p. m. I Femaaret 1866—70 udgjorde det gjennemsnitlige aarlige Antal Døde 1 736 eller

15,12 p. m. af Befolkningen ved nævnte Tidsrums Midte (114 782), og i det næst foregaaende Femaar var Dødeligheden 16,8 p. m.

Til Oplysning om de **epidemiske Forhold** hidsættes følgende af Lægernes Opgaver sammendragne Tabel (se Tabellen næste Side).

Typhoidfeber. Sygdommen overførtes ved Smitte fra Bergen til indre Søndhordland (to Gange), ytre Hardanger og i flere Tilfælde til indre Nordhordland. I indre Søndhordland forekom Sygdommen fra og til hele Aaret, men indskrænkedes i Almindelighed til de først angrebne

I søndre Bergenhus Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Hele Aaret.		Tiden er opgivet for.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Behandlede.	Deraf Døde.													
Exanthematisk Typhus	2	-	2	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Typhoidfeber	318	35	318	52	36	24	24	21	6	12	20	16	22	53	32
Simpel Feber	40	-	40	7	2	4	1	3	4	7	1	3	1	5	2
Barselfeber	12	5	11	-	1	-	3	1	2	1	1	-	2	-	-
Vandkopper	17	-	17	-	3	1	1	2	1	2	2	-	-	1	4
Skarlagensfeber	30	4	30	-	-	-	2	3	5	1	-	6	7	-	6
Rødlinger	4	-	4	-	-	1	-	-	1	-	2	-	-	-	-
Mæslinger	144	15	144	10	17	11	20	13	23	18	12	11	1	-	8
Rosen	37	1	37	3	1	5	2	4	4	5	4	1	4	4	-
Kighoste	47	8	47	9	8	9	8	7	1	3	-	1	1	-	-
Diphtherisk Svælgbetændelse	44	1	44	1	7	2	5	3	5	3	3	4	6	2	3
Strubehoste	30	17	30	4	2	2	3	1	4	3	1	3	3	1	3
Kusma	8	-	8	2	1	1	2	-	-	-	-	-	1	1	-
Akut Bronchit	112	6	112	18	19	15	11	6	6	4	3	-	8	12	10
Andre katarrh. Tilfælde	177	-	177	17	15	26	27	15	12	6	8	3	11	17	20
Lungebetændelse	155	26	155	4	13	6	14	31	12	9	6	4	5	18	33
Pleurit	43	3	43	4	3	5	3	5	3	3	1	-	4	6	6
Gigtfeber	88	4	88	10	11	10	16	5	9	4	4	6	3	4	6
Koldfeber	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-
Blodgang og Diarrhoe	266	8	266	33	20	15	13	7	23	33	38	21	21	28	14
Tilsammen	1576	133	1575	174	159	137	155	129	121	114	106	80	100	153	147

	Ialt opgivne		Fordeling paa Lægedistrikterne.																	
	Tilfælde.	Dødsfald.	Indre Søndhordland.		Ytre Søndhordland.		Indre Hardanger.		Ytre Hardanger.		Vos.		Søndre Middhordland.		Nordre Middhordland.		Indre Nordhordland.		Ytre Nordhordland.	
			Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.
Exanthematisk Typhus	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Typhoidfeber	321	38	19	2	54	9	19	5	23	3	30	3	11	2	97	5	39	7	29	2
Simpel Feber	40	-	5	-	-	-	10	-	1	-	18	-	-	-	6	-	-	-	-	-
Barselfeber	12	5	2	1	-	-	1	1	-	-	4	-	3	2	1	-	-	-	1	1
Vandkopper	17	-	6	-	2	-	-	-	-	-	3	-	-	-	5	-	-	-	1	-
Skarlagensfeber	33	7	7	3	3	-	1	-	5	2	-	-	-	-	16	1	1	1	-	-
Rødlinger	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	3	-	-	-	-	-
Mæslinger	153	24	13	6	11	3	9	1	15	1	4	2	40	5	14	3	15	2	32	1
Rosen	38	2	7	-	-	-	1	-	3	-	5	-	6	1	8	1	5	-	3	-
Kighoste	47	8	3	1	8	2	8	-	12	2	10	3	3	-	3	-	-	-	-	-
Diphtherisk Svælgbetændelse	44	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	8	1	34	-	-	-
Strubehoste	32	19	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	4	6	4	19	11
Kusma	8	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-
Akut Bronchit	112	6	6	-	-	-	13	-	20	-	13	3	11	1	11	1	27	1	11	-
Andre katarrhalske Tilfælde	179	2	14	1	54	-	23	-	42	1	-	-	5	-	-	-	34	-	7	-
Lungebetændelse	159	30	18	3	4	1	14	9	28	2	13	4	10	3	17	2	13	2	42	4
Pleurit	43	3	5	2	5	-	2	-	8	-	6	-	2	-	7	-	2	1	6	-
Gigtfeber	89	5	15	-	3	1	10	-	16	2	17	-	9	1	3	-	10	1	6	-
Koldfeber	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Blodgang og Diarrhoe	270	12	25	1	32	-	9	1	49	2	17	-	11	-	28	1	88	7	11	-
Tilsammen	1605	162	145	20	177	16	120	17	225	15	140	15	116	15	240	19	274	26	168	19

Huse; 1 Gang indførtes den did fra Haugesund. Fra ytre Hardanger og Vos omtales flere smaa begrænsede Epidemier, tildels indførte ved Omstreifere. I indre Nordhordland indser Folket nu Sygdommens Smitsomhed og finder sig let i Isolation (Krohn).

Skarlagensfeber. Af de 7 Tilfælde i indre Søndhordland forekom 6 Tilfælde paa samme Gaard; 3 Børn vare døde af Sygdommen, før Lægen blev tilkaldt (Dahl). Til ytre Søndhordland blev Sygdommen indført fra Haugesund.

Mæslinger vare temmelig udbredte, men kun faa Tilfælde kom under Behandling. Fra indre Søndhordland, Vos og søndre Midthordland omtales Sygdommen som ondartet, i mange Tilfælde med dødelige Eftersygdomme: Bronchopneumoni, Gastro-Enterit og Meningit.

Kighoste omtales fra flere Distrikter som meget udbredt. I ytre Hardanger hidførte den flere slemme Eftersygdomme: Bronchopneumoni og Spasmus glottis, hvilken sidste Sygdom i 2 Tilfælde havde dødeligt Udfald.

Akut Bronchit og andre katarrhalske Tilfælde. 112 Tilfælde opgives af akut Bronchit med 6 Dødsfald. Af de Angrebne vare 45 Mænd, 40 Kvinder; 33 vare under, 52 over 15 Aar. 2 opgives døde af Laryngit. — Af chronisk Bronchit sees 6 at være døde.

Lungebetændelse. Sygdommens Sæde opgives i søndre Midthordland som 5 Gange i høire og 1 Gang i begge Lunger (J. A. Heiberg). Fra indre Søndhordland, indre og ytre Nordhordland omtales udbredte og ondartede Lungebetændelser i Aarets sidste 2 Maaneder efter Indtrædelsen af tør, streng Kulde.

Af **epidemisk cerebro-spinal Meningit** opføres fra indre Hardanger 2 Tilfælde, et i August og et i September, begge med dødeligt Udfald.

Blodgang og Diarrhoe optraadte i flere Distrikter i Sommermaanederne med voldsomme Symptomer, Feber og blodige Udtømmelser. I indre Nordhordland forekom Sygdommen hele Aaret med blodige Afføringer og ondartet Karakter. Desinfektion og Isolation anvendtes, men uden tilstrækkelig Virkning, da de lettere Tilfælde ei kom under Behandling (Krohn).

Veneriske Sygdomme. Om de paa Lungegaardshospitalet for Syphilis Behandlede henvises til den almindelige Beretning.

Om de udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af Syphilis og om samtlige opgivne Tilfælde af Gonorrhoe og Urethrit giver nedenstaaende Tabel en Oversigt.

Veneriske Sygdomme.

Sygdom.	Tilsammen behandlede.	Behandlede, for hvilke er opgivet				Opgivet Sygdoms- form for Syphilis.			Antal anmeldende Læger.	Fordeling paa Lægedistrikter.				
		Kjøn.		Alder.		primær.	konstitutionel.	tertiær.		Indre Søndhordland.	Ytre Hardanger.	Nordre Midthordland.	Indre Nordhordland.	Ytre Nordhordland.
		Md.	Kv.	Børn (under 15 Aar).	Voxne (over 15 Aar).									
Syphilis (udenfor Sygehus)	8	4	4	-	8	2	5	1	4	2	2	4	-	-
Gonorrhoe (Urethrit) . . .	10	7	3	1	9	-	-	-	10	1	1	5	2	1

Til Oplysning om en Del af Lægerne behandlede væsentlig **kroniske Sygdomme** hidsættes følgende Tabel (se Tabellen næste Side).

Svindst. Forholdet mellem Dødsfald af Svindst og samtlige opgivne Dødsårsager sees af følgende Tabel (se Tabellen Side 86).

Sindssygdom. Fra ytre Nordhordland er opført 1 Dødsfald af Sindssygdom.

For Amtskommunens Regning forpleiedes i Regnskabsaaret 1ste April 1874—31te Marts 1875 137 Sindssyge, hvoraf 37 paa Asyler; 4 vare hjemstavnberettigede i Sveens Herred, 14 i indre Søndhordland, 16 i ytre Søndhordland, 11 i indre Hardanger, 22 i ytre Hardanger, 16 i Vos, 5 i søndre Midthordland, 19 i nordre Midthordland, 16 i indre og 14 i ytre Nordhordland. Af Lægernes Beretning kan desuden 12 Sindssyge sees at være forpleiede som almindelige Fattige.

Liste over kroniske Sygdomme.

	Hele Aaret.		Af de Be- handlede, hvis Kjø- er opgivet, vare		Af de Be- handlede, hvis Alder er opgivet, vare		Antal af anmel- dende Læger.	Ialt op- givne.	
	Behandlede.	Deraf Døde.	Md.	Kv.	Børn (under 15 Aar).	Voxne (over 15 Aar).		Tilfælde.	Dødsfald.
Kronisk Rheumatisme .	122	-	67	55	8	114	9	122	-
Fnat	39	-	13	16	28	11	5	39	-
Skurv	5	-	2	2	2	2	3	5	-
Kjertelsyge	81	4	28	53	73	8	8	81	4
Rachit.	29	-	14	15	29	-	5	29	-
Simpel Meningit	16	9	8	7	7	8	6	17	10
Tuberculøs —	13	13	5	8	12	1	6	15	15
Svindstot	94	46	51	43	7	87	10	99	51
Kræft	23	14	14	7	-	21	9	26	17
Vatersot og Morbus Brighti	26	5	10	13	2	24	9	28	7*)
Blegsot og Anæmi . . .	64	-	-	58	9	55	6	64	-
Menstruationsuordener .	66	-	-	66	2	64	8	66	-
Kardialgi, kronisk Ga- strit og Dyspepsi . . .	348	6	159	165	22	294	11	356	14
Ormesygdomme	31	-	15	13	26	5	5	31	-
Drankersygdomme	3	1	3	-	-	3	2	3	1

	Fordeling paa Lægedistrikter.															
	Indre Søndhordland.		Ytre Søndhordland.		Indre Hardanger.		Ytre Hardanger.		Vos.		Søndre Midthordland.		Nordre Midthordland.		Indre Nordhordland.	
	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.
Kronisk Rheumatisme	10	-	-	-	9	-	27	-	9	-	24	-	5	-	36	-
Fnat	16	-	-	-	3	-	9	-	-	-	-	-	11	-	-	-
Skurv	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	1	-
Kjertelsyge	18	4	-	-	3	-	10	-	-	-	5	-	7	-	37	-
Rachit	3	-	-	-	-	-	11	-	11	-	2	-	2	-	-	-
Simpel Meningit	5	2	-	-	1	1	-	-	5	2	-	-	1	1	3	2
Tuberculøs —	-	-	-	-	2	2	4	4	4	4	-	-	3	3	-	2
Svindst	15	10	2	2	10	7	23	10	13	8	9	2	8	3	5	2
Kræft	4	3	-	-	1	1	5	4	2	1	4	1	2	1	5	3
Vatersot og Morbus Brighti	2	-	3	2	2	-	5	1	-	-	6	2	5	1	3	-
Blegsot og Anæmi	12	-	-	-	-	-	11	-	9	-	11	-	15	-	6	-
Menstruationsuordener	9	-	-	-	4	-	13	-	-	-	10	-	10	-	10	-
Kardialgi, kronisk Gastrit og Dys- pepsi	32	6	38	-	27	-	75	5	33	-	31	1	33	-	22	-
Ormesygdomme	10	-	-	-	-	-	16	-	-	-	2	-	-	-	3	-
Drankersygdomme	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1	-	-

*) deraf opgives 5 døde af Vatersot, 2 af Morbus Brighti.

Lægedistrikt.	Opgivne Dødsfald af Svindsot.	Opgivne Dødsårsager ialt.	Forhold i pCt.
Indre Søndhordland	10	60	16,7
Ytre —	2	23	8,7
Indre Hardanger	7	39	17,9
Ytre —	10	56	17,9
Vos	8	62	12,9
Søndre Midthordland . . .	2	24	8,3
Nordre —	3	90	3,3
Indre Nordhordland	2	43	4,6
Ytre —	7	70	10,0
Søndre Bergenhus Amt	51	467	10,9

Med Hensyn til de udførte chirurgiske Operationer henvises til den almindelige Beretning.

Af obstetriciske Operationer omtales udførte af Læger 16 Tangforløsninger, 6 Vendinger og 2 Efterbyrdsoperationer, hvis Indikationer og Udfald sees af nedenstaaende Tabel.

Af obstetriciske Operationer forøvrigt omtales 1 Exvisceration ved Bækkensneverhed, efterat Hovedet var forløst med Tang. Konen forblev ilive (Tuft).

Tilsammen 25 obstetriciske Operationer, nemlig — indre Søndhordland 6, ytre Søndhordland 2, indre Hardanger 2, ytre Hardanger 4, Vos 2, nordre Midthordland 4, indre Nordhordland 4, ytre Nordhordland 1.

Indikationer og Udfald for nedenstaaende obstetriciske Operationer.

Indikationer.	Tangforløsning.						Vending.						Udtagelse af Efterbyrden.		
	Mødre			Børn			Mødre			Børn			Mødre		
	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.
Vemangel, langsom Fødsel uden Fremgang	13	-	1	11	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Blødning og forliggende Moderkage . . .	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	-	-	3	2*)	1	2	4	-	-	-	-
Uopgiven Indikation	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
Tilsammen	14	1	1	12	3	1	3	2	1	2	4	-	2	-	-
	16			16			6			6			2		

*) deraf en 4de Dag under pyæmiske Symptomer.

Antallet af Fødte og Døde vil sees af følgende Tabel:

Lægedistrikt.	Fødte.	Døde.			Dødfødte*)
		ialt.	i 1ste Døgn.*)	paa Barselseng.	
Sveens Herred	83	40	-	-	-
Indre Søndhordland . . .	261	143	2	1	7
Ytre —	434	179	2	2	24
Indre Hardanger	244	136	2	1	9
Ytre —	340	167	2	1	19
Vos	263	176	2	-	11
Søndre Midthordland . .	297	180	2	1	15
Nordre —	670	356	1	6	28
Indre Nordhordland . . .	564	262	2	6	25
Ytre —	505	277	6	9	18
Søndre Bergenhus Amt	3 661	1 916	21	27	156

*) Ifølge Dødfødteanmeldelserne.

Omkomne ved ulykkelige Hændelser 66; Selvmord 7.

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1745 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100 : 52,3. Af de paa Barselseng døde Kvinder meddele Lægerne nærmere Oplysninger om 17, hvoraf 5 døde af Barselfeber, 9 efter besværlig Fødsel, 1 efter Livmoderblødning ved forliggende Moderkage og 2 af Barselkrampe. Desuden omtales en død uforløst under besværlig Fødsel (indre Nordhordland).

Lægernes Dødslisters indeholde — Stiftelserne for Spedalske medregnede — Opgave over 467 eller 25,3 pCt. af samtlige (1843) ved Sygdom forårsagede Dødsfald. De hyppigste Dødsårsager vare: Spedalskhed (61*), Svindsot (51), Nervefeber (38), Lungebetændelse (30),

*) desuden døde 2 Spedalske af Mæslinger.

Hjernebetændelse, tuberculøs Meningit og Kramper i Børnealderen (tilsammen 26), Mæslinger (24), Strubehoste (19), Kræft (17), Apoplexi (15) og chronisk Gastrit (14),

Veirliget. Saagodtsom over hele Amtet var Regn, Kulde og stormende Veir det almindelige indtil i November, da tør og tildels streng Kulde indfandt sig. Fra ytre Søndhordland angives Aarets Middeltemperatur til $+ 4,93^{\circ}$ R., den koldeste Maaned (December) $- 2,06^{\circ}$ R. (Vidsten). Fra flere Distrikter omtales Aarsudbyttet mislykket paa Grund af formegen Nedbør.

Levemaade og hygiæniske Forhold. Fra ytre Nordhordland anføres, at Jordbruget og Husdyrstellet stadig forbedres i Lindaas; Sandsen for Hygiænen synes at tiltage. De høje Priser paa Gaardsprodukter tilføre de indre Bygder Penge, medens Havdistriktet gaar tilbage paa Grund af de mislykkede Fiskerier (Collett).

Af fattige Syge opgives behandlede:

i indre Søndhordlands Distrikt	17
i ytre — —	34
i indre Hardanger —	41
i ytre — —	30
i Vos —	uopgivet
i søndre Midthordland —	30
i nordre — —	uopgivet
i indre Nordhordland —	19
i ytre — —	109

Tilsammen opgivet: 280.

Af Møder i Sundhedskommissionerne afholdtes: i Sveens Herred 1; i indre Søndhordland 4 (hvoraf i Etne to, i Fjeldberg og Skonevig hver et); i ytre Søndhordland 3 (hvoraf i Stordøen, Fitje og Findaas hver et); i indre Hardanger 2 (nemlig i Kinservik og Røldal hver et); i ytre Hardanger 6 (nemlig i Kvindherred og Vikør hver to, i Strandebarm og Jondalen hver et); i Vos 3 (nemlig i Vos to og Vossestranden et); i søndre Midthordland 3 (nemlig i Os et, i Fuse to); i nordre Midthordland 5 (nemlig i Askøen to, i Dom- og Korskirken Landsogn to, i Aarstad et); i indre Nordhordland 10 (hvoraf i Haus og Bruvik hver to, i Hammer og Hosanger hver tre); i ytre Nordhordland 2 (nemlig i Lindaas og Manger hver et). Af Forhandlingsgjenstandene nævnes: i Sveen om Mæslinger; i indre Søndhordland om Følgen af utidige Aareladninger, Sygeligheds- og Dødsforholdene og de her-

skende Epidemier; i ytre Hardanger om de herskende Epidemier samt i Kvindherred om 3 nye Jordemoderposter; i Vos om Næringsmidlerne, Misbrug af Spirituosa, om Frost; i nordre Midthordland om den almindelige Sundhedstilstand; i indre Nordhordland om Beklædningsstofferne, om Vaccination, om arsenikholdige Tapeter, ligesom ny Rodeinddeling foretoges; i ytre Nordhordland Forarbejder til Sundhedsregler. I indre Søndhordland, indre og ytre Hardanger ere samtlige Medlemmer af Kommunebestyrelsen indtraadte i Sundhedskommissionen.

Ved kongelige Resolutioner approberedes Sundhedsforskrifter for følgende Herreder: 10de Juli 1874 for Hosanger, 19de August 1874 for Haus og for Jondalen, 21de September for Bruvik, 7de November for Hammer og 22de December for Ullensvang.

Antallet af Vaccinerede udgjorde:

i Sveens Herred	46
i indre Søndhordlands Distrikt	287
i ytre — —	340
i indre Hardangers —	292
i ytre — —	270
i Vos — —	189
i søndre Midthordlands —	282
i nordre — —	517
i indre Nordhordlands —	608
i ytre — —	797

Tilsammen: 3 628.

5 retsmedicinske Forretninger udførtes, deraf i indre Søndhordland 1, i ytre Søndhordland 2, i ytre Hardanger og nordre Midthordland hver 1, nemlig 2 Obduktioner over Drukne og 3 Undersøgelser af Levende.

Af Badeindretninger nævnes 4 private Søbadehuse i indre Søndhordland, en Dampbadeindretning i indre Hardanger, hvori toges 131 Bad, flere Strømbadeindretninger i nordre Midthordland og 1 Søbadehus i indre Nordhordland.

Af Sygehuse findes i Aarstad Herred ved Bergen Møllendals Sindssygeasyl (privat Eiendom), Lungegaardshospitalet og Pleiestiftelsen for Spedalske No. 1 samt et orthopædisk Institut. Om Sindssygeasylets Belæg henvises til den udgivne Oversigt over Sindssygeasylernes Virksomhed i 1874, — om Lungegaardshospitalet og Pleiestiftelsen til Tabeller over de Spedalske i Norge i Aaret 1874.

Medicinalpersonalet bestod af 11 Læger, 36 Jordemødre og 56 Hjelpevaccinatorer, nemlig i:

1. Sveens Herred af Haugesunds Lægedistrikt: 1 Jordemoder; 2 Hjelpevaccinatorer (hvoraf en Jordemoder).
2. Indre Søndhordlands Distrikt: 1 Læge, boende i Fjelberg; 3 Jordemødre; 4 Hjelpevaccinatorer.
3. Ytre Søndhordlands Distrikt: 1 Læge, boende paa Stordøen, 7 Jordemødre (deraf en privatpraktiserende); 8 Hjelpevaccinatorer.
4. Indre Hardangers Distrikt: 1 Læge, boende i Ullensvang; 6 Jordemødre (1 Post ledig); 7 Hjelpevaccinatorer (hvoraf to Jordemødre).
5. Ytre Hardangers Distrikt: 2 Læger, hvoraf Distriktslægen boende i Strandebarm, en privat Læge i Kvindherred; 4 Jordemødre; 5 Hjelpevaccinatorer (deraf en Jordemoder).
4. Vos Distrikt: 1 Læge, boende paa Vossevangen; 3 Jordemødre; 4 Hjelpevaccinatorer.
7. Søndre Midthordlands Distrikt: 1 Læge, boende i Os; 4 Jordemødre (2 Poster ubesatte); 7 Hjelpevaccinatorer.
8. Nordre Midthordlands Distrikt: 2 Læger, hvoraf Distriktslægen boende i Bergen, samt Underlægen ved Lungegaardshospitalet; desuden har Aarstad Sogn sin egen Fattiglæge, der er bosat i Bergen; 4 Jordemødre (deraf to privat praktiserende); 3 Hjelpevaccinatorer.
9. Indre Nordhordlands Distrikt: 1 Læge, boende i Haus; 2 Jordemødre; 8 Hjelpevaccinatorer.
10. Ytre Nordhordlands Distrikt: 1 Læge, boende i Lindaas; 2 Jordemødre; 8 Hjelpevaccinatorer.

XIII. Bergens By.

Byen, der har et Fladeindhold af 0,01 Kvadratmil, og hvis Folkemængde den 31te December 1875 var 34 384, udgjør et Lægedistrikt, Bergens Stadsfysikat.

Sundhedstilstanden var i Almindelighed god; Mæslingerne vare mindre hyppige end i det foregaaende Aar; derimod vare katarrhalske Sygdomme fremherskende i første Kvartal samt i Aarets sidste Maaneder, ligesom ogsaa Lungebetændelser optraadte hyppigt i Slutningen af Aaret.

Dødeligheden. De Dødes Antal var 690 eller 21,1 pro mille af den beregnede Folkemængde ved Aarets Midte (32 699). I 1873 var Dødeligheden 25,6 p. m. af den beregnede Folkemængde ved Aarets Begyndelse og i 1872: 24,6 p. m. I Femaaret 1866—1870 udgjorde det gennemsnitlige aarlige Antal Døde 609 eller 21,1 p. m. af den beregnede Befolkning ved nævnte Tidsrums Midte (28 909), og i det næst foregaaende Femaar var Dødeligheden 25,1 p. m.

Af 665 Dødsfald i 1874 indtraf i Maanederne:

Januar . . .	52	Juli	47
Februar . . .	51	August . . .	51
Marts	52	September .	61
April	53	Oktober . . .	35
Mai	56	November .	48
Juni	63	December .	96.

Til Oplysning om de **epidemiske Forhold** hid sættes følgende af Lægernes og Sygehusets Lister sammendragne Tabel (se Tabellen næste Side).

De 3 anmeldte Tilfælde af **Koldfeber** vare alle indførte fra udenlandske Havne.

Veneriske Sygdomme. Antallet af de paa Byens kommunale Sygehus behandlede Tilfælde af Syphilis vil sees af den i den almindelige Beretning indtagne Tabel over

I Bergens By anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Ialt op- givne.		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.	Af opgivne Tilfælde behandles paa Byens Sygehus.
	Tilfælde.	Dødsfald.*)													
Typhoidfeber	105	16	2	8	7	5	6	10	4	10	16	14	12	11	51
Simpel Feber	309	1	35	25	29	13	10	9	13	17	39	30	40	49	10
Barsel-feber	15	14	4	3	2	2	-	-	-	1	1	1	-	1	-
Vandkopper	75	-	2	2	7	8	-	4	7	4	7	11	4	19	1
Skarlagensfeber	35	4	3	5	2	5	8	5	3	2	2	-	-	-	-
Rødlinger	20	-	5	7	2	3	2	-	-	-	-	1	-	-	-
Mæslinger	116	4	25	7	1	10	30	28	5	3	6	-	1	-	16
Rosen	76	4	6	9	7	4	1	3	5	1	4	13	9	14	3
Kighoste	19	1	8	6	1	1	-	3	-	-	-	-	-	-	-
Diphtherisk Svælgbe- tændelse	15	1	4	2	-	1	1	-	3	-	-	1	1	2	-
Strubehoste	15	8	1	-	2	2	4	2	-	-	1	1	2	-	-
Kusma	8	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	2	3	1	-
Akut Bronchit	733	23	99	103	77	47	37	19	17	27	41	45	109	112	7
Andre katarrh. Tilfælde	1237	-	136	185	227	112	74	35	40	35	59	70	143	121	12
Lungebetændelse	254	67	18	13	14	17	11	14	9	6	13	18	32	89	25
Pleurit	70	2	8	7	9	7	6	2	7	2	2	5	7	8	9
Gigtfeber	67	3	7	10	5	15	4	1	5	2	2	2	8	6	12
Koldfeber															
Diarrhoe (akut) og Cholera nostras	3	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Blodgang	667	26	72	95	44	38	25	34	87	68	68	58	36	42	7
	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-
Tilsammen	3842	174	436	488	437	290	219	169	205	179	261	273	407	478	153

*) Ifølge de indkomne Dødsanmeldelser.

Syphilis paa Sygehusene. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af Syphilis og ialt kjendte Tilfælde af Gonorrhoe og Urethrit ville sees af følgende Tabel:

Sygdom.	Tilsammen behandlede.	Behandlede, for hvilke er opgivet				Sygdomsform for Syphilis		Kjendte Dødsfald (hereditær Syphilis).
		Kjøn.		Alder.		primær.	konstitutionel.	
		Md.	Kv.	Børn (under 15 Aar).	Voxne (over 15 Aar).			
Syphilis	31	25	6	-	31	12	19	2
Gonorrhoe og Urethrit	97	95	2	-	97	-	-	

Efter de til Stadsphysikus indsendte Opgaver kom af veneriske Sygdomme hver Maaned under Behandling følgende Antal Tilfælde:

	Syphilis.		Gonorrhoe og Urethrit.	
	Anm. af Læger.	Paa Sygehus.	Anm. af Læger.	Paa Sygehus.
Januar	1	2	17	5
Februar	1	3	15	9
Marts	2	2	9	16
April	3	3	6	7
Mai	6	3	7	4
Juni	2	2	2	6
Juli	3	3	9	9
August	4	7	9	5
September	1	4	3	14
Oktober	4	4	6	3
November	2	4	7	3
December	2	4	7	2
	72.		180.	

Paa Sygehuset skeede 38 Indlæggelser af Puellæ publicæ, nemlig for Urethritis 28, Excoriationes genitalium 12

6, Ulcera genitalium 2, Ulcera pharyngis 1, Ecthyma 1. Blandt de af Politiet til Undersøgelse fremstillede Kvinder, tilsammen 43, led 35 af veneriske Sygdomme, nemlig af Urethritis 31, Ulcera syphilitica 2, Tubercula mucosa 1 og af Excoriationes urethræ 1.

Til Oplysning om en Del af Lægerne behandlede væsentlig **kroniske Sygdomme** hid sættes nedenstaaende Oversigt.

De anmeldte Dødsfald af **Svindstot** (112) udgjør 17,1 pCt. af samtlige af Lægerne opgivne ved Sygdom forarsagede Dødsfald (655).

Af **sjældnere Tilfælde** omtales følgende: En 2aars gammel Gut, der før havde været rachitisk, men i den sidste Tid var kommen sig meget godt, vaagnede 2 Timer efter at have sovet ind om Aftenen, hostede og faldt snart død tilbage i Sengen. I Trachea fandtes ved

Liste over kroniske Sygdomme.

	Hele Aaret.		Af de Be- handlede, hvis Kjøen er opgivet, vare		Af de Be- handlede, hvis Alder er opgivet, vare		Antal af anmeldende Læger.	Ialt opgivne		Af de opgivne Til- fælde behandledes paa Byens Sygehus.
	Behandlede.	Deraf Døde.	Md.	Kv.	Børn (under 15 Aar).	Voxne (over 15 Aar).		Tilfælde.	Dødsfald.	
Kronisk Rheumatisme .	208	-	80	77	2	137	6	208	-	20
Fnat	32	-	17	15	3	6	6	32	-	23
Skurv	3	-	3	-	-	-	-	3	-	3
Kjertelsyge	55	2	22	33	43	12	6	55	2	1
Rachit	9	1	5	4	9	-	6	9	1	-
Simpel Meningit	10	8	4	6	2	8	6	32	30	1
Tuberculøs —	10	10	3	7	9	1	6	15	15	-
Svindst	129	50	66	63	10	103	6	191	112	22
Kræft	16	8	7	9	-	16	6	28	20*)	3
Vatersot og Morbus Brighti	24	6	17	7	1	15	6	32	14	10
Blegsot og Anæmi . . .	130	-	-	130	15	115	6	130	-	2
Menstruationsuordener .	33	-	-	33	-	33	6	33	-	2
Kardialgi, kronisk Ga- strit og Dyspepsi . . .	273	-	98	175	11	252	6	273	-	14
Ormesygdomme	28	-	9	19	20	8	6	28	-	-
Drankersygdomme	5	3	5	-	-	5	6	6	4	3

*) deraf 1 Sarcoma nasopharyngiale.

Sektionen en Prop af coaguleret Melk, der laa op mod Stemmeridsen (H. Vogt).

Med Hensyn til udførte **chirurgiske Operationer** henvises til den almindelige Beretning.

Af **obstetriciske Operationer** udførtes paa Fødselsstiftelsen: 5 Tangforløsninger, 2 paa Grund af Barselkrampe (begge Børn og den ene af Mødrene ilive, den anden døde af Hjerneapoplexi), 1 paa Grund af utilstrækkelige Veer (Moder og Barn ilive), 2 paa et Par Tvillinger paa Grund af svage Veer, og fordi der hos begge laa en Haand, hos den første tillige Navlesnoren, ved Siden af Hovedet (heldigt Udfald for Moderen og det ene Barn, det andet døde senere under Opholdet paa Fødsels-

stiftelsen). Expressio foetus under Chloroformnarcose paa Grund af utilstrækkelige Veer, Hovedet stod mod underste Aabning (Moder og Barn ilive). 1 Vending paa Fødderne ved udvendige Haandgreb med paafølgende Udtrækning ved skjævt staaende Isseleie og Conjugata paa 3 Tommer — med heldigt Udfald for Moder og Barn. En Udtrækning ved dobbelt Fodleie og forsnevret Bækken (Moderen ilive, Barnet dødfødt). En Løsning af Moderkagen efter Tangforløsning paa Grund af Sammenvoxning af Hinderne til Livmoderen med heldigt Udfald.

Udenfor Fødselsstiftelsen udførtes følgende kunstige Forløsninger, hvis Indikationer og Udfald for Mødre og Børn findes i nedenstaaende Tabel (se Tabellen næste Side).

Indikationer og Udfald for nedenstaaende obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tang.						Vending.						Udtrækning ved Bækkenendeleie.						Udtagelse af Efterbyrden.		
	Mødre			Børn			Mødre			Børn			Mødre			Børn			Mødre		
	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.
Vemangel, langsom Fødsel uden Fremgang	29	-	8	29	-	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Smertefulde krampagtige Veer	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed	5	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-
Barselkrampe	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	-	-	3	-	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie med fremfalden Haand	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Blødning fra forliggende Moderkage	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fremfalden Navlesnor	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Timeglasstriktur	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Blødning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Tilsammen	38	-	8	38	-	8	5	-	-	2	3	-	1	-	-	1	-	-	2	-	-
	46			46			5			5			1			1			2		

Desuden udførtes 2 Perforationer, den ene ved betydelig Bækkensneverhed, Konen ilive (Mohn), den anden ved Ansigtisleie og Ruptura uteri. Konen døde 20 Timer efter Forløsningen. Rupturen, der antoges at være opstaaet omtrent 7 Timer før Forløsningen, viste sig ved Sektionen at gaa gennem hele Collum og et godt Stykke op paa Bagfladen af corpus uteri (W. Stabell, H. Vogt). 1 Perforation af sidstkommende Hoved — betydelig Bækkensneverhed, Fosteret i Fodleie extraheret til Hovedet; efter Perforationen extraheredes Hovedet med Kranioklast; Konen døde 4 Dage efter (Mohn). 1 Reposition af Fod ved Siden af Issen, der stod i Hulheden med Panden bagtil, Navlesnoren fremfalden i Skeden; Moder og Barn ilive. Ialt 67 obstetriciske Operationer, hvoraf 9 paa Fødselsstiftelsen.

Af Fødselstilfælde omtales en Selvudvikling hos en 30aarig 6te Gang svanger Kone, der antog, at hun var i Svangerskabets 9de Maaned. Vandet afgik 4 Dage før Fødselens Begyndelse. Ved Undersøgelsen fandtes venstre Skulder stærkt nedtrykket og Hovedet tilhøre. Efter et Par stærke Veer kom Selvudvikling igang og 10 Minutter efter fødtes et 5 $\frac{1}{2}$ vægtigt, lidt forraadnet Pige-barn. Konen karakteriserede Fødselen som den letteste, hun havde havt (Lindholm). — En 44 Aar gammel Kone døde paa Grund af extrauterint Svangerskab i venstre Tuba, der endelig rumperede; Fosteret var 7" langt og laa mellem Tarmene. Hun var for ca. 20 Aar siden forløst med Tang og var ei senere antaget svanger; for 11 Aar siden behandledes hun for en voldsom Peritonit, som

ledede Tanken paa et Extrauterinsvangerskab; Sektionen viste meget gamle og faste Adhærentser af Tuba sinistra til Fossa iliaca, og heri er sandsynlig Aarsagen at søge til den lange Tid, der hengik mellem Svangerskabene og til Extrauteriniteten (H. Vogt).

Paa Fødselsstiftelsen fødte i 1874 kun 55 Fødende, da Stiftelsen paa Grund af indtrufne Tilfælde af Barsel-feber holdtes lukket de 2½ sidste Maaneder af Aaret. I det hele døde 5, hvoraf 4 af Barselfeber (tre i September og en i Oktober) og 1 af Barselkrampe og Mani; ved Sektionen fandtes i dette Tilfælde et stort Blodextravasat i venstre Corpus striatum, begge Sideventrikler og tredie Ventrikel. Ialt fødtes 58 Børn, hvoraf 3 Par Tvillinger. Af samtlige Børn var 1 dødfødt, 4 døde, alle af medfødt Svaghed; 3 af disse vare Tvillinger.

Antallet af Fødte og Døde vil sees af følgende Tabel:

	Fødte.	Døde			Dødfødte. *)
		i Alt.	i 1ste Døgn. *)	paa Barselseng.	
Bergens Stadsfysikat . .	1 148	690	10	17	42

*) Ifølge Dødfødteanmeldelserne.

Omkomne ved ulykkelige Hændelser 11; Selvmord 2.

Overskudet af Fødte over Døde bliver saaledes 458 og Forholdet mellem hine og disse = 100 : 60,1. — Ifølge Lægernes Opgaver døde 19 Kvinder paa Barselseng, nem-

lig af Barselfeber 14, og af samtidig Rosen og Barselkrampe samt af Blødning, Livmoderbetændelse og Livmoderbristning -- af hver 1; for en Kvinde mangler nærmere Opgave.

Fra Lægerne haves Opgave over 624 eller 92,2 pCt. af samtlige af Præsterne opgivne, ved Sygdom forårsagede Dødsfald (677). De hyppigste Dødsårsager vare: Svindsot (112), Hjernebetændelse, tuberculøs Meningit og Kramper i Børnealderen (tilsammen 73), Lungebetændelse (67), Alderdomssvaghed (33), Mave- og Tarmbetændelse (27), akut Diarrhoe og Cholera nostras (tilsammen 26), Hjerneapoplexi (23), Kræft og Sarkom (tilsammen 20), akut Bronchit (19), Typhoidfeber (16).

Til nærmere Oplysning om Dødsårsagerne hid sættes følgende af Stadsfysikus efter Lægernes Dødsanmeldelser sammenstillede Liste (se Side 94).

Levemaade og hygiæniske Forhold. De hygiæniske Forhold synes stadig at bedres; dog bemærkes, at Arbeidsklassen bor i trange og tildels overbefolkede Boliger. Adgangen til for en rimelig Pris at erholde en tarvelig Bolig synes imidlertid i den sidste Tid at være bleven lettere; et Selskab, der var dannet i den Hensigt at skaffe Arbeidsklassen sunde og billige Boliger, har indtil videre indstillet sin Virksomhed efter at have ladet opføre 10 Huse med 4 Beboelsesleiligheder i hvert. De sidste Aars lette Adgang til Fortjeneste og de høje Arbeidspriser have havt ikke ringe Indflydelse paa Levemaaden; fersk Mad nydes nu af Arbeidsklassen langt hyppigere end før, dog har den større Fortjeneste ogsaa givet Anledning til et større Forbrug af spirituose Drikke, fornemmelig Øl.

De offentlige Arbejder i Hygiæns Tjeneste have væsentlig indskrænket sig til Kloakvæsenet. Den samlede Længde af Byens offentlige og private Kloaker udgjorde ved Aarets Udgang 68 772 Alen, hvoraf 2 461½ Alen bleve anlagte i 1874. — Renovationsvæsenet venter desvære fremdeles paa en tilfredsstillende Ordning (Nicoll).

Fattigsygepleien besørges af 4 By- og Fattiglæger, hvoraf en tillige er Læge ved Arbeidsanstaltens Sygelokale. Nedenstaaende Tabel viser de for Fattigvæsenets Regning forpleiede eller behandlede Syge (se Tabellen næste Spalte).

	Tilsammen.	deraf		Tilsammen.	deraf	
		Md.	Kv.		Md.	Kv.
I Hjemmet i 1ste Distrikt	89	24	65			
- — i 2det —	267	81	186			
- — i 3die —	99	43	56			
- — i 4de —	183	77	106			
Paa Sygehuset				638	225	413
Paa Arbeidsanstaltens Sygehus				367	148	219
Overliggende fra 1874	72	49	23			
— — indlagte fra Byen . . .	34	17	17			
— — indlagte af Anstaltens						
Lemmer	49	45	4			
Baa Byens Sindssygeasyl	58	27	31	155	111	44
- Rosenbergs —	19	12	7			
- Møllendals —	14	8	6			
				91	47	44
Ialt for Fattigvæsenets Regning behandlede				1251	531	720

Fattigvæsenets Sygeudgifter i Aaret 1874 udgjorde:

	Spd.	Sk.
1. Til Byens Sygehus a) for veneriske Syge	2 080.	96
b) - andre	—	3 119. 30
2. - Byens Sindssygeasyl	4 213.	106
3. - Rosensergs —	1 797.	36
4. - Møllendals —	1 248.	2
5. - Rotvolds —	99.	2
6. - Gaustads —	72.	78
7. - Fødselsstiftelsen	20.	„
8. - Arbeidsanstalten	4 076.	55
9. - Fattige Syge i Byen	654.	46
10. - Lægelønninger	626.	48
11. - Jordemødre for Fødselshjelp til fattige Barselkvinder	12.	„

Tilsammen 18 020. 19

Uagtet Byen maa ansees at være tilstrækkelig forsynet med Læger og Jordemødre, er den dog stadig hjem-søgt af Kvaksalvere, der næsten uhindret drive sin Trafik. En Kvaksalverske har endog et helt Hospital, hvor hun behandler alle Slags Syge, men fornemmelig Spedalske, der udskrives, naar deres Midler ere opbrugte. Et Forhør, som blev optaget i Anledning af et dersteds indtruffet Dødsfald, førte ikke til Sagsanlæggelse. En svensk Kvaksalver, som ikke havde opholdt sig 3 Aar her i Riget, og som sammen med sin Concubine havde paaført flere Personer Syphilis, blev dømt og efter udstaaet Straf indlagt paa Sygehuset. Over en praktiserende Bagersvend,

der havde solgt 4 Flasker Vand, hvortil efter hans Sigende var tilsat homøopathiske Doser af forskellige Lægemidler, og som desuden havde foregivet at være autoriseret, har der været optaget Forhør; men Sagen er endnu ikke indsendt til Stiftet (Nicoll).

Sundhedskommissionen har i Aarets Løb holdt 11 Møder, dels til Behandling af Klager og Anmeldelser om sanitære Misligheder og dels for at træffe Foranstaltninger i forskellige hygiæniske Anliggender. Handelen med arsenikholdige Varer (Tøier, Tapeter, Lampeskjærme, Legetøj osv.) har stadig været Gjenstand for Sundhedskommissionens Opmærksomhed, og en hel Del af ovennævnte Sager ere dels tilintetgjorte, dels forsynede med Politiets Segl for senere at sendes tilbage til Fabrikanten.

De **Vaccineredes** Antal udgjorde 701, hvoraf 598 vaccineredes ved den offentlige Vaccination, 103 af de privat praktiserende Læger. 15 bleve revaccinerede. I Aarets Løb blev 434 Rør med Vaccinelymfe afsendt til 91 Vaccinatorer (Læger og Hjelpevaccinatorer). Desuden har de fleste af Byens Læger gjentagne Gange erholdt fyldte Rør.

10 **retsmedicinske Forretninger** udførtes, 1 Obduktionsforretning og 2 Synsforretninger over Døde, 5 Undersøgelser og Erklæringer over Levende og 2 i anden Anledning.

Af **Sygehuse** fandtes, foruden Fødselsstiftelsen, Kommunens almindelige Sygehus og dens Sindssygeasyl, Rosenbergs private Sindssygeasyl og St. Jørgens Hospital for Spedalske. Angaaende Sygehuset henvises til de i den almindelige Beretning indtagne Sygehuslister, angaaende Sindssygeasylerne og St. Jørgens Hospital til den udgivne Oversigt over Sindssygeasylernes Virksomhed i 1874 og til Tabeller over de Spedalske i Aaret 1874.

Paa Tugthusets Sygestuer behandledes ialt 39 Fanger, hvoraf 5 laa tilbage fra forrige Aar, af det hele Antal udskreves 34 helbredede, 2 døde og 3 laa tilbage ved Aarets Udgang. Forpleiningsdagens Antal udgjorde 1756 eller 48,8 for hver Udskreven. Udgifterne til Sygepleien udgjorde 65 Spd. 92 Sk., hvoraf 35 Spd. 66 Sk. til Medicamenter. I Arbeidsanstaltens Sygestuer vare 72*) tilbageliggende fra forrige Aar, 83 indkom, 18 døde, og 78 laa tilbage ved Aarets Udgang.

Badeindretninger. Ved Byen findes en Søbadindretning og paa Sygehuset en Damp- og Karbadindretning, paa hvilken sidste toges af Patienterne 2008 Dampbad og 2289 Karbad, af Besøgende fra Byen 1448 Dampbad, 1188 varme Søbad, 4370 almindelige Karbad og 11 Styrtebad.

Byens 5 **Apotheker** bleve visiterede. Personalet bestod foruden Apothekeren — ved Svaneapotheket af 2 examinerede Pharmaceuter og 2 Disciple, ved Løveapotheket af 2 examinerede Pharmaceuter og 2 Disciple, ved Elephantapotheket af 2 examinerede Pharmaceuter, ved Hjortapotheket af 1 examineret Pharmaceut og 1 Discipel, og ved Apotheket Nordstjernen af 1 examineret og 1 uexamineret Pharmaceut. Paa Svaneapotheket afholdtes 1 og paa Apotheket Nordstjernen 2 Medhjælperprøver.

Medicinalpersonalet bestod af 20 Læger, af hvilke 1 ikke praktiserer (desuden var Distriktslægen i nordre Midthordland bosat i Bergen); 3 Tandlæger og 18 Jorde-mødre.

*) Ifølge forrige Beretning vare 71 tilbageliggende ved Udgangen af 1873.

Liste over de af Lægerne meddelte Dødsaaarsager i Bergens By 1874.

Dødsaaarsag.	Sum.	Deraf ere:		mellem 0—1 Aar.		mellem 1-5 Aar.	mellem 5-10 Aar.	mellem 10-15 Aar.	mellem 15-20 Aar.	mellem 20-30 Aar.	mellem 30-40 Aar.	mellem 40-50 Aar.	mellem 50-60 Aar.	mellem 60-70 Aar.	mellem 70-80 Aar.	mellem 80-90 Aar.	mellem 90-100 Aar og derover.
		M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
Abscessus retropharyngealis	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Alcoholismus chron.	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Angina membran.	8	6	2	1	-	4	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Apoplexia cerebri .	23	12	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	4	1	6
Atelectasis pulm. .	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Atrophia infantum	14	8	6	8	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bronchitis acuta . .	19	11	8	10	5	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2
— chronica	12	2	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2	1	5
Cancer	19	8	11	-	-	-	-	-	-	-	-	3	2	1	5	2	4
Cholera nostras . .	4	3	1	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Combustio	1	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Commotio cerebri .	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Contusio	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-
Convulsiones	28	18	10	18	9	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Coxarthrocace . . .	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Debilitas congenita	13	11	2	11	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— senilis	33	10	23	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	5	9
Delirium tremens . .	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-
Diabetes mellitus . .	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Diarrhoea acuta . .	22	11	11	6	6	3	1	2	-	1	-	-	-	-	2	-	-
— chronica	5	2	3	1	1	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	1	-
Diphtheritis	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Excema universale .	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Embolia	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Empyema	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Endocarditis	1	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Enteritis & Gastro-	27	16	11	13	5	2	3	1	-	-	1	-	1	-	-	1	-
Epistaxis	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Erysipelas	4	2	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	1
Febris rheumatica .	3	1	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	1	-
— simplex	1*)	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
— typhosa	16	8	8	-	-	1	-	-	-	3	1	2	2	-	1	2	-
Fractura cranii . .	2	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gangræna senilis . .	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
Hemiplegia	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Hydrops	6	3	3	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	2	2	-
Hæmaturia	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Hæmoptysis	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-
Icterus	4	4	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pneus	3	3	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	1	-	-

*) Opført paa Dødslisten for Riget under Causæ male determinatæ.

Dødsårsag.	Sum.	Deraf ere:		mellem 0—1 Aar.		mel- lem 1-5 Aar.		mel- lem 5-10 Aar.		mel- lem 10-15 Aar.		mel- lem 15-20 Aar.		mel- lem 20-30 Aar.		mel- lem 30-40 Aar.		mel- lem 40-50 Aar.		mel- lem 50-60 Aar.		mel- lem 60-70 Aar.		mel- lem 70-80 Aar.		mel- lem 80-90 Aar.		mellem 90-100 Aar og derover.	
		M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
Insania	3	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Laryngitis	4	2	2	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Lithiasis renalis	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Marasmus	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	
Meningitis	30	12	18	3	2	3	11	4	4	-	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
— tuberculosa	15	4	11	2	2	2	6	-	1	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Morbund Basedowi	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
— Brighti	8	6	2	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	4	-	-	1	-	-	-	-	
— ovariorum	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	
Morbilli	4	4	-	1	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Myelitis	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Osteomalacia	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Paralysis	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
— cordis	5	4	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	
Peritonæitis	9	3	6	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	2	-	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	
Phlegmone	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Pleuritis	2	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Pneumonia	67	38	29	4	2	7	6	-	2	1	1	-	1	1	-	3	-	4	3	7	3	4	5	7	6	-	-	-	
Puerperium ¹⁾	19	-	19	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	9	-	6	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Pyæmia	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	
Rachitis	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Sarcoma nasopharyngeale	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Scarlatina	4	2	2	1	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Scrophulosus	2	1	1	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Stricture oesophagi	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Syncope	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	
Syphilis hereditaria	2	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Tetanus	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Tuberculosis pulm.	112	50	62	3	-	3	3	1	4	4	-	5	3	8	13	5	9	9	9	5	12	6	5	1	2	-	2	-	
Tussis convulsiva	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Ulcus ventriculi	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Vitia organ. abdom.	5	1	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1	1	-	-	1	-	-	-	
— — cerebri	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	
— — cordis.	14	8	6	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1	1	-	1	3	3	1	-	-	1	-	-	-	
— — hepatis	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Mors accidentalis	6	5 ²⁾	1	-	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	
Suicidium	4	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	
Causa mortis ignota	31	15	16	6	5	4	1	-	-	-	1	-	-	-	1	-	1	1	2	2	-	3	1	1	-	2	-	-	
Tilsammen	665	342	323	102	52	38	42	13	12	6	4	10	8	15	34	19	21	30	22	32	34	32	32	37	34	7	22	-	6

¹⁾ Heraf Febris puerperalis 14, Erysipelas & Eclampsia 1, Hæmorrhagia 1, Perimetritis 1, Ruptura uteri 1, uden nærmere Angivelse af Dødsårsagen 1.

²⁾ For en ingen Alder opgivet.

XIV. Nordre Bergenhus Amt.

Amtet, hvis Fladeindhold er 144,79 norske Kvadratmil, og som ved Folketællingen den 31te December 1875 havde 86 205 Indbyggere, er inddelt i følgende 10 Lægedistrikter:

1. Lærdals Distrikt (29,51 n. □ M., 7 022 Indbyggere), indbefattende

Herrederne: Lærdal	4,35 n. □ M.,	2 456 Indb.
Borgund	4,40 —	856 —
Aardal	9,00 —	1 525 —
Aurland	11,76 —	2 135 —
og en Del af Fresvik Annex til Lekanger	— —	50 —

2. Indre Sogns Distrikt (21,48 n. □ M., 11 020 Indbyggere), indbefattende

Herrederne: Lyster	7,24 n. □ M.	3 642 Indb.
Justedal	5,12 —	851 —
Hafslo	4,00 —	2 946 —
Sogndal	5,12 —	3 581 —

3. Midtre Sogns Distrikt (14,84 n. □ M., 7 641 Indbyggere), indbefattende

Herrederne: Lekanger med en Del af Fres- vik Annex	4,22 n. □ M.,	2 252 Indb.
Balestrand	6,02 —	2 191 —
Vik	4,60 —	3 198 —

4. Ytre Sogns Distrikt (13,04 n. □ M., 8 774 Indbyggere), indbefattende

Herrederne: Evindvik	3,11 n. □ M.,	3 024 Indb.
Utvær	1,34 —	1 497 —
Ladvik og Brække	3,25 —	2 045 —
Klævold	4,84 —	1 616 —
Bø Annex til Hyllestad	0,50 —	592 —

5. Ytre Søndfjors Distrikt (6,91 n. □ M., 8 926 Indbyggere), indbefattende

Herrederne: Hyllestad undta-

gen Bø Annex	1,49 n. □ M.,	1 929 Indb.
Askevold	1,54 —	3 168 —
Ytre Holmedal	3,88 —	3 829 —

6. Indre Søndfjords Distrikt (19,22 n. □ M., 11 419 Indbyggere), indbefattende

Herrederne: Indre Holmedal	6,80 n. □ M.,	3 548 Indb.
Jølster	6,16 —	2 585 —
Førde	6,26 —	5 286 —

7. Kins Distrikt (6,90 n. □ M., 8 452 Indbyggere), indbefattende

Ladestedet Florø	— n. □ M.,	490 Indb.
Herrederne: Kin	} . . . 5,96 —	4 582 —
Bremanger		2 084 —
Vefring		1 296 —

8. Ytre Nordfjords Distrikt (4,71 n. □ M., 6 365 Indbyggere), indbefattende

Herredet Selø	2,73 n. □ M.,	4 693 Indb.
Rugsund Annex af Daviken	1,98 —	1 672 —

9. Nordfjordeidets Distrikt (5,29 n. □ M., 4 623 Indbyggere), indbefattende

Herrederne: Eid	3,43 n. □ M.,	3 076 Indb.
Daviken undtagen Rugsund Annex	1,86 —	1 547 —

10. Indre Nordfjords Distrikt (22,89 n. □ M., 11 963 Indbyggere), indbefattende

Herrederne: Horningdalen	1,72 n. □ M.,	1 681 Indb.
Gloppen	9,04 —	4 783 —
Indviken	5,32 —	2 998 —
Stryn	6,81 —	2 501 —

Sundhedstilstanden angives fra Lærdal, midtre Sogn og Nordfjordeidet som god, fra samtlige de andre Distrikter som mindre god, navnlig paa Grund af udbredte Epidemier af Skarlagensfeber, Mæslinger, Kighoste, tildels Kusma samt i indre Nordfjord Typhoidfeber; i enkelte

Distrikter forekom ogsaa Lungebetændelse hyppigere end sædvanligt.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 1 614 eller 18,59 pro mille af den beregnede Befolkning ved Aarets Midte (86 832). I Aaret 1873 var Dødeligheden 15,52 p. m.

af den beregnede Befolkning ved Aarets Begyndelse og i 1872: 12,84 p. m. I Femaaret 1866—1870 udgjorde det gjennemsnitlige aarlige Antal Døde 1 778 eller 14,8 p. m. af Befolkningen i nævnte Tidsrums Midte, og i det foregaaende Femaar var Dødeligheden 16,3 p. m.

Til Oplysning om de **epidemiske Forhold** hidsættes følgende af Lægernes Lister sammendragne Tabel (se Tabellen næste Side).

Exanthematisk Typhus forekom i indre Sogn. En Mand angrebes i Sogndal i Februar uden anden paavise- lig Smitte, end at Typhussyge i tidligere Aar havde lig- get i samme Værelse; hans Pleierske og en anden, hvem hun samtidig opvartede, angrebes, ligesaa en 10aarig Gut. Den først Angrebnes Søster fra Hafslø, der besøgte ham en enkelt Gang under Sygdommen og senere boede sammen med ham i Hafslø, angrebes i Mai og døde i Juni. Derpaa angrebes 2 Brødre og en yngre Søster. Paa Gaarden ytre Kroken i Hafslø forekom fra April til Juni 5 Tilfælde; 2 endte dødeligt. Herfra antages Sygdommen forplantet ved Begravelse og andet Samkvem til Lyster, hvor 9 Personer angrebes. Desuden indtraf i Lyster 2 sporadiske Tilfælde. — Cerebralaffectationer angives frem- herskende, hvorimod Exanthemet ikke altid var paavise- ligt paa Grund af uren Hud og Loppestik (Engh).

Typhoidfeber siges at være forsvunden fra indre Søndfjord siden Kinfiskets Ophør (Aabel). I Daviken i Nordfjordeidet forekom en skarpt begrændset Epidem; 13 Personer angrebes, 1 døde. I indre Nordfjord sees 111 Tilfælde at være behandlede (mod 57 i 1873). Syg- dommen var paa nogle Steder en Fortsættelse af den i Slutningen af 1872 udbrudte Epidem; paa andre Steder antoges den at skrive sig fra ny Smitteimport; tildels forekom ogsaa sporadiske Tilfælde, uden at Smitte kunde paavises. De fleste Tilfælde falde paa Gloppen, hvorfra ialt opføres 92 Angrebne og 6 Dødsfald; i Mai optraadte her 1 Tilfælde paa Gaarden Eide, indført af en hjem- vendende Fisker; dette paaføltes af 3 paa samme Gaard samt 1 paa Nabogaarden Sandem, hvorfra Smitten overførtes til Gaarden Fitje, hvor 4 indsygnede. Efter 1½ Maanedes Ophør viste sig paa den sidstnævnte Gaard atter nye Tilfælde, som efterhaanden udbredte sig til alle 5 i samme Tun boende Familier med ialt 31 Angrebne og 4 Dødsfald, — kun 2 undgik Sygdommen. Ved Aarets Slutning var den endelig standset. I August optraadte Sygdommen pludselig paa Gaardene Lothe og Lothsberg med 22 Tilfælde, der efterfulgtes af 18 andre med 2 Døds- fald; den standsede aldeles efter noget over 3 Maanedes Varighed og efter at have hjemsøgt 10 Familier. Den for-

menes at være indbragt ved nogle paa en Sognejagt væ- rende Mandskaber, i hvis Hjem Nervefeber da herskede. Paa Gaarden Navlsaker i Horningdalen har Sygdommen i Løbet af 2½ Aar vist sig 6 Gange (B. M. Müller).

Børnekopper. 2 Tilfælde i Klævold i ytre Sogn; Smit- teimport kunde ikke paavises.

Skarlagensfeber. I Sogndal i indre Sogn (93 Tilf. med 17 Dødsfald) og i Laddevik i ytre Sogn, hvor den var ind- ført fra Søndfjord, optraadte Sygdommen ondartet, især med Halsbetændelse; forøvrigt var den udbredt i hele Sogn. I indre Søndfjord, hvor den har været næsten ukjendt i en Menneskealder, behandlede i 1873 32 Tilfælde, i 1874 217 (med 19 Døde), hvoraf over ¼ i Jølster. I in- dre Nordfjord fortsatte Sygdommen sig ogsaa fra 1873. Fra Sygdommen begyndte der i 1872 og til dens Slutning i 1874, have mellem 850 og 900 været angrebne med 96 Dødsfald.

Mæslinger have været almindelig udbredte, men for- løb mildt; faa Tilfælde kom under Behandling. Paa mange Steder gik Sygdommen forud for eller kom efter Skarlagensfeber; det samme var ogsaa fra og til Tilfæl- det med Kighoste.

Kighoste var fremdeles udbredt i første Halvaar i ytre Søndfjord og forekom spredt i indre Sogn. Fra Kin indførtes den ved et Barn til ytre Nordfjord, hvor den udbredte sig fra Gaard til Gaard.

Kusma fortsatte sig fra forrige Aar i Lærdal og fore- kom ligeledes udbredt i Eivindvik i ytre Sogn.

Af akut **Bronchit** opgives 239 Tilfælde med 16 Dødsfald.

Lungebetændelse. Sædet for Sygdommen angives i 22 Tilfælde at have været højre Lunge, i 13 Tilfælde venstre og i 1 Tilfælde begge Lunger (Cappelen, Bugge).

Pleurit. Fra ytre Nordfjord oplyses Sædet 10 Gange at have været paa højre og 6 Gange paa venstre Side (Cap- pelen).

Af **Blodgang** forekom fremdeles nogle Tilfælde i Aske- vold i ytre Søndfjord.

Veneriske Sygdomme. Med Hensyn til de behandlede Tilfælde af Syphilis og Gonorrhoe (Urethrit) hen- vises til nedenstaaende Tabel (se Tabellen Side 100).

Over en Del af Lægerne behandlede væsentlig **kro- niske Sygdomme** giver følgende Tabel en Oversigt (se Tabellen Side 99).

Fnat omtales fra flere Distrikter som meget sjelden.

I nordre Bergenhus Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Hele Aaret.		Tiden er opgivet for.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Behandlede.	Deraf Døde.													
Exanthematisk Typhus	27	5	27	1	2	1	3	2	1	1	-	4	-	7	5
Typhoidfeber	157	11	157	10	21	7	5	6	2	3	42	33	19	4	5
Simpel Feber	49	-	49	2	2	6	3	5	5	4	3	5	3	5	6
Barsel-feber	40	11	35	3	-	5	3	6	4	-	3	4	2	4	1
Børnekopper	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-
Vandkopper	24	-	24	-	4	2	1	3	6	-	4	1	-	-	3
Skarlagensfeber	600	63	600	78	70	82	92	69	43	65	45	21	10	14	11
Rødlinger	5	-	5	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	2	-
Mæslinger	237	7	237	9	28	37	31	18	35	27	12	16	10	10	4
Rosen	54	1	54	2	7	3	5	7	4	6	5	2	5	6	2
Kighoste	126	2	126	6	5	1	5	8	21	15	21	22	12	6	4
Diphtherisk Svælgbetændelse	4	1	4	-	-	-	-	-	3	-	-	1	-	-	-
Strubehoste	1	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Kusma	11	1	11	7	-	1	1	-	-	1	1	-	-	-	-
Akut Bronchit	239	16	234	20	26	23	38	38	20	12	6	8	16	15	12
Andre katarrh. Tilfælde	248	-	248	18	15	22	32	42	17	7	17	14	17	20	27
Lungebetændelse	174	26	173	7	18	25	41	27	10	11	6	5	5	9	9
Pleurit	46	3	44	4	4	4	8	7	3	2	2	1	3	3	3
Gigtfeber	82	3	82	8	5	10	8	14	8	5	4	4	6	4	6
Koldfeber	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Diarrhoe (akut)	291	8	287	29	24	26	44	24	19	25	22	14	14	28	18
Cholera nostras	6	-	6	-	-	1	-	-	1	-	2	1	-	-	1
Blodgang	7	1	7	4	1	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-
Skjørbug	3	1	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	2434	160	2417	209	235	257	321	276	203	184	198	156	124	137	117

	Ialt opgivne		Fordeling paa Lægedistrikterne.																			
	Tilfælde.	Dødsfald.	Lærdal.		Indre Sogn.		Midtre Sogn.		Ytre Sogn.		Ytre Søndfjord.		Indre Søndfjord.		Kin.		Ytre Nordfjord.		Nordfjord-eidet.		Indre Nordfjord.	
			Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.
Exanthematisk Typhus	27	5	-	-	27	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Typhoidfeber	157	11	-	-	-	-	-	-	3	1	1	-	-	-	17	1	12	-	13	1	11	8
Simpel Feber	49	-	-	-	7	-	1	-	-	-	1	-	-	-	4	-	28	-	6	-	2	-
Barselfeber	43	14	-	-	2	1	-	-	3	-	-	-	3	2	7	3	9	4	2	-	17	4
Børnekopper	2	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vandkopper	24	-	11	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-	3	-
Skarlagensfeber	630	93	-	-	93	17	3	-	7	1	-	-	217	19	43	10	34	4	-	-	233	42
Rødlinger	5	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-
Mæslinger	247	17	-	-	10	5	-	-	7	-	22	2	3	-	107	10	68	-	19	-	11	-
Rosen	54	1	2	-	9	-	1	-	-	-	-	-	1	-	6	-	13	-	4	-	18	1
Kighoste	126	2	5	-	35	1	-	-	-	-	2	-	-	-	27	1	36	-	12	-	9	-
Diphtherisk Svælgbetændelse	4	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-
Strubehoste	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Kusma	11	1	8	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Akut Bronchit	239	16	61	4	24	2	-	-	9	-	2	-	6	-	35	1	26	1	24	4	52	4
Andre katarrhalske Tilfælde	248	-	71	-	25	-	20	-	1	-	3	-	-	-	11	-	50	-	34	-	33	-
Lungebetændelse	176	28	24	3	40	5	3	2	2	1	3	1	4	1	27	2	33	4	7	3	33	6
Pleurit	47	4	11	2	5	-	-	-	3	1	1	1	-	-	1	-	18	-	3	-	5	-
Gigtfeber	83	4	8	-	8	-	-	-	6	1	12	-	2	-	4	-	23	-	3	1	17	2
Koldfeber	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Diarrhoe (akut)	296	13	41	2	38	3	10	4	12	-	4	1	2	-	43	3	58	-	31	-	57	-
Cholera nostras	6	-	1	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
Blodgang	7	1	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	1
Skjørbug	3	1	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Tilsammen	2486	212	245	13	326	40	38	6	61	5	59	5	238	22	338	31	412	13	158	9	611	68

Liste over kroniske Sygdomme.

	Hele Aaret.		Af de Be- handlede, hvis Kjøen er opgivet, vare		Af de Be- handlede, hvis Alder er opgivet, vare		Antal af anmel- dende Læger.	Ialt op- givne.	
	Behandlede.	Deraf Døde.	Md.	Kv.	Børn (under 15 Aar).	Voxne (over 15 Aar).		Tilfælde.	Dødsfald.
Kronisk Rheumatisme .	208	-	120	88	1	199	7	208	-
Fnat	76	-	41	35	46	24	5	76	-
Skurv	10	-	6	4	4	6	3	10	-
Kjertelsyge	149	2	71	78	110	39	8	149	2
Rachit.	24	-	19	5	24	-	4	24	-
Simpel Meningit	14	7	7	7	8	6	5	15	8
Tuberculøs —	9	8	4	5	7	2	4	10	9
Svindstot	117	26	64	53	6	101	10	122	31
Kræft	33	18	15	18	1	31	8	36	21
Vatersot og Morbus Brighti	35	9	20	15	3	32	9	37	11*)
Blegsot og Anæmi . . .	466	1	32	434	56	389	9	466	1
Menstruationsuordener .	68	-	-	68	6	58	8	68	-
Kardialgi, kronisk Ga- strit og Dyspepsi . . .	599	1	293	302	24	542	10	599	1
Ormesygdomme	68	-	33	35	48	12	7	68	-
Drankersygdomme	3	1	3	-	-	3	2	4	2

	Fordeling paa Lægedistrikter.																			
	Lærdal.		Indre Sogn.		Midtre Sogn.		Ytre Sogn.		Ytre Søndfjord.		Indre Søndfjord.		Kin.		Ytre Nordfjord.		Nordfjordeidet.		Indre Nordfjord.	
	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.
Kronisk Rheumatisme	105	-	-	-	5	-	-	-	6	-	3	-	-	-	44	-	18	-	27	-
Fnat	54	-	13	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	4	-	2	-
Skurv	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	3	-
Kjertelsyge	58	-	28	-	7	-	2	-	4	-	-	-	-	-	12	-	5	-	33	2
Rachit	14	-	2	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-
Simpel Meningit	2	-	5	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	1	1	6	4
Tuberculøs —	3	2	-	-	-	-	1	1	1	1	-	-	-	-	1	1	-	-	4	4
Svindst	50	6	28	4	2	1	11	6	3	2	1	-	10	5	1	-	7	-	9	7
Kræft	6	3	3	3	2	2	7	5	-	-	1	1	3	1	-	-	2	-	12	6
Vatersot og Morbus Brighti	1	-	9	1	1	1	3	2	3	-	1	1	6	1	-	-	4	3	9	2
Blegsot og Anæmi	239	1	138	-	27	-	12	-	7	-	-	-	9	-	8	-	16	-	10	-
Menstruationsuordener	4	-	-	-	2	-	-	-	1	-	1	-	5	-	32	-	7	-	16	-
Kardialgi, kronisk Gastrit og Dyspepsi	183	-	56	-	19	1	16	-	13	-	4	-	40	-	38	-	49	-	181	-
Ormesygdomme	8	-	10	-	-	-	3	-	-	-	4	-	1	-	13	-	-	-	29	-
Drankersygdomme	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	2	-

*) deraf opgives 7 døde af Vatersot, 4 af Morbus Brighti.

Veneriske Sygdomme.

Sygdom.	Tilsammen behandlede.	Behandlede, for hvilke er opgivet				Opgivet Sygdomsform for Syphilis.			Antal anmeldende Læger.	Kjendte Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne.							
		Kjøn.		Alder.		primær.	konstitutionel.	tertiær.			Lærdal.		Indre Sogn.		Kin.		Ytre Nordfjord.	
		Md.	Kv.	Børn (under 15 Aar).	Voxne (over 15 Aar).						Beh.	Kjendte Dødf.	Beh.	Kjendte Dødf.	Beh.	Kjendte Dødf.	Beh.	Kjendte Dødf.
Syphilis	6	2	4	-	6	-	6	-	2	1	4	1	2	-	-	-	-	
Gonorrhoe (Urethrit)	25	20	5	-	25	-	-	-	4	-	1	-	6	-	2	-	16*)	

*) Af disse angives 11 smittede i Bergen, 5 i Aalesund.

Svindst. Forholdet mellem Dødsfald af Svindst og samtlige opgivne Dødsårsager sees af følgende Liste:

Lægedistrikt.	Opgivne Dødsfald af Svindst.	Opgivne Dødsårsager ialt.	Forhold i pCt.
Lærdal	6	46	13,0
Indre Sogn	4	65	6,1
Midtre —	1	17	5,9
Ytre —	6	53	11,3
Ytre Søndfjord	2	15	13,3
Indre —	-	27	-
Kin	5	53	9,4
Ytre Nordfjord	-	34	-
Nordfjordeidet	-	19	-
Indre Nordfjord	7	113	6,2
Nordre Bergenhus Amt	31	442	7,0

Ormesygdomme omtales som almindelige i Lærdal.

Forgiftningstilfælde. I Lærdal og indre Søndfjord behandledes tilsammen 2 af kronisk Blyforgiftning.

Af **Sindssygd.** er opført et Dødsfald, — hvorhos en liden sindssyg Pige i ytre Sogn sprang i Søen og druknede.

For Amtskommunens Regning forpleiedes i 1874 128 Sindssyge, hvoraf 53 paa Asyler; 12 vare hjemstavnshættede i Lærdals Distrikt, 16 i indre Sogn, 10 i midtre Sogn, 9 i ytre Sogn, 9 i Kin, 10 i ytre og 30 i indre Søndfjord, 6 i Nordfjordeidet, 4 i ytre og 22 i indre Nordfjord. — Som almindelige Fattige forpleiedes 8.

Af **obstetriciske Operationer** udførtes af Læger: 10 Tangforløsninger og 5 Vendinger, hvis Indikationer og Udfald sees af nedenstaaende Tabel (se Tabellen næste Side.

Af Operationer forøvrigt udførtes 1 Decapitation og Extraktion med Kephilotrib efter forudgaaet Vending ved Bækkenforsnevring; Konen døde af Peritonit efter Livmoderbristning. 1 Perforation efter forgjæves Tangforsøg paa Grund af skjævt Hovedleie, 5 Dages Fødselsarbeide, Fosteret havde været dødt i 3 Dage; Konen døde pludselig 3 Dage efter. 2 Exviscerationer: 1 Gang ved fremfalden Arm efter forgjæves Vendingsforsøg, Konen kom sig (Cappelen); — 1 Gang paa Grund af Vandansamling i Fosterets Abdomen ved Ansigtisleie med fremfalden Arm, der bragtes tilbage, Hovedet fødtes, men videre Extraktion var umulig; Fosteret dødt; Brysthulen og gennem den Bughulen aabnedes, et Par Potter Vand udtøntes, hvorefter Fosteret ekstraheredes; i Bughulen var endnu omtrent et Par Potter Vand; Moderen kom sig.

Af sjældnere forekommende Fødselstilfælde omtales Forløsningen af sammenvoxne Tvillinger: Konen 33 Aar gammel, 2den Gang Fødende, ved udgaaet Svangerskabstid; Fødselen havde været i 36 Timer uden Fremgang, Væerne vare ophørte, Fosterbevægelse var ikke mærket i de sidste 12 Timer, og ingen Fosterlyd kunde høres. Den første Tvilling bød sig i 1ste Isseleie; ved Tang forløstes Hovedet lettelig, men Skuldrene kunde ei fremhjælpes; indvendig føltes Intet af det andet Foster, men udvendig dets Hoved i højre Side og Fosteret i Tverleie. For at fuldføre det førstes Fødsel udbragtes Armene, men Kroppen kunde ei rokkes; indvendig føltes nu Rygfladen

Indikationer og Udfald for nedenstaaende obstetriciske Operationer.

Indikationer.	Tangforløsning.						Vending.					
	Mødre			Børn			Mødre			Børn		
	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.
Vemangel, langsom Fødsel uden Fremgang	9	-	-	6	2	1	-	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-
Fremfald af Navlesnor og Vemangel . .	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	-	-	2	1*)	-	2	1	-
Forliggende Moderkage	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-
Tilsammen	10	-	-	7	2	1	4	1	-	2	3	-
	10			10			5			5		

*) forsømt Tverleie; Konen moribund, døde 2 Timer efter Forløsningen med et dødfødt Barn.

til Begyndelsen af venstre Laar; det førstes Fødder nedbragtes, og ved kraftig Trækning kom hele Fosteret, idet dog en Strækning fra Brystbenet og ned til Navlen var stramt tilbageholdt; med Haanden mellem det første Fosters Laar fattedes det andets Fødder, og Fødselen gik let. Begge de kvindelige dødfødte Fostre vare sammenvoxede fra strax nedenfor Brystbenene og til Navlen, til Siderne til omtrent 5 Cmtr. fra Midtlinien af Underlivet; Broen mellem begge Underliv var omtrent 6 Cmtr. lang. Begge Underlivshulheder comunicerede, men hvert Barn havde sit Peritoneum intestinale. Konen befandt sig vel indtil 4de Dag derefter, da hun anfaldtes af Smerter i Hovedet med Søvnløshed, og døde inden et halvt Døgn (Cappelen).

Ialt 20 obstetriciske Operationer, deraf i indre Sogns Distrikt 1, i ytre Sogn 3, i ytre Søndfjord 3, i indre Søndfjord 1, i ytre Nordfjord 7, i Nordfjordeidet 1 og i indre Nordfjord 4.

Uforløste døde 3 Koner, deraf 2 i ytre Sogn (resp. 30—40 og 40—50 Aar gamle) — samt 1 i ytre Nordfjord (45aarig førstefødende Kone). I det sidste Tilfælde var examineret Jordemoder tilstede; Hovedet stod „skjævt“; Konen døde efter omtrent 5 Dages haardt Fødselsarbeide. Hun boede paa Stat omtrent 3 Mil haardt Søvei fra Lægen; Paa Reisen efter denne laa Skydsen (8 Mand, 10aaret Baad) veirfast i omtrent 24 Timer og kom frem om Eftermiddagen (i Slutningen af Januar); under yderst farlig Seilads tilbage samme Dag i svær Storm seilede Baaden under fra Stavn til Masten, saa Havn maatte søges. Lægen kom frem næste Dag; men Konen var død samme Time, som han maatte søge Havn (Cappelen).

Antallet af Fødte og Døde vil sees af følgende Tabel:

Lægedistrikt.	Fødte.	Døde.			Dødfødte*)
		ialt.	i 1ste Døgn.*)	paa Barselseng.	
Lærdal	215	131	3	1	9
Indre Sogn	356	233	2	2	12
Midtre —	247	115	1	1	5
Ytre —	236	121	1	4	14
Ytre Søndfjord	252	120	3	-	6
Indre —	329	194	4	4	6
Kin	238	284	1	3	15
Ytre Nordfjord	179	104	-	5	12
Nordfjordeidet	134	82	1	-	4
Indre Nordfjord	352	230	2	6	13
Nordre Bergenhus Amt	2 538	1 614	18	26	96

*) Ifølge Dødfødteanmeldelserne.

Omkomne ved ulykkelige Hændelser 64; Selvmord 3.

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 924 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100 : 63,6. Lægerne meddele nærmere Oplysning om 22 paa Barselseng døde Kvinder, af hvilke 14 døde af Barselseber, 1 af Livmoderbristning, 4 efter besværlig Fødsel (en med tilbageholdt Placenta) og 3 uforløste.

Lægernes Dødslistes indeholde Opgave over 442 eller 28,6 pCt. af samtlige ved Sygdom forårsagede Dødsfald (1547). De hyppigst kjendte Dødsårsager vare: Skarlagensfeber (93), Svindsot (31), Lungebetændelse (28), Kræft (21), simpel og tuberculøs Hjernebetændelse samt Kramper i Børnealderen (tilsammen 18), Mæslinger (17),

akut Bronchit (16), Barselfeber (14), chronisk Bronchit (13), Diarrhoe (13).

Veirliget angives som koldt, stormende og regnfuldt indtil Høsten, da streng Kulde indtraadte med tidlig Sne; kun i indre Nordfjord omtales Vaar og Sommer som mild, men ogsaa her faldt megen Nedbør. Avlingen angives i det Hele taget at have givet et tilfredsstillende Udbytte, men i Lærdal og ytre Nordfjord at have været af daarlig Kvalitet og af ringe Mængde.

Levemaade og hygiæniske Forhold. Fra Lærdal bemærkes, at Hoffmannsdræber, Nafta og Kamferdræber bidrage ikke lidet til det overstadige Fylder (Thorkildsen). Opvaagnende Sands for Jordarbeide og bedre Indredning af de nye Huse omtales fra midtre Sogn (Meyer). Fra ytre Søndfjord anføres, at Husene ere meget fugtige og daarlige, men saavel her som i ytre Nordfjord spores kjendelig Fremgang til det Bedre.

Af **fattige Syge** opgives behandlede:

i Lærdals	Distrikt	184
i indre Sogns	—	197
i midtre —	—	54
i ytre —	—	116
i ytre Søndfjords	—	41
i indre —	—	16
i Kins	—	98
i ytre Nordfjords	—	30
i Nordfjordeidets	—	26
i indre Nordfjords	—	109

Tilsammen: 871.

Desuden behandledes over 200 Skarlagensfeberpatienter for Amtets Regning i indre Søndfjord.

I **Sundhedskommissionerne** afholdtes følgende Antal Møder: i Lærdals Distrikt 3 (et i hvert af Aurlands, Aardals og Lærdals Herreder); i ytre Sogns Distrikt 2 (et i Klævold og et i Eivindvik); i ytre Søndfjord 1 (i ytre Holmedal); i Kin 2 (i Bremanger); i ytre Nordfjord 1 (i Selø) og i indre Nordfjord 1 (i Gloppen). De vigtigste Forhandlingsgjenstande vare: i Lærdal om Vaccination, Skarlagensfeber, Forholdsregler mod denne og andre smitsomme Sygdomme og om Sundhedsvedtægter for Lærdalsøren; i Eivindvik i ytre Sogn fortsattes med Udarbeidelse af Sundhedsforskrifter; i ytre Søndfjord Forholdsregler mod smitsomme Sygdomme, — en Komite paa 3 Medlemmer nedsat-

tes for at overveie om Ophævelse af Rodeinddelingen, hvorom et Medlem havde fremsat Forslag; i Kin Forskrifter til Behandling af Affaldet fra Torskefisket for at undgaa sanitære Misligheder, — disse vedtoges i sidste Møde; i ytre Nordfjord om de Sindssyge og om smitsomme Sygdomme; i indre Nordfjord om Skarlagensfeber. — I midtre Sogn samt i Selø i ytre Nordfjord ere alle Medlemmer af Kommunebestyrelsen indtraadte i Sundhedskommissionerne.

Ved kongelig Resolution af 19de August 1874 approberedes Sundhedsforskrifter for Strandstedet Lærdalsøren.

Antallet af **Vaccinerede** udgjorde:

i Lærdals	Distrikt	275
i indre Sogns	—	301
i midtre —	—	272
i ytre —	—	236
i ytre Søndfjords	—	301
i indre —	—	322
i Kins	—	170
i ytre Nordfjords	—	316
i Nordfjordeidets	—	90
i indre Nordfjords	—	294

Tilsammen: 2577.

I Selø Sogn i ytre Nordfjords Distrikt vaccineredes Ingen paa Grund af Skarlagensfeber- og Mæslingeepidemier samt paa Grund af Uveir.

Af **retsmedicinske Forretninger** udførtes: 2 Obduktioner og 8 Undersøgelser og Erklæringer. Tilsammen 10 retsmedicinske Forretninger, nemlig 7 i Lærdals Distrikt og 1 i hvert af indre Sogns, Kins og ytre Nordfjords Distrikter.

Om Vaarsildafgiftsfondets **Sygehus** i Florø henvises til de i den almindelige Beretning indtagne Sygehuslister.

Af **Badeindretninger** fandtes i Lærdal 1 for varme Bad og 2 Styrtebad, i indre Sogns Distrikt 3 for Styrte-, Kar- og Søbad, samt i ytre Nordfjord 2 private Badehuse.

Amtets **Apothek** i Lærdalsøren visiteredes. Personalet bestod foruden af Apothekeren af en Pharmaceut.

Medicinalpersonalet bestod af 11 Læger, 35 Jordemødre og 37 Hjelpevaccinatorer, nemlig i:

1. Lærdals Distrikt: 1 Læge, bosat i Lærdalsøren; 3 Jordemødre og 4 Hjelpevaccinatorer (hvoraf tre Jordemødre).
2. Indre Sogns Distrikt: 1 Læge, bosat i Sogndal; 4 Jordemødre og 6 Hjelpevaccinatorer (hvoraf fire Jordemødre).

3. Midtre Sogns Distrikt: 1 Læge, bosat i Vik; 3 Jordemødre; 3 Hjelpevaccinatører.
4. Ytre Sogns Distrikt: 1 Læge, boende i Ladvik; 4 Jordemødre; 2 Hjelpevaccinatører (hvoraf en Jordemoder).
5. Ytre Søndfjords Distrikt: 2 Læger, begge boende ytre Holmedal; 3 Jordemødre; 3 Hjelpevaccinatører.
6. Indre Søndfjords Distrikt: 1 Læge, bosat i Førde; 4 Jordemødre; 6 Hjelpevaccinatører.
7. Kins Distrikt: 1 Læge, bosat i Florø; 4 Jordemødre (hvoraf en uexamineret); 3 Hjelpevaccinatører (alle Jordemødre).
8. Ytre Nordfjords Distrikt: 1 Læge, bosat i Vaagsø Annex til Selø; 3 Jordemødre (1 Post ubesat); 2 Hjelpevaccinatører (begge Jordemødre).
9. Nordfjordeidets Distrikt: 1 Læge, bosat i Eid; 3 Jordemødre (hvoraf en privat); 2 Hjelpevaccinatører (hvoraf en Jordemoder).
10. Indre Nordfjords Distrikt: 1 Læge, bosat i Indviken; 4 Jordemødre; 6 Hjelpevaccinatører (hvoraf tre Jordemødre).

XV. Romsdals Amt.

Amtet, hvis Fladeindhold er 114,56 norske Kvadratmil, og som ved Folketællingen den 31te December 1875 havde 116 838 Indbyggere, er inddelt i følgende 10 Lægedistrikter:

1. Vestre Søndmøres Distrikt (6,71 n. □ M., 10 781 Indbyggere), indbefattende
Herrederne: Vanelven 2,59 n. □ M., 2 633 Indb.
Herø 0,70 — 2 759 —
Sandø 0,94 — 2 480 —
Ulfsten 2,48 — 2 909 —
2. Indre Søndmøres Distrikt (9,52 n. □ M., 7 352 Indbyggere), indbefattende
Herrederne: Volden 6,04 n. □ M. 5 543 Indb.
Hjorendfjord ... 3,48 — 1 809 —
3. Østre Søndmøres Distrikt (21,56 n. □ M., 12 881 Indbyggere), indbefattende
Herrederne: Skodje og Vatne 1,64 n. □ M., 2 732 Indb.
Ørskoug 2,70 — 3 794 —
Stranden 3,51 — 2 328 —
Norddalen 9,28 — 2 325 —
Sunelven 4,43 — 1 702 —
4. Nordre Søndmøres Distrikt (2,18 n. □ M., 13 934 Indbyggere), indbefattende
Kjøbstaden Aalesund — n. □ M., 5 807 Indb.
Herrederne: Borgund 1,40 — 5 372 —
Harham 0,78 — 2 755 —

5. Ytre Romsdals Distrikt (9,05 n. □ M., 16 532 Indbyggere), indbefattende
Kjøbstaden Molde — n. □ M., 1 717 Indb.
Herrederne: Bolsø 2,24 — 3 831 —
Bod 1,13 — 2 101 —
Akerø 1,10 — 2 230 —
Sandø 0,16 — 741 —
Frænen 1,86 — 2 425 —
Vestnæs 2,56 — 3 487 —
6. Indre Romsdals Distrikt (17,83 n. □ M., 10 963 Indbyggere), indbefattende
Herrederne: Gryten 7,96 n. □ M., 3 115 Indb.
Vold } 2,02 — 991 —
Eid } 684 —
Veø 1,62 — 2 579 —
Næsset 6,23 — 3 594 —
7. Søndre Nordmøres Distrikt (5,69 n. □ M., 19 263 Indbyggere), indbefattende
Kjøbstaden Christiansund ... 0,11 n. □ M., 7 489 Indb.
Herrederne: Kværnæs 2,77 — 6 540 —
Fræde og Grip. 0,45 — 1 522 —
Øre 1,86 — 2 432 —
Strømsnæsset ... 0,50 — 1 280 —
8. Sundals Distrikt (15,84 n. □ M., 6 273 Indbyggere), indbefattende

Herrederne: Øxendalen	4,32 n. □ M.,	1 338 Indb.
Sundal	9,17 —	2 297 —
Thingvold	2,35 —	2 638 —
9. Surendals Distrikt (17,76 n. □ M., 9 438 Indbyggere), indbefattende		
Herrederne: Stangvik og Todal	3,72 n. □ M.,	2 914 Indb.
Surendal	7,20 —	3 134 —
Rindal	6,39 —	2 758 —
samt Bøfjordens og Torjulsvaags		

Bygdela af Hal-		
se Herred	0,45 n. □ M.,	632 Indb.
10. Nordre Nordmøres Distrikt (8,42 n. □ M., 9 421 Indbyggere), indbefattende		
Herrederne: Edø	2,16 n. □ M.,	4 175 Indb.
Aure	5,17 —	3 937 —
Halse (undtagen Bøfjorden og Torjulsvaags Bygdela)	1,09 —	1 309 —

Sundhedstilstanden var inden Amtets fleste Distrikter mindre god paa Grund af udbredte Epidemier af Mæslinger og Kighoste; kun fra indre Søndmøres Lægedistrikt omtales Sundhedstilstanden som tilfredsstillende.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 1 831 eller 15,85 pro mille af den beregnede Folkemængde ved Aarets Midte (115 547). I 1873 var Dødeligheden 14,53 p. m. af den beregnede Befolkning ved Aarets Begyndelse og i 1872: 14,71 p. m. I Femaaret 1866—70 udgjorde det gennemsnitlige aarlige Antal Døde 1 623 eller 15,01 p. m. af den beregnede Befolkning i nævnte Tidsrums Midte (108 062); i det næst foregaaende Femaar var Dødeligheden 19,0 p. m.

Til Oplysning om de **epidemiske Forhold** hid sættes følgende af Lægerne Opgaver sammendragne Tabel (se Tabellen næste Side).

Typhese Febre. Exanthematisk Typhus. Af de ialt 9 anførte Tilfælde af denne Sygdom ere 6 opførte som indtrufne i Christiansund, og om disse bemærkes, at 2 Tilfælde vare importerede, de øvrige 4 indtraf i samme Hus og Værelse, uden at nogen Smitte for den først Angrebne kunde paavises. De Syge isoleredes paa Sygehuset, hvorved Udbredelsen hindredes (R. Brodtkorb).

Typhoidfeber optraadte i vestre Søndmøre i Januar Maaned med 12 Tilfælde i Vanelvens Herred uden paaviselig Smitte i en Gaardgrænd, der fortrinsvis udmærkede sig ved Skidenhed, hvor Drikkevandet toges i Husenes Nærhed og rimeligvis var forurenset ved Tilsig fra Affalds- og Gjødseldynger (Bodom). Til østre Søndmøre indbragtes Sygdommen i Januar Maaned (13 Tilfælde) til Vatne ved Fiskere fra Frænen i ytre Romsdals Distrikt, i April og Mai til Stranden (5 Tilfælde) og Norddalen (8 Tilfælde) fra Fiskeværret Alnæs i Borgund. I Ørskoug indtraf sporadiske Tilfælde, og et i December dødeligt endende Tilfælde (ligeledes i Vatne) stod i Forbindelse med Sygdommens Optraeden i Frænen i ytre Roms-

dals Distrikt (Chr. Kahrs). I nordre Søndmøre forekom Sygdommen mest blandt de fra Nordlands- og Vaarsildfisket hjemkomne Fiskere, fornemmelig blandt de fra Fiskeværret Alnæs hjemkomne. Isolation af de Syge foretoges saavidt muligt (Randers). I ytre Romsdal vedvarede en i Bolsø Herred i Slutningen af Aaret 1873 optraadt Epidemi i Januar, da 8 Tilfælde behandledes; i Oktober viste sig en begrændset Epidemi — 11 Tilfælde kom under Behandling — i Frænen Herred. I to dødelig endende Tilfælde iagttoges et Exanthem over hele Huden af smaa — indtil Knappenaalshoveds Størrelse — runde, mørkebrune, over Huden ikke ophøiede Pletter (Graarud). Til indre Romsdals Distrikt bragtes Sygdommen i Marts til Væ Herred ved en syg Fisker, og senere fremdukkede idelig nye Tilfælde. De anordnede Foranstaltninger mod Smitte videre Udbredning mødte stor Ligegyldighed (H. Stoud Platou). Fra søndre Nordmøre omtales kun sporadisk optraadende Tilfælde. Af de i Sundal i Thingvolds Herred optraadte 3 Tilfælde kom i det ene den Angrebne syg hjem fra det ydre Kystdistrikt, men Sygdommen spredte sig ikke videre. De to øvrige forekom paa en Gaard, under hvilken der laa en Husmandsplads, paa hvilken der to Aar forud havde været Typhoidfeber; den første Syge — en liden Gut — besøgte ofte denne Plads; af ham smittedes Moderen; nogen nærmere Aarsag til Sygdommen var ikke til at paavise (L. Selmer). I Surendals Lægedistrikt lykkedes det ved Isolation at standse den fra forrige Aar værende Epidemi i Stangvik Herred. I Oktober optraadte Sygdommen epidemisk i Halse Sogn, efterat der, uagtet Vedkommendes Paarørende vare vidende om, at den Afdøde havde lidt af Typhoidfeber, havde været holdt et større Begravelsesgilde ved den først Angrebnes Jordfæstelse. Umiddelbart efter Begravelsen indsygnede ei alene flere af samme Husstand, men i alle de Familier, der havde deltaget i Begravelsesgildet, udbrød Sygdommen med et Slag. At hindre den allerede

I Romsdals Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Hele Aaret.		Tiden er op- givet for.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Behandlede.	Deraf Døde.													
Exanthematisk Typhus	9	-	9	-	-	2	-	-	-	-	-	1	2	4	-
Typhoidfeber	232	29	216	33	18	25	31	19	1	13	11	9	16	23	17
Simpel Feber	206	-	204	17	21	28	20	15	17	12	21	12	21	8	12
Barsel-feber	46	11	46	2	3	1	14	5	4	-	2	3	8	3	1
Vandkopper	28	-	27	4	2	-	5	-	1	4	1	-	3	5	2
Skarlagensfeber	141	25	140	1	2	5	7	13	11	15	21	2	22	18	23
Rødlinger	8	-	8	-	1	-	1	4	2	-	-	-	-	-	-
Mæslinger	514	15	514	-	1	-	2	-	10	24	37	182	121	55	82
Rosen	111	5	110	7	9	13	10	11	3	6	6	11	11	11	12
Kighoste	561	32	561	23	13	16	22	47	56	76	93	105	42	32	36
Diphtherisk Svælgbe- tændelse	83	4	83	9	10	9	2	5	4	3	2	5	6	20	8
Strubehoste	22	10	22	2	-	3	-	1	4	-	-	4	2	3	3
Kusma	27	-	27	3	1	4	1	-	4	5	2	4	1	1	1
Akut Bronchit og andre katarrh. Tilfælde	1277	8	1277	85	123	180	143	163	100	73	63	83	79	86	99
Lungebetændelse	490	70	485	27	26	58	53	92	35	19	14	26	35	43	57
Pleurit	124	6	122	12	12	11	13	11	16	15	3	4	10	5	10
Gigtfeber	110	3	110	15	11	10	8	15	11	9	7	2	5	15	2
Koldfeber	3	-	3	1	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Diarrhoe (akut) og Cho- lera nostras	419	11	415	23	61	27	36	28	35	45	31	33	35	38	23
Blodgang	73	5	72	3	-	2	1	2	2	15	12	4	17	10	4
Skjørbug	3	-	3	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	4487	234	4454	267	315	394	369	434	316	334	326	491	436	380	392

	Ialt opgivne		Fordeling paa Lægedistrikterne.																							
	Tilfælde.	Dødsfald.	Vestre Søndmøre.		Indre Søndmøre.		Østre Søndmøre.		Nordre Søndmøre.		Ytre Romsdal.		Indre Romsdal.		Søndre Nordmøre.		Sundal.		Surdal.		Nordre Nordmøre.		Under Vaarsildfisket.			
			Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.		
Exanthematisk Typhus	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Typhoidfeber	232	29	13	3	2	-	29	3	48	5	34	5	29	5	21	3	3	-	38	3	14	2	1	-		
Simpel Feber	206	-	4	-	13	-	-	-	102	-	24	-	4	-	53	-	2	-	4	-	-	-	-	-		
Barselfeber	46	11	5	2	2	-	3	-	14	4	2	-	-	-	9	2	2	2	4	-	5	1	-	-		
Vandkopper	28	-	1	-	-	-	-	-	11	-	9	-	-	-	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Skarlagensfeber	141	25	10	3	1	-	4	2	65	8	41	8	15	3	3	1	-	-	-	-	2	-	-	-		
Rødlinger	8	-	-	-	1	-	1	-	5	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
Mæslinger	514	15	31	1	-	-	3	-	258	11	83	-	7	-	73	-	6	-	21	-	32	3	-	-		
Rosen	111	5	13	1	4	1	5	-	22	1	16	-	8	1	23	-	3	-	16	1	1	-	-	-		
Kighoste	561	32	6	-	2	-	28	3	249	16	74	3	7	-	53	2	45	3	25	2	72	3	-	-		
Diphtherisk Svælgbetændelse	83	4	3	-	3	-	1	-	11	-	37	1	-	-	23	-	-	-	5	3	-	-	-	-		
Strubehoste	22	10	2	1	3	-	-	-	4	-	6	4	-	-	4	2	-	-	3	3	-	-	-	-		
Kusma	27	-	-	-	3	-	-	-	-	-	6	-	-	-	18	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Akut Bronchit og andre ka- tarrhalske Tilfælde	1277	8	71	-	57	-	76	-	416	2	174	-	33	3	308	-	51	-	40	3	41	-	10	-		
Lungebetændelse	490	70	28	4	19	2	15	3	112	13	77	9	39	6	140	16	32	12	14	4	14	1	-	-		
Pleurit	124	6	8	-	5	-	13	-	36	2	3	1	2	-	36	2	7	-	9	-	5	1	-	-		
Gigtfeber	110	3	19	-	-	-	1	-	20	1	25	-	9	2	16	-	3	-	9	-	8	-	-	-		
Koldfeber	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Diarrhoe (akut) og Cholera nostras	419	11	20	-	7	-	16	-	135	3	60	2	26	4	106	1	17	-	4	1	8	-	20	-		
Blodgang	73	5	-	-	8	-	-	-	-	-	36	3	-	-	9	-	19	2	1	-	-	-	-	-		
Skjørbug	3	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-		
Tilsammen	4487	234	236	15	130	3	195	11	1508	66	708	36	179	24	914	29	190	19	194	20	202	11	31	-		

stærkt udbredte Epidemi ved Isolation og Interneren af de Syge umuliggjordes ved de ugunstige økonomiske og huslige Forhold. Til Aarets Udgang, da Sygdommen endnu vedvarede, vare 32 Tilfælde komne under Behandling (Eggers). I nordre Nordmøre optraadte Sygdommen som en enkelt Lokalepidemi i Aure Herred.

Barselfeber. Blandt de opgivne 11 Dødsfald kan 3 sees at være indtrufne efter kunstige Forløsninger (1 Vending, 1 Perforation, 1 Exvisceration).

Om **Vandkopper** meddeles fra vestre Søndmøre, at de vare meget almindelige, men bleve ikke Gjenstand for Behandling (Bodom).

Skarlagensfeber kom i August Maaned ved Smitte fra Aalesund til Herø Herred i vestre Søndmøre. I nordre Søndmøre begyndte Sygdommen i Juni Maaned, naaede dog ingen stor Udbredning, hvorimod den mod Aarets Slutning havde en temmelig ondartet Karakter (M. Randers). I ytre Romsdals Distrikt indtraf de første Tilfælde i Marts Maaned paa en Plads i Bolsø Herred og holdt sig til Juni Maaned, derpaa i en Plads nær Molde By — 1 Mil fra det første Sted paa den anden Side af Fjorden — antagelig gennem Smitte overført af friske Personer. I Juli Maaned kom Sygdommen til Molde, idet 3 Børn angrebes (2 døde) i et Hus, som erholdt Melk fra denne Plads; i November optraadte Sygdommen i Frænen, sandsynlig ved Smitte fra Molde, hvormed Herredet staar i livlig Forbindelse. Fra Frænen kunde Sygdommen let forfølges til Akerø og herfra blev den atter ved de til Fiskeværene afreiste Fiskere spredt udover Sandø. Sygdommen optraadte strax ondartet med gangrænøse og diphtheriske Halsaffektioner, Abscesser i Parotiderne og Submaxillarglandlerne samt Vatersot (Graarud).

Mæslinger angives i 2det Halvaar at have haft stor Udbredning inden Amtets Distrikter naar undtages indre Søndmøre, hvorfra intet Tilfælde er anmeldt. Om 43 i Molde By hjemmehørende Mæslingepatienter — 21 af Mandkjøn, 22 af Kvindekjøn, 34 Børn, 9 Voxne — bemærkes at Sygdommen optraadte temmelig heftig. Tiden mellem Smitteindflydelsen og Eruptionens Begyndelse fandtes at variere mellem 13—15 Dage — en Gang 17 Dage, en Gang 11 Dage, gennemsnitlig 13,6 Dage. Eruptionsfeberen var altid stærk, Temperaturen omkring 38, Puls 120 og mere, Udslettet rigeligt, meget ofte konflueret, Øienaffektionen sædvanlig af mindre Betydning, derimod var Hoste næste altid tilstede lige fra Begyndelsesstadiet i betydelig og generende Grad. Epidemien var i det Hele af stor Intensitet og Reconvalescens ofte langvarig (S. Høegh). I Surendals Distrikt begyndte Mæslingerne,

sandsynlig bragt ved Smitte fra Meldalen i søndre Trondhjems Amt, i Rindalen, og forplantede sig nedover til Surendal og Stangviks Herreder medens det omvendte Forhold fandt Sted for Kighostens Vedkommende, der begyndte i Stangvik og gik opover til Surendalen og Rindalen (Eggers).

Kighoste var ligeledes udbredt over det hele Amt, stærkest i sidste Halvaar, men angives i det Hele at have haft et mildt Forløb, saa kun de alvorligere Tilfælde kom under Behandling. Fra nordre Søndmøre anføres at Tallet paa de Angrebne kan anslaaes til omkring 500 (Randers). Af 35 Patienter — 16 af Mandkjøn, 19 af Kvindekjøn, 29 Børn, 6 Voxne — led 28 samtidig tillige af Mæslinger, idet de to forskellige Sygdomme skrede frem i sin typiske Proces. I to Trediedele af Tilfældene var Mæslinger den Sygdom, der først angreb Patienten, hvortil senere i Desquamationsstadiet sluttede sig Kighoste. I en Trediedel var Kighosten den første Sygdom. Af og til ophørte eller væsentlig hindredes Kighosteparoxysmerne, naar Mæslinger angreb Patienten — for atter at gjenvinde den gamle Styrke med den begyndende Desquamation, — i Almindelighed syntes begge Processer fuldkommen uafhængige af hinanden. Epidemien ytrede sig hos saagodtsom alle Angrebne som en alvorlig og besværlig Sygdom, der ofte var ledsaget af en Række temmelig betænkelige Komplikationer. Sygdommen tiltog i Regelen i 3 Uger, før den naaede sin fulde Høide, stod paa ved Lag i 4 à 6 Uger og begyndte derefter at aftage, men var aldrig fuldkommen hævet før efter en Tid af 14 à 15 Uger, i enkelte Tilfælde endog indtil 5 Maaneder. Dens Udbredelse ved Smitte fra Person til Person syntes utvivlsom. Dens Inkubation syntes henved en Uge længere end ved Mæslinger (S. Høegh).

Catarrhalske Tilfælde. Af de anførte 1277 Tilfælde opgives 660 som akut Bronchit; 310 Syge vare af Mandkjøn, 289 af Kvindekjøn, 271 Børn, 388 Voxne. De 8 Dødsfald skyldes akut Bronchit.

Lungebetændelsens Sæde er opgivet i 80 af de behandlede Tilfælde nemlig 54 Gange i høire Lunge, 23 i venstre og 3 Gange i begge Lunger.

Gastriske Sygdomme. En heftig Optræden af Cholera nostras indtraf i en Grænd i Væø Herred, indre Romsdals Distrikt, hvor omtrent 17 Personer samtidig angrebes af Sygdommen, af hvilken 3 Børn døde under heftige Kramper (Platou). I Øxendalen af Sundals Distrikt forekom i November og December en Epidemi af Blodgang, der havde adskillig Udbredning (L. Selmer).

Veneriske Sygdomme. Den i den almindelige Beretning indtagne Tabel viser de paa Amtets Sygehuse behandlede Tilfælde af Syphilis.

Nedenstaaende Tabel giver en Oversigt over de

udenfor Sygehuse behandlede Tilfælde af Syphilis og kjendte Tilfælde af Gonorrhoe.

Fra nordre Nordmøre ere desuden 10 Personer lidende af Syphilis indlagte paa Amtssygehuset.

Veneriske Sygdomme.

Sygdom.	Tilsammen behandlede.	Behandlede, for hvilke er opgivet				Opgiven Sygdomsform.				Antal anmeldende Læger.	Kjendte Dødsfald
		Kjøn.		Alder.		primær.	sekundær.	konstitutionel.	hereditær.		
		Md.	Kv.	Børn (under 15 Aar).	Voxne (over 15 Aar).						
Syphilis	35	20	11	3	27	12	3	17	3	13	3
Gonorrhoe (Urethrit)	124	106	18	-	124	-	-	-	-	13	

Sygdom.	Fordeling paa Lægedistrikter.															
	Indre Søndmøre.		Østre Søndmøre.		Nordre Søndmøre.		Ytre Romsdal.		Indre Romsdal.		Søndre Nordmøre.		Surendal.		Nordre Nordmøre.	
	Beh.	Kjendte Dødf.	Beh.	Kjendte Dødf.	Beh.	Kjendte Dødf.	Beh.	Kjendte Dødf.	Beh.	Kjendte Dødf.	Beh.	Kjendte Dødf.	Beh.	Kjendte Dødf.	Beh.	Kjendte Dødf.
Syphilis	1	1	1	1	10	-	2	-	1	-	13	1	3	-	4	
Gonorrhoe (Urethrit)	-	-	4	-	26	-	9	-	4	-	71	-	4	-	6	

Til Oplysning om en Del af Lægerne behandlede væsentlig **kroniske Sygdomme** hidsettes nedenstaaende Oversigt (se Tabellen næste Side).

Fnat anføres fra Distrikterne i Søndmøre Fogderi som aftaget.

Svindst. Forholdet mellem Dødsfald af Svindst og samtlige opgivne Dødsårsager var i de enkelte Distrikter følgende (se næste Spalte).

Medregnes 4 Dødsfald af denne Sygdom, indtrufne blandt de paa Reknæs Pleiestiftelse døde 18 Spedalske, bliver det samlede Antal Døde af Svindst 6 i ytre Romsdals Distrikt og det kjendte Antal Dødsårsager 76; Procentforholdet = 7,8. For det hele Amt kjendes saaledes 58 Døde af Svindst og 549 kjendte Dødsårsager og Procentforholdet = 10,6.

Lægedistrikt.	Opgivne Dødsfald af Svindst.	Opgivne Dødsårsager ialt.	Forhold i pCt.
Vestre Søndmøre	2	32	6,2
Indre —	4	18	22,2
Østre —	4	35	11,4
Nordre —	13	111	11,7
Ytre Romsdal	2	58	3,4
Indre —	1	38	2,6
Søndre Nordmøre	15	103	14,6
Sundal	6	60	10,0
Surendal	6	49	12,2
Nordre Nordmøre	1	27	3,7
Romsdals Amt	54	531	10,2

Liste over kroniske Sygdomme.

	Hele Aaret.		Af de Be- handlede, hvis Kjø er opgivet, vare		Af de Be- handlede, hvis Alder er opgivet, vare		Antal af anmel- dende Læger.	Ialt op- givne.	
	Behandlede.	Deraf Døde.	Md.	Kv.	Børn (under 15 Aar).	Voxne (over 15 Aar).		Tilfælde.	Dødsfald.
Kronisk Rheumatisme .	243	1	130	111	4	239	13	243	1
Fnat	106	-	32	29	40	27	11	106	-
Skurv	1	-	1	-	1	-	1	1	-
Kjertelsyge	143	2	53	68	109	34	14	143	2
Rachit	9	-	6	3	9	-	5	9	-
Simpel Meningit	8	7	4	3	6	2	6	8	7
Tuberculøs —	12	12	6	6	10	2	8	12	12
Svindst	148	53	79	69	10	133	16	153	58
Kræft	61	28	28	33	-	61	14	64	31
Vatersot og Morbus Brighti	47	14	20	26	8	37	13	52	19*)
Blegsot og Anæmi . . .	272	-	-	272	25	247	15	272	-
Menstruationsuordener .	105	-	-	105	-	105	16	105	-
Kardialgi, kronisk Ga- strit og Dyspepsi . . .	1168	5	511	657	115	986	16	1168	5
Ormesygdomme	71	-	34	34	61	10	13	71	-
Drankersygdomme . . .	13	1	13	-	-	13	5	13	1

	Fordeling paa Lægedistrikter.																	
	Vestre Sønd-		Indre Sønd-		Østre Sønd-		Nordre Sønd-		Ytre Romsdal.		Indre Romsdal.		Søndre Nord-		Sundal.		Søndre Nord-	
	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.
Kronisk Rheumatisme	14	-	-	-	12	-	135	-	32	-	8	1	35	-	3	-	4	-
Fnat	23	-	-	-	24	-	15	-	4	-	5	-	9	-	15	-	2	-
Skurv	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kjertelsyge	5	-	-	-	2	-	32	-	20	-	3	-	71	2	6	-	-	4
Rachit	1	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-
Simpel Meningit	-	-	-	-	-	-	4	4	1	1	-	-	2	1	-	-	1	-
Tuberculøs —	-	-	-	-	1	1	2	2	-	-	-	-	6	6	2	2	1	-
Svindst	2	2	6	4	6	4	33	13	32	6	1	1	47	15	14	6	7	6
Kræft	6	2	2	1	7	3	7	4	13	5	6	2	13	8	-	2	2	8
Vatersot og Morbus Brighti	-	-	1	-	1	-	17	5	5	2	6	3	12	2	3	3	2	5
Blegsot og Anæmi	-	-	12	-	2	-	92	-	22	-	7	-	98	-	26	-	6	-
Menstruationsuordener	15	-	1	-	5	-	25	-	8	-	5	-	30	-	4	-	8	-
Kardialgi, kronisk Gastrit og Dyspepsi	172	-	26	2	50	-	424	1	77	-	21	1	260	-	62	-	48	1
Ormesygdomme	-	-	-	-	3	-	21	-	4	-	8	-	26	-	6	-	-	3
Drankersygdomme	-	-	-	-	3	-	3	-	2	1	-	-	4	-	-	-	1	-

*) deraf opgives 7 døde af Vatersot, 4 af Morbus Brighti.

Sindssyge. For Amtskommunens Regning forpleiedes 136 Sindssyge hvoraf 68 paa Asyler. Af de Syge vare hjemstavnsberettigede

i vestre Søndmøre	11	i indre Romsdal . .	24
i indre —	11	i søndre Nordmøre	8
i østre —	12	i Sundal	9
i nordre —	13	i Surendal	19
i ytre Romsdal . .	18	i nordre Nordmøre	11

Af chirurgiske Tilfælde omtales fra østre Søndmøre et Skudsaar, som en 24aarig Mand bibragte sig af sit eget Gevær, han vidste ikke selv hvordan; Geværret af grovt Kaliber og ladet med Hagl. Skuddet streifede Randen af Latissimus dorsi, nærved Akselhulen, i hvis bagre Del det trængte ind. Ingen Udgangsaabning. Gjennem Indgangsaabningen kom jeg med Pegefingern let op til den blottede Collum chirurgicum humeri og til Bagsiden af Akselbladet; Benbrud fandt jeg ikke, af Ladningen kun enkelte Rypehagl. Hele Armen kold og død; gangrænøs Stank; Læsionen var foregaaet 40 Timer før min Ankomst. Der fandtes Antydning til en Demarkationslinie, bugtende sig midtover Deltoideus. Men Huden ovenfor den var flammet, tildels af usikker Følelsesevne; fornemmelig strakte der sig en mørkerød Stribe opad og bagtil mod crista scapulæ, svarende til den indvendige, rummelige Saarkanal. Hele Regionen fra Skulderen til Nakken, samt til

Brystbenets Midte frembød Fænomenet af stærk subcutan emphysematøs Knirken; i Akselhulen kjendtes ingen Puls; Patienten tørstede, var bleg og yderst medtagen; Smerterne, som havde været svære, havde modereret sig; Puls 92—100, liden; Respirationen vel svag, men ikke generet. Blødningen sagdes at have været enorm i Begyndelsen.

Exartikulation, den eneste Operation, for hvilken der fandtes nogen Indikation, foretoges ikke, fordi det var umuligt at skaffe et rent Saar, og fordi alle Saarets Omgivelser utvivlsomt vare compromitterede af Gangræn, halvt mortificerede ved Krudtsprængning. Endvidere var at tage i Betænkning Patientens mislige Forfatning og endelig den afsides Beliggenhed, 5 norske Mil, væsentlig Fjordvej, fra mig. Jeg stillede den sletteste Prognose, gjorde en simpel Carbololieforbinding, anordnede fugtige Omslag, og styrkende Midler og forlod Patienten i den Tanke, at han inden faa Dage vilde bukke under for Gangrænen.

Imidlertid separeredes Armen efter en Maanedes Tid spontant, og Patienten frisknede til (C. A. Kahrs).

Om de chirurgiske Operationnr henvises den i den almindelige Beretning indtagne Tabel.

Af obstetriciske Operationer udførtes af Læger 33 Tangforløsninger og 4 Vendinger, hvis Indikationer og Udfald sees af nedenstaaende Tabel.

Indikationer og Udfald for obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tangforløsning.						Vending.					
	Mødre			Børn			Mødre			Børn		
	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.
Utilstrækkelige Veer og langsom Fødsel uden Fremgang	27	1	-	23	5	-	-	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-
Barselkrampe	5	-	-	4	1	-	-	-	-	-	-	-
Blødning fra forliggende Moderkage	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	2	-
Tverleie med fremfalden Arm	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-
Tilsammen	32	1	-	27	6	-	1	3	-	-	4	-
	33			33			4			4		

For 5 dødfødte Børn — 4 forløste ved Tang og 1 ved Vending — anføres at de have frembudt Tegn paa Forraadnelse.

Af obstetriciske Operationer forøvrigt udførtes 2 Perforationer, indicerede af Bækkensneverhed, begge med

dødeligt Udfald for Mødrene, en af Emboli, en af Barsel-feber. 1 Exartikulation i Skulderen af fremfalden Arm ved forsømt Tverleie med paafølgende Vending og Ex-traktion. Moderen ilive. 1 Exvisceration ved forsømt Tverleie; Konen døde af Barselfeber.

Af de udførte 41 Operationer falde 1 paa vestre, 2 paa indre, 4 paa nordre Søndmøre, 9 paa ytre, 6 paa indre Romsdals, 12 paa søndre Nordmøres, 2 paa Sundals, 3 paa Surendals og 2 paa nordre Nordmøres Distrikter.

Antallet af **Fødte** og **Døde** vil sees af følgende Tabel:

Lægedistrikt.	Fødte.	Døde			Død-fødte. *)
		ialt.	i 1ste Døgn. *)	paa Barsel-seng.	
Vestre Søndmøre	321	148	-	2	19
Indre —	215	88	2	-	6
Østre —	378	198	7	4	14
Nordre —	443	236	2	3	12
Ytre Romsdal	460	314	2	7	19
Indre —	295	129	1	3	6
Søndre Nordmøre	579	331	4	6	23
Sundal	178	84	-	2	7
Surendal	293	132	4	-	5
Nordre Nordmøre	259	171	-	3	9
Romsdals Amt	3 421	1 831	22	30	120

*) Ifølge Dødfødteanmeldelserne.

Omkomne ved ulykkelige Hændelser 95; Selvmord 10.

Overskuddet af Fødte over Døde bliver saaledes 1 590 og Forholdet mellem hine og disse = 100 : 53,5. Om 16 paa Barselseng døde Kvinder have Lægerne meddelt nærmere Oplysning: 11 døde af Barselfeber, 2 af Blødning, 1 af Barselkrampe, 1 af Emboli og 1 efter besværlig Forløsning. 7 af disse Dødsfald ere indtrufne efter kunstige Forløsninger.

De af Lægerne indsendte Dødslister meddele Opgave over 549 eller 31,8 pCt. af samtlige ved Sygdom indtrufne Dødsfald (1 726). De hyppigste Dødsaaarsager vare: Lungebetændelse (70), Svindsot (58), Kighoste (32), Kræft (31), Typhoidfeber (29), Skarlagensfeber (25), simpel og tuberculøs Hjernebetændelse samt Kramper i Børnealderen (tilsammen 23), Alderdomssvaghed (19), Vatersot og Morbus Brighti (tilsammen 19), Mæslinger (15).

Veirliget har i det Hele været koldt og regnfuldt og Aarets sidste Maaneder mærkede sig ved for disse Egne usædvanlig Snemængde og Kulde.

Hygiæniske Forhold. Fra vestre Søndmøre angives Forandring til det Bedre, idet nye Huse gjøres hensigtsmæssigere og rummeligere og hvad Kostholdet angaar, mærkes ogsaa Tendens til bedre Stel. Misbrug af spirituøse Drikke er ikke almindelig undtagen af og til i de

lange Bryllupsgilder (Bodom). Fra østre Søndmøre og søndre Nordmøre siges de høje Træpriser at lægge Hindringer iveien for Bygning af rummeligere Huse. Om de hygiæniske Forhold i søndre Nordmøre anføres blandt andet. at Levemaaden fremdeles er mindre god i Landdistriktet, hvor saltet Sild af ofte simpel Kvalitet og fersk Fisk af noget ildelugtende Beskaffenhed med Poteter, samt en Vandsuppe af Havremel med sur, ofte gammel skarp Melkevalle — „Syresuppen“ — udgjør den daglige Kost. Slet bagede Hellekager, hvori ofte kun Yderfladerne ere stegte, medens den raa Deig kommer tilsyne længere ind, serveres ogsaa daglig med eller uden Smør og Gammelost efter Vedkommendes Formuesforfatning. Kjødspiser ere Rariteter, og Melk haves langtfra i ønskelig Mængde, hvad der for Smaabørns Opfostring især højlig maa beklages. Den ovennævnte Melkevalle kjøbes i tønde- eller ankervis fra det indre Distrikt, hvor Fæavlens staar paa et ganske andet Trin. At det skildrede Kosthold skaffer Dyspepsi og Kardialgi med mindre god Ernæring af Legemet, er en Selvfølge, og meget sjældent sees en staut, robust Skikkelse blandt disse Fiskebønder, der desuden ved det overveiende Ophold i Baad og Baadnøstene erhverve trægere Legemsbevægelser. I det indre Distrikt, hvor Agerbrug og Fædrift tildels med Tømmerdrift udgjør Hovedbeskæftigelsen, faar Befolkningen et kraftigere og kvikt Præg. Tobak — sausede Virginerblade — nydes allerede i en ung Alder og bliver følgelig længer hen til en fuldkommen Fornødenhed. Naar Kardialgi optræder saameget hyppigere hos Mandkønnet end blandt Kvinder, turde for nogen Del Nydelsen af Tobakken heri have Del. Særlig Misbrug af Kaffe finder ikke Sted i Distriktet, fordi Kostholdet i enhver Henseende skal indrettes saa billigt som muligt. I det indre Distrikt konsumeres ialfald ganske andre Kvantiteter. Heller ikke Brændevinet misbruges i nogen høj Grad i Landdistriktet, eftersom det kun nydes ved festlige Leiligheder, og selv da ikke saa voldsomt som tidligere, idet nemlig Varigheden af de selskabelige Sammenkomster nu er adskillig reduceret. Hvor Afstanden fra Byen er ubetydelig og Samfærseisen altsaa let og livlig, bemærker man dog øiensynlig Paavirkning. I Byen nemlig ere Forholdene, hvad Brændevins- og Punschedrik angaar, langt fra forbedrede, hvortil kommer rigelig Øldrik, hvorved den større Arbejdsfortjeneste i den senere Tid for en betydelig Del opsluges. Som Brændevins- og Ølhandlen her fremdeles drives af de mange Privilegerede er nogen Aftagen af Fylderiet neppe at haabe og Ønskeligheden af Brændevinsbolag udhæves (M. Werring).

Af fattige Syge opgives behandlede:

i vestre Søndmøres Distrikt	25
i indre — —	15
i østre — —	14
i nordre — —	467
i ytre Romsdals —	24
i indre — —	68
i søndre Nordmøres —	135
i Surendals —	68

Tilsammen: 816.

Det i søndre Nordmøre opførte Antal (135) gjælder kun akutte Sygdomme. Fra Sundal og nordre Nordmøre er Opgave over Antallet af fattige Syge ikke meddelt.

I Sundhedskommissionerne afholdtes følgende Antal Møder: i vestre Søndmøre 4; i indre Søndmøre 3 (i Vol-den et, i Hjørenfjord to); i østre Søndmøre 7 (i Skodje fire, i Ørskoug, Stranden, Norddalen, i hvert Herred et); i nordre Søndmøre foruden flere Gange i Aalesund i Borgund et og i Harham et; i ytre Romsdal 8 (i Frænen to, i de øvrige Herreder samt Molde et); i indre Romsdal 5 (et i hvert Herred); i søndre Nordmøre 14 (sex i Christiansund og to i hvert Herred); i Sundal 5; i Surendal 4 (i Surendal to, i Rindalen og Stangvik, i hvert Herred et); i nordre Nordmøre 1 (i Aure). Af Foredrag holdtes i indre Romsdals Distrikt om Øiet og Øret i sund og syg Tilstand, om Blødning og Aareladning. Fra søndre Nordmøres Distrikt berettes, at mange møde frem foruden Herredsstyrelsen. I Møderne ere holdte Foredrag over Aareladning, om Barselkvinders og spæde Børns Pleie, om Brug af Tobak og Brændevin, om Skindød og Dødstegn, om Vaccinationen.

Antallet af Vaccinerede udgjorde:

i vestre Søndmøres Distrikt	355
i indre — —	243
i østre — —	470
i nordre — —	326
i ytre Romsdals —	226
i indre — —	358
i søndre Nordmøres —	526
i Sundals —	130
i Surendals —	197
i nordre Nordmøres —	204

Tilsammen: 3 035.

Af retsmedicinske Forretninger udførtes 6 Obduktioner, 1 Synsforretning og 6 Undersøgelser og Erklæringer. Ialt 13 retsmedicinske Forretninger, hvoraf 3 i vestre Søndmøre, 3 i nordre Søndmøre, 1 i ytre og 1 i indre Romsdal, 4 i søndre og 1 i nordre Nordmøre.

Af Sygehuse har Amtet (foruden Reknæs Pleiestiftelse for Spedalske): Amtssygehuset i Molde, Aalesunds Bys Sygehus og Sildefiskeafgiftsfondets Sygehus i Sandshavn i vestre Søndmøre, Angaaende Sygehusenes Virksomhed henvises til de i den almindelige Beretning indtagne Sygehuslister.

Badeindretninger findes ved de enkelte Sygehuse; Aalesunds By har tillige en privat Damp- og Karbadindretning og et Strømbadehus i Christiansund toges i Brug i heromhandlede Aar.

Ved Amtets 3 Apotheker, der visiteredes, bestod Personalet foruden Apothekeren i Aalesund af 1 examineret Pharmaceut og 1 Discipel, i Molde af 1 Provisor og 1 uexamineret Pharmaceut, i Christiansund af 1 examineret, 1 uexamineret Pharmaceut og 1 Discipel.

Medicinalpersonalet bestod af 16 Læger, 54 Jordemødre og 48 Hjelpevaccinatører; nemlig i:

1. Vestre Søndmøres Distrikt: 1 Læge, bosat i Herø; 5 Jordemødre; 6 Hjelpevaccinatører.
2. Indre Søndmøres Distrikt: 1 Læge, bosat i Vol-den; 3 Jordemødre; 3 Hjelpevaccinatører.
3. Østre Søndmøres Distrikt: 1 Læge, bosat i Ørskoug; 8 Jordemødre; 5 Hjelpevaccinatører.
4. Nordre Søndmøres Distrikt: 3 Læger, bosatte i Aalesund; 2 Jordemødre (5 Poster ledige); 6 Hjelpevaccinatører.
5. Ytre Romsdals Distrikt: 2 Læger, bosatte i Molde; 12 Jordemødre (deraf otte fast ansatte); 6 Hjelpevaccinatører.
6. Indre Romsdals Distrikt: 1 Læge, bosat i Vø; 3 Jordemødre (2 Poster ledige); 3 Hjelpevaccinatører.
7. Søndre Nordmøres Distrikt: 4 Læger, bosatte i Christiansund; 9 Jordemødre; 7 Hjelpevaccinatører.
8. Sundals Distrikt: 1 Læge, bosat paa Sundalsøren; 4 Jordemødre; 4 Hjelpevaccinatører.
9. Surendals Distrikt: 1 Læge, bosat i Surendal; 4 Jordemødre; 3 Hjelpevaccinatører.
10. Nordre Nordmøres Distrikt: 1 Læge, bosat i Aure; 4 Jordemødre; 5 Hjelpevaccinatører.

XVI. Søndre Trondhjems Amt.

Amtet, hvis Fladeindhold er 143,77 norske Kvadratmil, og som ved Folketællingen den 31te December 1875 havde 116 814 Indbyggere, er inddelt i følgende 10 Lægedistrikter:

1. Trondhjems Stadsfysikat (0,26 n. □ M.), indbefattende Kjøbstaden Trondhjem 22 597 Indb.
2. Strindens Distrikt (5,84 n. □ M., 13 273 Indbyggere), indbefattende
Herrederne: Strinde 2,65 n. □ M., 7 778 Indb.
Klæbo 1,89 — 1 588 —
Bynæsset 0,62 — 2 048 —
Leinstranden ... 0,38 — 1 081 —
Budviken 0,30 — 778 —
3. Selbo Distrikt (19,64 n. □ M.), indbefattende
Herredet Selbo 5 622 Indb.
4. Røros Distrikt (17,91 n. □ M., 5 256 Indbyggere), indbefattende
Herrederne: Røros 1 920 Indb.
med Bergstaden } 12,27 n. □ M.,
Røros*) .. . } 1 655 —
Aalen 5,64 — 1 681 —
5. Guldals Distrikt (23,42 n. □ M., 14 179 Indbyggere), indbefattende
Herrederne: Melhus 1,94 n. □ M., 3 140 Indb.
Høilandet 1,21 — 1 233 —
Horg 2,32 — 2 442 —
Støren 5,61 — 2 765 —
Soknedalen 3,32 — 1 957 —
Singsaas 5,40 — 1 733 —
Holtaalen 3,62 — 909 —

*) Af Prestegjeldet Røros hører endel til Tolgens Herred i Hedemarkens Amt med 240 Indbyggere.

6. Opdals Distrikt (20,67 n. □ M., 6 179 Indbyggere), indbefattende
Herredet Opdal 18,85 n. □ M., 4 291 Indb.
En Del af Rennebu (sønden-
Vangsgraven) 1,82 — 1 888 —
Til Opdals Lægedistrikt henhører derhos Indset Annex (1,50 n. □ M. med 578 Indbygger) til Kvikne af Hedemarkens Amt, hvorefter Lægedistriktet indbefatter 22,17 n. □ M. med 6 757 Indbyggere.
7. Ørkedals Distrikt (14,37 n. □ M., 14 428 Indbyggere), indbefattende
Herrederne: Børsen 2,05 n. □ M., 3 720 Indb.
Ørkedal 3,99 — 6 518 —
Meldal 4,51 — 3 398 —
Rennebu den til
Opdals Distrikt
hørende Del fra-
regnet 3,82 — 792 —
8. Søndre Fosens Distrikt (16,29 n. □ M., 13 176 Indbyggere), indbefattende
Herrederne: Hiteren 7,34 n. □ M., 8 423 Indb.
Hevne 8,95 — 4 753 —
9. Midtre Fosens Distrikt (11,12 n. □ M., 14 340 Indbyggere), indbefattende
Herrederne: Stadsbygden ... 2,11 n. □ M., 1 885 Indb.
Ritsen 3,29 — 3 821 —
Ørlandet 1,94 — 4 427 —
Bjugn 3,78 — 4 207 —
10. Nordre Fosens Distrikt (14,25 n. □ M., 7 764 Indbyggere), indbefattende
Herrederne: Aafjorden 7,88 n. □ M., 3 590 Indb.
Bjørnør 6,37 — 4 174 —

Sundhedstilstanden skildres i det Hele som god, undertagen i Aarets Par sidste Maaneder, da katarrhalske Sygdomme og Lungebetændelser vandt stor Udbredning. Fra flere Distrikter omtales Mæslinger og Kighoste som almindelige, medens Skarlagensfeber viser et lidet Antal Angrebne sammenlignet med foregaaende Aar.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 2 119 eller 18,52 pro mille af den beregnede Befolkning ved Aarets Midte (114 396). I 1873 var Dødeligheden 17,47 p. m. af den beregnede Befolkning ved Aarets Begyndelse og i 1872: 19,55 p. m. I Femaaret 1866—70 udgjorde det gennemsnitlige aarlige Antal Døde 1 807 eller 16,3 p. m.

af den beregnede Befolkning i nævnte Tidsrums Midte (110764); i det næst foregaaende Femaar var Dødeligheden 17,3 p. m.

Til Oplysning om de **epidemiske Forhold** i Amtet og Trondhjems By hidsættes følgende af Lægernes Opgaver sammendragne Tabeller (se nedenstaaende Tabel samt Tabellen næste Side).

Af **exanthematisk Typhus** omtales en Epidemi i midtre Fosen; Sygdommen overførtes fra Værø i Vestlofoten til Leinsvik Annex til Stadsbygden, herfra senere til Stadsbyggdens Hovedsogn og til Ritsen. 29 Tilfælde med et Dødsfald ere opgivne, medens nogle flere sees at have været angrebne, uden at Antallet er opgivet (Heiberg).

Typhoidfeber forekom i Trondhjem kun sporadisk.

I Trondhjems By anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Hele Aaret.		Tiden er opgivet for.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Behandlede.	Deraf døde.													
Typhoidfeber	30	6	30	2	1	3	1	2	4	3	1	2	3	6	2
Simpel Feber	117	-	117	14	13	10	4	13	6	9	8	6	13	15	6
Barsel-feber	7	4	7	1	3	1	-	-	-	-	1	-	-	-	1
Vandkopper	73	-	73	4	-	6	8	4	8	4	4	5	4	6	20
Skarlagensfeber	12	-	12	6	1	1	-	-	-	-	-	-	3	-	1
Mæslinger	549	10	549	-	7	97	208	142	40	16	18	2	5	7	7
Rosen	70	3	70	13	9	4	6	5	5	3	3	3	4	8	7
Kighoste	86	7	86	20	7	9	6	-	4	6	1	12	13	3	5
Diphtherisk Svælgbetændelse	35	-	35	3	1	-	2	6	3	3	1	2	3	4	7
Strubehoste	29	8	29	5	1	4	1	5	1	-	1	2	1	1	7
Kusma	14	-	14	3	-	5	1	-	-	-	3	1	-	-	1
Akut Bronchit	664	22	664	60	52	58	47	52	50	19	20	25	88	78	115
Andre katarrh. Tilfælde	1230	3	1230	121	88	121	64	72	51	36	39	51	83	140	364
Lungebetændelse	174	30	168	9	3	15	17	14	8	6	5	5	19	12	55
Pleurit	18	1	13	2	2	1	2	2	-	2	-	-	-	-	2
Gigtfeber	42	3	42	4	7	6	2	5	6	5	-	2	2	1	2
Koldfeber	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diarrhoe (akut)	585	14	585	32	36	31	35	45	36	68	111	49	48	64	30
Cholera nostras	44	-	44	3	1	-	-	-	1	12	13	11	1	2	-
Blodgang	20	2	20	-	-	-	-	1	2	2	2	1	-	12	-
Tilsammen	3800	113	3789	302	233	372	404	368	225	194	231	179	290	359	632

Fra Strinden, Selbo og Guldalen omtales mindre, lokale Epidemier. I Februar optraadte Sygdommen uden paa-viselig Import i ydre Frøien (søndre Fosen) og førtes derfra ved en Pige, der havde passet de Syge, til indre Frøien, hvor adskillige Tilfælde opstod (Rolfsen). I Bjørnør (nordre Fosen) holdt Sygdommen sig længe paa flere nær hinanden liggende Gaarde og angreb temmelig mange, uden at Antallet er opgivet.

Af **Skarlagensfeber** var i 1873 opgivet 543 Tilfælde med 85 Døde, men i 1874 kun 52 med 12 Døde; af disse vare de fleste Tilfælde i midtre Fosen, hvor Sygdommen forekom paa Ørlandet, i Værnæs, Bjugn og Ritsen i min-

dre men ofte ondartede Husepidemier (Heiberg). Herfra overførtes den til Aafjorden i nordre Fosen (Vauvert).

Mæslinger vare temmelig udbredte. I Trondhjem begyndte Sygdommen i December 1873, udbredte sig hurtigt, men aftog fra April; ialt angrebes 549 med 10 Dødsfald (1,8 pCt.) medens i foregaaende Epidemi i 1870 behandlede 1281 men 41 Døde (3,2 pCt.) (Bryn). I September importeredes den fra Stenkjær uden at vinde Udbredning (Bødtker). Fra Trondhjem førtes Sygdommen i Mai ved en Gut til Gaarden Hvarberg i Ørlandet, midtre Fosen og udbredte sig de følgende Maaneder fra Hus til Hus næsten over hele Ørlandet; den ophørte med 3die

I søndre Trondhjems Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Hele Aaret.		Tiden er opgivet for.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Maj.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Behandlede.	Deraf Døde.													
Exanthematisk Typhus	38	2	38	-	-	8	-	-	-	-	11	2	-	3	14
Typhoidfeber	244	28	244	24	38	28	17	33	24	17	9	8	14	25	7
Simpel Feber	209	-	209	23	18	24	27	23	10	17	9	8	17	22	11
Barsel-feber	34	8	34	5	6	2	3	1	3	1	1	3	2	1	6
Vandkopper	81	1	80	4	5	6	9	4	8	4	4	5	4	7	20
Skarlagensfeber	48	8	48	16	5	1	-	-	-	4	3	2	9	-	8
Rødlinger	22	2	22	-	-	5	4	11	2	-	-	-	-	-	-
Mæslinger	1044	24	1043	-	8	123	300	342	157	62	23	9	5	7	7
Rosen	143	6	142	18	9	10	11	10	9	4	8	8	12	28	15
Kighoste	477	22	477	66	30	30	27	30	30	34	56	80	25	41	28
Diphtherisk Svælgbetændelse	53	-	53	3	2	4	4	7	4	3	5	5	3	5	8
Strubehoste	34	11	34	6	1	5	1	6	3	-	1	2	1	1	7
Kusma	25	-	24	3	-	5	1	2	1	3	4	2	2	-	1
Akut Bronchit	982	34	982	102	99	93	76	66	68	37	48	44	114	99	136
Andre katarrh. Tilfælde	1561	3	1559	157	144	166	86	91	87	44	52	65	103	165	399
Lungebetændelse	489	67	482	34	43	44	27	49	42	23	14	20	34	43	89
Pleurit	71	1	66	8	8	11	4	5	6	3	4	4	2	3	8
Gigtfeber	100	4	100	7	8	11	6	14	12	12	4	8	4	7	7
Koldfeber	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diarrhoe (akut)	743	16	730	50	42	33	42	51	44	77	138	57	69	90	37
Cholera nostras	72	-	71	3	1	-	-	-	1	22	27	13	2	2	-
Blodgang	54	3	54	-	6	7	-	1	2	17	6	1	1	12	1
Skjørbug	4	-	4	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	6529	240	6497	530	475	617	666	746	513	384	427	346	423	561	809

	Ialt opgivne		Fordeling paa Lægedistrikterne.																			
	Tilfælde.	Dødsfald.	Trondhjems Stadsfysikat.		Strinden.		Selbo.		Røros.		Guldal.		Opdal.		Ørkedal.		Søndre Fosen.		Midtre Fosen.		Nordre Fosen.	
			Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.
Exanthematisk Typhus	38	2	-	-	-	-	-	-	-	-	8	-	-	-	-	-	1	1	29	1	-	-
Typhoidfeber	244	28	30	6	53	6	20	2	17	1	27	3	11	-	19	1	40	5	-	-	27	4
Simpel Feber	209	-	117	-	-	-	8	-	20	-	29	-	-	-	22	-	2	-	1	-	10	-
Barsel-feber	35	9	7	4	1	1	-	-	3	-	3	1	2	-	13	2	1	-	5	1	-	-
Vandkopper	81	1	73	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	7	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	52	12	12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	1	25	8	8	3
Rødlinger	22	2	-	-	-	-	-	-	22	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mæslinger	1046	26	549	10	25	1	14	-	26	-	85	5	7	-	314	8	-	-	21	2	5	-
Rosen	143	6	70	3	29	-	-	-	7	-	6	1	4	-	12	1	4	1	8	-	3	-
Kighoste	482	27	86	7	8	3	157	4	-	-	32	-	-	-	171	9	-	-	26	4	2	-
Diphtherisk Svælgbetændelse	54	1	35	-	-	-	4	-	1	-	4	-	4	-	6	1	-	-	-	-	-	-
Strubehoste	34	11	29	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	3	-	-	-	-	-	-
Kusma	25	-	14	-	1	-	-	-	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut Bronchit	982	34	664	22	19	-	-	-	14	1	63	2	29	1	102	2	2	-	66	5	23	1
Andre katarrhalske Tilfælde	1561	3	1230	3	29	-	-	-	110	-	70	-	5	-	66	-	9	-	30	-	12	-
Lungebetændelse	496	74	174	30	38	8	2	-	36	-	59	4	14	2	111	20	11	1	41	9	10	-
Pleurit	73	3	18	1	-	-	1	-	12	-	16	-	1	-	5	-	7	1	10	1	3	-
Gigtfeber	100	4	42	3	9	-	-	-	10	-	11	-	-	-	13	-	2	1	4	-	9	-
Koldfeber	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diarrhoe (akut)	743	16	585	14	33	1	-	-	9	-	32	-	-	-	30	-	-	-	41	1	13	-
Cholera nostras	72	-	44	-	3	-	1	-	12	-	1	-	-	-	9	-	-	-	-	-	2	-
Blodgang	54	3	20	2	6	-	-	-	-	-	25	1	-	-	2	-	-	-	1	-	-	-
Skjørbug	4	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	6551	262	3800	113	254	20	207	6	310	4	472	18	77	3	910	47	86	11	308	32	127	8

Kvartal (Lossius). Forøvrigt omtales Sygdommen som udbredt i Opdal udover Vaaren, i Guldalen om Sommeren, søndre Fosen i sidste Halvaar, samt i Strinden og Ørkedal.

Kighoste herskede udbredt i Selbo, Ørkedal og nordre Fosen.

Strubehoste. Mellem de fra Trondhjem under denne Diagnose opgivne 29 Tilfælde angives nogle kun at have været Strubekatarrh.

Katarrhalske Tilfælde. Af akut Bronchit er opgivet 982 Tilfælde (459 Mænd, 466 Kvinder; 474 Børn og 453 Voxne) med 34 Dødsfald. Af Laryngit er anmeldt 3 Dødsfald, af chronisk Bronchit 14.

Lungebetændelsens Sæde er fra midtre Fosen opgivet at have været 9 Gange i høire, 9 Gange i venstre og 2 Gange i begge Lunger.

Blodgang omtales fra Guldalen som meget smitsom men af mild Karakter.

Veneriske Sygdomme. Angaaende de paa Trondhjems Sygehus behandlede Tilfælde af Syphilis henvises til Generalberetningen.

De udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af Syphilis og samtlige Tilfælde af Gonorrhoe og Urethrit vil sees af følgende Tabel.

Veneriske Sygdomme.

Sygdom.	Tilsammen behandlede.	Behandlede, for hvilke er opgivet				Opgiven Sygdoms- form.		Antal anmeldende Læger.	Kjendte Dødsfald
		Kjøn.		Alder.		primær.	konstitutionel.		
		Md.	Kv.	Børn (under 15 Aar).	Voxne (over 15 Aar).				
Syphilis	84	44	37	11	70	12	62	13	1
Gonorrhoe (Urethrit)	138	124	7	-	131	-	-	16	-

Sygdom.	Fordeling paa Lægedistrikter.													
	Trondhjems Stadsfysikat.		Strinden.		Guldal.		Opdal.		Ørkedal.		Søndre Fosen.		Midtre Fosen.	
	Beh.	Kjendte Dödf.	Beh.	Kjendte Dödf.	Beh.	Kjendte Dödf.	Beh.	Kjendte Dödf.	Beh.	Kjendte Dödf.	Beh.	Kjendte Dödf.	Beh.	Kjendte Dödf.
Syphilis	61	1	6	-	6	-	3	-	2	-	-	-	4	-
Gonorrhoe (Urethrit)	86	-	9	-	15	-	2	-	15	-	1	-	8	-

I Trondhjem foretoges regelmæssig Visitation af heni- mod 30 prostituerede Fruentimmer, i 32 Tilfælde foranledigede den Indlæggelse paa Sygehus, deraf 8 paa Grund af primær Syphilis eller mistænkelige Excoriationer, 10 for konstitutionel Syphilis.

Over de af Lægerne behandlede væsentlig **kroniske Sygdomme** giver følgende Tabel en Oversigt (se Tabellen næste Side).

Svindstot. Forholdet mellem opgivne Dødsfald af Svindstot og samtlige Dødsårsager i de enkelte Distrikter sees af følgende Tabel (se Tabellen Side 117).

Paa Reitgjerdets Pleiestiftelse opføres Svindstot som sekundær Dødsårsag hos 5; medregnes disse, kjendes ialt 140 Dødsfald af Svindstot blandt 822 eller 17,0 pCt.

Liste over kroniske Sygdomme.

	Hele Aaret.		Af de Be- handlede, hvis Kjøen er opgivet, vare		Af de Be- handlede, hvis Alder er opgivet, vare		Antal af anmel- dende Læger.	Ialt op- givne.	
	Behandlede.	Deraf Døde.	Md.	Kv.	Børn (under 15 Aar).	Voxne (over 15 Aar).		Tilfælde.	Dødsfald.
Kronisk Rheumatisme .	257	1	124	110	7	198	20	257	1
Fnat	115	-	40	36	36	54	16	115	-
Skurv	6	-	4	1	3	2	3	6	-
Kjertelsyge	253	3	109	118	160	19	20	258	8
Rachit.	20	-	15	3	18	-	6	20	-
Simpel Meningit	40	18	30	10	12	20	10	50	28
Tuberculøs —	16	16	5	6	14	2	6	18	18
Svindst	248	83	127	109	17	189	25	300	135
Kræft	84	27	44	39	-	84	18	106	49 ¹⁾
Vatersot og Morbus Brighti	71	26	36	33	3	59	19	77	32 ²⁾
Blegsot og Anæmi . . .	273	-	7	247	26	204	23	273	-
Menstruationsuordener .	106	-	-	106	-	89	18	106	-
Kardialgi, kronisk Ga- strit og Dyspepsi . . .	957	6	336	418	41	629	25	957	6
Ormesygdomme	101	1	43	54	95	6	14	101	1
Drankersygdomme	19	2	18	1	-	19	8	25	8

	Fordeling paa Lægedistrikter.																			
	Trondhjems Stadsfysikat.		Strinden.		Selbo.		Røros.		Guldal.		Opdal.		Ørkedal.		Søndre Fosen.		Midtre Fosen.		Nordre Fosen.	
	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.
Kronisk Rheumatisme	120	1	14	-	-	-	24	-	18	-	2	-	33	-	-	-	37	-	9	-
Fnat	26	-	29	-	-	-	6	-	22	-	-	-	23	-	-	-	6	-	3	-
Skurv	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-
Kjertelsyge	149	5	7	2	-	-	22	-	27	-	1	-	29	1	-	-	18	-	5	-
Rachit	9	-	-	-	-	-	-	-	8	-	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-
Simpel Meningit	21	13	2	1	-	-	6	1	6	2	-	-	11	7	4	4	-	-	-	-
Tuberculøs —	12	12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	5	-	-	-	-	1	1
Svindst	151	83	14	5	2	2	21	1	34	16	3	3	40	14	5	2	24	6	6	3
Kræft	55	30	4	1	1	1	2	-	8	4	-	-	10	4	6	2	17	6	3	1
Vatersot og Morbus Brighti	22	9	6	4	-	-	2	-	5	2	2	2	18	5	2	2	16	6	4	2
Blegsot og Anæmi	116	-	24	-	-	-	16	-	25	-	18	-	45	-	3	-	24	-	2	-
Menstruationsuordener	40	-	-	-	-	-	8	-	16	-	7	-	16	-	1	-	16	-	2	-
Kardialgi, kronisk Gastrit og Dys- pepsi	359	-	37	-	-	-	29	-	222	-	11	-	100	3	1	-	141	2	57	1
Ormesygdomme	36	-	6	-	-	-	27	-	1	-	-	-	18	-	2	1	8	-	3	-
Drankersygdomme	18	4	1	1	-	-	2	-	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-

¹⁾ Desuden er en Spedalsk opgivet som død af Kræft.²⁾ Deraf opgives 12 døde af Vatersot, 20 af Morbus Brighti.

Lægedistrikt.	Opgivne Dødsfald af Svindsot.	Opgivne Dødsaa- sager ialt.	Forhold i pCt.
Trondhjems Stadsfysikat.	83	419	19,8
Strinden	5	79	6,3
Selbo	2	13	15,4
Røros	1	6	16,7
Guldal	16	66	24,2
Opdal	3	14	21,4
Ørkedal	14	111	12,6
Søndre Fosen	2	26	7,7
Midtre —	6	66	9,1
Nordre —	3	22	13,6
Søndre Trondhjems Amt	135	822	16,4

Sindssygdom er i 2 Tilfælde opgivet som Dødsaa-
sag. Som almindelige Fattige kan af Lægernes Opgaver
sees at være forpleiet 9 Sindssyge hvoraf i Strinden 7, i
Selbo og søndre Fosen hver 1.

For Trondhjems Bys Regning forpleiedes i 1874 85,
hvoraf 44 i Asyl.

Med Hensyn til de udførte **chirurgiske Operationer** hen-
vises til den i den almindelige Beretning indtagne Tabel.

Af **obstetriciske Operationer** udførtes af Læger: 19
Tangforløsninger, 6 Vendinger, 1 Extraktion
og 2 Efteryrdsoperationer, hvis Indikationer og Ud-
fald sees af nedenstaaende Tabel.

Tilsammen 28 obstetriciske Operationer, hvoraf 10 i
Trondhjem, 2 i Strinden, 1 i Røros, 1 i Opdal, 8 i Ørke-
dalen, 1 i søndre Fosen, 3 i mindtre Fosen, 2 i nordre Fosen.

Indikationer og Udfald for nedenstaaende obstetriciske Operationer.

Indikationer.	Tangforløsning.						Vending.						Udtrækning paa Sædet.						Udtagelse af Efterbyrden.		
	Mødre			Børn			Mødre			Børn			Mødre			Børn			Mødre		
	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.
Vemangel, langsom Fødsel uden Fremgang	7	1 ¹⁾	5	7	2	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ansigtstfødsel	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Placenta prævia og Blødning	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	-	-	1	1 ²⁾	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fremfald af Navlesnor	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sammenvoxning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1 ³⁾	-
Striktur af Livmoderen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1 ⁴⁾	-
Fodleie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-
Uopgiven Indikation	4	-	-	3	1	-	2	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	13	1	5	11	4	4	4	1	1	2	4	-	-	-	1	-	-	1	-	2	-
	19			19			6			6			1			1			2		

¹⁾ Død af Barsel-feber. ²⁾ Foruden Tverleie tillige Bækkensneverhed og fremfalden Navlesnor. Konen døde 30 Timer efter.

³⁾ Død af Lungebetændelse. ⁴⁾ Død af Barsel-feber.

Antallet af **Fødte** og **Døde** vil sees af følgende Tabel
(se Tabellen næste Side).

Omkomne ved ulykkelige Hændelser 61; Selvmord 7.

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af
1 168 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse
= 100 : 64,5. For 13 af de paa Barselseng døde Kvin-
der have Lægerne meddelt nærmere Oplysning, af Bar-
sel-feber døde 9, efter besværlig Forløsning (Vending),
af Lungebetændelse, Blødning og Peritonit (hver 1); — des-
uden anføres 1 død uforløst af Barselkrampe.

Lægernes Dødslistor indeholde Opgave over 522 eller
40,1 pCt. af samtlige ved Sygdom foraarsagede Dødsfald
(2051). De hyppigst kjendte Dødsaa-sager vare:
Svindsot (135), Lungebetændelse (73), Hjernebetændelse,
tuberculøs Meningit og Kramper i Børnealderen (tilsam-
men 53), Kræft (50), Spedalskhed (39), akut Bronchit (34),
Alderdomssvaghed (32), Vatersot og Morbus Brighti (til-
sammen 32), Typhoidfeber (28), Kighoste (27).

Lægedistrikt.	Fødte.	Døde.			Død-fødte*)
		ialt.	i 1ste Døgn.*)	paa Barsel-seng.	
Trondhjems Stadsfysikat	657	472	9	4	29
Strinden	319	216	2	2	18
Selbo	175	84	3	1	11
Røros	153	113	-	1	3
Guldal	393	269	4	1	8
Opdal	119	67	-	-	4
Ørkedal	380	276	2	2	16
Søndre Fosen	416	246	3	-	16
Midtre —	434	266	1	5	12
Nordre —	254	117	1	2	7
Tilsammen	3 300	2 126	25	18	124
Herfra fraregnes Indset Annex	10	6	-	-	-
og nogle Gaarde af Røros Prestegjeld tilhørende Hedemarkens Amt ..	3	1	-	-	-
Søndre Trondhjems Amt	3 287	2 119	25	18	124

*) Ifølge Dødfødteanmeldelserne.

Veirliget. Vaaren var kold, tildels stormende, Sommervarmen ringe, fra Trondhjem angives Temperaturen sjelden at have overstegit 10°—12° R. Høsten var raa og fugtig indtil der i November indfandt sig stræng, tør Kulde, der vedvarede til Aarets Udgang. Avlingen angives fra Guldalen og midtre Fosen som god.

Levemaade og hygiæniske Forhold. Fra flere Distrikter meldes om bedre Fortjeneste for Arbeidsmanden og deraf følgende større Velvære men samtidig tiltagende Misbrug af Spirituosa. Fra Opdal nævnes ogsaa Vin og Nafta som meget benyttet Berusningsmiddel; Forbruget af Kaffe og Sukker tiltager, ligesom hjemmевirkede Klædningsstoffer mere og mere fortrænges af mindre hensigtsmæssige og kostbarere udenlandske (Arentz). I Røros Distrikt skildres Almuen som renlig, Levemaaden god, bestaaende væsentlig af Melkemaad, Ost og Kjød; Husene godt indrettede (Heyerdahl).

Af **fattige Syge** opgives behandlede:

i Trondhjems Stadsfysikat	1 135
i Strindens Distrikt	132
i Selbo	— 5.
i Røros	— uopg.
i Guldals	— 64
i Opdals	— uopg.
i Ørkedals	— uopg.

Lateris 1 336

Transport 1 336

i søndre Fosens	Distrikt uopg.
i midtre —	— 23
i nordre —	— 22

Tilsammen: 1 381.

I Sundhedskommissionerne afholdtes: i Trondhjem 8 Møder; i Strindens Distrikt 6 (et i hvert af Strindens, Klæbo, Bynæssets og Budvikens Herreder, to i Leinstranden); i Selbo 1; i Røros 2; i Opdal 2; i Ørkedal 1 à 2 Møder i hvert Herred; i midtre Fosen 1 (paa Ørlandet); i nordre Fosen 2 (et i hvert af Bjørnørs og Aafjordens Herreder); i søndre Fosen er intet Møde afholdt. I Strinden, Selbo, Ørkedal og nordre Fosen sees alle Kommunebestyrelsens Medlemmer at være indtraadt i Sundhedskommissionen. — De vigtigste Forhandlingsgjenstande vare: i Trondhjem om Anlæg af Kloakledninger, Undersøgelse af mistænkelige Tapeter og andre Handelsgjenstandes Arsenikholdighed, om Indredninger af Kjølderetager, Indkjøb af den dyrkede Mark om Indtagsdammen for Byens Vandledning for at hindre Tilsig; i Selbo om Syphilis; i Opdal om Forurensning af Drikkevand.

Antallet af **Vaccinerede** udgjorde:

i Trondhjems Stadsfysikat	198
i Strindens Distrikt	293
i Selbo	— 42
i Guldals	— 260
i Opdals	— 277
i Ørkedals	— 400
i søndre Fosens	— 475
i midtre —	— 321
i nordre —	— 263

Tilsammen: 2 529.

Fra Røros er Antallet af de Vaccinerede ikke anført.

Af **retsmedicinske Forretninger** udførtes 9 Obduktioner; 6 Synsforretninger; 9 Undersøgelser med Erklæringer. Tilsammen 24 retsmedicinske Forretninger, hvoraf 15 i Trondhjems Stadsfysikat, 1 i Strinden, 2 i Selbo, 4 i Guldal, 1 i Opdal og 1 i Ørkedal.

Af **Sygehuse** har Amtet Rotvolds Sindssygeasyl, Reitgjerdets Pleiestiftelse for Spedalske, Trondhjems Sindssygeasyl og Trondhjems Bys Sygehus; med Hensyn til Virksomheden ved sidstnævnte Sygehus henvises til de i den almindelige Beretning indtagne Sygehuslister, med Hensyn til de 3 øvrige til de særskilt trykte Beretninger om Sindssyge og Spedalske i 1874.

Paa Sygestuerne i Trondhjems Tugthus vare 5 tilbageliggende fra det foregaaende Aar, 105 indlagdes i Aarets Løb, ialt 110 Behandlede, hvoraf 91 udgik helbredede, 3 i Bedring og 16 vare tilbageliggende ved Aarets Slutning. Antallet af Forpleiningsdage udgjorde 2981 eller 31,7 Dag for hver Udskreven. Udenfor Sygestuerne behandledes blandt Fangerne 267 mindre betydelige Sygdomstilfælde og blandt Opsynsbetjentene 9. Medikamentudgiften udgjorde 110 Spd. 54 Skill.

Paa Sygestuerne i Trondhjems Fæstnings Strafanstalt vare 5 tilbageliggende fra 1873, 19 indkom; tilsammen Behandlede 24, hvoraf 19 udgik helbredede, 1 uhelbredet og 4 vare tilbageliggende ved Aarets Udgang. Forpleiningsdagenes Antal udgjorde 1581 eller 79,6 Dag for hver Udskreven. Udenfor Sygestuerne blev af mindre betydelige Sygdomstilfælde blandt Fangerne behandlet 115 og blandt Opsynspersonalet med Familier 25. Medikamentudgiften beløb sig til 43 Spd. 77 Skill.

I Strinden haves et Fattigarbeidshus- og Sygehus, hvor 29 Syge behandledes i Aarets Løb, og ved Røros Kobberværk et lidet Sygehus for Kvæstede og syge Arbeidere.

Af **Badeindretninger** findes i Trondhjem, foruden Sygehusets, 1 Damp-, Dusch- og Karbadindretning samt 2 Søbadehuse, i Røros 1 Damp- og Karbadindretning og i Opdal ved et derværende privat Sanatorium 1 Furunaalsbadindretning, hvor der toges lidt over 300 Bad.

Apotheker. Af Amtets 5 Apotheker, hvilke samtlige bleve visiterede, har Trondhjem 3, Ørkedalsøren 1 og Røros 1. Personalet bestod foruden Apothekeren: i Trondhjem ved Løveapotheket af 3 Pharmaceuter og 2 Disciple, ved Svaneapotheket af 3 Pharmaceuter og 3 Disciple samt ved Hjortapotheket af 1 Pharmaceut og 2 Disciple, ved Apotheket i Ørkedalsøren af 1 Discipel og ved Apotheket i Røros af 1 Pharmaceut og 1 Discipel. Ved Apotheket i Ørkedalsøren tog en Discipel Medhjælperprøven.

Medicinalpersonalet bestod af 35 Læger, 2 Tandlæger, 43 Jordemødre og 34 Hjelpevaccinatører, nemlig i:

1. Trondhjems Stadsfysikat: 17 Læger, foruden Distriktslægen i Strinden; 2 Tandlæger; 14 Jordemødre.
2. Strindens Distrikt: 5 Læger, Distriktslægen bosat i Trondhjem, Lægerne ved Reitgjerdets Pleiestiftelse (1) og ved Rotvolds Sindssygeasyl (3); 5 Jordemødre; 5 Hjelpevaccinatører (deraf 3 Jordemødre).
3. Selbo Distrikt: 1 Læge boende i Selbo; 1 Jordemoder; 2 Hjelpevaccinatører (hvoraf 1 Jordemoder).
4. Røros Distrikt: 2 Læger, Distriktslægen og Bergslægen, boende i Røros; 2 Jordemødre; 3 Hjelpevaccinatører.
5. Guldals Distrikt: 3 Læger, Distriktslægen boende i Horg, Annex til Støren, 2 Jernbanelæger (1 i Støren og 1 i Holtaalen); 5 Jordemødre; 7 Hjelpevaccinatører (deraf 4 Jordemødre).
6. Opdals Distrikt: 1 Læge, boende i Opdal; 2 Jordemødre; 2 Hjelpevaccinatører.
7. Ørkedals Distrikt: 2 Læger, Distriktslægen boende i Ørkedal og en Privatlæge bosat paa Ørkedalsøren; 5 Jordemødre; 4 Hjelpevaccinatører (alle Jordemødre).
8. Søndre Fosens Distrikt: 1 Læge, bosat paa Hiteren; 4 Jordemødre; 2 Hjelpevaccinatører (begge Jordemødre).
9. Midtre Fosens Distrikt: 1 Læge, boende paa Ørlandet; 3 Jordemødre; 4 Hjelpevaccinatører (deraf 3 Jordemødre).
10. Nordre Fosens Distrikt: 2 Læger, Distriktslægen og en Privatlæge, begge boende i Aafjord; 2 Jordemødre; 5 Hjelpevaccinatører (deraf 1 Jordemoder).

XVII. Nordre Trondhjems Amt.

Amtet, hvis Fladeindhold er 176,79 norske Kvadratmil, og som ved Folketællingen den 31te December 1875 havde 81 889 Indbyggere, er inddelt i følgende 8 Lægedistrikter:

1. Stjørdals Distrikt (16,12 n. □ M., 11 452 Indbyggere), indbefattende
Herrederne: nedre Stjørdal . 2,59 n. □ M., 6 904 Indb.
Hegre } 13,54 — 2 848 —
Meraker } 1 700 —
2. Frostens Distrikt (4,64 n. □ Mil, 7 931 Indbyggere), indbefattende
Herrederne: Frosten } 1,65 n. □ M., 3 005 Indb.
Aasen } 1 900 —
Lexvigen..... 2,99 — 3 026 —
3. Levanger Distrikt (15,37 n. □ M., 13 585 Indbyggere), indbefattende
Kjøbstaden Levanger — n. □ M., 965 Indb.
Herrederne: Levanger 1,21 — 2 151 —
Skogn 2,38 — 3 668 —
Værdal 11,78 — 6 801 —
4. Inderøens Distrikt (17,41 n. □ M., 13 979 Indbyggere), indbefattende
Herrederne: Ytterøen 0,28 n. □ M., 1 505 Indb.
Mosviken og
Veran 7,56 — 2 803 —
Inderøen 1,18 — 5 390 —
Sparbu 8,39 — 4 281 —

5. Stenkjærs Distrikt (11,54 n. □ M., 9 499 Indbyggere), indbefattende

Ladestedet Stenkjær — n. □ M., 1 467 Indb.
Herrederne: Stod } 3,78 — 2 332 —
Egge } 883 —
Beitstaden 7,76 — 4 817 —

6. Grongs Distrikt (78,88 n. □ M., 6 500 Indbyggere), indbefattende

Herrederne: Grong 41,37 n. □ M., 3 125 Indb.
Snaasen } 37,51 — 2 239 —
Liderne } 1 136 —

7. Namsos Distrikt (19,62 n. □ M., 10 597 Indbyggere), indbefattende

Ladestedet Namsos — n. □ M., 1 486 Indb.
Herrederne: Namsos 5,03 — 2 159 —
Overhalden 5,37 — 2 397 —
Fosnæs } ... 9,22 — 2 818 —
Fladanger } 1 737 —

8. Ytre Namdals Distrikt (13,21 n. □ M., 8 346 Indbyggere) indbefattende

Herrederne: Kolvereid og Fol-
dereid 8,17 n. □ M., 2 657 Indb.
Nerø } 2,68 — 1 705 —
Vikten } 2 110 —
Lekø 2,36 — 1 874 —

Sundhedstilstanden har inden hele Amtet været meget god, naar undtages Landdistriktet i Stenkjær Distrikt. Af Epidemier herskede Mæslingerne og Kighoste meget udbredt inden Amtet; men især den først nævnte Sygdom var af mild Beskaffenhed; Skarlagensfeber forekom meget sjeldnere end i det foregaaende Aar og af exanthematisk Typhus er intet Tilfælde opgivet.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 1 296 eller 15,71 p. m. af den beregnede Befolkning ved Aarets Midte (82 481). I Aaret 1873 var Dødeligheden 14,17 p. m. af den beregnede Befolkning ved Aarets Begyndelse og i 1872: 15,68 p. m. I Femaaret 1866—1870 udgjorde det

gjennemsnitlige aarlige Antal Døde 1 164 eller 14,10 p. m. af Befolkningen i nævnte Tidsrums Midte (82 603) og i det næst foregaaende Femaar var Dødeligheden 17,1 p. m.

Til Oplysning om de **epidemiske Forhold** hidsættes følgende af Lægernes Lister sammendragne Tabel (se Tabellen næste Side).

Typhoidfeber. I Frosten forekom en Epidemi nogenlunde begrændset til den nordlige Del af Herredet. I Levangers Distrikt forekom smaa lokale Epidemier i Januar, April og Mai Maaned, senere kun sporadiske Tilfælde. Paa Inderøen forekom 3 smaa Epidemier. Til Stenkjær kom i Februar en Pige, lidende af Typhoidfeber,

I nordre Trondhjems Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Hele Aaret.		Tiden er op- givet for.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Behandlede.	Deraf døde.													
Typhoidfeber	131	9	120	9	18	15	13	8	6	17	7	6	-	6	15
Simpel Feber	132	-	122	5	20	13	16	9	10	10	15	3	8	7	6
Barselfeber	28	5	28	4	1	2	-	1	5	1	2	3	4	1	4
Vandkopper	19	-	19	5	1	1	-	-	-	-	5	-	1	6	-
Skarlagensfeber	111	7	110	6	5	8	1	11	6	22	14	4	3	10	20
Rødlinger	13	-	13	3	3	-	-	1	3	1	2	-	-	-	-
Mæslinger	369	19	367	-	4	40	61	64	28	30	21	23	12	24	60
Rosen	81	1	78	3	2	11	11	15	10	8	-	2	8	3	5
Kighoste	255	17	255	9	13	33	35	24	20	23	17	7	17	31	26
Diphtherisk Svælgbetændelse . .	20	1	20	1	-	1	-	3	-	1	6	4	2	2	-
Strubehoste	6	-	6	1	-	2	1	-	-	-	2	-	-	-	-
Kusma	25	-	25	-	-	10	4	1	1	2	-	-	1	-	6
Akut Bronchit og andre katar- rhalske Tilfælde	820	15	812	81	66	78	85	88	65	41	39	40	47	64	118
Lungebetændelse	394	45	392	32	28	42	60	59	37	20	9	13	14	33	45
Pleurit	56	1	53	6	3	8	7	9	3	3	4	2	4	2	2
Gigtfeber	51	-	47	4	4	3	2	5	10	2	5	5	-	2	5
Diarrhoe (akut) og Cholera nostras	179	2	174	14	8	8	5	16	18	24	20	19	14	19	9
Blodgang	64	3	64	5	2	10	6	4	4	2	1	6	8	6	10
Skjørbug	2	-	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-
Tilsammen	2756	125	2707	188	178	285	307	318	226	208	169	137	143	217	331

	Ialt opgivne		Fordeling paa Lægedistrikter.															
	Tilfælde.	Dødsfald.	Stjørdal.		Frosten.		Levanger.		Indreøen.		Stenkjær.		Grong.		Namsos.		Ytre Namdal.	
			Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.
Typhoidfeber	132	10	5	-	30	3	20	-	26	3	15	2	-	-	26	1	10	1
Simpel Feber	132	-	18	-	3	-	38	-	13	-	7	-	-	-	46	-	7	-
Barselfeber	32	9	-	-	-	-	11	4	8	1	2	2	3	2	4	-	4	-
Vandkopper	19	-	-	-	2	-	4	-	6	-	-	-	1	-	4	-	2	-
Skarlagensfeber	128	24	-	-	-	-	-	-	4	1	5	1	-	-	16	5	103	17
Rødlinger	13	-	5	-	-	-	6	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-
Mæslinger	383	33	130	26	28	4	112	-	22	-	23	1	1	-	19	-	48	2
Rosen	81	1	7	-	5	-	25	-	8	-	10	-	9	1	16	-	1	-
Kighoste	259	21	42	10	16	1	74	-	56	5	28	5	-	-	12	-	31	-
Diphtherisk Svælgbe- tændelse	20	1	-	-	-	-	3	-	4	-	3	-	-	-	-	-	10	1
Strubehoste	6	-	3	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-
Kusma	25	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	22	-	2	-
Akut Bronchit og andre katarrhalske Tilfælde	823	18	54	1	32	1	160	3	171	5	122	1	48	2	184	4	52	1
Lungebetændelse	406	57	32	9	47	6	96	12	60	6	77	11	20	6	55	7	19	-
Pleurit	56	1	7	-	1	-	9	-	3	-	12	1	3	-	12	-	9	-
Gigtfeber	51	-	8	-	-	-	13	-	3	-	9	-	1	-	9	-	8	-
Diarrhoe (akut) og Cho- lera nostras	181	4	15	-	12	1	11	-	47	-	31	3	6	-	39	-	20	-
Blodgang	64	3	-	-	-	-	58	3	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skjørbug	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-
Tilsammen	2813	182	326	46	176	16	641	22	437	21	348	27	93	11	466	17	326	22

sandsynligvis smittet paa en af Fiskeværerne nordpaa uden at dog Sygdommen fik nogen Udbredning, senere indførtes Sygdommen i Slutningen af Marts til Gaarden Five i Stod med en Mand, der blev syg efter sin Hjemkomst fra Levanger Marked; ialt angrebes 7 Personer, deraf 3 Børn ved Juletider paa en Gaard i Kvams Annex til Stod. Sygdommen antages at være ført did med en Pige, der havde tjent paa Five og som i Begyndelsen af December fik sig eftersendt en Kiste med Klæder, som havde været nedpakkede hele Sommeren. Hun laa paa samme Værelse som Børnene og hængte her ud sine Klæder (Thome, J. S. Lossius). De paa Alhus Sygehus i Namsos Distrikt i Aarets Løb for Typhoidfeber indkomne 10 Personer vare saagodtsom alle hjemvendende Fiskere (Chr. Lund). Fra ytre Namdals Distrikt klages over, at de Syge ofte vanrøgttes og at de foreskrevne Forholdsregler dels af Uvidenhed og dels af Egensindighed ikke efterfølges (Sellæg).

Skarlagensfeber herskede gennem hele Aaret epidemisk paa forskellige Steder inden ytre Namdals Distrikt; Smitten antages i 1 Tilfælde at være indført fra Lofoten. Den temmelig livlige Samfærdsel mellem de forskellige Dele af Distriktet i Sommermaanederne under Sommerildfisket ansaaes som Aarsag til den hyppige Opkomst af nye Tilfælde paa fjernt fra hinanden liggende Steder. Sygdommen var hyppig ledsaget af ondartet diphtherisk Halsbetændelse. Paa Grund af Afstanden kom kun de færreste Tilfælde til Lægens Behandling eller Kundskab (Sellæg).

Mæslinger vare stærkt udbredte inden hele Amtet, men vare, naar undtages i Stjørdals Distrikt, hvor de herskede samtidig med Kighoste, milde, saaledes at der fra de fleste Distrikter anføres at kun faa af de Angrebne kom under Lægebehandling. Om Smitteforholdene oplyses at Sygdommen sandsynligvis indførtes fra Trondhjem til Stjørdals Distrikt (Angell). Epidemien gik fra Syd nordover, kom i Februar til Stjørdalen, udbredtes i Levangers Distrikt fra Marts Maaned, i Inderøens Distrikt i Aarets sidste Halvdel og i Grongs og ytre Namdals Distrikter i Aarets sidste Maaneder.

Kighoste var ligeledes meget udbredt inden Amtet og i Reglen af mild Karakter, saaledes at kun de færreste Tilfælde kom under Behandling. Ved Udgangen af det foregaaende Aar forekom Sygdommen som en mild Epidemi i Skatvolds Annex til nedre Stjørdal indtil Mæslingerne begyndte i Februar, hvorefter begge Sygdomme i Forening forårsagede en betydelig Dødelighed blandt smaa Børn fornemmelig paa Stjørdals-Halsen, hvor Boli-

gerne ere smaa og overfyldte. Brystaffektionen gik gjerne over til Pneumoni, der oftest endte dødelig. Antallet af Angrebne anslaaes til flere Hundreder. Sundhedskommissionen i nedre Stjørdal forsøgte forgjæves at hindre dens Udbredelse gennem Skolerne ved at lade Skolelærerne holde Børn fra smittede Huse borte fra Skolen (Angell). Fra Stenkjærs Distrikt anføres ligeledes at Sygdommen tildels optraadte i Forening med Mæslingerne enten umiddelbart før eller efter samme hos de samme Individuer (Thome).

Af **akut Bronchit** opføres 384 Tilfælde med 17 Dødsfald; af de Angrebne vare 188 Mænd og 194 Kvinder; 195 opgives at have været under, 187 over 15 Aar. 4 Personer sees at være døde af kronisk Bronchit, 1 af Laryngit.

Lungebetændelse. Sygdommens Sæde er opgivet for 43 Tilfælde, nemlig 28 Gange i høire Lunge, 12 i venstre og 3 Gange i begge Lunger.

Blodgang. Den meget milde Form af Sygdommen, der viste sig i Levangers Distrikt gennem hele Aaret 1873, vedvarede ogsaa i heromhandlede Aar, dog i noget mindre Udstrækning. Uden at der i de fleste Tilfælde kunde paavises noget Spor af Smitteoverførelse fra den ene Gaard til den anden, opstod disse lokale Epidemier ofte med længere Tids Mellemrum paa vidt forskellige Steder og hos Familier under høist forskellige Livsvilkaar. Oftest angrebes en større Del af Gaardens Beboere samtidig eller kort efter hverandre af Sygdommen, stundom ophørte den efter et Par Tilfælde, men udbrød paanyt efter nogen Tid. Sygdommen syntes mod Sædvane at aftage og næsten ganske træde tilbage i Sommermaanederne, men optraadte igjen hyppigere under det fugtige Efteraar og den usædvanlig kolde November Maaned. Fra Midten af December aftog Tilfældene betydeligt, og Sygdommen ophørte i Begyndelsen af det følgende Aar (Dietrichson).

Veneriske Sygdomme. Den i den almindelige Beretning indtagne Tabel viser de paa Amtets Sygehus behandlere Tilfælde af Syphilis.

Nedenstaaende Tabel giver en Oversigt over de udenfor Sygehusene behandlede Tilfælde af Syphilis og kjendte Tilfælde af Gonorrhoe og Urethrit (se Tabellen Side 23).

Til Oplysning om en Del af Lægerne behandlede væsentlig **kroniske Sygdomme** hidsættes nedenstaaende Oversigt (se Tabellen næste Side).

Fnat og Skurv forekomme næsten ikke i Frostens Distrikt (Gude). Fra Levangers og Inderøens Distrikter

Liste over kroniske Sygdomme.

	Hele Aaret.		Af de Be- handlede, hvis Kjøen er opgivet, vare		Af de Be- handlede, hvis Alder er opgivet, vare		Antal af anmel- dende Læger.	Ialt op- givne.	
	Behandlede.	Deraf døde.	Md.	Kv.	Børn (under 15 Aar).	Voxne (over 15 Aar).		Tilfælde.	Dødsfald.
Kronisk Rheumatisme .	167	-	90	77	3	164	13	167	-
Fnat	107	-	42	57	67	40	13	107	-
Skurv	8	-	7	1	7	1	3	8	-
Kjertelsyge	110	1	43	58	100	10	12	110	1
Rachit.	2	-	-	2	1	1	2	2	-
Simpel Meningit	10	5	4	5	6	4	7	13	8
Tuberculøs —	9	7	6	3	8	1	4	15	13
Svindst	106	40	55	51	3	103	15	122	56
Kræft	46	22	19	27	-	46	12	54	30 ¹⁾
Vatersot og Morbus Brighti	34	7	16	18	7	27	11	41	14 ²⁾
Blegst og Anæmi.	142	-	8	134	30	112	12	142	-
Menstruationsuordener .	70	-	-	70	-	70	13	70	-
Kardialgi, kronisk Ga- strit og Dyspepsi.	479	6	227	252	16	463	14	480	7
Ormesygdomme	65	-	23	29	42	23	10	65	-
Drankersygdomme	5	2	5	-	-	5	5	5	2

	Fordeling paa Lægedistrikter.															
	Stjørdal.		Frosten.		Levanger.		Indreøen.		Stenkjær.		Grong.		Namsos.		Ytre Namdal.	
	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.
Kronisk Rheumatisme	19	-	9	-	33	-	19	-	22	-	32	-	24	-	9	-
Fnat	20	-	5	-	6	-	11	-	7	-	14	-	8	-	36	-
Skurv	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	7	-	-	-
Kjertelsyge	22	-	2	1	7	-	45	-	6	-	1	-	23	-	4	-
Rachit	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Simpel Meningit	4	3	-	-	3	2	1	-	-	-	2	2	1	1	2	-
Tuberculøs —	2	2	1	1	5	4	-	-	-	-	-	-	2	2	5	4
Svindst	19	14	6	3	19	10	13	8	27	9	4	3	19	5	15	4
Kræft	6	3	2	1	23	13	-	-	7	4	7	3	6	5	3	1
Vatersot og Morbus Brighti	4	3	1	1	6	1	7	-	8	4	2	-	8	2	5	3
Blegst og Anæmi	13	-	5	-	6	-	5	-	15	-	13	-	67	-	18	-
Menstruationsuordener	12	-	1	-	5	-	16	-	14	-	7	-	11	-	4	-
Kardialgi, kronisk Gastrit og Dyspepsi	56	1	22	-	64	-	40	2	91	4	59	-	98	-	50	-
Ormesygdomme	12	-	1	-	3	-	35	-	6	-	-	-	3	-	5	-
Drankersygdomme	-	-	-	-	1	-	-	-	3	2	-	-	1	-	-	-

¹⁾ hvoraf 1 af Sarkom.²⁾ Deraf opgives 10 døde af Vatersot, 4 af Morbus Brighti.

Veneriske Sygdomme.

Sygdom.	Tilsammen behandlede.	Behandlede, for hvilke er opgivet				Opgivet Sygdomsform for Syphilis.			Antal anmeldende Læger.	Fordeling paa Lægedistrikter.							
		Kjøn.		Alder.		primær.	sekundær.	konstitutionel.		Stjørdalen.	Frosten.	Levanger.	Inderøen.	Stenkjær.	Grong.	Namsos.	Ytre Namdal.
		Md.	Kv.	Børn (under 15 Aar).	Voxne (over 15 Aar).												
Syphilis (udenfor Sygehus)	24	10	14	1	23	5	2	17	10	13	3	1	2	2	1	1	1
Gonorrhoe og Urethrit . .	26	24	2	-	26	-	-	-	14	2	1	4	3	5	1	7	3

anføres, at Fnat iagttoges sjeldnere end før, hvilket ansees at være en Følge af, at Almuen mere og mere har lært at indse Gavnigheden af en nogenlunde ordnet Hudkultur og større Renlighed i det Hele (Dietrichson).

Svindst. Forholdet mellem de af Lægerne opgivne Dødsfald af Svindst og samtlige opgivne Dødsårsager sees af følgende Tabel.

Sindssygdomme. Følgende Liste giver en Oversigt over de paa Sygehusene behandlede Tilfælde (se nedenstaaende Tabel).

For Amtskommunens Regning forpleiedes 139 Sindssyge, hvoraf 40 i Asyl; af disse hørte hjemme i Stjørdals Distrikt 22, i Frostens 21, i Levangers 19, i Inderøens 28, i Stenkjærs 13, i Grongs 15, i Namsos 10 og i ytre

Lægedistrikt.	Opgivne Dødsfald af Svindst.	Opgivne Dødsårsager ialt.	Forhold i pCt.
Stjørdal	14	88	15,9
Frosten	3	36	8,3
Levanger	10	96	10,4
Inderøen	8	41	19,5
Stenkjær	9	76	11,8
Grong	3	29	10,4
Namsos	5	55	9,1
Ytre Namdal	4	45	8,9
Nordre Trondhjems Amt	56	466	12,0

Liste over de paa Sygehusene behandlede Sindssyge.

Amtssygehuset i	Tilbageiggende fra forrige Aar.			Tilkomne.			Af de Indkomne lede af				Udgaaede.			Tilbageiggende ved Aarets Udgangen.		
	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Melan- choli.	Barsel- mani.	Mani.	Dements.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.
Skogn	-	1	1	1	2	3	2	-	-	1	1 ¹⁾	3 ²⁾	4	-	-	-
Namdalen	-	-	-	-	4	4	1	1	2	-	-	4 ³⁾	4	-	-	-
Tilsammen	-	1	1	1	6	7	3	1	2	1	1	7	8	-	-	-

¹⁾ Indsendtes til Rotvold Asyl. ²⁾ Udgaaede i Bedring. ³⁾ Heraf 2 til Asyl, 1 helbredet, 1 i Bedring.

Namdals Lægedistrikt 11. Af de paa Asyl behandlede døde i Aarets Løb 2, af de øvrige 4. For de engere Kommuners Regning forpleiedes i Frostens Distrikt 2, i Inderøens 14 og i Grongs 7; i Frostens Distrikt kjendtes desuden 3, i Inderøens og i Grongs Distrikt 10 Sindssyge, der forpleiedes i Hjemmet uden offentlig Understøttelse.

Med Hensyn til de udførte **chirurgiske Operationer** henvises til den almindelige Beretning.

Af **obstetriciske Operationer** udførtes af Læger: 12 Tangforløsninger, 3 Vendinger og 1 Gang Udtagelse af Efterbyrden, hvis Indikationer og Udfald vil sees af nedenstaaende Tabel.

Indikationer og Udfald for obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tangforløsning.						Vending.						Udtagelse af Efterbyrden.		
	Mødre			Børn			Mødre			Børn			Mødre.		
	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.
Langsom Fødsel ved utilstrækkelige eller smertefulde Veer	6 ¹⁾	-	-	3 ²⁾	3	-	1	-	-	1 ³⁾	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed	3 ⁴⁾	-	-	3	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Ansigtsleie	1 ⁵⁾	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	-	-	2	-	-	2	-	-	-	-	-
Uopgiven Indikation	1	1 ⁶⁾	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Tilsammen	11	1	-	7	3	2	3	-	-	3	-	-	1	-	-
	12			12			3			3			1		

¹⁾ 3 ere opgivne som Førstefødende, 2 som Flerfødende. ²⁾ Heraf var en Tvilling, den anden Tvilling forløstes ved Vending. ³⁾ Tvillingfødsel. ⁴⁾ Alle Førstefødende. ⁵⁾ Førstefødende. ⁶⁾ Døde 5te Døgn af Barselfeber.

1 Perforation med paafølgende Udtrækning uden opgiven Indikation; Konen forblev ilive (Kaurin).

Ialt 17 obstetriciske Operationer hvoraf 1 i Stjørdals, 6 i Levangers, 3 i Inderøens, 1 i Stenkjærs, 1 i Grongs, 4 i Namsos og 1 i ytre Namdals Distrikt.

Antallet af **Fødte** og **Døde** vil sees af følgende Tabel:

Lægedistrikt.	Fødte.	Døde			Dødfødte. *)
		ialt.	i 1ste Døgn. *)	paa Barselseng.	
Stjørdal	313	203	4	1	6
Frosten	241	132	1	-	3
Levanger	338	224	4	5	6
Inderøen	378	185	3	1	10
Stenkjær	204	133	1	1	10
Grong	150	102	2	3	9
Namsos	317	153	4	5	6
Ytre Namsos	273	164	5	5	15
Nordre Trondhjems Amt	2 214	1 296	24	21	65

*) Ifølge Dødfødteanmeldelserne.

Omkomne ved ulykkelige Hændelser 54; Selvmord 8.

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 918 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100 : 58,5. Af de 21 paa Barselseng Døde var ifølge Lægernes Opgaver Døden foranlediget af Barselfeber hos 9, af Barselkrampe hos 1 Førstefødende efter naturlig Fødsel, 2 døde efter langvarig og besværlig Fødsel; tilige opgives 1 død uforløst, Hovedet var født, men Hindringen antoges at ligge i Fosterets abnormt store Underliv; Jordemoder var tilstede, men Konen døde, inden Budet naaede Lægen, Konen boede midt paa Lifjeldet, omkring 10 Mile fra Lægens Bopæl (Kaurin).

Lægernes Dødsfortegnelser indeholde Opgaver over 466 eller 37,8 pCt. af samtlige ved Sygdom forårsagede Dødsfald (1 234). De hyppigste Dødsårsager vare: Lungebetændelse (57), Svindsot (56), Mæslinger (33), Kræft (30), Skarlagensfeber (24), Hjernebetændelse og Kramper i Børnealderen (tilsammen 24), Kighoste (21), akut Bronchit (17), Alderdomssvaghed (16), Hjerneslag (14), Vatersot og Morbus Brighti (tilsammen 14).

Veirliget var mindre gunstigt, Vaaren stormfuld, Sommeren kold, Eftersommeren og Høsten regnfuld. Aarets sidste Maaneder med en usædvanlig streng Kulde. Om Høstens Udfald anføres fra Inderøens Distrikt, at Udbyttet af Kornhøsten var ringe baade i Mængde og Beskaf-

fenhed, Potetesavlen gav neppe mere end 8 mod de sædvanlige 12 Fold og angrebes af Tørraadenhed.

Med Hensyn til Veirliget i Levangers Distrikt henvises til følgende af Distriktslæge Dietrichson udarbejdede Tabel over Barometer- og Thermometerstanden for hver Maaned.

Tabel over Barometer- og Thermometerstanden.

Maaned.	Barometerstand (i norske Tommer og Linier).			Thermometerstand (Reaumur).				
	Kl. 12 Middag.	Høiest.	Lavest.	Kl. 8 Form.	Kl. 12 Middag.	Kl. 4 Eftermiddag.	Høiest.	Lavest.
Januar	27. 6	28de 28. 5	19de 26. 8	÷ 0,5	-	÷ 0,1	2den + 5	21de ÷ 9
Februar	28. 2	24de 28. 7 ¹ / ₂	17de 27. 7 ¹ / ₂	÷ 0,6	+ 0,6	+ 0,3	28de + 4	9de ÷ 12
Marts	28. 1	2den 29. -	8de 27. 3	÷ 0,6	+ 1,7	+ 0,9	22de + 7	11te ÷ 5
April	28. ¹ / ₂	28de 28. 10	3die 26. -	+ 2,8	+ 5,2	+ 4,4	15de + 10	1ste ÷ 1
Mai	28. 3 ¹ / ₂	13de 28. 7	29de 27. 9	+ 5,4	+ 7,0	+ 6,6	24de + 11	3die + 1
Juni	28. 2 ¹ / ₂	15de 28. 9	10de 27. 8	+ 8,6	+ 11,3	+ 10,4	26de + 20	21de + 4
Juli	28. 2 ¹ / ₂	18de 28. 7	23de 27. 11 ¹ / ₂	+ 12,5	+ 15,0	+ 15,0	3die + 21	15de + 8
August	28. -	21de 28. 6 ¹ / ₂	3die 27. 5	+ 9,5	+ 11,5	+ 11,6	8de + 17	23de + 6
September	27. 11 ¹ / ₂	8de 28. 3 ¹ / ₂	12te 27. 7 ¹ / ₂	+ 7,4	+ 10,0	+ 9,4	2den + 15	18de + 2
Oktober	27. 16	30te 28. -	4de 27. 3	+ 5,0	+ 7,2	+ 6,2	3die + 13	6te + 1
November	28. 1	24de 28. 8	10de 27. 3	÷ 3,5	÷ 2,3	÷ 3,0	8de + 5	28de ÷ 14
December	28. -	30te 28. 11	5te 27. 1	÷ 9,4	÷ 8,3	÷ 9,1	5te + 1	25de ÷ 21
For Aaret	28. 2	30te December 28. 11.	3de April 26. -	+ 3,0	+ 4,9	+ 4,4	3die Juli + 21	25de Decbr. ÷ 21

Levemaade og hygiæniske Forhold. Fra Stjørdals Distrikt anføres, at der ved den større Arbeidsfortjeneste og Velstand paa flere Steder er vakt Sands for Orden og Hygge i Hjemmet. Fra Levanger anføres, at det stadig voxende økonomiske Velvære hos den hele Befolkning, der er fremkaldt af flere paa hinanden følgende gode Aar og de forhøiede Arbeidspriser, paa engang har vakt Almuens Sands for større Bekvemmelighed og aabnet dens Øine for Nyttens af at tage mere Hensyn til, hvad der i hygiænsk Henseende maa ansees tjenligt, og tillige sat den istand til at bringe de pekuniære Ofre, der udfordres for at tilfredsstille disse Fordringer. Desværre har denne forbedrede økonomiske Stilling ogsaa givet Anledning til at Almuen ikke saa sjældent, navnlig under Ophold i Byen, nyder Spirituosa til Overmaal. Almuens Klædedragt er i Almindelighed god og hensigtsmæssig, Kostholdet sundt og nærende — dog nydes maaske endnu for lidet fersk animalsk Føde —, Husene ere i Alminde-

lighed nogenlunde rummelige og gode, Renlighedsforholdet upaaklageligt (Dietrichson). Fra Stenkjærs Distrikt anføres Misbrug af Kaffe og især Brændevin at være tiltaget (Thome).

Af fattige Syge opgives behandlere:

i Stjørdals	Distrikt	221, med en Udgift til Medicin af 140 Spd.
i Frostens	—	62
i Levangers	—	187
i Inderøens	—	129, med en Udgift til Medicin af 77 Spd.
i Stenkjærs	—	71
i Grongs	—	80
i Namsos	—	72
i ytre Namdals	—	61

Tilsammen: 883.

I **Sundhedskommissionerne** afholdtes: i Stjørdals Distrikt 3 Møder (et i hvert Herred); i Frostens 7 (tre i Frostens og 2 i hvert af Aasens og Lexvigens Herreder); i Levangers 4 (to i Værdalens og et i hvert af Skogns og Levanger Landsogns Herreder); i Inderøens 5 (to i Inderøens og et i hvert af Yterøens, Sparbu og Mosviken og Verans Herreder); i Stenkjærs 5 (to i Stod og et i hvert af Egge og Beitstadens Herreder samt et i Lade- stedet Stenkjær); i Grongs 4; i Namsos Distrikt intet Møde; i Namdals Distrikt 1 Møde i Lekø. Blandt Forhandlingsgjenstande udhæves: i Stjørdals Distrikt de epidemiske Forhold og Ordningen af Sundhedskommissionerne; i Frostens Distrikt Istandbringelse af et Isolerings-lokale; i Levangers Distrikt arsenikholdige Tapeter; i Stenkjærs Distrikt Ordningen af Latrinevæsenet i Stenkjær og om Anvendelsen af Arsenik i et i Byen liggende Garveri, Listerne over Blinde samt Dødstegnene; i Grongs Distrikt Vandet, dets Egenskaber og Betydning for Menneskets Helbred. Fra Stjørdals og Namsos Distrikter anføres, at hele Kommunebestyrelsen i samtlige Herreder ere Medlemmer af Sundhedskommissionerne.

Ved kongelig Resolution af 22de December 1874 approberedes Sundhedsforskrifter for Strandstedet Strømmen i Inderøens Herred.

Antallet af **Vaccinerede** udgjorde:

i Stjørdals	Distrikt	383
i Frostens	—	286
i Levangers	—	309
i Inderøens	—	109
i Stenkjærs	—	174
i Grongs	—	133
i Namsos	—	323
i ytre Namdals	—	171

Tilsammen: 1888.

Af **retsmedicinske Forretninger** udførtes 6, 3 over Døde, 3 over Levende; 2 i Stjørdals, 1 i Levangers, 2 i Stenkjærs og 1 i Grongs Lægedistrikt.

Amtet har 2 **Sygehuse**, et i Skogn og et i Namsos Herred, om hvilke henvises til de i den almindelige Beretning indtagne Tabeller. Paa nedre Stjørdals Fattiggaard havdes to saakaldte Sygestuer, hvor jævnlig enkelte af Fattigvæsenets Syge vare indlagte. I Grong behandlede i den i forrige Aars Beretning omtalte, ved Di-

striktslægens Bolig beliggende Nabogaard 19 Patienter; 10 udskreves helbredede, 6 i Bedring, 1 uhelbredet og 2 døde.

Af **Badeindretninger** nævnes i Stjørdal 1 liden Kar- og Styrtebadindretning, i Inderøen 2 Damp- og Karbadindretninger samt 1 Søbadehus, alle private.

De 3 inden Amtet værende **Apotheker** i Levanger, Stenkjær og Namsos bleve visiterede. Personalet bestod foruden Apothekeren, ved Levangers Apothek af 1 examineret Pharmaceut og 2 Disciple, ved Stenkjærs af 1 examineret Pharmaceut, ved Namsos af 1 uexamineret Pharmaceut og 1 Discipel.

Medicinalpersonalet bestod af 16 Læger, 29 Jordemødre og 44 Hjelpevaccinatører, nemlig i

1. Stjørdals Distrikt: 2 Læger, Distriktslægen og 1 privat praktiserende Læge, begge bosatte i nedre Stjørdal; 4 Jordemødre, deraf 3 ansatte; 4 Hjelpevaccinatører, hvoraf 2 Jordemødre.
2. Frostens Distrikt: 2 Læger, den ene bosat i Frostens, den anden i Lexvigen; 4 Jordemødre; 4 Hjelpevaccinatører, hvoraf 3 Jordemødre.
3. Levangers Distrikt: 4 Læger, Distriktslægen og 1 Underlæge ved Sygehuset, denne forlod Distriktet i August Maaned, begge i Skogn samt 2 privat praktiserende Læger i Værdal; 4 Jordemødre; 6 Hjelpevaccinatører.
4. Inderøens Distrikt: 2 Læger, Distriktslægen bosat paa Inderøen og 1 Værkslæge, bosat paa Yterøen, en Privatlæge paa Stenkjær er Fattiglæge for Sparbu Herred; 4 Jordemødre (1 Post ledig); 10 Hjelpevaccinatører, hvoraf 3 Jordemødre.
5. Stenkjærs Distrikt: 2 Læger, Distriktslægen og en privat praktiserende Læge, begge bosatte i Stenkjær; 4 Jordemødre, deraf 2 ansatte (1 Post ledig); 6 Hjelpevaccinatører.
6. Grongs Distrikt: 1 Læge, bosat i Grong; 2 Jordemødre; 5 Hjelpevaccinatører.
7. Namsos Distrikt: 2 Læger, Distriktslægen bosat i Namsos og Sygehuslægen ved Amtssygehuset i Overhalden; 4 Jordemødre; 4 Hjelpevaccinatører, hvoraf 1 Jordemoder.
8. Ytre Namdals Distrikt: 1 Læge, bosat i Nærø; 3 Jordemødre (2 Poster ledige); 5 Hjelpevaccinatører, hvoraf 1 Jordemoder.

XVIII. Nordlands Amt.

Amtet, hvis Fladeindhold er 297,59 norske Kvadratmil, og som ved Folketællingen den 31te December 1875 havde 103 579 Indbyggere, er inddelt i følgende 15 Lægedistrikter:

1. Brønø Distrikt (18,88 n. □ M., 9 780 Indbyggere), indbefattende
Herrederne: Bindalen 9,46 n. □ M., 2 211 Indb.
Brønø og Nøstvig 8,24 — 5 748 —
Vegø 1,18 — 1 821 —
2. Alstahaugs Distrikt (9,90 n. □ M., 9 844 Indbyggere), indbefattende
Herrederne: Tjøtø 3 065 Indb.
Alstahoug 3 702 —
Herø 3 077 —
3. Vefsens Distrikt (55,36 n. □ M., 6 993 Indbyggere), indbefattende
Ladestedet Mosjøen 774 Indb.
Herrederne: Vefsen 5 171 —
Hatfjeldal 1 048 —
4. Ranens Distrikt (39,69 n. □ M., 12 206 Indbyggere), indbefattende
Herrederne: Nesne 5,03 n. □ M., 4 308 Indb.
Hemnæs } 34,66 — 4 137 —
Mo } 3 761 —
5. Lurø Distrikt (18,18 n. □ M., 6 881 Indbyggere), indbefattende
Herrederne: Lurø 16,07 n. □ M., 2 241 Indb.
Rødø 2,11 — 4 640 —
6. Bodø Distrikt (18,67 n. □ M., 8 887 Indbyggere), indbefattende
Kjøbstaden Bodø — n. □ M., 1 484 Indb.
Herrederne: Gildeskaal } 14,49 — 2 717 —
Beieren } 1 358 —
Bodø 4,18 — 3 328 —
7. Foldens Distrikt (17,82 n. □ M., 3 287 Indbyggere), indbefattende
Herredet Folden 3 287 Indb.

8. Skjærstads Distrikt (31,24 n. □ M., 5 956 Indbyggere), indbefattende
Herrederne: Saltdalen 19,43 n. □ M., 2 290 Indb.
Skjærstad 11,81 — 3 666 —
9. Stegens Distrikt (11,68 n. □ M., 5 477 Indbyggere), indbefattende
Herrederne: Stegen 3,35 n. □ M., 2 959 Indb.
Hammerø 8,33 — 2 518 —
10. Lødingens Distrikt (22,21 n. □ M., 4 042 Indbyggere), indbefattende
Herredet Lødingen 2 442 Indb.
og Tysfjorden 1 600 —
11. Ofotens Distrikt (23,80 n. □ M., 4 129 Indbyggere), indbefattende
Herredet Ofoten*) 4 129 Indb.
12. Vestlofotens Distrikt (5,29 n. □ M., 7 820 Indbyggere), indbefattende
Herrederne: Værø 0,08 n. □ M., 561 Indb.
Flakstad 2,98 — 1 848 —
Buksnæs 1,47 — 3 065 —
Borge, undtagen
Valberg Annex 0,76 — 2 346 —
13. Østlofotens Distrikt (5,00 n. □ M., 4 626 Indbyggere), indbefattende
Valberg Annex af Borge
Herred 1,12 n. □ M., 520 Indb.
Herrederne: Vaagen 3,43 — 3 046 —
Gimsø 0,45 — 1 060 —
14. Hadsels Distrikt (7,39 n. □ M., 7 230 Indbyggere), indbefattende
Herrederne: Hadsel 6,00 n. □ M., 4 445 Indb.
Bø 1,39 — 2 785 —
15. Sortlands Distrikt (12,48 n. □ M., 6 421 Indbyggere), indbefattende
Herrederne: Sortland 4,61 n. □ M., 1 874 Indb.
Øxnæs 3,22 — 2 393 —
Dvergberg 4,65 — 2 154 —

*) Endel af Ofotens Sogn (med 218 Indbyggere) hører til Trondenes Herred i Tromsø Amt.

Sundhedstilstanden var i de fleste Distrikter mindre god, hertil bidrog foruden Typhoidfeber den hyppige Op-træden af Skarlagensfeber, Mæslinger og Kighoste, af hvilke dog ingen var af videre ondartet Natur.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 1756 eller 17,62 p. m. af den beregnede Befolkning ved Aarets Midte (99 653). I Aaret 1873 var Dødeligheden 16,74 p. m. af den beregnede Befolkning ved Aarets Begyndelse og i

1872: 19,9 p. m. I Femaaret 1866—1870 udgjorde det gennemsnitlige aarlige Antal Døde 1533 eller 16,96 p. m. af den beregnede Befolkning i nævnte Tidsrums Midte (91 577) og i det næst foregaaende Femaar var Dødelig-heden 19,2 p. m.

Til Oplysning om de **epidemiske Forhold** hidsættes følgende af Lægernes Lister sammendragne Tabel (se Tabellerne paa denne og næste Side).

I Nordlands Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Hele Aaret.		Tiden er op-givet for.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Behandlede.	Deraf døde.													
Exanthematisk Typhus	30	3	29	14	-	-	2	5	2	3	2	-	-	-	1
Typhoidfeber	515	30	319	20	39	30	55	36	31	7	11	15	22	31	22
Simpel Feber	172	-	132	10	18	29	15	8	14	6	6	3	7	5	11
Barselfeber	34	12	34	2	4	5	5	3	1	2	4	5	2	-	1
Vandkopper	6	-	6	-	-	3	-	2	1	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	218	43	217	8	6	10	36	13	18	1	4	-	18	64	39
Rødlinger	14	-	14	-	-	-	-	-	-	13	1	-	-	-	-
Mæslinger	503	5	486	-	3	1	2	3	11	62	115	126	83	46	34
Rosen	59	6	54	8	1	5	5	4	5	3	1	-	6	8	8
Kighoste	465	22	465	4	11	7	10	9	21	48	63	70	100	85	37
Diphtherisk Svælgbe-tændelse	15	2	12	-	2	2	1	-	-	1	1	3	1	-	1
Strubehoste	3	1	3	-	-	-	-	-	-	-	1	2	-	-	-
Kusma	82	-	81	-	1	3	-	-	3	2	4	15	15	22	16
Akut Bronchit og an-dre katarrh. Tilfælde	753	9	691	61	86	88	103	54	46	42	35	33	38	44	61
Lungebetændelse	151	15	128	6	9	4	7	24	10	10	6	5	7	19	21
Pleurit	102	-	82	-	6	10	8	15	7	9	8	1	2	4	12
Gigtfeber	47	3	37	6	2	4	4	2	3	4	2	2	4	1	3
Diarrhoe (akut) og Cholera nostras	497	4	224	11	22	15	25	32	20	18	18	12	13	23	15
Blodgang	6	1	6	-	-	-	-	1	-	-	-	4	-	1	-
Skjærbug	6	1	6	1	1	-	-	-	2	-	-	1	1	-	-
Tilsammen	3678	157	3026	151	211	216	278	211	195	231	282	297	319	353	282

Typhøse Sygdomme. I Skjærstad og Ofoten fortsatte exanthematisk Typhus sig fra det foregaaende Aar; i Ofoten ophørte Epidemien i Slutningen af Januar og i den øvrige Del af Aaret kom kun 3 spredte Tilfælde under Behandling (Østberg).

Typhoidfeber indførtes 10 Gange til Brønø Distrikt ved hjemvendende syge Fiskere fra Storsildfisket, i enkelte Tilfælde fik Sygdommen temmelig stor Udbredelse (Hoffmann). Til Lurø, Stegen, Lødingen og Hadsels Distrikter indførtes Sygdommen ligeledes med hjemvendende

syge Fiskere uden dog at faa nogen videre Udbredelse (Møinichen, Randers, Carlsen, Frølich). I Stegens Distrikt forekom Sygdommen i Begyndelsen af Aaret uden paa-viselig Smitteimport i to adskilte Epidemier, den ene i den store Gaardsamling Stegen paa Engeløen, den anden i Hammerø Prestegjeld (Randers).

Under Lofotfisket herskede Sygdommen epide-misk paa nogle Vær og viste sig desuden sporadisk paa mange flere. Det første Tilfælde iagttoges den 31te Ja-nuar. Epidemien kulminerede i Slutningen af Marts og

I Nordlands Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

		Fordeling paa Lægedistrikterne.																																			
Ialt opgivne		Tilfælde.		Dødsfald.		Brønø.		Alstahaug.		Vefsen.		Ranen.		Lurø.		Bodø.		Folden.		Skjærstad.		Stegen.		Lødingen.		Ofoten.		Vestlofoten.		Østlofoten.		Hadsel.		Sortland.		Ved Fiske-riene inden Amtet.	
		Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.
Exanthematisk Typhus .	30	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12	1	-	-	-	-	17	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
	523	63	1	54	1	20	1	7	3	40	3	44	9	-	-	-	-	-	-	-	-	20	1	15	-	5	-	73	8	11	-	22	4	4	-	145	7
	172	-	4	2	-	-	-	5	-	8	-	21	-	3	-	-	-	-	-	-	-	16	-	2	-	1	-	9	-	6	-	9	-	-	-	75	-
	39	17	8	2	-	1	1	1	1	3	-	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-	1	1	3	2	5	2	10	5	2	1	-	-
Vandkopper	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	3	-	-	-	-	-
	221	46	5	1	18	5	3	3	72	15	28	3	-	-	10	3	4	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	4	1	40	5	35	8	1	-	-
	14	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	13	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
	514	16	58	-	21	1	-	-	-	-	-	-	103	7	25	-	15	-	7	-	48	-	44	-	77	-	66	-	25	-	19	8	6	-	-	-	
Rosen	59	6	1	6	-	1	1	7	2	1	-	2	-	3	-	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	7	1	3	-	5	1	-	-	4	-
	465	22	104	3	59	-	65	10	10	3	39	2	40	1	-	-	14	1	3	-	18	-	15	-	53	-	41	2	4	-	-	-	-	-	-	-	
	Diphtherisk Svælgbe- tændelse	15	2	1	-	-	-	-	1	-	2	1	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-	3	1
		3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Strubehoste	82	-	1	2	-	20	-	-	-	-	-	20	-	13	-	3	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	5	-	2	-	9	-	1	-	3	-
	Kusna	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
		Akut Bronchit og andre katarrhalske Tilfælde	759	15 ¹⁾	61	-	37	-	26	-	11	-	32	-	33	3	28	2	44	-	34	-	17	-	31	-	90	9	37	-	29	-	39	-	1210	-	
	Lungebetændelse	154	18	12	2	11	-	-	9	1	7	-	11	3	1	1	9	1	9	1	10	3	4	-	3	1	25	-	18	3	6	1	11	2	17	-	-
Pleurit		102	-	1	-	8	-	1	-	2	-	2	-	4	-	2	-	14	-	1	-	1	-	1	-	20	-	1	-	6	-	15	-	24	-	-	
		Gigtfeber	47	3	3	1	-	3	-	1	1	3	-	3	-	-	-	2	-	1	-	1	-	2	1	10	-	-	-	6	-	1	-	12	-	-	
Diarrhoe (akut) og Cho- lera nostras		497	4	17	-	15	-	8	-	11	1	12	-	4	-	9	-	16	1	12	2	6	-	22	-	34	-	19	-	10	-	12	-	290	-	-	-
	Blodgang	6	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	5	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
		Skjørbug	6	1	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	
	Tilsammen	3714	193	344	11	233	7	151	16	137	26	177	9	288	25	107	6	158	6	115	8	112	-	150	5	409	20	213	8	190	17	139	20	791	9	-	9

¹⁾ alle af akut Bronchit.

var ikke ganske ophørt ved Fiskets Slutning, omkring 2den Trediedel af April. Størst Udbredning erholdt Sygdommen i Balstad i Vestlofoten, hvor 52 Tilfælde kom under Behandling. Den forekom ogsaa Aaret forud paa nævnte Sted, men bragtes did i 1874 af Vegøværinger (Brønø), der paa Opreisen havde opholdt sig paa Helligvær paa Høiden af Bodø, hvor der havde vist sig Tilfælde af Sygdommen, og hvor Fiskerne laa i meget trange Rum; flere bleve allerede syge under Opholdet sammensteds. I Epidemiens Begyndelse bleve samtlige Angrebne indlagte paa Buksnæs Sygehus, hvor ialt indkom 40 med Typhoidfeber, men da senere ca. 35 laa angrebne samtidig, maatte endel behandles i Rorboderne (N. Torgersen). Til Skraavens Fiskevær skal Sygdommen ogsaa være indført fra Brønø; her behandlede ialt 25 Tilfælde (hvoraf 3 endte dødeligt) dels paa Sygestuen og dels paa 2de til Sygelokale leiede Rorboder (O. Dahl). I Sørvaagen viste det første Tilfælde sig ca. 20de Februar hos en Mand fra Tjøtø, der paa Opreisen blev smittet i Helligvær. Siden viste sig sporadiske Tilfælde i alle Fiskevær fra Sund og vestover til og med Tind. Saavel i Moskenæs som i Reine syntes Drikkevandet at være den væsentligste Smittebærer, fornemmelig paa Reine, hvor næsten alle Tilfælde grupperede sig omkring en Bæk med Tilløb fra Fjøsset og andre Uhumskheder og hvis Vand benyttedes til Kogeg og Drikkevand. Paa Værø behandlede 8 og paa Røst 2 Tilfælde af Sygdommen (A. Sand).

Skarlagensfeber forekom udbredt i Vefsens Distrikt i den første Fjerdedel af Aaret, men var meget mild (Bugge). Sygdommen var ligeledes hyppig i Ranens Distrikt, men kun faa Tilfælde kom under Behandling. Paa samme Tid forekom der ogsaa Kighoste og flere Individer angrebnes samtidig af begge Sygdomme (Holmboe). Fra Ranens Distrikt indførtes Sygdommen til den sydlige Del af Lurø, der var bleven forskaanet for Sygdommen under Epidemien i 1871—72 (Møinichen). I Foldens Distrikt optraadte Sygdommen i de sidste Maaneder af Aaret og var ligesom i Skjærstad af ondartet Natur. I Sortlands Distrikt fortsatte Skarlagensfeber epidemien fra 1873 sig i heromhandlede Aar, dog mildere end før. Sygdommen har i de sidste 4—5 Aar vist sig paa de fleste Gaarde i Distriktet og synes i 1874 at være ophørt for denne Gang (Schanche).

Mæslinger var i dette Aar stærkt udbredt over næsten hele Amtet. Da den i de fleste Distrikter var af en mild Karakter kom kun de færreste Tilfælde (i Vestlofoten

„neppe Tiendeparten af de Angrebne“ (Schumacher) under Behandling. Til Bodø Distrikt siges Sygdommen indført fra Trondhjem, til Stegens, Lødingens og Ofotens Distrikt derimod ved syge Fiskere, der vendte hjem fra Finmarken (Randers, Carlsen, Østberg). I Østlofoten forekom Sygdommen som Fortsættelse af Epidemien i 1873.

Om Sygdommen anføres fra Vestlofoten, at den i sig selv ikke var af ondartet Natur; men at Aarstiden ofte foranledigede langvarig Reconvalescents og Eftersygdomme, fornemmelig Lungebetændelser og Bronchiter (Schumacher); ligeledes anføres fra Bodø, at det fugtige og ualmindelig kolde Veir i August og September i Forbindelse med den samtidig optrædende Kighoste antagelig har bidraget til det store Antal Dødsfald blandt Børn, der vare angrebne af Mæslinger (Krüger).

Kighoste var ligeledes meget udbredt, men ogsaa af denne Sygdom kom forholdsvis kun faa Tilfælde under Behandling. Sygdommen var af mild Karakter; i Brønø, Bodø og Ofoten anføres den at være optraadt samtidig med Mæslingerne, i Vestlofotens Distrikt at have ophørt da Mæslingerne begyndte at gribe om sig (Schumacher).

Kusma, der ikke iagttoges i det foregaaende Aar, anføres at have været udbredt i Lurø, Folden, Østlofoten og Hadsels Distrikter. Metastaser forekom ofte.

Af **akut Bronchit** er opgivet 312 behandlede Tilfælde (192 Mænd, 117 Kvinder, 101 Børn og 208 Voxne), af kronisk Bronchit 13 Dødsfald.

Lungebetændelse. For 18 Tilfælde opgives Sygdommens Sæde at have været 9 Gange i høire og 9 i venstre Lunge.

Pleurit. Fra Sortlands Distrikt opgives Sygdommen 11 Gange at have angrebet venstre og 1 Gang begge Lunger.

Veneriske Sygdomme. Med Hensyn til de paa Amtets Sygehuse behandlede Tilfælde af Syphilis henvises til den almindelige Beretning.

Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af Syphilis og ialt kjendte Tilfælde af Gonorrhoe og Urethrit vil sees af følgende Tabel (se Tabellen næste Side).

I Lurø Distrikt behandlede i samme Hus 3 Tilfælde af Gonorrhoe og Urethrit, deraf et hos et 3 Aar gammelt Pigebarn (Møinichen). Fra Stegens Distrikt anføres at Sygdommen har tiltaget som Følge af den store Sammenstimlen af fremmede Søfolk til Distriktet.

Veneriske Sygdomme.

Sygdom.	Tilsammen behandlede.	Behandlede, for hvilke er opgivet				Opgiven Sygdoms- form.		Antal anmeldende Læger.	Kjendte Dødsfald
		Kjøn.		Alder.		primær.	konstitutionel.		
		Md.	Kv.	Børn (under 15 Aar).	Voxne (over 15 Aar).				
Syphilis udenfor Sygehus	26	10	16	3	23	1	21 ¹⁾	11	2 ²⁾
Gonorrhoe og Urethrit	85	66	19	1	84	-	-	18	-

Sygdom.	Fordeling paa Lægedistrikter.												
	Brønø.	Alstahaug.	Ranen.	Lurø.	Bodø.	Folden. ²⁾	Skjærstad.	Stegen.	Lødingen. ²⁾	Ofoten.	Vestlofoten.	Østlofoten.	Hadsel.
Syphilis	-	2	-	5	-	1	-	-	1	-	4	4	4
Gonorrhoe (Urethrit)	4	17	2	3	15	-	1	6	2	2	11	2	6

¹⁾ Heraf er opgivet som tertiære Tilfælde 3, sekundært 1 og hereditært 1.

²⁾ Begge under 1 Aar gamle, 1 i Foldens og 1 i Lødingens Distrikt.

Over de af Lægerne behandlede væsentlig **kroniske Sygdomme** giver følgende Tabel en Oversigt (se Tabellerne næste Side).

Fnat anføres fra Brønø Distrikt at have tiltaget i Udbredelse.

Svindstot siges at blive hyppigere i Lurø Distrikt (Møinichen). Antallet af de fra de enkelte Distrikter opførte Dødsfald af Svindstot og deres Forhold til samtlige opgivne Dødsårsager var følgende (se Tabellen næste Spalte).

Menstruationsuordener sammen med Uterinsygdomme og Hysteri anføres som meget almindelige i Stegens Distrikt. Som oftest viser det sig at disse Sygdomme staa i Forbindelse med Livmodersygdomme og da som oftest med Uterindeviationer. Kvindernes tidlige Opstaaen af Barselseng og deres tunge Arbeide, idet de saagodtsom det halve Aar udføre alle de til et Gaardsbrug hørende Beskæftigelser og deres Deltagelse i det til Uterinlidelser særlig disponerende Arbeide at trække Baadene

Lægedistrikt.	Opgivne Dødsfald af Svindstot.	Opgivne Dødsårsager ialt.	Forhold i pCt.
Brønø	4	22	18,2
Alstahaug	-	17	-
Vefsen	-	27	-
Ranen	1	36	2,8
Lurø	3	26	11,5
Bodø	7	58	12,1
Folden	1	29	3,5
Skjærstad	2	38	5,3
Stegen	-	19	14,3
Lødingen	1	7	18,2
Ofoten	2	11	15,9
Vestlofoten	7	44	11,5
Østlofoten	3	26	14,3
Hadsel	5	35	11,9
Sortland	5	42	-
Blandt Fiskealmuen	-	13	-
Nordlands Amt	41	450	9,1

paa Land, forklarer noksom disse Sygdommes Hyppighed (Randers).

Liste over kroniske Sygdomme.

	Hele Aaret.		Af de Behandlede, hvis Kjøen er opgivet, vare		Af de Behandlede, hvis Alder er opgivet, vare		Antal af anmeldende Læger.	Ialt opgivne	
	Behandlede.	Deraf Døde.	Md.	Kv.	Børn (under 15 Aar).	Voxne (over 15 Aar).		Tilfælde.	Dødsfald.
Kronisk Rheumatisme	302	-	196	106	7	296	20	302	-
Fnat	146	-	67	79	77	69	13	146	-
Skurv	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kjertelsyge	125	-	54	71	106	19	13	126	1
Rachit	5	-	2	3	5	-	4	5	-
Simpel Meningit.	8	6	5	3	5	3	5	8	6
Tuberculos —	7	7	3	4	4	3	6	7	7
Svindot	92	39	37	55	7	85	19	94	41
Kræft	33	17	19	14	-	33	13	36	20 ¹⁾
Vatersot og Morbus Brighti.	41	8	19	21	2	38	14	43	10 ²⁾
Blegsot og Anæmi	267	1	7	260	7	258	16	267	1
Menstruationsurodener	142	-	-	142	-	142	16	142	-
Kardialgi, kronisk Gastrit og Dyspepsi	936	10	518	418	49	887	26	936	10
Ormesygdomme	22	-	14	8	19	3	9	22	-
Drankersygdomme	9	3	9	-	-	9	4	9	3

¹⁾ Cancer 19, Sarcoma 1.

2) Vatersot 7, Morbus Brighti 3.

Et Tilfælde af **Sindssygd**om endte dødeligt. Fra 30te April 1874 til 30te April 1875 forpleiedes for Amtskommunens Regning 95 Sindssyge, hvoraf 54 i Asyler; de i Privatforpleining udsatte Syge vare 24 Mænd og 17 Kvinder. Af de 95 Sindssyge vare 4 hjemmehørende i Brønnø, 7 i Alstahaug, 8 i Vefsen, 27 i Ranen, 4 i Lurø, 8 i Bodø, 4 i Folden, 10 i Skjærstad, 2 i Stegen, 4 i Lødingen, 3 i Ofoten, 4 i Vestlofoten, 3 i Hadsel og 7 i Sortlands Distrikt.

Med Hensyn til de udførte **chirurgiske Operationer** henvises til den i den almindelige Beretning indtagne Tabel.

Af obstetriciske Operationer opgives udførte af Læger: 10 Tangforløsnings, 4 Vendinger, 1 Udtækning paa Bækkenenden og 9 Gange Udtagelse af Efterbyrden, hvis Indikationer og Udfald sees af nedenstaaende Tabel (se Tabellen næste Side).

2 Perforationer: 1 Gang paa sidstkommende hydrocephalt Hoved; Moderen døde 24 Timer efter Forløsningen; 1 Gang hos en Førstefødende efter 3 Døgns Fødselsarbeide ved Isseleie med Panden fortil, smertefulde

Liste over kroniske Sygdomme.

Fordeling paa Lægedistrikter.

Brønde	Alstah g.		Væsen.		Rænen.		Lure.		Bode.		Folden.		Skjærstad.		Stegen.		Lødingen.		Ofoten.		Vestlofoten.		Østlofoten.		Hadsel.		Sortland.		Blandt Alstah g. og der Fiske-merne.		
	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	
Kronisk Rheumatisme .	27	-	7	-	15	-	8	-	6	-	4	-	12	-	36	-	18	-	19	-	18	-	30	-	17	-	18	-	1	-	66
Fnat	60	-	2	-	15	-	-	-	14	-	-	-	-	-	7	-	-	-	1	-	6	-	-	-	12	-	19	-	-	10	
Skurv	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Kjertelsyge	6	-	-	-	7	1	-	-	2	-	9	-	-	-	17	-	5	15	-	9	-	26	-	1	-	9	-	20	-	-	
Rachit.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	2	-	1	-	1	-	-	-	
Simpel Meningit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	4	2	-	-	-	-	1	-	2	-	1	-	-	-	-	2	
Tuberculos —	-	-	2	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	
Svindot	6	4	13	-	3	-	7	1	5	3	9	7	3	1	4	2	1	1	1	2	2	13	7	8	3	9	5	7	5	3	
Kraft	1	-	8	4	-	-	2	1	1	1	9	5	3	3	1	-	3	2	1	-	-	4	2	1	-	2	-	-	-	-	
Vattersot og Morbus Brighti	4	1	6	1	-	-	1	-	5	4	2	-	-	-	6	1	4	-	1	-	1	5	1	-	4	1	1	1	2	-	
Blegot og Anæmi	40	-	47	-	8	-	10	-	16	1	3	-	-	-	2	-	17	11	-	24	-	16	-	21	-	20	-	28	-	4	
Menstruationsordenen	5	-	10	-	25	-	7	-	8	-	2	-	4	-	13	-	14	-	4	-	4	-	23	-	5	-	9	-	-	-	
Kardialgi, kronisk Gastrit og Dyspepsi	19	-	78	-	40	3	25	-	24	3	30	-	13	-	56	-	55	1	47	-	25	-	151	1	62	2	39	-	37	-	235
Ormesygdomme	2	-	-	-	6	-	2	-	6	-	-	-	-	-	2	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	
Drankersygdomme	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	5	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	

Indikationer og Udfald for nedenstaaende obstetriciske Operationer.

Indikationer.	Tangforløsning.						Vending.						Udtrækning paa Sædet.						Udtagelse af Efterbyrden.		
	Mødre			Børn			Mødre			Børn			Mødre			Børn			Mødre		
	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.
Langsom Fødsel med utilstrækkelige eller smertefulde Veer	9 ¹⁾	-	-	7	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-
Bækkensneverhed	1 ²⁾	-	-	-	1	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Placenta prævia	-	-	-	-	-	-	1 ³⁾	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Uopgiven Indikation	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	9	-	-
Tilsammen	10	-	-	7	3	-	3	-	1	1	1	2	1	-	-	-	1	-	9	-	-
	10			10			4			4			1			1			9		

1) 8 opgives som Førstefødende, 1 som Flerfødende. 2) Førstefødende. 3) med paafølgende Udtrækning.

og uvirksomme Veer og krampagtig Sammentrækning af Livmoderen efter 3 Døgns Fødselsarbeide med heldigt Udfald for Konen (Krüger).

1 Embryotomi ved forsømt Tverleie med paafølgende Vending og Udtrækning af et forraadnet Foster. Konen, der var førstefødende, døde 24 Timer efter Operationen sandsynligvis af Barselseber.

Af andre Operationer omtales Forløsning af Dobbel-foster hos en Kone, der tidligere havde gennemgaaet 5 lette Fødsler, og som nu led af Barselkrampe. Ved Lægens Ankomst stod et Fosterhoved med Panden bagtil mod underste Aabning og høire Fod fremfødt til Knæet ved Siden af Hovedet. Efter forgjæves Tangforsøg, hvorunder Hovedet ved et bestemt Punkt gjorde absolut Modstand, gjordes Perforation, hvorefter Sammenvoxningen erkjendtes; derpaa foretoges Dekapitation samt Vending og Udtrækning paa den forliggende Fod. Det tilbageværende Fosters Hoved laa i høire Side og ved Trækning paa Forbindelsesbroen og samtidig Lempning over til venstre Side gled Hovedet frem over Bækkenindgangen og passerede i et Øieblik Bækkenet og fremføddes. Konen døde uden at komme til Bevidsthed 12 Timer efter Forløsningen. Misfostret bestod af 2 Pigefostre. Begges Brystben vare foroven sammenvoxede, hvert Fosters høire og venstre Ribben forenede sig til de tilsvarende Rande af de oventil forenede Brystben. Brystkaviteterne og det øverste af Fostrenes Underliv vare forenede, begge Hjerter sammensmeltede og syntes kun som et, forøvrigt syntes de indre Organer normalt udviklede for hvert Foster. En Placenta og en Navlesnor. I det ydre var begge

Fostre forøvrigt vel udviklede og proportionerede. Da Fosteret negtedes udleveret, kunde kun en overfladisk Undersøgelse foretages.

Ialt 28 obstetriciske Operationer, hvoraf 2 i Brønø, 4 i Alstahaugs, 3 i Ranens, 4 i Lurøs, 2 i Bodøs, 1 i Foldens, 4 i Skjærstads, 1 i Lødingens, 5 i Vestlofotens, 1 i Hadsels og 1 i Sortlands Lægedistrikter.

Antallet af Fødte og Døde vil sees af følgende Tabel:

Lægedistrikt.	Fødte.	Døde.			Dødfødte*)
		ialt.	i 1ste Døgn.**)	paa Barsel-seng.	
Brønø	296	144	1	6	9
Alstahaug	313	163	2	4	14
Vefsen	206	108	3	1	-
Ranen	367	213	4	5	14
Lurø	230	122	3	1	11
Bodø	336	206	-	6	16
Folden	72	40	-	1	8
Skjærstad	184	100	1	-	5
Stegen	155	82	-	1	8
Lødingen	141	60	-	-	3
Ofoten**)	138	75	-	2	1
Vestlofoten	321	152	4	3	17
Østlofoten	158	67	1	-	3
Hadsel	257	115	2	7	10
Sortland	228	109	-	2	7
Nordlands Amt	3 402	1 756	21	39	126

*) Ifølge Dødfødteanmeldelserne.

**) Heri er ikke medregnet den Del af Ofotens Sogn, som hører til Tromsø Amt.

Omkomne ved ulykkelige Hændelser 159; Selvmord 10.

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1 646 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100 : 51,6. For 17 Dødsfald paa Barselseng er Døds-aarsagen af Lægerne opgivet som Barselfeber og for 1 Blodmangel efter Fødsel; 2 døde efter besværlig Fødsel; 4 opgives paa Lægernes Lister døde uforløste (en under forgjæves Forsøg paa Tangforløsning, — hos de øvrige var ingen Læge tilstede).

Lægernes Dødsfortegnelser indeholde Opgaver over 450 eller 28,4 pCt. af samtlige ved Sygdom foraarsagede Dødsfald (1587). De hyppigste Dødsarsager vare: Skarlagensfeber (46), Svindsot (41), Alderdomssvaghed (41), Typhoidfeber (38), Kighoste (22), Kræft (20), Lungebetændelse (18), Barselfeber (17), Mæslinger (16), akut Bronchit (15).

Veirliget. Vaaren var stormfuld, Sommeren og Høsten regnfulde og kolde. Høet blev mindre godt indbjerget, Korn og Potetes gav i de fleste Distrikter lidet Udbytte og det Indhøstede var af daarlig Kvalitet.

Levemaade og hygieeniske Forholde. Fra Brønø anføres, at der paa Grund af de gode Tider spores Fremgang, idet der bygges rummeligere og bedre Boliger, ligesom Klædedragten er bedre. Nydelsen af Kaffe er i Tiltagende, medens Brændevinsdrik ikke er saa betydelig (Hoffmann). Fra Lurø bemærkes, at Udluftning af Beboelsesleilighederne sjelden foregaar, da de fleste Huse have Vinduer, der ikke kunne oplukkes. Husene ere smaa og lave paa Grund af den vanskelige Tilgang paa Byggematerialier. Renligheden staar paa et lavt Standpunkt Brugen af Spirituosa tiltager (Møinichen). Fra Stegens Distrikt omtales, at en stor Del af Fortjenesten ved Storsildfisket borsløses til Øl, Spirituosa og Luxusgjenstande. I de senere Aar har der dog vist sig en heldig Tendens til mere at lægge Vind paa Jordbruget end paa Fiskeri, hvilken sidstnævnte Bedrift oftere viser sig at medføre Forsømmelser af Gaardbrug og af mindre Bifortjenester, samt Tilbøielighed til Dovenskab. I Stegens Prestegjeld, hvor den økonomiske Stilling i den senere Tid altid har været bedre end i Hammerø, er der saaledes mange, der aldrig drive Lofotfiskeri, og der kan man se baade lyse, rene og rummelige Vaaningshuse, gode Udhuse og temmelig veldrevne Gaarde, der give godt Udbytte, ligesom hermed staar i Forbindelse, at der neppe findes en uudskiftet Gaard i Stegen, medens i Hammerø Udskiftningen

er en Undtagelse (Randers). Fra Sortland anføres, at om end Husene ere byggede større, bliver de dog paa Grund af den tiltagende Folkemængde og den stærke Indflytning altfor overfyldte, da Byggematerialier er stegne til en hidtil ukjendt Pris. I Stuer, hvor mange Børn ere samlede, have Mændene, tildels fremmede sit Tilhold efter endt Fiske og tørre sine Klæder ved samme Kogovn, hvor Maden tillige laves til alle; saadanne Steder, især hvor der er Fiskeri hele Aaret rundt og stadig Indryk af Fremmede, bliver let Arnesteder for de typhøse Sygdomme (Schanche). Om de hygieeniske Forhold i Lødingens Distrikt, er som Bilag indtaget nogle Bemærkninger af Distriktslæge Carlsen.

Fattigsygepleien. Af fattige Syge behandledes:

i Brønø	Distrikt	52
i Alstahaugs	—	196 (deraf 131 paa Sygehus).
i Ranen	—	47
i Lurø	—	47
i Bodø	—	62
i Folden	—	6
i Stegen	—	36
i Lødingen	—	20
i Ofoten	—	24 med en Medicinudgift af 22 Spd. 100 Sk.
i Vestlofotens	—	68 udenfor Sygehuset.
i Østlofotens	—	62
i Hadsels	—	31

Tilsammen: 631.

Fra Lurø anføres, at Tilsynet med de fattige Syge besværliggjøres ved den især om Vinteren uregelmæssige Postgang og desuden er Befolkningen temmelig uvillig til at reise efter Læge for sine syge Naboer, ligesom det ogsaa er overordentlig vanskeligt for Lægen at faa Folk til Skyds i Fisketiden, da alslags anden Arbeidsfortjeneste saalangt overstiger den bestemte Skydsbetaling (Møinichen). Fra Folden bemærkes, at Distriktets Størrelse og den haarde Søvei ofte gjør det umuligt at faa Lægehjælp, hvorfor Kvaksalvere finde en vid Mark for sin Virksomhed. Jordemoder benyttes lidet (Tornø). Fra Ofoten anføres at Ankenæs Sogn lader meget tilbage at ønske med Hensyn til Omsorgen for de fattige Syge, hvilket for en Del maaske er begrundet i at Fattigkommissionens Ordfører i en længere Aarrække personlig har befattet sig med Kvaksalveri (Østberg).

I Sundhedskommissionerne afholdtes: i Brønø Distrikt 3 Møder (et i hvert Herred); i Vefsens 2 Møder (et i

Vefsen og et i Hatfjeldalen); i Ranens 2 Møder (et i Hemnæs og et i Næsne); i Lurø 2 Møder (et i Lurø og et i Frænen); i Foldens 1 Møde; i Stegens 1 Møde (i Hammerø); i Lødingen 1 Møde (i Lødingen); i Ofoten 1 Møde; i Vestlofoten 1 Møde (i Borge); i Østlofoten 3 Møder (alle i Vaagen); i Sortland 2 Møder (et i Dverberg og et i Øxnæs). I Alstahaug, Skjærstad, Bodø og Hadsels Distrikter afholdtes intet Møde. Blandt Forhandlingsgjenstandene fremhæves: Undersøgelse af de Blindes Antal og om Hensigtsmæssigheden af Vaccination og Revaccination (Brønø); om Sundhedsforskrifter og om Nervefeber, dens Symptomer og første Behandling (Lurø); Vaccinationens Nytte og om Kaffens gavnlige og skadelige Virkninger (Østlofoten). Fra Lurø Distrikt anføres, at Møderne bestandig overværes af flere end Medlemmerne, da Almuen synes at omfatte Foredrag over hygieeniske Gjenstande med megen Interesse (Møinichen).

Antallet af Vaccinerede udgjorde:

i Brønø	Distrikt	177
i Alstahaugs	—	304
i Vefsens	—	296
i Ranens	—	175
i Lurø	—	102
i Bodø	—	144
i Foldens	—	48
i Skjærstads	—	365
i Stegens	—	68
i Lødingens	—	38
i Ofotens	—	101
i Vestlofotens	—	248
i Østlofotens	—	108
i Hadsels	—	137
i Sortlands	—	36

Tilsammen: 2347.

Fra Lurø Distrikt anføres at Vaccinationen i Rødø Herrred blev forhindret ved Mæslinger og Skarlagensfeber, saaledes at kun de uvaccinerede Konfirmander vaccineredes (Møinichen). Fra Foldens Distrikt bemærkes, at den haarde Søvei og Distriktet Størrelse lægger Hindringer iveien for Vaccinationen.

Af **retsmedicinske Forretninger** udførtes 20, hvoraf 2 i Alstahaugs, 2 i Ranens, 1 i Lurø, 2 i Bodø, 1 i Foldens, 1 i Stegens, 4 i Lødingens, 1 i Ofotens, 3 i Vestlofotens og 2 i Hadselss Distrikt.

Om Amtets 3 faste **Sygehuse** i Alstahaug, Bodø og Buksnæs, Fiskesygehuse i Aasvær (Ranens Distrikt),

Kabelvaag og Henningsvær (Østlofotens Distrikt) samt Pleiestuerne i Stene (Vestlofotens Distrikt) og Skraaven (Østlofotens Distrikt) henvises til de i den almindelige Beretning indtagne Sygehuslister.

Badeindretninger. Ved Alstahaug Sygehus findes en Damp- og Karbadindretning, lignende ved Bodø og Buksnæs Sygehuse siges at være i mislig Forfatning.

Ved Bodø **Apothek**, der visiteredes, bestod Personalet foruden Apothekeren af en examineret og 1 uexamineret Pharmaceut og 1 Discipel. Det af Apothekeren i Bodø under Fisket oprettede Medikament-Udsalg i Vaagen bestyres af en examineret Pharmaceut og en Discipel.

Medicinalpersonalet bestod af 16 Læger, 39 Jordemødre og 51 Hjelpevaccinatører, nemlig i

1. Brønø Distrikt: 1 Læge, boende i Brønø; 4 Jordemødre; 6 Hjelpevaccinatører (hvoraf 1 Jordemoder).
2. Alstahaugs Distrikt: 2 Læger, Distriktslægen og 1 Assistentlæge ved Sygehuset, begge boende i Alstahaug; 3 Jordemødre (1 uexamineret); 2 Hjelpevaccinatører.
3. Vefsens Distrikt: 1 Læge, boende i Vefsen; 2 Jordemødre; 4 Hjelpevaccinatører.
4. Ranens Distrikt: 1 Læge, boende i Hemnæs; 3 Jordemødre; 5 Hjelpevaccinatører.
5. Lurø Distrikt: 1 Læge, boende paa Hestmandø; 2 Jordemødre; 4 Hjelpevaccinatører.
6. Bodø Distrikt: 1 Læge, boende i Bodø; 3 Jordemødre; 5 Hjelpevaccinatører (hvoraf 1 Jordemoder).
7. Foldens Distrikt: 1 Læge, boende i Folden; 1 Jordemoder; Hjelpevaccinatørposten for Tiden ubesat.
8. Skjærstads Distrikt: 1 Læge, boende i Skjærstad; 4 Jordemødre, hvoraf 2 ansatte; 2 Hjelpevaccinatører.
9. Stegens Distrikt: 1 Læge, boende i Hammerø; 2 Jordemødre; 2 Hjelpevaccinatører.
10. Lødingens Distrikt: 1 Læge, boende i Lødingen; 2 Jordemødre; 2 Hjelpevaccinatører.
11. Ofotens Distrikt: 1 Læge, boende i Ofoten; 1 Jordemoder; 2 Hjelpevaccinatører.
12. Vestlofotens Distrikt: 1 Læge, boende i Buksnæs; 5 Jordemødre, hvoraf 4 ansatte; 6 Hjelpevaccinatører (hvoraf 1 Jordemoder).
13. Østlofotens Distrikt: 1 Læge, boende i Vaagen; 2 Jordemødre, hvoraf 1 ansat; 3 Hjelpevaccinatører.
14. Hadsels Distrikt: 1 Læge, boende i Hadsel; 2 Jordemødre; 3 Hjelpevaccinatører.
15. Sortlands Distrikt: 1 Læge, boende i Sortland; 3 Jordemødre; 5 Hjelpevaccinatører.

XIX. Tromsø Amt.

Amtet, hvis Fladeindhold er 197,3 norske Kvadratmil, og som ved Folketællingen den 31te December 1875 havde 53 934 Indbyggere, er inddelt i følgende 8 Lægedistrikter:

1. Trondenæs Distrikt (10,3 n. □ M., 9 216 Indbyggere), indbefattende
Herrederne: Kvædfjord 5,3 n. □ M., 2 550 Indb.
Trondenæs*) } . . 0,5 — 5 518 —
Sand } . . 0,5 — 1 148*) —
2. Ibestads Distrikt (14,5 n. □ Mil, 7 799 Indbyggere), indbefattende
Herrederne: Ibestad 14,0 n. □ M., 6 516 Indb.
Dyrø Sogn af
Tranø Herred.. 0,5 — 1 283 —
3. Lenviks Distrikt (21,4 n. □ M., 8 733 Indbyggere), indbefattende
Herrederne: Tranø undtagen
Dyrø Sogn 7,0 n. □ M., 2 605 Indb.
Berg 5,3 — 1 730 —
Lenvik 7,0 — 3 417 —
Hillesø 2,1 — 981 —

*) Til Trondenæs Herred hører endel af Ofotens Prestegjeld med 218 Indbyggere.

4. Malangens Distrikt (60,5 n. □ M., 7 722 Indbyggere), indbefattende

Herrederne: Maalselven . . . 28,7 n. □ M., 2 891 Indb.
Bardodalen . . . 16,2 — 1 048 —
Balsfjorden } . . 15,6 — 2 499 —
Malangen } . . 15,6 — 1 284 —

5. Tromsø Distrikt (10,5 n. □ M., 8 897 Indbyggere), indbefattende

Kjøbstaden Tromsø — n. □ M., 5 454 Indb.
Herredet Tromsøsund . . 10,5 — 3 443 —

6. Lyngens Distrikt*) (32,5 n. □ M.), indbefattende

Herredet Lyngen 4 618 Indb.

7. Karlsø*) Distrikt (12,6 n. □ M., 2 162 Indbyggere), indbefattende

Herredet Karlsø 2 162 Indb.

8. Skjærvø Distrikt (35,0 n. □ M., 4 787 Indbyggere), indbefattende

Herrederne: Skjærvø 3 136 Indb.
Kvænangen 1 651 —

*) Ifølge kgl. Resolution af 10 Juli 1874 blev Lyngens Lægedistrikt delt i 2de Lægedistrikter, Karlsø og Lyngen.

Sundhedstilstanden var i Forhold til det foregaaende Aar mindre god; — af epidemiske Sygdomme er anmeldt mere end dobbelt saa stort Antal Tilfælde, hvilket navnlig skyldes Sygeligheden i Tromsø Lægedistrikt, medens dog tillige samtlige øvrige Distrikter vise en jevn Forøgelse af samme. Med Undtagelse af Rosen, Strubehoste og diphtherisk Svælgbetændelse, Gigtfeber og Blodgang, vise de øvrige Sygdomme en større eller mindre Tiltagen, dog især Typhoidfeber, Mæslinger (fornemmelig i Tromsø Distrikt), Kighoste og katarrhalske Tilfælde.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 925 eller 17,8 pro mille af den beregnede Befolkning ved Aarets Midte (51 958). I 1873 var Dødeligheden 46,07 pro mille af den beregnede Befolkning ved Aarets Begyndelse og i 1872: 15,63 p. m. I Femaaret 1866—70 udgjorde det gennemsnitlige aarlige Antal Døde 907 eller 19,41 p. m.

af den beregnede Befolkning i nævnte Tidsrums Midte (46 713) og i det næst foregaaende Femaar var Dødeligheden 23,3 p. m.

Til Oplysning om de **epidemiske Forhold** inden Amtet hidsættes følgende efter Lægernes Opgaver sammendragne Tabel (se Tabellen næste Side).

Exanthematisk Typhus. Angaaende Smitteforholdene er intet oplyst. Det fra Tromsø anmeldte Tilfælde behandlede paa Sygehuset. Af 5 Tilfælde i Lyngens Distrikt kom kun 3 til Behandling, idet 2 Dødsfald af Sygdommen vare indtrufne før Lægen tilkaldtes (Clason).

Typhoidfeber optraadte mere end almindelig udbredt, med omtrent det samme Antal Angrebne som i 1871. Den anføres tildels at have optraadt som Fortsættelse af Epidemier i 1873, nemlig i Dele af Trondenæs (Gausvik), Ibestad, Lenviks (Senjens Nikkelværk) og Malangens

I Tromsø Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Hele Aaret.		Tiden er opgivet for.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Behandlede.	Deraf døde.													
Exanthematisk Typhus	19	2	18	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	5	10
Typhoidfeber	220	14	205	22	6	44	33	18	16	5	-	16	4	17	24
Simpel Feber	84	-	77	3	1	4	2	6	10	6	3	6	8	12	16
Barsel-feber	23	3	22	1	1	1	2	2	4	3	1	-	1	4	2
Vandkopper	16	-	16	-	-	1	-	-	7	2	1	-	-	5	-
Skarlagensfeber	84	13	84	8	2	3	2	3	11	4	3	5	9	12	22
Rødlinger	1	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Mæslinger	626	15	623	-	-	-	-	5	5	86	267	174	64	22	-
Rosen	14	-	13	-	1	1	-	-	3	-	2	-	3	2	1
Kighoste	183	12	183	12	8	30	21	11	15	16	5	11	15	14	25
Diphtherisk Svælgbetændelse . .	14	-	14	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	2	8
Strubehoste	1	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Kusma	14	-	14	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	5	8
Akut Bronchit og andre katar-															
rhalske Tilfælde	432	16	430	16	16	21	47	64	48	38	21	22	25	53	59
Lungebetændelse	109	16	103	6	4	5	11	11	6	6	7	11	10	5	21
Pleurit	40	2	37	3	3	3	6	2	3	3	2	3	2	4	3
Gigtfeber	9	-	9	-	2	-	-	1	-	2	-	1	-	1	2
Diarrhoe (akut) og Cholera nostras	216	2	211	19	14	11	19	20	19	23	12	18	12	20	24
Blodgang	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Skjærbug	4	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	2110	95	2063	93	59	126	145	144	147	195	324	267	154	183	226

	Ialt opgivne		Fordeling paa Lægedistrikter.													
	Tilfælde.	Dødsfald.	Trondenes.		Ibestad.		Lenvik.		Malangen.		Tromsø.		Lyngen og Karasø.		Skjærvø.	
			Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.
Exanthematisk Typhus	21	4	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	5	2	15	1
Typhoidfeber	220	14	39	3	35	-	92	7	23	-	24	4	6	-	1	-
Simpel Feber	84	-	4	-	6	-	7	-	-	-	65	-	1	-	1	-
Barsel-feber	23	3	2	-	6	-	-	-	-	-	15	3	-	-	-	-
Vandkopper	16	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	-	8	-	-	-
Skarlagensfeber	85	14	-	-	-	-	7	1	-	-	78	13	-	-	-	-
Rødlinger	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mæslinger	633	22	39	2	15	5	16	-	-	-	527	14	10	1	26	-
Rosen	14	-	2	-	3	-	1	-	-	-	8	-	-	-	-	-
Kighoste	183	12	23	-	-	-	38	1	5	-	109	10	8	1	-	-
Diphtherisk Svælgbetændelse	14	-	2	-	-	-	-	-	12	-	-	-	-	-	-	-
Strubehoste	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Kusma	14	-	-	-	-	-	-	-	-	-	14	-	-	-	-	-
Akut Bronchit og andre katarrhalske Tilfælde	437	21	26	4	114	10	20	-	26	1	206	4	21	2	24	-
Lungebetændelse	109	16	12	3	17	2	5	-	4	2	63	8	4	1	4	-
Pleurit	40	2	9	-	2	-	-	-	4	-	19	2	5	-	1	-
Gigtfeber	9	-	2	-	1	-	1	-	-	-	5	-	-	-	-	-
Diarrhoe (akut) og Cholera nostras	218	4	20	-	40	1	47	2	4	-	93	1	7	-	7	-
Blodgang	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Skjærbug	4	-	1	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-
Tilsammen	2127	112	181	12	239	18	235	11	78	3	1239	60	76	7	79	1

(Maalselven) Distrikter; fra Senjens Nikkelverk overførtes Sygdommen (ved Postføreren) i Mai til Lenviks Sogn af samme Distrikt (11 Angrebne, 2 Dødsfald), samt i Marts til Bardodalen af Malangens Distrikt (1 Angreben). Ved hjemkomne syge Fiskere bragtes Sygdommen til Kvædfjord af Trondenæs Distrikt (April, Mai); til Malangens Herred (Mai) og til Tromsø (indlagte i Sygehus); fra Tromsø anføres 1 Tilfælde at være opstaaet under Reise fra Hamburg. Ved Senjens Nikkelverk, hvorfra er opført 65 Angrebne med 5 Dødsfald, skildres de sanitære Forhold som mislige (F. N. Rolfsen); foruden de i Aarets første Halvdel anmeldte Tilfælde forekom flere lette; da Vaaren skred frem, og Udflytning i Telte kunde foregaa, aftog Antallet af samme (Schumacher). Fra Tromsø anføres 1 Mand (30—40 Aar gl.) død af Ruptura cordis; paa Sygehuset indkom 15 (væsentlig Fiskere); 3 i 1ste, 6 i 2det, 4 i 3die og 2 i 4de Kvartal, — 3 døde, hvoraf 1 under Symptomer af Opiumsforgiftning 17 Timer efter selv at have taget af i Sygeværelset henstaaende Opiumsdræber (hvormeg er ikke anført) (F. C. H. Arentz).

Skarlagensfeber, der væsentlig optraadte i Tromsø Distrikt, hvor den i Tromsø By dannede en Fortsættelse af Epidemien Aaret forud, viste sig mild til udover Høsten, da den ikke sjelden kompliceredes med Croup og suppurerende Kjertelsvulster (med adskillige Dødsfald), med Morbus Brighti og Hydrops, samt Øreflød; som Dødsarsag opgives i et Tilfælde Noma, i 9 diphtherisk Svælgbetændelse. Udover Sommeren forplantedes Sygdommen til Tromsø Sundets Herred, hvor mange Børn og adskillige Voxne bleve angrebne, dog i mild Grad; kun de færreste Tilfælde kom til Behandling (Danchertsen). Fra Tromsø overførtes Sygdommen i December over Tranø til Lenviks Præstegaard, hvor 6 angrebes (1 ikke behandlet Barn døde) (Rolfsen).

Af **Mæslinger** opføres intet Tilfælde at være kommen under Behandling i de første 4 Maaneder af Aaret; i April viste sig det første Tilfælde i Kvædfjord af Trondenæs Distrikt efter Smitte fra Trondhjem; i Ibestads Distrikt viste de første Tilfælde sig i Slutningen af August i de yderste Gaarde af Distriktet; til Tromsø By overførtes Sygdommen i Mai fra Vardø, fra Tromsø til Lyngens Distrikt i Juli. Mæslingerne optraadte i det Hele mildt til udover Høsten, da Bronchiter og Lungebetændelser bleve ikke lidet hyppige (med flere Dødsfald). Fra Trondenæs Distrikt anføres denne Mæslingeepidemi at være den anden i Løbet af 20

Aar, idet i 1857 en mindre Epidemi var indskrænket til Trondenæs Prestegjeld; — i Juli var Epidemien udbredt over hele Distriktet, kulminerede i 3die Kvartal og aftog temmelig hurtig i Oktober; 2 (ikke behandlede) døde pludselig; Sygdommen antog hos Voxne en alvorligere Karakter (Schjelderup), hvilket ogsaa omtales fra Ibestads Distrikt (Borge). Næsten samtlige fra Tromsø Distrikt anmeldte Syge tilhøre Tromsø By, hvor næsten ikke et Hus forskaanedes; i Juli udbredte Smitten sig til Tromsø Sundets Herred, hvor kun faa kom til Behandling; 2 af de Angrebne med tydeligt udviklet Mæslingeudslag fik efter nogle Dage et udpræget Skarlagensfeberudslag med Angina og stærk Feber, — hos begge forløb Sygdommen let (Danchertsen).

Kighoste omtales fra Lenviks og Tromsø Distrikter som almindelig udbredt. I Lyngens Distrikt begyndte Sygdommen samtidig med Mæslingerne i Juli; den krævede mange Ofre blandt de slet røgtede Børn (Clason). Antallet af Angrebne overstiger overalt langt de anmeldte Tilfælde. I Trondenæs Distrikt optraadte Kighosten ved Mæslingeepidemien Slutning (Schjelderup).

Blandt de fra Ibestads Distrikt anmeldte katarrhalske Tilfælde er maaske medregnet en Del Tilfælde af Kighoste (Borge).

Af **akut Bronchit** er anmeldt 20 Dødsfald; af 291 Behandlede (15 døde) vare 171 Mænd og 120 Kvinder, af 287: 190 under og 97 over 15 Aar. Af Laryngit er opført 1 Dødsfald.

Lungebetændelsens Sæde er opgivet for 19 Tilfælde, nemlig for 12 høire (deraf 1 Gang diffus Gangræn) og for 7 venstre Lunge.

Veneriske Sygdomme. Den i den almindelige Beretning indtagne Tabel viser de paa Amtets Sygehuse behandlede Tilfælde af Syphilis.

Nedenstaaende Tabel giver en Oversigt over de udenfor Sygehusene behandlede Tilfælde af Syphilis og kjendte Tilfælde af Gonorrhoe og Urethrit (se Tabellen næste Side).

I Tromsø foretoges Visitation af 30—40 Fruentimmer, hvoraf endel indlagdes paa Sygehus, væsentlig for Urethrit.

Følgende Tabel giver en Oversigt over de af Lægerne behandlede væsentlig **kroniske Sygdomme** (se Tabellen næste Side).

Fnat omtales i Tromsø og Lyngens Distrikter som lidet udbredt.

Veneriske Sygdomme.

Sygdom.	Tilsammen behandlede.	Behandlede, for hvilke er opgivet				Opgivet Sygdoms- form for Syphilis.			Antal anmeldende Læger.	Kjendte Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikter.									
		Kjøn.		Alder.		konstitutionel.	deraf vare				Ibestad.	Lenvik.		Malanden.		Tromsø.		Skjærvø.		
							hereditær.	recidive- rende.												
		Md.	Kv.	Børn (under 15 Aar).	Voxne (over 15 Aar).		Beh.	Kjendte Dødf.				Beh.	Kjendte Dødf.	Beh.	Kjendte Dødf.	Beh.	Kjendte Dødf.	Beh.	Kjendte Dødf.	Beh.
Syphilis	7	2	5	3	3	7	1	1	-	1	-	-	1	-	1	-	4	1	1	-
Gonorrhoe	37	28	9	-	37	-	-	-	-	-	4	-	3	-	1	-	27*)	-	2	-

*) Heraf behandledes 7 paa Amtssygehuset.

Liste over kroniske Sygdomme.

	Hele Aaret.		Af de Behandlede, hvis Kjøen er opgivet, vare		Af de Behandlede, hvis Alder er opgivet, vare		Antal af anmeldende Læger.	Ialt opgivne.		Fordeling paa Lægedistrikter.															
	Behandlede.	Deraf døde.	Md.	Kv.	Børn (under 15 Aar).	Voxne (over 15 Aar).		Tilfælde.	Dødsfald.	Trondenes.		Ibestad.		Lenvik.		Malangen.		Tromsø.		Lyngen og Karlsø.		Skjærvø.			
										Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.
Kronisk Rheumatisme .	68	-	37	31	-	64	11	68	-	8	-	1	-	11	-	2	-	32	-	10	-	4	-		
Fnat	77	-	33	44	46	31	6	77	-	-	-	53	-	8	-	9	-	7	-	-	-	-	-		
Skurv	6	-	4	2	3	1	4	6	-	-	-	1	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-		
Kjertelsyge	112	-	50	62	105	7	11	112	-	4	-	56	-	7	-	2	-	41	-	1	-	1	-		
Rachit	8	-	3	5	8	-	4	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	-	-	-	-	-		
Simpel Meningit	2	1	-	1	1	1	2	3	2	-	-	-	-	1	1	-	-	1	1	-	-	1	-		
Tuberculøs —	1	1	-	1	1	-	1	4	4	-	-	-	-	-	-	-	-	4	4	-	-	-	-		
Svindot	71	19	34	35	2	64	11	73	21	3	-	16	8	3	-	6	2	35	9	2	1	8	1		
Kræft	7	4	6	1	-	6	7	9	6	1	-	3	3	1	-	-	-	3	2	1	1	-	-		
Vatersot og Morbus Brighti	26	5	13	13	2	23	7	26	5*)	4	2	9	-	1	-	-	-	9	2	3	1	-	-		
Blegsot og Anæmi	75	-	-	75	1	74	10	75	-	1	-	9	-	4	-	10	-	49	-	-	-	2	-		
Menstruationsuordener	70	-	-	70	-	70	9	70	-	19	-	10	-	8	-	-	-	28	-	3	-	2	-		
Kardialgi, kronisk Gastrit og Dyspepsi	656	2	287	369	40	587	12	656	2	67	-	283	-	70	-	23	-	162	-	24	1	27	1		
Ormesygdomme	34	-	18	16	24	10	6	34	-	8	-	1	-	4	-	-	-	20	-	1	-	-	-		
Drankersygdomme	4	-	4	-	-	4	3	4	-	1	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-		

*) Vatersot 4, Morbus Brighti 1.

Svindot. Forholdet mellem de af Lægerne opgivne Dødsfald af Svindot og samtlige opgivne Dødsårsager sees af følgende Tabel (se Tabellen næste Side).

For **Sindssygdom** indkom paa Amtssygehuset 18 (12 Mænd og 6 Kvinder), 11 lidende af Melancholi, 5 af Mani og 2 af Dements. — 2 Dødsfald er anmeldt i Lægernes

Lister. — For Amtskommunens Regning forpleiedes 48 Sindssyge, hvoraf 23 paa Asyl og 3 hos Lensmand Oxaas.

Med Hensyn til de udførte **chirurgiske Operationer** henvises til den almindelige Beretning.

Af **obstetriciske Operationer** udførtes af Læger: 12 Tangforløsninger og 1 Udtagelse af Efterbyr-

Lægedistrikt.	Opgivne Dødsfald af Svindsot.	Opgivne Dødsårsager ialt.	Forhold i pCt.
Trondenæs	-	16	-
Ibestad	8	65	12,3
Lenvik	-	12	-
Malangen	2	7	28,6
Tromsø	9	109	8,3
Lyngen og Karlsø	1	20	5,0
Skjærvø	1	3	33,3
Tromsø Amt	21	232	9,1

den, hvis Indikationer og Udfald vil sees af nedenstaaende Tabel.

1 Perforation efter forgjæves Forsøg med Tang; en Førstefødende, debil efter 4 Døgns Fødselsarbeide, begyndende Kramper; Fosterlyd ophørte; efter Perforation anvendtes Cranioklast og Extraktion ved Tang; heldigt Udfald for Konen (Tilfældet forekom 5½ Mil fra Tromsø (O. V. Dahl). 1 Embryotomi ved Tverleie efter forgjæves Forløsning paa anden Maade; Konen døde 3 Døgn efter.

Ialt 15 obstetriciske Operationer, hvoraf 2 i Trondenæs, 4 i Ibestads, 4 i Troms og 5 i Lyngens Distrikter.

Indikationer og Udfald for obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tangforløsning.						Udtagelse af Efterbyrden.		
	Mødre			Børn			Mødre.		
	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer	7	-	1	7	-	1	-	-	-
Barselkrampe	2	-	-	1	1	-	-	-	-
Ansigtspfødsel	2	-	-	2	-	-	-	-	-
Blødning	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Tilsammen	11	-	1	10	1	1	1	-	-
	12			12			1		

Antallet af Fødte og Døde vil sees af nedenstaaende Oversigt:

Lægedistrikt.	Fødte.	Døde			Dødfødte. *)
		ialt.	i 1ste Døgn. *)	paa Barselseng.	
Trondenæs	297	143	2	5	15
Ibestad	270	101	1	2	7
Lenvik	274	113	1	5	12
Malangen	278	119	-	3	4
Tromsø	314	222	4	4	16
Karlsø	75	31	2	-	2
Lyngen	197	103	-	2	10
Skjærvø	172	93	3	2	3
Tromsø Amt	1 877	925	13	23	69

*) Ifølge Dødfødteanmeldelserne.

Omkomne ved ulykkelige Hændelser 62; Selvmord 7. For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 952 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og

disse = 100 : 49,3. Lægerne have meddelt nærmere Oplysning om 4 af de paa Dødslisterne anførte paa Barselseng døde Kvinder: 3 døde nemlig af Barselfeber og 1 efter Embryotomi. Fra Malangens Distrikt er en 3de Gang fødende anført at være død uforløst 6 Timer før Lægens Ankomst efter 3 Døgns Fødselsarbeide; en Finnekone, der før Jordemoderens (i Malangen*) Ankomst havde undersøgt Konen og forlagt et eller andet Redskab for efter Sigende at sønderlemme Fostret, var senere ikke at opspore; ved Lægens Ankomst fandtes Fosterhovedet i Hulheden og aabnet med Udtømmelse af Hjernemasse. Ved Obduktionen fandtes Ruptur af Uterus og den halve Del af Fostrets Krop liggende i Peritonealhulen mod venstre Fossa iliaca (O. K. V. Dahl).

I Lægernes Dødslisters indeholdes Opgaver over Dødsårsagen ved 232 eller 27,0 pCt. af samtlige ved Syg-

*) Balsfjorden havde ingen Jordemoder, da den forrige havde forlagt Stedet paa Grund af liden Løn.

dom foraarsagede Dødsfald (860). De hyppigste Døds-aarsager vare: Mæslinger (22), akut Bronchit (20), Al-derdomssvaghed (20), Svindsot (21), Lungebetændelse (16), Typhoidfeber (14), Skarlagensfeber (14), Kighoste (12), simpel og tuberkuløs Meningit samt Kramper i Børneal-deren (tilsammen 11), Hjerneslag (10).

Veirliget. Vinteren var mild, men i Januar og Fe-bruar med stadigt Uveir, og efterfulgtes af sen Vaar paa Grund af Masser af Sne (Trondenæs Distrikt); Forsommer og Sommer vare kolde med rigelig Regn, der fortsatte sig Høsten udover, hvorved Korn og Potetes beskadigedes. Fra de fleste Distrikter omtales Udfaldet af Aarveiene som misligt, fra Ibestad Høhøsten som i et godt Middelsaar. Multebærhøsten slog i Tromsø Distrikt aldeles fejl. Kulden var fra Høsten udover ualmindelig stærk i Ibe-stads Distrikt, i Tromsø ikke betydelig. Fra Tromsø og Lyngens Distrikter omtales Fiskerierne som gunstige, fra Ibestad Udbyttet som i et godt Middelsaar, fra Tronde-næs som mindre godt.

Med Hensyn til **Levemaade og hygieeniske Forhold** i Ibestads og Lyngens Distrikter henvises til det i An-hanget indtagne Uddrag af Distriktslæge Borges Me-dicinalberetning. Fra Trondenæs Distrikt omtales Al-muens økonomiske Stilling som langt mindre god end i 1873 paa Grund af det mislige Udfald af Aarveiene og det mindre gode Udbytte af Fiskerierne (C. A. Schjelderup). I Tromsø Distrikt ere de hygieeniske Forhold saagodtsom uforandrede; den store Velstand som Følge af de sidste Aars gode Fiskerier har maaske bevirket, at bedre Hus-stel og hensigtsmæssigere Indretning af Husene, fornem-melig i Landdistriktet, sees noget hyppigere end før; i Tromsø By er der især for Almuen fremdeles Mangel paa Husrum; der er vel i Aarets Løb opført ikke faa Huse, men de fleste ere smaa med 1 Værelse og 1 lavt Kvist-kammer, der opvarmes af den Luft, der stiger op fra Værelset nedenunder; Befolkningen tiltager imidlertid frem-deles ved Indflytning. Misbrug af Kaffe synes aftaget, væsentlig paa Grund af dens Dyrhed, derimod er Mis-brugen af Brændevin, Øl og Vin fremdeles i Tiltagende, især blandt den yngre Slægt; i Landdistriktet, hvor det for nogle Aar tilbage var sjældent, at Brændevin var i Huset, er det nu almindeligt (Danchertsen). Fra Lyngen udhæves, at Maaltiderne nydes til meget uregelmæssige Tider og efter Omstændighederne meget vexlende Kvan-titeter, ofte overflødig med Kaffe som Begyndelse, hvor-

efter hyppige gastriske og kardialgiske Tilfælde. Ogsaa der er Brændevinsdrik i Tiltagende.

Af fattige Syge opgives behandlede:

i Trondenæs	Distrikt	22
i Ibestads	—	31
i Lenviks	—	14
i Malangens	—	18
i Tromsø	—	205
i Lyngens	—	2
i Skjærvø	—	27

Tilsammen: 319.

Af de fra Lenviks Distrikt anmeldte fattige Syge ind-sendes 2, lidende af Syphilis, til Amtssygehus.

Fra Trondenæs og Lyngens Distrikter omtales Al-muen hyppig at søge Hjælp hos de mange omflakkende Kvaksalvere.

Med Hensyn til **Jordemoderhjælpen** anføres fra Ibe-stads, Lenviks, Tromsø, Lyngens og Karlsø Distrikter Be-nyttelse af uexaminerede Hjelpersker at være almindelig, saaledes bistod i Ibestads Distrikt 2 Jordemødre kun ved 35 af 282 Fødsler.

I **Sundhedskommissionerne** afholdtes følgende Antal Møder: i Ibestads Distrikt 1 i Ibestad Herred (Salangen); i Malangens Distrikt 1 i Maalselvøns Herred; i Tromsø Distrikt 5 (fire i Tromsø og et i Tromsøsund); i Lyngens Distrikt 1 og i Karlsø 2; i Skjærvø Distrikt 3 (et i Skjærvø og to i Kvænangens Herreder). I Ibestads Sogn i Ibestads Herred afholdtes intet Møde paa Grund af manglende Underretning fra Formandskabets Ordfører. Fra Lenviks Distrikt anføres 1 tilsagt Møde for Lenviks og Hillesø Herreder ikke at være afholdt paa Grund af dels manglende Baadskyds og dels Sygetilsyn. Fra Lyn-gen omtales den hele Kommunebestyrelse at være ind-traadt i Sundhedskommissionen. Blandt Forhandlingsgjen-standene fremhæves i Ibestad: Inddeling af Salangen (i Ibestads Herred) i Kredse samt Udvalgelse af Tilsyns-mænd; i Lyngen: Indredepartementets Cirkulære om Bør-nekopper i Archangel samt Udgivelse af et Cirkulære i den Anledning, ligesaa i Skjærvø Foranstaltninger mod Børnekopper.

Antallet af Vaccinerede udgjorde:

i Trondenæs	Distrikt	96
i Ibestads	—	293
i Lenviks	—	109
i Malangens	—	112

Lateris: 610.

	Transport	610
i Tromsø	Distrikt	228
i Lyngens	—	83
i Karlsø	—	113
i Skjærvø	—	72

Tilsammen: 1 106.

I Malangens Distrikt udførtes ingen Vaccination i Maalselven paa Grund af Ledighed i Hjelpevaccinatórposten, heller ikke i Bardodalen paa Grund af Vaccinatórens Sygdom. — Af Tromsø Distriktslæge forsendtes 260 Glas med Vaccinelymfe til Stiftets Læger og Hjelpevaccinatórer.

Af retsmedicinske Forretninger udførtes 7, 4 Syns- og Obduktionsforretninger og 3 Undersøgelser og Erklæringer, 3 Forretninger udførtes i Tromsø, 2 i Skjærvø og 1 i hvert af Trondenes og Malangens Herreder.

Sygehuse. Med Hensyn til Tromsø Amtssygehus henvises til de i den almindelige Beretning indtagne Sygehuslister. I Ibestad har et af Fattigvæsenet midlertidig leiet Sygehus ogsaa iaar været benyttet; — Tromsø Bys Fattighus har Sygestuer.

Af **Badeindretninger** til Damp- og Karbad har Tromsø By 2, et paa Amtssygehuset og et privat.

Amtet har 1 **Apothek** i Tromsø, hvilket visiteredes; foruden Apothekeren bestod Personalet af 1 examineret Pharmaceut og 2 Disciple.

Medicinalpersonalet bestod af 11 Læger, 14 Jordemødre og 30 Hjelpevaccinatórer, nemlig i:

1. Trondenes Distrikt: 1 Læge, boende i Trondenes; 2 Jordemødre; 4 Hjelpevaccinatórer.
2. Ibestads Distrikt: 1 Læge, boende i Ibestad; 2 Jordemødre (1 Post ledig); 3 Hjelpevaccinatórer.
3. Lenviks Distrikt: 2 Læger, Distriktslægen boende i Lenvik og en fra November 1874 ansat Verkslæge paa Senjens Nikkelverk; 2 Jordemødre (deraf en privat praktiserende, — 2 Poster ledige); 4 Hjelpevaccinatórer.
4. Malangens Distrikt: 1 Læge i Maalselven; 3 Jordemødre (1 Post ledig); 3 Hjelpevaccinatórer (deraf to Jordemødre).
5. Tromsø Distrikt: 4 Læger, hvoraf 1 ikke praktiserende, alle bosatte i Tromsø; 3 Jordemødre (hvoraf en døde i Juni); 3 Hjelpevaccinatórer.
6. Lyngens Distrikt: 1 Læge, bosat i Lyngen; 1 (privat praktiserende) Jordemoder; 3 Hjelpevaccinatórer (hvoraf en Jordemoder).
7. Karlsø Distrikt: Distriktslægen i Lyngens Distrikt var konstitueret som Distriktslæge fra 8de December 1874; ingen Jordemoder (død); 4 Hjelpevaccinatórer.
8. Skjærvø Distrikt: 1 Læge i Skjærvø; 1 Jordemoder (1 Post ubesat); 6 Hjelpevaccinatórer (deraf en Jordemoder).

XX. Finmarkens Amt.

Amtet, hvis Fladeindhold er 371,4 norske Kvadratmil, og som ved Folketællingen den 31te December 1875 havde 24 232 Indbyggere, er inddelt i følgende 9 Lægedistrikter:

1. Altens Distrikt (95,0 n. □ M., 5 277 Indbyggere) indbefattende

Herrederne: Alten 23,5 n. □ M., 2 370 Indb.
 Talvik 12,5 — 2 152 —
 Kautokeino 59,0 — 755 —

2. Loppens Distrikt (9,2 n. □ M., 1 421 Indbyggere), indbefattende

Herrederne: Loppen }
 Øxfjord } 5,9 n. □ M., 349 Indb.
 Hasvik 3,3 — 562 —

3. Hammerfest Distrikt (26,6 n. □ M., 3 652 Indbyggere), indbefattende

Kjøbstaden Hammerfest 2 125 Indb.
 Herredet Hammerfest 26,6 n. □ M., 1 527 —

4. Maasø Distrikt (4,2 n. □ M., 1 333 Indbyggere), indbefattende

Herrederne: Maasø	913 Indb.
Kjelvik	420 —
5. Kistrands Distrikt 128,9 n. □ M., 2 568 Indbyggere), indbefattende	
Herrederne: Kistrand	34,7 n. □ M., 1 372 Indb.
Karasjok	59,1 — 514 —
Lebesby og Kjøllefjord	35,1 — 682 —
6. Tanens Distrikt (30,6 n. □ M., 2 422 Indbyggere), indbefattende	
Herredet Tanen	17,2 n. □ M., 2 093 Indb.
Polmaks Distrikt af Nesseby	
Herred	13,4 — 329 —

7. Vardø Distrikt (17,7 n. □ M., 2 100 Indbyggere), indbefattende	
Kjøbstaden Vardø	1 353 Indb.
Herredet Vardø Landsogn ..	17,7 n. □ M., 747 —
8. Vadsø Distrikt (20,10 n. □ M., 3 818 Indbyggere), indbefattende	
Kjøbstaden Vadsø	1 768 Indb.
Herrederne: Vadsø	8,10 n. □ M., 1 087 —
Næsseby undtagen Polmaks Distrikt	12,00 — 963 —
9. Sydvarangers Distrikt (39,1 n. □ M.), indbefattende	
Herredet Sydvaranger	1 641 Indb.

Sundhedstilstanden skildres i det Hele som mindre god. Af epidemiske Sygdomme vare Mæslingerne de mest fremtrædende.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 560 eller 24,01 p. m. af den beregnede Befolkning ved Aarets Midte (23 324). I Aaret 1873 var Dødeligheden 18,91 p. m. af den beregnede Befolkning ved Aarets Begyndelse og i 1872: 21,76 p. m. I Femaaret 1866—1870 udgjorde det gennemsnitlige aarlige Antal Døde 654 eller 30,77 p. m. af den beregnede Befolkning i nævnte Tidsrums Midte (21 252) og i det næst foregaaende Femaar var Dødeligheden 26,7 p. m.

Til Oplysning om de **epidemiske Forhold** hidsættes følgende af Lægernes Lister sammendragne Tabel (se Tabellen næste Side).

Exanthematisk Typhus indførtes tre Gange til Altens Distrikt, alle Gange rimeligvis fra Hammerfest Landsogn. Sygdommen viste sig i Marts Maaned samtidigt i to langt fra hinanden beliggende Fællesgammer i store og lille Lerredsfjord. Herfra udbredte den sig i Omegnen og ophørte her i Mai, efterat omkring 20 Personer havde været angrebne. Noget senere optraadte Sygdommen 4 Mile derfra i Talvik og antoges overført fra Lerredsfjord ved Personer, der besøgte en Slægtning til Konfirmationshelgen, medbringende, som Skik og Brug er blandt Sjøfinnerne, sine Renskind og Skindfæller. 4 af Konfirmanderne angrebes og medbragte Sygdommen til sine Hjemsteder, hvor den ophørte i September, efterat ialt 13 Personer havde gennemgaaet Sygdommen. De to øvrige Importer af Smitte indskrænkedes til de to først Angrebne (Follum). Fra Vadsø Distrikt anføres, at Sygdommen optraadte først i Fiskeværret Tyby i et af de

Huse, hvor den forekom i 1873; herfra førtes den til Byen Vadsø, hvor 3 angrebes.

Typhoidfeber indførtes til Altens Distrikt 2 Gange fra Senjens Nikkelværk; i det ene Tilfælde isoleredes den Angrebne paa Sygehuset, og videre Smitte forebyggedes; i det andet blev den Syge bragt til sit Hjem, hvor 4 Personer smittedes, 2 døde (Follum). Sygdommen bragtes af fremmede Fiskere til Fiskeværret Skarsvaag i Maasø Distrikt, hvor den vedvarede fra April til Oktober Maaned (H. Smith). De fra Sydvaranger anførte Tilfælde af Typhoidfeber forekom alle spredte (Thams).

Til nærmere Oplysning om de typhøse Febres Optraeden i Finmarkens Amt i Aarene 1857—1871 i Sammenligning med andre Amter og hele Riget hidsættes nedenstaaende af Distriktslæge Follum meddelte og efter de aarlige Medicinalberetninger udarbejdede Tabel (se Tabellen Side 46).

Hertil knytter Distriktslægen endel Bemærkninger, hvoraf følgende Uddrag meddeles: Af Tabellen sees, at det forrige Finmarkens Amt, der omfattede de nuværende Tromsø og Finmarkens Amter og navnlig det nuværende Finmarkens Amt fremviser en ualmindelig høi Sygdomsprocent af typhøse Febre. Især er dette Forhold fremtrædende, naar man sammenligner Christians og Finmarkens Amter med hinanden. Paa Grund af Amtets spredte Befolkning og besværlige Kommunikationer, navnlig under den lange Vinter, antages ogsaa forholdsvis færre Sygdomstilfælde at komme til Lægens Kundskab end i den øvrige Del af Landet. Den hyppigere Optraeden af disse Febre i Amtet er saameget mere paafaldende, da det i Forhold til Folkemængden formentlig er bedre forsynet med Læger og Sygehuse end noget andet Amt, og da det

I Finmarkens Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Hele Aaret.		Tiden er op- givet for.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Behandlede.	Deraf døde.													
Exanthematisk Typhus	45	-	41	-	-	-	14	10	3	4	8	-	-	-	2
Typhoidfeber	57	8	28	3	1	2	1	4	-	2	1	5	4	5	-
Febris recurrens	2	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Simpel Feber	25	-	25	3	1	1	3	5	2	2	6	-	1	1	-
Barselfeber	10	6	10	1	1	2	-	2	-	1	-	-	-	3	-
Børnekopper	8	2	7	-	-	-	-	-	-	-	6	1	-	-	-
Vandkopper	20	-	20	10	2	6	-	-	1	1	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	60	13	60	-	2	-	-	1	1	-	18	13	17	1	7
Mæslinger	554	14	546	-	-	-	1	16	194	155	135	10	8	27	-
Rosen	8	-	6	1	1	-	-	1	2	1	-	-	-	-	-
Kighoste	108	10	108	-	1	-	-	-	-	6	11	25	10	18	37
Diphtherisk Svælgbe- tændelse	30	3	28	-	2	6	1	1	-	1	5	4	3	5	-
Strubehoste	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Kusma	32	-	32	-	-	-	1	10	6	2	2	6	5	-	-
Akut Bronchit og an- dre katarrh. Tilfælde	570	3	554	28	24	50	112	91	57	48	27	28	30	31	28
Lungebetændelse	50	9	45	4	1	2	12	6	4	2	1	4	5	2	2
Pleurit	10	1	7	-	-	1	1	1	2	1	1	-	-	-	-
Gigtfeber	9	-	8	2	2	-	1	-	1	-	-	-	-	2	-
Diarrhoe (akut) og Cholera nostras	194	5	188	12	9	15	14	20	28	17	16	21	16	10	10
Blodgang	14	-	14	-	1	-	-	1	-	1	3	1	3	1	3
Skjørbug	13	-	7	-	-	1	3	-	-	1	1	1	-	-	-
Tilsammen	1820	75	1736	64	48	86	164	169	301	246	241	120	102	106	89

	Ialt opgivne		Fordeling paa Lægedistrikterne.																	
	Tilfælde.	Dødsfald.	Alten.		Loppen.		Hammerfæst.		Maase.		Kistrand.		Tanen.		Vardø.		Vadsø.		Sydvaranger.	
			Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.
Exanthematisk Typhus .	46	1	36	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	9	-	-	-	-
Typhoidfeber	57	8	6	2	-	-	2	-	9	-	-	-	11	-	23	5	2	-	4	1
Febris recurrens	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-
Simpel Feber	25	-	-	-	-	-	3	-	-	-	1	-	-	-	15	-	-	-	6	-
Barselfeber	11	7	2	-	-	-	1	1	-	-	2	1	-	-	3	2	3	3	-	-
Børnekopper	8	2	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	2	-	4	1	-	-
Vandkopper	20	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	14	-	-	-	1	-
Skarlagensfeber	62	15	-	-	-	-	9	3	-	-	-	-	-	-	53	12	-	-	-	-
Mæslinger	555	15	-	-	14	-	192	7	5	-	23	-	19	-	240	7	51	1	11	-
Rosen	8	-	-	-	-	-	3	-	1	-	-	-	-	-	2	-	2	-	-	-
Kighoste	114	16	3	-	-	-	3	1	-	-	18	-	30	11	23	1	-	-	37	3
Diphth. Svælgbetændelse	30	3	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	6	3	20	-	-	-	-	-
Strubehoste	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-
Kusma	32	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	22	-	-	-	6	-
Akut Bronchit og andre katarrhalske Tilfælde	573	6	56	-	28	-	111	1	17	-	35	-	7	-	215	3	60	2	44	-
Lungebetændelse	50	9	8	1	4	2	8	2	2	-	1	-	-	-	14	1	13	3	-	-
Pleurit	10	1	1	-	1	-	-	-	3	-	1	-	-	-	2	1	2	-	-	-
Gigtfeber	9	-	3	-	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1	-
Diarrhoe (akut) og Cho- lera nostras	194	5	25	-	11	-	48	4	4	-	9	-	4	-	77	-	8	1	8	-
Blodgang	15	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	6	-	8	-	-	-
Skjørbug	13	-	6	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	6	-	-	-	-	-
Tilsammen	1835	90	146	4	58	2	399	20	42	-	90	1	78	15	738	32	165	12	119	4

Liste over Angrebne af Nervefeber af 1 000 Indvaanere

(af Distriktslæge Follum — jfr. Side 144).

	1857	1858	1859	1860	1861	1862	1863	1864	1865	1866	1867	1868	1869	1870	1871
Finmarkens Amt.....	6,7	3,3	4,6	5,1	3,1	4,1	9,0	6,4	5,01	17,81	22,68	28,56	21,14	7,48	8,06
Tromsø —										3,26	3,11	3,83	5,22	2,15	4,54
Nordlands —	3,0	4,3	6,7	2,9	3,5	3,6	7,8	6,1	4,79	3,89	4,56	7,53	4,87	4,69	4,13
Christians —	0,8	0,5	0,8	0,5	2,1	1,6	1,1	2,7	1,01	2,98	1,49	1,35	1,02	1,28	0,71
Søndre Bergenhus Amt med Ber- gens By.....	4,5	2,4	4,4	3,1	4,7	5,7	4,1	8,9	3,54	3,29	3,28	3,93	4,85	3,57	2,10 3,97*)
Hele Riget	2,9	3,1	3,3	3,27	3,35	3,47	3,81	3,81	3,44	3,81	3,80	3,93	3,04	2,49	2,23
Angrebne i hele Riget.....	4389	4683	4936	4871	4991	5169	5686	5685	5862	6480	6517	6777	5259	4337	3902
Døde af Typhus i hele Riget	406	478	505	492	506	532	558	672	593	700	783	770	544	471	450

*) Bergens By.

raader over rige Midler (Medicinalfondet) for Sygeomsorgen og Befolkningen bor spredt udover et stort Fladerum, hvilket jo meget maa hindre Smitteoverførelse. Desuden ere Næringsveiene, fornemmelig Fiskeriet, gode og tildels rige, og Fiskeren mindre udsat for at lide Ondt, da Næringsens væsentligste Del altid kommer paa Hjemfisket, hvorunder han daglig kan søge sin Bopæl. Vistnok lever en betydelig Del af Amtets Befolkning, nemlig Gammeboerne, under yderst elendige Vilkaar, men heraf alene lader de typhøse Sygdommes Hyppighed sig ikke tilfredsstillende forklare. Ved at undersøge de statistiske Opgaver over disse Sygdomme, viser det sig at de væsentlig ere Kyst- eller Lavlandssygdomme og at de tiltage mod Nord, hvor Klimatet ikke tillader noget Bofæste i større Høide over Havet, med andre Ord, at Smittestoffets Evne til at overføres fra Individ til Individ aftager med Høiden over Havfladen og tiltager i en stærk Progression nordenfor en vis Breddegrad. Deres sjeldnere Forekomst i Christians Amt antages at hidrøre fra, at Befolkningen i dette Amt gennemsnitlig bor høiest over Havfladen i Norge. Det samme Forhold gjentages ogsaa i mindre Distrikter, saaledes gjør Distriktslægen opmærksom paa, at han i de 19 Aar, han har været i Finmarken, endnu ikke har erfaret, at typhøse Sygdomme har forekommet blandt Fjeldfinnerne, hvoraf der i Altens Lægedistrikt bor omtrent 1 000 og som ellers ikke viser sig uimodtagelig for smitsomme Sygdomme. Muligens begunstiger ogsaa Amtets atmosfæriske Forhold nogle epidemiske Sygdommes Udbredelse. Mæslingerne i 1874 og Kighosten for nogle Aar tilbage udbredte sig med en forbausende Hurtighed og toge med sig, saa at sige, for-

fode. Overhovedet faar man det Indtryk af de der forekommende Epidemier, at de besidde en langt større Rapiditet i sin Fremgang end under de sydligere Breddegrader.

Ogsaa de i Finmarken i de sidste 30—40 Aar praktiserende Læger have været meget udsatte for epidemiske smitsomme Sygdomme og da navnlig for Nervefeber. Af de 34—35 Læger, som i denne Tid har virket i Amtet, meddeler „Norges Læger“ Oplysning i denne Henseende om 26, af hvilke 12 under sit Ophold i Finmarken have været angrebne af typhøse Febre (deraf 3 døde), 5 Læger af andre smitsom-epidemiske Sygdomme og 9 eller 10 have været forskaaede derfor (Follum).

Børnekopper. Sygdommen indførtes til Hammerfest fra Archangel med en Skipper, der døde; fra denne overførtes Sygdommen alene til Pleierskens Datter (H. F. Smith). I Vardø indtraf 2 Tilfælde, det ene hos en Russer, der kom overland fra Vadsø til Vardø — kwarantænemæssig Undersøgelse af alle fra Rusland kommende Baade og Fartøier var da allerede sat igang —; det andet hos en norsk Skipper, der kom syg fra Archangel (O. Lindboe). De fra Vadsø opførte Tilfælde forekom ombord paa et hollandsk Skib, der kom fra Archangel og som søgte ind til Byen for at faa Lægehjelp. Skibet blev isoleret, alt Samkvem med Land forbudt, og Smitteimport forhindredes (Hartmann).

Skarlagensfeber. En ondartet Epidemi herskede i Vardø By fra August til Oktober Maaned. Sygdommen var i de fleste Tilfælde forbunden med Diphterit og efterfulgtes ofte af Nyresygdom og Vatersot (O. Lindboe).

Mæslinger. Ifølge Beretningerne fra Amtets samtlige Læger, havde Sygdommen i heromhandlede Aar en overordentlig stor Udbredning; men da den i det Hele var meget mild, kom kun en mindre Del af de Angrebne under Behandling. Til Vardø bragtes Sygdommen i April med syge Børn fra Trondhjem; de fleste Tilfælde forekom i Juni, da 170—180 vare under Behandling i Byen. Fra Vardø førtes Sygdommen til Vadsø Distrikt og derfra igjen tidlig paa Sommeren til Sydvaranger. Til Hammerfest By indførtes den i Midten af Juni med en Reisende fra Vardø; senere kom ogsaa flere Fiskere med Sygdommen tilbage fra Værene; det høieste Antal (55) Angrebne i Byen forekom i Ugen fra 1ste til 7de August. I Loppens Distrikt, hvor Sygdommen varede til Midten af November, iagttoges det første Tilfælde 27de Juli i Hasvig hos en Gut, der netop var hjemkommen fra Hammerfest. Fra denne By indførtes den ogsaa omtrent samtidigt til Kaafjord, Alten og Talvik og varede i Altens Distrikt fra Juni til Oktober. Til Maasø bragtes den i Begyndelsen af Juni med en sydfra indflyttet Familie. Fra Vadsø anføres, at den noget større Dødelighed inden Distriktet af Børn under 1 Aar formentlig for en væsentlig Del skyldes Mæslingerne (Hartmann).

Samtidig med Mæslingeepidemien herskede i Hasviks Herred af Loppens Distrikt en epidemisk Sygdom blandt Hundene, der ytrede sig med Feber, røde, rindende, hovne Øine, rindende Næse, Hoste og Afmagring; neppe Halvparten af de Angrebne kom sig (L. Hansen).

Kusma optraadte som en udbredt men mild Epidemi i Sydvarangers Distrikt. Kun faa Tilfælde kom under Behandling.

For **akut Bronchit** behandledes 134 (83 Mænd, 51 Kvinder, 60 under og 74 over 15 Aar), 6 døde.

Fra Loppens Distrikt anføres, at katarrhalske Tilfælde var meget hyppige blandt Børn, især Maanederne April og Mai. Af **chronisk Bronchit** opføres 1 Dødsfald.

Lungebetændelse. For 8 Tilfælde opgives Sygdommens Sæde, nemlig 5 Gange i venstre Lunge, 2 i højre og 1 Gang i begge; i et Tilfælde optraadte Sygdommen efter Forgiftning med Kulos og endte dødelig (H. F. Smith).

Skjørbug anføres fra Vardø at blive sjældnere Aar for Aar (Lindboe).

Veneriske Sygdomme. Med Hensyn til de paa Amtets Sygehuse behandlede Tilfælde af Syphilis henvises til den i den almindelige Beretning indtagne Tabel over Syphilis paa Sygehuse.

Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af Syphilis og ialt kjendte Tilfælde af Gonorrhoe og Urethrit vil sees af følgende Tabel (se Tabellen næste Side).

Nedenstaaende Liste giver Oplysning om en Del af Lægerne behandlede væsentlig **kroniske Sygdomme** (se Tabellen Side 49).

Fnat anføres at være sjelden i Maasø Distrikt.

Kjertelsyge siges at forekomme hyppig i Loppens Distrikt og ligeledes i Hammerfest, især i den mørke Tid (H. F. Smith).

Kardialgi og kronisk Gastrit anføres fremdeles fra flere Distrikter at være en hyppig Sygdom, hvilket tilskrives Kostholdet; Kaffe nydes i store Kvantiteter og Mændene misbruge Spirituosa (H. F. Smith).

Af **Svindst** opføres 26 Dødsfald, hvilket udgjør 12,3 pCt. af samtlige 211 af Lægerne opgivne, ved Sygdom forårsagede, Dødsfald. For de enkelte Lægedistrikter var Forholdet mellem opgivne Dødsfald af Svindst og samtlige opgivne Dødsårsager i heromhandlede Aar følgende:

Lægedistrikt.	Opgivne Dødsfald af Svindst.	Opgivne Dødsårsager ialt.	Forhold i pCt.
Alten.....	3	24	12,5
Loppen.....	2	12	16,7
Hammerfest.....	7	54	13,0
Maasø.....	1	4	25,0
Kistrand.....	-	3	-
Tanen.....	1	24	4,2
Vardø.....	7	52	13,5
Vadsø.....	3	32	9,4
Sydvaranger.....	2	6	33,3
Finmarkens Amt	26	211	12,3

Fra Maasø omtales et Tilfælde af **Spina bifida** hos 1 Barn, der døde 1 Uge gammelt. Moderen havde Aaret forud født et Barn med lignende Deformitet.

Af **Sindssyge** opgives 1 Dødsfald. For Amtskommunens og vedkommende Fattigvæsens Regning tilsammen forpleiedes fra Juli 1873 til August 1874 ialt 33 Sindssyge, hvoraf 13 paa Asyl, 16 tilhørte Altens Distrikt, 1 Loppens, 2 Hammerfest, 1 Maasø, 10 Kistrand, 1 Tanen, 1 Vadsø og 1 Sydvarangers Distrikt.

Veneriske Sygdomme.

Sygdom.	Tilsammen behandlede.	Behandlede, for hvilke er opgivet				Opgivet Sygdomsform for Syphilis.			Antal anmeldende Læger.	Kjendte Dødsfald.
		Kjøn.		Alder.		primær.	konstitutionel.	deraf hereditær.		
		Md.	Kv.	Børn (under 45 Aar).	Voksne (over 45 Aar).					
Syphilis (udenfor Sygehus).....	17	12	5	3	14	2	15	1	4	3
Gonorrhoe (Urethrit)	48	43	1	-	44	-	-	-	5	

Sygdom.	Fordeling paa Lægedistrikter.											
	Alten.		Loppen.		Hammerfest.		Kistrand.		Vardø.		Vadsø.	
	Beh.	Kjendte Dødf.	Beh.	Kjendte Dødf.	Beh.	Kjendte Dødf.	Beh.	Kjendte Dødf.	Beh.	Kjendte Dødf.	Beh.	Kjendte Dødf.
Syphilis (udenfor Sygehus).....	2	1	-	-	-	-	2	1	7	1	6	
Gonorrhoe (Urethrit)	4	-	7	-	13	-	-	-	22	-	2	

Følgende **obstetriciske Operationer** opgives udførte af Læger: 2 Tangforløsninger, 1 Vending, 1 Udtækning paa Sædet og 6 Gange Udtagelse af Ef-

terbyrden, hvis Indikationer og Udfald vil sees af nedenstaaende Tabel.

Indikationer og Udfald for nedenstaaende obstetriciske Operationer.

Indikationer.	Tangforløsning.						Vending.						Udtækning paa Sædet.						Udtagelse af Efterbyrden.		
	Mødre			Børn			Mødre			Børn			Mødre			Børn			Mødre		
	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.
Langsom Fødsel med utilstrækkelige eller smertefulde Veer	1 ¹⁾	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1 ²⁾	-	-	1	-	-	-	-	-
Barselkrampe	1 ³⁾	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1 ⁴⁾	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
UopgIVEN Indikation	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	1 ⁵⁾	-
Tilsammen	2	-	-	2	-	-	1	-	-	1	-	-	1	-	-	1	-	-	5	1	-
	2			2			1			1			1			1			6		

¹⁾ Førstefødende. ²⁾ Havde ligget flere Døgn i Fødselsarbejde, døde 12 Timer efter af Afkræftelse. ³⁾ Førstefødende. ⁴⁾ Forraadnet. ⁵⁾ Laa allerede paa Grund af Blødning i Døds-kamp ved Lægens Ankomst, døde ½ Time efter Udtagelsen.

Liste over kroniske Sygdomme.

	Hele Aaret.		Af de Be- handlede, hvis Kjøen er opgivet, vare		Af de Be- handlede, hvis Alder er opgivet, vare		Antal af anmel- dende Læger.	Ialt op- givne.	
	Behandlede.	Deraf døde.	Md.	Kv.	Børn (under 15 Aar).	Voxne (over 15 Aar).		Tilfælde.	Dødsfald.
Kronisk Rheumatisme .	142	-	113	29	2	139	8	142	-
Fnat	28	-	18	10	12	16	6	28	-
Skurv	11	-	10	1	2	9	3	11	-
Kjertelsyge	55	2	24	31	54	1	7	56	3
Rachit.	11	-	9	2	11	.	2	12	1
Simpel Meningit	6	5	4	2	3	3	4	6	5
Tuberculøs —	5	5	4	1	5	-	4	5	5
Svindstot	32	21	17	13	2	28	7	37	26
Kræft	4	3	2	2	-	4	2	5	4
Vatersot og Morbus Brighti	11	4	7	4	1	9	5	12	5 ¹⁾
Blegsot og Anæmi. . . .	67	-	4	60	22	45	6	67	-
Menstruationsuordener .	23	-	-	23	-	23	7	23	-
Kardialgi, kronisk Ga- strit og Dyspepsi. . . .	424	1	227	192	26	398	9	425	2
Ormesygdomme	21	-	8	9	16	5	6	21	-
Drankersygdomme	7 ³⁾	1	7	-	-	7	3	7	1

	Fordeling paa Lægedistrikter.																	
	Alten.		Løppen.		Hammerfest.		Maaso.		Kistrand.		Tanen.		Vardo.		Vadso.		Sydvaranger.	
	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.
Kronisk Rheumatisme	10	-	19	-	32	-	9	-	22	-	-	-	48	-	1	-	1	-
Fnat	8	-	4	-	4	-	1	-	-	-	6	-	5	-	-	-	-	-
Skurv	-	-	-	-	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-
Kjertelsyge	4	1	7	-	28	1	2	-	-	-	1	-	12	1	2	-	-	-
Rachit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	11	1	1	-	-	-
Simpel Meningit	1	1	-	-	2	1	1	-	-	-	-	-	2	2	-	-	-	-
Tuberculøs —	1	1	-	-	2	2	1	1	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-
Svindst	3	3	3	2	7	7	6	1	10	-	1	1	10	7	4	3	3	2
Kræft	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	2	1	2	2	-	-
Vatersot og Morbus Brighti	3	1	2	1	4	3	1	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
Blegsot og Anæmi	8	-	-	-	30	-	2	-	-	-	3	-	22	-	1	-	1	-
Menstruationsuordener	1	-	-	-	5	-	4	-	2	-	-	-	9	-	1	-	1	-
Kardialgi, kronisk Gastrit og Dyspepsi	105	-	48	-	56	-	36	-	17	-	6	-	76	2	64	-	17	-
Ormesygdomme	2	-	-	-	8	-	-	-	-	-	4	-	1	-	5 ²⁾	-	1	-
Drankersygdomme	-	-	1	1	4	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-

¹⁾ Vatersot 1, Morbus Brighti 4. ²⁾ Bændelorm hos Finlændere. ³⁾ deraf 1 Tilfælde af Delirium tremens.

1 Exvisceration med paafølgende Decapitation efter forgjæves Vendingsforsøg ved Fremfald af Navlesnor og Arm. Udfaldet heldigt for Moderen (Hartmann). 1 Perforation paa dødt Foster ved Bækkenforsnevring, Konen døde 14 Timer efter. Desuden foretoges 1 Extraktion af et dødt acephalt Foster, hvor høire Skulder var stemmet op over Symphysen, med heldigt Udfald for Konen (Lindboe).

Ialt 13 obstetriciske Operationer, hvoraf 3 i Alten, 1 i Hammerfest, 1 i Maasø, 1 i Kistrand, 1 i Tanen, 3 i Vardø og 3 i Vadsø Distrikt.

Antallet af **Fødte** og **Døde** vil sees af følgende Tabel:

Lægedistrikt.	Fødte.	Døde.			Dødfødte*)
		ialt.	i 1ste Døgn.*)	paa Barselseng.	
Alten	178	98	1	2	5
Loppen	38	39	-	2	1
Hammerfest	189	82	2	1	7
Maasø	48	38	-	-	2
Kistrand	83	34	-	2	3
Tanen	74	60	-	2	-
Vardø	88	85	1	2	3
Vadsø	179	90	-	2	5
Sydvaranger	73	34	1	1	4
Finmarkens Amt	950	560	5	14	30

*) Ifølge Dødfødteanmeldelserne.

Omkomne ved ulykkelige Hændelser 50; Selvmord Ingen.

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 390 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100 : 58,9. For 12 af de paa Barselseng døde Kvinder meddele Lægerne nærmere Oplysning: 7 døde af Barselfeber, 3 af Blødning (en $\frac{1}{2}$ Time efter kunstig Forløsning af Efterbyrden, en nogle Timer efter Fødselen og en 4de Døgn ved tilbageholdt Efterbyrd); 1 14 Timer efter foretagen Perforation; 1 12 Timer efter foretagen Extraktion paa Grund af Udmattelse.

Lægernes Dødsfortegnelser indeholde ialt Opgaver over 211 eller 41,4 pCt. af samtlige ved Sygdom forarsagede Dødsfald (510). De hyppigste af de opgivne Dødsarsager vare: Svindsot (26), Kighoste (16), Skarlagensfeber og Mæslinger (hver 15), Alderdomssvaghed (14), Hjernebetændelse og tuberkuløs Meningit (tilsammen 10), medfødt Svaghed (10), Lungebetændelse (9), Barselfeber og Hjerneslag (hver 7).

Veiriget skildres som mindre gunstigt fra hele Amtet. Medens Vaaren var nogenlunde mild, var Sommeren selv for disse Egne usædvanlig kort og raa og efterfulgtes af en regn- og stormfuld Høst. Fra Alten, Loppen, Hammerfest og Kistrand meddeles, at baade Hø- og Kornhøsten blev meget daarlig baade med Hensyn til Mængde og Beskaffenhed. Multehøsten gav daarligt Udbytte. Derimod indtraf et meget rigt Fiske, saavel Vaar- som Sommerfiske og desuden mange Steder et jevnt og rigt Hjemmefiske.

Med Hensyn til **Levemaade** og **hygiæniske Forhold** anføres fra Alten, at de gode Tider med den høie Arbeidsfortjeneste har havt en gavnlig Indflydelse (Follum). Fra Loppen bemærkes, at Husene ere smaa, trange og mørke, urenlige og fugtige. Det russiske Mel, som næsten udelukkende benyttes, er mørkt og daarligt, Drikfældigheden i Tiltagende. Dog ere Forholdene bedre hos den mere velstaaende Del af Befolkningen (L. Hansen). I Hammerfest ere Boligerne gode og rummelige, Renligheden større og i det Hele ere de hygiæniske Forholde meget bedre end for 8—10 Aar siden. Drikfældigheden er dog stor (H. F. Smith). I Maasø bygges i den senere Tid istedetfor de tidligere Jordgammer flere Træhuse; men de siges ofte at være daarligt opførte og vedligeholdte. Renlighedsstellet lader meget tilbage at ønske saavel i Husene som i Gammerne. De Voxnes Beklædning er i Almindelighed hensigtsmæssig og varm. Derimod er Børnenes Beklædning i de fattigere Familier meget mangelfuld. Skylden for dette ligger især hos Kvinderne, der mangle Dygtighed i Haandarbeide og have liden Sands for Orden og Renlighed. Her skal findes Familier, hvor der aldrig lappes eller stoppes. Klæderne bruges til de falde af Kroppen. Kosten er i Regelen temmelig ensformig: kogt Fisk eller undertiden kogt Kjød med Brød og Kaffe istedetfor Suppemaad. Melet, der faaes fra Rusland, er tildels af mindre god Kvalitet, Brødet ofte surt og raastegt, Potetes bruges kun undtagelsesvis.

Af **fattige Syge** og syge Fiskere behandledes ifølge Lægernes Opgaver (se Tabellen næste Side).

Paa Vardøhus Fæstning kom 92 Syge under Behandling, hvoraf 42 blandt Garnisonens Soldater og Underbefalingsmænd.

I **Sundhedskommissionerne** afholdtes i Altens Distrikt 2 Møder (i Talvik og Alten i hvert et); i Loppens Distrikt 1 Møde (i Loppens Herred); i Hammerfest Distrikt 5 Møder (i Byen fire, i Kvalsund et); i Maasø Distrikt 2 Møder (i Maasø og Kjelvik i hvert et); i Kistrands Distrikt 1

		For Regning af		
		Fattig- væsenet.	Amtets Medicinalfond	
				deraf paa Sygehus
i Altens	Distrikt...	20	127	1
i Loppens	— ...	10	?	3
i Hammerfest	— ...	50	59	20
i Vardø	—	38	354	36
i Vadsø	— ...	59	68	14
i Sydvaranger	— ...	14	35	-
Tilsammen		191	643	74

Møde (i Karasjok); i Tanens Distrikt intet Møde; i Vardø Distrikt 3 Møder, alle i Byen; i Vadsø Distrikt 2 Møder, begge i Byen; i Sydvarangers Distrikt 1 Møde. I Loppen vedtoges Sundhedsvedtægter for Loppen—Øxfjords Herred; Hammerfests Distrikt omhandlede Salg af arsenikholdige Tapeter; i Kistrands Distrikt Fnat og Skurv.

Af Vardø Kvarantænekommission, der afholdt 3 Møder, bleve 40 Fartøier og Baade underkastede kvarantænemæssig Undersøgelse.

De Vaccineredes Antal udgjorde:

		Vaccinerede.	Revaccinerede.
i Altens	Distrikt	341	"
i Loppens	—	120	125
i Hammerfest	—	160	"
i Maasø	—	84	80
i Kistrands	—	162	228
i Tanens	—	267	570
i Vardø	—	120	1 027
i Vadsø	—	517	"
i Sydvaranger	—	181	690
Tilsammen:		1 952	2 720.

Den betydelige Forøgelse i de Vaccineredes og Revaccineredes Antal i 1874 skyldes Børnekoppernes hyppige Forekomst i de tilgrænsende Dele af Rusland, hvorfra ogsaa, som ovenfor nævnt, Sygdommen flere Gange indførtes til Amtet.

5 **retsmedicinske Forretninger** opgives at være udførte, hvoraf 1 i Hammerfest, 1 i Kistrand og 3 i Vardø Distrikt, nemlig 2 Syns- og Obduktionsforretninger og 3 Undersøgelser og Erklæringer.

Af almindelige **Sygehuse** har Amtet 3, nemlig i Alten, Hammerfest og Vadsø; af Sygehuse, der kun pleie at benyttes i Fisketiden, 4, nemlig Breviks, Maasø, Gamviks og Vardø Sygehus. Om Sygehusene henvises forøvrigt til de i den almindelige Beretning indtagne Sygehuslister.

Badeindretninger. Ved Hammerfest Sygehus er en Kar- og Dampbadeindretning, ligesaa ved Vardø Sygehus. I Vadsø Distrikt er 3 Dampbade, hvoraf 2 ere aabne for Publikum. Fra Loppen anføres at Badning i aaben Sø næsten aldrig finder Sted.

Amtets 2 **Apotheker** i Hammerfest og Vadsø visiteredes; Personalet bestod foruden af Apothekeren: i Hammerfest af 1 Discipel, og i Vadsø af 1 Discipel og 1 examineret Medhjælper, der bestyrer Apothekets Filialafdeling i Vardø.

Medicinalpersonalet bestod af 9 Læger, 18 Jordemødre og 25 Hjelpevaccinatører, nemlig i:

1. Altens Distrikt: 1 Læge, bosat i Alten; 4 Jordemødre; 2 Hjelpevaccinatører.
2. Loppens Distrikt: 1 Læge, bosat paa Breviks Sygehus i Hasvik; 2 Jordemødre; 3 Hjelpevaccinatører.
3. Hammerfest Distrikt: 1 Læge, bosat i Hammerfest; 2 Jordemødre; 2 Hjelpevaccinatører.
4. Maasø Distrikt: 1 Læge, boende paa Maasø Sygehus; 1 Jordemoder; 3 Hjelpevaccinatører.
5. Kistrands Distrikt: 1 Læge, boende i Kistrand, 2 Jordemødre; 4 Hjelpevaccinatører.
6. Tanens Distrikt: 1 Læge, boende i Tanen; 2 Jordemødre; 4 Hjelpevaccinatører.
7. Vardø Distrikt: 1 Læge, boende paa Vardøhus; 1 Jordemoder, 2 Hjelpevaccinatører.
8. Vadsø Distrikt: 1 Læge, bosat i Vadsø; 3 Jordemødre; 2 Hjelpevaccinatører.
9. Sydvarangers Distrikt: 1 Læge, boende i Sydvaranger; 1 Jordemoder (Posten fra 1ste Juni 1874); 3 Hjelpevaccinatører.

C. Uddrag og Sammenstilling

af de ifølge Lov af 27de Februar 1866 og Indre-Departementets Cirkulære af 17de Marts samme Aar fra Dyr lægerne indkomne Beretninger om Sundhedstilstanden blandt Husdyrene og om Veterinærvæsenets Tilstand m. m. i 1874.*)

Sundhedstilstanden skildres fra den største Del af Landet som meget god; dog bemærkes, at der i Søndhordland var stor Sygelighed, især blandt Hestene (Holthe).

*) Ifølge den officielle Fortegnelse over autoriserede Dyr læger i 1874 var deres Antal 76; lægges hertil 1, der praktiserede i heromhandlede Aar, men først er optaget i Fortegnelsen for 1875, bliver deres Antal 77. Af disse vides dog 8 ikke at have praktiseret.

Følgende Tabel meddeler en Oversigt over Antallet af Dyr læger i Amterne m. m.

Overøvrighedsdistrikter.	Antal Dyr læger.	Deraf ikke praktiserende.	Antal Dyr læger fra hvem Beretning er indkommet.	De Sidstnævntes Bopæl.
Christiania By	6	1	5	Christiania.
Akershus Amt	7	-	4	Skedsmo, Ullensaker, Eidsvold, Næs.
Smaalenenes —	8	1	6	Trygstad, Eidsberg, Moss, Sarpsborg, Fredrikstad, Fredrikshald.
Buskeruds —	5	-	4	Drammen, Nordrehaug, Hønefos, Kongsberg.
Jarlsberg-Laurvigs —	3	1	2	Tønsberg, Laurvig.
Hedemarkens —	13	1	12	Kongsvinger, Grue, Solør, Elverum, Aamot, Stordal, Vang, Ringsaker.
Christians —	9	-	9	Gran, Toten, Gjøvik, Land, nordre Aurdal, Lillehammer, Faaberg, nordre Fron, Vaage.
Bratsbergs —	3	-	3	Skien, Hvideseid, Hiterdal.
Nedenæs —	1	-	-	-
Stavangers —	1	-	1	Stavanger.
Bergens By og søndre Bergenhus —	4	1	3	Bergen, Fane, Stordøen.
Nordre Bergenhus —	2	1	1	Sogndal.
Søndre Trondhjems —	3	-	3	Trondhjem, Guldalen, Ørlandet.
Nordre —	8	-	8	Stjørdalen, Værdalen, Frostøen, Skogn, Levanger, Inderøen, Stenkjær, Overhalden.
Nordlands —	1	1	-	-
Finmarkens —	1	1	-	-
Tilsammen	77	8	61	

De væsentligste i 1874 hos

Hesten

behandlede Sygdomme vil sees af følgende af Dyr lægerne Beretninger sammendragne Tabel (se Tabel I):

I Tabellen er opført 142 dræbte og 185 døde. Til sammen haves Opgave over 154 Heste, der ere dræbte og 203, der ere døde, formodet bestemt angiven Sygdom.

De to fra Christiania anmeldte Tilfælde af **Snive** og **Springorm**, indtraf hos Heste, indførte fra Sverige (Vaumund).

Typhus. Heraf forekom i Eidsberg flere Tilfælde, hvoraf enkelte vare meget ondartede, saaledes endte 1 Tilfælde dødeligt i Løbet af 18 Timer; 1 Tilfælde endte dødeligt ved Blodstyrning i Sygdommens 25de Døgn og 1 Tilfælde ved Blødning fra Næsen, Blæren og Tarmkanalen samt Blodudtrædelser i Øiets Bindehinde (Wonen).

Katarrhalske Tilfælde vare meget udbredte i Hedemarkens Amt, og ofte saa ondartede og haardnakkede, at de nærmest kunde henregnes til Influenza; Sygdommen opstod meget pludselig omtrent i Midten af Marts Maaned. Efter en sneløs Vinter, faldt der i denne Maaned en stor Mængde Sne, der hurtig igjen smeltede, og Drikningen af dette Snevand antoges at være en væsentlig Aarsag til Sygdommens hurtige og almindelige Udbredelse (Stenersen).

Kværke anføres fra Hvideseid at have været mere almindelig og mere ondartet end i det foregaaende Aar (Bjørnsen). Sygdommen forekom hist og her i Christians Amt i de 4 sidste Maaneder af Aaret, og anføres fra Vaage at være indført ved Heste fra Nordland (Bjørndal). Sygdommen siges at have været hyppig i den sidste Del af Aaret i Trondhjem og nærmeste Distrikter (Bang).

Om et Tilfælde af **Koller** med heldig Udgang berettes, at Hesten næsten en hel Nat løb i Kreds (Wonen).

Asthma siges fremdeles at være hyppig, men der søges sjelden Dyrlæggehjælp for den, da Almuen ved, at Sygdommen vel kan lindres men sjelden fuldstændig helbredes (Hall). Fra Trygstad anføres, at der optraadte mange Tilfælde sammen med gastriske Affektioner paa Grund af det mindre vel indbjergede Foder (Vold).

Koen.

Følgende Tabel giver en Oversigt over de vigtigste hos dette Dyr iagttagne Sygdomme (se Tabel II). I Tabellen er opført 513 dræbte og 133 døde Kjør. Tilsammen haves Opgave over 523 for Sygdom dræbte og 135 af Sygdom døde Stykker stort Hornkvæg.

Kalvningsfeber. Som en hyppig Aarsag til Sygdommen anføres for rigelig Fodring og deraf fremkaldt Uorden i Fordøielsen (Hall). Fra Smaalenene bemærkes at Sygdommen ogsaa iaar har optraadt under den paralytiske Form; stadige Isomslag paa Hovedet synes at gjøre stor Nytte (Klemp). Fra nordre Trondhjems Amt anføres at Fodringsforandringer i Kalvningstiden vise sig at være skadeligt og at stærkt melkegivende Kjør synes at være mere disponerede for Sygdommen (J Bang).

Ondartet Katarrhalfeber. I Solør viste Sygdommen sig ikke sjelden, hyppigst Sommer og Efteraar. Paa et Par Gaarde har Sygdommen hersket i ca. 15 Aar; Kvæget nyder der en god Pleie, Foderet er godt og fra Eiernes Side spares Intet for at blive kvit denne ubehagelige Gjest, men ikke destomindre er intet Aar gaaet hen uden at Sygdommen har krævet et eller flere Ofre. Sygdommen synes ikke at være meget smitsom (Borg). Fra nordre Bergenhus Amt anføres, at Sygdommen nu synes at være i Aftagende i Guldals Annex til ytre Holmedal, hvor den som bekjendt har hersket gennem flere Aar, saaledes behandledes i heromhandlede Aar kun 13 mere spredte Tilfælde mod 31 i 1873. Sygdommen begyndte tidligere end i de foregaaende Aar, allerede sidst i December 1873. Prognosen maa ialmindelighed stilles meget ugunstig; Eierne slagte nu næsten strax de indsygnede Dyr. Sultefodring og slet Stel er fremdeles fremherskende (Schmidt).

Klov- og Mundsyge. Sygdommen indførtes til Hedemarkens Amt ved en Del fra Sverige indkjøbte Trækoer og angreb ogsaa de paa samme Stald staaende norske Oxer. Ved Isolation og Desinfektion, hvortil anvendtes Carbolsyre, lykkedes det at standse Sygdommen.

Blodpis forekommer oftere omkring Tønsberg og optræder hvert Aar i Havnegangstiden; navnlig er Sygdommen hyppig i tørre og varme Sommere, hvilket antages at være begrundet i, at Drikkevandet under saadanne Omstændigheder paa mange Havnegange bliver stillestaaende og raaddent (Venaas). Langs Kysten af Jarlsberg-Laurvigs Amt ligetil $1\frac{1}{4}$ — $1\frac{1}{2}$ Mil ind i Landet er især indført og voxent Fjeldkvæg meget udsat for at angribes af denne Sygdom (Kolderup).

Skab anføres fremdeles at udbrede sig i Værdalen (Anzjøn).

Af **chirurgiske Operationer** nævnes 1 Gang Borttagelse af en $2\frac{1}{2}$ Å vægtig, kræftagtig Svulst paa Halsen med heldigt Udfald (Wilson); 2 Gange Mavepibesnit med heldigt Udfald ved Poteter i Spiserøret, hvilke paa Grund af Størrelse og Betændelse ikke kunde fjernes paa anden Maade (Venaas).

Med Hensyn til **besværlige Forløsninger** som foranledigede kunstig Forløsning, henvises til nedenstaaende Tabel.

Fødselsuregelmæssighed.	Udfald for Moderdyr.				Udfald for Afkom.			
	Levende.	Dræbte.	Døde.	Uopgivet.	Levende.	Sonderlemmede.	Dødfødte.	Uopgivet.
For svage eller for tidlige Veer	4	-	-	-	4	-	-	-
For trange Fødselsveie	4	-	-	-	2	-	-	2
Sammenvoxning af Fødselsveiene	-	1	-	-	-	-	-	1
Krampe og Tillukning af Modermund	2	1	-	-	3	-	-	-
Børslyngning	2	1	1	-	1	-	1	2
Bækkensneverhed	2	1	-	-	2	1	-	-
For stort Foster	4	-	-	2	4	2	-	-
Tvillinger	1	-	-	2	-	-	-	6
Misfoster	2	-	-	-	-	1	-	1
Forraadnet	4	1	-	-	-	-	-	5
Tverleie	2	-	-	-	2	-	-	-
Baglændsleie	27	1	-	4	28	4	-	-
Rygleie	7	-	-	-	5	1	-	1
Sædeleie	9	-	-	-	9	-	-	-
Hofteleie	1	-	-	-	-	-	-	1
Knæ- og Albuestilling	7	-	-	-	5	1	-	1
Bøiede Lemmer	20	1	-	6	18	5	-	4
Hovedet mellem Forbenene, i Siden, mod Yveret eller tilbagebøiet	29	2	-	3	23	6	-	5
Tilsammen	127	9	1	17	106	21	1	29
	154				157 (hvoraf 3 Par Tvillinger).			

Tabel I. Sygdomme hos Hesten.	Hele Riget.			Antal anmeldende Dørlæger.	Christiania By.			Akershus Amt.			Smaalenenes Amt.			Buskeruds Amt.			Jarlsberg-Laurvigs Amt.		
	Behandl.	Deraf			Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf	
		dræbte*)	døde			dræbte	døde		dræbte	døde		dræbte	døde		dræbte	døde		dræbte	døde
Snive og Springorm	5	2	-	2	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Typhus	37	3	11	9	-	-	-	1	-	-	20	1	7	-	-	-	2	1	-
Skarlagensfeber	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Neldefeber	63	-	-	16	11	-	-	-	-	-	2	-	-	11	-	-	2	-	-
Rosen	207	5	3	38	50	2	-	12	-	-	30	-	-	17	1	-	7	1	-
Muk	482	-	-	48	108	-	-	11	-	-	72	-	-	33	-	-	29	-	-
Katarrhalske Tilfælde og Strengel	2203	5	8	50	209	2	-	54	-	-	115	1	-	89	-	-	41	-	-
Kværke	992	3	21	42	60	-	-	13	1	-	29	-	-	55	-	2	9	-	1
Halsbetændelse	89	-	3	16	18	-	-	5	-	-	5	-	-	-	-	-	1	-	-
Lunge- og Brystbetændelse	247	8	25	36	42	2	5	6	-	1	7	-	-	24	1	5	3	-	-
Rheumatisme	75	2	-	15	26	2	-	3	-	-	14	-	-	4	-	-	2	-	-
Diarrhoe	152	3	6	30	23	-	-	4	-	-	8	-	-	19	2	2	2	-	-
Forstoppelse	499	5	37	41	78	-	-	22	-	4	53	-	6	69	-	4	27	-	5
Indigestion	876	-	-	45	87	-	-	74	-	-	218	-	-	83	-	-	53	-	-
Kolik	296	4	10	39	73	4	-	13	-	-	87	-	5	33	-	2	18	-	1
Bughinde-, Mave- og Tarmbetændelse	61	6	12	20	12	1	1	3	2	1	5	-	2	12	-	2	-	-	-
Gastrisk Feber	104	-	4	10	28	-	-	3	-	-	10	-	-	16	-	-	-	-	-
Leverbetændelse, Galdefeber og Gulsot	7	-	1	5	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ormetilfælde	19	1	1	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hjernebetændelse og Kol-ler	39	5	6	16	1	1	-	-	-	-	4	-	-	14	2	2	5	-	2
Lamheder	82	9	1	23	27	-	-	8	1	-	2	-	-	15	1	1	4	2	-
Stivkrampe	20	2	11	13	-	-	-	-	-	-	6	1	3	-	-	-	4	-	2
Nyrebetændelse	55	5	4	17	13	2	-	4	1	1	4	1	-	9	-	2	-	-	-
Skab	92	-	-	11	-	-	-	19	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-
Udslet, Lus og Kløe	696	-	-	39	16	-	-	46	-	-	50	-	-	34	-	-	34	-	-
Asthma	230	5	1	30	35	2	-	25	-	1	56	-	-	15	-	-	16	-	-
Øiensygdomme	165	1	-	34	-	-	-	6	-	-	26	-	-	22	1	-	16	-	-
Spat	343	5	-	34	21	-	-	25	-	-	27	-	-	41	1	-	11	-	-
Galler	415	2	-	34	39	-	-	31	-	-	59	-	-	44	-	-	8	-	-
Forrækkelser	413	2	-	33	27	-	-	30	-	-	44	-	-	105	2	-	45	-	-
Benbrud	43	25	3	20	3	2	-	3	3	-	6	4	-	4	2	-	3	3	-
Mund- og Tandfeil	1031	1	-	34	3	-	-	14	-	-	19	-	-	73	1	-	23	-	-
Andre chirurgiske Tilfælde**)	3778	32	13	46	390	1	-	177	3	-	403	5	2	185	5	1	160	1	-
Operationer:																			
Castrationer	847	-	-	46	12	-	-	29	-	-	96	-	-	66	-	-	26	-	-
Fødselshjelp	7	1	4	4	-	-	-	-	-	-	5	1	2	-	-	-	-	-	-

*) Foruden de i Tabellen opførte Dødsaaarsager nævnes: Hjerneslag 5 døde, Hjertefeil 1 dræbt, Hjertevatersot 2 døde, Vatersot 1 dræbt, 1 død, Bristning af Omentet 1 død, Mavebristning 1 dræbt, 1 død, Tarmeslyng 1 dræbt, 2 døde, Svulst i Tarmene 1 død, Lunge-empysem 3 dræbte, Svindsot 1 død, Blødning fra Luftveiene 1 død, Kachexi 1 dræbt, 1 død, Rygmærvsbetændelse 1 dræbt, Atrophi 1 død, Føllesyge 2 dræbte, Blødning fra Livmoderen 1 dræbt, 1 død.

Hedemarkens Amt.			Christians Amt.			Bratsbergs Amt.			Stavanger Amt.			Søndre Bergenhus Amt med Bergens By.			Nordre Bergenhus Amt.			Søndre Trondhjems Amt.			Nordre Trondhjems Amt.		
Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf	
	dræbte	døde		dræbte	døde		dræbte	døde		dræbte	døde		dræbte	døde		dræbte	døde		dræbte	døde		dræbte	døde
-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	4	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-	8	-	-	-	
-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
5	-	-	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	16	-	-	-	
27	-	-	22	-	2	9	-	-	6	-	1	3	-	-	1	-	-	2	-	-	21	1	
59	-	-	68	-	-	9	-	-	7	-	-	9	-	-	2	-	-	18	-	-	57	-	
1005	2	1	301	-	7	35	-	-	-	-	-	7	-	-	1	-	-	80	-	-	266	-	
408	1	8	280	-	7	28	1	1	7	-	-	-	-	-	-	-	-	45	-	1	58	-	
17	-	-	7	-	1	20	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	16	-	
81	1	6	27	-	3	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	1	1	47	3	
2	-	-	13	-	-	1	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	4	-	-	3	-	
20	-	-	22	-	-	4	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	9	-	-	40	-	
78	3	2	45	-	4	16	-	2	13	-	1	-	-	-	2	-	-	23	1	2	73	1	
124	-	-	65	-	-	30	-	-	8	-	-	7	-	-	6	-	-	18	-	-	103	-	
-	-	-	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	14	-	-	48	-	
8	2	2	5	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	13	1	
3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	42	-	4	-	-	-	2	-	-	-	-	
-	-	-	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	
-	-	-	2	-	1	2	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	8	-	-	6	-	
3	-	1	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	9	-	
1	-	-	6	3	-	2	-	-	2	1	-	1	-	-	-	-	-	4	-	-	10	1	
2	-	1	-	-	-	1	-	1	1	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	5	-	
9	-	-	10	1	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	
25	-	-	2	-	-	20	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	21	-	
242	-	-	156	-	-	31	-	-	9	-	-	4	-	-	-	-	-	37	-	-	37	-	
20	-	-	25	2	-	2	-	-	11	-	-	-	-	-	-	-	-	17	1	-	8	-	
28	-	-	35	-	-	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	14	-	-	14	-	
46	1	-	36	2	-	12	-	-	10	1	-	-	-	-	-	-	-	37	-	-	77	-	
58	-	-	41	2	-	10	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	32	-	-	90	-	
53	-	-	10	-	-	9	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	12	-	-	76	-	
2	1	-	7	3	1	5	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	8	5	
590	-	-	128	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	48	-	-	130	-	
1495	4	3	293	7	4	36	-	-	49	-	1	87	4	-	9	-	-	180	1	-	314	1	
92	-	-	303	-	-	24	-	-	12	-	-	10	-	-	1	-	-	76	-	-	100	-	
1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	

**) Herunder indbefattes Sadelbrud, Svulster, Saar, Brok, Bylder, Seneskedebetændelser Fodsygdomme m. m. Den specielle Dødsårsag opgives for følgende Tilfælde: Børbetændelse 1 dræbt, Børkrængning 1 død, Saar i Urinrøret 1 dræbt, Testikelbetændelse 1 dræbt, Vorter paa Penis 1 dræbt, Forfangenhed 1 dræbt, Betændelse i Spytkjertelen 1 dræbt, Saar og Læsioner 10 dræbte, 3 døde, Brok 1 dræbt, 1 død, efter Operation for Kronfistel 1 dræbt, Feil ved Hovene 2 dræbte, Straalekræft 2 dræbte, Caries i Haseledet 1 dræbt. 2 Dyrlæger i Hedemarkens Amt angive at have behandlet tilsammen 493 Heste, hvoraf 4 dræbtes og 10 døde, for «Underlivs- og andre indvortes Sygdomme» uden nærmere Angivelse af disses Natur.

Tabel II. Sygdomme hos Koen. *)	Hele Riget.			Antal anmeldende Dyrlæger.	Christiania By.			Akershus Amt.			Smaalenenes Amt.			Buskeruds Amt.			Jarlsberg-Laur- vigs Amt.		
	Behandl.	Deraf			Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf	
		dræbte	døde			dræbte	døde		dræbte	døde		dræbte	døde		dræbte	døde		dræbte	døde
Miltbrand	35	7	26	7	-	-	-	-	-	-	2	1	-	8	1	7	-	-	-
Typhus	20	2	7	7	-	-	-	-	-	-	12	2	2	-	-	-	-	-	-
Kalvningsfeber	350	94	14	45	78	19	-	23	7	3	63	26	2	25	8	1	28	5	-
Ondartet Katarrhalfeber	51	28	5	10	-	-	-	-	-	-	13	1	-	3	1	1	6	6	-
Simpel Feber	28	-	-	5	8	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-
Børbetændelse	40	11	1	14	-	-	-	7	2	-	8	3	-	7	2	-	1	1	-
Ægte Kopper	36	-	-	6	-	-	-	-	-	-	3	-	-	6	-	-	-	-	-
Rosen	51	-	1	13	3	-	-	7	-	-	1	-	-	2	-	-	-	-	-
Klov- og Mundsyge	194	5	-	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Katarrhalske Tilfælde	301	12	2	26	55	-	-	27	-	-	2	1	-	6	-	-	1	-	-
Hjerte- og Hjerteposebe- tændelse	9	9	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	-
Lunge- og Brystbetændelse	247	37	11	31	48	6	-	11	5	1	11	3	-	14	4	-	-	-	-
Rheumatisme	114	2	-	20	23	1	-	6	1	-	6	-	-	-	-	-	14	-	-
Diarrhoe	347	9	7	42	14	-	-	17	-	-	30	-	-	19	2	-	37	1	-
Forstoppelse	262	18	5	34	5	-	-	11	-	-	27	-	-	12	2	-	43	4	-
Indigestion	629	2	1	42	31	-	-	15	-	-	158	-	-	49	-	-	59	-	-
Forgiftninger	15	-	10	5	-	-	-	-	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-
Kolik	20	-	-	6	-	-	-	1	-	-	1	-	-	2	-	-	-	-	-
Trommesyge	199	7	1	36	30	-	-	6	-	-	34	3	-	19	-	-	-	-	-
Bughinde-, Mave- og Tarm- betændelse	87	18	6	19	-	-	-	5	2	-	3	2	-	7	2	-	-	-	-
Gastrisk Feber	176	6	3	17	72	4	-	31	2	-	18	-	-	15	-	-	-	-	-
Leversygdomme og Gulsot	25	4	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vatersot	10	6	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hjernebetændelse	20	10	-	6	-	-	-	-	-	-	2	1	-	3	3	-	-	-	-
Lamheder	54	7	-	17	-	-	-	10	1	-	13	-	-	1	-	-	4	2	-
Kramper	3	2	-	1	-	-	-	-	-	-	3	2	-	-	-	-	-	-	-
Nyrebetændelse	19	2	2	7	4	-	-	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Blodpis	311	12	18	30	-	-	-	4	-	-	27	2	-	29	2	1	82	5	-
Skab	227	-	-	12	-	-	-	39	-	-	-	-	-	16	-	-	-	-	-
Udslet, Lus og Kløe	10272	-	-	40	103	-	-	2505	-	-	1450	-	-	908	-	-	148	-	-
Parresyge	29	8	-	6	-	-	-	2	-	-	-	-	-	5	1	-	-	-	-
Lungetæring, Tuberkler, Perle, og Rognesyge	51	28	3	17	-	-	-	3	1	-	4	3	-	5	5	-	3	3	-
Benskjørhed og Slikke- syge	374	23	2	24	-	-	-	1	-	-	31	2	-	9	-	-	14	-	-
Øiensygdomme	47	1	-	17	-	-	-	1	-	-	13	1	-	5	-	-	4	-	-
Forrækelser	155	8	-	21	-	-	-	3	-	-	28	4	-	21	2	-	16	-	-
Benbrud	65	42	-	22	2	2	-	2	1	-	12	9	-	2	2	-	3	-	-
Kalvekastning, Aborter	325	-	-	23	4	-	-	41	-	-	10	-	-	29	-	-	10	-	-
Krængning og Fremfald af Børen	129	11	2	31	13	2	-	11	3	-	25	3	2	16	1	-	-	-	-
Efterbyrdens forhalede Afgang	565	2	1	46	74	-	-	32	-	-	57	-	-	52	-	-	36	-	-
Yverbetændelse	458	12	-	42	63	-	-	26	-	-	56	2	-	49	2	-	43	2	-
Forstoppet Patte	165	1	-	23	-	-	-	13	-	-	28	-	-	16	1	-	17	-	-
Feil ved Melken	162	1	-	21	7	-	-	4	-	-	13	-	-	23	-	-	5	-	-
Andre chirurgiske Til- fælde**)	1762	41	2	43	22	-	-	40	3	-	179	8	-	37	4	-	43	-	-
Operationer.																			
Kastrationer	198	-	-	16	-	-	-	-	-	-	3	-	-	20	-	-	10	-	-
Fødselshjelp	492	25	3	50	61	3	-	24	5	-	55	4	-	27	1	-	23	3	-

*) Foruden de i Tabellen opførte Dødsårsager anføres: Naal i Hjertet 8 dræbte, Kroupes Strubekatarrh 1 dræbt, Pyæmi 1 død, Bristning af Blæren 1 dræbt, Epilepsi 1 død.

Hedemarkens Amt.			Christians Amt.			Bratsbergs Amt.			Stavanger Amt.			Bergens By og søndre Bergenhus Amt.			Nordre Bergenhus Amt.			Søndre Trondhjems Amt.			Nordre Trondhjems Amt.		
Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf	
	dræbte	døde		dræbte	døde		dræbte	døde		dræbte	døde		dræbte	døde		dræbte	døde		dræbte	døde		dræbte	døde
4	-	3	16	5	11	-	-	-	3	-	3	-	-	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-
-	-	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	-	3
20	4	2	19	4	-	23	2	1	8	3	1	10	4	-	1	-	1	20	5	2	32	7	1
10	5	3	5	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	13	12	-	-	-	-	1	1	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	14	-	-
1	1	-	4	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12	1	1
25	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
10	-	-	7	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	21	-	-
108	3	-	37	-	-	-	-	-	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	41	2	-
157	8	1	10	1	1	-	-	-	-	-	-	2	-	-	3	-	-	24	1	-	14	1	-
3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	4	-
71	6	5	31	3	5	20	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	3	1	-	37	8	-
8	-	-	22	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	16	-	-	16	-	-
51	3	-	43	-	4	65	-	2	4	-	-	4	-	-	2	-	-	14	1	-	47	2	1
63	2	4	15	1	-	1	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	21	1	1	63	7	-
65	-	-	51	1	-	32	-	1	12	-	-	-	-	-	4	1	-	34	-	-	119	-	-
5	-	2	6	-	5	-	-	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	16	-	-
27	2	-	23	-	1	12	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	8	-	-	38	2	-
7	3	1	12	-	4	-	-	-	5	3	1	1	1	-	-	-	-	9	1	-	38	4	-
11	-	1	5	-	1	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	15	-	1
19	3	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1	-	2	-	-
1	1	-	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1	-	4	3	-
1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	14	5	-
7	1	-	4	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	7	1	-	7	1	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	6	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	1	-
13	-	-	14	-	-	7	-	3	-	-	-	4	-	-	6	-	2	32	-	3	93	3	9
47	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	121	-	-
4262	-	-	282	-	-	159	-	-	32	-	-	-	-	-	-	-	-	259	-	-	164	-	-
4	-	-	16	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	-
14	5	-	7	2	1	-	-	-	-	-	-	1	1	-	1	-	1	2	2	-	11	6	1
18	-	-	57	13	2	81	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	162	7	-
9	-	-	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	-	-
36	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	19	1	-	29	1	-
10	8	-	8	2	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	3	2	-	22	15	-
99	-	-	62	-	-	27	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	43	-	-
15	1	-	7	1	-	12	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	4	-	-	35	-	-
81	1	-	77	-	-	22	-	-	4	1	-	-	-	-	2	-	-	30	-	-	98	-	1
66	2	-	53	3	-	10	-	-	5	1	-	-	-	-	8	-	-	31	-	-	48	-	-
8	-	-	33	-	-	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	22	-	-	25	-	-
7	1	-	20	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	20	-	-	62	-	-
1224	17	2	70	2	-	31	1	-	6	-	-	15	-	-	2	-	-	25	3	-	68	3	-
18	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9	-	-	136	-	-
101	4	1	70	1	1	10	-	-	4	-	1	-	-	-	-	-	-	38	2	-	79	2	-

**) Herunder indbefattes Svulster, Saar og Læsioner, Brok m. m. Den specielle Dødsårsag opgives i 27 Tilfælde, nemlig: Saar og Læsioner 7 dræbte, Luxationer 4 dræbte, Brok 5 dræbte, Ledbetændelse og Seneskedebetændelse (hver 2 dræbte), fremmed Legeme i Spiserøret 2 dræbte, Feil ved Klovene 1 dræbt, Kræft 3 dræbte, Fremfald af Endetarmen 1 dræbt. Desuden opgiver 2 Dyrlæger i Hedemarkens Amt at have behandlet tilsammen 213 Kjør af hvilke 6 dræbtes og 8 døde, for «Underlivs- og andre indvortes Sygdomme» uden nærmere Angivelse af Sygdommens Natur.

Tabel III. Sygdomme hos	Hele Riget.			Antal anmeldende Dyrlæger.	Christiania By.			Akershus Amt.			Smaalenenes Amt.			Buskeruds Amt.			Jarlsberg-Laur- vigs Amt.		
	Behandl.	•Deraf			Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf	
		dræbte	døde			dræbte	døde		dræbte	døde		dræbte	døde		dræbte	døde		dræbte	døde
Faaret.																			
Miltbrand	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Klov- og Mundsyge	67	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Katarrhalske Tilfælde ..	13	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Lunge- og Brystbetændelse	25	6	1	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Hjerte- og Hjerteposebe- tændelse	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Diarrhoe	49	4	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Indigestion og Forstop- pelse	58	2	-	9	-	-	-	-	-	-	7	-	-	-	-	-	-	-	
Trommesyge	15	2	2	4	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	
Bughinde-, Mave- og Tarm- betændelse	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Flyndresyge, Vatersot, Blegsot	376	56	23	23	-	-	-	37	20	-	15	5	3	-	-	-	-	-	
Dreiesyge	110	46	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Hjernebetændelse	12	5	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Kramper	2	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Skab	6337	16	-	12	-	-	-	21	-	-	13	-	-	-	-	-	-	-	
Udslet, Lus og Kløe	132	1	-	5	-	-	-	-	-	-	31	1	-	-	-	-	-	-	
Øiensygdomme	31	1	-	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Yverbetændelse	14	-	-	6	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	
Chirurgiske Tilfælde*) ..	114	18	-	12	-	-	-	-	-	-	2	-	-	20	-	-	-	-	
Operationer:																			
Kastrationer	503	-	-	17	-	-	-	-	-	-	26	-	-	26	-	-	9	-	
Fødselshjelp	33	6	2	9	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	
Gjeden.																			
Kopper	570	10	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Klov- og Mundsyge	70	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Lunge- og Brystbetændelse	5	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Katarrhalske Tilfælde ..	5	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Diarrhoe	13	-	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Indigestion og Forstop- pelse	18	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Flyndresyge, Vatersot ..	37	-	5	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Dreiesyge	3	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Hjernebetændelse	16	7	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Skab og Udslet	264	-	-	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Øiensygdomme	18	4	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Chirurgiske Tilfælde	19	-	1	4	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	
Kastrationer	4	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	

*) Herunder indbefattes Benbrud, Ledbetændelse, Brok, Svulster og lignende. Desuden opgiver en Dyrlæge i Hedemarkens Amt at have behandlet 40 Faar, hvoraf 5 døde, for «andre indvortes Sygdomme» uden nærmere at angive disses Art.

**) Foruden de i Tabellen opførte Dødsårsager anføres: Børbetændelse 1 dræbt, Hjertebetændelse 2 dræbte, Leverbetændelse 1 død, Svindsot 1 dræbt, Vatersot 1 dræbt.

Hedemarkens Amt.			Christians Amt.			Bratsbergs Amt.			Stavanger Amt.			Bergens By og søndre Bergenhus Amt.			Nordre Bergenhus Amt.			Søndre Trondhjems Amt.			Nordre Trondhjems Amt.		
Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf	
	dræbte	døde		dræbte	døde		dræbte	døde		dræbte	døde		dræbte	døde		dræbte	døde		dræbte	døde		dræbte	døde
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	37	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	30	-	-	-	
4	-	-	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
6	3	-	2	2	-	9	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	1	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
10	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	-	1	1	-	-	
3	-	-	4	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	2	39	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	2	9	-	2	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	
54	-	-	50	7	2	43	-	-	12	12	-	-	-	-	-	-	19	-	146	12	18	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	110	46	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12	5	1	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	-	-	
24	-	-	88	-	-	9	-	-	16	16	-	-	-	-	6154	-	-	-	12	-	-	-	
63	-	-	-	-	-	-	-	-	24	-	-	-	-	-	-	-	-	-	14	-	-	-	
1	-	-	7	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	-	-	-		
3	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	13	1	-	-	
46	13	-	16	2	-	-	-	-	-	-	-	9	1	-	-	-	5	1	5	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	16	1	-	-	
21	-	-	54	-	-	12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	54	-	301	-	-	-	
10	3	1	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	1	15	1	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	570	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	70	-	-	-	
-	-	-	1	1	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	7	-	-	-	
-	-	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	37	-	5	-	
-	-	-	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	16	7	1	-	
104	-	-	37	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	115	-	-	-	
-	-	-	6	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	10	4	-	-	
5	-	-	13	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	

Tabel III (Forts.). Sygdomme hos Svinet.	Hele Riget.			Antal anmeldende Dyrlæger.	Christiania By.			Akershus Amt.			Smaalenenes Amt.			Buskeruds Amt.			Jarlsberg-Laur- vigs Amt.		
	Behandl.	Deraf			Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf	
		dræbte	døde			dræbte	døde		dræbte	døde		dræbte	døde		dræbte	døde		dræbte	døde
Miltbrand	25	1	9	9	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Typhus	3	3	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Grisefeber	14	-	1	6	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
Rosen, Pletfeber	195	3	25	17	-	-	-	10	3	-	3	-	1	10	-	-	6	-	1
Halsbetændelse	48	6	5	12	2	-	-	2	-	-	2	-	-	-	-	-	2	-	-
Lunge- og Brystbetændelse	69	18	5	18	1	-	-	1	-	-	4	2	-	9	3	-	-	-	-
Rheumatisme	80	-	-	11	-	-	-	5	-	-	11	-	-	5	-	-	4	-	-
Diarrhoe	8	-	-	4	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	6	-	-
Forstoppelse og Indigestion	197	11	2	30	6	-	-	9	-	-	14	1	-	21	2	1	7	1	-
Forgiftninger	4	2	2	2	-	-	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bughinde-, Mave- og Tarmbetændelse	38	5	12	15	1	-	1	3	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hjernebetændelse og Hjer- neslag	76	21	7	17	-	-	-	3	1	-	2	1	-	3	1	-	2	1	-
Lamheder	73	3	6	16	-	-	-	5	2	-	6	-	-	6	-	-	-	-	-
Kramper	67	18	7	18	-	-	-	3	3	-	2	1	-	6	4	-	10	1	-
Benskjørhed og Rachit..	123	3	-	9	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Chirurgiske Tilfælde*)..	79	8	-	22	-	-	-	3	1	-	6	-	-	5	1	-	1	1	-
Operationer:																			
Kastrationer	919	1	1	32	-	-	-	20	-	-	26	-	-	54	-	-	28	-	-
Fødselshjelp	33	5	3	11	-	-	-	2	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-

*) Herunder indbefattes: Fremmede Legemer i Halsen, Forrækkelser, Benbrud, Ledsygdomme, Saar m. m. Dødsårsagen er opgivet i følgende Tilfælde: Forrækkelser 1 dræbt, Benbrud 3 dræbte, Fremfald af Endetarmen 1 dræbt, Brok 1 dræbt og 1 dræbt efter Operationen for Atresia ani. To Dyrlæger i Hedemarkens Amt opgiver at have behandlet 184 Svin, hvoraf 5 dræbtes og 7 døde, for «andre indvortes Sygdomme og Betændelser» uden nærmere Angivelse af disses Natur.

De vigtigste Sygdomme hos de mindre Husdyr vil sees af ovenstaaende Tabel (se Tabel III).

Faaret.

Skab fandtes ved Visitation af Faarene i Skedsmo Prestegjeld kun hos 16 af 7 172 Stykker. De syge Dyr nedslagedes. Forøvrigt er efter Beretningen fra Faareskabstilsynskomiteen Sygdommen udryddet i Stavanger Amt (Follum). I søndre Bergenhus Amt er i dette Aar kun faa Tilfælde forekommet, saaledes at der nu tør vær grundet Haab om, at de sidste Rester af denne Sygdom ere blevne fuldstændig udryddede ved de i Vinteren 1874—75 udførte Vadskninger (Konow). I Oktober og November Maaned 1874 afsluttedes de saakaldte regulære Kurforanstaltninger mod Skab i nordre Bergenhus Amt. Ved Amtsformandskabsmødet i 1874 blev der for hvert Herred, hvor Faareskab kunde formodes at være tilstede, ansat en Skabkurerer, der efterat være oplært

delse. Ifølge denne Foranstaltning toges i sidste Kvartal i Kur 3 500 Faar, væsentligst i Søndfjord og Sogn.

Husdyrrægt og Husdyravl.

Husdyrrægten anføres fra flere Steder, saasom Romsdal, Ringsaker, Faaberg, Søndfjord og Trondhjem, at være i Fremgang, hvortil Meierierne væsentlig bidrage. Fra Eidsvold, Skedsmo, Næs paa Romerike og Elverum omtales, at Fæhusene blive bedre indrettede, medens de fra Ullensaker, Vaage og et Par Steder i søndre Bergenhus Amt siges at være trange, mørke og uhensigtsmæssige. Fodringen anføres fra flere Steder i Ahershus Amt og fra Solør at være upaaklagelig, derimod siges Sultefodring endnu tildels at finde Sted i Vaage, og fra Søndhordland omtales Fodringen som knap og mindre hensigtsmæssig. Med Hensyn til Hudpleien bemærkes fra Eidsvold og Ullensaker, at den skjænkes liden Opmærksomhed, medens der spores nogen Fremgang i denne Henseende i Skedsmo og i Søndfjord. Fra Levanger anføres,

Hedemarkens Amt.			Christians Amt.			Bratsbergs Amt.			Stavanger Amt.			Bergens By og søndre Bergenhus Amt.			Nordre Bergenhus Amt.			Søndre Trondhjems Amt.			Nordre Trondhjems Amt.		
Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf	
	dræbte	døde		dræbte	døde		dræbte	døde		dræbte	døde		dræbte	døde		dræbte	døde		dræbte	døde		dræbte	døde
-	-	-	3	-	3	-	-	-	1	-	1	-	-	-	2	-	2	-	-	-	18	-	3
3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	11	-	-	
5	-	-	-	-	-	3	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	22	-	1	135	-	22	
7	-	-	5	-	-	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	21	6	5	
13	5	-	5	-	2	4	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-	30	6	2	
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	36	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	
10	1	-	22	-	-	14	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	15	-	-	79	6	1	
2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
6	-	3	4	-	3	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	2	1	-	21	4	2	
9	6	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	1	1	-	3	-	1	51	10	6
11	1	2	29	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	15	-	3	
6	2	-	19	3	4	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	19	4	3	
2	-	-	8	-	-	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	105	3	-	
17	1	-	25	2	-	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	15	2	-	
80	-	-	60	-	1	10	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	106	-	-	530	1	-	
2	1	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	2	2	20	2	-	

faaet sin Uddannelse ved Militæretaten, saa at Hestene i Regelen erholde bedre og hensigtsmæssigere Beslag. Derimod anføres Hovbeslaget fra Ullensaker at være uhensigtsmæssigt og fra Eidsvold at være plumpt, men forsaavidt godt, som det sjelden skader.

Husdyravlen. Hesteavlen anføres fra Akershus, Smaalenenes, Hedemarkens og Christians Amter at være gaaet fremad, da nu de bedste Avlsdyr søges baade af Hingster og Hopper (Johnsen, C. Nilsen, Stenersen, Stai). Fra Florø bemærkes, at Hesteavlen fremdeles drives uskjønksomt, da der avles med 2 Aars gamle Hingste, hvorved disse ødelægges og Afkommet bliver daarligt (Schmidt). I det Trondhjemske har Hesteavlen gjort Fremskridt, hvortil vistnok de senere Tiders overdrevne Hestepriser have bidraget en Del, men uden Tvivl endnu mere Statens almindelige Hestestillinger og det private nordenfjeldske Selskab til Hesteracens Forædling, hvilket i længere Tid har virket gennem Anskaffelsen af gudbrandsdalske Stodhingste. Resultatet viser sig ogsaa tydelig i Opavlingen af en hel Del bedre og fuldkomnere Ungheste, end man tidligere har været vant til at se i Distrikterne (J. G. Bang).

Kvægavlen gaar paa flere Steder jevnt fremad, idet

der lægges Vægt paa Forbedring af Racen og Valg af gode Tillægsdyr; fra Elverum og Kongsvinger anføres, at Ayrshireracen ikke synes at opfylde de til den knyttede Forventninger, saa at Jordbrugere, som have lagt sig til saadant Kvæg, nu ombytte Besætningen (Øvergaard, Røhne). Den i Hedemarkens Amt almindelige Faarerace siges at være forkrøblet og udfattig (Stenersen). I søndre Bergens Stift er der til Faareracens Forædling gjort store Opofrelser for Anskaffelsen af gode Springvædere (Holthe, Schmidt). I det Trondhjemske har Faareavlen gjort store Fremskridt, hvortil Stamschäferiet paa Munkvold meget bidrager (J. G. Bang. Om Svineavlen oplyses fra Ringsaker, at den er temmelig betydelig, idet der overalt holdes en stor Mængde Svin, hvoraf endel frembydes tilsalg. Ved Krydsning af Yorkshire-svinet og Landsvinet er der fremkommet et meget godt Svineslag, der har arvet det førstes tidlige Modenhed og Fedeevne og det sidstes Haardførhed. Fedningen foregaar dog paa en uhensigtsmæssig og altfor kostbar Maade; idet man forsømmer at blande Fødemidlerne, og f. Ex. giver Blandkornmel alene eller Ærtemel alene, paa samme Tid som Dyrene under Fedningen holdes i aabne og kolde Rum (Stenersen).

D. Bilag.

1. Keisersnit.

(Af Cand. med. H. G. S. Dedichens Medicinalberetning).

Den 16de Februar 1864 Kl. 5 om Morgenen hentedes jeg til en Barselkone. Hun laa i en elendig liden Hytte, hvor der ikke fandtes stort andet end et Bord og en Seng. Det var en 35 Aar gl. Førstefødende. Vandet skulde være afgaaet allerede for fem Dage siden. Jordemoderen, som dengang hentedes, erklærede imidlertid, at Fødselen endnu ikke var begyndt og var reist igjen. Fra igaaraftes har hun følt Smerter i Ryggen ledsaget af Ængstelse og almindeligt Ildebefindende. Konen er af Middelstørrelse, kraftig bygget, noget opdunstet Udseende med Ødem i Hænder og Fødder. Hun mener, at hendes Tid ikke ganske er fuldgaaet. Hun klager over Smerter i Hovedet og i Ryggen. Væerne uregelmæssige, mere som en stadig Pressen nedad. Livmoderen ligger meget skjævt over i høire Side, stærkt kontraheret. Betydelig Tympanit tilstede. Høire Labium er meget svullent og spændt, ligger som en stor Pølse foran Vulva. Skeden meget trang. Tubera ischii staar meget tæt. Hovedet byder sig for Modermunden optager et Fingerled. Puls liden og frekvent. Urinen æggehvidholdig, maa udtømmes med Catheter. Der ordineredes Uterindousch, Opiumsclyster, Chinin, Fot. tepid. abdom.

Vespere. Modermunden er begyndt at udvide sig. Bevidstheden synes noget omsløret, ingen Kramper.

17de Febr. mane. Inat eclamptiske Kramper ledsaget af fuldstændig Bevidstløshed, som fremdeles vedvarer. Modermunden fremdeles meget stram, som en Daler,

Uterus lige stærkt kontraheret. Cont. Opiumsclyisma, Uterindousche, varme Omslag.

Vesp. Fremdeles Bevidstløshed, af og til Kramper. Modermunden noget mere udvidet, men fremdeles meget stram. Jeg forsøgte nu under Chloroformnarkose at gjøre Vending. Hovedet lod sig let skyde tilside, men Bækkenet var saa snævert, at det ikke lod min Haand passere. Jeg havde ikke Bækkenmaaler, men jeg anslog Conjugata til gode $2\frac{1}{2}$ Tomme. Jordemoderen, som havde meget smaa Hænder, lykkedes det efter flere forgjæves Forsøg at naa en Fod og bringe denne ned i Modermunden, men længere var det trods alt Arbeide ikke muligt at udføre Vendingen. Imidlertid var en Haand faldt ned i Skeden. Uterus fremdeles lige haard og fast kontraheret. Fosterlyd kunde jeg ikke længer høre. Jeg gjorde en Perforation af Hovedet og udpressede med den lange Tang, som jeg fik godt anlagt en hel Del Hjernemasse, men kunde trods langvarigt Arbeide ikke flytte Hovedet. Jeg forsøgte da at trække Armen ned forat aabne Thorax, uden at dette lykkedes. Det hele stod nu ganske urokkeligt. Hun havde nu været chloroformeret i henved 3 Timer. Livmoderen følte fremdeles lige haard og temmelig liden i høire Side. Jeg opsatte nu videre Forsøg, indtil jeg kunde faa Assistance. Denne var Dr. Holst fra Drammen saa god at yde mig den 18de Febr. Konen havde ikke faaet sin Bevidsthed igjen. Hun havde dog ingen eclamptiske Anfald havt om Natten, men var meget øm-

findtlig endog for en let Undersøgelse. Hun blev paany chloroformeret og efter henvend to Timers forgjæves Arbeide paa at forløse ved Vending eller videregaaende Mutilation — Hjernemassen var fuldstændig udtømt, Cephalotrib havde vi ikke — valgte vi — efterat hendes Mand var gjort bekjendt med hvorledes Sagerne stod og hans Mening hørt — at gjøre Laparotomi istedetfor at lade

hende ligge uforløst. Denne gjorde jeg i Linea alba. Livmoderen slutter som en stram Handske omkring Fosteret. Der var kuns liden Blødning. Efterat denne var standset anlagdes 8 dybe Suturer, hvoraf en baade gennem Uterus og Bugvæggen. Konen levede et Døgn uden at have faaet Bevidstheden tilbage.

2. Hygiæniske Forhold i Evje Distrikt.

(Uddrag af Distriktslæge A. C. Bulls Medicinalberetning for 1874).

Levemaaaden er tarvelig, beregnet paa streng Økonomi. Folket holder i et og alt i saa Henseende paa sine gamle Vaner; Klædedragten er saaledes hos alle — selv de rigeste — uforandret den samme som før i Tiden uden mindste Paavirkning af nærmeste Byer (Mændenes Høitidsdragt er mørke Vadmels Buxer og Trøie med Sølvknapper i Vest og Trøie). Formuen overhovedet er i Evje Prestegjeld temmelig liden; den Formue som findes, er temmelig jævnt fordelt, saa de fleste kunne siges at eie lidt; Husmænd findes der yderst faa af, og i Regelen sidde disse paa noksaa gode Pladse og klare sig godt; egentlig fattige gives der yderst faa af, Betler er en Sjeldenhed. I Aaserals Prestegjeld er dog Forholdene meget smaa, Formuen visselig yderlig liden, og her leve mange i fortrykte Kaar. (Evje Prestegjeld har meget faa yderlig daarlige Landeveie, Terrænet er et temmelig vildt Fjeldlandskab, svært couperet med Dale og Heier eller Smaafjeld, af hvilke dog faa naa op til omkring 1500 Fod over Havfladen; der findes en Mængde smaa Fjeldvande, nogle faa Dalfører, langs med hvilke Gaardene ligge nogenlunde beleiligt; ellers ligge Gaardene spredt rundt om til alle Kanter, ofte Fjerdinger til $\frac{1}{2}$ Mil mellem hver Gaard, og om Vinteren ere mangfoldige af disse kun tilgjængelige paa Ski; derfor er ogsaa Skiløben og Ridning noget af det, som en Læge heroppe strax maa lægge sig efter. Aaserals Prestegjeld er en vild, aldeles uveisom Fjeldegn, øde og ensom, hvorhen alt maa føres paa Hesteryggen).

De fleste Gaarde har et Stykke Skov; hvorvel denne rigtignok er temmelig medtaget ved Hugst i de sidste 15 til 20 Aar, ialtfald hvad de større Dimensioner af Tømmer angaar, saa har der dog i det forløbne Aar været adskillig Rørelse i Skogstrafiken, da de mindre Dimensioner ere blevne saa godt betalt, og der var gode Tider for Hest og Mand.

Agerbruget er lidet udviklet, Gaardene samtlige meget smaa, Hjemmemarken er af ringe Udstrækning, derimod findes der gjerne til enhver Gaard en Del Slaatter paa de saakaldte Heier, hvor Folket om Sommeren opholde sig 2 til 3 Uger for at afslaa det Græs, som deroppe findes; en hel Del Sygdomme, fornemmelig Forkjølelsessygdomme og tildels Cardialgier tage sin første Oprindelse fra dette Heieliv, om Sommeren, nemlig under Slaatten kan der ofte pludselig indtræffe kjølig Luft og Regn oppe paa disse Fjeldvidder, medens Slaattearbejderne stadig gaa drivvaade af Sved; thi man skynder sig alt, hvad man kan, for at blive færdig med det Arbeide og komme ned i Dalen igjen; Nattelogierne heroppe ere tillige meget daarlige; om Vinteren, naar Heie-Høet skal kjøres ned igjen ofte paa daarligt, tildels intet SneFøre, og paa slemme flere Steder halsbrækkende Passager, er det forbundet med adskillig legemlig Anstrængelse at styre Hest og Læs, medens der oppe paa disse vilde Heier hyppigen stryge bidende N. og V. Vinde, der gjenemisme de af Anstrængelsen drivvaade Kjørerkarle. Dette Heie-Hø er overmaade kleint i Næringsværdi, og jeg tror

man maatte staa sig meget bedre ved tildels at sløife Heiene, holde færre Kjør, men saa fodre disse saa meget bedre. Kornsortene ere udelukkende Byg, yderlig lidet Havre og meget lidet Rug. Jordbunden er mager og tør paa de fleste Steder; Agre og Enge ere smaa Lapper hist og her rundt om Gaarden, hvilket tildels er en Nødvendighed paa Grund af Jordbundens stenige Beskaffenhed; dog kunde der gjøres mere for at faa det dyrkede Jordsmon mere sammenhængende; det synes som om Lysten ikke er meget stor til Arbeide paa Jorden, man lader det helst gaa i det gamle Gjænge, nedarvet gennem Tiderne, ligesom man ikke bryder sig noget om at optage Vexelbruget eller befatte sig stort med Grøvtegravning; at saa Timothei og Kløver er næsten en ukjendt Ting.

Gjeterlivet giver mangan Anledning til en tidlig Knæk i legemlig Henseende hos Gjeterne, „Juringer“, som de her kaldes; da der stadig er Fodermangel udover Vaaren, drives Kreaturene tidlig ud, og ofte i koldt og raat Veirlig maa Gjeterne følge disse lange Strækninger fra Gaardene ofte i myrlændet Terræn opover mod Heiene; jeg tror, Modstandskraften hos de unge Gjeterer her er mindre end andetsteds i Landet, saa gjennemsyret som Befolkningen er af Kjertelsyge; tillige ligger der noget vekt hos Folket i Evje Prestegjeld; de synes at taale mindre legemlige Anstrængelser end paa andre Kanter, at være lettere udsat for Forkjølelser og flere andre Sygdomme. Der ligger ogsaa noget vekt over dem i aandelig Forstand, ikke saa at forstaa, at deres intellektuelle Evner staa tilbage, langt fra, maaske tvertom; de tale ialfald meget let for sig og ræsonere ganske godt, men paafaldende er deres Mangel paa Foretagelsesaand, deres store Ængstelighed i alle Retninger og især deres store Mørkrædhed, uagtet Sagn om og Tro paa over- og underjordiske Væsener er i svindende, hvorvel nok den Tro ogsaa kan træffes der, man mindst skulde vente det. Jeg vil her tilføie, at Sindssygdomme ere meget udbredte. Folket i Aaserel er kraftigere, og slægter mere paa sine Naboer, de egentlige Sætersdøler, mellem hvilke og Indbyggerne i Evje Ptestegjeld der findes stor Forsjel i legemlig Henseende.

Grubedriften er vel endnu i sin Barndom, men maaske forestaar der denne at spille en Rolle i Fremtiden, naar der engang bliver Jernbane opover Dalen; der opdages ialfald Skjærp i et væk. For Tiden findes der kun et Nikkelverk i Evje Sogn, der imidlertid stadig udvides, og beskæftiger over 50 faste Arbeidere foruden en hel Mængde Kjørere, det bidrager betydelig til at forbedre den økonomiske Forfatning i Evje Sogn ved det sta-

dige og lønnende Arbeide, som der til enhver Tid kan erholdes baade for Arbeidsfolk og for Heste, ligesom ogsaa Bygdens Produkter ved Verkets Nærhed finde lettere og bedre Afsætning. De sædvanlige Følger af saadanne Verks og Fabrikers Anlæg i Landsbygder nemlig Forværrelse af Ædruligheds- og Sædelighedstilstanden har man ialfald til Dato været forskaanet for.

Boligerne og deres Tilbehør maa siges at staa paa et lavt Stadpunkt, Vaaningshusene se paa Afstand noksaa taalelig ud, men tabe betydelig ved nærmere Betragtning; næsten alle ere de beregnede paa to Etager — to Rum nedenunder og to ovenpaa — og oftest bordklædte og malede, fornemmelig røde, men det hele Hus er dog yderlig lavt, de øvre Rum ere kun at kalde for Loftsrum med bitte smaa Vinduer og Døre saa lave, at man maa bukke sig for at komme igjennem, næsten bestandig ere de uden Ovn disse øvre Rum, hvilke ere beregnede til Soveværelser for Husets Børn, Tjenere og Veifarende, hvilke sidste man er meget beredvillig til at give Natteløis; tillige tjene disse Rum til Klædeskamre og Opbevaringssted for adskilligt. Nedenunder bruges almindelig Rummet paa den ene Side af Gangen til Køkkenet, det andet til fælles Opholdssted om Dagen samt til Sengeværelse for Husbondsfolk og de yngste Børn samt gjerne Føderaadfolk, om saadanne findes, Køkkenet er gennemgaaende overalt stygt og ufjelet, koldt og forfærdelig aabent, det fælles Værelse er da det, som er solidest og bedst bygget, oftest panelet; men mangfoldige Steder er Omsorgen for at gjøre ialfald dette Værelse til et lunt Rum, saare liden, Vinduerne ofte svært trækfulde, Dørene daarlige, Gulvet miserabelt. Vinduerne ere fastspigrede og sjelden sees i ældre Huse et Vindu til at aabne; ifølge Sundhedsforskrifter for Herrederne, vedtagne 1867, skulle i alle nye Huse, der opføres, idetmindste et Vindu i ethvert Beboelsesværelse være til at aabne, ligesom og Minimum af Høide i Værelser er fastsat til 3½ Alen. Trods Værelsernes Luftighed paa Grund af deres Trækfuldhed; er dog Luften meget kvalm og usund, hertil bidrager meget, at alskens Fødemidler ofte sees opbevaret kortere eller længere Tid inde i Stuen, isærdeleshed Melk, Smør og Ost; navnlig Melken har overalt sin Plads inde i Beboelsesværelset, staaende paa Hylder tæt op under Taget; denne, der meget nydes sur og saaledes kan opbevares længere Tid, antager naturligvis et modbydeligt Belæg paa sin Overflade af alskens Støv og Smuds, da Renlighedsstillet gennemgaaende er meget daarligt. Det er nemlig Kvinderne her, som visselig overalt paa Landet, der staa mest tilbage; Mændene have altid Anledning paa sine Byreiser

at se mere af Livet udenfor de vanlige snevre Forhold, medens hine sjelden eller aldrig komme udenfor Bygden. Priveterne — om saadanne findes — ere ynkverdige og uhensigtsmæssige i høieste Grad; rigtignok findes ogsaa herfor Bestemmelser i Sundhedsforskrifterne, men desværre Modstanden er seig, og Fremskridtene i dette Anliggende ere endnu yderlig smaa. Gjør Folket overhovedet lidet for sit eget Velvære, er det ikke at vente, at det i den Henseende skulde sørge godt for sine Dyr, og det er vist, at Fjøsene befinde sig paa et miserabelt Standpunkt, lave, mørke, trækfulde, skidne og uhumske i allerhøieste Grad; Folk trække medlidende paa Skuldrene hvis man fortæller, at Lys, Luft og Renlighed overhovedet indvirker heldigt paa Melkeproduktionen.

Næringsmidlerne maa i det hele siges at være gode, Folket lever nemlig meget af Melk, Smør, Flesk og Kjød, det sidste som saltet; Kornsorterne, der dyrkes, er hovedsagelig Byg, men en Mængde Rug hjemføres fra Byen og bruges mest som Brød. Potetes nydes i passende Forhold, derimod nydes Kaffe altfor meget, bruges om Morgen og Middag, stærk, uden Melk og Sukker til. Før i Tiden, for 5—6 Aar siden og endnu længere tilbage, var Drikfældigheden stor i disse Bygdelaag, jeg hører Beretninger derom fra alle Kanter i mit Distrikt, og

navnlig faar jeg ofte Patienter, der uopfordrede fortælle mig, at for saa og saa mange Aar siden vare de slemme til at drikke, men have siden opgivet det. Fulde Folk sees sjelden nutildags; rigtignok kan Folk paa sine Byreiser ofte drikke stygt, og i Bryllupper, der heroppe varer i flere Dage, gaar det ogsaa endnu voldsomt til, men dette er kun sjeldnere Anledninger, med andre Ord: Folk tage sig gjerne en Rus ved given Anledning, men kan aldeles ikke længere kaldes drikfældige, hvilket de tidligere ubetinget maatte kaldes. Blandt flere Momenter, der kunde tænkes at have formindsket Drikfældigheden, vil jeg kun paapege Formandskabernes fornuftige Bestemmelser for nogle Aar siden om at ophæve Øludsalgene, hvoraf der før fandtes adskillige langs den store Hovedvei til almindelig Fordærvelse, fremdeles vil jeg nævne, at en religiøs Vækkelse i de senere Aar har begyndt at gjøre sig gjeldende i Hordnes Sogn fornemmelig og har bragt adskillige, der før vare hengivne til Drik, til at holde op dermed.

Sædelighedstilstanden er udmærket, uegte Børn er en Sjeldenhed, Natteløberiet aldeles ikke i Brug; Bygden, hvor ellers mangt og meget staar tilbage, fortjener Ros i denne Henseende, og derfor vil jeg ikke tilbageholde den.

3. Om de hygiæniske Forhold i Lødingens Distrikt.

(Af Distriktslæge O. Carlsens Medicinalberetning for 1874).

De hygiæniske Forhold staa desværre fremdeles i Distriktet paa en sørgelig daarlig Fod. Rigtignok skal Almuen i de senere Aar være gaaet noget fremad i økonomiske Henseender, saa Forbedring spores hist og her med Hensyn til Orden og Renlighed i Hjemmet; men Urenlighed og Skiddenhed florerer fremdeles paa mange Steder. En mærkbar Forskjel til det Bedre ser man ikke sjelden blandt de Familier, som ere indflyttede søndenfra. Sands for bedre Husstel, bekvemmere og mere vel indrettede Boliger samt et fornuftigere og bedre Greb paa Madstellet træffes ikke sjelden hos dem. Boligerne her

ere i Regelen smaa, oftest kun indeholdende et Beboelsesrum, der ikke alene tjener til Opholdssted om Dagen for hele Familien, undertiden flere Familier, men ogsaa ofte tjener til Opbevaringssted for mange Slags Sager, Madvarer o. s. v. Soverummet, ialmindelighed fælles for mand- og kvindelige Individuer, er paa Loftet over Dagligværelset. Det er uden Ildsted, hvorfor Varmen i Løbet af Dagen ledes op fra Stuen gennem en Luge i Taget sammen med adskillige Uddunstninger. Melken, som desværre Almuen paa Grund af skjødesløst Kvægstel, sædvanligvis maa undvære om Vinteren, opbevares altid inde i Stuen

om Sommeren for derved at vinde et større Udbytte af Fløde. Det er derfor ikke sjelden at se diverse Skygger og Figurer paa Melkeringerne af paaafaldet Smuds. Uden skadelig Betydning i sanitær Henseende er dette vist ikke i mange Sygdomstilfælde, Febre o. s. v. Naar en smitsom Feber først er kommen ind i et Hus her, ser man ikke sjelden, at samtlige Beboere angribes, og en hel Del Melkefade inde i et Rum, hvor den Syge oftest ligger, kunne formentlig optage ikke saa ganske lidet af skadelige Uddunstninger fra denne. Ordentligt Kjøkken findes næsten aldrig blandt Almuen. I Almindelighed findes der kun et tilbygget Skur af almindelige Bord, uden Gulv og med en simpel Grue eller Skorsten. Det tjener almindeligvis ogsaa til Opbevaringssteder for Sild og Fisketønder samt meget andet Skrammel. Desværre savner Almuen ikke saa meget et ordentligt Kjøkken, da Kvinderne have høist ubetydeligt Kjendskab til Madlavning. Al deres Kundskab indskrænker sig oftest til at koge Sild eller Fisk, Grød og Syrsuppe. Dette er omtrentlig deres dagligdagse Spise. Kjød bruges sjældent, da Manden gjerne medtage Størsteparten deraf til Lofoten eller Finmarken. Anden Suppe end Syrsuppe bruges sjelden, Fiskesuppe er dog aldrig Tale om og Kjødkraft skal paa flere Steder slaaes væk ligesom Fiskekraften. Ærtesuppe bruges al-

drig, da Ærter af Almuen kun kjendes som Kaffesurogat. Kvinderne ere imidlertid meget at undskylde, da deres Opdragelse fra først af meget forsømmes. De maa nemlig i al Slags Arbeide omtrent gaa ved Siden af Manden, enten det forefalder paa Sjø eller Land, saa Lysten til og Interessen for at lære et bedre Kjøkkenstel sjelden vækkes hos dem. Det er ikke sjelden, man her ser der gaar et Par voxne Piger hjemme og slænge, som ei have Lyst til eller ofte ikke engang faa Lov til at tage Tjeneste blandt bedre stillede Familier, hvor de kunne lære noget, da Konen mener at behøve deres Hjelp til sit lille Husstel. Sjøbruget er almindeligt over Distriktet, medens der kun anvendes stedmoderligt Arbeide og Eftertanke paa Gaardsbruget. En og anden Gaard vidner dog om mere Interesse for og Skjøn paa Jordbruget, hvorved Besidderne ofte høste ikke saa ubetydelige Fordele. Sild og Fisk udgjør som sagt den væsentligste Del af Ernæringen hyppig i saltet Tilstand. Men i Almindelighed knibe de meget paa Saltet, saa Fisken hyppig bliver sur, og dette i Forbindelse med den stadige Brug af Syrsuppen bidrager vist meget til de hyppige Tilfælde af Fordøiel- sesforstyrrelser. Brugen af Spirituosa synes ubetydelig, hvilket vel for en Del skyldes den Omstændighed, at ingen af Distriktets Handelsmænd have Brændevinshandel.

4. Om Levemaade og hygiæniske Forhold i Ibestads Distrikt.

(Af Distriktslæge C. J. Borges Medicinalberetning for 1874).

Næringsveie: Fiskeri drives ivrigt af Befolkningen her baade i Lofoten og Finmarken. Sommerseifisket drives nu i mindre Maalestok, da det i den senere Tid ikke har vist sig lønnende. Derimod søges nu mere og mere til Høstsildfisket, som forresten i de sidste Aar ikke har slaaet til her i Distriktet, saaat Almuen har maattet reise til Malangen og Salten, hvor det iaar især slog godt til. Som Følge af disse mange og forskjelligste Fiskerier bliver der ikke stor Tid tilovers til Jordbruget, som derfor fremdeles staar paa et lavt Trin, hvorvel det siges i enkelte Retninger at gaa smaat fremad, især siden Udskift-

ning blev almindelig, hvorved en vigtig Anstødssten for denne Næringsveis Opkomst ryddes af Veien. Kreatur-stellet er daarligt og Udbyttet staar i Forhold dertil; høstbære Kjør ere sjeldne; thi det er Noget, Nordlændingen ikke forstaar at indrette. Melken er derfor sjelden at opdrive hele Vinteren.

Saalænge Mændene drive Søen meste Delen af Aaret og saaledes Gaardsdriften overlades til svage og ukyndige Kvinder, vil det indsees, at nogen væsentlig Forbedring i de landlege Forhold ikke kan ventes. Hertil kommer, at Kvinden overlæsses med tungt og for hende upas-

sende Arbeide, svækkes og taber Interessen for den Gjer-ning, hvortil hun nærmest er bestemt som Moder og Op-dragerske.

Levemaaaden er gennemgaaende daarlig især i Hjemmet, hvor sursaltet Sild og tildels Fisk, Syresuppe samt Potetes i betydelig Mængde tilligemed daarlig kogt og stegt Bygkage og Grød er den sædvanlige Kost. Melk savnes næsten hele Vinteren og erstattes af forskjellige Kompositioner, kaldet The, men især af Kaffe, som bruges almindelig, dog ikke til nogen høi Grad af Overmaal. Kjød nydes sparsomt, ialmindelighed kun om Høsten efter Slagtingen. Madstellet befinder sig paa et primitivt Standpunkt; dels har den nordlandske Kvinde Intet lært i denne Retning, dels er hun saa optaget af andre For-retninger, at det ikke er at undres over, om hun føler liden Lyst til at ofre noget Noget paa Madens Tilbered-ning i sit kolde og uhyggelige Kjøkken.

Boligernes Indredning er ikke undergaaet no-gen væsentlig Forandring til det Bedre. Materialernes enorme Kostbarhed i de senere Aar vanskeliggjør og-saa Muligheden heraf. Kogeovne bliver man mere og mere utilfreds med, hvorfor de ombyttes med almin-delige Ovne. Kjøkkenet er et skrøbeligt af Bindingsverk og Bordklædning opførte Appendiks til Huset og er derfor trækfuldt, kold og uhyggeligt. „Lofte“ er ofte utæt og faar en sparsom Varme fra et lidet Hul i Taget ved Ov-nen i Stuen, det tjener til Soverum for Børn og Tjenere. Udhusene ere ialmindelighed i en mindre god Forfatning. Vandhus findes i Regelen ikke.

Klædedragten er for Mandens Vedkommende god; uldent Undertøi bliver mere og mere almindeligt. Kvin-der og Børn derimod gaa i Dagliglaget usselt klædte, hvorved de ofte fryse og lide ondt.

Renligheden er langt fra som den burde være; dog har Nordlændingen ialfald en vis Sands for et noget pynteligt Ydre; man ser ham sjelden uvadsket i Ansigtet, i dette Stykke staar ogsaa Kvinden mest tilbage, i Hjem-met er hun ofte svinsk baade med sin Person, sine Børn og sit Husstel. Gulvvadsk er dog almindelig 1 Gang om Ugen, hvorimod Linned og Sengklæder, som desværre haves i sparsom Mængde, sjelden rengjøres, derfor trives Utøi i en forbausende Grad.

Børnepleien og Opdragelsen er slet. Fordom og Uforstand med Hensyn til den første, Sløvhed, Svag-hed og Mangel paa Oplysning til at gennemføre den sidste ere iøinefaldende Aarsager til denne beklagelige Mislighed.

Sædelighedstilstanden synes at forværres. Mo-ralsk Letsindighed griber om sig blandt den opvoksende Slægt, og Antallet af uægte Børn tiltager. En af Grun-dene hertil ligger maaske deri, at Fisketørring af Frem-medede (Sørlændinger) foregaar mere almindelig her i Di-striktet i de senere Aar, ligesom Sildefiskerierne under tiltagende Mangel paa eller Vanskelighed for Folk lokke en hel Del Udskud sydfra op til Nordland.

Ædruelighed er endnu almindelig, men begynder smaat at vige for den Fristelse, som en lettere Adgang til Bræn-devin i de senere Tider frembyder.

Trykfeil og Rettelser i Beretningen for 1871.

- Side 78. XII. Søndre Bergenhus Amt, staar: Fladeindholdet er 119,55 n. ☐ Mil.
læs: — - 119,37 —
— 79. 9. Ytre Nordhordlands Lægedistrikt, staar: 8,20 n. ☐ Mil, — læs: 8,02 n. ☐ Mil.
-

Trykfeil og Rettelser i Beretningen for 1872.

- Side 45. Christians Amt, 2den Spalte, 6. Ringebu Distrikt, staar: Søndre Fron 7,97 n. ☐ Mil, læs: Søndre Fron 3,97 n. ☐ Mil.
— 70. Stavanger Amt, 2den Spalte, 5. Finnnø Distrikt, staar: Finnø 1,50 n. ☐ Mil, — læs 0,34 n. ☐ Mil.
staar: Hjelmeland og Fister 4,49 — - 4,39 —
— 78. XII. Søndre BergenhusAmt staar: Fladeindholdet er 119,55 n. Kv.-Mil.
læs: — 119,37 —
— 92. Nordre Bergenhus Amt, 5. Ytre Søndfjords Distrikt, 2den Spalte, 1ste Linie, staar: Bø Annex undtagen —, hvilket henføres under Herredet Hyllestad: Askevold Herred skal staa alene med de vedfœiede Talopgaver.
-

Trykfeil og Rettelser i Beretningen for 1873.

- Side VII. I Overskriften over Tabel II staar: 1872, — læs 1873.
— VI og VII og Side 2. Med Hensyn til de i Tabellerne foretagne Forandrinder henvises til Beretningen for 1874 Side VI og VII
— XI. 1ste Spalte 2 Linier franeden staar: i det foregaaende Amt, — læs: Aar.
— XVII Tabel XIV. Tromsø Amtskommunes (og Medicinalfondets) Udgifter til Medicinalvæsenet i det Hele udgjorde i 1873: 7 044 35½ Skill. eller 16,9 Skill. for hvert Individ af Befolkningen.
— 62, 1ste Spalte 14 Linier fraoven staar: i Flekkefjords Distrikt 3 (Møder), alle i Byen, — læs: i Flekkefjords Distrikt 12 Møder (syv i Flekkefjords By, to i Siredalens Herred, et i hvert af Næs, Hiterø, Kvinesdals og Bakke Herreder).
— 75, 2den Spalte, Texten under Veneriske Sygdomme, 1ste og 2den Linie staar: paa Amtssygehuset og Stavanger Bys Sygehus, — læs: paa Bergens Sygehus.
-

Paa Grund af Forandringer i Opgaverne fra Christiania By for Aaret 1873 — idet de fra Sygehusene anmeldte Tilfælde ikke vare medtagne (cfr. Amtsberetningerne Side 2 og 3) hidsættes nedenstaaende Tabel over de fuldstændige Summer for nævnte By, Christiania Stift og hele Riget.

Samtlige af Lægerne anmeldte Tilfælde af epidemiske Sygdomme i 1873 i Riget, Christiania Stift og Christiania By.

	Samtlige epidemiske Sygdomme.		Tydhoid-feber (Abdominal-typhus).		Exanthematisk Typhus.		Febris recurrens.		Sim-pel Feber.	Barsel-feber.		Børne-kopper.		Vand-kop-per.	Skarla-gensfeber.		Rød-lin-ger.	Mæslin-ger.		Rosen.		Kighoste.	
	Angr.	Døde.	Angr.	Døde.	Angr.	Døde.	Angr.	Døde.	Angr.	Angr.	Døde.	Angr.	Døde.	Angr.	Angr.	Døde.	Angr.	Angr.	Døde.	Angr.	Døde.	Angr.	Døde.
Riget	89 938	4228	3815	400	315	31	30	2	3777	594	166	134	20	1023	2923	438	351	11955	512	1801	53	4897	387
Christiania Stift .	38 612	1456	960	100	8	4	-	-	1395	179	49	11	1	454	244	21	26	9822	424	740	17	1097	72
Christiania By . .	12 422	539	143	20	-	-	-	-	307	23	15	1	-	140	40	3	-	4179	229	182	8	72	2

	Diph-therisk Svælgbe-tændelse.		Strube-hoste.		Kus-ma.	Akut Bron-chit og andre katarrh. Tilfælde.		Lungebe-tændelse.		Pleurit.		Gigtfeber.		Kold-feber.	Diarrhoe og Cholera nostras.		Asiatisk Cholera.		Blodgang.		Skjærbug.	
	Angr.	Døde.	Angr.	Døde.	Angr.	Angr.	Døde.	Angr.	Døde.	Angr.	Døde.	Angr.	Døde.	Angr.	Angr.	Døde.	Angr.	Døde.	Angr.	Døde.	Angr.	Døde.
Riget	900	75	401	214	1690	32346	438	5996	896	1056	76	1914	71	162	13159	374	23	10	538	61	138	4
Christiania Stift	295	17	110	62	685	13906	173	1917	302	261	23	569	17	88	5760	165	1	-	75	7	9	2
Christiania By	46	1	6	5	142	4757	68	377	84*)	3	3	122	4	12	1845	95*)	1	-	14	1	1	1

*) I Dødslisten for Christiania By (1873) er 1 Dødsfald af Lungebetændelse og 1 af Diarrhoe medtaget under Puerperium.

Rettelser og Trykfeil til Beretningen for 1874.

Side 3 Tabel. Croupøs Lungebetændelse, staar: 70 Dødsfald, læs: 71 Dødsfald med deraf følgende Forandring i Summen.

- 15 Akershus Amt. Ullensakers Distrikt, staar: Hurdalen 2,75 n. Kv. M., læs: Hurdalen }
Feiring } 2,75 n. Kv. M.
- 15 Do. Follo Distrikt, staar: Herrederne Hvidsten, læs: Ladestedet Hvidsten Herrederne Vestby.
- 20 Spalte 1. Sundhedskommissioner. Tilføies: Ved Kgl. Resolution af 28de Febr. 1874 approberedes Sundhedsforskrifter for Akers Herred.
- 40 Hedemarkens Amt. Hedemarkens Distrikt, staar: Herrederne Vang og Furnæs, læs: Vang.
- 41 Do. Tønset Distrikt*), staar: Af Tolgens Herred hører en Del (med 240 Indbyggere) i geistlig Henseende til Røros Præstegjeld, læs: Af Tolgens Herred hører en Del (med 240 Indbyggere) til Røros Lægedistrikt.
- 82 Søndre Bergenhus Amt. Indre Hardangers Distrikt, staar: Kinservik, læs: Ullensvang.
- 96 Nordre Bergenhus Amt. 1. Lærdals Distrikt, staar: en Del af Fresviks Annex til Lekanger, læs: Gaardene Frønningen med underliggende Brug og Thingestad og Fresvik Sogn (af Lekanger).
- 96 Nordre Bergenhus Amt. Midtre Sogns Distrikt, staar: Lekanger med en Del af Fresvik Annex, læs: Lekanger undtagen hvad der hører til Lærdals Lægedistrikt.
- 128 Nordlands Amt. Lurø Distrikt, staar: Lurø 16,07 n. Kv. M., læs: Lurø }
Trænen } 16,07 n. Kv. M.

